

T. C.

**SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**REFİK HALİT KARAY'IN "GURBET HİKÂYELERİ" ADLI ESERİ
ÜZERİNDE SÖZ DİZİMİ İNCELEMESİ**

Bilal DOĞAN

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Özkan AYDOĞDU**

Sivas- 2018

**REFİK HALİT KARAY'IN “GURBET HİKÂYELERİ” ADLI ESERİ
ÜZERİNDE SÖZ DİZİMİ İNCELEMESİ**

Bilal DOĞAN

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Ortaöğretim Sosyal Alanlar
Eğitimi Ana Bilim Dalı İçin Öngördüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Özkan AYDOĞDU

Sivas
2018

KABUL VE ONAY

Bilal DOĞAN'ın hazırlamış olduğu "Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikâyeleri Adlı Eseri Üzerinde Söz Dizimi İncelemesi" başlıklı bu çalışma, 31.08.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr.Fatih ÖZEK

(Jüri Başkanı)

Dr.Öğr.Üyesi Özkan AYDOĞDU

(Danışman)

Dr.Öğr.Üyesi Mehtap ALPER

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../

Doç.Dr.Hakan KOÇ

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapılmadığını,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.../.../ 2018

Bilal DOĞAN

ÖZET

DOĞAN, Bilal, *Refik Halit Karay'ın "Gurbet Hikâyeleri" Adlı Eseri Üzerinde Söz Dizimi İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2018.

Dil, insanlar arasında bir anlaşma vasıtası olan, insan topluluklarına millet vasfı kazandıran en temel araçlardan biridir. Milletın bekası ve millî kimliğin muhafazası, dil zırhı içinde gizlidir. Bu zırhın zarar görmesi, millî kimliğin zarar görmesi demektir. Bu sebeple üzerine durulması, huşu içinde incelenmesi, hak ettiği değerin verilmesi millî, vicdani bir görevdir. Bu görevi yerine getirmeye kendini adanmış insanların çalışmalarının ışığı altında bu millî göreve nacıane de olsa katkı sağlamak millî bir sorumluluktur. Bu sorumluluk bizde, dilimizin ortaya çıkışından günümüze dek sağlam kurallar üzerine oturmuş olan söz dizimi özelliğini Türkiye Türkçesinde en iyi şekilde kullanan yazarlarımızdan biri olan Refik Halit Karay'ın, *Gurbet Hikâyeleri* adlı eserini inceleme isteği oluşturdu.

Çalışmamız, Millî Edebiyat'ın önemli simalarından olan Refik Halit Karay'ın sürgün hayatı döneminde ve sürgün dönüşü İstanbul'a geldikten sonra kaleme aldığı *Gurbet Hikâyeleri* başlığı altındaki toplam 17 hikâyenin söz dizimi özellikleri yönünden tahlilinden oluşmaktadır. 'Sade Lisan' anlayışıyla kaleme alınan hikâyelerde Türkçenin söz dizimi zenginliğinin gözler önüne serildiği görülmektedir. Çalışmamızda, incelediğimiz eserde yer alan cümlelerdeki kelime gruplarının yapısı ve özellikleri, cümle içerisindeki görevleri; cümle tahlilleri, cümle çeşitleri gösterilmiştir. Türkiye Türkçesi dilbilgisi ve söz dizimi alanında çalışmalar yapmış Türkologların söz dizimi ile ilgili tespitleri, söz dizimi ile ilgili ihtilaflı konular ve bununla ilgili savunulan görüşlere de çalışmamızda yer verme ihtiyacı hissettik. İhtilaflı konularda Türkologların ortak noktada buluştukları görüşlerini esas aldık. Kelime gruplarının tasnifinde Leyla Karahan'ın *Türkçede Söz Dizimi* adlı eserini esas almakla birlikte diğer Türkologların görüşlerine de bağlı kaldık. İncelediğimiz eserde kelime gruplarının tamamı gösterdik; cümle tahlilleri ve cümle çeşitlerini incelerken tekrara düşmemek için sınırlı sayıda örnek cümlelerden faydalandık. Tezimizin sonuç bölümünde yazarın hikâyelerde kullandığı kelime gruplarının ve cümlelerin sayısal verileri ve buna bağlı olarak yaptığımız değerlendirmelere yer verdik. Çalışmamızı yaparken faydalandığımız bilimsel eserlerin bibliyografyası son bölümde verilmiştir.

Tahlil ettiğimiz eserde dönemin sosyolojik, kültürel, siyasi yapısının eserin içeriğine etki ettiğini; bunu yazarın, dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda, cümlelerin kuruluşu, kelime gruplarının kusursuz kullanılışı ile Türk diline hak ettiği değeri vererek millî bir şuur içinde ele aldığı dikkat çekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Dil Bilgisi, Söz Dizimi, Kelime Grubu, Cümle, Refik Halit Karay, Gurbet Hikâyeleri.

ABSTRACT

DOĞAN, Bilal, *The Analysis of Syntax in Refik Halit Karay's "Gurbet Hikâyeleri"*, Master's Thesis, Sivas, 2018.

Language is one of the fundamentals that help people communicate and bring groups of people in nation. The perpetuity of the nation and the preservation of the national identity depend on the strength of the lingual shield. Damaging this shield means damaging the national identity. Thus, protecting and cherishing the language is one's conscientious responsibility. Humbly contributing to this civil service in the light of the works by people who devoted themselves to it is our national responsibility. This sense of responsibility led us to examine *Gurbet Hikâyeleri* by Refik Halit Karay, one of the authors who have optimized the syntax in modern Turkish language, which was built on solid grounds throughout the long years since its first appearance up to today.

Our study is composed of the syntactic analysis of 17 stories in *Gurbet Hikâyeleri* written by Refik Halit Karay, an important figure in the National Literature, during his years in exile and upon his return to Istanbul. The richness of Turkish syntax is revealed in these stories as they were written under the influence of 'Plain Language' movement. In our study, we tried to demonstrate the structure and characteristics of the word groups and their intra-sentence roles in addition to the sentence analyses and type. Furthermore, we felt the need to incorporate findings from the works of turcologists who carried out studies in the field of modern Turkish grammar and syntax. We also included controversies about syntax and different opinions on them trying to strike a balance. We based sorting of the word groups on Leyla Karahan's *Türkçede Söz Dizimi* and some other turcologists' standpoint. We demonstrated all the word groups in the related work; however, we made use of a limited number of sample sentences in the analysis of sentences and sentence types in order to avoid repetition. We included quantitative data on the word groups and sentences in the stories used by the author and our evaluation of it in the Result. All the other works we benefited from in this study are listed in the Bibliography.

It should be kept in mind that the sociological, cultural, and political atmosphere of the era deeply affected the content of the related work. The author was clearly aware

of this fact and used the language with a sense of national conscience through perfectly structuring the sentences and word group

Key Words: Grammar, Syntax, Word Group, Sentence, Refik Halit Karay, Gurbet Hikâyeleri.

ÖN SÖZ

İnsan topluluklarının dünyayı algılayışları, düşünmeleri, düşündüklerini ifade etmeleri; millî bir hüviyete bürünmeleri, bu millî hüviyeti muhafaza etmeleri hep dil denilen sisteme dayanmaktadır. Bu sistem var olduğu müddetçe millet de var olmaktadır. Sistemdeki bir aksama doğrudan millî kimliği de etkilemektedir. Bugün Anadolu'da varlık göstermiş bir Hititlerin, tarihin tozlu sayfalarında yerini alması dillerini dolayısıyla millî kimliklerini koruyamamalarının bir sonucudur. Bu bakımdan tarihten ders çıkararak geleceğe yön vermek için sıkı sıkı sarılmamız gereken en önemli hazine dildir, diyebiliriz.

Orta Asya'da filizlenip köklenen Türk dili, tarihi süreç içerisinde birçok kültür ve değişik coğrafya içerisinde varlığını sürdürmeyi başarmıştır. Özellikle İslamiyet'in kabulünden sonra Arapça ve Farsçanın gözardı edilemeyecek etkisi altına girdikten sonra, bu dönemlerin eğitilmiş şairlerinin şiirlerini süsleyen Arapça ve özellikle Farsça unsurlar, belli bir dönem Türk dilinin baskı altında kalmasına sebep olmuş; ancak, dilimizin sağlam temeller üzerine kurulmuş güçlü yapısı, bu etkiye mukavemet göstermiştir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine doğru ortaya çıkan bir grup aydın, dilde millîleşme düşüncesinin savunucusu olmuşlar; yazdıkları edebî değer taşıyan yazılarla da bu mücadelelerini ölümsüzleştirmişlerdir. Bu dönemin önemli isimlerinden biri olan Refik Halit Karay da sade lisan anlayışı ile kaleme aldığı, döneminin siyasi ve sosyal hayatından izler taşıyan eserleri ile bu mücadeleye önemli katkı sağlamıştır. Yazarın, Anadolu halkının gönlüne tercüman olan eserleri, gurbet ellerde vatan özlemi, dil özlemi çeken insan manzaraları ve bunları Türkçenin ifade kudreti, sağlam cümleleri ile anlatışı, Türk dilinin gücünü ortaya koymasından önemlidir. Türkçenin söz dizimi unsurlarını kullanmaktaki ustalığı; eserlerindeki kusursuz kelime gruplarında, kelime gruplarının birbirleri ile olan münasebetinde, hatta biçim olarak cümle özelliği göstermeyen kesik cümlelerin kendisiyle anlamca bağlatılı olduğu başka cümle yapıları ile ilişkisinde kendisini göstermektedir. Bu durum bizde yazarın "Gurbet Hikâyeleri" adlı eseri üzerinde bir söz dizimi çalışması yapma isteği oluşturdu.

Bu açıdan, döneminin dil özellikleri dikkate alındığında Türkçenin söz dizimi kurallarının kullanımındaki ustalık yönünden önem arz eden bu eserdeki söz dizimi zenginliği ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Çalışmamız sırasında kelime gruplarının tespiti ve tasnifi, cümle tahlilleri ve cümle çeşitlerinin incelenmesi sırasında herhangi bir güçlükle karşılaşmamamıza karşın

özellikle birleşik cümle konusu üzerindeki ihtilaflar ve bu ihtilafların kaynağı üzerinde Türkologların bilimsel görüşlerine de yer verme ihtiyacı hissedilmiştir. Bu konuya çalışmamızın problem durumu ve ilgili konu başlıkları altında ayrıntılı olarak değinilmiştir. Cümlede yapı konusundaki görüş ayrılıklarının kaynağını teşkil eden bu konuyla ilgili tasnif ve tahlil yaparken çalışmamızın temel konusunun bu olmamasından dolayı tek bir görüşü esas almamaya çalışıp Türkologların genel olarak ortak noktada buldukları görüşlere bağlı kalmak tercih edilmiştir.

Yaptığımız bu çalışma ile millî varlığımızın bir teminatı olan dilimize bir damla da olsa katkımız olduysa ne mutlu bize.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim süresince ilim, irfan ve tecrübeleri ile bizlere örnek olan, yol gösteren, çalışma şevki veren kıymetli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Özkan Aydoğdu'ya; yüksek lisans hocalarım Prof. Dr. Fatih M. Dervişoğlu'na, Dr. Öğr. Üyesi Evren Karataş'a, Dr. Öğr. Üyesi Hikmet Yılmaz'a ve Prof. Dr. Ayhan Öztürk'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	iv
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GRAFİKLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR	xv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
İKİNCİ BÖLÜM	9
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	12
3. YÖNTEM	12
3.1. Araştırmanın Modeli	12
3.2. Verileri Toplama Teknikleri	12
3.3. Verilerin Analizi.....	13
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	14
4. BULGULAR ve YORUMLAR	14
4.1. Refik Halit Karay'ın Hayatı ve Edebî Kişiliği.....	14
4.2. Gurbet Hikâyeleri Adlı Eserdeki Cümlelerin Tahlili	16
4.2.1. Kelime Grupları.....	16
4.2.1.1. İsim Tamlaması / İyelik Grubu.....	17
4.2.1.1.1. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan İsim Tamlamaları	19
4.2.1.1.2. Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan İsim Tamlaması.....	22
4.2.1.1.3. Her İki Unsuru da Sıfat Tamlamasından Oluşan İsim Tamlamaları	25

4.2.1.1.4. Tamlayanı / Tamlananı İsim-Fiil Grubundan Oluşan İsim Tamlamaları	26
4.2.1.1.5. Tamlayanı / Tamlananı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan İsim Tamlamaları	28
4.2.1.1.6. Tamlayanı Unvan Grubundan Oluşan İsim Tamlamaları.....	31
4.2.1.1.7. Tamlayanı Belirtisiz / Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan İsim Tamlamaları	32
4.2.1.1.8. Tamlananı Belirtili / Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşanİsim Tamlamaları	36
4.2.1.1.9. Tamlayanı Cümleden Oluşan İsim Tamlamaları:	37
4.2.1.2. Sıfat Tamlaması.....	37
4.2.1.2.1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Kelimededen Oluşan Sıfat Tamlamaları	38
4.2.1.2.2. Sıfat Unsuru Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Sıfat Tamlamaları	69
4.2.1.2.3. Sıfat Unsuru İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlamaları	90
4.2.1.2.4. Sıfat Unsuru Kısaltma Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması.....	92
4.2.1.2.5. Sıfat Unsuru Edat Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması.....	94
4.2.1.2.6. Sıfat Unsuru Tekrar Grubundan Oluşan Sıfat Tamlamaları.....	96
4.2.1.2.7. Sıfat Unsuru Bağlama Grubundan oluşan Sıfat Tamlamaları	98
4.2.1.3. Sıfat-Fiil Grubu.....	99
4.2.1.3.1. - <i>An</i> ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu	99
4.2.1.3.2. - <i>Dik</i> / - <i>Duk</i> Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu	114
4.2.1.3.3. - <i>mlş</i> / - <i>mUş</i> Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat-Fiil Grubu	122
4.2.1.3.4. -(<i>y</i>) <i>AcAk</i> Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat-Fiil Grubu	127
4.2.1.3.5. - <i>r</i> , - <i>Ir</i> / - <i>Ur</i> , - <i>Ar</i> Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat- Fiil Grupları.....	129
4.2.1.3.6. - <i>mAz</i> Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat-Fiil Grubu	130
4.2.1.4. İsim-Fiil Grubu.....	130
4.2.1.4.1. - <i>mA</i> Ekli İsim-Fiillerle Yapılan İsim-Fiil Grubu	131
4.2.1.4.2. - <i>mAk</i> Ekli İsim-Fiillerle Yapılan İsim-Fiil Grubu	136
4.2.1.4.3. - <i>mAk</i> + - <i>llk</i> Ekli İsim-Fiillerle Yapılan İsim-Fiil Grupları.....	141
4.2.1.4.4. - <i>Iş</i> / - <i>Uş</i> Ekli İsim-Fiillerle Yapılan İsim-Fiil Grupları	141

4.2.1.5. Zarf-Fiil Grubu	142
4.2.1.5.1. <i>-ArAk</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları	142
4.2.1.5.2. <i>-IncA</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılacak Zarf-Fiil Grupları	148
4.2.1.5.3. <i>-Dıkça</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları	150
4.2.1.5.4. <i>-mAdAn</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları.....	151
4.2.1.5.5. <i>-A</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları.....	152
4.2.1.5.6. <i>-AlI</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları	153
4.2.1.5.7. <i>-ken</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları.....	153
4.2.1.5.8. <i>-DIğIndA / -DUğUndA, -DIğIndAn / -DUğUndAn</i> Ekli Zarf- Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları	155
4.2.1.5.9. <i>-cAsInA</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları.....	155
4.2.1.5.10. <i>-(y)Ip / -(y)Up</i> Ekli Zarf-FiillerleYapılan Zarf-Fiil Grupları	155
4.2.1.5.11. <i>-mAk+DAn</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları	160
4.2.1.5.12. <i>-sA</i> Şart EkliZarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları	161
4.2.1.5.13. <i>-DI...-mI / -DU... -mU</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları	162
4.2.1.5.14. <i>-r...-mAz</i> Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları.....	163
4.2.1.6. Edat Grubu.....	163
4.2.1.6.1. <i>İçin</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları	164
4.2.1.6.2. <i>Gibi</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları	167
4.2.1.6.3. <i>İle</i> Edatıyla Yapılan Edat Grupları	174
4.2.1.6.4. <i>Bile</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları.....	177
4.2.1.6.5. <i>Sonra</i> Edatı ile Yapılan Edat Gupleri	178
4.2.1.6.6. <i>Kadar</i> Edatı ile Yapılan Edat Grubu	179
4.2.1.6.8. <i>Üzere</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları.....	182
4.2.1.6.9. <i>Diye</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları.....	182
4.2.1.6.10. <i>İtibaren</i> Edatı İle Yapılan Edat Grupları	184
4.2.1.6.11. <i>Beraber</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları	184
4.2.1.6.12. <i>Karşı</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları	185
4.2.1.6.13. <i>Evvel</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları	185
4.2.1.6.14. <i>Başka</i> Edatıyla Yapılan Edat Grupları.....	186
4.2.1.6.15. <i>Göre</i> Edatıyla Yapılan Edat Grupları	186
4.2.1.6.16. <i>Doğru</i> Edatıyla Yapılan Edat Grupları.....	186
4.2.1.6.17. <i>Sıra</i> Edatıyla Yapılan Edat Grupları.....	187

4.2.1.6.18. <i>Önce</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları.....	187
4.2.1.6.19. <i>Dolayı</i> Edatı ile Yapılan Edat Grupları	187
4.2.1.7. Kısaltma Grupları	188
4.2.1.8. Bağlama Grubu.....	193
4.2.1.9. Birleşik Fiil Grubu.....	201
4.2.1.9.1. Bir Hareketi Karşılıyan Birleşik Fiiller.....	201
4.2.9.1.1. Ana Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller	201
4.2.9.1.2. Diğer Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiler	207
4.2.9.1.2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller.....	217
4.2.1.10. Birleşik İsim Grubu	221
4.2.1.11. Unvan Grubu	222
4.2.1.12. Tekrar Grubu	223
4.2.1.13. Sayı Grubu	232
4.2.1.14. Ünlem Grubu	233
4.2.2. Cümle ve Cümle Ögeleri.....	233
4.2.2.1. Yüklem	234
4.2.2.1.1. Yükleme İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler	234
4.2.2.1.2. Yükleme Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler.....	235
4.2.2.1.3. Yükleme İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler	236
4.2.2.1.4. Yükleme Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler.....	236
4.2.2.1.5. Yükleme Edat Grubundan Oluşan Cümleler.....	236
4.2.2.1.6. Yükleme Birleşik Fiil Grubundan Oluşan Cümleler.....	237
4.2.2.1.7. Yükleme Tekrar Grubundan Oluşan Cümleler	238
4.2.2.1.8. Yükleme İsim Soylu Kelimedenden Oluşan Cümleler	238
4.2.2.1.9. Yükleme Çekimli Fiilden Oluşan Cümleler.....	239
4.2.2.1.10. Yükleme Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler.....	240
4.2.2.2. Özne.....	240
4.2.2.2.1. Öznesi İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler	241
4.2.2.2.2. Öznesi Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler.....	242
4.2.2.2.3. Öznesi İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler.....	244
4.2.2.2.4. Öznesi Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler.....	245
4.2.2.2.5. Öznesi Birleşik İsim Grubundan Oluşan Cümleler	246
4.2.2.2.6. Öznesi Unvan Grubundan Oluşan Cümleler:	246
4.2.2.2.7. Öznesi Edat Grubundan Oluşan Cümleler.....	247

4.2.2.2.8. Öznesi Kısaltma Grubundan Oluşan Cümleler.....	247
4.2.2.2.9. Öznesi Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler.....	247
4.2.2.2.10. Özneli Yüklemi Olan Cümleler	248
4.2.2.2.11. Öznesi Bilinmeyen Cümleler.....	248
4.2.2.2.12. Öznesi Tek Kelimededen Oluşan Cümleler	249
4.2.2.3. Nesne	249
4.2.2.3.1. Nesnesi İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler.....	250
4.2.2.3.2. Nesnesi Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler	251
4.2.2.3.3. Nesnesi İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler	252
4.2.2.3.4. Nesnesi Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler	252
4.2.2.3.5. Nesnesi Tekrar Grubundan Oluşan Cümleler.....	253
4.2.2.3.6. Nesnesi Ünlem Grubundan Oluşan Cümleler	253
4.2.2.3.7. Nesnesi Unvan Grubundan Oluşan Cümleler.....	254
4.2.2.3.8. Nesnesi Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler	254
4.2.2.3.9. Nesnesi İç Cümleden Oluşan Cümleler.....	254
4.2.2.3.10. Nesnesi Tek Kelimededen Oluşan Cümleler.....	255
4.2.2.4. Yer Tamlayıcısı	256
4.2.2.4.1. Yer Tamlayıcısı İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler.....	256
4.2.2.4.2. Yer Tamlayıcı Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler.....	257
4.2.2.4.3. Yer Tamlayıcısı İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler	257
4.2.2.4.4. Yer Tamlayıcısı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler.....	258
4.2.2.4.5. Yer Tamlayıcısı Kısaltma Grubundan Oluşan Cümleler.....	258
4.2.2.4.6. Yer Tamlayıcısı Tek Kelimededen Oluşan Cümleler	258
4.2.2.5. Zarf	259
4.2.2.5.1. Zarf Unsuru İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler.....	259
4.2.2.5.2. Zarf Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler	260
4.2.2.5.3. Zarf Unsuru Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler.....	260
4.2.2.5.4. Zarf Unsuru İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler	260
4.2.2.5.5. Zarf Unsuru Zarf-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler.....	261
4.2.2.5.6. Zarf Unsuru Edat Grubundan Oluşan Cümleler	261
4.2.2.5.7. Zarf Unsuru Kısaltma Grubundan Oluşan Cümleler	263
4.2.2.5.8. Zarf Unsuru Tekrar Grubundan Oluşan Cümleler.....	263
4.2.2.5.9. Zarf Unsuru Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler	264
4.2.2.5.10. Zarf Unsuru Tek Kelimededen Oluşan Cümleler.....	265

4.2.3. Cümle Dışı Unsurlar.....	265
4.2.4. Cümle Çeşitleri.....	266
4.2.4.1. Yüklemine Türüne Göre Cümleler.....	267
4.2.4.1.1. İsim Cümleleri	267
4.2.4.1.2. Fiil Cümleleri.....	270
4.2.4.2. Yüklemine Yerine Göre Cümleler	272
4.2.4.2.1. Kurallı Cümle	272
4.2.4.2.2. Devrik Cümle.....	273
4.2.4.3. Cümlelerin Anlam Özellikleri	274
4.2.4.3.1. Olumlu Cümleler	275
4.2.4.3.2. Olumsuz Cümle	276
4.2.4.3.2.1. -mA Olumsuzluk Eki ile Kurulan Olumsuz Cümleler.....	276
4.2.4.3.2.2. Yok İsmi ile Kurulan Olumsuz Cümleler	276
4.2.4.3.2.3. Değil Edatı ile Kurulan Olumsuz Cümleler:	276
4.2.4.3.3. Soru Cümlesi	277
4.2.4.4. Yapısına Göre Cümleler	277
4.2.4.4.1. Basit Cümle	278
4.2.4.4.2. Birleşik Cümle.....	279
4.2.4.4.2.1. Şartlı Birleşik Cümle.....	279
4.2.4.4.2.2. İç İç Birleşik Cümle	281
4.2.4.4.2.3. Ki'li Birleşik Cümle.....	282
4.2.4.4.3. Bağlı Cümle	283
4.2.4.4.3.1. Ve Bağlacı ile Bağlanan Cümleler	283
4.2.4.4.3.2. Ama / Fakat Bağlaçları ile Bağlanan Cümleler.....	284
4.2.4.4.3.3. Zira Bağlacı ile Bağlanan Cümleler.....	284
4.2.4.4.3.4. Zaten Bağlacı ile Bağlanan Cümleler	285
4.2.4.4.3.5. Hatta Bağlacı ile Bağlanan Cümleler	285
4.2.4.4.3.6. Yahut Bağlacı ile Bağlanan Cümleler	285
4.2.4.4.4. Sıralı Cümle	285
4.2.4.4.4.1. Ortak Yüklemler.....	285
4.2.4.4.4.2. Ortak Kip ve Şahıs Ekli Sıralı Cümleler	285
4.2.4.4.4.3. Ortak Özneli Sıralı Cümleler	286
4.2.4.4.4.4. Ortak Nesneli Sıralı Cümleler	287
4.2.4.4.4.5. Ortak Yer Tamlayıcı Sıralı Cümleler.....	288

4.2.4.4.6. Ortak Zarflı Sıralı Cümleler	288
4.2.4.4.7. Anlam İlişkisiyle Bağlanan Sıralı Cümleler	288
4.2.4.5. Kesik Cümleler	289
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	291
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	291
KAYNAKLAR	296
ÖZ GEÇMİŞ	298

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Gurbet Hikâyeleri’ndeki kelime gruplarının sayısı.	292
Grafik 2. Yapısına göre cümle türlerinin sayısal verileri	293
Grafik 3. Yükleminin türüne göre cümlelerin sayısal verileri.....	294
Grafik 4. Yükleminin yerine göre cümlelerin sayısal verileri	294
Grafik 5. Anlamına göre cümlelerin sayısal verileri	294

KISALTMALAR

- Bağ** : Bağlaç
n : Belirtili nesne
C : Cilt
cdu Cümle dışı unsur
E : Edat
F : Fiil
i : İsim
n : Nesne
ö : Özne
S : Sayı
s. : Sayfa
s : Sıfat
Ünl : Ünlem
tn : Tamlanan
ty : Tamlayan
y : Yüklem
yt : Yer Tamlayıcısı
z : Zarf

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde, *Refik Halit Karay'ın "Gurbet Hikâyeleri" Adlı Eseri Üzerinde Söz Dizimi İncelemesi* başlıklı çalışmamızın amacı, önemi; söz dizimi konusuyla ilgili ihtilaflı konular ve bunlara dilbilimcilerin bakış açıları, çalışmamızın sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar duygularını, düşüncelerini dil vasıtası ile konuşulan dilin kaideleri çerçevesinde karşısındakine anlatır. Bu kaidelerin temeli, tarihin derinliklerinde gizlidir. Milletler bu kaideler çerçevesinde dillerini geliştirmiş, zenginleştirmiş, milli hüviyetlerini korumuşlardır.

İnsanlar arasındaki iletişimin en temel aracı olan dilin, uzmanlar tarafından ortak noktada buluşmalarına karşın, değişik tanımları yapılmış; konu ile ilgili farklı görüşleri sürülmüştür.

"Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese, seslerden örülmüş muazzam bir yapı, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir" (Ergin, 1998: 7).

"Dar anlamıyla dil, bir toplumdaki insanların anlaşmalarını konuşma ya da yazı ile sağlayan işaretler sistemidir. Dar anlamlı dilde de iki yön vardır: Biri, sesler ya da seslerin görülen işaretleri; öbürü, bu sesler ya da ses işaretlerinden çıkan anlamlardır. Dar anlamlı dilde sesler ya da ses işaretleri olsun, bunlardan çıkan anlamlar olsun zamanla değişirler, yenilenirler: Eski metinlerimizde görülen bigi bugün gibi diye; kangı bugün hangi diye söylenip yazılmaktadır. Bağır sözcüğü eskiden karaciğer; havacılar, eskiden, Ok Meydanı'nda ok atanların hakemlerine verilen ad idi" (Ediskun, 1999: 9).

"Dil insanların meramlarını anlatmak için kullandıkları bir sesli işaretler sistemidir" (Banguoğlu, 2011: 9).

"Dil, bir toplumdaki insanların bilgi, gözlem, istek, duygu ve düşüncelerini anlatmalarını, birbiriyle anlaşmalarını sağlayan ve kelimelerden oluşan dizgedir" (Kahraman, 2001: 1).

“Duygu, düşünce ve dileklerimizizi anlatmaya yarayan imlerin daha çok, ses imlerinin hepsine birden dil denir” (Gencan, 1979: 1).

“Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi surlarını bugün de çözemediğimiz büyümlü bir varlıktır” (Aksan, 2000: 11).

“Dil, bir milletin evreni kendisine göre seslendirmesi, kâinatı ve hayatı kendisine göre adlandırması ve ona kendi damgasını vurmasıdır. Bu durumu dolayısı ile dil, aynı zamanda topluma biçim veren bir sistemdir. Bir toplumda yaşayan insanlar, çevrelerindeki dünyayı gerçekte olduğu gibi değil, kendi dillerinin kendilerine sunduğu biçimde görmektedirler” (Korkmaz, 2005: 674).

“Bir toplumu ulus yapan bağların en güçlüsü dildir. Bireyleri ulusuna, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar; kuşaktan kuşağa aktarılarak gelen dil, bireyi geçmiş ile gelecek arasındaki zincirin bir halkası durumuna getirir” (Aksan, 2000: 13).

Dille ilgili tanımlara ve açıklamalara bakıldığında, dilin insanların anlaşma aracı olmakla birlikte millî kimliği belirleyen bir mihenk taşı olduğunu da görmekteyiz. Diller; milletlere has araçtır, değerlidir. Milletlerin hayat görüşü, dünyayı algılayışı, kültürü hep dil hazinesinin içinde gizlidir. Batının gölgesi ile tasavvur ettiği ağaç kavramını Türk, ulviyeti, yüceliği ile hafızaya, kalbe kazımıştır. Atalarımızın halılara, kilimlere naksettikleri muhteşem duygu yansımaları Türk hafızasındaki dil sisteminin sanat eserinde hayat buluşudur. Bu nedenledir ki dil, “ (...) millî hafızanın, millî hatıraların, duyguların ve düşüncelerin, bütün maddî ve manevî değerlerin, bütün buluş ve yaratılışların müşterek hazinesidir” (Ergin, 1998: 20).

Dille ilgili yapılan çalışmalar gözden geçirildiğinde, dilbilgisinin ayrı bir önem arz ettiği görülür. Bunda, millî kimliklerin vesikası konumundaki dilin genetiğini oluşturan dilbilgisi kurallarının önemi yatmaktadır. Milletlerin dilbilgisi kuralları kendilerine hastır; bu kurallar dahilinde diller yaşar, gelişir. Dillerin vesikası dilbilgisi kuralları içinde gizlidir. Bu kurallarda meydana gelebilecek bir bozulma dilin yaşamasına, bekasına olumsuz etki oluşturacak sonuçların ortaya çıkmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu açıdan dilbilgisi kurallarını bilmek, bunu muhafaza etmek, bu kuralları araştırıp inceliklerini, zenginliklerini ortaya çıkarmak büyük önem arz etmektedir.

Dil bilgisi kuralları uzmanlarca; sesbilgisi, kelime bilgisi ve cümle bilgisi genel başlıkları altında incelenmektedir. Bizim tez konumuz olan söz dizimi de dilimizin

omurgasını oluşturan bir önem arz etmektedir. Nitekim, sağlam temeller üzerine oturmuş olan “...bir dilin temel özelliği sayılabilecek bazı yönleri, örneğin söz dizimleri hiç değişmez ya da çok uzun süreç içerisinde değişebilir” (Günay, 2004: 11).

Söz dizimi, cümleleri ve cümlelerin önemli parçaları olan kelime gruplarını inceleyen bir bilim dalıdır. Dilde kelimeler, anlamlı en küçük dil birimi olmalarına karşın bazen bazı durumların, hareketlerin, oluşların karşılanmasında yetersiz kalmaktadır. Hâl böyle olunca da kelimelerden daha büyük kelime topluluklarına ihtiyaç duyulmaktadır. İşte bu durumda yardım için kelime grupları ve bu grupların birleşiminden oluşan ve yargı bildiren dil birlikleri ortaya çıkmaktadır. Bu, dilin gelişmişlik düzeyini de gözler önüne sermektedir. Kelime grupları ve bu grupların kaideli bir şekilde kuruluşu bakımından sağlam bir zemin üzerine oturmuş olan dilimizin de incelenmeye değer özellikleri söz konusudur.

“Geçmiş çok eskilere giden dizimbilim ya da söz dizimi (syntaxe, syntax, Syntax, Satzlehre) çalışmalarında XX. yüzyıldayeni bir aşamaya geldiğini söyleyebiliriz. XX. yüzyılın başlarında SAUSSURE’le başlatabileceğimiz ‘dizge’ anlayışının dilbilim çalışmalarına egemen oluşu, dizimbilim konusuna da yeni bir önem kazandırmış, dizimle ilgili incelemeler dilbilimin ana uğraşlarından biri durumuna gelerek büyük bir ağırlık kazanmıştır. Ancak hemen belirtelim ki XX. yüzyıldaki çalışmalarda dizimbilim daha önceki yüzyıllarda olduğu gibi, sesbilim ve biçimbilimden bağımsız olarak değil, onlarla iç içe ele alınmaya başlanmıştır” (Aksan, 2000: 121).

“İskenderiye Okulumun önde gelen dilbilgisi yazarlarından APOLLONIOS DYSKOLOS’un (İ. II. yz.) çalışmaları özellikle dizimbilim üzerine yoğunlaşmıştı. Ona göre dizimbilim tümce içinde sözcüklerin bağlanması kurallarıyla uğraşmalıydı” (Aksan, 2000: 121).

“Söz dizimi, ...dillerdeki sayısı 25 ile 50 arasında olan sesbirimlerin bir araya gelmesiyle gerçekleşen sözcüksel ve dilbilgisel biçimbirimlerin kullanımı durumunda, diğer bir deyişle iletişim sırasında bir araya gelerek oluşturdukları tümceleri, tümcelerin oluşum biçimlerini ve kurallarını inceleyen dilbilimin en eski dallarında biridir” (Toklu, 2011: 75).

“Söz dizimi, dilin anlamlı en küçük birimleri olan kelimelerin, bir kavram ya da yargı bildirmek üzere birbirine bağlanışlarını ve böylece daha büyük dil birlikleri oluşturmalarını inceleyen bir dilbilgisi koludur. Bu kol, kelime birliklerini oluşturan öğelerin birbiriyle ilişkilerinin niteliklerini, birleşme kuralları ve ilkelerini belirler” (Kahraman, 2001: 151).

“Eski dilde nahiv ve İngilizcede syntax diye adlandırılan söz dizimi, bir kelimenin veya bir kelime öbeğinin bir diğer kelime veya kelime öbeğiyle birleşme durumlarını inceleyen dilbilim dalıdır” (Delice, 2012: 15).

Söz dizimi tanımları analiz edildiğinde; bir varlığı, kavramı, hareketi, oluşu yargı bildirmeden karşılamak üzere kullanılan kelime grupları ile yargı ifade eden, kelime ya da kelime topluluğu olan cümleler karşımıza çıkmaktadır. Yargılı anlatım biçimi olan cümleler konusunda da konuyla ilgili uzmanların genel olarak ortak noktada buluştukları görülmektedir:

“Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir durumu, bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime dizisine cümle denir” (Karahan, 2012: 9).

“Cümle, içinde ya bir tek bağımsız yargı, ya da yeteri kadar yan yargıyla bir tek temel yargı bulunan kelime dizisidir” (Ediskun, 1999: 323).

“Yargı biçiminde oluşan insan düşüncesinin, insanın istek ve özlemlerinin dile yansımış biçimine cümle denir” (Kahraman, 2001: 170).

“Bir yargıyı dinleyende soruya yer bırakmayacak şekilde oluş veya kılış bildiren çekimli bir fiille sonuna cevher fiili getirilen ve durum bildiren bir isimle kullanılan kelimeler dizisine cümle denir” (Delice, 2012: 150).

“İnsanın algı ve bilgilerinin tümü, varlık ve onun değişiminden oluşur. Varlıktaki değişim, başlıca iki yolla gerçekleşir: Olmak ve yapmak. Varlıkta görülen değişimlerin, varlığın gerçekleştirdiği bu olma ve yapmaların diğer adı ise zamandır; yani varlıktaki değişim süreçleri, zaman kavramının kaynağıdır.” Bir yapma veya olmanın nitelendirildiği dil yapılarına cümle denir” biçiminde tanımlanabilecek cümle, varlığın adı olan söz ve söz öbekleri yanında, varlıkta gerçekleşen değişimin adıdır” (Karaağaç, 2011: 220).

“Kendi kendine yeten bir yargı bir cümle sayılır. Demek ki cümlenin temeli bir bağıntısız yargıdır” (Banguoğlu, 2011: 522).

“Bir duyguyu, bir düşünceyi bir isteği, bir yargıyı, bir olayı anlatmak için kurulan sözcük dizisine tümce denir” (Gencan, 1979: 76).

Yapılan söz dizimi çalışmaları incelendiğinde, kelime gruplarının tasnifi ve cümlenin yargı bildiren ifadeler oluşu konusunda ortak görüş olmasının yanında özellikle cümlede yapı konusunun içinde yer alan birleşik cümle konusunda görüş farklılıkları da görülmektedir. Bu konuda kimi Türkologlar iki tür birleşik cümle olduğu

görüşünü savunurken kimileri sayıyı artırmıştır. Hatta önceki kitaplarında birleşik cümleden bahseden bazı Türkologların, kitaplarının daha sonraki basımlarında bazı düzeltmelere giderek konuyla ilgili bilimsel görüş ve örnekler öne sürüp birleşik cümle konusunu kitaplarından çıkardıkları da görülmektedir. Banguoğlu (2011) *Türkçenin Grameri* adlı kitabında birleşik cümleyi *Tümleme Birleşik Cümle (Şart Cümlesi, İltinti Zamiri Cümlesi, Bağlam Cümlesi)* ile *Karmaşık Birleşik Cümle (Adfiil Cümlesi, Sıfatfiil Cümlesi, Zarffiil Cümlesi)* olarak iki ana başlık ve bu ana başlıklara bağlı alt başlık hâlinde vermiştir.

Delice (2012) *Türkçe Sözdizimi* adlı çalışmasında, birleşik cümleyi *Girişik Birleşik Cümle, İç İçe Birleşik Cümle, Karmaşık Cümle* başlıkları altında sınıflandırmış; bazı dilbilgisi yazarlarının ayrı başlık altında *Şartlı Birleşik Cümle* olarak tasnif ettikleri cümleyi *Girişik Birleşik Cümle* içinde alt başlık olarak vermiştir.

Karaağaç (2011) *Türkçenin Söz Dizimi* adlı çalışmasında birleşik cümle konusunu *Şartlı Birleşik Cümle, İç İçe Birleşik Cümle ve Ki'li Birleşik Cümle* başlıkları ile sınıflandırmıştır. İlgili çalışmada yazar *Girişik Birleşik Cümle* konusuna yer vermemiştir.

Ediskun (1999) *Türk Dilbilgisi* adlı çalışmasında birleşik cümleyi *Yan Cümleciklerin Görevleri* başlığı altında *Girişik Cümle ve Şart Birleşik* cümleleri olarak sınıflandırmıştır.

Aktan (2009) *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi* adlı eserinde birleşik cümleyi; *Şartlı Birleşik Cümle, İç İçe Birleşik Cümle ve Ki'li Birleşik Cümle* olarak sınıflandırmıştır. Ayrıca aynı eserde Yapılarına Göre Cümleler ana başlığı altında *Ara sözlü (cümleli) cümle* alt başlığına da yer verilmiştir.

Özkan ve Sevinçli (2013) *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi* adlı eserlerinde *Birleşik Cümle; Şartlı Birleşik Cümle, İç İçe Birleşik Cümle, Ki'li Birleşik Cümle* şeklinde sınıflandırılmış olup *Yapısına Göre Cümle Çeşitleri* başlığı altında Aktan (2009) 'ın sınıflandırmasında olduğu gibi *Ara Sözlü (Cümleli) Cümle* alt başlığına da yer verilmişlerdir.

Kahraman (2001) *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi* adlı eserinde *Birleşik Cümle; Fülimsili Birleşik Cümle, Şartlı Birleşik Cümle, Ki'li Birleşik Cümle ve İç İçe Birleşik Cümle* olarak sınıflandırılmıştır.

Karahan (1998) *Türkçede Söz Dizimi* adlı kitabında *Birleşik Cümleyi Şartlı*

Birleşik Cümle ve İç İçe Birleşik Cümle olarak iki başlıkta sınıflandırmıştır. Aynı eserde birçok Türkologun *Ki'li Birleşik Cümle* olarak adlandırdığı konu, *Ki'li Bağlı Cümle* olarak verilmiştir. Aynı eserin 2012 yılındaki 18. baskısında ise *Birleşik Cümle* konusuna yer verilmemiştir.

Gülsevin (1990) de “-sa ekinin kipten çok gerundium ekleri ile fonksiyon benzerliği gösterdiğini” ifade edip, ekin gerundium kategorisinde incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.

-sa / -se eki almış ancak yargı bildirmeyen kimi fiillerin ya da kelime gruplarının fiil çekimine girmesi ve ‘*Şartlı Birleşik Cümle*’ olarak adlandırılması durumunu Karahan (2011) *Türk Dili Üzerine İncelemeler* adlı eserinde ‘-sa / -se Eki Hakkında’ başlıklı yazısında bu ekin, kullanıldığı cümleye istek anlamı kattığı durumlarda yargı bildirmesine karşın şart anlamı taşıdığı durumlarda yargı bildirmediğini, yüklemi sebep yönünden tamamladığını; bu sebepten dolayı da bu ekin zarf -fiil ekleri grubunda yer alması gerektiği tezini savunmuştur. Buna bağlı olarak da ‘*şartlı birleşik cümle*’ anlayışının da tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Aynı eserde yer alan ‘*Türkçede Birleşik Cümle Problemi*’ başlıklı yazısında Karahan, yargı kavramı üzerinden hareketle, “*problemin yargı ve yapı anlayışından kaynaklandığını dilbilimin konusu olan ‘derin yapı ve yüzey yapı’ (iç yapı ve dış yapı) kavramlarının iyi anlaşılması gerektiğini, düşüncelerin zihinde oluşan şekli olan iç yapı ile bunların yazıya ya da söze yansıyan şekli olan dış yapı arasındaki ayrımın doğru yapılması halinde problemin çözüme kavuşacağı*” görüşünü savunmuştur. Bu itibarla cümleler yapı bakımından incelenirken iç yapının değil dış yapının yani ifadedeki yapının esas alınması gerektiğini vurgulamıştır.”*Hızla* evden uzaklaştı.” cümlesi ile “*Koşarak* evden uzaklaştı.” cümleleri arasında yapı bakımından bir fark olmadığını, hızla ve koşarak kelimelerinin yüklemi durum yönünden tamamlayan zarf olduğunu her iki kelimenin de yargı taşımadığını cümlelerin basit cümle kabul edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Zülfikar (1995) da “*Girişik Cümle Sorunu*” başlıklı yazısında konuyu ele almış, girişik cümle olarak nitelendirilen cümle türüne çalışmalarında yer veren ve yer vermeyen yazarlara ve bu yazarların konuyla ilgili tanım ve görüşlerine yer vermiş; son bölümde ise kendisi, öne sürdüğü bilimsel gerekçeye dayanarak fiilimsili yapıların yargı taşımadığı ve zamana bağlı bulunmadığından dolayı bunların yan cümle kabul edilmemesi, birleşik cümle sayılmaması gerektiğini vurgulamıştır.

Birleşik cümle konusunda yapılan sınıflandırmalara bakıldığında görüş

ayrılıklarının daha çok ‘*Girişik Cümle*’ konusunda olduğu dikkat çekmektedir. Karahan (2012), Karaörs (1993), Ağca (2001), Ergin (1998), Aktan (2009), Karaağaç (2011), Topaloğlu (1989), Korkmaz (1992), Özkan ve Seviçli (2013), Zülfikar (1995) gibi Türkologlar çalışmalarında *girişik cümle*ye yer vermezken; Ediskun (1999), H. İ. Delice (2012), Kahraman (2001), Banguoğlu (2011) : ‘Karmaşık Birleşik Cümle’, Gencan (1979), Dizdaroğlu (1976), A. C. Emre (1945), Koç (1992), Şimşek (1987), Gülensoy (2000) gibi Türkologlar, içinde fiilimsi bulunan cümleleri birleşik cümle kategorisinde değerlendirmişlerdir.

Yukarıda görüldüğü üzere *Birleşik Cümle* konusunda Türkologlar arasında birtakım ortak noktalar bulunmasına karşın ihtilafların da söz konusu olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumun henüz ortak bir zeminde birleşmediği yargı ve yapı kavramları arasında farklı anlayışların olduğu görülmektedir. Çalışmamız bu soruna çözüm bulma konusunu kapsamadığından incelemelerimiz, konuyla ilgili olarak Türkologların kısmen de olsa ortak noktada buluştuğu çerçevede yapılacaktır.

Söz dizimi, dilin omurgasını oluşturan bir öneme sahip olması vesilesi ile üzerinde titizlikle durulması gereken bir gramer konusudur. Dilin mekanizmasını içinde barındıran bu değerin üzerinde durulması, hakkıyla incelenmesi ve özümsemesi millî bir sorumluluktur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmamızda, Refik Halit Karay’ın *Gurbet Hikâyeleri* adlı eserinde yer alan toplam 17 hikâyedeki söz dizimi özelliklerini (kelime grupları, kelime gruplarının oluşum biçileri, cümle öğeleri, kelime gruplarının cümle içerisindeki vazifeleri, cümle çeşitleri) tespit edip cümle tahlilleri yaparak millî kimliğimizin temel taşı olan dilimizin söz dizimi zenginliğini, bu muntazam sistemi tanıtmaya katkı sağlamaya çalışacağız. . Bu amaçla; *Gurbet Hikâyeleri*’nde yer alan kelime grupları ve bunları özellikleri, cümlelerin unsurları ve cümle çeşitleri ile bunların özellikleri nelerdir? soruları, yapacağımız çalışma ile cevaplanmaya çalışılarak, yazarın Türkiye Türkçesinin söz dizimi özelliklerini ustalıkla kullanmasındaki üstün kabiliyetini gözler önüne serip, yetişen nesillerin, dilimizin söz diziminin önemini kavramalarına katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Yeryüzünde birçok dil konuşulmaktadır. Her dil o dili anadili olarak konuşan bir milleti temsil etmektedir. Bu açıdan dil, millî kimliklerin temel taşıdır. Dilde meydana gelebilecek bir tahribat, millî kimliğinde beraberinde, aynı derecede etkilenmesine yol açacaktır. Yetişen nesillere dilimizin bel kemiğini oluşturan dilbilgisi kurallarının önemini kavratmak, özümsetmek büyük önem arz etmektedir. Bu bakımdan üzerinde durulması, kendisine has özelliklerinin tespit edilerek tanıtılması, bu kuralların muhafazası herkesin, özellikle de bu alanda eğitim almış, çalışmalar yapan her Türk'ün millî bir sorumluluğudur.

Diller kendilerine has belli kurallar çerçevesinde var olmuşlar ve gelişimlerini bu kurallar çerçevesinde sürdürmüşlerdir.”Her dil ayrı bir söz dizimi yapısına sahiptir. Türkçede söz diziminin en belirgin özelliği ana unsurun genellikle sonda bulunmasıdır. Bu özellik Türkçeyi diğer birçok dilden meselâ Hint-Avrupa dillerinden ve Arapçadan ayırır” (Karahana, 1998: 11).”Dilleri toplumlar oluşturur. Yeryüzündeki toplumların kültürleri ve düşüncelerinin oluşum biçimleri, akış yönleri değişik olduğu için dillerindeki söz dizimi kuralları da değişiktir” (Kahraman, 2001: 152). Bu kuralların yaşatılmasında edebî metinlerin göz ardı edilemeyecek derece önemli rolü vardır. Edebî metinlerde yer alan cümlelerin incelenmesi, bunların tahlili, bilimsel çerçevede tanıtımı, dilimizin kendine has kurallarının fark edilmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu bakımdan çalışmamızda, dilimizin söz dizimi kurallarını eserlerinde ustalıkla işleyen Refik Halit Karay'ın, “Gurbet Hikâyeleri” adlı eseri konu alınarak eserdeki cümleleri söz dizimi özellikleri bakımından inceleyip bu açıdan sergilediği durum ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Söz dizimi konusunda yapılan çalışmalar önemli bir yekûn oluşturmaya karşın, yapılacak her çalışma, diğer çalışmalarla birlikte konunun daha sağlam bir zemine oturmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca söz dizimi konusunda ihtilafli olan bazı konuların bu ihtilaftan kurtulup ortak zeminde birleşmesi, bu konuda yapılacak çalışmaların daha da artmasını gerektirmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmamız, *Gurbet Hikâyeleri* adlı eser içerisinde yer alan toplam 17 hikâyedeki cümlelerin, söz dizimi özellikleri açısından incelenmesi ve tahlili ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Şüphesiz dil, insanın var oluşu ile ortaya çıkmış ve gelişimini sürdürmüş bir varlıktır. İnsanın, toplum hâlinde yaşama özelliğine sahip bir varlık oluşu onun iletişim kurma ihtiyacını ortaya çıkarmış ve sahip olduğu biyolojik donanım da duygu ve düşüncelerini şaheser bir sistem olan dille anlatmasının önünü açmıştır. Dille ilgili araştırmaların da insanlık tarihi kadar eski olduğu savunulmaktadır.

“Nitekim dünyada konuşulan dillerin en eskisinin hangisi olduğu konusunda daha İ. Ö VII. Yüzyılda Mısır hükümdarı PSAMMETİK tarafından bir deney yapıldığı nakledilmektedir” (Aksan, 2000, C 1: 16).

Dilimizle ilgili çalışmaların da tarihi eskilere dayanmaktadır.

“XI. Yüzyılda Karahanlı Türkleri arasında yetişen KÂŞGARLI MAHMUT, bugünkü ölçütlerimize göre çok değerli bir Türkolog ve iyi bir sözlükbilimciydi. Onun anıtsal kitabı Divanü Lûgat-it-Türk'ün değeri yalnızca, günün Türkçesi üzerinde bize sunduğu bilgilerden gelmiyordu. Kitabın geniş çerçevesi içinde KÂŞGARLI MAHMUT, Karahanlı lehçesi ve öteki söz gereçlerini ve kurallarını titizce düzenlemekle kalmamış, onu örneklerle canlandırmış, aynı zamanda dilimizin Arapça karşısındaki gücünü de belli etmiştir” (Aksan, 2000, C. 1: 19).

Kaşgarlı'nın bu eseri Türkçenin bilinen ilk sözlüğü olarak da kabul edilmektedir. Ülkemizdeki Türkoloji çalışmaları, özellikle Cumhuriyet dönemi sonrası kayda değer bir artış göstermiştir. Bu dönemde özellikle dilbilgisi alanında yazılan eserler genel olarak gözden geçirildiğinde çalışmaların daha çok sesbilim ve biçimbilim ağırlıklı olduğu; yazılan kitaplarda daha çok bu alanlar üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Çalışmamızın ana konusunu oluşturan söz dizimi üzerindeki çalışmalarda son dönemlerde dikkate şayan bir artış söz konusudur. Daha önceki dönemlere bakıldığında dilbilgisi kitaplarında sesbilgisi ve biçimbilgisine nazaran daha az yer tutan söz dizimi alanında, günümüze gelindikçe artık sadece söz dizimi konusunu işleyen kitapların da ortaya çıktığı görülmektedir. Konuyla ilgili ilk baskısı 1991 yılında çıkan ve 2012 yılında 18. baskıya ulaşan Leylâ Karahan'ın *Türkçede Söz Dizimi* adlı eseri, bu konuyla ilgili yapılacak çalışmalar için önemli bir kaynak eser niteliğindedir. Eser incelendiğinde, çağdaş Türkiye Türkçesi söz dizimi ile ilgili teferruatlı bilgilerin bulunduğu görülmektedir. Eserde söz dizimi ile ilgili kelime grupları, cümle, cümlenin unsurları, cümle çeşitleri, ayrıntılı olarak ele alınmış; son olarak da cümle tahlillerine yer verilmiştir. Eserin içeriğinde ilk baskıdan itibaren fazla bir değişikliğe gidilmemiş,

yalnız cümlelerin yapı bakımından sınıflandırılması konusuna, 2012 yılında çıkan 18. baskıda yer verilmemiştir. Bununla ilgili bilimsel gerekçeli açıklamalara yazarın ‘*Türk Dili Üzerine İncelemeler* (2011)’ adlı kitabındaki “Yapı Bakımından Cümle Sınıflandırmaları Üzerine” (236-243) başlıklı yazısında ayrıntılı olarak değinilmiştir. Söz dizimi üzerine yazılan 2013 yılında 5. baskısı çıkan Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli’nin *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi* adlı kitabı da konuyla ilgili ayrıntılı bilgiler sunmaktadır. Yalnız, cümlelerin yapı bakımından sınıflandırılması konusunda yazarların görüşleri Leyla Karahan’dan ayrılmakta; kitapta cümlelerin yapı bakımından basit, birleşik (*Şartlı birleşik, Ki’li birleşik, İç İçe birleşik, Girişik cümle*), *Sıralı, Bağlı, Ara Sözlü ve Eksilteli cümle* olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Bilal Aktan’ın 2009 yılında basımı yapılan *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi* adlı kitabında da söz dizimi konusu kelime grupları, cümle cümle çeşitleri olarak ayrıntılı olarak ele alınmasının yanında yapı bakımından sınıflandırmaya bu kitapta da yer verilmiş, cümleler yapı bakımından basit, birleşik (*Şartlı, İç içe, Ki’li*), sıralı, bağlı, ara sözlü, eksilteli cümle olarak sınıflandırılmıştır. Günay Karaağaç’ın 2011 yılında 4. baskısı yapılan *Türkçenin Söz Dizimi* adlı kitabında konu sözlük ve söz dizimi öğeleri, söz dizimi olarak iki ana başlık altında sınıflandırılmış; yapı bakımından sınıflandırmaya bu kitapta da basit cümle, birleşik cümle (*Şartlı, İç içe, Ki’li*), bağlı cümle ve eksilteli cümle başlıkları altında yer verilmiştir.

Türkçenin söz dizimi ile ilgili, tasnif ve konu başlıklarının adlandırılmasında yazarların genel olarak birbirinden pek farklı adlandırmalara gitmemelerine karşın özellikle cümlelerin yapı bakımından sınıflandırılması konusunda birbirinden farklı görüşlerin ortaya çıktığı görülmektedir. Leyla Karahan (2011), cümlelerin yapı bakımından sınıflandırılmasına gerek olmadığını gerekçeli olarak belirtmesine karşın kimi yazarlar yapı bakımından sınıflandırmaya gitmişler, özellikle birleşik cümlelerin çeşitleri konusunda tam bir görüş birliğine varamamışlardır. Bu durum, konuyla ilgili yazılan tezlerde de kendini göstermeye başlamış; son dönemlerde yazılan bazı tezlerde cümlelerin yapı bakımından sınıflandırılmasına yer verilmemiştir.

Türkçenin söz dizimi konusunda Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Arşivi gözden geçirildiğinde sayısı 15’i aşan doktora, 60’ın üzerinde de yüksek lisans tezinin kayıtlı olduğu görülmektedir. Bu tezlerin bir kısmı mukayeseli söz diziminden oluşurken büyük çoğunluğu bir edebî eserin söz dizimi yönünden incelenip, tahlil edilmesinden ibarettir. Refik Halit Karay’ın eserleri üzerinde söz dizimi konusunda YÖK Ulusal Tez Merkezinde 1 doktora tezi ve 6 yüksek lisans tezinin olduğu

görülmektedir. Konuyla ilgili bazı çalışmalar ve bunların içerikleri şu şekildedir:

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Doç. Dr. Şerif Ali Bozkaplan danışmanlığında Alper Özcan tarafından hazırlanan *Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikâyeleri'ndeki Kelime Gruplarının Tespiti ve Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi* (2006) adlı yüksek lisans tezinde yazar eserdeki kelime gruplarını satır numaraları vererek tespit etmiş ve sınıflandırmıştır. Çalışmada; kelime grupları ana başlıklar altında tespit edilmiş, kelime gruplarının birbirleri ile olan münasebetlerine değinilmemiş ayrıca kelime grupları içerisinde önemli yer tutan fiilimsi grupları aldığı eklere göre sınıflandırılmamış ve fiilimsi gruplarının unsurları belirtilmemiştir. Çalışma kelime gruplarının tespiti ile sınırlı kalıp cümle unsurları ve cümle türleri konusuna girilmemiştir. Dolayısı ile ihtilafli bir konu olan “birleşik cümle” konusu ile ilgili yaklaşımlardan bahsedilmemiştir. Bu bağlamda biz bu çalışmada özellikle bu ayrıntılar üzerinde yoğunlaşmış konuyu teferruatlı olarak ele alma ihtiyacı hissettik.

Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. Seyfullah Türkmen danışmanlığında Adem Çakır tarafından hazırlanan “*Refik Halit Karay'ın İstanbul'un Bir Yüzü adlı romanında söz dizimi* (2013) ” adlı yüksek lisans tezinde yazar eser içerisindeki söz dizimi unsurlarını “Taban Halindeki Ögeler, Kavram İlişkileri, Cümle Ögeleri, Cümle Tamlayıcıları, Yapısına Göre Cümleler ve Cümle ve Cümle Kalıplarının Kullanım Oranları” şeklinde altı ana başlık hâlinde ayrıntılı olarak ele almıştır.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Prof. Dr. Ömer Karpuz danışmanlığında Güven Güler tarafından hazırlanan *Refik Halit Karay'ın Memleket Hikayeleri'ndeki niteleme sıfatları* (2010) adlı yüksek lisans tezinde 18 hikâyedeki toplam 2920 niteleme sıfatı tespit edilmiş, bu sıfatların nitelikleri “algısal, kullanımsal ve yapısal” olarak üç ana başlık altında incelenmiştir.

Hatice Şebnem Köksal'ın, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans tezi olarak kabul edilen *Refik Halit Karay'ın 'Sus Payı' isimli Hikayesinin cümle bilgisi yönünden incelenmesi* (2014) adlı eserinde yazar ilgili eserdeki cümleleri ayrıntılı olarak üç ana bölümde incelemiştir: Birinci bölümde kelime grupları, cümle unsurları ve cümle çeşitleri bulunmuş; ikinci bölümde metindeki tüm kelime grupları cümledeki vazifeleri yönünden sınıflandırılmış; üçüncü bölümde ise metnin aslı verilerek tüm cümleler incelenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Çalışmamızın bu bölümünde yaptığımız araştırmanın modeli, çalışmamıza kaynaklık eden verileri toplama teknikleri ve elde ettiğimiz verilerin analizine dair bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmamız, incelediğimiz hikâyelerdeki cümlelerin söz dizimi özellikleri yönünden tahlilinden oluşmaktadır. Bu bakımdan nitel bir çalışmadır. Bu konuda öncelikle konuyla ilgili yazılmış kaynak kitaplar, konu kapsamıyla ilgili olan makaleler, tezler incelenmiştir. İncelenen bu çalışmaların ışığında kelime grupları ve cümle olmak üzere iki ana başlık ve bu ana başlıklara bağlı alt başlıklar çerçevesinde çalışma şekillendirilmiştir. Konumuzla ilgili olarak Türkologların bilimsel verileri çerçevesinde, incelediğimiz hikâyelerden yaptığımız tahlillere yer verilmiştir. Konu kapsamındaki henüz ihtilaf durumunda olan bazı konularla ilgili bilimsel çalışmalar incelenip bunlarla ilgili tespitleri belirlenmiştir. Amacımız tartışmalı konuların çözümüne yönelik olmadığından tahlillerimizi yaparken tam anlamıyla görüş birliğine varılamayan konularla ilgili, Türkologların ortak noktada birleştikleri bilimsel veriler hareket noktamız olmuştur. Çalışmamızı yürütürken, ulaşabildiğimiz bilimsel kaynaklarla birlikte özellikle kelime gruplarının tahlil ve tasnifinde genel olarak Leylâ Karahan'ın *Türkçede Söz Dizimi* (2012) adlı eseri temel kaynak olarak kullanılmıştır.

Gurbet Hikâyeleri adlı kitap içerisindeki hikâyeleri söz dizimi yönünden tahlil edip sınıflandırarak, Türkiye Türkçesindeki kelime grupları, kelime grupları arasındaki münasebetler, cümle-cümle ögeleri, kelime gruplarının cümle içindeki görevleri, cümle türleri ve bunların özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmamıza konu olan hikâyelerden incelediğimiz cümleler tırnak işareti içinde verilmiştir.

3.2. Verileri Toplama Teknikleri

Çalışmamızda belgesel kaynak taraması tekniği kullanılmıştır. “Konu hakkında diğer kişi veya kurumlar tarafından yazılmış, hazırlanmış veya yaratılmış çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının toplanması veya incelenmesidir.” (Seyidoğlu, 2009: 46) şeklinde tanımlanan teknikle yaptığımız veri toplama işleminde öncelikle çalışma alanıyla ilgili kaynaklar kitapevi, kütüphane, internet vb.

üzerinden temin edilmiş; çalışmamızın daha hızlı bir şekilde yürütülmesi amacıyla bu kaynaklar taratılıp bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

İncelenen dökümanlarda çalışmamızda yer vereceğimiz bölümler işaretlenmiş; farklı görüşlerin yer aldığı konular tespit edildikten sonra farklılıkların sebepleri tespit edilmiş, çalışmamızı destekleyici notlar alınmıştır. Alınan notlar bilgisayarda oluşturulan dosyalara kaydedilmiştir. Kaynak eser niteliğinde olan *Gurbet Hikâyeleri* adlı eserde yer alan hikâyelerdeki tüm cümlelerin türleri, kelime grupları çeşitleri de belirtilerek bilgisayar ortamında incelenip konularına göre sınıflandırılmıştır. Cümle tahlilleri için hikâyelerdeki tüm cümlelerin incelenmesi gereği duyulmamış, toplam 17 hikâyeden eşit oranda seçilen cümleler üzerinde sayfa numaraları da gösterilerek cümle tahlilleri yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Refik Halit Karay'ın Hayatı ve Edebî Kişiliği

Refik Halit KARAY, 1888 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Babası İstanbul'da başveznedar olarak görev yapan Mehmet Hâlit Bey'dir. Refik Hâlit'in çocukluğu İstanbul'da geçmiştir. İlk öğrenim hayatını Şemsü'l Maarif mektebi ile Taş Mektep'te tamamlayıp Galatasaray Sultanisinde eğitim-öğretim hayatına devam etmiştir. Daha sonra Mektep-i Hukuk'ta öğrenimini sürdürmüştür. Mektep-i Hukuk öğrenimini tamamlamadan okulu bırakmış ve yazarlık hayatına adım atmıştır. Karay, Serve-i Fünun ve Tercüman-ı Hakikat'te çalışmış; bu arada Son Havadis isimli bir de gazete çıkarmıştır. Fecr-i Âti topluluğunda da yer alan yazarın edebî çerçevede en önemli çalışmalarını Millî Edebiyat akımına bağlandığı dönemlerde görmek mümkündür. En önemli eserlerinden birisi olan *Memleket Hikâyeleri* adlı eseri bu dönemin mahsulüdür. İttihat ve Terakki'ye yönelik eleştirileri onun sürgün yıllarının da başlangıcı olmuştur. Bu yıllarda Anadolu'daki izlenimlerinin de yer aldığı *Memleket Hikâyeleri* Ziyâ Gökalp'ın yönettiği Yeni Mecmua'da yayımlanmıştır. Bu hikâyelerdeki öyküleri 'Sade Lisan' anlayışının da yaygınlaşp özümsemesinde önemli rol oynamıştır. "*Memleket Hikâyeleri, çığır açmak bakımından köy hikâyeciliğimizin özünü oluşturur. Edebiyatımızın en mükemmel köy ve Anadolu hikâyelerini bu eserinde ortaya koyar*" (Tuncer, 2001: 409). "*Memleket Hikâyelerinde özellikle çevre gerçekleri yansıtılırken dönemin öyküsünde ender rastlanabilecek düzeylere erişildiği görülür*" (Kurdakul, 2000: 65) :

"Burası penceresi, nefesliği olmayan bir çukur, basık, loş bir yerdi; ahıra benziyor, ahır kadar kokuyordu. Dışarıdan yeni girince keskin, ekşi bir yaşlık, gözleri sulandıran sirkelenmiş bir hava insanı tıkıyor, değişmeye değişmeye çürümüş zannolunan sıcak, fena bir yağ gibi çehreye yapışıyordu. Duvar da elekler, sepetler asılıydı; tavandan torbalar, soğan dizileri, ayva hevenkleri sarkıyordu" (Karay, 2009: Sarı Bal).

Yazarın yaşadığı sürgünler onun edebî yönünü de etkilemiş, yaşadığı, tanık olduğu acılar; hissettiği sıkıntılar, özlemler eserlerine de yansımıştır. İşte *Gurbet Hikâyeleri*'nde de bu duygu yansımalarının, cümlelerin içine bir nakkaş edasıyla işlendiği görülmektedir. *Zincir* adlı hikâyesinin ilk cümlesinde bu duygu yoğunluğu açıkça göze çarpmaktadır: "*İşsiz, güçsüz kaldığım gurbet ellerinde köşe pencere,*

kendimce Abdülhak Hamid'in 'Kürsü-i Temaşa'sıyla geçerdi" (Zincir: 37). Ana diline, memleketine duyulan özlem, Eskici adlı hikayenin de temel duygusunu oluşturmaktadır ve bu duygu sade, akıcı, hisli bir duygu ile anlatılmaktadır: "Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırır hıçkırır, katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır" (Eskici: 19).

Eserlerinde gözleme önem veren Refik Halit, konularını içinde yaşadığı, tanık olduğu çevreden seçmiştir. Bunu sade ve etkili, duygu dolu bir üslupla gerçekçi bir anlayışla dile getirmiş, tasvir etmiştir. Onun Türkçeyi kullanmadaki gücünü Nihat Sami Banarlı şu cümlelerle dile getirmiştir:

" (...) Onun zeki ve usta kaleminden ışıklı bir hareket güzelliği ile rakeder gibi dökülen duru ve şeffaf nesir dili yirminci asır Türkçesinin örnek dili olabilecek derecede güzel ve sağlam bir mimariye sahiptir" (Banarlı, 2004: 1206).

"Bütün bu özellikleriyle Millî Edebiyat akımının en berrak yazarı olarak yerini korur. Konuşma dilini yazılarında ustalıkla kullanır. İyi bir dil ustasıdır. Halkın kullandığı kelimelere geniş ölçüde yer verir. Günlük konuşma diline bağlı kalır" (Tuncer, 2001: 412).

Edebiyatımızda en kudretli eserlerini hikâyeleri ile vermiş olan Refik Hâlit'in fıkra, makale, roman, tiyatro, mizah, hiciv, inceleme, hatıra türlerinde de eserleri mevcuttur. Başlıca eserleri:

Hikâyeleri: Memleket Hikâyeleri, Gurbet Hikâyeleri (Yer Altında Dünya Var romanı ile birlikte)

Romanları: İstanbul'un İç Yüzü, Yezidin Kızı, Çete, Sürgün, Anahtar, Dişi Örümcek, İki Cisimli Kadın, Bu Günün Saraylısı, Ayın Ondördü, Nilgün, Yılın Sevgilisi, Kadınlar Tekkesi, Yüzen Bahçe, Yerini Seven Fidan, Sonuncu Kadeh, 2000 Yılın Sevgilisi.

Tiyatroları: Deli (1939), Tiryaki Hasan Paşa ve Kaniye Müdafaası (Basımı yapılmamış.)

İnceleme: Karacaoğlan (17 Mart 1939'da Akşam gazetesinde tefrika edilmiş.)

Mizah ve Hiciv: Sakın Aldanma İnanma Kanma, Kirpinin Dedikleri, Ay Peşinde, Tanıdıklarım, Ago Paşa'nın Hatıraları, Guguklu Saat.

Kronik / Fıkra: Tanrıya Şikayet, Bir İçim Su, Makyajlı Kadın, Üç Nesil Üç Hayat, Bir Avuç Saçma, İlk Adım,

Hatıralar: Minelbab İlelmihrab (1924 Akşam gazetesinde tefrika edilmiştir.), Bir Ömür Boyunca (Tamamlanmamış bir eserdir.)

4.2. Gurbet Hikâyeleri Adlı Eserdeki Cümlelerin Tahlili

Refik Halit'in sürgün yıllarını konu edindiği, 'Millî Edebiyat Akımı' çizgisinde kaleme aldığı hikâyelerden oluşan *Gurbet Hikâyeleri* adlı eserde yer alan cümleler tahlil edilirken söz diziminin temel unsurunu oluşturan kelime gruplarını öncelikli olarak ele almak gerekmektedir. Kelime grupları, kelime gruplarının oluşum biçimleri, kelime gruplarının birbirleriyle olan münasebeti cümle içerisindeki vazifeleri; cümle öğeleri, cümleler arası münasebet ve cümle türlerinin özellikleri çalışmamızın odak noktasını oluşturmaktadır.

4.2.1. Kelime Grupları

Dilde kelimeler, tek başlarına anlam taşımalarına karşın bazen bazı durumların, hareketlerin ifade edilmesinde tek başlarına yetersiz kalmaktadırlar. Bu durumda dil, kendi kanunları çerçevesinde bu yetersizliğin üstesinden gelerek kelimedenden daha büyük dil birlikleri olan kelime gruplarını oluşturmaktadır. Belli kuralların dışına çıkmadan kelimeler arasında mantıklı, sistematik bir diziliş gerektiren kelime grupları; bir hareketi, bir durumu yahut bir varlığı yargısız biçimde, daha ayrıntılı bir şekilde ifade etmeye yarayan dil birliğidir. Kelime gruplarını oluşturan kelimelerin sistematik dizilişi dilin gelişmişlik düzeyini de ortaya koymaktadır. Bu bakımdan Türkçe muhteşem bir sistem oluşturmuştur. “*Kelimelerin grup içindeki sıralanışı kurallıdır. Görev bakımından birbirine denk olmayan unsurların bulunduğu bir kelime grubundaana unsur genellikle grubun sonundadır*” (Karahana, 2012: 40)

*“*Sıcak iklimlerin (yrd. unsur.) akşamlarında (ana unsur), zaten, bizim (yrd. unsur) sabahlarımızda (ana unsur) duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş. (yrd. unsur) keyfi (ana unsur) vardır.*” (Yara: 9)

“ (...) Sadece birleşik fiil ve edat grubunda ana unsur başta bulunur” (Karahana, 2012: 40). Ana unsurun başta bulunduğu gruba Aktan (2009: 5), unvan grubunu da dahil etmiştir.

4.2.1.1. İsim Tamlaması / İyelik Grubu

En az iki ismin iyelik sistemi ile birbirine bağlanıp oluşturduğu kelime grubudur. Bazı Türkologlarca, grubu oluşturan üyelerden birincisinin zamir olduğu grup iyelik grubu olarak adlandırılırken; her iki üyenin isim olduğu grup isim tamlaması olarak adlandırılmaktadır. Ergin (1998) *Türk Dili* adlı kitabında konuyu tek başlık hâlinde ‘*İyelik Grubu ve İsim Tamlaması*’ şeklinde ele almış birinci unsurun zamir olduğu gruba iyelik grubu, her iki unsurun da isim olduğu gruba isim tamlaması demiştir. Karahan, *İyelik Grubu* başlığını kullanmamış ve İsim Tamlaması başlığı altında “*İyelik ekli bir isim unsurunun, iyeliğin işaret ettiği başka bir isim unsuruyla kurduğu kelime grubudur.*” (Karahan, 2012: 42) şeklinde bir tanıma yer vermiştir.

Türkçe söz diziminde ana unsurun kural gereği kelime grubunun son ögesi olarak kullanılması vesilesiyle isim tamlaması / iyelik grubunda birinci öge yardımcı unsur, ikinci öge ise ana unsurdan oluşur. Gramer kitaplarındaki adlandırmalara bakıldığında genellikle ana unsur tamlanan, yardımcı unsur ise tamlayan şeklinde adlandırılır. Bu adlandırmaların yanında, “*Ad takımlarındaki sahip olanı, bütünü, türü karşılayan birinci adlar belirten, ait olanı, parçayı, türün bireyini karşılayan ikinci adlar belirtilen adlarıyla anılırlar*” (Kahraman, 2001: 159) şeklinde, tamlanan için belirtilen, tamlayan için belirten tabirleri de kullanılmaktadır. Bu kelime grubunu oluşturan unsurlar arasındaki bağlantı ekle sağlanan bir bağlantıdır. Grubun ikinci ögesi yani tamlanan unsur daima iyelik eki alırken, birinci unsur bazen genitif eki alırken bazı tamlamalarda genitif eki almayabilir. “*Genitifin iyelik ifadesi dolayısı ile benim ev, sizin hanım gibi iyelik eki bulunmayan gruplar da yapılmaktadır*” (Ergin, 1998: 384). Ancak bu tip kullanımlar nadiren karşılaşılan kullanımlardır.

“*Bir nesnenin başka bir nesnenin parçası olduğunu, bir nesnenin başka bir nesneye ait bulunduğunu veya bir nesnenin başka bir nesneyle tamamlandığını ifade etmek için isim tamlamasına başvurulur*” (Aktan, 2009: 9). Tamlayan durumundaki unsurun ilgi (genitif) hali alıp almamasına göre isim tamlamaları genel olarak iki türde sınıflandırılmasına karşın bu sayının bazı Türkologlara göre arttığı da göze çarpmaktadır. Kahraman (2001) *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi* adlı kitabında İsim tamlamalarını ‘*Belirtili Ad Takımı, Belirtisiz Ad takımı, Eksiz Belirtili Ad Takımı ve Zincirleme Ad Takımı*’ olmak üzere dört gruba ayırmıştır. Ediskun (1999), *Türk Dilbilgisi* adlı kitabında isim tamlamalarını ‘*Belirtili İsim Takımı, Belirtisiz İsim Takımı ve Zincirleme İsim Takımı*’ şeklinde sınıflandırmıştır. Aktan (2009), *Türkiye*

Türkçesinin Sözdizimi adlı kitabında, Özkan ve Sevinçli (2013) *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi* adlı kitapta ‘*Belirtili İsim Tamlaması, Belirtisiz İsim Tamlaması ve Eksiz Tamlama*’ şeklinde sınıflandırma yapmıştır. Özkan ve Sevinçli (2013) bu şekilde bir sınıflandırma yapmalarına rağmen eksiz tamlamanın ilk ögesinin yani belirtenin, isimden çok sıfat görevinde olmasından dolayı aslında sıfat tamlaması olarak kabul edilmesi gerektiğini de vurgulamışlardır: “*hilâl kaş, kepçe kulak, çelik irade, demir perde, altın bilezik, yün çorap...*”. Kahraman (2001) da *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi* adlı kitabında konuyu ele almış ‘*Takısız Ad Takımı Sorunu*’ başlıklı yazısında *ad takımlarındaki her iki adın da bağımsız varlık ya da kavram adı olduğu*, “*altın bilezik, demir yol, tahta köprü gibi yapılarda birinci kelimelerin bağımsız varlık – kavram adı olmadığı, anlam kapsamlarının isimlerde olduğu gibi çok boyutlu çok nitelikli olmadığı, belirtilen ögelerinin üçüncü kişi iyelik eki almamış olmaları gibi sebeplerden ötürü bu tip tamlamaların sıfat tamlaması kabul edilmesi gerektiğini* vurgulamıştır. Bazı Türkologların zincirleme isim tamlaması olarak adlandırdıkları tamlama ise, “*Birden çok ilişkilendirmenin ve dolayısıyla birden fazla ilgi hali çekiminin yer aldığı söz öbeğidir*” (Karaağaç, 2011: 210), “*Zincirleme isim takımı, ya belirteni ya belirtileni ya da her ikisi de birer isim takımı olan takımdır*” (Ediskun, 1999: 123) şeklinde tanımlanmıştır. Ancak bazı yazarlar böyle bir adlandırmaya gerek olmadığı görüşünü savunmuşlardır: “*İsim tamlamaları bazen başka bir isim tamlamasının tamlayanı ya da tamlananı durumuna geçmektedirler. Bu tamlamalar birbirini takip eden zincirleme bir tamlama gibi düşünülse de gerçekte bunlar iki unsurlu bir tamlamadır*” (Aktan, 2009: 10). Karahan (2012) *Türkçede Söz Dizimi* adlı kitabında zincirleme ad tamlamasına / takımına yer vermemiştir.

Ergin (1998), *Türk Dili* adlı kitabında isim tamlamalarını birinci unsurun genitif eki alıp almamasına göre ‘*belirlilik – belirsizlik, geçicilik daimilik*’ çerçevesinde *belirli isim tamlaması ve belirsiz isim tamlaması* olarak iki grupta konuyu ele almıştır.

İsim tamlamalarının sınıflandırılması konusunda Türkologların tam bir görüş birliğine varamadıkları görülmektedir. Çalışmamızda konuyla ilgili ihtilafın olmadığı belirtili ve belirtisiz isim tamlaması sınıflandırmasını esas aldık. Tamlayanı ilgi (genitif) durumu eki (*-In, -nIn*) alan tamlamalar belirtili isim tamlamasıdır. Bu tamlamada tamlayanla tamlanan arasındaki ilişki durumu geçicidir, zayıftır:

“...Örneğin, *Sayacın ayarı bozuktur, cümlesindeki sayaç ile ayar arasında güçlü bir ilişki yoktur. Söz konusu olanın hangi sayaç olduğunu*

konuşan (ve dinleyen) bilir. Konuşan kişi değişince sayaç ile ayar arasındaki belirli iyelik ilişkisi ortadan kalkar. Çünkü başka kişiler ayarı bozuk olan sayaç in hangi sayaç olduğunu bilmez” (Kahraman, 2001: 160-161).

*“Dediğim gün **şoförün (ty) / yanına (tn)** yerleşmek imtiyazı , çok şükür bana müyesser oldu.” (Testi: 27)*

*“**Antikacı Şeyh Efganî’nin (ty) / evi (tn)** bu sokakta mıdır?” (Antikacı: 20)*

*“Bu dediğim tarihte **Sultan Hamit’in Suriye’deki çöl çiftliklerinden (ty) / birinde (tn)** müdürdüm.” (Yara: 9)*

İncelediğimiz metinden seçilen yukarıdaki örneklerde de bu durumu örnekleyen kullanımlar mevcuttur. İlk örnekteki ‘yanı’ tamlananının kimin yanı olduğunu konuşan-dinleyen ilişkisi dışında bilmek olanaksızdır. Aynı şekilde diğer örneklerdeki ‘evi’ ve ‘biri’ tamlananlarında belirtilen varlıkların kimin olduğunun bilinmesi ancak konuşan kişi için geçerlidir.

Tamlayanı ilgi (genitif) durumu eki almayan, tamlayan ile tamlanan arasında güçlü, sıkı bir ilişkinin olduğu isim tamlaması belirtisiz isim tamlamasıdır. “*Belirtisiz isim tamlamasının iki unsuru arasında daimî bir ilişki mevcuttur. Tamlamada iki unsur arasına başka bir unsur giremez ve unsurlar yer değiştiremez” (Karahana , 2012: 44).*

• *“Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni **otomobil (ty) boyası (tn)** gibi aynamsı bir cila ile kızgın **güneş (ty) altında (tn)**, pırıl pırl yanıyordu.” (Eskici: 15)*

Yukarıdaki örneklerdeki tamlanan unsurların iyelik ilgisi ile; ilgili, bağlı olduğu varlıklar ilgili türün tamamını kapsadığı herkesçe aynı kabul edildiği için tamlayan ile tamlanan arasında, belirtili isim tamlamalarının aksine sıkı, güçlü bir bağ vardır. Bu sebepten dolayı da tamlayan ile tamlanan arasına herhangi bir unsur girmemiştir.

İncelediğimiz hikâyelerde toplam 1014 isim tamlaması tespit edilmiştir. Aşağıda, incelediğimiz hikâyelerde tespit ettiğimiz isim tamlamalarının tamamı kullanıldıkları cümlelerle birlikte kullanım özellikleri ile birlikte gösterilmiştir:

4.2.1.1.1. Tamlayanı Sıfat Tamlamasından Oluşan İsim Tamlamaları

Türkçede isim tamlamalarında tamlayan unsur bir sıfat tamlamasından oluşabilir. İncelediğimiz eserde kullanılan bu tür isim tamlamalarında tamlayan unsur olarak görev yapan sıfat tamlamalarının ilgi hali eki alarak belirtili isim tamlamasının bir unsuru olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bazı cümlelerde ismin ayrılma hâli ekinin ilgi

fonksiyonu üstlendiği de görülmektedir. Aşağıda incelediğimiz tüm hikâyelerden seçilen örneklerle yer verilmiştir:

- 1- “Bir aralık karşımdaki gencin (ty) / birisi (tn) hafifçe inledi.” (Yara: 10)
- 2- “Fakat bu parçanın (ty) / elyafı (tn) bedenden tamamen ayrılmamıştı ki çektiği zaman çıkmadı;” (Yara: 11)
- 3- “Önüme geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların (ty), / Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne (bir) pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü (tn) duydu.” (Eskici: 19)
- 4- “Neden sonra, işaret edilen bir kapının (ty) / tokmağım (tn) vuruyorduk.” (Antikacı: 20)
- 5- “Halep’e bu şeyhin (ty) / şöhretini (tn) işiterek koşmuş, bir gece evvel kermeste tanıştığımız sırada, bana, ertesi gün beraber aramaklığımızı teklif etmişti.” (Antikacı: 20)
- 6- “Bir an için mavi, tatlı rengin (ty) / içinden (tn), yanar ispiroya tutulmuş bir iğne kızıllığı geçmişti.” (Antikacı: 22)
- 7- “Bütün onları aradan on sene geçtikten sonra, şimdi anlatacağım bir tesadüfle hatırlıyor, on sene evvel müphem olarak duyduğum hislerin (ty) / değerini (tn) bu tesadüfün (ty) tesiriyle (tn) kıymetlendiriyordum.” (Antikacı: 24)
- 8- “Bir sır sezdiğini belli etmek, böyle, sokaklarında serseri kurşunların (ty) / dolaştığı (tn) ve sabahleyin köşe başlarında ölümlerin sıralandığı yerde akıllı işi olmasa gerekti.” (Antikacı: 25)
- 9- “Fakat, tuhafı, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin (ty) / önünden (tn) yüreğim atarak neşesiz eve dönerken baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, toprak testisini havaya kaldırmış, ağzını bir karış açmış.” (Testi: 31)
- 10- “Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların (ty) / içinde (tn) en ihtiyatsız ve en ibret almazı insandır.” (Testi: 31)
- 11- “Binbir gece kıssasındaki Alaaddin’in (ty) / feneri (tn) şimdi bende! ” diye düşündü.” (Fener: 35)
- 12- “İşte, Ebu Ali böyle bir sevinçle, batan güneşin (ty) / kızıllığında (tn) Fırat’ı tulumla geçti...” (Fener: 35)
- 13- “Kızıverirsem kendisini değil, şeyhini bile kırk katırın (ty) / kuyruğuna (tn) bağlatır, masallardaki gibi kırk parça ederdim!” (Fener: 36)

- 14- “Yabancı memleketlerde bir kasabaya sokulup uzun müddet yaşamaktaki azabın (ty) / ne olduğunu (tn) bilir misiniz?” (Zincir: 37)
- 15- “Eski mobilyaların tahtalarını dişleyen gizli kurtların (ty) / biteviye çıkardığı (tn) kemirici, işleyici ses...” (Zincir: 37)
- 16- “Birden eskiyiveren gönlünüzde bu kurdu ve bu sesi işitirsiniz ve oyduğu delikten incecik tozların (ty) / içinize biriktiğini (tn) duyarsınız.” (Zincir: 37)
- 17- “Bu basit teleskobun (ty) / önüne (tn) geçip insanlarla hayvanları tetkik en hoşlandığım eğlencelerin (ty) / başında (tn) gelir.” (Zincir: 38)
- 18- “Ayşe, beline dolanan ufak kolların (ty) / ara sıra gevşediğini (tn), duyuyor.” (Gözyaşı: 43)
- 19- “Yağmur kesilmek bilmediğinden saplanıp kalmaları veya taşan bir ırmağın (ty) / akıntısına (tn) kapılarak boğulmaları ihtimali çoğalıyor.” (Gözyaşı: 44)
- 20- “Zira durmadan ilerleyen felaketin (ty) / kafilesinden (tn) ayrı düşmek Ayşe’ye hepsinden daha korkunç geliyor.” (Gözyaşı: 44)
- 21- “Bir zamanlar keklik sekişli yosma bir Nazlı da benim ve benim gibi birçok delikanlıların (ty) / canını (tn) yakmıştı!” (Keklik: 48)
- 22- “Halep’te güneş taş duvarlı ak sokakların (ty) / cenderesine (tn) tıkanıdığı için bir nevi ışık dumanıdır;...” (Keklik: 48)
- 23- “Götürüp uzakta bir çalılığın (ty) / arasına (tn) sakladılar.” (Keklik: 49)
- 24- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep beyaz yelkenlerin (ty) / kayıp gittiği (yn) şurup renkli denizler, avize gibi şıkırdayan pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar görürsünüz.” (Akrep: 51)
- 25- “O güne kadar işitmediği bu tatlı sözün (ty) / manasını (tn) anlamaya çalışıyor, anladığına inanmıyor gibiydi.” (Köpek: 56)
- 26- “Bazen iş çıkıyordu, köpeğini hanlarda bırakıyor, fakat büyük köpeklerin (ty) / parçalaması (tn) ihtimaliyle gününü korkular içinde geçiriyordu.” (Köpek: 57)
- 27- “Bu, bahardaki suyun (ty) / miktarıdır (tn), Anadolu’da karlar eridiği zaman Lavrens, güz mevsiminde ölçmüştü, iyi hatırımdadır, 2900 küsur bulmuştu.” (Lavrens: 60)
- 28- “Ben o heyetin (ty) / delili, rehberi ve vekilharcı (tn) idim.” (Lavrens: 61)
- 29- “Fırat’ı bir yakadan ötekine geçmek için kullanılan gemilerden (ty) / birine (tn) girdik.” (Lavrens: 62)

30- “Koca kumsalların (ty) / ortasına (tn), sanki yer azmış, arsa pahalıymış gibi onar katlı alçı evler kurmuşlar.” (Çıban: 66)

31- “Büyük Harbin (ty) / başlangıcında (tn) Muş elimizden gitti; kıtamlarla beraber kendimi Moskof elinde esir bulmuştum. (Kaçak: 70)

32- “Bir aralık, etrafımda çarşafı ve yaşlı bir kadının (ty) / dönüp dolanması (tn) merakımı çekti.” (Hülle: 83)

33- “Ha, işte o bir gecelik nikâhlının (ty) / hediyesi (tn) budur, şu altın saat...” (Hülle: 89)

34- “Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın (ty) / yanma yaklaştığını (tn) gören kadın, kendisinden evvel şefitalileri ikram etti.” (İstanbul: 91)

35- “Böğrümde bir kurşun yemiş, hastanedeydim; yerli ahalinin (ty) / elinden (tn) güç kurtularak tren hattını tutmuş, üç arkadaşla memlekete ulaşmaya çabalıyordum. (Dişçi: 96)

36- “Ağzını açmış, dudaklarını sıyırılmış ve satın alınacak atın (ty) / yaşını (tn) mviyene eder gibi dikkatle dişlerine bakıyordu.” (Dişçi: 97)

4.2.1.1.2. Tamlananı Sıfat Tamlamasından Oluşan İsim Tamlaması

Bu başlık altında incelenen isim tamlamalarının belirtili isim tamlaması türünde olduğu görülmektedir. Belirtisiz isim tamlamalarının tamlayan ile tamlanan unsurlarının sıfat almaması sebebi ile tamlananı sıfat tamlamasından oluşan isim tamlamaları belirtili isim tamlaması kurmaya müsait kelime grubu oluşturmaktadır. İncelediğimiz hikayelerde yazarın, Türkçenin bu kuralına uygun şekilde cümleler kurduğu tespit edilmiştir:

1- “Dördü de silahlarını bırakıp etrafıma, damın (ty) / toprak zeminine (tn) çömeldiler.” (Yara: 10)

2- “Ne konuşacaktık? Şammar aşiretinin (ty) / kaç çadırı (tn), Hadidilerin / kaç koyunu (tn) vardı?” (Yara: 10)

3- “Şimdi Şeyh’in (ty) / iki parmağı (tn) - kirlî, kara tırnaklı kadî parmakları (tn) - yarının içine paslı bir kısıkaç, bir kerpeten gibi sokulmuştu.” (Yara: 11)

4- “Zaten babadan yetim kalan küçük Haşan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına , Filistin’in (ty) / ücra bir kasabasına (tn) gönderiliyordu...” (Eskici: 14)

5- “Şimdi onun da (ty) / kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkupları (tn) vardı.” (Eskici: 16)

- 6- “Fransızca: “*Afganistan’ın (ty) / dağlık ahalisinden (tn)* olmalısınız, ” dedim, “ sanşın ve mavi gözlüsünüz...” (Antikacı: 22)
- 7- “*Hastanın (ty) / demin kıpkızıl olan yüzü (tn)* morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyordu;” (Testi: 30)
- 8- “Badiye diye *Fırat’ın (ty) / batı sahiline (tn)* derler.” (Fener: 35)
- 9- “Eminim ki *Juju’nun (ty) / gamlı gözlerinden (tn)* ara sıra, uzak, şanlı bir hatıra gibi bu zincir geçiyor, köpek, zincirini arıyordu.” (Zincir: 41)
- 10- “*Ananın (ty) / bir ümidi (tn)* budur: Yaşamadığını anlayarak, azapsız, kundağı bir tarafa, en az çamurlu, en az bataklık yere bırakıvermek...” (Gözyaşı: 44)
- 11- “Ve böyle, *kanının (ty) / son ateşini (tn)* yakarak, kayıp düşerek, gene kalkarak, gene yuvarlanarak yağmur, ter, gözyaşı yüzünü yıkaya yıkaya, biteviye, mola vermeden, yürüyor.” (Gözyaşı: 46)
- 12- “... *kolun (ty) / bir tarafına (tn)* sokacakmış gibi hırsıyla uzattı.” (Akrep:53)
- 13- “Nihayet Bedevi onları *satranç oyununda taş değiştirenlerin (ty) / düşünceli, temkinli hareketiyle (tn)* birer birer yerlerinden kaldırdı, ...” (Akrep: 53)
- 14- “*Osman’ın (ty) / taşlara, topraklara sürünmekten havlı dökülmüş kirli hâki ceketiyle (tn) köpeğin (ty) / açlıktan sertleşip seyrekleşmiş kirli postu (tn)* yan yana geldi; birbirine uydu.” (Köpek: 56)
- 15- “*Osman’ın (ty) / çürük, kof sırtına (tn)* öldürücü birkaç dipçik vurdular, *hududun (ty) öte yanına (tn)*, bayır aşağı, taşlıklara yuvarladılar.” (Köpek: 59)
- 16- “İşte, *Lavrens’in (ty) / ömrümce süreceğ olan damgası (tn) !*” (Lavrens: 62)
- 17- “Lavrens, *Fırat’ın (ty) / sonsuz boşluklar, kavruk tepeler arasından devrile devrile akan toprak renkli sularına (tn)* dalmıştı.” (Lavrens: 64)
- 18- “Lavrens, *İngiliz kralının (tn) / manevi oğlu (tn)* idi.” (Lavrens: 64)
- 19- “*Derinin (ty) / öpmeye, okşamaya, hatta koklamaya davet eden bir cilvesi (tn)* değil mi?” (Çıban: 65)
- 20- “İşte size, şimdi *dünyanın (ty) / en acayip bir çıbanından (tn)* ve tedavisinden bahsedeceğim:” (Çıban: 67)
- 21- “Yumağı sağdı sağdı, öteki ucunu da *hurma ağacının (ty) / alt dallarından (tn)* birine bağladı.” (Çıban: 68)
- 22- “Sibirya’da *Mişel Strogof’un (ty) / mil çekilen gözlerini (tn)* hatırlıyor.” (Kaçak: 71)

- 23- “Kırgız atının (ty) / kar üstündeki siyah tümseğine (tn) dönüp dönüp bakıyordum;” (Kaçak: 72)
- 24- “Açlığın, yorgunluğun, dermansızlığın, tükenişin (ty) / son haddi (tn) şudur;” (Kaçak: 72)
- 25- “Orası harbin (ty) / ilk günlerinde (tn) Rus ordusunun (ty) / Pomeranya’ dan esir edip buralara kadar sürdüğü bir sivil Alman ailesinin (tn) eviydi; Sibiry’a da daha böyle binlerce aile vardı.” (Kaçak: 74)
- 26- “Kapının (ty) / demir kolunu (tn), gene mum elinde, sıcak göğüslü kız çekti.” (Kaçak: 74)
- 27- “... otokarın (ty) / kalın kesme camları (tn) ardından boş sinema şeridi gibi kayıp giden kumlu düzlüklere dalmış, o zamana kadar söze karışmamıştı. (Güneş: 76)
- 28- “O zaman hünkâr yaveri idim, gençtim. Atatürk’ün (ty) / ilk zabıt çıktığı zamana ait resimlerini (tn) bilirsiniz ya, ...” (Güneş: 77)
- 29- “Kaptan yerinin (ty) / çürük kaplamaların (tn), ...” (Güneş: 78)
- 30- “...dünyanın (ty) / en seçme incilerini (tn), ...” (Güneş: 80)
- 31- “O kadınlar zaten, dünyamızın (ty) / en seçme güzelleriydi (tn), ...” (Güneş: 80)
- 32- “İşte yolculuğun (ty) / eskiden resimli gazete ve sinema asrından evvelki maksadı (tn) bunlar idi”. (Hülle: 82)
- 33- “O zamanlarda yirmi yaşındakilerin (ty), / şimdikiler gibi ne tahsil, ne spor, belli başlı hiçbir ciddi meşguliyetleri (tn) yoktu;...” (Hülle: 83)
- 34- “Şam’ın (ty) / bu iç mahalleleri ve yılankavi sokakları (tn) o kadar birbirlerine benzer, öyle ayırt edilmez şeylerdir ki...” (Hülle: 84)
- 35- “Fakat, sonunda kadının (ty) / masum yüzüne (tn) bakınca derin bir rikkatle bu istediğini de yaptım.” (Hülle: 87)
- 36- “... kadının (ty) / çıplak vücudunda (tn) tenini yer yer, gölge gölge belli eden tek bir dantel suare elbisesi vardı;...” (İstanbul: 90)
- 37- “Haftalarca süren çetin petrol araştırmalarından sonra Mezopotamya’nın (ty) / bu yeni kurulmuş, asker merkezi ücra kasabasında (tn), otel-lokanta, buz, içki ve kadın bulan mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar, para sarf ediyorlardı.” (İstanbul: 90)
- 38- “Ona Haliç’in (ty) / akşam üzeri pelteleşen sularında (tn) her kayık, ayrı renkte bir ışıkla tutuşmuş, aheste aheste yanarak eriyor, erirken dökülen renkler cızırdıyarak sönüyor gibi görünüyordu.” (İstanbul: 93)

39- “Kenarında *yapraklarının (ty) / ters tarafları (tn)* rüzgârla güneşe dönünce gümüşlenen narın kavaklar dizili, koyu gölgeler serilidir.” (Dişçi: 96)

40- “*Petrol lambasının (ty) / sönük ışığında (tn)* bu taşların ne olduğunu birden anlayamamıştım. Fakat o sırada ocakta bir odun devrildi, odaya bir kızıl alev vurdu: ...” (Dişçi: 99)

4.2.1.1.3. Her İki Unsuru da Sıfat Tamlamasından Oluşan İsim Tamlamaları

Bu yapıdaki isim tamlamalarında tamlayan unsur ile tamlanan unsurun her ikisinin de ayrı ayrı sıfatlar almaları, tamlamanın belirtili isim tamlaması türünde oluşumunu zorunlu kılmıştır. İncelediğimiz eserde yazarın, kullandığı cümlelerde kural dışı bir durum oluşturacak örneğine rastlanmamıştır:

1- “Lavrens, *genç yüzünün (ty) / taze neşesiyle (tn)* dinliyor, gülümsüyordu.” (Lavrens: 63)

2- “*Uğradığımız ikinci köyün (ty) / pınarlı kahvesinde (tn)* bizi telaşlı bir kalabalık durdurdu.” (Testi: 27)

3- “...bunları yağmur mevsiminde *gökte gördüğü ebekuşağınm (ty) / her çizgisinden (tn)* boy boy, biçim biçim boyamışlardı.” (Fener: 32)

4- “*Bir kavunun (ty) / bereli, acı yerini (tn)* oyup nasıl atarsak öyle yaptı.” (Yara: 11)

5- “Ben diyar diyar, iklim iklim ışıklar gördüm; bu ışıklarınakislerini çeşit çeşit, *şehirli ve dağlı milletlerin (ty) / kadınlı erkekli yüzlerinde (tn)* seyrettim.” (Kaçak: 70)

6- “Uzaklarda *kabaran derenin (ty) / yüklü uğultusu (tn)* ve yakınlarda *çamura batıp çıkan ayakların (ty) / boğuk hışırtısı (tn)* ...” (Gözyaşı: 43)

7- “Gayet muntazam, hatları nazik, teni beyaz ve mat bir çehre; gözleri adeta mavi ve saçlan şansın, *ensesinde gür ve pembe bir kan tabakasının (ty) / kuzey insanların ve Anglosak- sonları hatırlatan feyzini (tn)* görmekteyim.” (Antikacı: 22)

8- “*Sıcak iklimlerin (ty) / ağaçsız ve kiremitsiz her taş şehri (tn)* gibi tek bir renk ve değişmez bir ışık ile kaplıyız; mevsimleri içeriye sokmuyoruz.” (keklik: 48)

9- “... *kırmızı halkalı gözlerinin (ty) / beyaz perdelerini (tn)* açta kapaya bize baktı;” (Keklik: 48)

10- “*O herifin (ty) / gizli bir rolü (tn)* var, hatta Afganlı bile değildir! ” (Antikacı: 25)

11- “Karşımdaki komşum yabancı subayın (ty) / buldok cinsi bir köpeği (tn) vardı.” (Zincir: 38)

12- “Büyük Okyanus’tan aldığımız bir bardak su, o geniş denizin (ty) / tirilyonda biri (tn) değildir; ama bütün o ummanda mevcut unsurların (ty) / bu minimini kadehte tam bir terkibi (tn) mevcuttur.” (Zincir: 38)

13- “Komşumun buldoğu suratına, gördüğüm maskelerin (ty) / en sertini (tn), en titiz gösterişlisini (tn) asmıştı.” (Zincir: 39)

14- “Bir ufak köpeğin (ty) / yaşlı gözleriyle (tn) karşılaşmıştı.” (Köpek: 56)

15- “Başımdan geçen vakaların (ty) / esasında anlaşılmayacak bir ciheti (tn) yok.” (Hülle: 88)

16- “Fakat onu, bu kupkuru çöl şehrinin (ty) / bunaltıcı gecesinden (tn) nasılsa kurtulup bir serap / manzarasına sığınmış sanılan nemli, yeşil bir iç bahçede görmüştü.” (İstanbul: 90)

17- “Büyük Okyanus’tan aldığımız bir bardak su, o geniş denizin tirilyonda biri değildir; ama bütün o ummanda mevcut unsurların (ty) / bu minimini kadehte tam bir terkibi (tn) mevcuttur.” (İstanbul)

18- “Ayşe, yanında dizkapaklarına kadar çamurlara bata çıka yürümeye çalışan Ali’nin (ty) / minimini elini (tn) bırakmak istemiyor.” (Gözyaşı: 44)

19- “Lacivert yün hırkası içindeki taze göğsünün (ty) / kuytu, insan kokulu sıcaklığını (tn) bana duyuran sarışın genç kıza...” (Kaçak: 73)

4.2.1.1.4. Tamlayanı / Tamlananı İsim-Fiil Grubundan Oluşan İsim Tamlamaları

İncelediğimiz eserde toplam 24 tane bu yapıda isim tamlaması kullanılmış, tamlayanı isim-fiil grubu olan 17 isim tamlaması; tamlananı isim-fiil grubu olan 7 isim tamlaması tespit edilmiştir. Bu yapıdaki tamlamalarda tamlayan durumundaki isim-fiil grubunda ilgi hâli eki kullanılmadığı, tamlamanın belirtisiz isim tamlaması olduğu; tamlananında isim-fiil grubu olanların ise belirtili isim tamlaması içinde kullanıldığı görülmektedir:

1- “Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş (ty) / keyfi (tn) vardır.” (Yara: 9)

2- “Daha iyi bir muamele görmek (ty) / ümidiyle (tn) belediye müsteşarı dedi ki.” (Antikacı: 21)

3- “İlkönce, aklıma onun (ty) / bir deli olması (tn) ihtimali geldi.” (Testi: 28)

- 4- “Cevap vermek (ty) / hususunda (tn) bile birbirlerini geçmek istediler, ...”
(Testi: 28)
- 5- “Dediğim gün şoförün yanına yerleşmek (ty) / imtiyazı (tn), çok şükür bana müyesser oldu.” (Testi: 27)
- 6- “Bedevi'nin (ty) / bunları, yan yana yere dizmesi (tn) bitince cebine attı ve feneri çenesiyle işaret etti.” (Fener: 34)
- 7- “Ebu Ali bir mal sahibi olduğunu yüreğinin (ty) / bayılıcı şekerlenmesinden (tn) sezdi;...” (Fener: 34)
- 8- “... onun için de korkusundan bir daha yanıma çıkmak (ty) / cesaretini (tn) gösterememiştir.” (Fener: 36)
- 9- “... gördüğüm maskelerin (ty) en sertini (tn), en titiz gösterişlisini (tn) asmıştı.” (Zincir: 39)
- 10- “Yağmur kesilmek bilmediğinden saplanıp kalmaları (ty) veya taşan bir ırmağın akıntısına kapılarak boğulmaları (ty) / ihtimali (tn) çoğalıyor.” (Gözyaşı: 44)
- 11- “Fakat geride kaldığını anlayıp bir müddet sıkı yürüyünce artık bu üç çocuğu birden taşımak, sürüklemek (ty) / imkânı (tn) kalmadığını görüyor, hem koşuyor, hem düşünüyor.” (Gözyaşı: 44)
- 12- “Ali'sini kurtarmış olmak (ty) / sevinciyle (tn) ” (Gözyaşı: 46)
- 13- “Ses işitmek, hareket duymamak (ty) / ümidiyle (tn) dinliyor ve yavrusunun kısık kısık, ılık ılık ağladığını duyuyor, “Ey-vah!” diyor.” (Gözyaşı: 44)
- 14- “Rusya’da içeriye gönderilmek (ty) / emri (tn) dışarıdan, dünyadan daha uzağa, cehennem bucağına gideceğinizi gösterir.” (Kaçak: 70)
- 15- “Ruhun (ty) / cisimden ayrılması! (tn) ...” (Kaçak: 72)
- 16- “O kadar ki falcının tesirinden kurtarmak (ty) / lüzumunu (tn) duydum, (...)” (Lavrens: 64)
- 17- “Kendini bildiğinden beri kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp keyifli keyifli sallamak (ty) / fırsatını (tn) bulamamış, gözlerinin yaşı kurumak bilmediğinden yanakları nemden kurtulamamıştı.” (Köpek: 55)
- 18- “Her ikisinde de hasret derecesini bulmuş olan sokulma (ty) / ihtiyacı (tn) çarçabuk ısınmalarına yardım etmişti.” (Köpek: 56)
- 19- “Bazen iş çıkıyordu, köpeğini hanlarda bırakıyor, fakat büyük köpeklerin parçalaması (ty) ihtimaliyle (tn) gününü korkular içinde geçiriyordu.” (Köpek: 57)
- 20- “Birbirlerinden hazzedişlerinin (ty) sebebi (tn) de bir yurt yavrusu, bir dert ortağı oluşlarıydı.” (Köpek: 57)

21- “Bedevinin kuşağı arasından düşüverecek bir akrebe basmak (ty) / ihtimaliyle (tn) önüme bakıyordum; ...” (Akrep: 54)

22- “Hem, bir daha, birbirimizi görmemek (ty) / şartıyla (tn) !” (Hülle: 82)

23- “... sırrının (ty) / şehir içinde duyulmaması (tn) için bir yabancı seçmişti, ...” (Hülle: 88)

24- “Bir aralık, etrafımda çarşafli ve yaşlı bir kadının (ty) / dönüp dolanması (tn) merakımı çekti.” (Hülle: 83)

4.2.1.1.5. Tamlayanı / Tamlananı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan İsim Tamlamaları

Yazarın sıkça başvurduğu isim tamlaması yapılarından biri de tamlayan-tamlananı sıfat-fiil grubundan oluşan isim tamlamalarıdır. Refik Halit Karay’ın hikâyelerinde gözlem gücünün kendini göstermesi bu yapıdaki tamlamaların da yoğunluğunu beraberinde getirmiştir.

1- “İşliyordu diyorum; zira Şeyh’in merhametsiz eli bunu taş ocaklarında barutdeliği açanların (ty) / küsküsü (tn) gibi sert, granit sırtına bir tarafına daldırıp daldırıp çıkarıyor ve her çıkarışında etrafa kan, pıhtı zifosu serpiştiriyordu.” (Yara: 12)

2- “Gözlerinizin (ty) / çiğ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını (tn) düşünerek bir şeyler yapmak, bir zevke hazırlanmak istersiniz .” (Yara: 9)

3- “Çocukcağız Arabistan’da rahat eder, ” dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların (ty) / uydurma neşesiyle, (tn) fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.” (Eskici: 14)

4- “...içinde yataklar (ty) / serili olduğunu (tn) söyledi.” (Eskici: 18)

5- “... “Kabımda olamamak” diye anlatabileceğim bir huzursuzluk duyduysa, o adamın (ty) sonunda dürüst olmadığı (tn) meydana çıkmıştır.” (Antikacı: 23)

6- “Yürürken arkamdan o bir çift mavi gözün (ty), kitap sayfalarından ayrılıp beni dikkatle seyrettiğine (tn) hüküm vermiştim.” (Antikacı: 24)

7- “Onun (ty) / Kalsum telaffuz ettiği (tn) bu kadın ismi bizim Gülsüm’ümüzdür;...” (Fener: 33)

8- “Kalbi İngiliz seyyahının (ty) / vaha başında unutup bıraktığı (tn) ıslak sabun kalıbı gibi göğsünün içinde kapaklaşmıştı; başka tarafa kayıp gideceğe benziyordu.” (Fener: 34)

- 9- “Ebu Ali şaşmadı; *benim (ty) bunu yapacağıma (tn) o kadar emindi ki...*”
(Fener: 36)
- 10- “*Yabancı memleketlerde bir kasabaya sokulup uzun müddet yaşamaktaki azabın (ty) / ne olduğunu (tn) bilir misiniz?*” (Zincir: 37)
- 11- “*Eski mobilyaların tahtalarını dişleyen gizli kurtların (ty) biteviye çıkardığı (tn) kemirici, işleyici ses*” (Zincir: 37)
- 12- “Birden eskiyiveren gönlünüzde bu kurdu ve bu sesi işitirsiniz ve oyduğu delikten *incecik tozların (ty) içinize biriktiğini (tn) duyarsınız.*” (Zincir: 37)
- 13- “Ayşe, *beline dolanan ufak kolların (ty) ara sıra gevşediğini (tn), duyuyor.*” (Gözyaşı: 43)
- 14- “Ses işitmek, hareket duymamak ümidiyle dinliyor ve *yavrusunun (ty) kısıp kısık, ılık ılık ağladığını (tn) duyuyor, “Eyvah!” diyor.*” (Gözyaşı: 45)
- 15- “Bu sırada, ilerleyen kabile, *selin (ty) batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği (tn) bir enkazdan başka bir şey değildir.*” (Gözyaşı: 45)
- 16- “Gözlerini kapıyor, *sol kolunun (ty) açılıp yükünü kendiliğinden bıraktığını (tn) ancak yarı anlayabiliyor.*” (Gözyaşı: 45)
- 17- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep *beyaz yelkenlerin (ty) kayıp gittiği (yn) şurup renkli denizler, avize gibi şıkırdayan pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar görürsünüz.*” (Akrep: 51)
- 18- “O entari altında, *karnının (ty) / lüzumsuzca taşıdığını (tn) görüyordum.*”
(Akrep: 52)
- 19- “Nihayet Bedevi onlan *satranç oyununda taş değiştirenlerin (ty) düşünceli, temkinli hareketiyle (tn) birer birer yerlerinden kaldırdı, birer birer entarisinin arasına yerleştirdi.*” (Akrep: 53)
- 20- “Bir müddet, kuşakla bel arasında *bu entarinin (ty), içinden kımıldandığını, kıvrandığını, kabarıp indiğini (tn) gördük.*” (Akrep: 53)
- 21- “Zira *Osman’ın (ty) / hastalandığı (tn), ateşli öksürük nöbetlerine tutulduğu (tn), günlerce bir hendek içine sokulup yattığı (tn) oluyordu.*” (Köpek: 57)
- 22- “*Lavrens’in (ty) / neşeli olduğu (tn) zamanlar da vardı.*” (Lavrens: 62)
- 23- “Bu kaba, hantal, mavna omuzda bir tabut gibi döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırık kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken *yanımdakinin (ty) / meraklı olduğunu (tn) bildikleri için bize dediler ki:*” (Lavrens: 63)

- 24- “Lavrens’in (ty) / önüne sürdüğü (tn) mecediyeye de elini sürmedi.” (Lavrens: 63)
- 25- “Fakat *falcının (ty) / kum üstündeki çizgilerden okuduğu (tn)* alın yazısını son kısmı çıkmadı, daha alnının çatısı ikiye bölünmedi!” (Lavrens: 64)
- 26- “Kadının yumağındaki iplikle çibanımdan boşanan (ty) / arasında (tn) hiç fark yoktu.” (Çıban: 69)
- 27- “Gece ile ışığı ve *ışığın (ty) / çehrelere serdiği (tn)* manayı en iyi anlayanlar üçra memleketlerde dolaşan sergüzeştçi yolculardır.” (Kaçak: 70)
- 28- “Nihayet donmuş bir göl kenarında *katır katır buz tutmuş balık ağlarının (ty) / çit gibi çevirdiği (tn)* saz kulübelerle dolu köyümsü bir kasabaya vardık.” (Kaçak: 71)
- 29- “Sibirya’da Mişel Strogof’un mil çekilen gözlerini hatırlıyor ve *hafızamın (ty) hâlâ, nasıl donmadığına (tn)* şaşıyordum.” (Kaçak: 71)
- 30- “Benliğim yanan bir kalpten ibaret kalmıştı; *kar içinde tutuşmuş bir kalbin (ty) / tek başına depreştiğini (tn)* biliyordum, o kadar...” (Kaçak: 72)
- 31- “Cismimden ayrılarak *demin önümde giden ruhumun (ty) / tekrar içime girdiğini (tn)* duyuyorum.” (Kaçak: 73)
- 32- “Orası harbin ilk günlerinde *Rus ordusunun (ty) / Pomeranya’ dan esir edip buralara kadar sürdüğü (tn)* bir sivil Alman ailesinin eviydi; Sibirya’da daha böyle binlerce aile vardı.” (Kaçak: 74)
- 33- “Hepimizin (tn) / kendisini dinlemek istediğimizi (tn) görünce anlatmaya başladı.” (Güneş: 77)
- 34- “Demin size *yaşımın (ty) / yirmi olduğunu (tn)* söylemiştim ya...” (Hülle: 83)
- 35- “Akşamlan koyun sürüsü köye dönünce nasıl yeni kuzular, şaşırmadan analarını seçip memelerine yapışırlarsa bu mahalle insanları da kapılarının halkalarına öyle, *bizim (ty) / akıl erdiremediğimiz (tn)* bir hassa ile şaşırmadan el atarlar.” (Hülle: 84)
- 36- “Gene sustuk, *fakat kulaklarım (ty) / şiddetle uğuldadığı (tn)* için “Kââ” ortasındaki suların sesini artık duymuyordum.” (Hülle: 86)
- 37- “On türlü *yemeğin (ty) / bir tepsi üzerinde hep birden dizildiği (tn)* Şam usulü sofrası...” (Hülle: 87)
- 38- “Sevdiği *kocasının (ty) / nasılsa talakı selase ile boşadığı (tn)* bir kadın, din ahkâmı icabınca, nikâhı yenilemek için bir hülle yapmıştı;...” (Hülle: 88)

39- “*Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın (ty) / yanına yaklaştığını (tn)* gören kadın, kendisinden evvel şefalileri ikram etti.” (İstanbul: 91)

40- “Gözlerinde; akli tam olmayanlarda rastladığım kâh alevlenen, kâh pelteleşen bir kararsız ışık gördüğüm için *onun (ty) / yarı meczup olduğuna (tn)* hükmetmişim.” (Dişçi: 95)

41- “Kendimden geçmeden evvel *heriflerin (ty) / beni unutarak veya öldü sanarak üç [arkadaşımın da göğüslerine] birer eğri hançer sapladıktan sonra elbiselerimizi toparlayıp konuşa konuşa, ağır, ağır, avdan döner gibi, tepeye turmandıklarını (tn)* gördüm.” (Dişçi: 98)

42- “Petrol lambasının sönük ışığında *bu taşların (ty) / ne olduğunu (tn)* birden anlayamamışım.” (Dişçi: 99)

4.2.1.1.6. Tamlayanı Unvan Grubundan Oluşan İsim Tamlamaları

İncelediğimiz hikâyelerde bu yapıda kullanılan isim tamlamalarının tamamı belirtili isim tamlamasından oluşmaktadır:

1- “Bedevi’nin biri, ilkönce, *Koçhisarlı Ahmet onbaşının (ty) / yanına (tn)* yaklaştı, bir eliyle çenesinden tuttu, ötekiyle burnundan...” (Dişçi: 97)

2- “*Ebu Akreb’in (ty) / haymesi (tn)* herkesinkinden oldukça uzakta, kaya eteğinde idi.” (Akrep: 54)

3- “Düşündüm ki şimdi *Hacı Ağa’nın (ty) / gideceği (tn)* yerlerde bademler çiçek açmıştır;...” (Keklik: 48)

4- “Bu dediğim tarihte [*Sultan Hamit’in (ty) / Suriye’deki çöl çiftliklerinden birinde (tn)* müdürdüm.” (Yara: 9)

5- “*Antikacı Şeyh Efganî’nin (ty) / evi (tn)* bu sokakta mıdır?” (Antikacı: 20)

6- “Zira *Afganlı Şeyh’in (ty) / gözlerini (tn)* anlatamayacağım bir mana ile bana dikili bulmuştum.” (Antikacı: 24)

7- “Mesela bakınız *şu dans eden Sitti Afife’nin (ty) / sol yanağındaki (tn)* minimini, sıcacık, sedef parıltılı çapkın kırıksıklığa...” (Çıban: 65)

8- “*Ebu Ali’nin (ty) / fenerini (tn)* elime aldım, evirdim, çevirdim baktım pili kaymış...” (Fener: 36)

9- “Ben onun dedesini *Çavuş Şebinkarahisarlı Kara Ömer’in (ty) / katırı (tn)* önünde, yayan, on beş saat yürütür; ...” (Fener: 36)

4.2.1.1.7. Tamlayanı Belirtisiz / Belirtili İsim Tamlamasından Oluşan İsim Tamlamaları

Bu şekilde oluşturulan isim tamlamaları genitif ekli ve genitif eksiz olarak, bir isim tamlamasının tamlayan unsuru olarak görev yapmaktadır. Genitif eki alıp tamlayan unsur olanlar belirtili isim tamlaması yaparken, genitif eksiz tamlayan vazifesi görenler belirtisiz isim tamlaması göreviyle kullanılmışlardır. İncelediğimiz hikâyelerde tamlayanı belirtili isim tamlamasından oluşan 8 unsur tespit edilmiş; buna karşılık tamlayanı belirtisiz isim tamlamasından oluşan 59 isim tamlaması tespit edilmiştir.

- 1- “Şammar aşiretinin (ty) / kaç çadırı, Hadidilerin kaç koyunu vardı?” (Yara: 10)
- 2- “...aşiret Araplarının (ty) / akmlarına (tn) karşı koymak için...” (Yara: 9)
- 3- “Bu dediğim tarihte Sultan Hamit’in Suriye’deki çöl çiftliklerinden (ty) / birinde (tn) müdürdüm.” (Yara: 9)
- 4- “Sonra Kanlıca’daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut’la balık tuttuklarım, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili (ty) / geldiğini (tn), içinde yataklar serili olduğunu söyledi.” (Eskici: 18)
- 5- “Seyahat, edebiyat ve politika hayatı (ty) / esnasında (tn) rastladığım tipler hep bu neticeyi verdi.” (Antikacı: 23)
- 6- “Filistin vakasının (ty) / başlangıcındaydı (tn) ;...” (Antikacı: 25)
- 7- “İlkönce, aklıma onun bir deli olması (ty) / ihtimali (tn) geldi.” (Testi: 28)
- 8- “O sırada Estersuvar bölüğü (ty) / kumandanı (tn) olarak Badiye’de bulunmakta idim.” (Fener: 35)
- 9- “Kumaş toplarının (ty) / çokluğuna (tn) da hayret etti;...” (Fener: 32)
- 10- “...zaten şöhretli Mısır muganniyesinin (ty) / adı (tn) da Ümmükalsumdur, ...” (Fener: 33)
- 11- “Benî Hamra aşiretinden (ty) / biri (tn) beni görmek istiyormuş; ... (Fener: 35)
- 12- “Gazetelerde okuduğuma göre şimdi, mesela bir Aneze aşireti (ty) / reisi (tn) yüksek komiserlerle, başvezirlerle düşüp kalkıyor, bir masada yiyor, bir otomobilde geziyormuş;...” (Fener: 35)
- 13- “Ben onun dedesini Çavuş Şebinkarahisarlı Kara Ömer’in katırı (ty) / önünde (ty), yayan, on beş saat yürütür;...” (Fener: 36)

- 14- “Kalbi İngiliz seyyahının (ty) / vaha başında unutup bıraktığı (tn) ıslak sabun kalıbı gibi göğsünün içinde kapaklaşmıştı; ...” (Fener: 34)
- 15- “İşsiz, güçsüz kaldığım gurbet ellerinde köşe pencerem, kendimce Abdülhak Hamid’in Kürsü-i temaşası (ty) / yerine (tn) geçerdi.” (Zincir: 37)
- 16- “Can sıkıntısının (ty) / bir sesi (tn) vardır;...” (Zincir: 37)
- 17- “... bu itibarla insan çevresinin bir damlası (ty) / üstüne (tn) çevrilmiş bir mikroskop camı sayarım.” (Zincir: 38)
- 18- “Şimdi saçlar (küçük) aktar dükkânı (ty) / bebeklerinin (tn) ne kıla, ne de ota benzeyen, dokunsanız hışırdayacağını sandığınız cansız, kuru, soluk rengini, şeklini almış.” (Gözyaşı: 42)
- 19- “Belli ki bu kadın akşam rakısı (ty) / zamanında (tn), onun zevkini kaçırarak. içinden:” (Gözyaşı: 42)
- 20- “Tepelerden, ara vermeyen, soluk aldırmayan bir yağmur iniyor; kış başlangıcı (ty) / yağmuru... (tn) ” (Gözyaşı: 43)
- 21- “Fakat geride kaldığını anlayıp bir müddet sıkı yürüyünce artık bu üç çocuğu birden taşımak, sürüklemek imkânı (ty) / kalmadığını (tn) görüyor, hem koşuyor, hem düşünüyor:” (Gözyaşı: 44)
- 22- “Yükünü bir cephane sandığının (ty) / üstüne (tn) indiriyor.” (Gözyaşı: 46)
- 23- “Kuş açık havaya çıkınca şöyle bir kabardı, ayağının birisinin (ty) / tırnaklarım (tn) açarak ileriye uzattı, ...” (Keklik: 48)
- 24- “Bir Roma harabesi (ty) üzerine (tn) yeniden kurulmaya başlanan bu çorak Badiye limanında mutasarrıf eski bir mektep arkadaşım çıkmıştı.” (Akrep: 51)
- 25- “... kadın bluzlarının (ty) / kabarıklığı (tn), sanki elinizin altına girer.” (Akrep: 52)
- 26- “Her gittiğimiz aşiret şeyhinin (ty) / ziyafetler vermesi (tn) âdeti:” (Akrep: 52)
- 27- “Bakalit sigara kutusu (ty) / iriliğinde (tn), o sertlikte, o renkte bir akrep.” (Akrep: 53)
- 28- “Önümüze düştü, bir hayvanat müzesi (ty) / müdürünün (tn) arkasından gider gibi şaşkın, düşünceli, oldukça ürkek ve iğrenme halinde idik.” (Akrep: 54)
- 29- “Bedevinin kuşağı (ty) / arasından (tn) düşüverecek bir akrebe basmak ihtimaliyle önüme bakıyordum;” (Akrep: 54)
- 30- “Yumuşak, ıslakça toprak üstünde bir karides sepeti (ty) / dolgunluğu ve kaynaşması (tn) sezdim; cıvıl cıvıl bir hareket...” (Akrep: 54)

- 31- “ Bedevi, (kanarya kafesinde yumurtadan yeni çıkmış yavruları gösteren bir) kuş meraklısı (ty) / neşesiyle, gururuyla (tn) :” (Akrep: 54)
- 32- “Ağaçlardaki olgun, sıcak meyvelerle yerlerdeki çürük yemiş kabukları (ty) / kokusundan (tn) sersemleştğini ve mütemadiyen bunları yemekten de içinin koflaştığını, boşaldığını duyuyordu.” (Köpek: 56)
- 33- “Bazen iş çıkıyordu, köpeğini hanlarda bırakıyor, fakat büyük köpeklerin parçalaması (ty) / ihtimaliyle (tn) gününü korkular içinde geçiriyordu.” (Köpek: 57)
- 34- “Sonra döndü döndü, kıvrıldı; ıslak burnunu karnının tüyleri (ty) / arasına (tn) gömdü.” (Köpek: 59)
- 35- “Karkamış harabeleri (ty) / civarındaki (tn) büyük tren köprüsünün yanında, bir haftadan beri, Suriye hükümeti (ty) / hesabına (tn) Fırat’ın döktüğü suyu ölçmekle meşguldük.” (Lavrens: 60)
- 36- “Güğümde kaynaya kaynaya katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı (ty) / çeşnisini (tn) almış olan Arap kahvesi (ty) / hülasasından (tn) kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler.” (Lavrens: 61)
- 37- “Döner ve geceleyin karpit lambası (ty) / altında (tn) Arapça yazar, çizer, sabahı ederdi.” (Lavrens: 61)
- 38- “Çölde, fırtınalardan sonra gördüğümüz yılan derisi (ty) menevişleri (tn) gibi acayip, süslü, kararsız çizgiler...” (Lavrens: 63)
- 39- “Hiç unutmam, bir gece barakalarında bir eğlence tertip etmişlerdi, içlerinden birinin (ty), bir lordun isim günüyümüş (tn) ...” (Lavrens: 62)
- 40- “Sizi bir aşiret emirinin (ty) / oğlu (tn) sandı, ona göre bir şeyler uydurdu!” dedim.” (Lavrens: 64)
- 41- “Ben dünyadaki en büyük aşiret emirinin (ty) / manevi oğluyum! (tn) ” (Lavrens: 64)
- 42- “Lavrens, İngiliz kralının (ty) / manevi oğlu (tn) idi.” (Lavrens: 64)
- 43- “Fakat falcının kum üstündeki çizgilerden okuduğu alın yazısının (ty) / son kısmı (tn) çıkmadı, daha alnının çatısı ikiye bölünmedi!” (Lavrens: 64)
- 44- “Halbuki onlar benim gördüğüm, çıkardığım Hadramut çıbanının (ty) / yanında (tn) bir sivilce, bir ben, bir süs, belki de seksapeli arttıran bir damga, çoğu defa bir şirinlik muskasıdır.” (Çıban: 65)
- 45- “Halep çıbanının (ty) / böylesi (tn), öyle bir güzelin yüzünde seher vakti (ty) / göğündeki (tn) çoban yıldızı kadar yıkanmış, ...” (Çıban: 65)

46- “Bize dost iki Arap emiri (ty) / arasındaki (tn) gazvelere bir nihayet vermek, ...” (Çıban: 66)

47- “Gözlerim çıbanımla hurma dalı (ty) / arasında (tn) hafif hafif sallanan incecik tirede, kalıp gibi yatıyordum.” (Çıban: 68)

48- Bir örümcek ağı (ty) / teli (tn) gibi iki baştan tutturulmuş, boşlukta gidip gidip geliyordu. (Çıban: 68)

49- “Fakat unutamadığım bir çift güzel Alman kızı (ty) / gözleriyle (tn), Noel gecesi Almanya’da değil, akıl ermez bir yerde, ta Sibiry’a, Çin hududuna yakın bir izbede, mum ışığında karşılaştım.” (Kaçak: 70)

50- “Kırgız atının (ty) / kar üstündeki siyah tümseğine (tn) dönüp dönüp bariyordum...” (Kaçak: 72)

51- “Orası harbin ilk günlerinde Rus ordusunun (ty) / Pomeranya’ dan esir edip buralara kadar sürdüğü (tn) bir sivil Alman ailesinin eviydi; Sibiry’a da daha böyle binlerce aile vardı.” (Kaçak: 74)

52- “Şam-Bağdat arasında işleyen İngiliz şirketinin (ty) / otokarındayız (tn) ;çölü geçiyoruz.” (Güneş: 76)

53- “... otokarın kalın kesme camları (ty) / ardından (tn) boş sinema şeridi gibi kayıp giden kumlu düzlüklere dalmış, o zamana kadar söze karışmamıştı.” (Güneş: 76)

54- “Evet, fes, bütün bu göz çeken asker kıyafeti (ty) / üstünde (tn), hem o dimdik vücuda, hem sert çehreye yumuşaklık, bölülük, siliklik, hiçlik, kalem efendisi ve odacı sünepeliği veren fes!” (Güneş: 77)

55- “Kaptan yerinin çürük kaplamalarını, hâlâ üzerinde Batum yazıları okunan gaz tenekeleri (ty) / sandıklarıyla (tn) tamir etmişler.” (Güneş: 78)

56- “Bir akşamüstü, (tarçınlı) akide şekeri (ty) / renginde (tn) ve sertliğindeki güneş, batmadan evvel, önümüzde, gene kendi renginde bir hurma ormanı (ty) / tablosu (tn) aydınlattı.” (Güneş: 79)

57- “Dalımın üzerinden süzülüp ağacın lifleri (ty) / içinden (tn) geçerek toprak testilere damlayan bu hurma rakısı gerçeği rüya gibi gösterir aslanım! ” demişti. (Güneş: 81)

58- “Üzerine durmadan atılan şenlik silahlarının (ty) / alevleri (tn) kızıl kar parçaları gibi yağıp yağıp sönüyor, tutmadan eriyordu.” (Güneş: 81)

59- “Göz alan bir ipek huşirtısı (ty) / arasında (tn) dünyanın en seçme incilerini, elmaslarını bu kadınların gerdanlarında gördüm.” (Güneş: 80)

60- “Bir kundura tamircisi, gazete kâğıdından siper geçirdiği bir petrol lambası (ty) / başında (tn) dalgın çalışıyordu.” (Hülle: 88)

61- “Çocukluğumda hikâyelerini dinlediğim Binbirdirek batakhaneleri (ty) / cinsinden (tn) bir yere mi düştüm?” (Hülle: 85)

62- “Sevdiği kocasının nasılsa talakı selase1 ile boşadığı bir kadın, din ahkâmı (ty) / icabınca (tn), nikâhı yenilemek için bir hülle yapmıştı; ...” (Hülle: 88)

63- “Fakat onu, bu kupkuru çöl şehrinin (ty) / bunalücü gecesinden (tn) nasılsa kurtulup bir serap manzarasına sığınmış sanılan nemli, yeşil bir iç bahçede görmüştü.” (İstanbul: 90)

64- “Böcek kabuğu (ty) / morluğundaki (tn) gözlerinin bebeklerinde Noel çamlarına asılmış çok ışıltılı oyuncaklar gibi titreşen, dönüp dönüp pırıldaşan bir sürü hoş şekilli, çocukça şeyler oynasıyordu; orada bir şenlik vardı.” (İstanbul: 94)

65- “Ceylan avı (ty) / dönüşü (tn), üç devletin hudut kavşağında, (bir) çiftlik binasındaydık.” (Dişçi: 95)

66- “Petrol lambasının (ty) / sönük ışığında (tn) bu taşların ne olduğunu birden anlayamamıştım.” (Dişçi: 99)

67- “Her vuruşunda ben ordaki acıdan ziyade, tuhaf değil mi, böğrümdeki eski kurşun yarasının (ty) / sızısını (tn) duyuyordum.” (Dişçi: 98)

4.2.1.1.8. Tamlananı Belirtili / Belirtisiz İsim Tamlamasından Oluşan İsim Tamlamaları

Tamlananı isim tamlamasından oluşan isim tamlaması örneklerine bakıldığında bunların tamamının *belirtisiz isim tamlaması* olduğu tespit edilmiştir. İncelediğimiz eserin tamamında nadiren kullanılan tamlananı isim tamlamasından oluşan isim tamlaması örnekleri şunlardır:

1- “Ceylan avı / dönüşü, üç devletin (ty) / hudut kavşağında (tn), bir çiftlik binasındaydık.” (Dişçi: 95)

2- “Çocukluğumun / Kurban Bayramı kokusu!” (Yara: 12)

3- “Bu dediğim tarihte Sultan Hamit'in (ty) / Suriye'deki çöl çiftliklerinden (tn) birinde müdürdüm. (Yara: 9)

4- “Lübnan köylerinde suyun (ty) / ıçiliş şekli (tn) bizimkine benzemez.” (Testi: 28)

5- “*Estersuvar (ty) / bölük kumandanı (tn)*, Meşrutiyet’ten evvel, Badiye’de güneşi bile geri çevirmeye kadir bir üstün adam sayılırdı;” (Fener: 35)

4.2.1.1.9. Tamlayanı Cümleden Oluşan İsim Tamlamaları:

Bu tip tamlamalar belirtisiz isim tamlaması yapısında olan isim tamlamalarıdır. Tamlayan unsur cümle vasfında olan bir kelime ya da içinde cümle barındıran kelime grubudur. Bu kelime grubu yapısal yönden isim vazifesi görerek isim tamlamasında görev üstlenmiştir. İncelediğimiz hikayelerde tespit ettiğimiz bu türdeki isim tamlamaları şunlardır:

- 1- “Ben, bozuk Arapçamla, ora dilini takliden; *“öldü” (ty) / manasına (tn) :”* ... (Yara: 12)
- 2- “Antikacı Şeyh, bunları söyledikten sonra, odaları *“Geziniz, seçiniz!” (ty) / manasına (tn)* eliyle işaret etti ve önündeki kitabı okumaya koyuldu.” (Antikacı: 22)
- 3- “Bu bakışta bir *“Görüyorum!” (ty) / manası (tn) ...*” (Antikacı: 23)
- 4- *“Zahir, hastalık geçer (ty) / korkusuyla. .” (tn)* (Testi: 29)
- 5- “Çanak, çömlek cinsinden:ortak tamlanan çatlamaya, kırılıp parçalanmaya istidadı o kadar gevrek şeyler ki, insana *bir top patlasa, hepsi birden “hâk ile yeksan” olacaklar (ty) / tesirini (tn)* yapıyor. :” (Çıban: 66)
- 6- *“Ermek, Basra Körfezi’ne değil, galiba Şat’a akar!” (ty) / fikrinde (tn)* bulundu.” (Güneş: 78)
- 7- “Bana *insanlar görerek değil, koku alarak evlerini bulurlar (ty) / zehabını (tn)* verir.” (Hülle: 84)
- 8- *“Demin anlattık ya!” (ty) cevabını (tn)* verdi ve akşam yaklaştığından eşyasını toplamaya koyuldu.” (Fener: 34)

4.2.1.2. Sıfat Tamlaması

“Bir isim unsurunun bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubudur” (Karahan, 2012: 48). İsim tamlamalarında isim ya da sıfat unsuru tek kelimedenden oluşabileceği gibi birden fazla kelimedenden, aynı veya farklı türlerden kelime gruplarından da oluşabilir. İncelediğimiz eserde toplam 1581 tane sıfat tamlaması tespit edilmiştir.

4.2.1.2.1. Tamlayanı ve Tamlananı Tek Kelimeden Oluşan Sıfat Tamlamaları

Sıfat tamlamasının oluşması için bir isim ve onu çeşitli yönlerden niteleyen ya da belirten sıfat görevli sözcük ya da sözcük grubunun bir araya gelmesi gerekmektedir. Sıfat tamlamalarında sıfat ya da isim unsuru sözcük grubundan oluşabileceği gibi tek kelimeden de oluşabilmektedir. Aşağıda incelediğimiz metinde yer alan sıfat tamlamalarından isim ve sıfat unsuru tek kelimeden oluşan sıfat tamlamaları gösterilmiştir.

1- “*Sıcak (s) / iklimlerin (i)* akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, *bir (s) / hayata (i), rahata (i)* giriş keyfi vardır.” (Yara:9)

2- “Gözlerinizin *çiğ (s) / ışıktan (i)* ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını düşünerek *bir (s) / şeyler (i)* yapmak, *bir (s) / zevke (i)* hazırlanmak istersiniz.” (Yara: 9)

3- .”Ben de emirlerine dam üstünde nargilemi hazırlatmışım, kahvemi bekliyordum; birden avluya *dört (s) / atlı (i)* girdi, ...” (Yara: 9)

4- “*O (s) / zamanlar (i) böyle (s) / yerlere (i)* subaylardan kâhya, askerlerden korucu gönderilirdi; aşiret Araplarının akınlarına karşı koymak için...” (Yara: 9)

5- “Gelenerin *en (s) / yaşlısı (i)*, kırsağından inip karşıma dikildi.” (Yara: 9)

6- “Mesele *her (s) / zaman (i)* olan işlerden: ...” (Yara: 9)

7- “*İki (s) / aşiret (i)*, bir gazve esnasında çarpışmışlar, ...” (Yara: 9)

8- “Dördü de silahlarını bırakıp etrafıma, damın *toprak (s) / zeminine (i)* çömeldiler.” (Yara: 10)

9- “Yaşlısı maşlahlıydı; öbürleri sadece *birer (s) / entari (i)* giymişlerdi; *abonoz (s) / saçları (i)* upuzun, örülü ve cıvık yağlıydı; kulaklarından *demir (s) / halkalar (i)* sarkıyordu.” (Yara: 10)

10- “Ne konuşacaktık? Şammar aşiretinin *kaç (s) / çadırı (i)*, Hadidilerin *kaç (s) / koyunu (i)* vardı?” (Yara: 10)

11- “Bir aralık *karşımdaki (s) / gencin (i)* birisi hafifçe inledi.” (Yara: 10)

12- “Oralarda fener ve lamba ancak *böyle (s) / işlerde (i)*, - *mühim (s) / sebepler (i)* oldukça kullanılır.” (Yara: 10)

13- “Sol tarafından *bir (s) / kurşun (i)* yemiş.” (Yara: 10)

14- “Sonra *hiçbir (s) / şey (i)* demeden erin elinden feneri aldı, avluya indi.” (Yara: 10)

- 15- “Yere eğilmiş, uzun uzun, *bir (s) / şeyler (i)* aradığını yukarıdan görüyorduk. (Yara: 10)
- 16- “Gençlerden birine döndü, *bir (s) / şeyler (i)* söyledi.” (Yarar: 11)
- 17- “*Bu (s) / paçavrayı (i)* değneğe iyice, sıkıca sardı.” (Yarar: 11)
- 18- “O, aşağı indikten *biraz (s) / sonra (i) ...*” (Yara: 11)
- 19- “Anladım ki *bir (s) / ameliyata (i)* hazırlanıyoruz.” (Yara: 11)
- 20- “Şeyh benden çakımı istedi ve *uzun (s) / ağzını (i)* açıp birden yaranın içine daldırdı.” (Yara: 11)
- 21- “*Bir (s) / kavunun (i)* bereli, acı yerini oyup nasıl atarsak öyle yaptı.” (Yara: 11)
- 22- “Fakat *bu (s) / parçanın (i)* elyafı bedenden tamamen ayrılmamıştı ki çektiği zaman çıkmadı; altından *lastik (s) / bağlara (i)* takılı imiş gibi çakının ucundan kayıp tekrar *yaradaki (s) / yerine (i)* girdi.” (Yara: 11)
- 23- “Yaralı “Of! ” bile demedi; sadece, omzunu, şöyle, *bir (s) / sinek (i)* konmuş gibi oynatmıştı. Şeyh buna bile kızdı.” (Yara: 11)
- 24- “Şimdi Şeyh’in *iki (s) parmağı (i) ...*” (Yara: 11)
- 25- “Kurşunu bulmuş, yakalamış olacaktı ki yerinden oynatmak için tıpkı çekişsiz ve kesersiz nasıl *bir (s) / tahtadan (i)* çivi çıkarmaya uğraşırsak, öyle, *iki (s) / tarafa (i)* sallamaya, ırgalamaya başladı.” (Yara: 11)
- 26- “*Her (s) / büküşünde (i)* yaradan koyu, kalın bir kan tabakası kabarıyordu.” (Yarar: 11)
- 27- “Sade sıcaklığı değil, *öğürtücü (s) / kokusunu (i)* da duyuyordum.” (Yarar: 12)
- 28- “Açtığım zaman *bu (s) / tkaç (i)* yaranın içinde idi; belli ki *biraz (s) / güçlülle (i)* girmişti, zor işliyordu.” (Yara: 12)
- 29- “İşliyordu diyorum; zira Şeyh’in *merhametsiz (s) / eli (i)* bunu taş ocaklarında barut deliği açanların küsküsü gibi sert, granit sırtına *bir (s) / tarafına (i)* daldırıp daldırıp çıkarıyor ve her çıkarışında etrafa kan, pıhtı zifosu serpiştiriyordu.” (Yara: 12)
- 30- “*Bir (s) / aralık (i)* kan fazlalaştı.” (Yarar: 12)
- 31- “*Bu (s) / kan (i)* yavaş yavaş azaldı, duruldu, kesildi.” (Yarar: 12)
- 32- “*O (s) / zaman (i)* Şeyh yaralıya *ilk (s) / defa (i)*, şefkatle hitap etti.” (Yarar: 12)

- 33- “Bedevi genci cevap vermedi, “Gık!” demedi, hatta kımıldamadı, *bir (s) / adalesi (i)* bile titremedi.” (Yarar: 12)
- 34- “*Bu (s) / iş (i)* de oldu.” (Yarar: 12)
- 35- “*İsli (s) / tavasıyla (i) kaynar (s) / zeytinyağını (i)* getirmişlerdi;” (Yarar: 12)
- 36- “... *bir (s) / damlası (i)* etrafa sıçratılmadan, ...” (Yarar: 12)
- 37- “Ben, *bozuk (s) / Arapçamla (i)*, ora dilini takliden; “öldü” manasına.” (Yarar: 12)
- 38- “*Ertesi (s) / sabah (i) uyandığım (s) / vakit (i) dört (s) / at (i)* ve *dört (s) / Bedevi (i)* duruyordu.” (Yarar: 13)
- 39- “Fakat *bu (s) / Bedevilerin (i)* rengini, halini sezme*k o (s) / kadar (i)* güçtür ki...” (Yara: 13)
- 40- “Siz *o (s) / tayı (i)* görmeliydiniz.” (Yarar: 13)
- 41- “Vakadan *üç (s) / sene (i)* sonra, ben çiftlikte yokken *bir (s) / Bedevi (i)* gelip *bir (s) / tay (i)* bırakmış, ” (Yarar: 13) ...
- 42- “Daha *o (s) / zaman (i)* teğmendim.” (Yarar: 13)
- 43- “Çocukcağız Arabistan’da rahat eder, ” dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların *uydurma (s) / neşesiyle (i)*, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.” (Eskici: 14)
- 44- “*Beş (s) / yaşında (i)* idi;...” (Eskici: 14)
- 45- “Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra *sıcak (s) / memleketlere (i)* yaklaşınc*a kendisini bir (s) / durgunluk (i)* aldı.” (Eskici: 14)
- 46- “Hayfa’ya çıktılar ve onu *bir (s) / trene (i)* koydular.” (Eskici: 15)
- 47- “... *bir (s) / şeyler (i)* soran olsa da susuyordu, ...” (Eskici: 15)
- 48- “Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde *bir (s) / katılık (i)*, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.” (Eskici: 15)
- 49- “Çok sabretti, dayanamadı, *yanındaki (s) / askere (i)* parmağıyla göstererek sordu; o güldü.” (Eskici: 15)
- 50- “Haşan’ı *bir (s) / istasyonda (i)* indirdiler.” (Eskici: 15)
- 51- “*Bu (s) / keçiler (i)* kapkara, beneksiz kara idi;...” (Eskici: 15)
- 52- “... *kızgın (s) / güneş (i)* altında, pırl pırl yanıyordu.” (Eskici: 15)
- 53- “Çok sabretti, dayanamadı, *yanındaki (s) / askere (i)* parmağıyla göstererek sordu; o güldü.” (Eskici: 15)
- 54- “*Birçok (s) / çocuk (i)* da gelmişti;...” (Eskici: 16)

55- “Şimdi onun da *kuşaklı (s) / entarisi (i)*, ceketi, takkesi, *kırmızı (s) / merkupları (i)* vardı.” (Eskici: 16)

56- “*Bir (s) / gün (i)* halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.” (Eskici: 16)

57- “... *mundar (s) / çanaktaki (i)* macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.” (Eskici: 17)

58- “*Bir (s) / aralık (i)* nerede kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu.” (Eskici: 17)

59- “Ben de *o (s) / taraflardan (i)* ... İzmit'ten!” (Eskici: 17)

60- “Sonra *Kanlıca'daki (s) / evlerini (i)* tarif etti;...” (Eskici: 18)

61- “*Bir (s) / kabahat (i)* işledik de kaçtık! ” (Eskici: 18)

62- “Asıl konuşan Hasan'dı, *altı (s) / aydan (i)* beri susan Haşan...” (Eskici: 18)

63- “... artık erişemeyeceği yurdunun *bir (s) / deresini (i)*, *bir (s) / rüzgârını (i)*, *bir (s) / türküsünü (i)* dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu; *geçmiş (s) / günleri (i)*, *kaybettiği (s) / yerleri (i)* düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.” (Eskici: 18)

64- “Fakat, nihayet *bütün (s) / ayakkabılar (i)* tamir edilmiş, iş bitmişti.” (Eskici: 18)

65- “*O (s) / zaman (i)* gördü ki, *küçük (s) / çocuk (i)*, memleketlisi, *minimini (s) / yavru (i)* ağlıyor...” (Eskici: 18)

66- “... *geçilen (s) / manzaraları (i)* içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.” (Eskici: 18-19)

67- “Eskici *başka (s) / söz (i)* bulamamıştı.” (Eskici: 19)

68- “Antikacı Şeyh Efgani'nin evi *bu (s) / sokakta (i)* mıdır?” (Antikacı: 20)

69- “*Yanımdaki (s) / adam (i)* Lübnan'da belediye müsteşarlığında bulunan bir delişmen Fransızdı; zengindi, şarka unvan almak için gelmişti; ibrik koleksiyonu yapıyordu.” (Antikacı: 20)

70- “Halep'e *bu (s) / şeyhin (i)* şöhretini işiterek koşmuş, *bir (s) / gece (i)* evvel kermeste tanıştığımız sırada, bana, *ertesi (s) / gün (i)* beraber aramaklığımızı teklif etmişti.” (Antikacı: 20)

71- “İçeriye girer girmez beni *bir (s) / şaşkınlıktır (i)* aldı: ...” (Antikacı: 20)

72- “Ta kapı yanından başlayarak karmakarışık bir eşya yığını, leğenler, ibrikler, kandiller, kâseler, yazılı (s) / taşlar (i), boyalı (s) / camlar (i), tuğla parçaları yerlere serilmiş, duvarlara asılmış, rafları doldurmuş, merdiven basamaklarına kadar sıralanmıştı.” (Antikacı: 20)

73- “Kapı ipe çekilerek açıldığı için bizi karşılayan yoktu; fakat yukarıdan bir (s) / ses (i) geliyordu.” (Antikacı: 20)

74- “Bir (s) / şey (i) düşürmemeye, bir (s) / şeye (i) basmamaya ve çarpmamaya dikkat ederek...” (Antikacı: 20)

75- “İkinci (s) / katta (i) kapıları açık üç oda göründü;...” (Antikacı: 21)

76- “İyi (s) / müşterimdir (i), inek ve öküz çingırağı toplar.” (Antikacı: 21)

77- “Çingıraklar içinde deveninkiler en (s) / kıymetsizdir (i). En (s) / değerlileri (i) yak çingıraklarıdır, Tibet’te...” (Antikacı: 21)

78- “Hepsinin de ağızları, nedense, şiş (s) / karınlarının (i) altından başlardı; testilerle farkları da buralarındaydı.” (Antikacı: 22)

79- “Antikacı Şeyh, bunları söyledikten sonra, odaları “Geziniz, seçiniz!” manasına eliyle işaret etti ve önündeki (s) / kitabı (i) okumaya koyuldu.” (Antikacı: 22)

80- “Ben yerimden kıılmadım; zira ibrik hakkında hiçbir (s) / fikrim (i) yoktu;” (Antikacı: 22)

81- “Bu (s) / renge (i) cenupta ve Asya’da rastlanmaz.” (Antikacı: 22)

82- “Bir (s) / yerde (i) okumuştum: “Afgan dağhlan sarışın ve mavi (s) / gözlüdürler (i), bu (s) / itibarla (i) da etnograf mütehassısları için çok meraklı bir mevzu teşkil ederler.” (Antikacı: 22)

83- “Bir (s) / an (i) için mavi, tatlı rengin içinden, yanar (s) / ispiroya (i) tutulmuş bir iğne kızılılığı geçmişti.” (Antikacı: 22)

84- “Düşündüğümü açıkça söylemeyi tercih ettim; Fransızca: “Afganistan’ın dağlık (s) / ahalisinden (i) olmalısınız, ” dedim, “sanşın ve mavi (s) / gözlüsünüz (i) ...” (Antikacı: 22)

85- “Bu (s) / sefer (i) candan gülerек: Evet... Galabadlıyım. Siz nerelisiniz?” (Antikacı: 23)

86- “Mavi (s) / gözler (i) yüzüme dikildi, kaldı.” (Antikacı: 23)

87- “Bu (s) / adam (i), şüphesiz benden hazzetmiyor; aramızda ilk (s) / dakikadan (i) itibaren bir (s) / antipasti (i) hasıl olmuştur; konuştukça, tanıştıkça bu, artacaktır.” (Antikacı: 23)

88- “Her (s) / zaman (i) dikkat etmişimdir;...” (Antikacı: 23)

- 89- “*Bu (s) / bakışta (i)* bir “Görüyorum!” manası...” (Antikacı: 23)
- 90- “... *o (s) / adamın (i)* sonunda dürüst olmadığı meydana çıkmıştır.” (Antikacı: 23)
- 91- “Seyahat, edebiyat ve politika hayatı esnasında rastladığım tipler hep *bu (s) / neticeyi (i)* verdi.” (Antikacı: 23)
- 92- “Afgan’da, İran’da, Irak’ta, *her (s) / tarafta (i)* ortaklarım vardır.” (Antikacı: 23)
- 93- “Çok *(s) / az (i)* gezerim, Türkiye’ye de hiç ayak basmadım.” Acaba?...” (Antikacı: 24)
- 94- “*Bu (s) / sırada (i)* belediye müsteşarı içeriden seslendi.” (Antikacı: 24)
- 95- “Geliniz *aziz (s) / dostum (i)*, geliniz; *bir (s) / ibrik (i)* buldum ki...” (Antikacı: 24)
- 96- “Alışveriş bittikten sonra, antikacı bize ufacık billur kadehlerden *yeşil (s) / çay (i)* ikram etti.” (Antikacı: 24)
- 97- “*Yeşil (s) / çay (i)* sığağa, susamaya karşı en mükemmel devaymış.” (Antikacı: 24)
- 98- “*Bütün (s) / onları (i)* aradan *on (s) / sene (i)* geçtikten sonra, şimdi anlatacağım bir tesadüfle hatırlıyor, *on (s) / sene (i)* evvel müphem olarak duyduğum hislerin değerini *bu (s) / tesadüfün (i)* tesiriyle kıymetlendiriyordum.” (Antikacı: 24)
- 99- “Bana öyle gelir ki, *seçme (s) / adamlar (i)* ; bir hadise karşısında sadece - benim gibi- müteessir olanlar, müphem şeyler duyup ruhlarından incinenler değildir; teessürle beraber *bir (s) / hüküm (i)* verebilenlerdir.” (Antikacı: 24)
- 100- “Sevimsiz bir adam *bu (s) / Şeyh (i)* ... Ne dersiniz?” (Antikacı: 25)
- 101- “Hele siz *şu (s) / ibriğe (i)* bakınız, ...” (Antikacı: 25)
- 102- “*O (s) / herifin (i)* gizli bir rolü var, hatta Afganlı bile değildir! ” (Antikacı: 25)
- 103- Masaların çoğunda İngiliz subayları oturuyordu; kapıdan *bir (s) / yenisi (i)* girdi.” (Antikacı)
- 104- “Vapurda veya trende *sivil (s) / kıyafette (i)* mi?” (Antikacı: 25)
- 105- “Sonra, birden, aklımdan *yeşil (s) / tülbendi (i) bir (s) / külâh (i)*, bir darmadağınık saç sakal, bir çift inatçı, çiğ, sevimsiz mavi göz geçti.” (Antikacı: 25)
- 106- “*Bir (s) / sır (i)* sezdiğini belli etmek, böyle, sokaklarında *serseri (s) / kurşunların (i)* dolaştığı ve sabahleyin köşe başlarında ölülerin sıralandığı yerde akıllı işi olmasa gerekti.” (Antikacı: 25)

- 107- “Ama *bu (s) / sefer (i)* antikaları görmeye gidecek olan herhalde ben değildim!” (Antikacı: 26)
- 108- “*O (s) / gün (i)* şehre inecektim.” (Testi: 27)
- 109- “*Oturduğum (s) / yayla (i)* Akdeniz’e bakan yüksek bir sırtta idi; kenarı fıstık çamlarıyla süslenmiş bir ufacık, akçıl, kayalık Lübnan köyü...” (Testi: 27)
- 110- “Ucuzluğuna bakarak *dört (s) / kişilik (i)* otomobillerde yer bulmayı tercih ederdik.” (Testi: 27)
- 111- “*Dediğim (s) / gün (i)* şoförün yanına yerleşmek imtiyazı, *çok (ty) / şükür (tn)* bana müyesser oldu.” (Testi: 27)
- 112- “... *arka (s) / tarafta (i) üç (s) / kişi (i)* haşır neşir olsunlar.” (Testi: 27)
- 113- “*Bu (s) / vaziyet (i)* bana hapisanedeki siyasi ve adi mahkûmları hatırlatır.” (Testi: 27)
- 114- “Bir dam altında, *bir (s) / yolun (i)* yolcusu oldukları halde, gene birbirlerine ne kadar uzaktırlar...” (Testi: 27)
- 115- “Uğradığımız ikinci köyün *pmarlı (s) / kahvesinde (i)* bizi telaşlı bir kalabalık durdurdu.” (Testi: 27)
- 116- “Arkada boş kalan tek yere, ortaya, *iki (s) / eliyle (i)* gırtlığımı tutan bir genç adam bindirdiler.” (Testi: 27)
- 117- “*Bu (s) / adam (i)* konuşamıyordu.” (Testi: 28)
- 118- “Ga! Ga! Ga!” diye *tek (s) / hecelerle (i) bir (s) / şeyler (i)* anlatmak istiyordu. (Testi: 28)
- 119- “*İlk (s) / önce (i)*, aklıma onun *bir (s) / deli (i)* olması ihtimali geldi.” (Testi: 28)
- 120- “Belki de arkadakiler de *aynı (s) / şeyi (i)* düşünmüş olacaklar ki hep bir ağızdan sorduk.” (Testi: 28)
- 121- “*Birçok (s) / ses (i)* cevap verdi, anlamak kabil mi?” (Testi: 28)
- 122- “*Sıcak (s) / iklim (i)*, Akdeniz kenarı ve liman halkı, *Latinleşmiş (s) / halk (i)* böyledir; yaygaracı, telaşçı, *bol (s) / hareketli (i)* ve gevezedir.” (Testi: 28)
- 123- “Cevap vermek hususunda bile birbirlerini geçmek istediler, mallarını beğendirmek isteyen ayak satıcısı gibi *bir (s) / lafazanlık (i)*, bir ağız kalabalığı ki...” (Testi: 28)
- 124- “Gırtlığımı *iç (s) / tarafından (i)* bir eşek arısı sokmuş.” (Testi: 28)
- 125- “*Bu (s) / arıyı (i)* nasıl yutmuş?” (Testi: 28)

126- “Lübnan’ın yabancıları olan sanır ki *bardaktaki (s) / arıyı (i)* görmemiş, yutuvermiş.” (Testi: 28)

127- “İlk gittiğiniz zaman *bir (s) / yerde (i)*, bir kır kahvesinde veya köylü evinde su istediniz mi, önünüze minimini bir toprak testi getirirler, kenarında ufacak, tenasüpsüz emziği olan bir akçıl testi...” (Testi: 28)

128- “*O (s) / halde (i)?*” (Testi: 28)

129- “*O (s) / halde (i)* siz *bu (s) / testi (i) sağ (s) / elinizle (i)* yukarıya, başınızı geçecek bir yüksekliğe kaldıracaksınız, ağızınızı havaya açacaksınız ve uzaktan *hesaplı (s) / şekilde (i)* suyu gırtlığınıza dökacaksınız!” (Testi: 28)

130- “*Yapılır (s) / iş (i)* mi bu?” (Testi: 29)

131- “Alışkanları “lık lık! lık lık!” *öyle (s) / kolay (i)* içerler ki...” (Testi: 29)

132- “Beyrut’ta, *ikinci (s) / derecedeki (i)* lokanta masalarında, böyle su içmeye alışmışlara mahsus testilere rast gelirsiniz, *sızan (s) / suları (i) altlarındaki (s) / kâselere (i)* birikmiş sıram sıram testiler...” (Testi: 29)

133- “Yukarıdan tazyikle gelen su ağızda kalır, *bir (s) / türlü (i)* gırtlak boğumlarından geçemez, taşar, göğsünüzden aşağı inip gömleğinizi sırsıklam bırakır.” (Testi: 29)

134- “Hintyağı ve Karlsbat tuzu içmek için *fena (s) / şekilde (i)* değil!” (Testi: 29)

135- “Bardak kullanmamak da gene *bu (s) / korkudan (i)*, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı olacak.” (Testi: 29)

136- “İşte otomobile bindirdikleri genç, *anlattığım (s) / şekilde (i)* su içerken, testinin içine girmiş olan kocaman bir eşek ansı, tazyikle emziğin *dar (s) / ağzından (i)* fırlamış, gelip gırtlığa, belki de gırtlığın *son (s) boğmağına (i)* yapışmış.” (Testi: 29)

137- “Eh, dedik, elbette orada *bir (s) / çaresini (i)* bulurlar ve yola düzıldük.” (Testi: 29)

138- “*Bir (s) / aralık (i)* arkamdakilerde konuşma sesleri fazla yükseldi, döndüm .” (Testi: 29)

139- “Hasta ağızını havaya kaldırmış, *bir (s) / karış (i)* açık, tıpkı hayalî bir testiden su içiyormuş gibi yutkunmaya çalışıyor, belli ki yutkunamıyor.” (Testi: 29)

140- “*Bu (s) / sefer (i)* de:” (Testi: 30)

141- “Ben yarım yamalak Arapçamı bırakıp Türkçe söylüyordum, *o (s) / kadar (i)* telaşa düşmüş, yerimi, yanımdakileri unutmuştum.” (Testi: 30)

142- “Kapıyı çaldım, arkasında biri bekliyormuş gibi çarçabuk açıldı, *bir (s) / papaz, (i)* uzun boylu, simsiyah vakarlı bir papaz göründü, sordum:” (Testi: 31)

- 143- “*Biraz (s) / evvel (i)* Allah’ın davetine icabet etti.” (Testi: 31)
- 144- “*Bütün (s) / tüylerim (i)* ürperdi.” (Testi: 31)
- 145- “Fakat, tuhafı, akşamüzeri *aynı (s) / köyden (i)* ve *aynı (s) / kahvenin (i)* önünden yüreğim atarak neşesiz eve dönerken baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, *toprak (s) / testisini (i)* havaya kaldırmış, ağzını *bir (s) / karış (i)* açmış.” (Testi: 31)
- 146- “Emin olunuz, *bütün (s) / bildiğimiz (s) / hayvanların (i)* içinde *en (s) / ihtiyatsız ve en (s) / ibret almazı (i)* insandır.” (Testi: 31)
- 147- “Benî Hamra aşiretinden Ebu Ali, *o (s) / gün (i)*, ömründe *ilk (s) / defa (i)* olarak, *kırk yedi / yaşında (i)*, *bir (s) / kasaba yüzü (i)* görmüştü; Rakka’ya gelmişti.” (Fener:32)
- 148- “Kumaş toplarının çokluğuna da hayret etti; birbiri üstüne kat kat *bütün (s) / aşiretler (i)* giyinse *tükenir (s) / şey (i)* değildi.” (Fener:32)
- 149- “Bunun önüne de *ak (s) / entarisiyle (i) kara (s) / maşlahını (i)* toplayıp çöktü.” (Fener:32)
- 150- “Nihayet *bir (s) / şey (i)* kaldı.” (Fener:33)
- 151- “Ve sürmesini itti, *tek (s) / gözün (i)* camı ışıldadı; sürmesini geri aldı, aydınlık kesildi.” (Fener:33)
- 152- “*Kaç (s) / mecrediye (i)* bu?” (Fener:33)
- 153- “*İki (s) / mecrediye (i)*, yani çürük para hesabıyla *elli (s) / kuruş (i)* ” (Fener:33)
- 154- “Bedevi için *çok (s) / para (i)* idi.” (Fener:33)
- 155- “*Bütün (s) / serveti (i)*, yani *istenilen (s) / bedelin (i)* yarısı!” (Fener:34)
- 156- “*Bir (s) / aralık (i)* dikkat etti.” (Fener:34)
- 157- “Öteki beriki, kadın ve erkek müşteriler, serginin önünde durup pazarlık ediyorlar ve *çok (s) / defa (i)* uyuşup eşyayı eksisine alarak memnun gidiyorlardı.” (Fener:34)
- 158- “Fakat Ebu Ali *bu (s) / işe (i)* alışkın değildi.” (Fener:34)
- 159- “Niçin *bu (s) / adamlar (i)* o güzel fenere kibritsiz yanıp ışığı tükenmeyen, is ve duman vermeyen fenere alıcı çıkmıyorlardı.” (Fener:34)
- 160- “Öteki *uçkurundaki (s) / ilmiği (i)* çözmeye başlamıştı.” (Fener:34)
- 161- “*On (s) / adet (i)* ikiliği, gözüyle, daha bezin içinde iken uzaktan saydı.” (Fener:34)
- 162- “...*başka (s) / tarafa (i)* kayıp gideceğe benziyordu.” (Fener:35)

163- “Zira *sihirli (s) / fener (i)* hikâyesini, *bütün (s) / urban (i)* gibi o da kulaktan bilirdi.” (Fener:35)

164- “Üç *(s) / gün (i)* sonra haber verdiler.” (Fener:35)

165- “Benî Hamra aşiretinden biri beni görmek istiyormuş; *bu (s) / aşiret (i)* bize yardımcı, itaatli idi; “Gelsin! ” dedim.” (Fener:35)

166- “O *(s) / sırada (i)* Estersuvar bölüğü kumandanı olarak Badiye’de bulunmakta idim. Badiye diye Fırat’ın batı sahiline derler.” (Fener:35)

167- “Ve koynundan elektrik fenerini çıkardı, karakolun *tahta (s) / masasına (i)* koydu.” (Fener:35)

168- “... *bir (s) / masada (i)* yiyor, *bir (s) / otomobilde (i)* geziyormuş;” (Fener:35)

169- “Ebu Ali’nin fenerini elime aldım, evirdim, çevirdim baktım pili kaymış... Çekmecenin içinde, kendisine göstermeden, *bir (s) / kâğıtla (i)* sıkıştırdım; yandı.” (Fener:36)

170- “Aldı; sürgüsüne bastı, *sihirli (s) / ışık (i)* belirdi.” (Fener:36)

171- “Her *(s) / gün (i)*, *iki (s) / defa (i)* güneş doğmadan ve batar batmaz Sultanın ömrüne dua etmeyi unutursan söner.” (Fener:36)

172- “Kızıverirsem kendisini değil, şeyhini bile *kırk (s) / katırın (i)* kuyruğuna bağlatır, masallardaki gibi *kırk (s) / parça (i)* ederdim.” (Fener:35)

173- “Yabancı *(s) / memleketlerde (i)* *bir (s) / kasabaya (i)* sokulup uzun müddet yaşamaktaki azabın ne olduğunu bilir misiniz?” (Zincir: 37)

174- “Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra, *tanıdık (s) / çehre (i)*, *alışabileceğiniz (s) / yer (i)* bulamamaktan bezer, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.” (Zincir: 37)

175- “... gece gündüz kıvrılıp bükülen *soğuk (s) / temaslı (i)* düşüncelerle dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.” (Zincir: 37)

176- “Can sıkıntısının *bir (s) / sesi (i)* vardır; ...” (Zincir: 37)

177- “Eski *(s) / mobilyaların (i)* tahtalarını dişleyen gizli kurtların biteviye çıkardığı kemirici, işleyici ses. .” (Zincir: 37)

178- “Birden eskiyiveren gönlünüzde *bu (s) / kurdu (i)* ve *bu (s) / sesi (i)* işitirsiniz ve *oyduğu (s) / delikten (i) incecik (s) / tozların (i)* içinize biriktiğini duyarsınız.” (Zincir: 37)

179- “...*az (s) / zamanda (i)* çürüyüp çökmeniz *pek (s) / mümkündür (i)*.” (Zincir: 37)

- 180- “Bir (s) / pencere (i), nihayet bir (s) / sokağı (i), birkaç (s) / sokağı (i) görebilir.” (Zincir: 38)
- 181- “Bir (s) / sokak (i) ise dünyanın kaç (s) / milyarda (i) biridir?” (Zincir: 38)
- 182- “Büyük (s) Okyanus (i) ’tan aldığımız bir bardak su, o geniş denizin trilyonda biri değildir.” (Zincir: 38)
- 183- “Hatta kadehe de lüzum yok... Bir (s) damlası (i) bile deniz hakkında bize ilmi bir fikir vermeye yetişir.” (Zincir: 38)
- 184- “Başka (s) cihetten (i) düşünülürse, ...” (Zincir: 38)
- 185- “Köşe penceresini, işte, ben, bu (s) itibarla (i) insan çevresinin bir (s) damlası (i) üstüne çevrilmiş bir mikroskop camı sayarım.” (Zincir: 38)
- 186- “ Karşımdaki (s) komşum (i) yabancı (s) / subayın (i) buldok cinsi bir köpeği vardı.” (Zincir: 38)
- 187- “İri (s) kafalı (i), koca (s) enseli (i), iki (s) dişi (i) daima meydanda, yanakları kof ve sarkık, burnu çökük, aksi bir köpek...” (Zincir: 38)
- 188- “Bana buldok surati; bütün (s) dişleri (i) söküldükten sonra acemi bir dişçiye tam takım diş yaptırıp da çene kemikleri çökerek çehresi tanılmayacak şekle giren eski somurtkan memur tiplerini hatırlatır.” (Zincir: 39)
- 189- “Buldok, değişiklik olsun diye, sanki asıl (s) yüzüne (i) korkunç, gamlı, bedbin bir karnaval maskesi geçirmiş bir köpektir.” (Zincir: 39)
- 190- “Komşumun buldoğu suratına, gördüğüm (s) maskelerin (i) en (s) sertini (i), en (s) titiz (i) gösterişlisini asmıştı.” (Zincir: 39)
- 191- “Günde iki (s) kere (i) Senegalli izbandut bir nefer kardif kömüründen halkolmuş, et ve adalesi ziftle yoğrulmuş bu yarı insan onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldirmaya çıkarıyordu.” (Zincir: 39)
- 192- “Fakat ne (s) zorlukla (i) ...” (Zicir: 39)
- 193- “O (s) köpek (i), koskoca, simsiyah adamı, adeta, iri (s) şilepleri (i) çekip götüren römorkörler gibi sürüklüyordu.” (Zincir: 39)
- 194- “Zincirden boşanıverse, şüphesiz, önüne insan ve hayvan ne gelirse, neresi gelirse, hemen mengene gibi tuttuğunu bırakmaz, sert (s) yaylı (i), çenesinde parçalandığını, koptuğunu göreceğiz.” (Zincir: 39)
- 195- “Hele bir (s) kedi (i), bir (s) köpek (i) geçmiyor mu, Juju hırsından boğuluyor.” (Zincir: 39)
- 196- “Zavallı (s) Senegalli (i), bir (s) türlü (i) söyleyemediği “j” leri değiştirerek.” (Zincir: 40)

197- “Susu! Susu! diye ne kadar bağırsa, hatta *belindeki (s) kayışla (i)* vursa naille...” (Zincir: 40)

198- “*O (s) zaman (i)*, çaresiz, çeke çeke, koparır gibi tekrar eve sokuyorlar.” (Zincir: 40)

199- “*Bir (s) gün (i)* zinciri kopuverince ne olacak? Acaba *ne (s) kıyametler (i)* kopacak?” (Zincir: 40)

200- “Nihayet, *bir (s) gün (i)*, bu korktuğum, beklediğim, merak ettiğim hadise vuku buldu; Juju’nun zinciri, zencinin elinde kaldı.” (Zincir: 40)

201- “... *bir (s) an (i)* içinde gözden kaybolmuştu.” (Zincir: 40)

202- “Buldok kasabayı altüst etmeye gitmişti; kimbilir *ne (s) facialar (i)* işitecektik?” (Zincir: 40)

203- “*İki (s) gün (i)* sonra Juju’yu zincirinde *çok (s) sakın (i)* gördüm.” (Zincir: 40)

204- “...*Senegalli (s) bekçisini (i) penyuvarlı (s) gözcüsünü (i)* arkasında bulamayınca bütün azgınlığını, kaba sığmayan öfkesini bırakmış, sünepeleşmişti.” (Zincir: 40-41)

205- “Hatta, *daha (s) sonraları (i)*, neferin yanında bağısız dolaşmaya koyuldu; ayakları dibinde zincirsiz ve uslu yürüyor, dünyaya filozof gözüyle, hiddetle değil, düşünceli bakıyordu.” (Zincir: 41)

206- “*Bu (s) gözler (i)*, anlamaya başladığı dünyayı artık tartıyordu.” (Zincir: 41)

207- “O eski korkunç mahluk, zinciri çıkınca, basbayağı *bir (s) köpek (i)* olmuştu.” (Zincir: 41)

208- “Eminim ki Juju’nun *gamlı (s) gözlerinden (i)* ara sıra, uzak, şanlı bir hatıra gibi *bu (s) zincir (i)* geçiyor, köpek, zincirini arıyordu.” (Zincir: 41)

209- “Anlıyor ki vaktiyle sarışın imiş, *mavi (s) gözlü (i)* imiş.” (Gözyaşı: 42)

210- “*Bu (s) kadar (i)* kuru, kabuğa benzeyen göze hiç rastlamamıştı.” (Gözyaşı: 42)

211- “Belli ki *bu (s) kadın (i)* akşam rakısı zamanında, onun zevkini kaçırarak.” (Gözyaşı: 42)

212- “Balkan Harbi kopunca, hududa çok yakın olan köyde, bir akşamüstü *şu (s) korku (i)* yayılmış: Düşman geliyor!” (Gözyaşı: 42)

213- “*Müslüman (s) erkeği (i)* süngüleyecek ve Müslüman kadını kirletecek.” (Gözyaşı: 42)

214- “...bir (s) anda (i) at, öküz, araba, firar için ne vasıta varsa hepsi hazır oluyor.”

(Gözyaşı: 43)

215- “Dul Ayşe de hazırır; *biç (s) atın (i)* üstündedir.” (Gözyaşı: 43)

216- “*Islak (s) gece (i)* içinde, sırsıklam bir kabile, kimi yaya, kimi atla koşuyor, kaçıyor.”

217- “*Öndeki (s) ümit (i)*, ordumuza yetişmek, *arkadaki (s) korku (i)* düşman ordularına çiğnenmek!” (Gözyaşı: 43)

218- “*Önüdeki (s) baş (i)* yavaş yavaş dikliğini kaybediyor, dizine doğru eğiliyor.” (Gözyaşı: 43)

219- “Uzaklarda *kabaran (s) derenin (i)* yüklü uğultusu...” (Gözyaşı: 43)

220- “Ayşe, beline dolanan *ufak (s) kolların (i)* ara sıra gevşediğini duyuyor.” (Gözyaşı: 43)

221- “Zira durmadan ilerleyen felaketin kafilesinden ayrı düşmek Ayşe’ye hepsinden *daha (s) korkunç (i)* geliyor.” (Gözyaşı: 44)

222- “Fakat geride kaldığını anlayıp *bir (s) müddet (i)* sıkı yürüyünce artık bu üç çocuğu birden taşımak, sürüklemek imkânı kalmadığını görüyor, hem koşuyor, hem düşünüyor.” (Gözyaşı: 44)

223- “Ananın *bir (s) ümidi (i)* budur.” (Gözyaşı: 44)

224- “Yaşamadığını anlayarak, azapsız, kundağı *bir (s) tarafa (i)*, en az çamurlu, en az bataklık yere bırakıvermek...” (Gözyaşı: 44)

225- “Bu sırada, *ilerleyen (s) kabile (i)*, selin batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği bir enkazdan başka bir şey değildir.” (Gözyaşı: 45)

226- “Şimdi göğsünün üstünde başka bir yük, *daha (s) ağır (i)* fakat *daha (s) sıcak (i)*, *daha (s) canlı (i)*, soluyan ve sarılan birini hissediyor.” (Gözyaşı: 45)

227- “Böyle *birkaç (s) saat (i)* mi, yoksa *birkaç (s) dakika (i)* mı gene koşuyorlar; koşuyoruz sanıyorlar.” (Gözyaşı: 45)

228- “Ve böyle, kanının *son (s) ateşini (i)* yakarak, kayıp düşerek, gene kalkarak, gene yuvarlanarak yağmur, ter, gözyaşı yüzünü yıkaya yıkaya, biteviye, mola vermeden, yürüyor.” (Gözyaşı: 46)

229- “*Öbür (s) felaketlere (i)* katlanıp ümit içinde yürüyor, kabileye yetişiyor, kafilenin önüne geçiyor, kabileyi geride bırakıyor ve seher vakti ay yıldızlı bir ıslak bayrak çekili küçük bir kasabaya varıyor.” (Gözyaşı: 46)

230- “Ayşe saatlerden beri *bir (s) ceset (i)* taşıdığını anlamıyor, anlamak istemiyor, hâlâ:” (Gözyaşı: 46)

231- “Bey, dedi, “işte *o (s) günden (i)* beri ben ağlayamam, ağlamak istesem de bilmem ki neden, gözlerimden yaş gelmiyor!” (Gözyaşı: 46)

232- “Çocukken, ağzından dolma bir tüfekle avlandığı sırada kendi kendisini yaralamış, *bir (s) gözünü (i)* kaybetmişti.” (Keklik: 47)

233- “Bunun intikamını şimdi, *tek (s) gözüyle (i)* biteviye kuş peşinde dolaşarak çıkarıyordu.” (Keklik: 47)

234- “Kör Zülfü, bundan kurtulmak için *bir (s) çare (i)* buldu...” (Keklik: 47)

235- “Beni iyice görmek için *sağlam (s) gözünü (i)* yüzüme çevirdi:” (Keklik: 47)

236- “*Sıcak (s) iklimlerin (i)* ağaçsız ve kiremitsiz her taş şehri gibi tek bir renk ve değişmez bir ışık ile kaplıyız; mevsimleri içeriye sokmuyoruz.” (Keklik: 48)

237- “*Bir (s) zamanlar (i)* keklik sekişli yosma bir Nazlı da benim ve benim gibi birçok delikanlıların canını yakmıştı!” (Keklik: 48)

238- “*Biraz (s) sonra (i)* kâhya, kucağında üstü sımsıkı örtülü bir şey taşıyarak ve *yaş (s) topraklarda (i)* düşmemeye çalışarak yanımıza geldi, ...” (Keklik: 48)

239- “Kuş *açık (s) havaya (i)* çıkınca şöyle bir kabardı, ayağının birisinin turnaklarını açarak ileriye uzattı, silkindi, *kırmızı (s) halkalı (i)* gözlerinin *beyaz (s) perdelerini (i)* açta kapaya bize baktı;...” (Keklik: 48)

240- “*Dişi (s) keklik (i), yeşil (s) dekor (i)* içinde, gevrek gevrek, istekli istekli, bir operet maşukası kadar süslü ve sevimli çağırmaya başlamıştı.” (Keklik: 49)

241- “Neden sonra, yamaçlardan *kalın (s) ötüşlerle (i)* birçok *(s) cevap (i)* duyuldu.” (Keklik: 49)

242- “Akşamüstleri kırlarda keklik sesi dinlemeyenler de tabiata yakışan *en (s) hoş (i)* nağmeyi duymamışlar demektir.” (Keklik: 49)

243- “Gölge düşmüş sulara, *ürperen (s) otlara (i)*, ovada sürülen dönüşüne ve havada tütsülenen bahar kokusuna yaraşan *en güzel (s) ses!*” (Keklik: 49)

244- “... *her (s) tarafından (i)* hayat taşıyordu.” (Keklik: 49)

245- “Hatta sesi, *bu (s) zulümden (i)* zevk alıyor gibi gittikçe naz ve cilve kesiliyordu, içimden susmasını istiyordum;” (Keklik: 49)

246- “*Bir (s) aralık (i)* iki erkek keklik ayrı ayrı çalılarının içinden ortaya atıldılar; birbirleriyle boy ölçüştüler.” (Keklik: 49)

247- “*Kızıl (s) kurdelahı (i)* boyunları şişmişti;...” (Keklik: 49)

- 248- “Dişi hâlâ ötüyordu; *daha (s) keyifli (i)* ötüyordu; ...” (Keklik: 50)
- 249- “İşte *o (s) zaman (i)* müthiş bir şey gördüm.” (Keklik: 50)
- 250- “... *bu (s) keklik (i)* kavga sırasında gelmişti, tüfeğin patladığını işitmiş, kuşların vurulduğunu görmüştü.” (Keklik: 50)
- 251- İşte *bu (s) keklik (i)* ölüm tehlikesini hiçe sayarak pençeleri üzerinde yükselmiş, göğsünü dikmiş, ...” (Keklik: 50)
- 252- “Bizim Nazlı *bin (s) altın (i)* değer! diye övünüyordu.” (Keklik: 50)
- 253- ‘Hadîdî’ denilen en iyi cins Halep yağı toplamak için aşiretlerin yayıldığı *çok (s) temiz (i), çok (s) kokulu (i)*, sıcacık otlarla kaplı bahar çöllerinde dolaşıyordum.” (Akrep: 51)
- 254- “İmkân olsa hükümet konağındaki odasına da benim için *bir (s) masa (i)* koyduracaktı;” (Akrep: 51)
- 255- “Musluklardan Terkos yerine kevser akar, *sersemletici (s) lodos (i)* ılık bir buse, dişleyici poyrazı bir serin nefestir.” (Akrep: 51)
- 256- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep *beyaz (s) yelkenlerin (i)* kayıp gittiği *şurup (s) renkli (i)* denizler, avize gibi şıkırdayan pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar görürsünüz.” (Akrep: 51)
- 257- “*Bu (s) hatırlayışlar (i) o (s) kadar (i)* canlıdır, özlüdür ve sonu *o (s) nispette (i)* acıklıdır, fütur vericidir ki!” (Akrep: 52)
- 258- “Bereket ikide bir çölde aşiret kavgaları, *kanlı (s) vakalar (i)* oluyor, diyet işleri çıkıyor, mutasarrıf ara bulmaya, sinir yatıştırmaya gidiyordu.” (Akrep: 52)
- 259- “Yere sıralanmış kocaman lengerlerdeki *kösele (s) renkli (i), yan (s) çiğ (i), kızgın (s) kokulu (i)* ve ekşi deve ederini; *kirli (s) entarili (i) donsuz (s) Bedeviler (i)* bir akbaba sürüsü gibi saldırıyorlar, öyle, didikleyerek, bizi tiksindirerek yiyorlardı.” (Akrep: 52)
- 260- “Kuzular ise *güzel (s) postlanndan (i)* sınınlınca demin, kırdaki o iştah verici tombulluklarını, temizliklerini kaybediyorlar...İşte, *bir (s) gün (i)* gene böyle bir ziyafetten sonra idi, Şeyh emir verdi.” (Akrep: 52)
- 261- “*Belindeki (s) kuşağı (i)* fazla sıkıydı.” (Akrep: 52)
- 262- “*Bir (s) emir (i)* daha.” (Akrep: 53)
- 263- “Sonra elini koynuna soktu içerde *bir (s) şey (i)* aradı, tuttu, çıkardı.” (Akrep: 53)
- 264- “*Bu (s) akrebi (i)* tekrar göğsüne koymadı.” (Akrep: 53)

- 265- “ Yere de atmadı; *sol (s) kolunun (i) üstüne, çıplak (s) etine (i)* oturttu.” (Akrep: 53)
- 266- “Hayvan şöyle bir gerildi, *zehirli (s) kuyruğunu (i), tabii (s) şevkiyle (i)* büktü, vücudunun üzerinden aşırđı, getirdi, kolun *bir (s) tarafına (i)* sokacakmış gibi hırsla uzattı.” (Akrep: 53)
- 267- “Fakat vazgeçti, tekrar çekti, çevirdi ve uslu uslu, kulaklarını kısmış, dertop olmuş, bir tavşan ürkekliğıyle *eski (s) halini (i)* buldu; adeta uyudu.” (Akrep: 53)
- 268- “Ebu Akreb, elini yeniden entarisine sokmuştu. *Bir (s) akrep (i)* daha çıkardı.” (Akrep: 53)
- 269- “İrili ufaklı, *açık (s) sarıdan tutunuz da koyu (s) renklilerine (i), kuzguni (s) siyahlarına (i)* kadar, her elini atışında *bir (s) tane (i)* yakalıyor, koluna, omzuna, boynuna diziyor, diziyordu ve *her (s) defasında (i)* yeni çıkan akrep, ilki gibi, evvela bir sokma hareketi yapıyor, fakat kuyruğunu ete tam yaklaştırdınca kendini toparlayıp duraksıyor, dönüyor, sakinleşiyordu.” (Akrep: 53)
- 270- “*Bir (s) müddet (i)* kuşakla bel arasında *bu (s) entarinin (i)*, içinden kımıldandığını, kıvrandığını, kabarıp indiğini gördük.” (Akrep: 53)
- 271- “Akrepler, muhakkak çıplak ten üzerinde kıvıl kıvıl, *alıştıkları (s) yerlerini (i)* arıyorlardı.” (Akrep: 53)
- 272- “*Beyaz (s) fareler (i)* ve kobaylarla dolu bir serum müessesesinden çıkmış kadar vücudumuzda ürperme ve genzimizde yaş, ekşi bir koku duyuyorduk.” (Akrep: 54)
- 273- “Sonra taşı, usulca, altındakilere *bir (s) zarar (i)* vermemeye çalışarak kaldırdı.” (Akrep: 54)
- 274- “... *o (s) telaşla (i)* koşmaya başladım.” (Akrep: 54)
- 275- “*Bir (s) kere (i)* soktu idi, dedi, fakat sokar sokmaz akrep öldü!” (Akrep: 54)
- 276- “Osman *bir (s) kabahat (i)* işleyip *yâd (s) illere (i)* düştüğü zaman *bu (s) köpek (i)* gibi sokaklarda sürtmüş, durmuş, neşe yüzünü unutmuştu.” (Köpek: 55)
- 277- “*Bu (s) çiçekleri (i)* viraneler arasında yapıyor, *bu (s) tabakları (i)* bostan kıyılarında yazıyordu.” (Köpek: 55)
- 278- “Bereket ki, *sıcak (s) iklimli (i)* memleketlerde, Akdeniz kıyılarında dolaşıyordu.” (Köpek: 55)
- 279- “Bütün geçtiğı yerler deniz kokuyordu ve ona *bu (s) koku (i)* besleyici geliyordu.” (Köpek: 55)

280- “Deniz, muz, portakal, şeker kamışı, *kırmızı (s) biber (i)*, kekik ve süprüntü kokuyordu.” (Köpek: 55-56)

281- “*Bir (s) akşam (i)*, çit kenarında sırtüstü yatmış, kafasından neler geçtiğini fark etmeden düşünürken, kendisine birinin baktığını sezdi.” (Köpek: 56)

282- “Bir ufak köpeğin *yaşlı (s) gözleriyle (i)* karşılaşmıştı.” (Köpek: 56)

283- “Köpek başını yana eğdi; *bir (s) kulağım (i)* dikmiş, öbürünü aşağıya sarkıtmıştı.” (Köpek: 56)

284- “*O (s) güne (i)* kadar işitmediği bu tatlı sözün manasını anlamaya çalışıyor, anladığına da inanmıyor gibiydi.” (Köpek: 56)

285- “İşte *iki (s) bahtsız (i)* böyle tanıştılar.” (Köpek: 56)

286- “*Her (s) ikisinde (i)* de hasret derecesini bulmuş olan (s) sokulma ihtiyacı çarçabuk ısınmalarına yardım etmişti.” (Köpek: 56)

287- “*Ayrılmaz (s) dost (i)* oldular.” (Köpek: 56)

288- “Osman *kâğıttan (s) çiçek (i)*, *yazılı (s) tabak (i)* sattı; *satamadığı (s) zaman (i)* fırından ekmek dilendi; kasaplardan kemik topladı; aşırıldığı bile oldu...” (Köpek: 56)

289- “O, *gamlı (s) yüzüyle (i)*, gene kuyruğu bacaklarının arasında, yanakları yaşlı dinliyordu.” (Köpek: 56)

290- “Gözleri fersiz, kuyruğu hareketsiz, *akar (s) gözleriyle (i)* mahzun mahzun seviyordu.” (Köpek: 56)

291- “Osman *bir (s) memleketten (i) bir (s) memlekete (i)* geçerken köpeğini yollarda, kâh yürütüyor, kâh koltuğunun altına alıyordu.” (Köpek: 57)

292- “... gene *tek (s) başına (i)* kalmaktan korkuyordu; çilesine katlanıyordu.” “ (Köpek: 57)

293- “*Çok (s) defa (i)* aç, daima yurtsuz ve yolcu, böyle *iki (s) yıl (i)* geçti.” (Köpek: 57)

294- “Bazen iş çıkıyordu, köpeğini hanlarda bırakıyor, fakat *büyük (s) köpeklerin (i)* parçalaması ihtimaliyle gününü korkular içinde geçiriyordu.” (Köpek: 57)

295- “Bazen de onu *bir (s) yerde (i)* bırakmadığı için işe gidemiyordu.” (Köpek: 57)

296- “*Bu (s) köpek (i)* de Osman’ın memleketinden nasılsa buralara düşmüştü; o da kendisi gibiydi, yurt hicranı çekiyor, havasına, suyuna, güzelliğine ısınmıyordu.” (Köpek: 57)

297- Böyle düşündüğü için köpeğini büsbütün seviyor, onu *yabancı (s) ülkelerde (i) tek (s) başına (i)* bırakmaktan ürküyordu.” (Köpek: 57)

298- “Ölüverirsem ne olacak? diye hatırlından *fena (s) fikirler (i)* geçirirken, kendisinden fazla ona yanıyordu.” (Köpek: 57)

299- “Zira Osman’ın hastalandığı, *ateşli (s) öksürük (i)* nöbetlerine tutulduğu, günlerce *bir hendek* içine sokulup yattığı oluyordu.” (Köpek: 57)

300- “Kolları iple arkasına bağlı, Osman günlerce bir silahlı süvarinin önünde *sıcak (s) ovalarda (i)* yürüdü.” (Köpek: 58)

301- “Köpeği *çok (s) geriden (i), daha (s) ihtiyatlı (i)* ve ürkek peşi sıra gelmişti.” (Köpek: 58)

302- “...başını eğip *bir (s) kulağını (i)* sarkıtarak dinliyordu.” (Köpek:)

303- “Osman serseri ve yabancı olduğu için *daha (s) güneydeki (i) bir (s) komşu ülkesine (i)* atılacaktı.” (Köpek: 58)

304- “Hep *bu (s) ümitle (i)*, ciğerlerinin söküldüğüne, sade *dışarıdaki (s) sıcaktan (i)* değil, içinin ateşinden de eridiğine bakmayarak yürüyordu.” (Köpek: 58)

305- “Osman yalvardı; *kefiyeli (s) jandarmanın (i)* ellerine sarıldı, *fesli (s) kolcunun (i)* ayaklarına kapandı.” (Köpek: 59)

306- “Herkes, memurlar, kahveci, *maşlahlı (s) yolcular (i), bütün (s) halk (i)* gülüyordu.” (Köpek: 59)

307- “Köpek kuyruğunu bacaklarının arasına büsbütün sıkıştırmış, kamburu büsbütün çıkmış, gözleri daha bulanık, yanakları sırsıklam, başını gene eğmiş, *bir (s) kulağı (i)* sivri, öteki düşük melul melul bekliyordu.” (Köpek: 59)

308- “Osman’ın çürük, kof sırtına öldürücü *birkaç (s) dipçik (i)* vurdular, hududun *öte (s) yanına (i)*, bayır aşağı, taşlıklara yuvarladılar.” (Köpek: 59)

309- “Bunu gören köpek, evvela, yerinden fırlamak, ipini kırmak, hayatında *ilk (s) defa (i)*, dişleri meydanda, kuyruğu dimdik, hırlayarak *iri (s) çizmeli (i)* adamlara saldırmak istedi, yapamadı.” (Köpek: 59)

310- “Sonra döndü döndü, kıvrıldı; *ıslak (s) burnunu (i)* karnının tüyleri arasına gömdü ve *yaşlı (s) gözlerini (i)* ...” (Köpek: 59)

311- “Daha *o (s) zaman (i)* Lavrens, Londra civarında *bir (s) çocuğu (i)* ezmek için motosikletini ağaca çarpıp kafatası yarılarak ölmemişti.” (Lavrens: 60)

312- “...*bir (s) haftadan (i)* beri, Suriye hükümeti hesabına Fırat’ın döktüğü suyu ölçmekle meşguldük.” (Lavrens: 60)

313- “Bilirsiniz ya, Millî Mücadele sırasında *bu (s) köprünün (i) bir (s) ayağını (i)* Türk çeteleri dinamitle atmışlar, düşman sevkiyatını güçlüğe uğratmışlardı.” (Lavrens: 60)

314- “Mühendis *o (s) gün (i)* hesabının neticesini bildirdi.” (Lavrens: 60)

315- “Bu, *bahardaki (s) suyun (i)* miktarıdır, ...” (Lavrens: 60)

316- “*Bir (s) sigara (i)* uzattım.” (Lavrens: 61)

317- “Güğümde kaynaya kaynaya katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisi-ni almış olan Arap kahvesi hülasasından *kulpsuz (s) fincanına (i) birkaç (s) yudum (i)* döktüler.” (Lavrens: 61)

318- “Hararet kesmek ve kalbin atışını nizâma sokup insanı ferahlatmak için *sıcak (s) iklimlerde (i)* bundan faydalı içki yoktur.” (Lavrens: 61)

319- “Lavrens de *bu (s) kahveden (i)* severdi.” (Lavrens: 61)

320- “*Umumi (s) Harpten (i)* önce Karkamış’a bir İngiliz heyeti gelmişti, harabeleri kazmak, antika aramak için...” (Lavrens: 61)

321- “Ben *o (s) heyetin (i)* delili, rehberi ve vekilharcı idim. İşte Lavrens de heyetin içinde idi, arkadaşı Vood’la beraber...” (Lavrens: 61)

322- “Başım alır gider, akşamlara kadar *sıcak (s) çölü (i)* adım adım, çadır çadır gezer; ...” (Lavrens: 61)

323- “*Şu (s) cevabı (i)* verirdi.” (Lavrens: 61)

324- “*Çok (s) uzaklara (i)* atla gideceği gün beni de yanma alırdı.” (Lavrens: 61)

325- “Hiç unutmam, *bir gece* barakalarında *bir (s) eğlence (i)* tertip etmişlerdi, içlerinden birinin, *bir (s) lordun (i)* isim günüyümüş...” (Lavrens: 62)

326- “*Bütün (s) yemekler (i)*, sandıklarla İngiltere’den gelmişti.” (Lavrens: 62)

327- “*Yarı (s) sarhoş (i)* olmuşlardı.” (Lavrens: 62)

328- “Beni *geç (s) vakit (i)* yatağımdan kaldırıp yanlarına çağırdılar.” (Lavrens: 62)

329- “*Şu siyah saçını, sakalını bir (s) dakikada (i)* aka çevireyim mi?” (Lavrens: 62)

330- “Cebinden *beşer liralık (s)* iki İngiliz kamesi çıkardı.” (Lavrens:)

331- “Bavulundan *bir (s) şişe (i)* getirdi, içindekinden *bir (s) tabağa (i)* döktü, *bir (s) fırça (i)* ile göğsüme sürdü.” (Lavrens: 62)

332- “Fakat size *daha (s) acayip (i)* bir hikâyesini anlatacağım, bir falcı hikâyesini.” ... (Lavrens: 62)

- 333- “Gene *bir (s) gün (i)* ikimiz de maşlahlı, at gezintisine çıkmıştık.” (Lavrens: 62)
- 334- “*Şu (s) kenarda (i)* bağdaş kurup oturan Arap iyi fala bakar.” (Lavrens: 63)
- 335- “Ben kızacak oldum. İngiliz tınmadı, kalktı, *sallanan (s) gemide (i)*, esneyen (s) ince tahtalardan aşarak falcının yanına gitti.” (Lavrens: 63)
- 336- “Koynundan *bir (s) torba (i)* çıkardı, ...” (Lavrens: 63)
- 337- “Bunu yere serdi, düzeltilti, sonra şehadet parmağının ucu ile üzerine *birtakım (s) çizgiler (i)* çekmeye başladı.” (Lavrens: 63)
- 338- “Lavrens, *genç (s) yüzünün (i) taze (s) neşesiyle (i)* dinliyor, gülümsüyordu.” (Lavrens: 63)
- 339- “Yâ Emir! *Döküğüün (s) kan (i), yaptığıın (s) gazve (i), saçtığın (s) altın (i)* Fırat gibi boşa akıyor.” (Lavrens: 63)
- 340- “*Bir (s) çocuk (i)* sana bela getirecek...” (Lavrens: 63)
- 341- “Vücudumda *bir (s) ürperme (i)* dolaştı; tekrar İngiliz’in yüzüne baktım: Hâlâ gülümsüyordu, fakat *başka (s) türlü (i)*, acı bir bükülüşle...” (Lavrens: 63)
- 342- “Lavrens, Fırat’ın *sonsuz (s) boşluklar (i), kavruk (s) tepeler (i)* arasından devrile devrile akan *toprak (s) renkli (i)* sularına dalmıştı.” (Lavrens: 64)
- 343- “Neden sonra *şu (s) cevabı (i)*, verdi.” (Lavrens: 64)
- 344- “Doğru bildi. Ben dünyadaki *en (s) büyük (i)* aşiret emirinin *manevi (s) oğluyum! (i)*” (Lavrens: 64)
- 345- “*Çadırdaki (s) arkadaşlarla (i)* beraber söyleştik.” (Lavrens: 64)
- 346- “Lavrens, İngiliz kralının *manevi (s) oğlu (i)* idi.” (Lavrens: 64)
- 347- “Hacı Kasım, *acı (s) kahvesinden (i) bir (s) yudum (i)* daha içerek itiraz etti.” (Lavrens: 64)
- 348- “Fakat falcının kum üstündeki çizgilerden okuduğu alın yazısının *son (s) kısmı (i)* çıkmadı, daha alınının çatısı ikiye bölünmedi!” (Lavrens: 64)
- 349- “Halbuki onlar benim gördüğüm, çıkardığım Hadramut çıbanının yanında *bir (s) sivilce (i), bir (s) ben (i), bir (s) süs (i)*, belki de seksapeli arttıran bir damga , çoğu defa bir şirinlik muskasıdır.” (Çıban:65)
- 350- “Mesela bakınız şu dans eden Sitti Afife’nin *sol (s) yanağındaki (i)* minimini, sıcacık, sedef parıltılı çapkın kırışıklığa...” (Çıban:65)

351- “Kadının *ceylan (s) gözlerine (i)* dalıp kaldığımız gibi *pürüzsüz (s) yanağının (i)* parşömeni üstündekibu cazibeli aşk yolu krokisine bakıp aklımızdan *iç (s) bahçelerdeki (i)* kuytu, karanfilli manzaraları düşünmüyor muyuz?” (Çıban:65)

352- “... *bütün (s) vücuda (i) bir (s) körpelik (i), cinsî (s) cazibe (i) ve cinsî (s) rayiha (i)* serpmiyor mu?” (Çıban:65)

353- “Her ne ise, *bir (s) asker (i) bu (s) kadar (i)* şiir yapabilir. Size *daha (s) iyisi (i)*, hikâyemi anlatayım.” (Çıban:65)

354- “... Yemen vali ve kumandanı İzzet Paşa, beni *uzak (s) çöle (i)*, ta Hadramut hududuna göndermişti.” (Çıban:66)

355- “*Koca (s) kumsalların (i)* ortasına, sanki yer azmış, arsa pahalıymış gibi *onar (s) katlı (i)* alçı evler kurmuşlar.” (Çıban:66)

356- “...insana *bir (s) top (i)* patlasa, hepsi birden “hâk ile yeksan” olacaklar tesirini yapıyor.” (Çıban:66)

357- “Yağmur, *bu (s) memlekette (i)* üç dört senede bir yağıyormuş. .” (Çıban:66)

358- “Ta *yeni (s) yağmura (i)* kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan bu sudur.” (Çıban:66)

359- Emirin veziri, *abanozdan (s) kemikleri (i)* ve köseleden derisi olan bir eski Habeş kölesi, süte düşmüş hamam böceği gibi tiksindirici, iri, kara gözlerini, mavimtırak akları içinde çırpındırarak tembih etti: (Çıban:66)

360- “Ya Hazretil Kaid, cibinliğinizi uyurken açık bırakmayınız, *bir (s) sinek (i)* vardır, ...” (Çıban:66)

361- “Ben de çekindim, cibinliğimi *her (s) zaman (i)* sıkı sıkı örttüm.” (Çıban:67)

362- “Hayır, diyorlardı, *habis (s) çıbandan (i)* ...” (Çıban:67)

363- “Bu habis çıban, nerede çıkarsa, etrafım *bir (s) selin (i)* açtığı oyuk gibi deşiyor, göz veya burun, ne bulursa alıp götürüyordu.” (Çıban:67)

364- “*Bir (s) gün (i)* şakağımda *tatlı (s) bir (s) kaşıntı (i)* duydum; aynama baktım;” (Çıban:67)

365- “İçeriye *bir (s) kocakarı (i)* soktular.” (Çıban:67)

366- “*Kaşınan (s) yeri (i)* bir de o gözden geçirdi ve hükmünü verdi:” (Çıban:67)

367- “*İlk (s) iş (i)* hurmalıklar altına rahat bir döşek kurmak oldu.” (Çıban:67)

368- “San’a’ya dönmeniz için *iki (s) hafta (i)* yolda geçirmeniz lazım gelir, tedavi vaktini geçirmiş olursunuz.” (Çıban:67)

369- “Nihayet *bir (s) sabah (i)* kıvamını bulduğunu söyledi ve *bir (s) iğne (i)* ile sivilcenin başını yerinden, büsbütün koparmadan usulcacık oynattı.” (Çıban:68)

370- “Sonra koynundan *bir (s) yumak (i)* çıkardı, ucunu *o (s) sivilcenin (i)*, yaraya henüz takılı olan başına ilmikleli.” (Çıban:68)

371- “Yumağı sağdı sağdı, öteki ucunu da hurma ağacının *alt (s) dallarından (i)* birine bağladı.” (Çıban:68)

372- “Hissettim ki yumağın *daldaki (s) ucuyla (i)* çıbanımın içinde göremediğim bir katı yumak birbirine eklenmiştir.” (Çıban:68)

373- “Tembih şu idi: *On (s) gün (i)* kimıldamadan yatmak ve *bu (s) ipliği (i)* koparmamak!” (Çıban:68)

374- “Hayatım *bu (s) ipliğe (i)* bağlıydı.” (Çıban:68)

375- “... *bir (s) gözümü (i)* de alıp götürürdü.” (Çıban:68)

376- “Ve *o (s) tire (i) her (s) gün (i)* birazcık daha gevşiyor, ...” (Çıban:68)

377- “Bir örümcek ağı teli gibi *iki (s) baştan (i)* tutturulmuş, boşlukta gidip gidip geliyordu.” (Çıban:68)

378- “... geceleri açarak *kalaylı (s) göğün (i) işlenmiş (s) manzarasında (i)* dinlendiriyordum.” (Çıban:68)

379- “Şüphesiz ki çıbanımın kozası *her (s) gün (i)* biraz daha sağlıyor, boşanıyor, ufalıyor, tükeniyordu.” (Çıban:68)

380- “Köleler, korku içinde, *bir (s) ağızdan (i)* haykırıyorlardı.” (Çıban:68)

381- “*O (s) zaman (i)?*” (Çıban:69)

382- “*Onuncu (s) günü (i)* Emir geldi, vezir geldi, eşraf ve ahali geldi, hurma ormanı panayır yeri gibi insanla doldu.” (Çıban:69)

383- “Ben diyar diyar, iklim iklim ışıklar gördüm; *bu ışıkların* akislerini çeşit çeşit, şehirli ve dağlı milletlerin kadınlı erkekli yüzlerinde seyrettim.” (Kaçak: 70)

384- “Gece ile ışığı ve ışığın çehrelere serdiği manayı *en (s) iyi (i)* anlayanlar *ücrâ (s) memleketlerde (i)* dolaşan sergüzeştçi yolculardır.” (Kaçak: 70)

385- “*Büyük (s) Harbin (i)* başlangıcında Muş elimizden gitti; kıtamlarla beraber kendimi Moskof elinde esir bulmuştum.” (Kaçak: 70)

386- “Rusya’da içeriye gönderilmek emri dışarıdan, dünyadan *daha (s) uzağa (i)*, cehennemden bucağına gideceğinizi gösterir.” (Kaçak: 70)

387- “Bütün o bitip tükenmeyen yol cefasına *bu (s) yere (i)*, bu sefil ideale varmak için katlanmıştık.” (Kaçak: 71)

388- “*O (s) güne (i)* kadar yalnızlığımı pek o kadar duymamıştım; birden öksüz kaldım.” (Kaçak: 71)

389- “Fakat ağlamaya korkuyordum, *ılık (s) yaşla (i)* soğuk birleşince gözlerim biber dökülmüş kadar yanıyordu.” (Kaçak: 71)

390- “*Elimdeki (s) krokiye (i)* göre *bir (s) ormana (i)* ve Kıryurd adında bir kasabaya yaklaşmış olmaklığım lazımdı.” (Kaçak: 72)

391- “Fakat tipi o kadar artmıştı ki değil uzağı, önümü, *bastığım (s) yeri (i)*, kendimi göremiyordum.” (Kaçak: 72)

392- “Açlığın, yorgunluğun, dermansızlığın, tükenişin *son (s) haddi (i)* şudur: Ruhun cisimden ayrılması!...” (Kaçak: 72)

393- “*Bir (s) aralık (i)* öyle sandım ki, ...” (Kaçak: 72)

394- “O, ruhumdur; arkasında *iki (s) kat (i)*, diz üstü sürüklenen karaltı da benim.” (Kaçak: 72)

395- “Yaşamak iradesini, ruh kuvvetini, işte *o (s) gün (i)*, cismimin önünde koşan bir yarı hayalet gibi iyice görmüş, peşine düşmüştüm.” (Kaçak: 72)

396- “Üşümek *bir (s) nevi (i)* yanmaktır.” (Kaçak: 72)

397- “*Hiçbir (s) uzvumu (i)* duymuyordum, ne ellerimi, ne ayaklarımı. .” (Kaçak: 72)

398- “... *tek (s) başına (i)* depreştiğini biliyordum, o kadar...” (Kaçak: 72)

399- “*Bir (s) müddet (i)* sonra yanığı da duymamaya başladım;...” (Kaçak: 73)

400- “Anladım ki, ölüyorum, *sönmüş (s) kalbimi (i)* gömmek için *karlı (s) gecenin (i)* içine çökmeye hazırlandım ve çöktüm!” (Kaçak: 73)

401- “Tam *o (s) sırada (i)* karlar üstüne benimle beraber *uzanmış (s) / bir iki (s) ışık çizgisi (i)* görür gibi olmuşum.” (Kaçak: 73)

402- “*Bu (s) çizgiler (i)* bana genişliyor gibi geldi.” (Kaçak: 73)

403- “*Bir (s) kapı (i)* açılmıştı; ...” (Kaçak: 73)

404- “Ortada bir yemek masası, kenarda *minimini (s) mumlarla (i)*, kandillerle süslü / bir / çam ağacı, etrafımda kadınlı erkekli / adamlar...” (Kaçak: 73)

405- “... bilmediğim dilden *bir / şeyler* söylüyor.” (Kaçak: 73)

406- “*Bu (s) göğsü (i)* başıma dayamak, hem sert hem yumuşaklıklığında, kalbinin atışını dinleyerek uykuya varmak!” (Kaçak: 73)

- 407- “Ben kızın gözlerine dalmıştım; *bu (s) gözlerde (i)* birkar tipisi seyrediyordum.” (Kaçak: 73)
- 408- “*Bilmediğim (s) halde (i)* ne dediğini artık anlıyordum.” (Kaçak: 74)
- 409- “Orası harbin *ilk (s) günlerinde (i)* Rus ordusunun Pomeranya’ dan esir edip buralara kadar sürdüğü bir sivil Alman ailesinin eviydi; Sibiryada daha *böyle (s) binlerce (s) aile (i)* vardı.” (Kaçak: 74)
- 410- “Kapının *demir (s) kolunu (i)*, gene mum elinde, ...” (Kaçak: 74)
- 411- “Ebu Hemal kaymakamı sustu, *bir (s) müddet (i)* dalgın kaldı.” (Kaçak: 75)
- 412- “Sükûtuna hürmet ediyorduk. Sonra silkindi, çingırağa bastı, *gelen (s) hademeye (i)* :” (Kaçak: 75)
- 413- “Buz Denizi’ndeki son Rus seferinden sonra dünya yüzünde *keşfedilmemiş (s) yer (i)* kalmamış.” (Güneş: 76)
- 414- “... *o (s) zamana (i)* kadar söze karışmamıştı.” (Güneş: 76)
- 415- “Hem de *çok (s) uzaklarda (i)*, kutuplarda ve Okyanus adalarında değil...” (Güneş: 76)
- 416- “Buralarda nah, *şu (s) çöllerin (i)* ardında, Arabistan içinde!” (Güneş: 76)
- 417- “Ancak *Umumi (s) Harpte (i) bazı (s) araştırmalar (i)* yapılmış, gene de tamamlanamamıştır.” (Güneş: 76)
- 418- “*O (s) zaman (i)* hünkâr yaveri idim, gençtim.” (Güneş: 77)
- 419- “...hem sert / çehreye yumuşaklık, bönlük, siliklik, hiçlik, kalem efendisi ve odacı sünepeliği veren / fes!” (Güneş: 77)
- 420- “İşte ben de öyle giyinmişim, *kordonlu (s) elbisemin (i)* içinde şanlı durmaya ne kadar çalışsam insanı *ayaktaki (s) terlik (i)* kadar laubali yapan bu baştaki komik serpuşla gene eksik, askerlikten uzaktım.” (Güneş: 77)
- 421- “*Bir (s) gece (i)* mabeyne çağırdılar, irade tebliğ ettiler.” (Güneş: 77)
- 422- “Darphane parayı, zor bela mâliyeye yolladı, maliye, hevessiz, isteksiz hurçlara koydu, *kırk (s) yerinden (i)* mühürlendi ve *bir (s) ay (i)* süren hazırlıklardan sonra ...” (Güneş: 77)
- 423- “O korkunç isimli vapur *sekiz (s) / mil (i)* alamayan bir uskurlu ahşap dubadır.” (Güneş: 78)
- 424- “Kaptan yerinin *çürük (s) kaplamalarını (i)*, hâlâ üzerinde Batum yazıları okunan / gaz tenekeleri sandıklarıyla tamir etmişler.” (Güneş: 78)

425- “Bahar içinde Marmara’ya açıldık, fırtınalardan kaçıp *en (s) / kötü (i)* iskelelere uğraya, inleye, dinleye, islim borularını sarıp silindirleri çöze sıkıştırma, kasım sonu Hudeyde’ye indik.” (Güneş: 78)

426- “Nefudi Çölü’nde *bir (s) vaha (i)* olmalı imiş... Asker arkadaşlardan birisi.” (Güneş: 78)

427- “Yağmur mevsimi Basra Körfezi’ne dökülen Ermeğ suyunun menbaı zannederim, *bu (s) vahadır (i) !*” dedi.” (Güneş: 78)

428- “Ermeğ diye *bir nehir* yoktur, ...” (Güneş: 78)

429- “*Bu (s) çocuk (i)* Medine yolundan gidecekti, buralara neden geldi?” (Güneş: 78)

430- “Basra’dan *daha kolay* olurdu.” (Güneş: 78)

431- “Sefer *kaç (s) gün (i)* sürdü?” (Güneş: 79)

432- “...*granit (s) dağlar (i)* arasında mı çevrilip kalmadık... Neler de neler!” (Güneş: 79)

433- “Şayet, dedim, “bana *bir (s) hal (i)* olursa ...” (Güneş: 79)

434- “*Bir (s) akşamüstü (i)*, tarçınlı akide şekeri renginde ve sertliğindeki güneş, batmadan evvel, önümüzde, gene kendi renginde bir hurma ormanı tablosu aydınlattı.” (Güneş: 79)

435- “... *tüten (s) dumanlar (i)*, başlarında testilerle sudan dönen / kızlar gördük.” (Güneş: 79)

436- “*Her (s) şeyi (i)*, hepsi de o / akide kızılığında cam gibi / parlak, cilalı, içi dışı aydınlık, ferah, *hoş (s) renkte (i)* idi, ...” (Güneş: 79)

437- “... gözlerim de *bu (s) manzaraya (i)* öyle daldı.” (Güneş: 79)

438- “...*o (s) hurmalığa (i)*, *o (s) sulara (i)*, batmış güneş ışığında ayva peltesi gibi iç açıcı, tatlı, şuruplanmış görünen vahaya doğru koşmaya başladım.” (Güneş: 79-80)

439- “...*kuştüyü (s) yastıklara (i)* dayanıyorduk, ...” (Güneş: 80)

440- “Fakat size *daha (s) fevkaladesini (i)* söyleyeceğim.” (Güneş: 80)

441- “Göz alan biripek hışırtısı arasında dünyanın *en (s) seçme (i)* incilerini, elmaslarını *bu (s) kadınların (i)* gerdanlarında gördüm.” (Güneş: 80)

442- “*O (s) kadınlar (i)* zaten, dünyamızın *en (s) seçme (i)* güzelleriydi, renk renk, cins cins, abonoz derisinden *papatya (s) saçlısı (i)* ve *gül (s) tenlisine (i)* kadar.” (Güneş: 80)

443- “Emir, *bir (s) aralık (i)* kadınlardan birisine işaret etti.” (Güneş: 80)

- 444- "... bir (s) kadeh (i) uzattı ve gülümseyerek şöyle dedi:" (Güneş: 80)
- 445- ""İçime bir (s) kürek (i) kor serpildi, ..." (Güneş: 80)
- 446- "Buperi masalı, galiba, kırk (s) gün (i) kırk (s) gece (i) sürdü. Gene de zihnimde hâlâ sürüyor! " (Güneş: 81)
- 447- "Bu, Şam'a ikinci (s) gelişimdir (i), " diye söze başladı, "ama birincisinde pek (s) toy (i) idim, ..." (Hülle: 82)
- 448- "İnsan kendi memleketinden uzaklaşıp da böyle başka (s) ırklarla (i) meskûn ayrı (s) isimli (i) yerlere gitti mi bilmediği, görmediği acayip vakalarla karşılaşmak, birtakım (s) sergüzeştler (i) geçirmek ister." (Hülle: 82)
- 449- "İşte yolculuğun eskiden resimli (s) gazete (i) ve sinema asrından evvelki maksadı bunlar idi." (Hülle: 82)
- 450- "Fakat benim başımdan, Şam'da hâlâ esrarına iyice akıl erdiremediğim çok (s) meraklı (i) bir vaka geçmişti..." (Hülle: 82)
- 451- "Bilmediğim bir güzel kadınla, bir (s) gece (i), düğünsüz, derneksiz evlenmiş, sabaha karşı da ayrılmıştım..." (Hülle: 82)
- 452- "Bu (s) kadın (i), belki de, kırk (s) sene (i) sonra ikinci (s) defa (i) ayak bastığım şu şehirde sağdır, çoluk çocuk sahibidir." (Hülle: 83)
- 453- "Bir ikindi üstü, yarı (s) kır (i), yarı (s) şehir (i), tenhaca bir semtte yabancı yabancı dolaşiyor, ..." (Hülle: 83)
- 454- "Kendi kendime: "Bir (s) şey (i) mi soracak? Bir (s) yer (i) mi danışacak" derken kadıncağız çekine çekine yanıma sokuldu." (Hülle: 83)
- 455- "Evet, " dedim, "Sürre ile geldim, bir (s) haftadır (i) buradayım, yarın da yola çıkacağız." (Hülle: 83)
- 456- "Sizi bu (s) akşam (i) --- bir (s) misafirlğe (i) çağırırsak gelir misiniz?" (Hülle: 83)
- 457- "O (s) zamanlarda (i) yirmi yaşındakilerin, şimdikiler gibi ne tahsil, ne spor, ..." (Hülle: 83)
- 458- "Yaşlı (s) hanımın (i) daveti hem yabancı (s) memlekette (i) aradığım macerayı, ..." (Hülle: 83)
- 459- "Yolcuyum, dedim, fazla (s) masrafa (i) gelemem." (Hülle: 83)
- 460- "O nasıl (s) laf (i) beyim, " dedi, "siz niçin masraf edecekmışsınız?" (Hülle: 84)
- 461- "Atlı (s) araba (i) devrinde kasaba yapılı dar mahallelere, akşam üsüeri, hava durgunsa koyu bir köy kokusu sinerdi." (Hülle: 84)

462- “Berber dönüşü, bıyıklarım pompalanmış, yanaklarım *bol (s) pudralı (i)*, elde baston, *ahşap (s) minare (i)* gölgesine dikildiğim zaman etrafa inen karanlıkta *bu (s) kokuyu (i)* duyuyordum, *yaş (s) saman (i)* ve fişki kokusu...” (Hülle: 84)

463- “Şam’ın bu iç mahalleleri ve *yıllankavi (s) / sokakları (i)* o kadar birbirlerine benzer, öyle ayırt edilmez şeylerdir ki...” (Hülle: 84)

464- “*Her (s) kapı (i), her (s) cumba (i), her (s) yalak (i)*, her binek taşı; bütün çeşmeler, mescitler, türbeler diğerlerinin eşidir.” (Hülle: 84)

465- “Akşamları koyun sürüsü köye dönünce nasıl *yeni (s) kuzular (i)*, şaşırmadan analarını seçip memelerine yapıştırlarsa bu mahalle insanları da kapılarının halkalarına öyle, bizim akıl erdiremediğimiz bir hassa ile şaşırmadan el atarlar.” (Hülle: 84)

466- “Nihayet *bir (s) yerde (i)* durduk, ...” (Hülle: 84)

467- “Her Şam evi gibi, kapıdakiler içerisini görmesinler diye bir tahta bölme; ağaçlıklı bir iç bahçe ve *bu (s) avluya (i)* açılan bir sıra kapılar, sıram sıram pencereler...” (Hülle: 84-85)

468- “*Mermer (s) arklardan (i)* döne kıvrıla, irili ufaklı yalıklardan geçe atlaya, odanın ortasında, durmamacasına sular akıp gidiyordu.” (Hülle: 85)

469- “Hani Sultan Mahmut bunları basmış ve mahzenlerinden *yüzlerce (s) delikanlının (i)* ölüsünü çıkarmıştı.” (Hülle: 85)

470- “Derken *yan (s) tarafta (i) hafif (s) sesler (i)*, mırıltılar oldu, sonra kapı aralandı, *bir (s) kadın (i)* görüldü, ayağa kalktım.” (Hülle: 85)

471- “*Bir (s) ayağı (i)* yerde halıyı dövüyordu; helecandan bitiyordu.” (Hülle: 85)

472- “Odanın ortasındaki sular, ambardan boşanıp kileye akan buğday gibi hışıldıyordu, *bir (s) türlü (i)* konuşamıyoruz.” (Hülle: 85)

473- “Beni *bir (s) gece (i)* için nikâh eder misiniz?” (Hülle: 85)

474- “Burası *bir (s) gecelik (i)* eviniz olacak...” (Hülle: 86)

475- “ Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız *bu (s) gözleri (i)* dolu dolu, yüzü kıpkırmızı, göğsü kabarıp inen, dertli veya deli, genç kadını o halde bırakır, gider miydiniz?” (Hülle: 86)

476- “Merasim böyle bitince nikâhlım, *başındaki (s) örtüyü (i)* utanarak, usulca kaldırdı; zira artık helalimdi.” (Hülle: 87)

477- “Aradan, bakınız, *kırk (s) sene (i)* geçtiği halde ben *bu (s) nikâhın (i)* hükmüne inanmaktayım ve onun içindir ki *bir (s) gecelik (i)* eşimden *hakiki (s) zevcem (i)* imiş gibi biraz sıkılarak ve mahremiyetine girmeyerek bahsediyorum.” (Hülle: 87)

478- “*On (s) türlü (i) yemeğinbir (s) tepsi (i)* üzerinde hep birden dizildiği Şam usulü sofrası...” (Hülle: 87)

479- “Vakaya dair hiç konuşulmuyordu, *havaî (s) laflar (i) ...*” (Hülle: 87)

480- “... *üçer (s) kollu (i) ve fanuslu (s) şamdanların (i)* aydınlattığı / bir / temiz / oda...” (Hülle: 87)

481- “*Atlas (s) bohça (i)* içinde *keten (s) entari (i)* kuşak, takke vardı; önüne terlikler çevrilmişti; kenarda leğen, ibrik, havlu duruyordu; eksik yoktu.” (Hülle: 87)

482- “Aklımdan *bir / saniyede neler, ne (s) tereddütler (i), ne (s) fikirler (i), ne acayip düşünceler geçti...*” (Hülle: 87)

483- “Fakat, sonunda kadının *masum (s) yüzüne (i)* bakınca derin bir rikkatle bu istediğini de yaptım.” (Hülle: 87)

484- “Sinirlerim *o (s) derece (i)* gevşemişti ki, yüzümü avuçlarımla kapatarak yatağın kenarına oturmuştum. Kadın da, galiba diz çöktü, ellerimi yakaladı, onları minnettarlıkla öptü.” (Hülle: 88)

485- “Yatakta döne döne kimbilir *kaç (s) saat (i)* geçmişti, dalar gibi olurken dürterek uyandırdılar.” (Hülle: 88)

486- “Nihayet *bir (s) ışık (i)* gördüm, yaklaşım baktım.” (Hülle: 88)

487- “*Öyle (s) sokaklar (i)* ki... Bir daha, güpegündüz arasam da gene *çıktığım (s) evi (i)* bulamazdım.” (Hülle: 88)

488- “*Sevdiği (s) kocasının (i)* nasılsa talakı selase ile boşadığı bir kadın, din ahkâmı icabınca, nikâhı yenilemek için *bir (s) hülle (i)* yapmıştı; sırrının şehir içinde duyulmaması için *bir (s) yabancı (i)* seçmişti, *bu (s) yabancının (i)* yolcu olmasını tercih etmişti; sonra musallat olmaması için de *bu (s) adamı (i)* bulunması güç olan bir semtte, geceleyin, dadısının evine getirmişti.” (Hülle: 88-89)

489- “Gözüm gibi saklarım, mübarek *bir (s) saniye (i)* şaşmaz!” (Hülle: 89)

490- “İhtiyar *iyi masalcı* imiş, *öyle (s) güzel (i)* uydurdu ki, inanacağımız geldi.” (Hülle: 89)

491- “Fakat onu, bu kupkuru çöl şehrinin *bunaltıcı (s) gecesinden (i)* nasılsa kurtulup bir serap manzarasına sığınmış sanılan nemli, yeşil bir iç bahçede görmüştü.” (İstanbul: 90)

492- "... kadının *çıplak (s) vücudunda (i)* tenini yer yer, gölge gölge belli eden tek bir dantel suare elbisesi vardı; ..." (İstanbul: 90)

493- "Böyle olduğu için de insana *hoş (s) kokulu (i)* serin, etli, diri, tatlı görünüyordu." (İstanbul: 90)

494- "Medeniyetten *bir (s) müddet (i)* uzak kalmak, ona kavuşunca *en fena* tarafından kâm almayı icap ettirir." (İstanbul: 90)

495- "Sergüzeşt yapmaya müsait yarı şahsi, ıssız, tehlikeli memleketlerde ömür sürmüş iseniz bunu *her (s) gün (i)* görmüşsünüzdür, yapanlara acımışsınızdır, sonra düşününce hak vermişsinizdir." (İstanbul: 90-91)

496- "*Bu (s) mevsimde (i)* İstanbul'u bırakarak? Yazık! Ama mademki döneceksiniz, dönmek elinizde..." (İstanbul: 91)

497- "Öbürü *bir (s) şey (i)* demedi; yalnız *alnındaki (s) çizgi (i)* derinleşti. Kadın, *bir (s) dilim (i)* şeftali uzatarak tekrar sordu." (İstanbul: 91)

498- "Ah, kimbilir şimdi oraları *ne (s) güzeldir (i)*." (İstanbul: 91)

499- "Bilirsiniz ya, *Akıntıburnu'ndaki (s) gazinoları (i)* ..." (İstanbul: 91)

500- "Hani sular şıpır şıpır, serin serin oynar da *bu (s) gazinoların (i)* aynalarına vurur, aynalarda vapurlann geçtiği görülür!" (İstanbul: 91)

501- "Böyle söyleyen kadın etrafına ürkerek baktıktan sonra *yan (s) saksının (i)* içinden bir küçük şişe çıkardı, *baş (s) parmağıyla (i)* İkincisinin arasına tozu döktü, kokladı." (İstanbul: 91)

502- "Hayır! Burada kimi seveceğim? Dilleri dilime uymaz, huyları huyuma... *Başka (s) şey (i)* !" (İstanbul: 92)

503- "Kadının gözlerinde, *deminki (s) donukluk (i)* yerine, birdenbire güneş vurmuş uzak tepelerdeki camları hatırlatan *çok (s) keskin (i)*, geçici, eğreti bir ışık parlamıştı." (İstanbul: 92)

504- "Ortaya *dört (s) şişe (i)* bira geldikten sonra artık senli benli olmaya, nasihat vermeye hak kazanmış gibi:" (İstanbul: 92)

505- "... ne *bir (s) tepecik (i)* var, ne *bir (s) ağaçlık (i)* ..." (İstanbul: 92)

506- "Erkek, arkadaşlarına "Kalacağım, siz gidebilirsiniz" manasına *bir (s) işaret (i)* yolladı ve *bir (s) iskemleye (i)* oturdu." (İstanbul: 92)

507- "Boğaz içinde akşam loşluğunu, suların *mor (s) kadifeliğini (i)* anlatmaya çabalıyordu." (İstanbul: 92)

508- "*Buradaki (s) ormanı (i)* hatırlıyor muydu," (İstanbul: 92)

509- "Ya *pembe (s) dumandan (i)* ibaret çiçekleriyle erguvanlar?" (İstanbul: 93)

- 510- “*Güneşli (s) tarlalarında (i) yerken likör gibi iç ısıtan çilekler?*” (İstanbul: 93)
- 511- “*Çıplak (s) tenine (i) sereserbest dantel (s) tuvalet (i) giymiş sürmeli kadın, peltek (s) şivesiyle (i) bunları öyle tarif etmiyordu, fakat isimleri geçtikçe erkek böyle görüyordu.*” (İstanbul: 93)
- 512- “*Deniz bir (s) renkte (i) değilmiş, Hint şalı gibi üzerinde turuncu, saraptortusu, yavruağzı birçok renkler, çeşitli (s) resimler (i) belirir, ...*” (İstanbul: 93)
- 513- “*Erkek de bu (s) manzaraya (i) dalmıştı.*” (İstanbul: 93)
- 514- “*Ona Haliç’in akşam üzeri pelteleşen sularında her (s) kayık (i), ayrı (s) renkte (i) bir ışıkla tutuşmuş, aheste aheste yanarak eriyor, ...*” (İstanbul: 93)
- 515- “*Kadın tozdan bir (s) tutam (i) daha kokladı.*” (İstanbul: 93)
- 516- “*Kibarlaşmıştı; en düşmüş kadın bile böyle iyi (s) şeyler (i) düşününce kibarlaşabilirdi.*” (İstanbul: 93)
- 517- “*Beraber hatırladıkları o kürklü yamaçlar, böğürtlenli (s) dereler (i) ve kuytu (s) korularla (i), o serin, köpüklü, çapkın sularla süslü kararsız, yosma, helecan verici İstanbul’dan kendisi de bir (s) zerre (i) idi.*” (İstanbul: 93)
- 518- “*İstanbul mozaiginden kopmuş altın (s) yaldızlı (i) mine, İstanbul denilen çini kubbeden düşmüş lale resimli bir zarif parça idi.*” (İstanbul: 93)
- 519- “*Daha (s) yakından (i) bakmak istemiyordu.*” (İstanbul: 93)
- 520- “*İstanbul gibi hem akıcı, hem durgun, açıklıkları ve kuytuluklarıyla hem ışıldak, hem gölgeli, yarı (s) kirlili (i), yarı (s) temiz (i), o (s) ruhta (i), o (s) mahiyette (i) bir (s) şey (i) oluvermişti.*” (İstanbul: 93-94)
- 521- “*Böcek kabuğu morluğundaki gözlerinin bebeklerinde Noel çamlarına asılmış çok (s) ışıltılı (i) oyuncaklar gibi titreşen, dönüp dönüp pırıldaşan bir (s) sürü (i) hoş (s) şekilli (i), çocukça (s) şeyler (i) oynaşyordu; orada bir (s) şenlik (i) vardı.*” (İstanbul: 94)
- 522- “*İşte, dedi, onu bunun için kullanıyorum, gidemediğim (s) İstanbul’a (i) kavuşmak için...*” (İstanbul: 94)
- 523- “*Ceylan avı dönüşü, üç (s) devletin (i) hudut kavşağında, bir çiftlik binasındaydık.*” (Dişçi: 95)
- 524- “*Ocaklı (s) odada (i) sofraya kurulmuş, içiyorduk.*” (Dişçi: 95)
- 525- “*Ev sahibi eski (s) çetecilerdendi (i).*” (Dişçi: 95)
- 526- “*... onun yarı (s) meczup (i) olduğuna hükmetmişim.*” (Dişçi: 95)

- 527- “*Bir (s) aralık (i)*, kendisine kayıtsız kalmadığımı göstermek için sordum:” (Dişçi: 95)
- 528- “Ben, köy, çöl ve kasaba hayatlarından aldığım tecrübe ile *bu (s) kahkahalarda (i)* bir acıklı, acayip vaka sezmiştim.” (Dişçi: 95)
- 529- “... hatta felaketler *dar (s) muhitlerde (i)* eğlence sayılıp gülüşülen sohbet mevzuları olurdu.” (Dişçi: 95)
- 530- “Dağ, tepe, *geçtiğimiz (s) yerlerde (i)* kurşuna tutuluyor, ölü ve yaralı şose boylarında dökülüyor, tükeniyorduk.” (Dişçi: 96)
- 531- “Böğrümde *bir (s) kurşun (i)* yemiş, hastanedeydim; *yerli (s) ahalinin (i)* elinden güç kurtularak tren hattını tutmuş, *üç (s) arkadaşla (i)* memlekete ulaşmaya çabalıyordum.” (Dişçi: 96)
- 532- “Kenarında yapraklarının *ters (s) tarafları (i)* rüzgârla güneşe dönünce gümüşlenen / narin kavaklar dizili, *koyu (s) gölgeler (i)* serilidir.” (Dişçi: 96)
- 533- “İncecik, yumuşak, sık otlarla *bir (s) kürk (i)* gibi kaplı olan yamaçlar kibriden adeta kabarmış, heybetli görünmeye çalışır.” (Dişçi: 96)
- 534- “Kulakları küpeli, saçları örülü, sıırım gibi ince, *şeytan (s) yüzlü (i)* ve *maymun (s) elli (i) çapulcu (s) Urban (i) ...*” (Dişçi: 97)
- 535- “Bedevi’nin biri, ilk önce, Koçhisarlı Ahmet onbaşının yanına yaklaştı, *bir (s) eliyle (i)* çenesinden tuttu, ötekiyle burnundan...” (Dişçi: 97)
- 536- “Memnun olmadı ki, karnına *bir (s) tekme (i)* vurdu, devrildi; *öbür (s) arkadaşına (i)* yanaştı.” (Dişçi: 97)
- 537- “Tırnakları etime batarak etimi yırtarak dişimi çekiyor, sallıyor, büküyor, geriye itiyor, öne yatırıyor, fakat *bir (s) türlü (i)* çıkaramıyordum.” (Dişçi: 97)
- 538- “Yapamayacağımı anlayınca ayaklarıma *bir (s) çelme (i)* vurdu, düştüm!” (Dişçi: 97)
- 539- “Arkadaşlarına, çöl karargâhlarında *dört (s) seneden (i)* beri yaşadığım için *öğrendiğim (s) dilden (i)* bağıırıyordu.” (Dişçi: 97-98)
- 540- “*Bir (s) taş (i) !*” (Dişçi: 98)
- 541- “Aramılıp getirilen taşı, şimdi, *bütün (s) hızı (i)* ile kuronlu dişime, bazen acelesinden yanındakilere ve daima dudaklarıma *bir (s) keser (i)* gibi kaldırıp kaldırıp indiriyordu.” (Dişçi: 98)
- 542- “Her vuruşunda ben *ordaki (s) acidan (i)* ziyade, tuhaf değil mi, böğrümdeki eski kurşun yarasının sızısını duyuyordum.” (Dişçi: 98)
- 543- “*Bir (s) türlü (i)* bayılamıyordum.” (Dişçi: 98)

544- “Neden sonra *üç (s) dişim (i)* elinde kaldı.” (Dişçi: 98)

545- “Kendimden geçmeden evvel heriflerin beni unutarak veya öldü sanarak *üç (s) arkadaşımın (i)* da göğüslerine birer eğri hançer sapladıktan sonra elbiselerimizi toparlayıp konuşa konuşa, ağır, ağır, avdan döner gibi, tepeye tırmandıklarımı gördüm.” (Dişçi: 98)

546- “Boynunda *iri (s) taşlı (i)* bir gerdanlık gördüm.” (Dişçi: 99)

547- “Petrol lambasının *sönük (s) ışığında (i) bu (s) taşların (i)* ne olduğunu birden anlayamamıştım.” (Dişçi: 99)

548- “Fakat o sırada ocakta *bir (s) odun (i)* devrildi, ...” (Dişçi: 99)

549- “Gerdanlığa geçirilen taşlar sapasağlam, bembeyaz, *bir (s) boyda (i), bir (s) biçimde (i)*, hemen hemen bir örnek, otuz kadar azı dişiydi.” (Dişçi: 99)

4.2.1.2.2. Sıfat Unsuru Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Sıfat Tamlamaları

Sıfat fiillerin kendisine bağlı unsurlarla birlikte oluşturduğu sıfat-fiil grupları cümle içinde sıfat vazifesi ile kullanıldıklarında sıfat tamlamasının bir unsuru olurlar. İncelediğimiz hikâyelerde ustalıkla kullanılan dil özelliklerinden birini de bu şekilde kullanımlar teşkil etmektedir. Hikâyelerde bu görevde kullanılan sıfat-fiil gruplarının tamamı aşağıda sıralanmıştır:

1- “...*eline geçirdiği (s) / bir (s) / koca (s) / dülger kiskacıyla (i)* ağızlarından sağlam bir diş çekip koparmadan yakalarını bırakmıyormuş!” (Dişçi: 98-99)

2- “*Gerdanlığa geçirilen (s) / taşlar (i)* sapasağlam, bembeyaz, ...” (Dişçi: 99)

3- “*Gürtlağımdan aşağı sızan (s) / kanın (i)* çıplak vücudumdan ılık ılık göğsüme yayıldığını duyuyordum, *Bedevinin yüzüne fişkıran (s) / kan ve et serpintilerini (i)* görüyordum.” (Dişçi: 98)

4- “*İyi olduğunu sandığım (s) / bu (s) / yara (i)*, sanki yeniden deşiliyordu.” (Dişçi: 98)

5- “*Aranılıp getirilen (s) / taşı (i)*, şimdi, bütün hızı ile kuronlu dişime, bazen acelesinden yanındakilere ve daima dudaklarıma bir keser gibi kaldırıp kaldırıp indiriyordu.” (Dişçi: 98)

6- “Ağzını açmış, dudaklarını sıyrırmış ve *satın alınacak (s) / atın (i)* yaşını muayene eder gibi dikkatle dişlerine bakıyordu.” (Dişçi: 97)

7- “Hülasa *dinlenilecek, uyuyup rahat edilecek (s) / hoş (s) / yerdir (i), memleketi andıran (s) / yerdir (i)*.” (Dişçi: 96)

- 8- “Kenarında yapraklarının ters tarafları rüzgârla güneşe dönünce gümüşlenen (s) / narin (s) / kavaklar (i) dizili, koyu gölgeler serilidir.” (Dişçi: 96)
- 9- “İncecik, yumuşak, sık otlarla bir kürk gibi kaplı olan (s) yamaçlar (i) kibrinden adeta kabarmış, heybetli görünmeye çalışır.” (Dişçi: 96)
- 10- “...altından süzme zeytinyağı renginde, elinizi sürseniz bulaşacağını sandığınız (s) / parlak (s) / koyu (s) / bir (s) / çay (i) akar.” (Dişçi: 96)
- 11- “Ben mektep, medrese görmüş (s) / bir (s) / başçavuş idim.” (Dişçi: 96)
- 12- “Ben, köy, çöl ve kasaba hayatlarından aldığım (s) / tecrübe ile bu (s) / kahkahalarda (i) bir (s) / acıklı, (s) / acayip (s) / vaka (i) sezmişim.” (Dişçi: 95)
- 13- “Zira herkesinkine benzemeyen (s) / acı (s) / maceralar (i), hatta felaketler dar muhitlerde eğlence sayılıp gülüşülen (s) / sohbet mevzuları (i) olurdu.” (Dişçi: 95)
- 14- “Misafirler arasında, bizden başka jandarma teğmeni, gümrük müdürü, ziraat memuru, bir de “Dişçi” diye çağrılan (s) / posbıyık (s) / bir (s) / adam (i) vardı.” (Dişçi: 95)
- 15- “Gözlerinde; aklı tam olmayanlarda rastladığım (s) / kâh alevlenen (s), / kâh pelteleşen (s) / bir (s) / kararsız (s) / ışık (i) gördüğüm için onun yarı meczup olduğuna hükmetmişim.” (Dişçi: 95)
- 16- “Noel çamlarına asılmış çok ışıltılı oyuncaklar gibi titreşen (s), / dönüp dönüp pırıldayan (s) / bir sürü (s) / hoş şekilli, (s) / çocukça (s) / şeyler (i) oynayıyordu; orada bir şenlik vardı.” (İstanbul: 94)
- 17- “Artık kendilerini, dışarıdan, sonu güç bulunur (s) / kocaman, (s) / kavruk (s) / bir (s) / çölün (i) kucakladığını fark etmiyorlardı.” (İstanbul: 94)
- 18- “Burada yeni sultanmış (s) / birkaç (s) / saksı (i), çiseleyen (s) / bir (s) / ufacık (s) / fiskiye (i) vardı ve kafalarında biteviye renk, şekil, koku değiştiren (s) / bir (s) / İstanbul (i) yaşıyordu...” (İstanbul: 94)
- 19- “Kadın tekrar şişesine elini götürdü, tozu çekti ve içinde boyalı bir İstanbul filmi çevrilen (s) / başını (i) usulcacık erkeğin dizine bıraktı.” (İstanbul: 94)
- 20- “İstanbul mozağinden kopmuş (s) / [altın / yaldızlı] (s) / mine, (s) / [İstanbul denilen çini kubbeden düşmüş (s) / lale resimli (s) / bir (s) / zarif (s) / parça (i) idi.” (İstanbul: 93)
- 21- “... tütsü koktuğunu zannettiği (s) / bir (s) / duman (i) kaplarmış; günlük tütsüsü!” (İstanbul: 93)

- 22- “Ona Haliç’in akşam üzeri pelteleşen (s) / sularında (i) her kayık, ayrı renkte bir ışıkla tutuşmuş, aheste aheste yanarak eriyor, erirken dökülen (s) / renkler (i) cızırdıyarak sönüyor gibi görünüyordu.” (İstanbul: 93)
- 23- “Kibarlaşmıştı; en düşmüş (s) / kadın (i) bile böyle iyi şeyler düşününce kibarlaşabilirdi.” (İstanbul: 93)
- 24- “Beraber hatırladıkları (s) / o (s) / kürklü (s) / yamaçlar (i), böğürtlenli / dereler ...” (İstanbul: 93)
- 25- “Güneşli tarlalarında yerken likör gibi iç ısıtan (s) / çilekler (i) ” (İstanbul: 93)
- 26- “Yılan derisi kadar acayip nakışlı, etinde diş yerleri kalan (s) / ham (s) / hünnaplar (i) ” (İstanbul: 93)
- 27- “Hurmalar kadar tadı dışından görünen (s) / kavak incirleri (i) ” (İstanbul: 93)
- 28- “Çıplak tenine sereserbest dantel tuvalet giymiş (s) / sürmeli (s) / kadın (i), peltek şivesiyle bunları öyle tarif etmiyordu, fakat isimleri geçtikçe erkek böyle görüyordu.” (İstanbul: 93)
- 29- “Daima ıslak duran ve basınca ökçeler gömülen (s) / kırmızı (s) / toprağını (i), sarı papatyalar ve çadır çiçekleriyle donanan (s) / çayırını (i) ” (İstanbul: 92-93)
- 30- “Yosun tutmuş (s) / kocaman (s) / kestane ağaçlarını (i) ” (İstanbul:)
- 31- “Sonra bu sıcak, buyabani halk, bu (s) / hiç batmadığını sandığı, gölge salmayan (s) / güneş (i) !” (İstanbul: 92)
- 32- “Sıcaktan denizsizlikten, istediği gibi konuşacak (s) / adam (i) bulamamaktan boğuluyordu.” (İstanbul: 92)
- 33- “Böyle söyleyen (s) / kadın (i) etrafına ürkererek baktıktan sonra yan saksının içinden bir / küçük / şişe çıkardı, baş parmağıyla ikincisinin arasına tozu döktü, kokladı.” (İstanbul: 91)
- 34- “Kadının gözlerinde, deminki donukluk yerine, birdenbire güneş vurmuş uzak tepelerdeki camları hatırlatan (s) / çok keskin, (s) / geçici, (s) / eğreti (s) / bir (s) / ışık (i) parlamıştı.” (İstanbul: 92)
- 35- “Ona baktığını fark eden (s) / arkadaşlarından (i) yerlisi, teşvik edercesine:” (İstanbul: 90)
- 36- “Haftalarca süren (s) / çetin (s) / petrol araştırmalarından (i) sonra Mezopotamya’nın bu (s) / yeni kurulmuş, (s) / asker merkezi (s) / üçra (s) / kasabasından

(i), otel-lokanta, buz, içki ve kadın bulan (s) / mühendisler (i) eğlence evlerini dolaşıyorlar, para sarf ediyorlardı.” (İstanbul: 90)

37- “Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın yanma yaklaştığını gören (s) / kadın (i), kendisinden evvel şeftalileri ikram etti.” (İstanbul: 91)

38- “Fakat onu, bu kupkuru çöl şehrinin bunaltıcı gecesinden nasılsa kurtulup bir serap manzarasına sığınmış sanılan (s) / nemli, (s) / yeşil (s) / bir (s) / iç bahçede (i) görmüştü.” (İstanbul: 90)

39- “Şu kadar ki saksılar taze sulanmış, taşlar yeni yıkanmıştı; aydınlık uzaktan vuruyordu; kadının çıplak vücudunda tenini yer yer, gölge gölge belli eden (s) / tek (s) / bir (s) / dantel (s) / suare elbisesi (i) vardı;” (İstanbul: 90)

40- “...bir (s) / ufacık (s) / mermer (s) / havuz başında (i), buza konmuş (s) / kavun sarısı (s) / şeftaliler (i) yiyordu.” (İstanbul: 90)

41- “Biz trene yetişmek üzere otomobile atladığımız (s) / zaman (i) arkadaşlarımızdan biri dedi ki:” (Hülle: 89)

42- “Başımдан geçen (s) / vakaların (i) esasında anlaşılmayacak bir ciheti yok: “ (Hülle: 88)

43- “...sonra musallat olmaması için de bu adamı bulunması güç olan (s) / bir (s) / semtte (i), geceleyin, dadısının evine getirmişti.” (Hülle: 89)

44- “Daha alacakaranlıktı, dar, eğri büğrü birbirlerine benzeyen (s) / yollardan (i) Merce meydanını nasıl bulacağımı bilemiyordum, rastgele yürüyordum.” (Hülle: 88)

45- “Bir kundura tamircisi, gazete kâğıdından siper geçirdiği (s) / bir (s) / petrol lambası (i) başında dalgın çalışıyordu.” (Hülle: 88)

46- “Gözlerim dört açıldı, ne evet, ne hayır manasına gelen (s) / bir (s) / şeyler (i) mırıldanıyordum; o devam etti.” (Hülle: 86)

47- “Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri dolu dolu, yüzü kıpkırmızı, göğsü kabarıp inen (s) / dertli veya deli, (s) / genç (s) / kadını (i) o halde bırakır, gider miydiniz?” (Hülle: 86)

48- “Aradan, bakınız, kırk sene geçtiği (s) / halde (i) ben bu nikâhın hükmüne inanmaktayım ...” (Hülle: 87)

49- “Dadısına ait olan (s) / bu (s) / evde (i) baş başa yemek yedik. On türlü yemeğin bir tepsi üzerinde hep birden dizildiği (s) / Şam usulü (s) / sofrası (i) ...” (Hülle: 87)

- 50- *“Taze ezilmiş (s) / karadut şerbeti (i) içtik, oradan hatırlıyorum ki mevsim yaz başlangıcıydı. Vakaya dair hiç konuşulmuyordu...”* (Hülle: 87)
- 51- *“Daha sonra beni mükemmel bir yer döşegi serilmiş (s) / yatak odasına (i) aldılar; üçer kollu ve fanuslu şamdanların aydınlattığı (s) / bir (s) / temiz (s) / oda (i) ...”* (Hülle: 87)
- 52- *“Nihayet bir yerde durduk, kilit içinde dönen (s) / bir (s) / anahtar sesi (i) ...”* (Hülle: 84)
- 53- *“Her (s) / Şam evi (i) gibi, kapıdakiler içerisini görmesinler diye bir (s) / tahta (s) / bölme (i) ; ağaçlıklı (s) / bir (s) / iç bahçe ve bu avluya açılan (s) / bir (s) / sıra kapılar (i), sıram sıram (s) / pencereler (i) ...”* (Hülle: 84-85)
- 54- *“Şimdi odalardan birindeyiz; lamba yakıldı: Sedefli arabesk mobilyalarla döşenmiş (s) / bir (s) / “Kâa”dayım (i).”* (Hülle: 85)
- 55- *“Taze tıraş yanığı ile ve heyecanla alevlenmiş (s) / yüzüme (i) serinlik ıslak bir tülbent gibi hoş ve yumuşak yapışıyor.”* (Hülle: 85)
- 56- *“Çocukluğumda hikâyelerini dinlediğim (s) / Binbirdirek batakhaneleri (i) cinsinden / bir (s) / yere (i) mi düştüm?”* (Hülle: 85)
- 57- *“... ilk rast geldiği (s) / kanepeye (i) oturdu, gözlerini önüne eğerek güçlkle: “Safa geldiniz!” dedi.”* (Hülle: 85)
- 58- *“Odanın ortasındaki sular, ambardan boşanıp kileye akan (s) / buğday (i) gibi hışıldıyordu, bir türlü konuşamıyoruz.”* (Hülle: 85)
- 59- *“Yaşlı hanımın daveti hem [yabancı memlekette] aradığım (s) / macerayı (i), hem de peşinden koşup da [bir türlü] temin edemediğim (s) / bir (s) / zevki (i) önüme sermişti.”* (Hülle: 83)
- 60- *“... etrafa inen (s) / karanlıkta (i) bu kokuyu duyuyordum, yaş saman ve fişki kokusu...”* (Hülle: 84)
- 61- *“Şam’ın bu iç mahalleleri ve yılankavi sokakları o kadar birbirlerine benzer, öyle ayırt edilmez (s) / şeylerdir (i) ki...”* (Hülle: 84)
- 62- *“Çıkmaz zannettiğim (s) / sokaklar (i), daima bir (s) / başka (s) / sokağa (i) varıyor, orası da bana çıkmaz görünüyor...”* (Hülle: 84)
- 63- *“Fakat benim başımdan, Şam’da hâlâ esrarına iyice akıl erdiremediğim (s) / çok meraklı (s) / bir (s) / vaka (i) geçmişti...”* (Hülle: 82)
- 64- *“Derebeylik devrine ait romanları hatırlatan (s) / bir (s) / gizli (s) / nikâh (i) ...”* (Hülle: 82)

65- “Bu kadın, belki de, kırk sene sonra ikinci defa ayak bastığım (s) / şu (s) / şehirde (i) sağdır, çoluk çocuk sahibidir.” (Hülle: 83)

66- “Evveli Şam, aharı Şam!” diye övdüğümüz (s) / memlekette (i) beğenilecek (s) / hiçbir (s) / şeye (i) rast gelmeyerek toz toprak içinde geze geze akşamı bulmaya çalışıyordum.” (Hülle: 83)

67- “Yaşlı hanımın daveti hem yabancı memlekette aradığım (s) / macerayı (i), hem de peşinden koşup da bir türlü temin edemediğim (s) / bir (s) / zevki (i) önüme sermişti.” (Hülle: 83)

68- “Üzerine durmadan atılan (s) / şenlik silahlarının (i) alevleri kızıl kar parçaları gibi yağıp yağıp sönüyor, tutmadan eriyordu.” (Güneş: 81)

69- “Evet, beni San'a'ya getirdikleri (s) / zaman (i), yatağımın başına üşüşen (s) / doktorlar (i) da öyle söylemişlerdi, “teşemmüs” demişlerdi.” (Güneş: 81)

70- “Sustu, otokar penceresinden boş sinema şeridi gibi kayıp giden (s) / bir (s) / çöle (i), hayalinde mi, hakikatte mi geçtiğini anlayamadığım (s) / o (s) / tarçınlı (s) / akide şekeri rengindeki (s) / hürmalıktan (i) iz arar gibi tekrar bakmaya koyuldu.” (Güneş: 81)

71- “Burada kadını erkekten ayırmayan (s) / bir (s) / meclis (i) kurulmuştu, süs, servet, medeniyet içinde idim.” (Güneş: 80)

72- “...yanı başımızda yelpazeler sallayan (s) / halayıklar (i) vardı. Daha sonra da düdükler, darbukalar çalınmaya başladı, erkekli, dişili danslar edildi.” (Güneş: 80)

73- “Yaşlı Emir, şerefime tertip ettiği (s) / vaha suaresine (i) kırk kadar karısını da beraber getirmişti.” (Güneş: 80)

74- “Göz alan (s) / bir (s) / ipek hışırtısı (i) arasında dünyanın en seçme incilerini, elmaslarını bu kadınların gerdanlarında gördüm.” (Güneş: 80)

75- “İçime bir kürek kor serpildi, ağzım taze kopmuş (s) / pişkin (s) / hurma (i) kokusuyla doldu. Yüzüne, etrafıma, kendime baktım.” (Güneş: 80)

76- “Dalının üzerinden süzülüp ağacın lifleri içinden geçerek toprak testilere damlayan (s) / bu (s) / hurma rakısı (i) gerçeği rüya gibi gösterir aslanım!” demişti.” (Güneş: 81)

77- “Tedbirli olmak lazımdı, zira, yolda benim gibi buhrana tutulmuş / iki (s) / askeri (i) kaybetmiştik.” (Güneş: 79)

78- “Sonra hasır damlı, kamış duvarlı yığın yığın evler, tüten dumanlar, -- başlarında testilerle sudan dönen (s) / kızlar (i) gördük.” (Güneş: 79)

- 79- “At oynatarak gelen (s) / karşıcıları (i) beklemeden, devemi çöktürmeden, boynuna asılarak yere atladım, o hurmalığa, o sulara, batmış güneş ışığında ayva peltesi gibi iç açıcı, tatlı, şuruplanmış görünen (s) / vahaya (i) doğru koşmaya başladım. Gelenler beni yakaladılar, kucakladılar, göturdüler.” (Güneş: 79)
- 80- “Kaptan yerinin çürük kaplamalarını, hâlâ üzerinde *Batum yazıları okunan (s) / gaz tenekeleri (i)* sandıklarıyla tamir etmişler.” (Güneş: 78)
- 81- “Yağmur mevsimi *Basra Körfezi’ne dökülen (s) / Ermek suyunun (i)* menbaı zannederim, bu vahadır!” dedi.” (Güneş: 78)
- 82- “Nihayet *haftalarca süren (s) / araştırmalardan (i)* sonra bir “delil” bulduk, ...” (Güneş: 78)
- 83- “*Put-perest kalmış (s) / yabani (s) / kabilelerle (i)* mi vuruşmadık, ...” (Güneş: 79)
- 84- “*Şam.- Bağdat arasında işleyen (s) / İngiliz şirketinin (i)* otokarındayız; çölü geçiyoruz.” (Güneş: 76)
- 85- “Aramızda, *ticaret için Irak’a giden, / yeni tanıştığımız (s) / yaşlı (s) / bir (s) / Osmanlı zabiti (i)* vardı,” (Güneş: 76)
- 86- “... *otokarın kalın kesme camları ardından boş sinema şeridi] gibi kayıp giden (s) / kumlu (s) / düzlüklere (i)* dalmış, o zamana kadar söze karışmamıştı.” (Güneş: 76)
- 87- “Öyle sanırlar, ” dedi, “halbuki *daha öğrenmediğimiz (s) / ne çeşit (s) / yerler (i), ne biçim (s) / insanlar (i)* vardır!” (Güneş: 76)
- 88- “Arabistan, emin olunuz, *büsbütün keşfedilmiş (s), / karış karış gezilmiş (s) / bir kıta (i)* sayılamaz.” (Güneş: 76)
- 89- “Ya, *benim dolaştığım (s) / sıralarda (i)* içerisi *alabildiğine bilinmez (s) / topraklardan (i)* ibaretti;” (Güneş: 76)
- 90- “*Avrupalı ayağı basmamış (s) / bir (s) / haritasız (s) / dünya kıyısı (i)* idi.” (Güneş: 76)
- 91- “*Darphanede yeni basılmış (s) / çil çil (s) / iki heybe dolusu (s) / altını (i)* Emir Sadun’a götürüp kendi elimle teslim edecektim.” (Güneş: 77)
- 92- “... ve *bir ay süren (s) hazırlıklardan (i)* sonra Ejderi Bahri adında bir “vapurü hümayun” da Ahırkapı açıklarında demirledi, bindik.” (Güneş: 77)
- 93- “*Buz tutmuş (s) zerrelere (i)* çatırdadı.” (Kaçak: 74)

- 94- “Artık son olarak göreceğim (s) bu (s) hayat ve hülya manzarasına (i), ocağı alevlenen (s) odaya (i) ve gözlerinde ateşten çiçekler açan (s) kıza (i) bir daha baktım; ...” (Kaçak: 74)
- 95- “İçeri dalan (s) kar ve soğuk (i) da bana bir av bulmuş (s) aç (s) canavar hırsıyla (i) sarıldı.” (Kaçak: 74)
- 96- “Fersahlarca, aylarca uzanan (s) kuş uçmaz, kervan geçmez (s) vahşi (s) yollar (i) ...” (Kaçak: 74)
- 97- “Sibirya’daki karlı geceyi anlattığı (s) o (s) gün (i), Şam badiyesinde uçar kuşu yere düşüren (s) zehirli (s) bir (s) samyeli (i) esiyordu.” (Kaçak: 75)
- 98- “Tam o (s) / sırada (i) karlar üstüne benimle beraber uzanmış (s) / bir iki (s) ışık çizgisi (i) görür gibi olmuştum.” (Kaçak: 73)
- 99- “Bir kapı açılmıştı; ocağında alev alev odunlar yanan (s) basık (s) bir (s) oda (i) ...” (Kaçak: 73)
- 100- “Cismimden ayrılarak demin önümde giden (s) / ruhumun (i) tekrar içime girdiğini duyuyorum.” (Kaçak: 73)
- 101- “Lacivert yün hırkası içindeki taze göğsünün kuytu, insan kokulu sıcaklığını bana duyuran (s) / sarışın (s) / genç (s) / kıza (i) ...” (Kaçak: 73)
- 102- “Orası harbin ilk günlerinde Rus ordusunun Pomeranya’ dan esir edip buralara kadar sürdüğü (s) bir (s) sivil (s) Alman ailesinin (i) eviydi; Noel bayramına rast gelen (s) / o (s) / gece (i) beni kapının önünde karlara gömülü bulmuşlar, içeriye almışlardı.” (Kaçak: 74)
- 103- “Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen (s) cisim (i) sizden uzakta kalıyor; yorgun bir köpek gibi soluya soluya arkanızda sürükleniyor.” (Kaçak: 72)
- 104- “Bir (s) aralık (i) öyle sandım ki, önümde giden (s) biri (i) vardır, ...” (Kaçak: 72)
- 105- “O, ruhumdur; arkasında iki kat, diz üstü sürüklenen (s) karaltı (i) da benim.” (Kaçak: 72)
- 106- “Geride kımıldanmaya çabalayan (s) şeyle (i) alakam hemen hemen kesilmiştir.” (Kaçak: 72)
- 107- “Yaşamak iradesini, ruh kuvvetini, işte o gün, cismimin önünde koşan (s) bir (s) yarı (s) hayalet (i) gibi iyice görmüş, peşine düşmüştüm.” (Kaçak: 72)
- 108- “Yalnız içimi hissediyordum ve içimde yanarak tükenen (s) bir (s) yerimi (i) !” (Kaçak: 72)

109- “Benliğim yanan bir kalpten ibaret kalmıştı; kar içinde tutuşmuş (s) bir (s) kalbin (i) tek başına depreştiğini biliyordum, o kadar...” (Kaçak: 72)

110- “... yarın ak ovada kalacağını bildiğim (s) kendi kara tümseğini (i) seyreder gibi...” (Kaçak: 72)

111- “Nihayet donmuş bir göl kenarında katır katır buz tutmuş (s) / balık ağlarının (i) çit gibi çevirdiği (s) / saz kulübelilerledolu (s) / köyümsü (s) / bir (s) / kasabaya (i) vardık.” (Kaçak: 71)

112- “Bütün o bitip tükenmeyen (s) yol cefasına (i) bu yere, bu sefil ideale varmak için katlanmıştık.” (Kaçak: 71)

113- “...kendi cinsimden gibi yakınlık duyduğum (s) / sıcak bakışlı (s), dilimden anlayan (s) / bir (s) / hayvancağız (i) ...” (Kaçak: 71)

114- “Sibirya’da Mişel Strogof un mil çekilen (s) / gözlerini (i) hatırlıyor ve hafızamın hâlâ, nasıl donmadığına şaşıyordum.” (Kaçak: 71)

115- Güzel kadın gözlerine en çok yaraşan (s) / ziya (i), oynak mum ışığıdır. (Kaçak: 70)

116- “...Noel gecesi Almanya’da değil, akıl ermez (s) / bir (s) / yerde (i), ta Sibirya’da, Çin hududuna yakın bir izbede, mum ışığında karşılaştım.” (Kaçak: 70)

117- “Gece ile ışığı ve ışığın çehrelere serdiği (s) / manayı (i) en iyi anlayanlar ücre memleketlerde dolaşan (s) / sergüzeştçi (s) / yolculardır (i).” (Kaçak: 70)

118- “Adam boyu çayırlar, [karşı (s) kıyısı (i) görünmez (s) / ırmaklar (i), sonu gelmeyeceğine inanmaya başladığımız (s) / ormanlar (i) aştık.” (Kaçak: 70)

119- “Binbaşı şakağında eski bir yanığa benzeyen (s) / küçük (s) / kırışıklığı (i) gösterdikten sonra, hasret sezilen (s) / bir (s) sesle (i) : “imparatorluk zabiti neler çeker, fakat neler görürdü!” dedi, elini kadehine götürdü.” (Çıban: 69)

120- “Ben başımı dimdik tutarak gündüzleri çöl güneşinin kalayladığı (s) / kamaştırıcı (s) / göğe (i) gözlerimi kapıyor, ...” (Çıban: 68)

121- “... yahut, kölelerin dikkatsizliğine uğrayarak içimin geçtiği (s) / bir (s) / sırada (i) sersemlikle kımıldanıvermem çöl sıcağında pişerek yavaş yavaş ibrişimlenen (s) / bu / (s) cerahat tiresini (i) koparabilirdi.” (Çıban: 69)

122- “Aklıma hemen tabancam geliyordu, tam çıbanımın olduğu yere namlusunun dayanacağı (s) / toplu (s) / , eski sistem (s) / , dom dom kurşunlu (s) / tabancam (i).” (Çıban: 69)

123- “İğnesini çıbanıma soktu, hiç ağrı duymuyordum, içinden haşlanmış balık gözüne benzettiğim (s) / ufacık (s) / , toparlacık (s) / , bembeyaz (s) / bir (s) / sert (s) boncuk (i) çıkardı, etrafa gösterdi.” (Çıban: 69)

124- “Ben, ucu daldan çözülüp elime verilen (s) / tireye (i) bakıyordum.” (çıban: 69)

125- “Avcumda incecik (s) / , sağlam (s) / , yarı şeffaf (s) / , sarıya bakan (s) / bir (s) / balık oltası (i) tutuyordum.” (çıban: 69)

126- “Sonra koynundan bir yumak çıkardı, ucunu o sivilcenin, yaraya henüz takılı olan (s) / başına (i) ilmikledi.” (çıban: 68)

127- “Hissettim ki yumağın daldaki ucuyla çıbanımın içinde göremediğim (s) / bir (s) / katı (s) / yumak (i) birbirine eklenmiştir.” (çıban: 68)

128- “Şayet o koparsa çıbanın özü içinde kalır ve benim de yüzüm, çarşıda rastladığım (s) Bedevilerinki (i) gibi gelir, değil, yara çene kemiklerimi meydana çıkarır, ... ” (Çıban: 68)

129- “Gözlerim çıbanımla hurma dalı arasında hafif hafif sallanan (s) / incecik (s) tirede (i), kalıp gibi yatıyordum.” (çıban: 68)

130- “Ve o tire her gün birazcık daha gevşiyor, yaramdan eklenen (s) / parça (i) ile uzuyor.” (çıban: 68)

131- “Ta yeni yağmura kadar kullanılan (s) / içilen ve hurmalıklara akıtılan (s) / bu (s) / sudur (i).” (Çıban: 66)

132- “Emirin veziri, abanozdan kemikleri ve köseleden derisi olan (s) / bir (s) eski (s) Habeş kölesi (i), süte düşmüş (s) hamam böceği (i) gibi tiksindirici] (s) / , iri, kara (s) gözlerini (i), mavimtırak aklan içinde çırpındırarak tembih etti.” (çıban: 66)

133- “Çarşıda, pazarda yüzleri yarıdan yarıya kemirilip, oyulmuş (s) / iğrenç (s) adamlara (i) rast gelip “frenğiden mi?” diye sorduğum vakit:” (çıban: 67)

134- “Değil hakikatte, kâbus geçirirken bile karşılaşmanızı tavsiye edemeyeceğim (s) / bir (s) cadı (i).” (çıban: 67)

135- “Halep çıbanının böylesi, öyle (s) / bir (s) güzelin (i) yüzünde [seher vakti göğündeki çoban yıldızı] kadar yıkanmış (s), taze (s), kokulu (s) / bir (s) ışıkla (i) parlamıyor, bütün (s) vücuda (i) bir (s) körpelik (i), cinsî (s) cazibe (i) ve cinsî (s) rayiha (i) serpmiyor mu?” (çıban: 65)

136- “Halbuki onlar benim gördüğüm (s) / çıkardığım (s) / Hadramut çıbanının (i) yanında bir (s) sivilce (i), bir (s) / ben (i), bir (s) / süs (i), belki de seksapeli arttıran (s) bir (s) damga (i), çoğu defa bir (s) / şirinlik muskasıdır (i).” (çıban: 65)

137- “Mesela bakınız şu dans eden (s) Sitti Afife'nin (i) sol yanağındaki (s) / minimini (s) / , sıcacık (s) / , sedefparıltılı (s) / çapkın (s) / kırışıklığa (i) ...” (çıban: 65)

138- “Derinin öpmeye, okşamaya, hatta koklamaya davet eden (s) bir (s) cilvesi (i) değil mi?” (çıban: 65)

139- “İşte Lavrens'i tanıyan (s) adam (i) !” dediler ve uzaktan çadırımıza doğru gelen (s) [siyah (s) sakallı (i)], kırk beşlik (s) bir (s) Bedeviyi (i) işaret ettiler.” (Lavrens: 60)

140- “Çadırımıza giren (s) Bedevi (i) dedi ki:” (Lavrens: 60)

141- “Güğümde kaynaya kaynaya katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini almış olan (s) / Arap kahvesi (i) hülasasından kulpsuz (s) fincanına (i) birkaç (s) yudum (i) döktüler.” (Lavrens: 61)

142- “Fakat falcının kum üstündeki çizgilerden okuduğu (s) / alın yazısının (i) son (s) kısmı (i) çıkmadı, daha alının çatısı ikiye bölünmedi!” (Lavrens: 64)

143- “Lavrens, Fırat'ın sonsuz boşluklar, kavruk tepeler arasından devrile devrile akan (s) toprak renkli (s) sularına (i) dalmıştı. Neden sonra şu cevabı, verdi:” (Lavrens: 64)

144- “Şu kenarda bağdaş kurup oturan (s) / Arap (i) iyi fala bakar.” (Lavrens: 63)

145- “Fırat'ı bir yakadan ötekine geçmek için kullanılan (s) / gemilerden (i) birine girdik.” (Lavrens: 62)

146- “İşte, Lavrens'in ömürümce süreceğ olan (s) / damgası (i) !” (Lavrens: 62)

147- “Çok uzaklara atla gideceği (s) / gün (i) beni de yanına alırdı.” (Lavrens: 61)

148- “Çölde, fırtınalardan sonra gördüğümüz (s) yılan derisi menevişleri (i) gibi acayip (s) / , süslü (s) / , kararsız (s) çizgiler (i) ...” (Lavrens: 63)

149- “Sonra döndü döndü, kıvrıldı; ıslak (s) burnunu (i) karnının tüyleri arasına gömdü ve yaşlı (s) gözlerini (i) -daima kovucu, “Hoşt! ” deyici olarak tanıdığı (s) / dünyaya (i) son (s) / bir (s) / usanç (i) içinde yumdu.” (Köpek: 59)

150- “Osman'ın kollarından çözülüp ip onun boynuna takıldı ve hudut levhasını tutan (s) / direğe (i) bağlandı.” (Köpek: 59)

151- “Bunu gören (s) / köpek (i), evvela, yerinden fırlamak, ipini kırmak, hayatında ilk (s) defa (i), dişleri meydanda, kuyruğu dimdik, hırlayarak iri çizmeli adamlara saldırmak istedi, yapamadı.” (Köpek: 59)

152- “Gümrük kolcusu gözleri akan (s) / sıska (s) / , iğrenç (s) / köpeği (i) göstererek:” (Köpek: 59)

153- “Barakalar önünde durup ellerini ipten sıyırtdıkları (s) zaman (i) ona sarıldı, kucağına aldı, öptü, okşadı.” (Köpek: 58)

154- “Sevildiğini, sevdiğini anlatamayan, neşesini ve gönül çalkantısını belli edemeyen (s) / bir (s) huyu (i) vardı.” (Köpek: 56)

155- “Her (s) / ikisinde (i) de hasret derecesini bulmuş olan (s) sokulma ihtiyacı (i) çarçabuk ısınmalarına yardım etmişti.” (Köpek: 56)

156- “O güne kadar işitmediği (s) / bu (s) / tatlı (s) / sözün (i) manasını anlamaya çalışıyor, anladığına da inanmıyor gibiydi.” (Köpek: 56)

157- “Ona da her uzandığı kapı aralığından dilini anlamadığı (s) / adamlar (i) “Hoşt!”a benzettiği (s) keskin (s) bir (s) kelimeyle (i) haykırıyorlar, elinde gezdirdiği (s) / kâğıt (s) / çiçeklerle (i) Kulhüvallahî yazılı tabaklara bakmadan ters yüzü geri çeviriyorlardı.” (Köpek: 55)

158- “Osman’ın taşlara, topraklara sürtünmekten havı dökülmüş (s) / kirli (s) hâki (s) ceketiyle (i) köpeğin açıklıktan sertleşip seyrekleşmiş (s) / kirli (s) / postu (i) yan yana geldi; birbirine uydu.” (Köpek: 56)

159- “Işık vursa bile içine fer düşmeyen (s) / bulanık gözlü (s) / , küçücük (s) / , sıska (s) / , yılğın (s) / bir (s) / köpekti (i) ” (Köpek: 55)

160- “Tüyleri, mangal altında sırtlan yanmış (s) / kedilerinki (i) gibi kirli sarı renkte (i) olduğundan yıkansa da temizlik hissi vermez, oynamayı öğrenmediğinden de kimseyi eğlendiremezdi.” (Köpek: 55)

161- “Osman bir kabahat işleyip yâd illere düştüğü (s) / zaman (i) bu köpek gibi sokaklarda sürtmüş, durmuş, neşe yüzünü unutmuştu.” (Köpek: 55)

162- “Uyurken yanında nefesini nefesine uyduran (s) / bir (s) / dert yoldaşından (i) gene mahrum, gene tek (s) başına (i) kalmaktan korkuyordu; çilesine katlanıyordu.” (Köpek: 57)

163- “‘Hadîdî’ denilen (s) / en iyi cins (s) / Halep yağı (i) toplamak için aşiretlerin yayıldığı (s) / çok temiz (s) / , çok kokulu (s) / , sıcacık otlarla kaplı (s) / bahar çöllerinde (i) dolaşıyordum.” (Akrep: 51)

164- “Bir Roma harabesi üzerine yeniden kurulmaya başlanan (s) / bu (s) / çorak (s) / Badiye limanında (i) mutasarrıf eski bir mektep arkadaşım çıkmıştı.” (Akrep: 51)

165- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep beyaz yelkenlerin kayıp gittiği (s) / şurup renkli denizler (i), avize gibi şıkırdayan (s) / pınarlar (i), çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen (s) / kızlar (i) görürsünüz.” (Akrep: 51)

166- “Bedevi, kanarya kafesinde yumurtadan yeni çıkmış yavruları gösteren (s) / bir (s) kuş meraklısı (i) neşesiyle, gururuyla: ...” (Akrep: 54)

167- “Her gittiğimiz (s) / aşiret şeyhinin (i) ziyafetler vermesi âdetti: Halka develer, bize kuzular kesiliyordu.” (Akrep: 52)

168- “Yere sıralanmış (s) / kocaman (s) / lengerlerdeki (i) kösele renkli, yan çiğ, kızgın kokulu ve ekşideve ederini; kirli entarili donsuz Bedeviler bir akbaba sürüsü gibi saldırıyorlar, öyle, didikleterek, bizi tiksindirerek yiyorlardı.” (Akrep: 52)

169- “...kaynamaktan etleri kemiklerinden ayrılmış, yağlan desilmiş (s), / çirkin (s) / bir (s) / şekle (i) girerek el sürmeden öğürtü veriyorlardı.” (Akrep: 52)

170- “Hâlâ lenger başında deve kemiği yalamakla uğraşan (s) / bir (s) / Bedeviyi (i) zorla yerinden kaldırdılar, ...” (Akrep: 52)

171- “Fakat yağlı ağzı kemikten kalan (s) / et liflerini (i) dişlerinin arasından çekmekle, ayıklamakla, ezmekle meşguldü...” (Akrep: 53)

172- “... her defasında yeni çıkan (s) / akrep (i), ilki gibi, evvela bir sokma hareketi yapıyor, ...” (Akrep: 5)

173- “Bedevinin kuşağı arasından düşüverecek (s) / bir (s) / akrebe (i) basmak ihtimaliyle önüme bakıyordum;...” (Akrep: 54)

174- “... sanki belimde benim de yürüyen (s) / bir (s) / şeyler (i), göğsüme, boynuma doğru tırmanmaya çabalayan (s) / kıskaçlı (s) / , yarı tüylü (s) / ayaklar (i) vardı.” (Akrep: 54)

175- “...avize gibi şıkırdayan (s) / pınarlar (i), çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen (s) / kızlar (i) görürsünüz.” (Akrep: 51)

176- “Bedevi, kanarya kafesinde yumurtadan yeni çıkmış yavruları gösteren (s) / bir (s) / kuş meraklısı (i) neşesiyle, gururuyla: ...” (Akrep: 54)

177- “Artık seyredemedim; bizi bekleyen (s) / flamalı (s) / mutasarrıf otomobiline (i) doğru, hükümetten medet umar, ona sığınır (s) / bir (s) / adam (i) ümidiyle, o telaşla koşmaya başladım.” (Akrep: 54)

178- “Çocukken, ağzından dolma bir tüfekte avlandığı (s) / sırada (i) kendi kendisini yaralamış, bir (s) gözünü (i) kaybetmişti.” (Keklik:47)

179- “Fakat çocukluğunda yaptığı (s) / ilk (s) kazalı (s) / av (i) ona fena bir lakap takmıştı; halk arasında Kör Zülfü diye anılırdı.” (Keklik:47)

180- “... şurada, burada, köpüklü bulutların akisleri sallanan (s) / su birikintileri (i) görülmekte, kurbağa sesleri duyulmaktadır.” (Keklik:48)

181- “Akşamüstleri kırlarda keklik sesi dinleyenler de tabiata yakışan (s) / [en (s) hoş (i)] (s) / nağmeyi (i) duymamışlar demektir.” (Keklik:49)

182- “Gölge düşmüş (s) / sulara (i), ürperen (s) otlara (i), ovada sürülen (s) / dönüşüne (i) ve havada tütsülenen bahar kokusuna yaraşan (s) / en güzel (s) / ses (i) !” (Keklik:49)

183- “Dişi davetine can atan (s) / iri (s) / bir (s) / keklik (i) çalıkların arasından önümüze çıkıvermişti.” (Keklik:48)

184- “... önüne geçemeyeceği (s) / bir (s) / cinsiyet hırsıyla (i) pervasız yürüyordu.” (Keklik:50)

185- “Yeni tuttuğu (s) / hizmetçi (s) / kadına (i) dedi ki:” (Gözyaşı: 42)

186- “Şimdi saçlar küçük aktar dükkânı bebeklerininne kıla, ne de ota benzeyen (s) / dokunsanız hışırdayacağını sandığınız (s) / cansız, (s) / kuru, (s) / soluk (s) / rengini (i), şeklini (i) almış.” (Gözyaşı: 42)

187- “Dibe çökmüş (s) / bir (s) / gam tortusu (i) ...” (Gözyaşı: 42)

188- “Bu kadar (s) kuru (s), / kabuğa benzeyen (s) / göze (i) hiç rastlamamıştı.” (Gözyaşı: 42)

189- “Balkan Harbi kopunca, hududa çok yakın olan (s) / köyde (i), ...” (Gözyaşı: 42)

190- “Bu gelen (s) / o zamanki (s) / düşman (i) din ve ırz düşmanıdır da...” (Gözyaşı: 42)

191- “... kucağında bir yaşına basmayan (s) / yavrusu (i) uykuda...” (Gözyaşı: 43)

192- “Tepelerden, ara vermeyen (s), / soluk aldırmayan (s) / bir (s) / yağmur (i) iniyor; kış başlangıcı yağmuru...” (Gözyaşı: 43)

193- “Şimşek bile çakmayan (s) / koyu (s), / değişmez (s) / bir (s) / karanlık (i).” (Gözyaşı: 43)

194- “... yakınlarda çamura batıp çıkan (s) / ayakların (i) boğuk hışırtısı...” (Gözyaşı: 43)

195- “Ayşe, beline dolanan (s) / ufak (s) / kolların (i) ara sıra gevşediğini, duyuyor.” (Gözyaşı: 43)

- 196- “Evvvela çöken, sonra da başını uzatıp yan üstü uzanan (s), / bir türlü kalkmak mecalini bulamayan (s) / attan (i) iniyorlar; çarçabuk iniyorlar.” (Gözyaşı: 44)
- 197- “Zira durmadan ilerleyen (s) / felaketin (i) kfilesinden ayrı düşmek Ayşe’ye hepsinden daha korkunç geliyor.” (Gözyaşı: 44)
- 198- “Ayşe, yanında dizkapaklarına kadar çamurlara bata çıka yürümeye çalışan (s) / Ali’nin (i) minimini elini bırakmak istemiyor.” (Gözyaşı: 44)
- 199- “Boynuna dolanan (s) / mecalsiz (s) / kolları (i) da çözmeye cesareti yoktur.” (Gözyaşı: 44)
- 200- “Bu sırada, ilerleyen kfile, selin batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği (s) / bir (s) / enkazdan (i) başka bir şey değildir.” (Gözyaşı: 45)
- 201- “Yüzü ve vücudu belki de, yağmurdan fazla döktüğü (s) / soğuk (s) / terle (i) ıslanmıştır.” (Gözyaşı: 45)
- 202- “Dizlerinde, ayaklarını çamurdan çekebilecek (s) / kudret (i) gittikçe azalıyor, ” (Gözyaşı: 45)
- 203- “Ali, gemi azıya almış (s) / bir / atın (i) arkasından, üzengiye takılı çekilen (s) / bir (s) / ceset (i) gibiydi, yürümüyordu, yüzükoyun, elinden anasına bağlı sürükleniyordu.” (Gözyaşı: 45)
- 204- “Ayşe tükeniyor, demin yolda bıraktıkları (s) / at (i) gibi yere uzanıvereceğini anlayarak haykırmak, birini imdadına çağırmak istiyor.” (Gözyaşı: 45)
- 205- “Neden sonra anlıyor ki boynundan sarılan (s) / zayıf (s) / , ufak (s) / kollar (i) artık yoktur.” (Gözyaşı: 45)
- 206- “Kalk Ali, kurtulduk Ali, diyor, gülümsüyor, mütemadiyen, geceki yağmur gibi dökülen (s) / coşkun (s) / gözyaşları (i) içinde gülümsüyor...” (Gözyaşı: 46)
- 207- “Hizmetçi donuk (s), / fersiz (s), / katı (s), / suyu çekilmiş (s) / kuru böcek kabuğu (s) / gözlerini (i) işaret etti.” (Gözyaşı: 46)
- 208- “İşsiz güçsüz kaldığım (s) / gurbet ellerinde (i) köşe pencerem, kendimce Abdülhak Hamid’in “Kürsü-i temaşa” sı yerine geçirdi.” (Zincir: 37)
- 209- “Çam dallarında sallanan (s) / bir (s) / tırtıl torbası (i) gibi kafanızın içi mütemadiyen, gece gündüz kıvrılıp bükülen (s) / soğuk temaslı (s) / düşüncelerle (i) dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.” (Zincir: 37)
- 210- “Eski mobilyaların tahtalarını dişleyen (s) / gizli (s) / kurtların (i) biteviye çıkardığı (s) / kemirici (s) / , işleyici (s) / ses (i) ...” (Zincir: 37)
- 211- “Birden esküyiveren (s) gönlünüzde (i) bu kurdu...” (Zincir: 37)

212- “Büyük Okyanus’tan aldığınız (s) / bir (s) / bardak / su (i), o geniş denizin tirilyonda biri değildir;” (Zincir: 38)

213- “Köşe penceresini, işte, ben, bu itibarla insan çevresinin bir damlası üstüne çevrilmiş (s) / bir (s) / mikroskop camı (i) sayarım.” (Zincir: 38)

214- “Rasathaneler nasıl gökleri ve yıldızları temaşa için havaya uzanmış (s) / birer (s) / fen gözü (i) ise köşe pencereleri de yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar (s) / zemine eğilmiş (s) / birer (s) / tecrübe gözlüğüdür (i) ” (Zincir: 38)

215- “Bu basit teleskobun önüne geçip insanlarla hayvanları tetkik en hoşlandığım (s) / eğlencelerin (i) başında gelir.” (Zincir: 38)

216- “Bana buldok suratı; bütün dişleri söküldükten sonra acemi bir dişçiye tam takım diş yaptırıp da çene kemikleri çökerek çehresi tanılmayacak şekle giren (s) / eski (s) / somurtkan (s) / memur tiplerini (i) hatırlatır.” (Zincir: 39)

217- “Buldok, değişiklik olsun diye, sanki asıl yüzüne korkunç, gamlı, bedbin bir karnaval maskesi geçirmiş (s) / bir (s) / köpektir (i).” (Zincir: 39)

218- “Dünyaya parçalanıp yok edilecek (s) / lüzumsuz (s) / , zararlı (s) / , iğrenç (s) / bir (s) / şeymiş (i) gibi kin ile, anarşist gözü ile bakıyordu.” (Zincir: 39)

219- “Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer -kardif kömüründen halkolmuş (s) / , et ve adalesi ziftle yoğrulmuş (s) / bu (s) / yarı insan (i) onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldirmaya çıkarıyordu.” (Zincir: 39)

220- “O köpek, koskoca, simsiyah adamı, adeta, iri şilepleri çekip götüren (s) / römorkörler (i) gibi sürüklüyordu.” (Zincir: 39)

221- “Zavallı Senegalli, bir türlü söyleyemediği (s) / “j” leri (i) değiştirerek;” (Zincir: 40)

222- “Juju kıyamet koparıyor, hırlıyor, eşiniyor, atılıyor, zapt edilmez (s) / bir (s) / hale (i) geliyor.” (Zincir: 40)

223- “Balkondan uzanan (s) / penyuvarlı ve dağınık saçlı (s) / bir (s) / frenk karısı (i), ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini veren (s) / etekleri (i) havalanarak iltifat ediyor;” (Zincir: 40)

224- “Nihayet, bir gün, bu korktuğum, beklediğim, merak ettiğim (s) / hadise (i) vuku buldu;” (Zincir: 40)

225- “Köpek mançınıktan kurtulan (s) / bir (s) / taş (i) gibi fırlamış, bir an içinde gözden kaybolmuştu.” (Zincir:)

226- “Arkasından yetişemediler, gittikçe uzaklaşan (s) ve sokaklar arasında gittikçe sönerek akseden (s) / havlamalar (i), o kadar!” (Zincir: 40)

227- “Senegalli bekçisini penyuvarlı gözcüsünü arkasında bulamayınca bütün azgınlığını, kaba sığmayan (s) / öfkesini (i) bırakmış, sünepeleşmişti.” (Zincir: 40-41)

228- “Hava almaya çıkardıkları (s) / zaman (i), artık, hürriyet eskisi kadar ona cazibeli görünmüyordu; zinciri tahammül edilmez (s) / bir (s) / yük (i) gelmiyordu.” (Zincir: 41)

229- “Bu gözler, anlamaya başladığı (s) / dünyayı (i) artık tartıyordu.” (Zincir: 41)

230- “Evvelce yanına yaklaşmayan (s) / mahalle çocukları (i), etrafını sarıyorlar.” (Zincir: 41)

231- “Zira bütün heybetini, kahramanlığını o kopmayacak sandığı (s) / zincire (i) borçlu idi.” (Zincir: 41)

232- “...bunları yağmur mevsiminde gökte gördüğü (s) / ebekuşağının (i) her çizgisinden boy boy, biçim biçim boyamışlardı.” (Fener: 32)

233- “Hükümet konağına da uğradı; büyüklüğüne, ille merdivenlere ve o (s) / ikide bir öten (s) / zillere (i), çömelip uzun uzun, şaşkın şaşkın baktı.” (Fener: 32)

234- “Sonra sersemleşmiş bir halde dönerken pazar meydanında önüne bir çerçici sergisi çıktı; yüz çeşit eşya dizilmiş (s) / bir (s) / yer sergisi (i) ...” (Fener: 32)

235- “Niçin bu adamlar o güzel fenere kibritsiz yanıp ışığı tükenmeyen (s) / is (i) ve duman vermeyen (s) / fenere (i) alıcı çıkmıyorlardı.” (Fener: 34)

236- “...evlendiği ve deve aldığı (s) / zaman (i) da böyle olmuştu.” (Fener: 34)

237- “Kalbi İngiliz seyyahının vaha başında unutup bıraktığı (s) / ıslak (s) / sabun kalıbı (i) gibi göğsünün içinde kapaklaşmıştı;” (Fener: 34-35)

238- “Oturduğum yayla Akdeniz’e bakan (s) / yüksek (s) / bir (s) / sırtta (i) idi; kenarı fıstık çamlarıyla süslenmiş (s) / bir (s) / ufacık (s) / akçıl (s) / , kayalık (s) / Lübnan köyü (i) ... (Testi: 27)

239- “Arkada boş kalan (s) / tek (s) / yere (i), ortaya, iki eliyle gırtlakını tutan (s) / bir (s) / genç (s) / adam (i) bindirdiler.” (Testi: 27)

240- “Her dağlı Lübnan genci gibi siyahça fesinde henüz kalıpçının sıcağı ve fırçası sezilen (s) / , lacivert kostümlü (s) / biri (i) ...” (Testi: 27-28)

241- “Cevap vermek hususunda bile birbirlerini geçmek istediler, mallarını beğendirmek isteyen (s) / ayak satıcısı (i) gibi bir lafazanlık, bir ağız kalabalığı ki...” (Testi: 28)

242- “İlk gittiğiniz (s) / zaman (i) bir yerde, bir kır kahvesinde veya köylü evinde su istediniz mi, önünüze minimini bir toprak testi getirirler, kenarında ufacık, tenasüpsüz emziği olan (s) / bir (s) / akçıl testi (i) ...” (Testi: 28)

243- “O halde siz bu testi sağ elinizle yukarıya, başınızı geçecek (s) / bir (s) / yükseklğe (i) kaldıracaksınız...” (Testi: 28)

244- “Dökülen su, yanında hava payı olan (s) / bir (s) / huni (i) imiş gibi ağızlarından geçer ve boğazlarında düğümlenmeden midelerine zahmetsizce iner... “ (Testi: 29)

245- “... sızan suları altlarındaki kâselere birikmiş (s) / sıram sıram (s) / testiler (i) ...” (Testi: 29)

246- “Yukarıdan tazyikle gelen (s) / su (i) ağızında kalır, bir türlü gırtlak boğumlarından geçemez, taşar, göğsünüzden aşağı inip gömleğinizi sırsıklam bırakır.” (Testi: 29)

247- “Dudak dokundurduğunuz (s) / testi (i) hemen kırarlar.” (Testi: 29)

248- “Bardak kullanmamak da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen (s) / o (s) / fakir (s) / , taşlık (s) / yerlerde (i) su ve para tasarrufundan dolayı olacak.” (Testi: 29)

249- “İşte otomobile bindirdikleri (s) / genç (i), anlattığım şekilde su içerken, testinin içine girmiş olan (s) / kocaman (s) / bir (s) / eşek arısı (i), tazyikle emziğin dar ağızından fırlamış, gelip gırtlığa, belki de gırtlığın son boğmağına yapışmış.” (Testi: 29)

250- “Hastanın demin kıpkızıl olan (s) / yüzü (i) morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyordu; burun delikleri de ağız gibi açılmıştı, gerilmişti, kurumuştur.” (Testi: 30)

251- “Nihayet çehre çivide boyanmış (s) / şiş (s) / , alçılı (s) / , korkunç (s) / , başı belirsiz (s) / bir (s) / aktar maskesine (i) döndü; eğreti bir şey oldu.” (Testi: 30)

252- “Asıl yüzü, biraz evvel kanı işleyen (s), / damarları atan (s), / adalesi oynayan (s) / yüze (i) yabancılığımı yadırganlığımı görüyordum.” (Testi: 30)

253- “Zira arkadakiler artık yarı katılaştığı olan (s) / vücudu (i) kollarından bırakmıyorlardı.” (Testi: 30-31)

254- “Rahat etmesine dua edeceğim (s) / birisi (i) de orada! der gibi...” (Testi: 31)

255- “Fakat, tuhafı, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin önünden yüreğim atarak neşesiz eve dönerken baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız (s) / yaşta (i) bir genç...” (Testi: 31)

256- “Yanımdaki adam Lübnan’da belediye müsteşarlığında bulunan (s) / bir (s) / delişmen (s) / Fransızdı (i) ; zengindi, şarka unvan almak için gelmişti...” (Antikacı: 20)

257- “Neden sonra, işaret edilen (s) / bir (s) / kapının (i) tokmağını vuruyorduk.” (Antikacı: 20)

258- “... başında türbe çuhası renginde, koyu yeşil bir kumaş sarılmış (s) / acayip (s) / bir (s) / külah (i) ve sırtında koyun pöstekisinden kolsuz bir hırka vardı.” (Antikacı: 21)

259- “Yanımdaki küllü bakır mangalda, birbiri üstüne konmuş (s) / çay ibrikleri (i) dumanlanıyordu.” (Antikacı: 21)

260- “Oturmaya cesaret edemeyen (s) / arkadaşım (i) sordu.” (Antikacı: 21)

261- “Bütün Avrupa ve Asya’da kullanılan (s) / çingirakları (i) tamamlamış; yakında Afrika ve Okyanusya’yı aramaya başlayacak!” (Antikacı: 21)

262- “Yak denilen (s) / hayvan (i) 2000 metre irtifadan aşağıda yaşayamaz.” (Antikacı: 21)

263- “Ben yerimden kımıldamadım; zira ibrik hakkında hiçbir fikrim yoktu; bildiklerim eskiden baba evinde kullanılan (s) / sarı (s) / leğen ibrik ve adi bakır ibriklerdi (i) ” (Antikacı: 22)

264- “Fransız oda oda gezmeye başladığından, sakalına rağmen çok genç görünen (s) / Şeyh Efganî (i) ile karşı karşıya kalmıştım...” (Antikacı: 22).

265- “...ensesinde gür ve pembe bir kan tabakasının kuzey insanlarını ve Anglosaksonları hatırlatan (s) / feyzini (i) görmekteyim.” (Antikacı: 22)

266- “Hoşlandığımı anlatan (s) / bir (s) / bakış (i) ...” (Antikacı: 22)

267- “Bir an için mavi, tatlı rengin içinden, yanar ispirotoya tutulmuş (s) / bir (s) / iğne kızılığı (i) geçmişti.” (Antikacı: 22)

268- “Zahir, derim, yüzümde kolayca aldatılacak bir adam olmadığımı belli eden (s) / bir (s) / şey (i) var, derinleştirici ve teferruata nüfuz etmeye istidatlı bir bakış...” (Antikacı: 23)

269- “... ben de bir “Kabımda olamamak” diye anlatabileceğim (s) / bir (s) / huzursuzluk (i) duydumsa, o adamın sonunda dürüst olmadığı meydana çıkmıştır.” (Antikacı: 23)

270- “Seyahat, edebiyat ve politika hayatı esnasında rastladığım (s) / tipler (i) hep bu neticeyi verdi.” (Antikacı: 23)

- 271- “Mamafih doğru söylemek lazım; Beni meraka, vesveseye düşüren (s) / bu (s) / noktaları (i) o zaman şuurla, vazih bir surette öğrenmemiştim.” (Antikacı: 24)
- 272- “Bütün onları aradan on sene geçtikten sonra, şimdi anlatacağım (s) / bir (s) / tesadüfle (i) hatırlıyor, on sene evvel müphem olarak duyduğum (s) / hislerin (i) değerini bu tesadüfün tesiriyle kıymetlendiriyordum.” (Antikacı: 24)
- 273- “Yeni aldığı (s) / antikaları (i) sevinçle bağrına basan arkadaşşıma arabada dedim ki:” (Antikacı: 25)
- 274- “Yeni aldığı antikaları sevinçle bağrına basan (s) / arkadaşşıma (i) arabada dedim ki:” (Antikacı: 25)
- 275- “...sokaklarında serseri kurşunların dolaştığı ve sabahleyin köşe başlarında ölülerin sıralandığı (s) / yerde (i) akıllı işi olmasa gerekti.” (Antikacı: 25)
- 276- “Zaten babadan yetim kalan (s) / küçük (s) / Haşan (i), anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.” (Eskici: 14)
- 277- “Haşan vapurda eğlendi; giril giril işleyen (s) / vinçlere (i), üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalınanan (s) / kampanaya (i) bakarak çok eğlendi.” (Eskici: 14)
- 278- “Fakat hem pürnahıl çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış (s) / güzel (s) / , ıslak (s) / bahçeler (i) de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.” (Eskici: 15)
- 279- “Yamaçlarında keçiler otlayan (s) / kuru (s) / , yalçın (s) / , çatlak (s) / dağlar (i) arasından geçiyorlardı.” (Eskici: 15)
- 280- “Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan (s) / bir (s) / düzlüğe (i) çıkmışlardı...” (Eskici: 15)
- 281- “Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürüaltınlar sallanan (s) / kara çarşafı (s) / , kara çatik kaşlı (s) / , kara iri benli (s) / bir (s) / kadın (i) göğsüne bastırdı.” (Eskici: 15)
- 282- “Anasınmkine benzemeyen (s) / tuhaf kokulu (s) / , fazla yumuşak (s) / , içine gömülüveren (s) / cansız (s) / bir (s) / göğüs (i) ...” (Eskici: 16)
- 283- “Birçok çocuk da gelmişti; entarilerinin üstüne hurka yerine elbise ceket giymiş (s) / saçları perçemli (s) / , başları takkeli (s) / çocuklar (i) ...” (Eskici: 16)
- 284- “Anlamaya başladığı (s) / Arapçayı (i), küçücük kafasında beliren (s) / bir (s) / inatla (i) konuşmayarak sustu.” (Eskici:) 16
- 285- “Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan (s) / bir (s) / adam (i) gibi tıkanırdığını duyuyordu, gene susuyordu.” (Eskici: 16)

- 286- “Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen (s) / bir (s) / satıcıyı (i) çağırdı.” (Eskici: 16)
- 287- “Torbasında da mukavva gibi bükülmüş (s) / bir (s) / tomar (i) duruyordu.” (Eskici: 16)
- 288- “Mukavvaya benzettiği (s) / kalın (s) / deriyi (i) iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunlan birer birer, İstanbul’da gördüğü (s) / maymun (i) gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına...” (Eskici: 17)
- 289- “Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran (s) / kırçıl (s) / , seyrek (s) / bir tutam (s) / kıl (i) vardı.” (Eskici: 17)
- 290- “Dişsizlikten peltek çıkan (s) / bir (s) / sesle (i) tekrar sordu.” (Eskici: 17)
- 291- “Asıl konuşan Hasan’dı, altı aydan beri susan (s) / Haşan (i) ...” (Eskici: 18)
- 292- “Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra “Ha! Ya? Öyle mi?” gibi dinlediğini bildiren (s) / sözlerle (i) onu söyletiyordu...” (Eskici: 18)
- 293- “...artık erişemeyeceği (s) / yurdunun (i) bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu...” (Eskici: 18)
- 294- “Bunu işiten (s) / çocuk (i) hıçkıra hıçkıra, katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak (s) / adam (i) bulamayacağına ağlamaktadır.” (Eskici: 19)
- 295- “Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan (s) yaşların (i), Arabistan sıcağıyla yanan (s) / kızgın (s) / göğsüne (i) bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.” (Eskici: 19)
- 296- “... fakat çiftlik gene, sabah oluyormuş gibi, şevkini kaybetmeyen (s) / bir (s) / aydınlık (i) içinde, kuş civıltılarıyla dolu, gölgesiz, hüzünsüzdü.” (Yara: 9)
- 297- “Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan (s) / neşe (i) daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi vardır.” (Yara: 9)
- 298- “Mesele her zaman olan (s) / işlerden (i) :” (Yara: 9)
- 299- “Ay olmasa da yıldızlar yakından pırıldaşır; yıldızlar bile örtülse gene gökte ışık yerine geçen (s) / bir (s) / cila (i) parlar.” (Yara: 10)
- 300- “Yalnız yaranın ağzında kurumuş kahve telvesini andıran (s) pıhtılar (i) birikmiş; güneşten kerpiç kesmiş olan (s) / kan pıhtıları (i) ...” (Yara: 10)
- 301- “Yoğurt süzdüğümüz eski, çürük torbadan atılmış (s) / bir (s) / parça (i) ...” (Yara: 11)

302- “Yoğurt süzdüğümüz (s) / eski (s) / , çürük (s) / torbadan (i) atılmış bir parça...” (Yara: 11)

303- “O, aşağı indikten biraz sonra burnuma mutfaktan yana, *tavada yakılan (s) / bir (s) / zeytinyağı kokusu (i)* geliyordu.” (Yara: 11)

304- “*Sönük petrol ışığının altında katran gibi görünen (s) ve sıcaklığı duyulan (s) / bir (s) / kan tabakası (i) ...*” (Yara: 11-12)

305- “Şeyh, *yere, ayaklarımızın altına bıraktığı (s) / deminki (s) / tıkaçı (i)* eline aldı...” (Yara: 12)

306- “*Tıkanmış bir musluk yalağına nasıl bir tel veya değnek soktuğunuz (s) / zaman (i), aşağıdan yer bulamayan (s) / su (i)* taşarsa, öyle mecrasız bir kan kabartısı...” (Yara: 12)

307- “*Ertesi sabah uyandığım (s) / vakit (i)* dört at ve dört Bedevi duruyordu.” (Yara: 13)

308- “*Şu bindiğim (s) kısrığım (i)* gebedir; yavrusu senindir!” (Yara: 13)

309- “Ben kızıl kanlı, *yaraya dökülünce yanık et kokusu veren (s) / kaynar (s) / zeytinyağını (i)* düşünüyor, dişlerimi sıkıyordum.” (Yara: 13)

4.2.1.2.3. Sıfat Unsuru İsim Tamlamasından Oluşan Sıfat Tamlamaları

Kelime grupları içerisinde isim tamlamalarının farklı kelime gruplarının içerisinde de kullanıldıkları görülebilmektedir. Bunlardan birisi de sıfat tamlamalarıdır. Sıfat tamlamalarının tamlayanı ya da tamlananı olarak isim tamlamalarının sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir. İncelediğimiz hikâyelerde de yazarın tamlayan unsuru isim tamlamasından oluşan kelime gruplarını ustalıkla kullandığını tespit ettik, bunların tamamı aşağıda gösterilmiştir.

1- “*...komşunun oğlu (s) / Mahmut’la* balık tuttuklarım, anası doktora giderken tünele bindiklerini...” (Eskici: 18)

2- “*Sesin geldiği (s) / tarafa (i)* yürüdük.” (Antikacı: 21)

3- “*...başında türbe çuhası renginde (s) / , koyu yeşil (s) / bir (s) / kumaş (i)* sarılmış acayip bir külah ve sırtında *koyun pöstekisinden (s) / kolsuz (s) / bir (s) / hırka (i)* vardı.” (Antikacı: 21)

4- “Bir sır sezdiğini belli etmek, böyle, sokaklarında *serseri kurşunların dolaştığı ve sabahleyin köşe başlarında ölülerin sıralandığı (s) / yerde (i)* akıllı işi olmasa gerekti.” (Antikacı: 25)

- 5- “Bedevi için çok para idi; üstüne üç daha koysa kabilenin incisi (s) / Kaisum’u (i) alırdı. Ener:” (Fener: 33)
- 6- “Onun Kalsum telaffuz ettiği (s) / bu (s) / kadın ismi (i) bizim Gülsüm’ümüzdür;...” (Fener: 33)
- 7- “Bu sırada, ilerleyen kafile, selin batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği (s) / bir (s) / enkazdan (i) başka bir şey değildir.” (Gözyaşı: 45)
- 8- “Köy zenginlerinden (s) / Zülfü Ağa (i) ne zaman sorulsa avda idi.” (Keklik: 47)
- 9- “Düşündüm ki şimdi Hacı Ağa’nın gideceği (s) yerlerde (i) bademler çiçek açmıştır;” (Keklik: 48)
- 10- “...dişinin gizlendiği (s) çalılığa (i) doğru, o kahpe sesine doğru, önüne geçemeyeceği bir cinsiyet hırsıyla pervasız yürüyordu.” (Keklik: 50)
- 11- “Lavrens’in neşeli olduğu (s) / zamanlar (i) da vardı.” (Lavrens: 62)
- 12- “Lavrens’in önüne sürdüğü (s) / mecidiyeye (i) de elini sürmedi.” (Lavrens: 63)
- 13- “Osman’ın bütün kurduğu (s) hülya (i) bir kulübesi olmak ve akşam dönünce köpeğini kapısının önünde bekler bulmaktı.” (Köpek:)
- 14- “...etrafım bir selin açtığı (s) / oyuk (i) gibi deşiyor, ...” (Çıban: 67)
- 15- “Halbuki onlar benim gördüğüm, çıkardığım (s) Hadramut çıbanının (i) yanında...” (Çıban: 65)
- 16- “...kölelerin dikkatsizliğine uğrayarak içimin geçtiği (s) / bir (s) sırada (i) ...” (Çıban: 69)
- 17- “...tam çıbanımın olduğu (s) yere (i) ...” (Çıban: 69)
- 18- “Ben başımı dimdik tutarak gündüzleri çöl güneşinin kalayladığı (s) / kamaştırıcı (s) / göğe (i) gözlerimi kapıyor...” (Çıban: 68)
- 19- “Kadının yumağındaki (s) iplikle (i) çıbanımdan boşanan arasında hiç fark yoktu.” (Çıban: 69)
- 20- “Orası harbin ilk günlerinde Rus ordusunun Pomeranya’dan esir edip buralara kadar sürdüğü (s) bir (s) sivil (s) Alman ailesinin (i) eviydi;...” (Kaçak: 74)
- 21- “Nihayet donmuş bir göl kenarında katır katır buz tutmuş balık ağlarının çit gibi çevirdiği (s) / saz kulübelerle dolu (s) / köyümsü (s) / bir (s) / kasabaya (i) vardık.” (Kaçak: 71)
- 22- “Buz Denizi’ndeki / son (s) / Rus seferinden (i) sonra dünya yüzünde keşfedilmemiş yer kalmamış.” (Güneş: 76)

- 23- “Ya, benim dolastığım (s) / sıralarda (i) içerisi...” (Güneş: 76)
- 24- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep beyaz yelkenlerin kayıp gittiği (s) şurup renkli (s) / denizler (i), ...” (Akrep: 51)
- 25- Bu Allah’ın belası (s) / melun (s) / herifi (i) hiç akrep sokmaz mı? diye haykırdım.” (Akrep: 54)
- 26- “Odanın ortasındaki (s) / sular (i), ambardan boşanıp kileye akan buğday gibi hışıldıyordu, bir / türlü konuşamıyoruz.” (Hülle: 85)
- 27- “... bizim akıl erdiremediğimiz (s) / bir (s) / hassa (i) ile şaşırmadan el atarlar.” (Hülle: 84)
- 28- “Sevdiği kocasının nasılsa talakı selase ile boşadığı (s) / bir (s) / kadın (i), din ahkâmı icabınca, nikâhı yenilemek için bir hülle yapmıştı; ...” (Hülle: 88)
- 29- “Biraz sonra, dadısının uzattığı (s) / başörtüsü (i) ile tekrar saçlarını sarmış, ağır ağır odadan çıkıyordu. Zira artık “namahremim” olmuştu!” (Hülle: 88)
- 30- “...üçer kollu ve fanuslu şamdanların aydınlattığı (s) / bir (s) / temiz (s) / oda...” (Hülle: 87)
- 31- “On türlü yemeğin bir tepsi üzerinde hep birden dizildiği (s) Şam usulü (s) / sofra (i) ...” (Hülle: 87)
- 32- “Erkek, arkadaşlarına “Kalacağım, siz gidebilirsiniz” manasına (s) / bir (s) / işaret (i) yolladı ve bir iskemleye oturdu.” (İstanbul: 92)

4.2.1.2.4. Sıfat Unsuru Kısaltma Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması

Kimi sıfat tamlamalarının sıfat unsuru kısaltma grubundan oluşabilmektedir. Aşağıda, tahlil ettiğimiz eserde yer alan bu yapıdaki örneklerin tamamı gösterilmiştir.

- 1- “Hasan vapurda eğlendi; giril giril işleyen vinçlere, üstleri yazılı (s) / cankurtaran simitlerine (i), kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı (s) / sandallara (i), vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi.” (Eskici: 14)
- 2- “...çok uzun bacaklı (s) / , çok uzun boylu (s) / , sırtları kabarık (s), kambur (s) / hayvanlar (i) trene bakmıyorlardı bile...” (Eskici: 15)
- 3- “... saçları perçemli (s) / , başları takkeli (s) çocuklar (i) ...” (Eskici: 16)
- 4- “Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin (s) / incecik (s) / , sapsız (s) / bıçağıyla (i) kesişine, ” (Eskici: 17)
- 5- “İkinci katta kapıları açık (s) / üç oda (i) göründü; ...” (Antikacı: 21)

- 6- “Yer minderlerinde, antikalara gömülü (s) / gözlüklü (s) / bir (s) / adam (i) oturuyordu;...” (Antikacı: 21)
- 7- “... hatları nazik (s) / , teni beyaz ve mat (s) / bir (s) / çehre (i) ;... (Antikacı: 22)
- 8- “Zihnimden Afganistan'a ait (s) / bütün (s) / malumatımı (i) geçirmekteyim.” (Antikacı: 22)
- 9- “... derinleştirici ve teferruata nüfuz etmeye istidatlı (s) / bir (s) / bakış (i) ...” (Antikacı: 23)
- 10- “Hele siz şu ibriğe bakınız, Emevi devrine ait (s) / ne değerli (s) / bir (s) / eser! (i) ...” (Antikacı: 25)
- 11- “...su içmeye alışmışlara mahsus (s) / testilere (i) rast gelirsiniz, ...” (Testi: 29)
- 12- “...başı belirsiz (s) / bir (s) / aktar maskesine (i) döndü; eğreti bir şey oldu.” (Testi: 30)
- 13- “Estersuvar bölük kumandanı, Meşrutiyet'ten evvel, Badiye'de güneşi bile geri çevirmeye kadir (s) / bir (s) / üstün (s) / adam (i) sayılırdı;...” (Fener: 35)
- 14- “...yanakları kof ve sarkık (s) / , (s) burnu çökük (s) / , aksi (s) / bir (s) / köpek (i) ” (Zincir: 38)
- 15- “Beyaz fareler ve kobaylarla dolu (s) bir (s) / serum müessesesinden (i) çıkmış kadar vücudumuzda ürperme ve genzimizde yaş, ekşi bir koku duyuyorduk.” (Akrep: 54)
- 16- “...dönüp hemen kaçmaya hazır (s) / bir (s) / halde (i) çekingen, ihtiyatlı, ara bırakarak yürüyordu”. (Köpek: 57)
- 17- “...bundan faydalı (s) / içki (i) yoktur.” (Lavrens: 61)
- 18- “...ta Sibirya'da, Çin hududuna yakın (s) / bir (s) / izbede (i), mum ışığında karşılaştım.” (Kaçak: 70)
- 19- Nihayet donmuş bir göl kenarında katır katır buz tutmuş balık ağlarının çit gibi çevirdiği saz kulübelerle dolu (s) / ...bir (s) / kasabaya (i) vardık.” (Kaçak: 71)
- 20- Ufak tefek (s) / , koyun gibi tüylü (s) / , turnakları iki çatal (s) / bir (s) / Kırgız atıydı (i) ;...” (Kaçak: 71)

21- “Ortada bir yemek masası, kenarda minimini mumlarla, kandillerle süslü (s) / bir çam ağacı (i), etrafımda kadınlı erkekli adamlar...” (Kaçak: 73)

22- “Sonra uçları bükülü (s) / kalıptan çıkma (s) / bıyıklar (i), genel kalıbı yerinde (s) / fes (i) ...” (Güneş: 77)

23- “Tabii lütfunuza mukabil (s) / bir (s) / bergüzar (i) takdim edeceğim.” (Hülle: 86)

24- “Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri dolu dolu (s) / , yüzü kıpkırmızı (s) / , göğsü kabarıp inen (s) / , ...” (Hülle: 86)

25- “Değneklere sarılı (s) / ilk (s) / kiraz (i)” (İstanbul: 93)

26- “...o serin (s) / , köpüklü (s) / , çapkın sularla süslü (s) / kararsız (s) / , yosma (s) / , helecan verici (s) / İstanbul’dan (i) kendisi de bir zerre idi.” (İstanbul: 93)

27- “Kulakları küpeli (s) / , saçları örülü (s) (s) / , sırım gibi ince (s) / , şeytan yüzü ve maymun elli (s) / çapulcu (s) / Urban (i) ...” (Dişçi: 97)

4.2.1.2.5. Sıfat Unsuru Edat Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması

Edat gruplarının cümle içerisinde aldığı önemli görevlerden biri de sıfat tamlamalarının sıfat unsuru olarak kullanılmalarıdır. İncelediğimiz eserde yer alan bu tür kullanımların tamamı aşağıda gösterilmiştir.

1- “...fakat çiftlik gene, sabah oluyormuş gibi (s), şevkini kaybetmeyen (s) / bir (s) / aydınlık (i) içinde, kuş cıvıltılarıyla dolu, gölgesiz, hüzensüzdü. (Yara: 9)

2- “Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi (s) bir (s) / sert (s) / düğüm (i), daima susuyordu. (Eskici: 15)

3- “...tüyleri yeni otomobil boyası gibi (s) / aynamsı (s) / bir (s) / cila (i) ile kızgın güneş altında, pırıl pıl yanıyordu.” (Eskici: 15)

4- “Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra “Ha! Ya? Öyle mi?” gibi (s) / dinlediğini bildiren (s) / sözlerle (i) onu söyletiyordu;...” (Eskici: 18)

5- “Yeşil çay sıcağa, susamaya karşı (s) / en mükemmel (s) / devaymış (i).” (Antikacı: 24)

6- “Her dağlı Lübnan genci gibi (s) / siyahça (s) / fesinde (i) henüz kalıpçının sıcağı ve fırçası sezilen, lacivert kostümlü biri ...” (Testi: 28)

7- “...mallarını beğendirmek isteyen ayak satıcısı gibi (s) / bir (s) / lafazanlık (i), bir (s) / ağz kalabalığı (i) ki...” (Testi: 28)

- 8- “Ben yarım yamalak Arapçamı bırakıp Türkçe söylüyordum, o kadar (s) telaşa (i) düşmüş, yerimi, yanımdakileri unutmuştum.” (Testi: 30)
- 9- “Niçin bu kadar örtünmeli ve neden siyahla beyazdan başka (s) renklere (i) rağbet göstermeliydi?” (Fener: 32)
- 10- “Gözleri eski şekerlenmiş şuruplar kadar (s) donuk (i), fersiz, katı, suyu çekilmiş...” (Gözyaşı: 42)
- 11- “Bu kadar (s) / kuru (i), kabuğa benzeyen göze hiç rastlamamıştı.” (Gözyaşı: 42)
- 12- “Bu sırada, ilerleyen kafiye, selin batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği bir enkazdan başka (s) / bir şey (i) değildir.” (Gözyaşı: 45)
- 13- “...benim ve benim gibi (s) / birçok (s) / delikanlıların (i) canını yakmıştı!” (Keklik: 48)
- 14- “...bir operet maşukası kadar (s) süslü ve sevimli (i) çağırmaya başlamıştı.” (Keklik: 49)
- 15- “...tüy gibi (s) ince kadınlar (i) ve ağızlarından şekerleme kadar (s) tatlı sözler (i) dökülen kızlar görürsünüz.” (Akrep: 51)
- 16- “Bu hatırlayışlar o kadar (s) canlıdır, özlüdür ve sonu o nispette acıklıdır (i), fütürvericidir ki!” (Akrep: 52)
- 17- “Tüyleyi, mangal altında sırtları yanmış kedilerinki gibi (s) kirli sarı renkte (i) olduğundan yıkansa da temizlik hissi vermez, oynamayı öğrenmediğinden de kimseyi eğlendiremezdi.” (Köpek: 55)
- 18- “Sevinç havlaması bile bir kısık hıçkırıktan başka (s) bir şey (i) olamıyordu.” (Köpek: 56)
- 19- “Efendisinin arkasından hâlâ, kovulacakmış gibi (s) bir ürkeklikle (i) gidiyor...” (Köpek: 56)
- 20- “Çölde, fırtınalardan sonra gördüğümüz yılan derisi menevişleri gibi (s) acayip, süslü, kararsız çizgiler (i) ...” (Lavrens: 63)
- 21- “Dünkü gibi (s) hatırımdadır (i), hem bunları çiziyor, hem de şöyle söyleniyordu.” (Lavrens: 63)
- 22- “Aneze, Şammar, Mevalî, Hadîdî gibi (s) göçmen (i), Bû Assaf, Baggare, Bû Şaban gibi (s) yarı yerleşikne kadar aşiret (i) varsa hepsiyle tanışmış, ...” (Lavrens: 61)
- 23- “Her ne ise, bir asker bu kadar (s) şiir (i) yapabilir. (Çıban: 65)

24- “Ufak tefek, koyun gibi (s) tüylü (i), tırnakları iki çatalbir Kırgız atıydı;...”
(Kaçak: 71)

25- “Her şeyi, hepsi de oakide kızılığında cam gibi (s) parlak (i), cilalı, içi dışı aydınlık, ferah, hoş renkte idi, peri masalı kadar (s) süslü (i), sevindirici, acayip, sanki yalandı.” (Güneş: 79)

26- “...körpe hurma ağacı gibi (s) narin, ince endamlı, yan çıplak bir vücut (i) ...” (Güneş: 80)

27- “Reddederseniz ölümden başka (s) çare (i) kalmayacak!” (Hülle: 86)

28- “İşte yolculuğun eskiden resimli gazete ve sinema asrından evvelki (s) maksadı (i) bunlar idi...” (Hülle: 82)

29- “Yılan derisi kadar (s) acayip nakışlı (i), etinde diş yerleri kalan ham hünnaplar?” (İstanbul: 93)

30- “Hint şalı gibi (s), üzerinde turuncu, şaraptortusu, yavruağzı birçok renkler, çeşitli resimler (i) belirir.” (İstanbul: 93)

31- “İstanbul gibi (s) hem akıcı, hem durgun, açıklıkları ve kuytuluklarıyla hem ışıldak, hem gölgeli, yarı kirlî, yarı temiz, o ruhta, o mahiyette bir şey (i) oluvermişti.” (İstanbul: 93-94)

32- “Kulakları küpeli, saçları örülü, sırım gibi (s) ince (i), şeytan yüzlü ve maymun elli çapulcu Urban...” (Dişçi: 97)

33- “...beynimde ve yaramda “zink!” diye (s) sarsıcı bir gümlenmiş (i) işitiliyor, gözlerimi açıyordum.” (Dişçi: 98)

34- “Dişçi, gözlerinde, ispirto dökülmüş gibi (s) / mavi bir alev (i) parlayarak:” (Dişçi: 99)

35- “Gerdanlığa geçirilen taşlar sapasağlam, bembeyaz, bir boyda, bir biçimde, hemen hemen bir örnek, otuz kadar (s) azı dışıydı (i).” (Dişçi: 99)

4.2.1.2.6. Sıfat Unsuru Tekrar Grubundan Oluşan Sıfat Tamlamaları

Tekrar grupları cümle içerisinde sıfat görevinde de kullanılan bir kelime grubudur. İncelediğimiz eserde sıfat görevli toplam 30 tekrar grubu tespit ettik. Eserde sıfat görevinde kullanılan tekrar gruplarının tamamı aşağıda gösterilmiştir:

1- “Gerdanlığa geçirilen taşlar sapasağlam, bembeyaz, bir boyda, bir biçimde, hemen hemen (s) / bir örnek, otuz kadar azı dışıydı.” (Dişçi:99)

2- “...irili ufaklı (s) / yalaklardan geçce atlaya, odanın ortasında, durmamacasına sular akıp gidiyordu.” (Hülle: 85)

- 3- "...ve bu avluya açılan bir sıra kapılar, sıram sıram (s) / pencereler..." (Hülle: 85)
- 4- "..., belli başlı (s) / hiçbir (s) / ciddi (s) / meşguliyetleri yoktu; kaleme devam ederler, bıyıklarını büyütmeyi ve evlenmeyi düşünürlerdi." (Hülle: 83)
- 5- "...aşağı yukarı (s) / kırk senelik (i) bir mesele..." (Hülle: 82)
- 6- "Sonra hasır damlı, kamış duvarlı yığın yığın (s) / evler, tüten dumanlar, başlarında testilerle sudan dönen kızlar gördük." (Güneş: 79)
- 7- "Darphanede yeni basılmış (s) / çil çil (s) / iki heybe dolusu (s) / altını Emir Sadun'a götürüp kendi elimle teslim edecektim." (Güneş: 77)
- 8- "Delil'e yaklaşıyoruz, demeye başlayalı üç dört (s) gün (i) olmuştu, acayip sinir buhranlarına tutulmuşum." (Güneş: 79)
- 9- "...önünüze mini mini (s) / bir (s) / toprak (s) / testi (i) getirirler, ..." (Testi: 28)
- 10- "...sızan suları altlarındaki kâselere birikmiş (s) / / sıram sıram (s) / testiler (i) ..." (Testi: 29)
- 11- "Gerdanından, alınından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü (s) altınlar (i) sallanan kara çarşafı, kara çatik kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı." (Eskici: 15)
- 12- "Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökü, parça parça (s) ayakkabı (i) dizdiler." (Eskici: 17)
- 13- "O zaman gördü ki, küçük çocuk, memleketlisi mini mini (s) yavru (i) ağlıyor..." (Eskici: 18)
- 14- "... bir müddet etrafımdaki tozlu topraklı (s) / , eğri büğrü (s) / , yamru yumru (s) / , kırık kırık (s) / , çarpuk çarpuk (s) / eşyaya (i) baktım;..." (Antikacı: 22)
- 15- "... murdar, delik deşik (s) bir paçavra (i)." (Akrep: 52)
- 16- "civil civil (s) bir hareket (i) ..." (Akrep: 54)
- 17- "Ortada bir yemek masası, kenarda minimini mumlarla, kandillerle süslü bir çam ağacı, etrafımda kadınli erkekli (s) adamlar (i) ..." (Kaçak: 73)
- 18- "Mesela bakınız şu dans eden Sitti Afife'nin sol yanağındaki minimini (s), sıcacık (s) / , sedef parıltılı (s) / çapkın (s) / kırıksıklığa (i) ..." (Çıban: 65)

19- "...tam çıbanımın olduğu yere namlusunun dayanacağı toplu, eski sistem, dom domkurşunlu (i) tabancam.” (Çıban: 69)

4.2.1.2.7. Sıfat Unsuru Bağlama Grubundan Oluşan Sıfat Tamlamaları

Bağlama grupları cümle içerisinde değişik görevlerde kullanılmaktadır. Bunlardan biri de sıfat tamlamalarının sıfat unsurunu teşkil edebilmeleridir. İncelediğimiz eserde sıfat görevinde kullanılan toplam 21 bağlama grubu tespit ettik:

1- “Kulakları küpeli, saçları örülü, sırım gibi ince, şeytan yüzlü ve maymun elli (s) çapulcu Urban (i) ...” (Dişçi: 97)

2- “İstanbul gibi hem akıcı, hem durgun (s), açıklıkları ve kuytuluklarıyla hem ışıldak, hem gölgeli (s), yarı kirli, yaritemiz, o ruhta, o mahiyette bir şey (i) oluvermişti.” (İstanbul: 94)

3- “Bir aralık, etrafımda çarşafı ve yaşlı (s) / bir kadının (i) dönüp dolanması merakımı çekti.” (Hülle: 83)

4- “... redingot biçimi uzun etekli setre, ayyıldızlı parlak sarı düğmeler, sırma püsküllü ve koca kabzalı (s) / kılıç (i), adım attıkça tir tir titreyen / apoletler...” (Güneş: 77)

5- “Bir akşamüstü, tarçınlı akide şekeri renginde ve sertliğindeki (s) güneş (i), batmadan evvel, önümüzde, gene kendi renginde bir hurma ormanı tablosu aydınlattı.” (Güneş: 79)

6- “Ben diyar diyar, iklim iklim ışıklar gördüm; bu ışıkların akislerini çeşit çeşit, sehirlili ve dağlı (s) milletlerin (i) kadınlı erkekli yüzlerinde seyrettim.” (Kaçak: 70)

7- “Ta yeni yağmura kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan (s) / bu sudur (i) ”. (Çıban: 66)

8- “Bize dost iki Arap emiri arasındaki gazvelere bir nihayet vermek, dostluk kurmak için Yemen vali ve kumandanı (s) İzzet Paşa (i) ...” (Çıban: 66)

9- “Yere sıralanmış kocaman lengerlerdeki kösele renkli, yan çiğ, kızgın kokulu ve ekşi (s) deve ederini (i) ...” (Akrep: 52)

10- “Bir zamanlar keklik sekişli yosma bir Nazlı da benim ve benim gibi (s) / birçok (s) / delikanlıların (i) canını yakmıştı!” (Keklik: 48)

11- “Şimdi göğsünün üstünde başka bir yük, daha ağır fakat daha sıcak, daha canlı, soluyan ve sarılan (s) birini (i) hissediyor.” (Gözyaşı: 45)

12- “...gittikçe uzaklaşan ve sokaklar arasında gittikçe sönerek akseden (s) havlamalar (i), o kadar!” (Zincir: 40)

13- “Balkondan uzanan penyuvarlı ve dağınık saçlı (s) bir (s) / frenk karısı (i), ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini veren etekleri havalanarak iltifat ediyor.” (Zincir: 40)

14- “Bu koyu nefsi, terütaze, cilalı ve tombul (s) fistuklar (i), dağların çıplak, sıcak karnı altında siyah, hür ve kabarık (s) / nü (s) / tablolarındaki (i) bir tutam gölge kadar göz alır, göze batar, kuytuluk tesiri yapardı.” (Testi: 27)

15- “Bu vaziyet bana hapisanedeki siyasi ve adi (s) mahkûmları (i) hatırlatır.” (Testi: 27)

16- “Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar eğri büğrü, dimdik ve minare boyu (s) uçurumlarla (i) dolu...” (Testi: 30)

17- “Gayet muntazam, hatları nazik, teni beyaz ve mat (s) / bir (s) / çehre (i) ;...” (Antikacı: 22)

18- “Sönük petrol ışığının altında katran gibi görünen ve sıcaklığı duyulan (s) / bir (s) / kan tabakası (i) ...” (Yara: 11-12)

19- “Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak (s) / evde (i) öyle camı sıkılıyordu ki...” (Eskici: 17)

4.2.1.3. Sıfat-Fiil Grubu

Bir sıfat-fiil ve buna bağlı unsur ya da unsurlardan oluşan kelime grubudur. Sıfat-fiil grubunda asıl unsur olarak vazife gören sıfat-fiil sonda bulunur. Yargısız yüklem görevi yapan sıfat-fiile bağlı özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf gibi ögelerle sıfat-fiilin anlamı tamamlanır. Sıfat-fiil grubu söz dizimi içinde isim, sıfat, zarf vazifesi görür. “*Yüklem olan sıfat-fiil yargı bildirmez.*” (Karahan, 2012: 53).

İnceldiğimiz eserde toplam 507 sıfat-fiil grubu tespit edilmiştir. Yazarın, hikâyelerinde gözlemin ön planda tutulması; harekete, tasvire dayalı kelime-kelime gruplarının sıklıkla kullanımını da beraberinde getirmiştir. Sıfat-fiillerle yapılan kelime grupları hikâyelerde sıklıkla kullanılmasına karşın incelediğimiz hikâyelerin hiçbirinde “-AsI” ekiyle oluşturulan sıfat-fiil kullanılmamıştır.

4.2.1.3.1. -An ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu

“*Eklendiği fiillere geniş zaman anlamı veren bu sıfat-fiil, Türkiye Türkçesinde de sıklıla kullanılır. -an / -en biçimlerinin dışında kullanımı yoktur*” (Bayraktar: 2004 80).

İncelediğimiz hikâyelerde bu ekle yapılan sıfat-fiillerden oluşan sıfat-fiil grubu en fazla yekûnu tutmaktadır. Aşağıda 17 hikâyede, tahlil ettiğimiz -An eki ile oluşturulmuş sıfat-fiil grupları gösterilmiştir:

1- “... fakat çiftlik gene, sabah oluyormuş gibi, *şevkini (n) kaybetmeyen (y)* bir aydınlık içinde, kuş cıvıltılarıyla dolu, gölgesiz, hüzünsüzdü.” (Yara: 9)

2- “Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, *bizim sabahlarımızda (z) duyulan (y)* neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi vardır.” (Yara: 9)

3- “Mesele *her zaman (z) olan (y)* işlerden: İki aşiret, bir gazve esnasında çarpışmışlar, bu dört kişi güç bela baskından kurtulup bana sığınmış, geceyi geçirmek istiyorlar.” (Yara: 9)

4- “Ay olmasa da yıldızlar yakından pınldaşır; yıldızlar bile örtülse gene gökte *ışık yerine (n) geçen (y)* bir cila parlar.” (Yara: 10)

5- “Yalnız yaranın ağzında *kurumuş kahve telvesini (n) andıran (y)* pıhtılar birikmiş; *güneşten (z) kerpiç kesmiş olan (y)* kan pıhtıları...” (Yara: 10)

6- “Gençlerden birine döndü, bir şeyler söyledi. O, aşağı indikten biraz sonra burnuma mutfaktan yana, *tavada (yt) yakılan (y)* bir zeytinyağı kokusu geliyordu.” (Yara: 11)

7- “Her büküşünde yaradan koyu, kalın bir kan tabakası kabarıyordu. Sönük petrol ışığının altında *katran gibi (z) görünen (y)* ve *sıcaklığı (ö) duyulan (y)* bir kan tabakası...” (Yara: 11)

8- “İşliyordu diyorum; zira Şeyh’in merhametsiz eli bunu *taş ocaklarında (yt) barut deliği (n) açanların (y)* küsküsü gibi sert, granit sırtına bir tarafına daldırıp daldırıp çıkarıyor ve her çıkarışında etrafa kan, pıhtı zifosu serpiştiriyordu.” (Yara: 12)

9- “Tıkanmış bir musluk yalağına nasıl bir tel veya değnek soktuğunuz zaman, *aşağıdan (yt) yer (n) bulamayan (y)* su taşarsa, öyle mecrasız bir kan kabartısı...” (Yara: 12)

10- “Ben kızıl kanlı, *yaraya dökülünce (z) yanık et kokusu (ö) veren (y)* kaynar zeytinyağını düşünüyör, dişlerimi sıkıyordum.” (Yara: 13)

11- “Vapur rıhtımdan kalkıp da Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca *yolcuyu (n) geçirmeye gelenler (y) ...*” (Eskici: 14)

12- “Çocukcağız Arabistan’da rahat eder, dediler, *hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi (n) inandırmış olanların (y)* uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.” (Eskici: 14)

13- “Zaten *babadan yetim kalan (y)* küçük Haşan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.” (Eskici: 14)

14- “Haşan vapurda eğlendi; *giril giril (z) işleyen (y)* vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, *vardiya değiştirilirken (z) çalınan (y)* kampanaya bakarak çok eğlendi.” (Eskici: 14)

15- “Haşan köşeye büzüldü; *bir şeyler (n) soran (y)* olsa da susuyordu, yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu.” (Eskici: 15)

16- “*Yamaçlarında (yt) keçiler (n) otlayan (y)* kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.” (Eskici: 15)

17- “Bunlar da bitti; *göz alabildiğine (z) uzanan (y)* bir düzlüğe çıkmışlardı; ...” (Eskici: 15)

18- “Haşan’ı bir istasyonda indirdiler. *Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar (n) sallanan (y)* kara çarşafı, kara çatik kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.” (Eskici: 15)

19- “*Anasınınmkine (yt) benzemeyen (y)*, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, *içine gömülüveren (y)* cansız bir göğü. .” (Eskici: 16)

20- “Anlamaya başladığı Arapçayı, *küçücük kafasında (yt) beliren (y)* bir inatla konuşmayarak sustu.” (Eskici: 16)

21- “*Daha büyük bir tehlikeden korkarak (z) deniz altında (yt) nefes almamaya çalışan (y) / bir adam gibi tıkandığını duyuyordu, gene susuyordu.*” (Eskici: 16)

22- “Bir gün halası *sokaktan (yt) bağıarak (z) geçen (y)* bir satıcıyı çağırdı” (Eskici: 16)

23- “Göğsünün ortasında, *tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı. Dışsizlikten peltak çıkan bir sesle tekrar sordu:*” (Eskici: 17)

24- “*Asıl (z) konuşan (y)* Hasan’dı, *altı aydan beri (z) susan (y)* Hasan...” (Eskici: 18)

25- “Eskici hem çalışıyor, hem de, ara sıra “Ha! Ya? Öyle mi?” gibi *dinlediğini (n) bildiren (y)* sözlerle onu söyletiyordu;” (Eskici: 18)

26- “*Bunu (n) işiten (yt)* çocuk hıçkırığa hıçkırığa, katıla katıla ağlamaktadır;” (Eskici: 19)

27- “Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla (z) yanan (y) kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.” (Eskici: 19)

28- “Yanımdaki adam Lübnan’da (yt) belediye müsteşarlığında (yt) bulunan (y) bir delişmen Fransızdı; zengindi...” (Antikacı: 20)

29- “Neden sonra, işaret edilen (y) bir kapının tokmağım vuruyorduk.” (Antikacı: 20)

30- “Kapı iple çekilerek açıldığı için bizi (n) karşılayan (y) yoktu; fakat yukarıdan bir ses geliyordu.” (Antikacı: 20)

31- “Fakat yerinden kalkmadı; eşyalar arasında bize birer tahta kahve iskemlesi gösterdi. Oturmaya (z) cesaret edemeyen (y) arkadaşım sordu.” (Antikacı: 21)

32- “Bütün Avrupa ve Asya’da (yt) kullanılan (y) çingirakları tamamlamış;” (Antikacı: 21)

33- “Yak (n) denilen (y) hayvan 2000 metre irtifadan aşağıda yaşayamaz.” (Antikacı: 21)

34- “Ben yerimden kımıldamadım; zira ibrik hakkında hiçbir fikrim yoktu; bildiklerim eskiden baba evinde (yt) kullanılan (y) sarı leğen ibrik ve adi bakır ibriklerdi.” (Antikacı: 22)

35- “Fransız oda oda gezmeye başladığından, sakalına rağmen (z) çok genç (z) görünen (y) Şeyh Efganî ile karşı karşıya kalmıştım;” (Antikacı: 22)

36- “Gayet muntazam, hatları nazik, teni beyaz ve mat bir çehre; gözleri adeta mavi ve saçları sarışın, ensesinde gür ve pembe bir kan tabakasının kuzey insanlarını ve Anglosaksonları (n) hatırlatan (y) feyzini görmekteyim.” (Antikacı: 22)

37- “Hoşlandığımı (n) anlatan (y) bir bakış...” (Antikacı: 22)

38- “Açık ve dürüst iş (ö) yapmayanlar (y) benden ürkerler, göz göze gelmekten çekinirler; huzurum onlar için hiçbir zaman hoşlandınıcı olmaz.” (Antikacı: 23)

39- “Zahir, derim, yüzümde kolayca aldatılacak bir adam olmadığımı (n) belli eden (y) bir şey var, derinleştirici ve teferruata nüfuz etmeye istidatlı bir bakış...” (Antikacı: 23)

40- “Beni (n) meraka, vesveseye düşüren (y) bu noktalan o zaman şuurla, vazih bir surette öğrenmemiştim.” (Antikacı: 24)

41- “Bana öyle gelir ki, seçme adamlar; bir hadise karşısında (z) sadece - benim gibi (cdu)- müteessir olanlar (y), müphem şeyler duyup (z) ruhlarından (yt)

incinenler (y) değildir; teessürle beraber (z) bir hüküm verebilenlerdir (y).” (Antikacı: 24)

42- “Yeni aldığı antikaları (n) sevinçle (zt) bağrına basan (y) arkadaşına arabada dedim ki:” (Antikacı: 25)

43- “Bu (z) geleni (y) gözüm ısıırıyordu.” (Antikacı: 25)

44- “Çoktan memleketine gitti, ” dediler, “yerine kardeşini getirtti, şimdi (z) eşyayı (n) satan (y) odur.” (Antikacı: 26)

45- “Oturduğum yayla Akdeniz’e (yt) bakan (y) yüksek bir sırtta idi;” (Testi: 27)

46- “Arkada (yt) / boş (zt) kalan (y) tek yere, ortaya, iki eliyle (zt) / gırtlığını (bn) tutan (y) bir genç adam bindirdiler.” (Testi: 27)

47- “Her dağlı Lübnan genci gibi siyahça fesinde (yt) henüz (zt) kalıpçının sıcağı ve fırçası (n) sezilen (y), lacivert kostümlü biri...” (Testi: 28)

48- “Cevap vermek hususunda bile birbirlerini geçmek istediler, mallarını beğendirmek (n) isteyen (y) ayak satıcısı gibi bir lafazanlık, bir ağız kalabalığı ki...” (Testi: 28)

49- “Lübnan’ın yabancı (ö) olan (y) sanır ki bardaktaki arıyı görmemiş, yutuvermiş.” (Testi: 28)

50- “...kenarında (yt) ufacık, tenasüpsüz emziği (ö) olan (y) bir akçıl testi...” (Testi: 28)

51- “Dökülen su, yanında (yt) / hava payı (ö) / olan (y) bir huni imiş gibi ağızlarından geçer ve boğazlarında düğümlenmeden midelerine zahmetsizce iner, ” (Testi: 29)

52- “Yukarıdan (yt) tazyikle (z) gelen (y) su ağızında kalır, bir türlü gırtlak boğumlarından geçemez, taşar, göğsünüzden aşağı inip gömleğinizi sırsıklam bırakır.” (Testi: 29)

53- “Bardak kullanmamak da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı (ö) çekilen (y) o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı olacak.” (Testi: 29)

54- “... testinin içine (yt) girmiş olan (y) kocaman bir eşek arısı, tazyikle emziğin dar ağızından fırlamış, gelip gırtlığa, belki de gırtlığın son boğmağına yapışmış.” (Testi: 29)

55- “Hastanın demin (z) kıpkızıl (z) olan (y) yüzü morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyordu;” (Testi: 30)

- 56- “Asıl yüzü, *biraz evvel (z) kanı (ö) işleyen (y), damarları (ö) atan (y), adalesi (ö) oynayan (y)* yüze yabancılığını yadırganlığını görüyordum.” (Testi: 30)
- 57- “Zira arkadakiler artık *yarı katılaştırmış (z) olan (y)* vücudu kollarından bırakmıyorlardı.” (Testi: 30-31)
- 58- “Hükümet konağına da uğradı; büyüklüğüne, ille merdivenlere ve o *ikide bir (zt) öten (y)* zillere, çömelip uzun uzun, şaşkın şaşkın baktı.” (Fener: 32)
- 59- “Niçin bu adamlar o güzel fenere kibritsiz yanıp *ışığı (ö) tükenmeyen (y), is ve duman (n) vermeyen (y)* fenere alıcı çıkmıyorlardı.” (Fener: 34)
- 60- “Çam dallarında *(yt) sallanan (y)* bir tırtıl torbası gibi kafanızın içi mütemadiyen, *gece gündüz (z) kıvrılıp bükülen (y)* soğuk temaslı düşüncelerle dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.” (Zincir:37)
- 61- “Eski mobilyaların tahtalarını *(bn) dişleyen (y)* gizli kurtların biteviye çıkardığı kemirici, işleyici ses. .” (Zincir:37)
- 62- *Birden (zt) eskiyiveren (y)* gönlünüzde bu kurdu ve bu sesi işitirsiniz...” (Zincir:37)
- 63- “Rasathaneler nasıl gökleri ve yıldızları temaşa için havaya uzanmış birer fen gözü ise köşe pencereleri de yeri ve *yerde (yt) yaşayanları (y)* seyre yarar, ” (Zincir:38)
- 64- “Bana buldok surati; *bütün dişleri söküldükten sonra acemi bir dişçiye tam takım diş yaptırıp da çene kemikleri çökerek çehresi tanımlayacak (z) şekle giren (y)* eski somurtkan memur tiplerini hatırlatır.” (Zincir:39)
- 65- “O köpek, koskoca, simsiyah adamı, adeta, *iri şilepleri (n) çekip götüren (y)* römorkörler gibi sürüklüyordu.” (Zincir:39)
- 66- “Balkondan *(yt) uzanan (y)* penyuvarlı ve dağınık saçlı bir frenk karısı, [*ıslak köpek tüyü gibi (zt) koktuğu (y)*] *vehmini (n) veren (y)* etekleri havalanarak iltifat ediyor.” (Zincir:40)
- 67- “Köpek *mancınıktan (yt) kurtulan (y)* bir taş gibi fırlamış, bir an içinde gözden kaybolmuştu.” (Zincir:40)
- 68- “Arkasından yetişemediler, *gittikçe (zt) uzaklaşan (y)* ve *sokaklar arasında (yt) gittikçe sönerek (zt) akseden (y)* havlamalar, o kadar!” (Zincir:40)
- 69- “...Senegalli bekçisini penyuvarlı gözcüsünü arkasında bulamayınca bütün azgınlığını, *kaba sığmayan (y)* öfkesini bırakmış, sünepeleşmişti.” (Zincir:41)

70- “O eski korkunç mahluk, zinciri çıkınca, basbayağı bir köpek olmuştu. *Evvence (zt) yanına (yt) yaklaşamayan (y)* mahalle çocukları, etrafını sarıyorlar.” (Zincir:41)

71- “Anlıyor ki vaktiyle sarışın imiş, mavi gözlü imiş. Şimdi saçlar küçük aktar dükkânı bebeklerinin *ne kıla (yt), ne de ota (yt) benzeyen (y)*, [*dokunsanız (zt) hışırdayacağını (y)] (n) sandığınız (y)* cansız, kuru, soluk rengini, şeklini almış.” (Gözyaşı: 42)

72- “Bu kadar kuru, *kabuğa (yt) benzeyen (y)* göze hiç rastlamamıştı.” (Gözyaşı: 42)

73- “Balkan Harbi kopunca, *hududa (yt) çok (zt) yakın olan (y)* köyde, bir akşamüstü şu korku yayılmış: Düşman geliyor!” (Gözyaşı: 42)

74- “*Bu (ö) gelen (y)* o zamanki düşman din ve ırz düşmanıdır da...” (Gözyaşı: 42)

75- “Terkisinde, beş yaşındaki oğlu, belinden sımsıkı sarılmış, önünde üç yaşındaki kızı bir kuşakla dizlerinden eğere bağlı, kucağında *bir yaşına (yt) basmayan (y)* yavrusu uykuda...” (Gözyaşı: 43)

76- “Tepelerden, *ara vermeyen (y), soluk aldırmayan (y)* bir yağmur iniyor; kış başlangıcı yağmuru...” (Gözyaşı: 43)

77- “*Şimşek (ö) bile (cdu) çakmayan (y)* koyu, değişmez bir karanlık.” (Gözyaşı: 43)

78- “Uzaklarda kabaran derenin yüklü uğultusu ve yakınlarda *çamura (yt) batıp çıkan (y)* ayakların boğuk hışırtısı...” (Gözyaşı: 43)

79- “Ayşe, *beline (yt) dolanan (y)* ufak kolların ara sıra gevşediğini, duyuyor.” (Gözyaşı: 43)

80- “*Evvela (zt) çöken (y), sonra da başını uzatıp (zt) yan üstü (zt) uzanan (y), bir türlü (zt) kalkmak mecalini (n) bulamayan (y)* attan iniyorlar; çarçabuk iniyorlar.” (Gözyaşı: 44)

81- “Zira *durmadan (zt) ilerleyen (y)* felaketin kafilesinden ayrı düşmek Ayşe’ye hepsinden daha korkunç geliyor.” (Gözyaşı: 44)

82- “Ayşe, *yanında dizkapaklarına kadar çamurlara bata çika yürümeye (yt) çalışan (y)* Ali’nin mini mini elini bırakmak istemiyor.” (Gözyaşı: 44)

83- “*Boynuna (yt) dolanan (y)* mecalsiz kolları da çözmeye cesareti yoktur.” (Gözyaşı: 44)

- 84- “Karanlığın içinde düşerek çamurlara (yt) gömülenler (y), üstüne basılarak (zt) ezilenler (y) çoktur.” (Gözyaşı: 45)
- 85- “Neden sonra anlıyor ki boynundan (yt) sarılan (y) zayıf, ufak kollar artık yoktur.” (Gözyaşı: 45)
- 86- “Kalk Ali, kurtulduk Ali, diyor, gülümsüyor, mütemadiyen, *geceki yağmur gibi (zt) dökülen (y)* coşkun gözyaşları içinde gülümsüyor...” (Gözyaşı: 46)
- 87- “... şurada, burada, *köpüklü bulutların akisleri (ö) sallanan (y)* su birikintileri görülmekte, kurbağa sesleri duyulmaktadır.” (Keklik: 48)
- 88- “*Akşamüstleri (z) kırlarda (yt) keklik sesi (n) dinlemeyenler (y)* de *tabiata (yt) yakışan (y)* en hoş nağmeyi duymamışlar demektir.” (Keklik: 49)
- 89- “...ovada (yt) sürülen (y) dönüşüne ve *havada (yt) tütsülenen (y) bahar kokusuna (yt) yaraşan (y)* en güzel ses!” (Keklik: 49)
- 90- “*Dişi davetine (yt) can atan (y)* iri bir keklik çalılarının arasından önümüze çıkıvermişti.” (Keklik: 49)
- 91- “*Toprağı eşeleyerek (z), kanlar içinde (z), tüyleri dağıla dağıla (z) uğrunda (z) can verenlere (y)* dişi kayıtsızdı.” (Keklik: 49)
- 92- “ ‘*Hadîdî*’ (ö) denilen (y) en iyi cins Halep yağı toplamak için aşiretlerin yayıldığı çok temiz, çok kokulu, sıcacık otlarla kaplı bahar çöllerinde dolaşıyordum.” (Akrep: 51)
- 93- “*Bir Roma harabesi üzerine (yt) yeniden (z) kurulmaya başlanan (y)* bu çorak Badiye limanında mutasarrıf eski bir mektep arkadaşım çıkmıştı.” (Akrep: 51)
- 94- “*Uzakta (yt) kalanlar (y)* için İstanbul’un kaldırımları bozuk değildir, sokaklarda çamur ve süprüntü yoktur; tramvaylarda ve vapurlarda azap çekilmez.” (Akrep: 51)
- 95- “.... *avize gibi (z) şıkırdayan (y)* pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve *ağızlarından (yt) şekerleme kadar tatlı sözler (ö) dökülen (y)* kızlar görürsünüz.” (Akrep: 51)
- 96- “*Hâlâ (z) lenger başında (yt) deve kemiği yalamakla (z) uğraşan (y)* bir Bedeviyi zorla yerinden kaldırdılar, üstünde ortadan yırtmaçlı bir entari vardı, murdar, delik deşik bir paçavra.” (Akrep: 52)
- 97- “Fakat yağlı ağzı *kemikten (yt) kalan (y)* et liflerini dişlerinin arasından çekmekle, ayıklamakla, ezmekle meşguldü...” (Akrep: 53)
- 98- “...ve *her defasında (z) yeni (z) çıkan (y)* akrep, ilki gibi, evvela bir sokma hareketi yapıyor, ” (Akrep: 53)

99- “Nihayet Bedevi onlarısatranc oyununda (yt) taş (n) değiştirenlerin (y) dūřünceli, temkinli hareketiyle birer birer yerlerinden kaldırdı, birer birer entarisinin arasına yerleştirdi.” (Akrep: 53)

100- “...sanki belimde benim de yürüyen bir şeyler, göğsüme, boynuma doğru (z) tırmanmaya çabalayan (y) kıskaçlı, yarı tüylü ayaklar vardı.” (Akrep: 54)

101- “Bedevi, kanarya kafesinde (yt) yumurtadan yeni çıkmış yavruları (n) gösteren (y) bir kuş meraklısı neşesiyle, gururuyla.” (Akrep: 54)

102- “... bizi (n) bekleyen (y) flamalı mutasarrıf otomobiline doğru...” (Akrep: 54)

103- “Işık vursa bile (z) içine (yt) fer düşmeyen (y) bulanık gözlü, küçücük, sıska, yılgın bir köpekti.” (Köpek: 55)

104- “Uyurken yanında nefesini (n) nefesine (yt) uyduran (y) bir dert yoldaşından gene mahrum, gene tek başına kalmaktan korkuyordu; çilesine katlanıyordu.” (Köpek: 57)

105- “Sevildiğini, sevdiğini (n) anlatamayan (y), neşesini ve gönül çalkantısını (n) belli edemeyen (y) bir huyu vardı.” (Köpek: 56)

106- “Gümrük kolcusu gözleri (n) akan (y) sıska, iğrenç köpeği göstererek.” (Köpek: 59)

107- “Osman’ın kollarından çözülp ip onun boynuna takıldı ve hudut levhasını (n) tutan (y) direğe bağlandı.” (Köpek: 59)

108- “Bunu (n) gören (y) köpek, evvela, yerinden fırlamak, ipini kırmak, hayatında ilk defa, dişleri meydanda, kuyruğu dimdik, hırlayarak iri çizmeli adamlara saldırmak istedi, yapamadı.” (Köpek: 59)

109- “İşte Lavrens’i (n) tanıyan (y) adam!” dediler ve uzaktan (yt) çadırımıza doğru (zt) gelen (y) siyah sakallı, kırk beşlik bir Bedeviyi işaret ettiler.” (Lavrens: 60)

110- “Çadırımıza (ty) giren (y) Bedevi dedi ki:” (Lavrens: 60)

111- “Güğümde kaynaya kaynaya katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini (n) almış olan (y) Arap kahvesi hülasasından kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler.” (Lavrens: 61)

112- “Başım alır, gider, akşamlara kadar sıcak çölu adım adım, çadır çadır gezer; önüne (yt) çıkan (y) Bedevi aşiretlere uğrar, konuşur...” (Lavrens: 61)

113- “Bunu (n) diyen (y) Lavrens idi.” (Lavrens: 62)

114- “İşte, Lavrens’in ömrümce (z) sürececek olan (y) damgası!” (Lavrens: 62)

115- “Fırat’ı bir yakadan ötekine geçmek için (z) kullanılan (y) gemilerden birine girdik.” (Lavrens: 62)

116- “Şu kenarda (yt) bağdaş kurup (z) oturan (y) Arap iyi fala bakar.” (Lavrens: 63)

117- “Lavrens, Fırat’ın sonsuz boşluklar, kavruk tepeler arasından (yt) devrile devrile (z) akan (y) toprak renkli sularına dalmıştı.” (Lavrens: 64)

118- “... belki de seksapeli (n) arttıran (y) bir damga, çoğu defa bir şirinlik muskasıdır.” (Çıban: 65)

119- “Mesela bakınız şu dans eden (y) Sitti Afife’nin sol yanağındaki minimini, sıcacık, sedef parıltılı çapkın kırıışıklığa...” (Çıban: 65)

120- “Derinin öpmeye, okşamaya, hatta koklamaya (yt) davet eden (y) bir cilvesi değil mi?” (Çıban: 65)

121- “Tayeni yağmura kadar (z) kullanılan (y), içilen ve hurmalıklara (yt) akıtılan (y) bu sudur.” (Çıban: 66)

122- “Emirin veziri, abanozdan kemikleri ve köseleden derisi (n) olan (y) bir eski Habeş kölesi...” (Çıban: 66)

123- “Hem orada bunu (n) bilen (y) yoktur.” (Çıban: 67)

124- “Sonra koynundan bir yumak çıkardı, ucunu o sivilcenin, yaraya (yt) henüz (z) takılı olan (y) başına ilmikleli.” (Çıban: 68)

125- “Gözlerim çıbanımla hurma dalı arasında (yt) hafif hafif (z) sallanan (y) incecik tirede, kalıp gibi yatıyordum.” (Çıban: 68)

126- “Ve o tire her gün birazcık daha gevşiyor, yaramdan (yt) eklenen (y) parça ile uzuyor.” (Çıban: 68)

127- “...sersemlikle kımıldanıvermem çöl sıcağında pişerek (z) yavaş yavaş (z) ibrişimlenen (y) bu cerahat tiresini koparabilirdi. .” (Çıban: 69)

128- “Ben, ucu daldan çözülüp (z) elime (yt) verilen (y) tireye bakıyordum.” (Çıban: 69)

129- “Kadının yumağındaki iplikle (z) çıbanımdan (yt) boşanan (y) arasında hiç fark yoktu.” (Çıban: 69)

130- “Avcumda incecik, sağlam, yarı şeffaf, sarıya (yt) bakan (y) bir balık oltası tutuyordum.” (Çıban: 69)

131- “Binbaşı şakağında eski bir yanığa (yt) benzeyen (y) küçük kırıışıklığı gösterdikten sonra, hasret sezilen (y) bir sesle:” (Çıban: 69)

- 132- “Güzel kadın gözlerine (yt) en çok (z) yaraşan (y) ziya, oynak mum ışığıdır.” (Kaçak: 70)
- 133- “Gece ile ışığı ve ışığın çehrelere serdiği manayı (n) en iyi (z) anlayanlar (y) ücra memleketlerde (yt) dolaşan (y) sergüzeştçi yolculardır.” (Kaçak: 70)
- 134- “Bütün o bitip tükenmeyen (y) yol cefasına bu yere, bu sefil ideale varmak için katlanmıştık.” (Kaçak: 71)
- 135- “...dilimden anlayan (y) bir hayvancağız...” (Kaçak: 71)
- 136- “Sibirya’da Mişel Strogof’un mil çekilen (y) gözlerini hatırlıyor ...” (Kaçak: 71)
- 137- “Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek (n) isteyen (y) cisim sizden uzakta kalıyor...” (Kaçak: 72)
- 138- “Giden, ilerleyen, yaşamakta (z) inat eden (y) ruhtur.” (Kaçak: 72)
- 139- “Bir aralık öyle sandım ki, önümde (yt) giden (y) biri vardır, görünmeyen biri...” (Kaçak: 72)
- 140- “Cismimden ayrılarak (z) demin (z) önümde (yt) giden (y) ruhumun tekrar içime girdiğini duyuyorum.” (Kaçak: 73)
- 141- “O, ruhumdur; arkasında (yt) iki kat, diz üstü (z) sürüklenen (y) karaltı da benim.” (Kaçak: 72)
- 142- “Geride (yt) kımıldanmaya (yt) çabalayan (y) şeyle alakam hemen hemen kesilmiştir.” (Kaçak: 72)
- 143- “Yaşamak iradesini, ruh kuvvetini, işte o gün, cismimin önünde (yt) koşan (y) bir yarı hayalet gibi iyice görmüş, peşine düşmüştüm.” (Kaçak: 72)
- 144- “Yalnız içimi hissediyordum ve içimde yanarak (z) tükenen (y) bir yerimi! Bu, galiba yüreğimdi.” (Kaçak: 72)
- 145- “Bir kapı açılmıştı; ocağında (yt) alev alev odunlar (n) yanan (y) basık bir oda...” (Kaçak: 73)
- 146- “Lacivert yün hırkası içindeki taze göğsünün kuytu, insan kokulu sıcaklığını (n) bana (yt) duyuran (y) sarışın genç kıza...” (Kaçak: 73)
- 147- “Taneleri birbirine çarptıkça (z) kıvılcımlanan (y) bir sıcak kor tipisi...” (Kaçak: 73)
- 148- “Noel bayramına (z) rast gelen (y) o gece beni kapının önünde karlara gömülü bulmuşlar, içeriye almışlardı.” (Kaçak: 74)
- 149- “...ocağı (n) alevlenen (y) odaya ve gözlerinde (yt) ateşten çiçekler (n) açan (y) kıza bir daha baktım...” (Kaçak: 74)

150- “İçeri (z) dalan (y) kar ve soğuk da bana bir av bulmuş aç canavar hırsıyla sarıldı.” (Kaçak: 74)

151- “Fersahlarca, aylarca (z) uzanan (y) kuş uçmaz, kervan geçmez (y) vahşi yollar...” (Kaçak: 74)

152- “... Şam badiyesinde uçar kuşu (n) yere (yt) düşüren (y) zehirli bir samyeli esiyordu.” (Kaçak: 75)

153- “Şam - Bağdat arasında (ty) işleyen (y) İngiliz şirketinin otokarın- dayız; çölü geçiyoruz. Bir ahbap yolcu, okuduğu gazetesini elinden bıraktı, bize döndü, dedi ki:” (Güneş:76)

154- “Aramızda, ticaret için (z) Irak’a (yt) giden (y), yeni tanıştığımız yaşlı bir Osmanlı zabiti vardı, otokarın kalın kesme camları ardından (yt) boş sinema şeridi gibi (z) kayıp giden (y) kumlu düzlüklere dalmış, o zamana kadar söze karışmamıştı.” (Güneş:76)

155- “... adım attıkça (z) tir tir (z) titreyen (y) apoletler...” (Güneş:77)

156- “...bir ay (z) süren (y) hazırlıklardan sonra Ejderi Bahrî adında bir “vapuru hümayun” da Ahırkapı açıklarında demirledi, bindik.” (Güneş:77)

157- “O korkunç isimli vapur sekiz mil (n) alamayan (y) bir uskurlu ahşap dubadır.” (Güneş:78)

158- “Kaptan yerinin çürük kaplamalarını, hâlâ (z) üzerinde (yt) Batum yazıları (n) okunan (y) gaz tenekeleri sandıklarıyla tamir etmişler.” (Güneş:78)

159- “Tuhafı, Fellaha’yı Yemen’de de pek (z) bilen (y) yoktu;” (Güneş:78)

160- “Yağmur mevsimi (z) Basra Körfezi’ne (yt) dökülen (y) Ermek suyunun menbaı zannederim, bu vahadır!” dedi.” (Güneş:78)

161- “Evet, fes, bütün bu göz çeken (y) asker kıyafeti üstünde, hem o dimdik vücuda, hem sert çehreye (yt) yumuşaklık, bönlük, siliklik, hiçlik, kalem efendisi ve odacı sünepeliği (n) veren (n) fes!” (Güneş:77)

162- “İşte ben de öyle giyinmişim, kordonlu elbisemin içinde şanlı durmaya ne kadar çalışsam insanı (n) ayaktaki terlik kadar (z) laubali yapan (y) bu baştaki komik serpuşla gene eksik, askerlikten uzaktım.” (Güneş:77)

163- “Nihayet haftalarca (z) süren (y) araştırmalardan sonra bir “delil” bulduk, bir hecin müfrezesi hazırladık, yola çıküm.” (Güneş:78)

164- “Sonra hasır damlı, kamış duvarlı yığın yığın evler, tüten dumanlar, başlarında testilerle (z) sudan (yt) dönen (y) kızlar gördük.” (Güneş:79)

165- “*At oynatarak (z) gelen (y)* karşıcılarını beklemeden, devemi çöktürmeden, boynuna asılarak yere atladım, o hurmalığa, o sulara, batmış güneş ışığında ayva peltesi gibi iç açıcı, tatlı, *şuruplanmış görünen* vahaya doğru koşmaya başladım.” (Güneş:79)

166- “Burada *kadını (n) erkekten (yt) ayırmayan (y)* bir meclis kurulmuştu, süs, servet, medeniyet içinde idim.” (Güneş:80)

167- “Deve tüyünden halılara uzanmışük, kuştüyü yastıklara dayanıyorduk, yanı başımızda *yelpazeler (n) sallayan (y)* halayıklar vardı.” (Güneş:80)

168- “*Göz alan (y)* bir ipek hışırtısı arasında dünyanın en seçme incilerini, elmaslarını bu kadınların gerdanlarında gördüm.” (Güneş:80)

169- “*İşaret edilen (y)* yerinden kalktı, körpe hurma ağacı gibi narin, ince endamlı, yan çıplak bir vücut...” (Güneş:80)

170- “*Dalının üzerinden süzülüp ağacın lifleri içinden geçerek (z) toprak testilere (yt) damlayan (y)* bu hurma rakısı gerçeği rüya gibi gösterir aslanım! demişti.” (Güneş:81)

171- “*Üzerine (yt) durmadan (z) atılan (y)* şenlik silahlarının alevleri kızıl kar parçaları gibi yağıp yağıp sönüyor, tutmadan eriyordu.” (Güneş:81)

172- “Evet, beni San’a’ya getirdikleri zaman *yatağımın başına üşüşen (y)*, doktorlar da öyle söylemişlerdi, “teşemmüs” demişlerdi.” (Güneş:81)

173- “Sustu, *otokar penceresinden (yt) boş sinema şeridi gibi (z) kayıp giden (y)* bir çöle, ...” (Güneş:81)

174- “*Derebeylik devrine ait romanları (n) hatırlatan (y)* bir gizli nikâh...” (Hülle: 82)

175- “Berber dönüşü, bıyıklarım pompalanmış, yanaklarım bol pudralı, elde baston, ahşap minare gölgesine dikildiğim zaman *etrafa (yt) inen (y)* karanlıkta bu kokuyu duyuyordum, yaş saman ve fışkı kokusu...” (Hülle: 84)

176- “Nihayet bir yerde durduk, *kilit içinde (yt) dönen (y)* bir anahtar sesi...” (Hülle: 84)

177- “Her Şam evi gibi, kapıdakiler içerisini görmesinler diye bir tahta bölme; ağaçlıklı bir iç bahçe ve *bu avluya (yt) açılan (y)* bir sıra kapılar, sıram sıram pencereler...” (Hülle: 84-85)

178- “Odanın ortasındaki sular, *ambardan boşanıp (z) kileye (yt) akan (y)* buğday gibi hışıldıyordu, bir türlü konuşamıyoruz.” (Hülle: 85)

179- “Gözlerim dört açıldı, *ne evet, ne hayır manasına gelen (y)* bir şeyler mırıldanıyordum; o devam etti.” (Hülle: 86)

180- “Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri dolu dolu, yüzü kıpkırmızı, göğsü (n) kabarıp inen (y), dertli veya deli, genç kadını o halde bırakır, gider miydiniz?” (Hülle: 86)

181- “*Dadısına (yt) ait olan (y)* bu evde baş başa yemek yedik.” (Hülle: 87)

182- “Daha alacakaranlıktı, dar, eğri büğrü *birbirlerine (yt) benzeyen (y)* yollardan ...” (Hülle: 88)

183- “*Başımdan geçen (y)* vakaların esasında anlaşılmayacak bir ciheti yok.” (Hülle: 88)

184- “Fakat onu, bu kupkuru çöl şehrinin bunaltıcı gecesinden nasılsa kurtulup *bir serap manzarasına (yt) sığınmış sanılan (y)* nemli, yeşil bir iç bahçede görmüştü.” (İstanbul: 90)

185- “Şu kadar ki saksılar taze sulanmış, taşlar yeni yıkanmıştı; aydınlık uzaktan vuruyordu; kadının çıplak vücudunda *tenini (n) yer yer, gölge gölge (z) belli eden (y)* tek bir dantel suare elbisesi vardı;” (İstanbul: 90)

186- “*Ona baktığını (n) fark eden (y)* arkadaşlarından yerlisi, teşvik edercesine;” (İstanbul: 90)

187- “*Haftalarca (z) süren (y)* çetin petrol araştırmalarından sonra Mezopotamya'nın bu yeni kurulmuş, asker merkezi ücra kasabasında, *otel lokanta, buz, içki ve kadın (n) bulan (y)* mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar, para sarf ediyorlardı.” (İstanbul: 90)

188- “*Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın yanına yaklaştığını (n) gören (y)* kadın, kendisinden evvel şeftalileri ikram etti;” (İstanbul: 91)

189- “*Böyle (z) söyleyen (y)* kadın etrafına ürkerek baktıktan sonra yan saksının içinden bir küçük şişe çıkardı...” (İstanbul: 91)

190- “Kadının gözlerinde, deminki donukluk yerine, birdenbire *güneş vurmuşuzak tepelerdeki camları (n) hatırlatan (y)* çok keskin, geçici, eğreti bir ışık parlamıştı.” (İstanbul: 92)

191- “Sonra bu sıcak, bu yabani halk, bu hiç batmadığını sandığı, *gölge salmayan (y) güneş!*” (İstanbul: 92)

192- “*Daima ıslak (z) duran (y)* ve *basınca (z) ökçeler (ö) gömülen (y)* kırmızı toprağını, *sarı papatyalar ve çadır çiçekleriyle (z) donanan (y)* çayırını...” (İstanbul: 92-93)

193- “Güneşli tarlalarında yerken *likör gibi (z) iç ısıtan (y)* çilekler?” (İstanbul: 93)

194- “Yılan derisi kadar acayip nakışlı, *etinde (yt) dış yerleri (n) kalan (y)* ham hünnaplar?” (İstanbul: 93)

195- “*Hurmalar kadar (z) tadı dışından (z) görünen (y)* kavak incirleri...” (İstanbul: 93)

196- “Ona Haliç’in *akşamüzeri (z) pelteleşen (y)* sularında her kayık, ayrı renkte bir ışıkla tutuşmuş, aheste aheste yanarak eriyor, *erirken (z) dökülen (y)* renkler cızırdıyarak sönüyor gibi görünüyordu.” (İstanbul: 93)

197- “...*İstanbul (ö) denilen (y)* çini kubbeden düşmüş lale resimli bir zarif parça idi.” (İstanbul: 93)

198- “...kafalarında *biteviye (z) renk, şekil, koku (n) değiştiren (y)* bir İstanbul yaşıyordu...” (İstanbul: 94)

199- “Kadın tekrar şişesine elini götürdü, tozu çekti ve *içinde (yt) boyalı bir İstanbul filmi (ö) çevrilen (y)* başını usulcacık erkeğin dizine bıraktı.” (İstanbul: 94)

200- “... *dönüp dönüp (z) pırıldeşen (y)* bir sürü hoş şekilli, çocukça şeyler oynayıyordu; orada bir şenlik vardı.” (İstanbul: 94)

201- “Misafirler arasında, bizden başka jandarma teğmeni, gümrük müdürü, ziraat memuru, bir de “*Dişçi*” diye *(z) çağrılan (y)* posbıyık bir adam vardı.” (Dişçi: 95)

202- “Gözlerinde; *aklı (n) tam (z) olmayanlarda (y)* rastladığım...” (Dişçi: 95)

203- “Zira *herkesinkine (yt) benzemeyen (y)* acı maceralar...” (Dişçi: 95)

204- “Kenarında *yapraklarının ters tarafları rüzgârla güneşe dönünce (z) gümüşlenen (y)* narin kavaklar dizili, koyu gölgeler serilidir.” (Dişçi: 96)

205- “*İncecik, yumuşak, sık otlarla (z) bir kürk gibi (z) kaplı olan (y)* yamaçlar kibrimden adeta kabarmış, heybetli görünmeye çalışır.” (Dişçi: 96)

206- “...*memleketi (n) andıran (y)* yerdir. (Dişçi: 96)

207- “*Aranılıp getirilen (y)* taşı, şimdi, bütün hızı ile kuronlu dişime, bazen acelesinden yanındakilere ve daima dudaklarıma bir keser gibi kaldırıp kaldırıp indiriyordu.” (Dişçi: 98)

208- “*Gırtlığımdan (yt) aşağı (z) sızan (y)* kanın çıplak vücudumdan ılık ılık göğsüme yayıldığını duyuyordum, ” (Dişçi: 98)

209- “*Bedevinin yüzüne (yt) fıskıran (y)* kan ve et serpintilerini görüyordum. (Dişçi: 98)

210- “*Gerdanlığa (yt) geçirilen (y)* taşlar sapasağlam, bembeyaz, bir boyda, bir biçimde, hemen hemen bir örnek, otuz kadar azı dişiydi.” (Dişçi: 99)

4.2.1.3.2. -Dik Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu

Çağdaş Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan sıfat-fiil eklerinden biridir. “Karahanlı Türkçesine ait eserlerden Divânü Lugati’t Türk’te bu ekin mastar eklerinden biri olduğu söylenmektedir” (Bayraktar, 2004: 112). İncelediğimiz 17 hikâyede tahlil ettiğimiz sıfat-fiil gruplarından +Dik eki ile yapılanlar aşağıda gösterilmiştir:

- 1- “Yere eğilmiş, *uzun uzun (z)*, *bir şeyler (ö)* aradığını *(y)* yukarıdan görüyorduk.” (Yara: 10)
2. “Yoğurt *(ö)* süzdüğümüz *(y)* eski, çürük torbadan atılmış bir parça...” (Yara: 11)
3. “Şeyh, *yere*, *ayaklarımızın altına (yt)* bıraktığı *(y)* deminki tıkaçı eline aldı; ben gözlerimi istemeyerek kapadım.” (Yara: 12)
4. “Tıkanmış bir musluk yalağına *(yt)* nasıl *(z)* bir tel veya değnek *(ö)* soktuğunuz *(y)* zaman, aşağıdan yer bulamayan su taşarsa, öyle mecrasız bir kan kabartısı...” (Yara: 12)
5. “Ertesi sabah *(z)* uyandığım *(y)* vakit dört at ve dört Bedevi duruyordu. Gazveciler veda ve teşekkür için beni bekliyorlar.” (Yara: 13)
6. “Paşa *(n)* dediği *(y)* benim... Daha o zaman teğmendim. Fakat Bedevi’nin gözünde bir Türk subayı daima paşadır.” (Yara: 13)
7. “...hayırlı bir iş *(n)* yaptıklarına *(y)* herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.” (Eskici: 14)
8. “Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi *(z)* tıkanıldığını *(y)* duyuyordu, gene susuyordu.” (Eskici: 16)
9. “Mukavvaya *(yt)* benzettiği *(y)* kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, İstanbul’da *(yt)* gördüğü *(y)* maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına...” (Eskici: 17)
10. “Bir aralık *nerede (yt)* kimlerle *(z)* olduğunu *(y)* keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu.” (Eskici: 17)
11. “Türkçe *(n)* bildiği *(y)* ve İstanbul taraflarından *(yt)* geldiği *(y)* için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.” (Eskici: 17)
12. “Sonra Kanlıca’daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut’la *(z)* balık tuttuklarını *(y)*, anası doktora giderken *(z)* tünele *(yt)* bindiklerini *(y)*, bir kere *(z)* de kapiya *(yt)* beyaz boyalı hasta otomobili *(ö)* geldiğini *(y)*, içinde *(yt)* yataklar *(n)* serili olduğunu *(y)* söyledi.” (Eskici: 18)

13. "...sakallarından kayan yaşların, *Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne (yt) bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici (z), döküldüğünü (y)* duydu." (Eskici: 19)
14. "Halep'e bu şeyhin şöhretini işterek koşmuş, *bir gece evvel (z) kermeste (yt) tanıştığımız (y)* sırada, bana, ertesi gün beraber aramaklığımızı teklif etmişti." (Antikacı: 20)
15. "*Kapı (ö) iple çekilerek (z) açıldığı (y)* için bizi karşılayan yoktu;" (Antikacı: 20)
16. "*Beş bin çeşit çingırağı (ö) olduğunu (y)* söylüyor." (Antikacı: 21)
17. "*Bunu (n) belli etmemeye çalıştığını (y)* sezdim; gülümsüyordu ama, bana bir hoşnutsuzluk çökmüştü." (Antikacı: 22)
18. "*Seyahat, edebiyat ve politika hayatı esnasında (z) rastladığım (y)* tipler hep bu neticeyi verdi." (Antikacı: 23)
19. "Birden döndüm ve *tahminimde (yt) haklı olduğumu (y)* anladım." (Antikacı: 24)
20. "Bütün onları aradan on sene geçtikten sonra, *şimdi (z) anlatacağım (y)* bir tesadüfle hatırlıyor, *on sene evvel (z) müphem olarak (z) duyduğum (y)* hislerin değerini bu tesadüfün tesiriyle kıymetlendiriyordum." (Antikacı: 24)
21. "*Yeni (z) aldığı (y)* antikaları sevinçle bağrına basan arkadaşşıma arabada dedim ki:" (Antikacı: 25)
22. "*İlk (zt) / gittiğiniz (y)* zaman bir yerde, bir kır kahvesinde veya köylü evinde su istediniz mi, önünüze minimini bir toprak testi getirirler..." (Testi: 28)
23. "Bunu, *dilinize ve damağınıza (yt) / dokunmadığı (y)* için duyamazsınız." (Testi: 29)
24. "*Dudak (n) / dokundurduğunuz (y)* testiye hemen kırarlar." (Testi: 29)
25. "İşte *otomobile (yt) / bindirdikleri (y)* genç, anlattığım şekilde su içerken...", (Testi: 29)
26. "Fakat, tuhafı, akşamüzeri aynı köyden ve aynı kahvenin önünden yüreğim atarak neşesiz eve dönerken baktım, *sabahleyin (zt) / ölüsünü (n) taşıdığımız (y)* yaşta bir genç, ..." (Testi: 31)
27. "...bunları *yağmur mevsiminde (zt) gökte (yt) gördüğü (y)* ebekuşağınmher çizgisinden boy boy, biçim biçim boyamışlardı." (Fener: 32)
28. "Ebu Ali bir *mal sahibi (ö) olduğunu (y)* yüreğinin bayılıcı şekerlenmesinden sezdi; evlendiği ve *deve (n) aldığı (y)* zaman da böyle olmuştu." (Fener: 34)

29. “*Gazetelerde (yt) okuduğuma (y)* göre şimdi, mesela bir Aneze aşireti reisi yüksek komiserlerle, başvezirlerle düşüp kalkıyor, bir masada yiyor, bir otomobilde geziyormuş...” (Fener: 35)
30. “Sönmüştür ama o, *padişah duasında (z) kusur ettiğine (y)* inanarak kabahati kendisinde bulmuş ve onun için de korkusundan bir daha yanıma çıkmak cesaretini gösterememiştir.” (Fener: 36)
31. “*İşsiz güçsüz kaldığım (y)* gurbet ellerinde köşe pencerem, kendimce Abdülhak Hamid’in “Kürsü-i temaşa” sı yerine geçerdi.” (Zincir: 37)
32. “Eski mobilyaların tahtalarını dişleyen gizli kurtların *biteviye (z) çıkardığı (y)* kemirici, işleyici se. .” (Zincir: 37)
33. “*Büyük Okyanus’tan (yt) aldığımız (y)* bir bardak su, o geniş denizin tirilyonda biri değildir;” (Zincir: 38)
34. “Bu basit teleskobun önüne geçip insanlarla hayvanları tetkik *en (zt) hoşlandığım (y)* eğlencelerin başında gelir.” (Zincir: 38)
35. “...*sert yaylı çenesinde (yt) parçalandığını (y)*, koptuğunu göreceğiz. (Zincir: 39)
36. Zavallı Senegalli, *bir türlü (zt) söyleyemediği (y)* “j” leri değiştirerek:” (Zincir: 40)
37. “...dağmık saçlı bir frenk karısı, [*ıslak köpek tüyü gibi (zt) koktuğu (y)*] *vehmini (n) veren (y)* etekleri havalanarak iltifat ediyor:” (Zincir: 40)
38. “Nihayet, bir gün, bu korktuğum, beklediğim, *merak ettiğim (y)* hadise vuku buldu; Juju’nun zinciri, zencinin elinde kaldı.” (Zincir: 40)
39. “*Hava almaya (yt) çıkardıkları (y)* zaman, artık, hürriyet eskisi kadar ona cazibeli görünmüyordu;” (Zincir: 41)
40. “Bu gözler, *anlamaya (yt) başladığı (y)* dünyayı artık tartıyordu.” (Zincir: 41)
41. “Aldırmıyordu bile... Zira bütün heybetini, kahramanlığını o *kopmayacak (n) sandığı (y)* zincire borçlu idi.” (Zincir: 41)
42. “*Yeni (zt) tuttuğu (y)* hizmetçi kadına dedi ki:” (Gözyaşı: 42)
43. “Fakat *hikâyesini (n) dinlediği (y)* için savamadı:” (Gözyaşı: 42)
44. “Ayşe, beline dolanan kolların *ara sıra (z) gevşediğini (y)* duyuyor.” (Gözyaşı: 43)

45. “Fakat *geride (yt) kaldığını (y)* anlayıp bir müddet sıkı yürüyünce artık *bu üç çocuğu birden taşımak, sürüklemek imkânı (n) kalmadığını (y)* görüyor, hem koşuyor, hem düşünüyor.” (Gözyaşı: 44)

46. “Bütün o kıyamet içinde, *elinden (yt) tuttuğunu (y)* ve *omuzlarında (yt) taşıdığını (y)* sürüklerken kucağındakine eğiliyor, dinliyor...” (Gözyaşı: 44)

47. “Yüzü ve vücudu belki de, *yağmurdan fazla (zt) döktüğü (y)* soğuk terle ıslanmıştır.” (Gözyaşı: 45)

48. “Gözlerini kapıyor, *sol kolunun açılıp (zt) yükünü (n) kendiliğinden (zt) bıraktığını (y)* ancak yarı anlayabiliyor.” (Gözyaşı: 45)

49. “Ayşe tükeniyor, [*demin (zt) yolda (yt) bıraktıkları (y)*] *at gibi (zt) yere (yt) uzanıvereceğini (y)* anlayarak haykırmak, birini imdadına çağırmak istiyor.” (Gözyaşı: 45)

50. “Ayşe *saatlerden beri (zt) bir ceset (n) taşıdığını (y)* anlamıyor, anlamak istemiyor, hâlâ.” (Gözyaşı: 46)

51. “Çocukken, *ağzından dolma bir tüfekte (z) avlandığı (y)* sırada kendi kendisini yaralamış, bir gözünü kaybetmişti.” (Keklik: 47)

52. “Fakat *çocukluğunda (z) yaptığı (y)* ilk kazalı av ona fena bir lakap takmıştı;” (Keklik: 47)

53. “Halep’te güneş *taş duvarlı ak sokakların cenderesine (yt) tıkanıdığı (y)* için bir nevi ışık dumanıdır;” (Keklik: 48)

54. “İşte bu keklik ölüm tehlikesini hiçe sayarak pençeleri üzerinde yükselmiş, göğsünü dikmiş, *dişinin gizlendiği (y) çalılığa doğru, ...*” (Keklik: 50)

55. “*Her (z) gittiğimiz (y)* aşiret şeyhinin ziyafetler vermesi âdetti.” (Akrep: 52)

56. “Bir müddet, kuşakla bel arasında bu entarinin, *içinden (yt) kımıldandığını (y), kıvrandığını (y), kabarıp (z) indiğini (y)* gördük.” (Akrep: 53)

57. “*Kendini bildiğinden (y)* beri kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp keyifli keyifli sallamak fırsatını bulamamış, gözlerinin yaşı kurumak bilmediğinden yanakları nemden kurtulamamıştı.” (Köpek: 55)

58. “Osman *bir kabahat işleyip (z) yâd illere (yt) düştüğü (y)* zaman bu köpek gibi sokaklarda sürtmüş, durmuş, neşe yüzünü unutmuştu.” (Köpek: 55)

59. “Ona da *her (z) uzandığı (y)* kapı aralığından *dilini (n) anlamadığı (y)* adamlar “*Hoşt!*”a *(yt) benzettiği (y)* keskin bir kelimeyle haykırıyorlar, *elinde (yt)*

gezdirdiği (y) kâğıt çiçeklerle Kulhüvallahî yazılı tabaklara bakmadan tersyüzü geri çeviriyorlardı.” (Köpek: 55)

60. “Ağaçlardaki olgun, sıcak meyvelerle yerlerdeki çürük yemiş kabukları kokusundan (yt) sersemleştirdiğini (y) ve mütemadiyen bunları yemekten (yt) deîçinin koflaştığını (y), boşaldığını (y) duyuyordu.” (Köpek: 56)

61. “Bir akşam, çit kenarında (yt) sırtüstü (z) yatmış (y), kafasından (yt) neler geçtiğini (y) fark etmeden düşünürken, kendisine (yt) birinin baktığını (y) sezdi.” (Köpek: 56)

62. “O güne kadar (z) işitmediği (y) bu tatlı sözün manasını anlamaya çalışıyor, (Köpek: 56)

63. “Bazen de onu (n) bir yerde (yt) bırakmadığı (y) için işe gidemiyordu.” (Köpek: 57)

64. “Böyle (z) düşündüğü (y) için köpeğini büsbütün seviyor, onu yabancı ülkelerde tek başına bırakmaktan ürküyordu.” (Köpek: 57)

65. “Zira Osman’ın hastalandığı, ateşli öksürük nöbetlerine (yt) tutulduğu (y), günlerce (z) bir hendek içine (yt) sokulup yattığı (y) oluyor.” (Köpek: 57)

66. “Hep bu ümitle, ciğerlerinin söküldüğüne, sade dışardaki sıcaktan değil, içinin ateşinden (yt) de eridiğine (y) bakmayarak yürüyordu.” (Köpek: 58)

67. “Barakalar önünde durup (z) ellerini (n) ipten (yt) sıyırdıkları (y) zaman ona sanldı, kucağına aldı, öptü, okşadı.” (Köpek: 58)

68. “... ıslak burnunu karnının tüyleri arasına gömdü ve yaşlı gözlerini *daima kovucu*, “Hoşt! ” *deyici olarak (z) tanıdığı (y)* dünyaya son bir usanç içinde yumdu.” (Köpek: 59)

69. “Bu bahardaki suyun miktarıdır, *Anadolu’da (yt) karlar (ö) eridiği (y)* zaman Lavrens, güz mevsiminde ölçmüştü, iyi hatırımdadır, 2900 küsur bulmuştu.” (Lavrens: 60)

70. “Güğümde kaynaya kaynaya katran rengini ve *acı mahbup (n) dediğimiz (y)* Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini almış olan Arap kahvesi hülasasından kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler.” (Lavrens: 61)

71. “Saçım sakalım (ö) *simsiyah (z) olduğu (y)* halde...” (Lavrens: 62)

72. “Bu kaba, hantal, mavna omuzda bir tabutgibi döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırık kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken *yanımdakinin meraklı olduğunu (n) bildikleri (y)* için bize dediler ki:” (Lavrens: 62)

73. “Çölde (yt), fırtınalardan sonra (z) gördüğümüz (y) yılan derisi menevişleri gibi acayip, süslü, kararsız çizgiler...” (Lavrens: 63)
74. “Fakat falcının kum üstündeki çizgilerden (yt) okuduğu (y) alın yazısının son kısmı çıkmadı, daha alının çatısı ikiye bölünmedi!” (Lavrens: 64)
75. “Kadının ceylan gözlerine (yt) dalıp kaldığımız (y) gibi pürüzsüz yanağının parşömeni üstündeki bu cazibeli aşk yolu krokisine bakıp aklımızdan iç bahçelerdeki kuytu, karanfilli manzaraları düşünmüyor muyuz?” (Çıban: 65)
76. “...“frenğiden mi?” diye (z) sorduğum (y) vakit:” (Çıban: 67)
77. “Nihayet bir sabah kıvamını (n) bulduğunu (y) söyledi ve bir iğne ile sivilcenin başını yerinden, büsbütün koparmadan usulcacık oynattı.” (Çıban: 68)
78. “Hissettim ki yumağın daldaki ucuyla çıbanımın içinde (yt) göremediğim (y) bir katı yumak birbirine eklenmiştir.” (Çıban: 68)
79. “Şayet o koparsa çıbanın özü içinde kalır ve benim de yüzüm, çarşıda (yt) rastladığım (y) Bedevilerinki gibi gelir, deşilir, yara çene kemiklerimi meydana çıkarır, bir gözümü de alıp götürürdü.” (Çıban: 68)
80. “Sıkıcı bir rüzgâr, bir yağmur, maazallah bir kum fırtınası yahut, kölelerin dikkatsizliğine uğrayarak (z) içimin geçtiği (y) bir sırada ...” (Çıban: 69)
81. “İğnesini çıbanıma soktu, hiç ağrı duymuyordum, içinden haşlanmış balık gözüne (yt) benzettiğim (y) ufacık, toparlacık, bembeyaz bir sert boncuk çıkardı, etrafa gösterdi.” (Çıban: 69)
82. “Rusya’da içeriye gönderilmek emri dışarıdan, dünyadan daha uzağa (yt), cehennemden bucağına (yt) gideceğinizi (y) gösterir.” (Kaçak: 70)
83. “Adam boyu çayırlar, karşı kıyısı görünmez ırmaklar, sonu gelmeyeceğine (yt) inanmaya başladığımız (y) ormanlar aştık.” (Kaçak: 70)
84. “... kendi cinsimden gibi (z) yakınlık duyduğum (y) sıcak bakışlı, dilimden anlayan bir hayvancağız...” (Kaçak: 71)
85. “Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine dönüp dönüp bakıyordum; yarın ak ovada kalacağını (n) bildiğim (y) kendi kara tümseğimi seyreder gibi...” (Kaçak: 72)
86. “Benliğim yanan bir kalpten ibaret kalmıştı; kar içinde tutuşmuş bir kalbin tek başına (z) depreştiğini (y) biliyordum, o kadar...” (Kaçak: 72)
87. “Bilmediğim halde ne (n) dediğini (y) artık anlıyordum:” (Kaçak: 74)

88. “Orası harbin ilk günlerinde Rus ordusunun Pomeranya’ dan esir edip buralara kadar (z) sürdüğü (y) bir sivil Alman ailesinin eviydi; Sibiry’a da daha böyle binlerce aile vardı.” (Kaçak: 74)

89. “Ruslar, kapının önünde (yt) sakladıklarını (y) duyarlarsa hepsini kurşuna dizerlerdi.” (Kaçak: 74)

90. “Sibirya’daki karlı geceyi (n) anlattığı (y) o gün, ...” (Kaçak: 75)

91. “Aramızda, ticaret için Irak’a giden, yeni (z) tanıştığımız (y) yaşlı bir Osmanlı zabiti vardı, ...” (Güneş: 76)

92. “Hepimizin kendisini dinlemek (n) istediğimizi (y) görünce anlatmaya başladı.” (Güneş: 77)

93. “Yaşlı Emir, şerefime (z) tertip ettiği (y) vaha suaresine kırk kadar karısını da beraber getirmişti.” (Güneş: 80)

94. “Evet, beni (n) San’a’ya (yt) getirdikleri (y) zaman yatağımın başına (yt) üşüşen (y), doktorlar da öyle söylemişlerdi, “teşemmüs” demişlerdi.” (Güneş: 81)

95. “Sustu, otokar penceresinden boş sinema şeridi gibi kayıp giden bir çöle, hayalinde mi, hakikatte mi (z) geçtiğini (y) anlayamadığım o tarçınlı akide şekeri rengindeki hurmalıktan iz arar gibi tekrar bakmaya koyuldu.” (Güneş: 81)

96. “Çoğu defa, bunları (n) yapamadığı (y) içindir ki seyahatinden mübalağacı, hatta yalancı olarak döner.” (Hülle: 82)

97. “Fakat benim başımdan, Şam’da hâlâ (z) esrarına (yt) iyice (z) akıl erdiremediğim (y) çok meraklı bir vaka geçmişti...” (Hülle: 82)

98. “Bu kadın, belki de, kırk sene sonra (z) ikinci defa (z) ayak bastığım (y) şu şehirde sağdır, çoluk çocuk sahibidir.” (Hülle: 83)

99. “Bir ikindi üstü, yarı kır, yarı şehir, tenhaca bir semtte yabancı yabancı dolaşiyor, “Evveli Şam, aharı Şam!” diye (z) övdüğümüz (y) memlekette beğenilecek hiçbir şeye rast gelmeyerek toz toprak içinde geze geze akşamı bulmaya çalışıyordum.” (Hülle: 83)

100. “Şam’dahiç tanıdığınız, ahabınız, akrabanız yok mu?” Bir tek adam bile (z) tanımadığımı (y) bildirdim. Kadın memnun olmuştu.” (Hülle: 83)

101. “Yaşlı hanımın daveti hem yabancı memlekette (yt) aradığım (y) macerayı, hem de peşinden koşup da bir türlü (z) temin edemediğim (y) bir zevki önüme sermişti.” (Hülle: 83)

102. “Berber dönüşü, bıyıklarım pompalanmış, yanaklarım bol pudralı, elde baston, *ahşap minare gölgesine (yt) dikildiğim (y)* zaman etrafa inen karanlıkta bu kokuyu duyuyordum, yaş saman ve fişki kokusu...” (Hülle: 84)

103. “Kadın geç geldi ve beni, *geceye (yt) karıştıgım (y)* için zor fark etti.” (Hülle: 84)

104. “Çıkamaz (n) *zannettiğim (y)* sokaklar, daima bir başka sokağa varıyor, orası da bana çıkamaz görünüyor, ...” (Hülle: 84)

105. “Çocukluğumda (z) *hikâyelerini (n) dinlediğim (y)* Binbirdirek batakhaneleri cinsinden bir yere mi düştüm?” (Hülle: 85)

106. “... *ilk (z) rast geldiği (y)* kanepeye oturdu, gözlerini önüne eğerek güçlkle: “Safa geldiniz!” dedi.” (Hülle:)

107. “Kendimi *beğendirmedeğim (n) hükmettiğim (y)* için böyle demiştim.” (Hülle: 85)

108. “Aradan (z), bakınız, *kırk sene (z) geçtiği (y)* halde ben bu nikâhın hükmüne inanmaktayım ve onun içindir ki bir gecelik eşimden hakiki zevcem imiş gibi biraz sıkılarak ve mahremiyetine girmeyerek bahsediyorum.” (Hülle: 87)

109. “Ben *ne (n) yapacağımı (y)* bilmeyerek ayakta bekliyordum.” (Hülle: 87)

110. “... *Merce meydanını (n) nasıl (z) bulacağımı (y)* bilemiyordum, rastgele yürüyordum.” (Hülle: 88)

111. “Bir kundura tamircisi, *gazete kâğıdından (yt) siper (n) geçirdiği (y)* bir petrol lambası başında dalgın çalışıyordu. Sualime, yüzüme bile bakmadan Arap şivesiyle:” (Hülle: 88)

112. “Sevdiği kocasının nasılsa *talakı selase ile (z) boşadığı (y)* bir kadın, din ahkâmı icabınca, nikâhı yenilemek için bir hülle yapmıştı; sırrının şehir içinde duyulmaması için bir yabancı seçmişti, ” (Hülle: 88)

113. “Biz (ö) *trene yetişmek üzere (z) otomobile atladığımız (y)* zaman arkadaşlarımızdan biri dedi ki:” (Hülle: 89)

114. “Böyle (z) *olduğu (y)* için de insana hoş kokulu serin, etli, diri, tatlı görünüyordu.” (İstanbul: 90)

115. “Ona (yt) *baktığını (y)* fark eden arkadaşlarından yerlisi, teşvik edercesine:” (İstanbul: 90)

116. “Sonra bu sıcak, bu yabancı halk, bu *hiç batmadığını (n) sandığı (y)*, gölge salmayan güneş! Köylü, kaba şımarık Fransız çavuşları!” (İstanbul: 92)

117. “Deniz bir renkte değilmiş, Hint şalı gibi üzerinde turuncu, şarap tortusu, yavruağzı birçok renkler, çeşitli resimler belirir, uzakta Beyoğlu’nu, *tütsü koktuğunu (n) zannettiği (y)* bir duman kaplarmış; günlük tütsüsü!” (İstanbul: 93)

118. “*Beraber (z) hatırladıkları (y)* o kürklü yamaçlar, böğürtlenli dereler ve kuytu korularla, o serin, köpüklü, çapkın sularla süslü kararsız, yosma, helecan verici İstanbul’dan kendisi de bir zerre idi.” (İstanbul: 93)

119. “Gözlerinde; *aklı tam olmayanlarda (yt) rastladığım (y) kâh alevlenen, kâh pelteleşen bir kararsız ışık (n) gördüğüm (y)* için onun *yarı meczup (n) olduğuna (y)* hükmetmişim.” (Dişçi: 95)

120. “Bir aralık, *kendisine (yt) kayıtsız kalmadığımı (y)* göstermek için sordum.” (Dişçi: 95)

121. “Ben, *köy, çöl ve kasaba hayatlarından (yt) aldığım (y)* tecrübe ile bu kakhahalarda bir acıklı, acayip vaka sezmişim.” (Dişçi: 95)

122. “Orası bir sulak vaha boğazıdır; altından süzme zeytinyağı renginde, *elinizi sürseniz (z) bulaşacağını (n) sandığınız (y)* parlak, koyu bir çay akar.” (Dişçi: 96)

123. “Arkadaşlarına, *çöl karargâhlarında (yt) dört seneden beri (z) yaşadığım (y)* için öğrendiğim dilden bağıryordu.” (Dişçi: 97-98)

124. “*İyi olduğunu (n) sandığım (y)* bu yara, sanki yenidendeşiliyordu.” (Dişçi: 98)

125. “Gırtlığımdan aşağı sızan kanın *çıplak vücudumdan (yt) ılık ılık (z) göğsüme (yt) yayıldığını (y)* duyuyordum...” (Dişçi: 98)

126. “... elbiselerimizi toparlayıp konuşa konuşa, ağır, ağır, avdan döner gibi, *tepeye (yt) tırmandıklarını (y)* gördüm.” (Dişçi: 98)

127. “*Sağ (z) yakaladıklarımızı (y)* -sonradan öğrendim- bizim “dişçi” yere yatırıyor, göğüslerine çöküyor, ... ” (Dişçi: 98-99)

128. “Dişçi, gözlerinde, *ispirto (n) dökülmüş (y)* gibi mavi bir alev parlayarak:” (Dişçi: 99)

129. “Petrol lambasının sönük ışığında bu taşların *ne (n) olduğunu (y)* birden anlayamamışım.” (Dişçi: 99)

4.2.1.3.3. -mİş / -mUş Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat-Fiil Grubu

“Geçmiş zaman anlamı veren sıfat-fiillerdendir. -duk / -dük sıfat-fiil ekinden sonra en fazla kullanılan ektir” (Bayraktar, 2004: 54). Kendisine bağlanan ögelerle

birlikte sıfat-fiil grubu oluşturarak cümle içinde değişik görevlerde kullanılmaktadır. İncelediğimiz hikâyelerde de sıklıkla kullanılmıştır.

- 1- “*Kan (ö), içine (yt) sızmış (y)* olacak ki entarisi boyanmamış.” (Yara: 10)
- 2- “*Yoğurt süzdüğümüz eski, çürük torbadan (yt) atılmış (y)* bir parça...” (Yara: 11)
- 3- “Vapur rıhtımdan kalkıp da Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, *üzerlerinden (yt) ağır bir yük (ö) kalkmış (y)* gibi ferahladılar.” (Eskici: 14)
- 4- “Çocukcağız Arabistan’da rahat eder, ” dediler, *hayırlı bir iş yaptıklarına (z) herkesi (n) inandırmış (y)* olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.” (Eskici: 14)
- 5- “Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında *lokmasını (n) yutamamış (y)* gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.” (Eskici: 15)
- 6- “Fakat hem pürnehıl çiçek açmış, hem *yemişlerle (z) donanmış (y)* güzel, ıslak bahçeler de tükendi; zeytinlikler de seyrekleşti.” (Eskici: 15)
- 7- “Birçok çocuk da gelmişti; *entarilerinin üstüne (yt) hırka yerine (z) elbise ceket (n) giymiş (y)*, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...” (Eskici: 16)
- 8- “Torbasında da *mukavva gibi (z) bükülmüş (y)* bir tomar duruyordu.” (Eskici: 16)
- 9- “... başında *türbe çuhası renginde, koyu yeşil bir kumaş (n) sarılmış (y)* acayip bir külâh ve sırtında koyun pöstekisinden kolsuz bir hırka vardı.” (Antikacı: 21)
- 10- “Yanıdaki küllü bakır mangalda, *birbiri üstüne (z) konmuş (y)* çay ibrikleri dumanlanıyordu.” (Antikacı: 21)
- 11- “Bir an için mavi, tatlı rengin içinden, *yanar ispiroya (yt) tutulmuş (y)* bir iğne kızılığı geçmişti.” (Antikacı: 22)
- 12- “... *kenarı fıstık çamlarıyla (zt) süslenmiş (y)* bir ufacık, akçıl, kayalık Lübnan köyü...” (Testi: 27)
- 13- “Belki de *arkadakilerde (ö) aynı şeyi (n) düşünmüş (y)* olacaklar ki hep bir ağızdan sorduk:” (Testi: 28)
- 14- “Beyrut’ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, böyle *su içmeye (yt) alışmışlara (y)* mahsus testilere rast gelirsiniz, *sızan suları (ö) altlarındaki kâselere (yt) birikmiş (y)* sıram sıram testiler...” (Testi: 29)

- 15- “İşte otomobile bindirdikleri genç, anlattığım şekilde su içerken, *testinin içine (yt) girmiş (y)* olan kocaman bir eşek ansı, tazyikle emziğin dar ağzından fırlamış, gelip gırtlığa, belki de gırtlığın son boğmağına yapışmış.” (Testi: 29)
- 16- “Nihayet çehre *çivide (yt) boyanmış (y)*, şiş, alçılı, korkunç, başı belirsiz bir aktar maskesine döndü; eğreti bir şey oldu.” (Testi: 30)
- 17- “Zira arkadakiler artık *yarı (zt) katılaştırmış (y)* olan vücudu kollanndan bırakmıyorlardı.” (Testi: 31-32)
- 18- “Sonra sersemleşmiş bir halde dönerken pazar meydanında önüne bir çerçici sergisi çıktı; *yüz çeşit eşya (ö) dizilmiş (y)* bir yer sergisi...” (Fener:)
- 19- “Satıcı Katolik Süryani’ydi, *tekrar (z) yalan söylemiş (y)* olmamak için sadece.” (Fener: 34)
- 20- “Rasathaneler nasıl *gökleri ve yıldızları temaşa için (zt) havaya (ty) uzanmış (y)* birer fen gözü ise köşe pencereleri de yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar, *zemine (yt) eğilmiş (y)* birer tecrübe gözlüğüdür.” (Zincir: 38)
- 21- “Buldok, *değişiklik olsun diye, (z) sanki asıl yüzüne (yt) korkunç, gamlı, bedbinbir karnaval maskesi (n) geçirmiş (y)* bir köpektir.” (Zincir: 39)
- 22- “Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer *-kardif kömüründen (yt) halkolmuş (y)*, *et ve adalesi (ö) ziftle (zt) yoğrulmuş (y)* bu yarı insan- onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldırmaya çıkarıyordu.” (Zincir: 39)
- 23- “*Dibe (yt) çökmüş (y)* bir gam tortusu...” (Gözyaşı: 42)
- 24- “Ali, *gemi azıya almış (y)* bir atın arkasından, üzengeye takılı çekilen bir ceset gibiydi, yürümüyordu, yüzükoyun, elinden anasına bağlı sürükleniyordu.” (Gözyaşı: 45)
- 25- “*Uzun bir hasretten sonra (zt) birbirlerine (yt) kavuşmuşlar (y)* gibi sokuluyorlar, belki seviniyorlar.” (Gözyaşı: 45)
- 26- “*Ali’sini (n) kurtarmış (y)* olmak sevinciyle.” (Gözyaşı: 46)
- 27- “Hizmetçi donuk, fersiz, katı, *suyu (n) çekilmiş (y)* kuru böcek kabuğu gözlerini işaret etti.” (Gözyaşı: 46)
- 28- “*Gölge (ö) düşmüş (y)* sulara, ürperen otlara, ... ” (Keklik: 49)
- 29- “Bana *hırsından (yt) gerilmiş (y)* gibi göründü; pençelerinin üzerinde yürüyordu; ...” (Keklik: 49)
- 30- “*Yere (yt) sıralanmış (y)* kocaman lengerlerdeki kösele renkli, yan çiğ, kızgın kokulu ve ekşi deve ederini; kirli entarili donsuz...” (Akrep: 52)

31- "... kaynamaktan (z) etleri (ö) kemiklerinden (yt) ayrılmış (y), yağları (n) deşilmiş (y), çirkin bir şekilde girerek el sürmeden öğürtüyorlardı." (Akrep: 52)

32- "Hayvan şöyle bir gerildi, zehirli kuyruğunu, tabii şevkiyle büktü, vücudunun üzerinden aşırıldı, getirdi, kolun bir tarafına (yt) sokacaktı (y) gibi hırsla uzattı." (Akrep: 53)

33- "Fakat vazgeçti, tekrar çekti, çevirdi ve uslu uslu, kulaklarını (n) kısmış (y), dertop (z) olmuş (y), bir tavşan ürkekliğiyle eski halini buldu; adeta uyudu." (Akrep: 53)

34- "Tüyleri, mangal altında (yt) sırtları (ö) yanmış (y) kedilerinki gibi kirli sarı renkte olduğundan yıkansa da temizlik hissi vermez, oynamayı öğrenmediğinden de kimseyi eğlendiremezdi." (Köpek: 55)

35- "Osman'ın taşlara, topraklara sürtünmekten (z) havı (ö) dökülmüş (y) kirli hâki ceketiyile köpeğin açlıktan (z) sertleşip (z) seyrekleşmiş (y) kirli postu yan yana geldi; birbirine uydu." (Köpek: 56)

36- "Köpek, kuyruğunu (n) bacalarının arasına (yt) büsbütün (z) sıkıştırmış (y), kamburu büsbütün çıkmış (y), gözleri daha bulanık, yanakları sırsıklam, başını (n) gene (z) eğmiş (y), bir kulağı sivri, öteki düşük melul melul bekliyordu." (Köpek: 59)

37- "Güğümde kaynaya kaynaya (z) katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini (n) almış (y) olan Arap kahvesi hülasasından kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler." (Lavrens: 61)

38- "... Arapçayı (n) biraz daha iyi (zt) öğrenmiş (y) olarak dönerdi." (Lavrens: 61)

39- "Halep çıbanının böylesi, öyle bir güzelin yüzünde seher vakti göğündeki çoban yıldızı kadar (zt) yıkanmış (y), taze, kokulu bir ışıkla parlamıyor, bütün vücuda bir körpelik, cinsî cazibe ve cinsî rayiha serpmiyor mu?" (Çıban: 65)

40- "Koca kumsalların ortasına, sanki yer azmış, arsa (n) pahalıymış gibi onar katlı alçı evler kurmuşlar." (Çıban: 66)

41- "... Habeş kölesi, süte (yt) düşmüş (y) hamam böceği gibi tiksindirici, iri, kara gözlerini, mavimtırak akları içinde çırpındırarak tembih etti." (Çıban: 66)

42- "San'a'ya dönmeniz için iki hafta yolda geçirmeniz lazım gelir, tedavi vaktini (n) geçirmiş (y) olursunuz." (Çıban: 67)

43- "Fakat ağlamaya korkuyordum, ılık yaşla soğuk birleşince gözlerim biber (n) dökülmüş (y) kadar yanıyordu". (Kaçak: 71)

- 44- “Elimdeki krokiye göre *bir ormana ve Kıryurd adında bir kasabaya (yt) yaklaşmış (y)* olmaklığım lazımdı.” (Kaçak: 72)
- 45- “Benliğim yanan bir kalpten ibaret kalmıştı; *kar içinde (z) tutuşmuş (y)* bir kalbin tek başına depreştiğini biliyordum, o kadar...” (Kaçak: 72)
- 46- “İçeri dalan kar ve soğuk da bana *bir av (n) bulmuş (y)* aç canavar hırsıyla sarıldı.” (Kaçak: 74)
- 47- “Arabistan, emin olunuz, *büsbütün (z) keşfedilmiş (y), karış karış (z) gezilmiş (y)* bir kıta sayılamaz.” (Güneş: 76)
- 48- “*Avrupalı ayağı (ö) basmamış (y)* bir haritasız dünya kıyısı idi.” (Güneş: 76)
- 49- “*Darphanede (yt) yeni (z) basılmış (y)* çil çil iki heybe dolusu altını Emir Sadun’a götürüp kendi elimle teslim edecektim.” (Güneş: 77)
- 50- “*Putperest kalmış (y)* yabancı kabilelerle mi vuruşmadık, granit dağlar arasında mı çevrilip kalmadık...” (Güneş: 79)
- 51- “Tedbirli olmak lazımdı, zira, yolda benim gibi *buhrana tutulmuş (y)* iki askeri kaybetmiştik.” (Güneş: 79)
- 52- “İçime bir kürek kor serpildi, ağzım *taze kopmuş (y)* pişkin hurma kokusuyla doldu.” (Güneş: 80)
- 53- “*Sedefli arabesk mobilyalarla (z) döşenmiş (y)* bir “Kâa”dayım.” (Hülle: 85)
- 54- “*Taze tıraş yanığı ile ve heyecanla (z) alevlenmiş (y)* yüzüme serinlik ıslak bir tülbent gibi hoş ve yumuşak yapıyor.” (Hülle: 85)
- 55- “*Büyük bir insaniyet etmiş (y)* olacaksınız.” (Hülle: 86)
- 56- “*Taze (z) ezilmiş (y)* karadut şerbeti içtik, oradan hatırlıyorum ki mevsim yaz başlangıcıydı.” (Hülle: 87)
- 57- “Daha sonra beni *mükemmel bir yer döşeği (ö) serilmiş (y)* yatak odasına aldılar; ...” (Hülle: 87)
- 58- “...bir ufacık mermer havuz başında, *buza (yt) konmuş (y)* kavun sarısı şeftaliler yiyordu.” (İstanbul: 90)
- 59- “... Mezopotamya’nınbu *yeni (z) kurulmuş (y)*, asker merkezi üçra kasabasında, ...” (İstanbul: 90)
- 60- “*Çıplak tenine (yt) sereserbest (z) dantel tuvalet (n) giymiş (y)* sürmeli kadın, peltek şivesiyle bunları öyle tarif etmiyordu, fakat isimleri geçtikçe erkek böyle görüyordu.” (İstanbul: 93)

61- “Kibarlaşmıştı; *en (z) düşmüş (y)* kadın bile böyle iyi şeyler düşününce kibarlaşabilirdi.” (İstanbul: 93)

62- “*İstanbul mozaiğinden (yt) kopmuş (y)* altın yaldızlı mine, *İstanbul denilen çini kubbeden (yt) düşmüş (y)* lale resimli bir zarif parça idi. Daha yakından bakmak istemiyordu.” (İstanbul: 93)

63- “Burada *yeni (z) sultanmış (y)* birkaç saksı, ...” (İstanbul: 94)

64- “Böcek kabuğu morluğundaki gözlerinin bebeklerinde *Noel çamlarına (yt) asılmış (y)* çok ışıltılı oyuncaklar gibi titreşen, dönüp dönüp pırıldaşan bir sürü hoş şekilli, çocukça şeyler oynayıyordu;” (İstanbul: 94)

65- “Dişçi, gözlerinde, *ispirto (ö) dökülmüş (y)* gibi mavi bir alev parlayarak;” (Dişçi: 99)

4.2.1.3.4. **-(y)AcAk Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat-Fiil Grubu**

“-(y)AcAk ekiyle kurulan gelecek zaman sıfat-fiilleri adlar önünde niteleme sıfatı görevindedir” (Korkmaz, 2014: 144). Bu ek ile yapılan sıfat-fiillerden oluşan sıfat-fiil grubu incelediğimiz hikayelerde isim ve çoğunlukla sıfat görevinde kullanılmıştır. - *An* ve *-Dik* ekiyle yapılan sıfat-fiillere göre daha az kullanıldığı göze çarpmaktadır. İncelediğimiz eserde *-AcAk* ekiyle yapılan sıfat-fiillerle oluşturulan sıfat-fiil grupları aşağıda gösterilmiştir. İncelediğimiz cümlelerde bu yapıda kullanılan 26 sıfat-fiil grubuna rastladık.

1- “*Gözlerinizin çiğ ışıktan (yt) ve göğsünüzün nefes darlığından (yt) kurtulacağımı (y)* düşünerek bir şeyler yapmak, bir zevke hazırlanmak istersiniz.” (Yara: 9)

2- “...*artık (z) erişemeyeceği (y)* yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu; ...” (Eskici: 18)

3- “... *bir daha (z) Türkçe konuşacak adam (n) bulamayacağına (y)* ağlamaktadır.” (Eskici: 19)

4- “Hadsiz, hesapsız tecrübelerimle anlıyorum ki kim bakışlarımın karşısında kaçamak, çekingen davrandıysa ve ben de bir “*Kabımda olamamak*” diye *(z) anlatabileceğim (y)* bir huzursuzluk duydumsa, o adamın sonunda dürüst olmadığı meydana çıkmıştır.” (Antikacı: 23)

5- “Ama *bu sefer (z) antikaları görmeye (z) gidecek (y)* olan herhalde ben değildim.” (Antikacı: 26)

6- “O halde siz bu testiği sağ elinizle yukarıya, *başınızı (n) geçecek (y)* bir yüksekliğe kaldıracaksınız, ağzınızı havaya açacaksınız ve uzaktan hesaplı şekilde suyu gırtlığınıza dökeceksiniz!” (Testi: 28)

7- “ Ebu Ali şaşmadı; benim *bunu (n) yapacağıma (y)* o kadar emindi ki...” (Fener: 36)

8- “Dünyaya *parçalanıp (zt) yok edilecek (y)* lüzumsuz, zararlı, iğrenç bir şeymiş gibi kin ile, anarşist gözü ile bakıyordu.” (Zincir: 39)

9- “Dizlerinde, *ayaklarını (n) çamurdan (yt) çekebilecek (y)* kudret gittikçe azalıyor, kollarında ve boynunda öyle bir kesiklik, bir uyuşma, bir karıncalanma, nihayet bir duyamayış var ki...” (Gözyaşı: 45)

10- “Ayşe tükeniyor, *demin yolda bıraktıklar ıat gibi (z) yere (yt) uzanıvereceğini (y)* anlayarak haykırmak, birini imdadına çağırarak istiyor.” (Gözyaşı: 45)

11- “Hayvan şöyle bir gerildi, zehirli kuyruğunu, tabii şevkiyle büktü, vücudunun üzerinden aşırıldı, getirdi, *kolun bir tarafına (yt) sokacakmış (y)* gibi hırsla uzattı.” (Akrep: 53)

12- “*Bedevinin kuşağı arasından (yt) düşüverecek (y)* bir akrebe basmak ihtimaliyle önüne bakıyordum; ...” (Akrep: 54)

13- “*Çok uzaklara (yt) atla (z) gideceği (y)* gün beni de yanma alırdı.” (Lavrens: 61)

14- “Çanak, çömlek cinsinden çatlamaya, kırılıp parçalanmaya istidadı o kadar gevrek şeyler ki, insana bir top patlasa, *hepsi birden (ö) “hâk ile yeksan” olacaklar (y)* tesirini yapıyor.” (Çıban: 66)

15- “Değil hakikatte, *kâbus geçirirken bile (z) karşılaşmanızı (n) tavsiye edemeyeceğim (y)* bir cadı...” (Çıban: 67)

16- “Aklıma hemen tabancam geliyordu, *tam çıbanımın olduğuyere (yt) namlusunun dayanacağı (y)* toplu, eski sistem, dom dom kurşunlu tabancam.” (Çıban: 69)

17- “Rusya’da içeriye gönderilmek emri dışarıdan, *dünyadan daha uzağa (yt), cehennemın bucağına (yt) gideceğinizi (y)* gösterir.” (Kaçak: 70)

18- “*Artık son olarak (z) göreceğim (y)* bu hayat ve hülya manzarasına, ...” (Kaçak: 74)

19- “Gün gelip de *çölleri (n), böyle, otokarlar, uçaklarla (z) kolayca (z) aşacağımızı (y)* düşündükçe kaybettiğimiz o yerlere büsbütün yanarım.” (Güneş: 78)

20- “Ben *ne (n) yapacağımı (y)* bilmeyerek ayakta bekliyordum.” (Hülle: 87)

21- “Daha alacakaranlıktı, dar, eğri büğrü *birbirlerine benzeyen yollardan (yt) Merce meydanını (n) nasıl (z) bulacağımı (y)* bilemiyordum, rastgele yürüyordum.” (Hülle: 88)

4.2.1.3.5. -r, -Ar, -Ir / -Ur Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat-Fiil Grupları

“-r geniş zaman kipinin ekidir... -() ile türemiş sözcükler, tümce içinde bir adı niteleyerek, yani adın sıfatı olarak yan önerme kurarsa ortaç olur” (Gencan, 1979: 383). “Türkiye Türkçesinde geniş zaman anlamı taşıyan bu sıfat-fiil ekinin -ır / -ir, -ar / -er, -ur / -ür ve -r biçimleri kullanılır” (Bayraktar, 2004: 68). “Bu sıfat-fiil -An sıfat-fiiline bakarak daha çok süreklilik bildiren bir geniş zaman gösterir” (Korkmaz, 2014: 815) Bu ek ile kurulan sıfat-fiil grupları da eserdeki cümlelere orantılandığında fazla yer tutmamaktadır. Örnekler incelendiğinde bu ekin kullanıldığı sıfat-fiil gruplarının bir kısmının edat grubu içerisinde kullanıldığı, bir bölümünün isim vazifesi gördüğü, bir bölümünün de sıfat göreviyle kullanıldığı görülmektedir.

1- “Dikkat ederim, *bu iğreti kara suratı düşürmemek (n) ister (y)* gibi boynunu dimdik tutar.” (Zincir: 39)

2- “Önümüze düştü, *bir hayvanat müzesi müdürünün arkasından (yt) gider (y)* gibi şaşkın, düşünceli, oldukça ürkek ve iğrenme halinde idik.” (Akrep: 54)

3- “...*hükümetten (yt) medet umar (y), ona (yt) sığınır (y)* bir adam ümidiyle, o telaşla koşmaya başladım.” (Akrep: 54)

4- “*Leylak dalları (ö) yüzünüze (yt) sürülür (y)* gibi olur; kadın bluzlarının kabarıklığı, sanki elinizin alüna girer.” (Akrep: 51-52)

5- “Osman’ın bütün kurduğu hülya bir kulübesi olmak ve akşam dönünce köpeğini *kapısının önünde (yt) bekler (y)* bulmaktı.” (Köpek: 57)

6- “Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine dönüp dönüp bakıyordum; *yarın ak ovada kalacağını bildiğim kendi kara tümseğimi (n) seyreder (y)* gibi...” (Kaçak: 72)

7- “...*bir iki ışık çizgisi (n) görür (y)* gibi olmuştum.” (Kaçak: 73)

8- “Şam’ın bu iç mahalleleri ve yilankavi sokakları *o kadar (z) birbirlerine (yt) benzer (y)*, öyle ayırt edilmez şeylerdir ki...” (Hülle: 84)

9- “Artık kendilerini, dışarıdan, *sonu (ö) güç (z) bulunur (y)* kocaman, kavruk bir çölün kucakladığını fark etmiyorlardı.” (İstanbul: 94)

10- "...sonra elbiselerimizi toparlayıp konuşa konuşa, ağır, ağır, *avdan (yt)* döner (*y*) gibi..." (Dişçi: 98)

4.2.1.3.6. -mAz Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiillerin Oluşturduğu Sıfat-Fiil Grubu

"Geniş zaman anlamlı sıfat-fiil eklerinden biri olan bu ek -Ar / -Ir ekinin olumsuz niteliğindedir" (Bayraktar, 2004: 68). Bu ekin kullanıldığı sıfat-fiil grubuna incelediğimiz 17 hikâyede 9 cümlede rastlamaktayız. Bunlardan bir bölümü sıfat görevindeyken bir bölümü de nitelediği ismin düşmesi sonucu adlaşmıştır.

1- "Artık anadili *büsbütün (z)* *işitilmez (y)* olmuştu." (Eskici: 15)

2- "Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve *en (z)* *ibret almazı (y)* insandır." (Testi: 31)

3- "Juju kıyamet koparıyor, hırılıyor, eşiniyor, atılıyor, *zapt edilmez (y)* bir hale geliyor." (Zincir: 40)

4- "... zinciri *tahammül edilmez (y)* bir yük gelmiyordu." (Zincir: 41).

5- "Fakat unutamadığım bir çift güzel Alman kızı gözleriyle, Noel gecesi Almanya'da değil, *akıl ermez (y)* bir yerde, ta Sibiry'a'da, Çin hududuna yakın bir izbede, mum ışığında karşılaştım." (Kaçak: 70)

6- "Adam boyu çayırılar, *karşı kıyısı (n)* *görünmez (y)* ırmaklar..." (Kaçak: 70)

7- "Fersahlarca, aylarca uzanan *kuş uçmaz, kervan geçmez (y)* vahşi yollar..." (Kaçak: 74)

8- "... içerisi *alabildiğine bilinmez (y)* topraklardan ibaretti; *Avrupalı ayağı basmamış (y)* bir haritasız dünya kıyısı idi." (Güneş: 76)

9- "Şam'ın bu iç mahalleleri ve yılankavi sokakları o kadar birbirlerine benzer, öyle *ayırt edilmez (y)* şeylerdir ki..." (Hülle: 84)

4.2.1.4. İsim-Fiil Grubu

"Ad-fiiller, fiil kök ve gövdelerinin karşıladıkları oluş, kılış ve durumları; şahıs ve zamana bağlı olmadan fiil adlarıdır" (Korkmaz, 2014: 747). İsim-fiil grubu ise mücerret hareket isimi yapmak için kullanılan +mA, +mAk, +İş eklerinin fiillere eklenmesi ile oluşan isim-fiillerin kendilerine bağlı unsurlarla birlikte oluşturdukları kelime gruplarıdır. İncelediğimiz 17 hikâyede toplam 241 tane isim-fiil grubu tespit ettik.

4.2.1.4.1. -mA Ekli İsim-Fillerle Yapılan İsim-Fiil Grubu

“Türkiye Türkçesinde ek fiil *i-* dışında her fiile gelebilen bu ek, eklendiği fiillerin iş isimlerini yapar” (Bayraktar, 2004: 23). Bu ek kendisine bağlı unsurlarla birlikte isim-fiil grubu oluşturarak cümle içerisinde değişik görevlerde kullanılabilir. İncelediğimiz eserde tespit ettiğimiz -mA eki ile oluşan isim-fiillerin oluşturduğu isim-fiil grupları kendisine bağlı unsurlarla birlikte gösterilmiştir.

1- “...tıpkı *çekişsiz ve kesersiz (z) nasıl (z) bir tahtadan (yt) çivi (n) çıkarmaya (y)* uğraşırsak, öyle, *iki tarafa (yt) sallamaya (y), ırgalamaya* başladı.” (Yara: 11)

2- “Zavallı Bedevi *bunada (yt) dayanmaya (y)* çalıştı.” (Yara: 12)

3- “Vapur rıhtımdan kalkıp da *Marmara’ya doğru (z) uzaklaşmaya (y)* başlayınca *yolcuyu (n) geçirmeye (y)* gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.” (Eskici: 14)

4- “Beş yaşında idi; *peltek, şirin (z) konuşmalarıyla (y)* de güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.” (Eskici: 14)

5- “Daha büyük bir tehlikeden korkarak *deniz altında (yt) nefes almamaya (y)* çalışan bir adam gibi tıkanığını duyuyordu, gene susuyordu.” (Eskici: 16)

6- “Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; *yer sofrasında bunu (n) hem kaşık çatal yerine dürümleyerek (z) kullanmayı (y)* beceriyordu.” (Eskici: 16)

7- “*Önüne geçmeye (y)* çalıştı ama yapamadı, ...” (Eskici: 19)

8- “*Bir şey (n) düşürmemeye (y), bir şeye (yt) basmamaya (y)* ve çarpmamaya dikkat ederek ahşap ve gıcırtılı merdivenlerden çıktık; sahanlık da tıka basa doluydu.” (Antikacı: 20)

9- “Bütün Avrupa ve Asya’da kullanılan çingirakları tamamlamış; yakında *Afrika ve Okyanusya’yı (n) aramaya (y)* başlayacak!” (Antikacı: 21)

10- “Antikacı Şeyh, bunları söyledikten sonra, odaları “Geziniz, seçiniz!” manasına eliyle işaret etti ve *önündeki kitabı (n) okumaya (y)* koyuldu.” (Antikacı: 22)

11- “Fransız *oda oda (z) gezmeye (y)* başladığından, sakalına rağ-men çok genç görünen Şeyh Efganî ile karşı karşıya kalmıştım;” (Antikacı: 22)

12- “*Bunu (n) belli etmemeye (y)* çalıştığını sezdim; gülümsüyordu ama, bana bir hoşnutsuzluk çökmüştü. *Düşündüğümü (n) açıkça (z) söylemeyi (y)* tercih ettim;...” (Antikacı: 22)

13- “...derinleştirici ve *teferruata (yt) nüfuz etmeye (y)* istidatlı bir bakış...” (Antikacı: 23)

- 14- “Ama bu sefer *antikaları (n) görmeye (y)* gidecek olan herhalde ben değildim.” (Antikacı: 26)
- 15- “Ucuzluğuna bakarak *dört kişilik otomobillerde (yt) yer (n) bulmayı (y)* tercih ederdik.” (Testi: 27)
- 16- “İlk önce, aklıma onun *bir deli (n) olması (y)* ihtimali geldi.” (Testi: 28)
- 17- “Hasta ağzını havaya kaldırmış, bir karış açık, *tıpkı hayalî bir testiden su içiyormuş gibi (zt) yutkunmaya (y) çalışıyor.*” (Testi: 29-30)
- 18- “*Rahat etmesine (y)* dua edeceğim birisi de orada! ” der gibi...” (Testi: 31)
- 19- “Sonra *önüme, ardıma, yanıma bakmadan (zt) koşmaya (y)* başladım.” (Testi: 31)
- 20- “Beyrut’ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, *böyle (zt) su (n) içmeye (y)* alışmışlara mahsus testilere rast gelirsiniz, sızan suları altlarındaki kâselere birikmiş sıram sıram testiler...” (Testi: 29)
- 21- “Bedevi’nin *bunları, (n) yan yana (zt) yere (yt) dizmesi (y)* bitince cebine attı ve feneri çenesiyle işaret etti:” (Fener: 34)
- 22- “*Derin derin, kederli kederli (zt) düşünmeye (y)* koyulmuştu.” (Fener: 33)
- 23- “Demin anlattık ya! cevabını verdi ve akşam yaklaştığından *eşyasını (n) toplamaya (y)* koyuldu.” (Fener: 34)
- 24- “Öteki *uçkurundaki ilmiği (n) çözmeye (y)* başlamıştı.” (Fener: 34)
- 25- “Ebu Ali bir mal sahibi olduğunu yüreğinin *bayıltıcı (z) şekerlenmesinden (y)* sezdi; evlendiği ve deve aldığı zaman da böyle olmuştu.” (Fener: 34)
- 26- “Estersuvar bölük kumandanı, Meşrutiyet’ten evvel, Badiye’de *güneşi (n) bile geri çevirmeye (y)* kadir bir üstün adam sayılırdı.” (Fener: 35)
- 27- “Her gün, *iki defa (z) güneş doğmadan ve batar batmaz (z) Sultanın ömrüne (yt) dua etmeyi (y)* unutursan söner.” (Fener: 36)
- 28- “Şayet iradesiz bir adamsanız *az zamanda (zt) çürüyüp çökmeniz (y)* pek mümkündür.” (Zincir: 37)
- 29- “Onun içindir ki, *penceremden (yt) sokağa kendimize (yt) bakmayı (y), göğe (yt) dalıp kalmaya (y)* tercih ederim.” (Zincir: 38)
- 30- “...onu zincirinden sıkı sıkı tutup *hava aldirmaya (y) çıkarıyordu.*” (Zincir: 39)
- 31- “Buldok” *kasabayı (n) altüst etmeye (y)* gitmişti;...” (Zincir: 40)
- 32- “*Hava almaya (y) çıkardıkları zaman, artık, hürriyet eskisi kadar ona cazibeli görünmüyordu; zinciri tahammül edilmez bir yük gelmiyordu.*” (Zincir: 41)

- 33- “Hatta, daha sonraları, *neferin yanında (yt) bağısız (zt) dolaşmaya (y)* koyuldu; ayakları dibinde zincirsiz ve uslu yürüyor, dünyaya filozof gözüyle, hiddetle değil, düşünceli bakıyordu.” (Zincir: 41)
- 34- “Bir damlası bile *deniz hakkında (zt) bize (yt) ilmi bir fikir vermeye (y)* yetişir.” (Zincir: 38)
- 35- “ Arkasından yetişemediler, *gittikçe uzaklaşan ve sokaklar arasında gittikçe sönerek akseden (zt) havlamalar (y)*, o kadar!” (Zincir: 40)
- 36- “Sonra kucağında kıpırdamalar başlayıp *hafif (zt) ağlamalar (y)* işitince:” (Gözyaşı: 43)
- 37- “...veya *taşan bir ırmağın akıntısına kapılarak (zt) boğulmaları (y)* ihtimali çoğalıyor. (Gözyaşı: 44)
- 38- “Bütün köy halkı mal, mülk ne varsa *bırakıp kaçmaya (y)* karar veriyor;...” (Gözyaşı: 42-43)
- 39- “Ayşe, hâlâ *yükünü (n) atmaya (y)* razı olamıyor.” (Gözyaşı: 45)
- 40- “Dizlerinde, ayaklarını çamurdan çekebilecek kudret gittikçe azalıyor, kollarında ve boynunda öyle bir kesiklik, *bir uyuşma (y)*, *bir karıncalanma (y)*, nihayet *bir duyamayış (y)* var ki...” (Gözyaşı: 45)
- 41- “Ayşe, *yavrularına sarılarak (zt) ölmeyi (y)*, artık, atm ve kendisinin kudretsizliğine bakarak fena bulmaktadır.” (Gözyaşı: 44)
- 42- “Ayşe, *yanında (yt) dizkapaklarına kadar çamurlara bata çıka (zt) yürümeye (y)* çalışan Ali’nin minimini elini bırakmak istemiyor.” (Gözyaşı: 44)
- 43- *Boynuna dolanan mecalsiz kolları (n) da çözmeye (y)* cesareti yoktur.” (Gözyaşı: 44)
- 44- “Çocukken, *ağzından (yt) dolma (y)* bir tüfikle avlandığı sırada kendi kendisini yaralamış, bir gözünü kaybetmişti.” (Keklik: 47)
- 45- “Buyur, dedi, *keklik (ö) avlamaya (y)* gidelim!” (Keklik: 47)
- 46- “*Dağ, tepe (z) dolaşmaya (y)* mecalim yok, ” diye cevap verdim, “gripten yeni kalktım.” (Keklik: 47)
- 47- “Biraz sonra kâhya, kucağında üstü sımsıkı örtülü bir şey taşıyarak ve *yaş topraklarda (yt) düşmemeye (y)* çalışarak yanımıza geldi, ...” (Keklik: 48)
- 48- “Dişi keklik, *yeşil dekor içinde (yt)*, *gevrek gevrek, istekli istekli, bir operet maşukası kadar süslü ve sevimli (z) çağırmaya (y)* başlamıştı.” (Keklik: 49)
- 49- “Tetiğe dokundum. *Yerde (yt) bir (z) çırpınma (y)* ...” (Keklik: 49)

- 50- “Bir Roma harabesi üzerine (yt) yeniden (z) kurulmaya (y) başlanan bu çorak Badiye limanında mutasarrıf eski bir mektep arkadaşım çıkmıştı.” (Akrep: 51)
- 51- “Bereket ikide bir çölde aşiret kavgaları, kanlı vakalar oluyor, diyet işleri çıkıyor, mutasarrıf *ara bulmaya (y), sinir yatıştırmaya (y)* gidiyordu.” (Akrep: 52)
- 52- “Her gittiğimiz aşiret şeyhinin *ziyafetler vermesi (y)* âdetti.” (Akrep: 52)
- 53- “Sonra taşı, usulca, *altındakilere (yt) bir zarar vermemeye (y)* çalışarak kaldırdı.” (Akrep: 54)
- 54- “... ona sığır bir adam ümidiyle, *o telaşla (z) koşmaya (y)* başladım.” (Akrep: 54)
- 55- “...sanki belimde benim de yürüyen bir şeyler, *göğsüme, boynuma doğru (z) tırmanmaya (y)* çabalayan kıskaçlı, yarı tüylü ayaklar vardı.” (Akrep: 54)
- 56- “O güne kadar *işitmediği bu tatlı sözün manasını (n) anlamaya (y)* çalışıyor, anladığına da inanmıyor gibiydi.” (Köpek: 56)
- 57- “Her ikisinde de hasret derecesini bulmuş olan sokulma ihtiyacı *çarçabuk (z) ısınmalarına (y)* yardım etmişti.” (Köpek: 56)
- 58- “...*dönüp (z) hemen (z) kaçmaya (y)* hazır bir halde çekingen, ihtiyatlı, ara bırakarak yürüyordu.” (Köpek: 57)
- 59- “Bir o, bir de *meyan kökünden (yt) yapılma (y)* köpüklü su: Su” (Lavrens: 61)
- 60- “...sırık kuvvetiyle *nehri (n) aşmaya (y)* çalışırken yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:” (Lavrens: 63)
- 61- “Bunu yere serdi, düzeltti, sonra *şehadet parmağının ucu ile (z) üzerine (yt) birtakım çizgiler çekmeye (y)* başladı.” (Lavrens: 63)
- 62- “Biz, *Allah'ın izniyle (z) sizi (n) iyi etmeye (y)* çalışacağız.” (Çıban: 67)
- 63- “Çanak, çömlek cinsinden çatlamaya, *kırılıp parçalanmaya (y)* istidadı o kadar gevrek şeyler ki, ...” (Çıban: 66)
- 64- “*San'a'ya (yt) dönmeniz (y)* için iki hafta *yolda geçirmeniz* lazım gelir, tedavi vaktini geçirmiş olursunuz.” (Çıban: 67)
- 65- “Adam boyu çayırlar, karşı kıyısı görünmez ırmaklar, *sonu gelmeyeceğine (yt) inanmaya (y)* başladığımız ormanlar aştık.” (Kaçak: 70)
- 66- “*Ölümü (n) beklemeye (y)* başladık.” (Kaçak: 71)
- 67- “... *karlı gecenin içine (yt) çökmeye (y)* hazırlandım ve çöktüm!” (Kaçak: 73)

68- “Geride (yt) kımıldanmaya (y) çabalayan şeyle alakam hemen hemen kesilmiştir.” (Kaçak: 72)

69- “Bir müddet sonra yanığı (n) da duymamaya (y) başladım;...” (Kaçak: 73)

70- “İşte ben de öyle giyinmişim, kordonlu elbisemin içinde (yt) şanlı (z) durmaya (y) ne kadar çalışsam insanı ayaktaki terlik kadar laubali yapan bu baştaki komik serpuşla gene eksik, askerlikten uzaktım.” (Güneş: 77)

71- “Ermek diye bir nehir yoktur, eski tufan devrinden (z) kalma (y) ırmak yatağıdır.” (Güneş: 78)

72- “Delil”e yaklaşıyoruz (n), demeye (y) başlayalı üç dört gün olmuştu, acayip sinir buhranlarına tutulmuşum.” (Güneş: 79)

73- “At oynatarak gelen karşıcılarını beklemeden, devemi çöktürmeden, boynuna asılarak yere atladım, o hurmalığa, o sulara, batmış güneş ışığında ayva peltesi gibi iç açıcı, tatlı, şuruplanmış görünen vahaya doğru (z) koşmaya (y) başladım. (Güneş: 79)

74- “Sonra uçları bükülü kalıptan çıkma (y) bıyıklar, genel kalıbı yerinde fe. .” (Güneş: 77)

75- “Daha sonra da düdükler, darbukalar (n) çalınmaya (y) başladı, erkekli, dişili danslar edildi.” (Güneş: 80)

76- “O zamanlarda yirmi yaşındakilerin, şimdikiler gibi ne tahsil, ne spor, belli başlı hiçbir ciddi meşguliyetleri yoktu; kaleme devam ederler, bıyıklarını (n) büyütmeyi (y) ve evlenmeyi düşünürlerdi.” (Hülle: 83)

77- “Hikâyemin teferruatı uzundur, çoktur, treni (n) kaçırmamanız (y) için kısa keseceğim.” (Hülle: 86)

78- “... sırrımın şehir içinde (yt) duyulmaması (y) için bir yabancı seçmişti, bu yabancıyı yolcu olmasını tercih etmişti; sonra (z) musallat olmaması (y) için de bu adamı bulunması güç olan bir semtte, geceleyin, dadısının evine getirmişti.” (Hülle: 89)

79- “Evveli Şam, aharı Şam!” diye övdüğümüz memlekette beğenilecek hiçbir şeye rast gelmeyerek (z) toz toprak içinde geze geze (z) akşamı bulmaya (y) çalışıyordum.” (Hülle: 83)

80- “Bir aralık, etrafımda (yt) çarşafı ve yaşlı bir kadının dönüp dolanması (y) merakımı çekti.” (Hülle: 83)

81- “...sonra (z) musallat olmaması (y) için de bu adamı (n) bulunması (y) güç olan bir semtte, geceleyin, dadısının evine getirmişti.” (Hülle: 89)

82- “Pardon... Sizden (yt) çekinmeye (y) lüzum görmedim.” (İstanbul: 91)

83- “Şikâyetleri kesilince *İstanbul’u (n) övmeye (y)* başladı: *Boğaz içinde akşam loşluğunu, suların mor kadifeliğini (n) anlatmaya çabalıyordu.*” (İstanbul: 92)

84- “... ona kavuşunca *en fena tarafından (z) kâm almayı (y)* icap ettirir.” (İstanbul: 90)

85- “*Sergüzeşt yapmaya (y)* müsait yarı şahsi, ıssız, tehlikeli memleketlerde ömür sürmüş iseniz bunu her gün görmüşsünüzdür, yapanlara acımışsınızdır, sonra düşününce hak vermişsinizdir.” (İstanbul: 90-91)

86- “Hiç... Şöyle, *arkadaşlarla (z) dolaşmaya (y)* geldim.” (İstanbul: 91)

87- “Ortaya dört şişe bira geldikten sonra artık *senli benli (z) olmaya (y)*, *nasihat vermeye (y)* hak kazanmış gibi.” (İstanbul: 92)

88- “*Boğaz içinde akşam loşluğunu, suların mor kadifeliğini (n) anlatmaya (y)* çabalıyordu.” (İstanbul: 92)

89- “...üç arkadaşıla *memlekete (yt) ulaşmaya (y)* çabalıyordum.” (Dişçi: 96)

90- “İncecik, yumuşak, sık otlarla bir kürk gibi kaplı olan yamaçlar kibriden adeta kabarmış, *heybetli (z) görünmeye (y)* çalışır.” (Dişçi: 96)

91- “Biliyorduk ki *kolay ve temiz (z) olması (y)* için elbiseleri öldürmeden evvel soyuyorlardı.” (Dişçi: 97)

92- “Soyunduk ve çıplak kalınca *kurşunları veya cembiyeleri (n) beklemeye (y)* koyulduk .” (Dişçi: 97)

4.2.1.4.2. -mAk Ekli İsim-Füllerle Yapılan İsim-Fiil Grubu

“Türkiye Türkçesinde *füllerin hareket adlarını yapan bu ek, eylemin hareketini sakladığı gibi cümle içinde bir ad gibi görev yapar*” (Bayraktar, 2004: 10). Bu ekle yapılan isim-fiil grupları cümle içerisinde isim görevi üstlendiği gibi başka kelime gruplarının içinde de görev alabilmektedir. İncelediğimiz hikâyelerde bu ekle yapılan isim-fiil gruplarının tamamı aşağıda gösterilmiştir.

1- “Gözlerinizin çığ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını düşünerek *bir şeyler (n) yapmak (y) bir zevke (yt) hazırlanmak (y)* istersiniz.” (Yara: 9)

2- “O zamanlar böyle yerlere subaylardan kâhya, askerlerden korucu gönderilirdi; *aşiret Araplarının akmlarına (yt) karşı koymak (y)* için...” (Yara: 9)

3- “İki aşiret, bir gazve esnasında çarpışmışlar, bu dört kişi güç bela baskından kurtulup bana sığınmış, *geceyi (n) geçirmek (y)* istiyorlar.” (Yara: 9)

4- “*Fakat bu Bedevilerin rengini, halini (n) sezmek (y)* o kadar güçtür ki...” (Yara: 13)

- 5- “*Daha çok (z) dinlemek (y) için de elini ağır tutuyordu.*” (Eskici: 18)
- 6- “*Daha iyi bir muamele görmek (y) ümidiyle belediye müsteşarı dedi ki:*” (Antikacı: 21)
- 7- “*Bir sır sezdiğini (n) belli etmek (y), böyle, sokaklarında serseri kurşunların dolaştığı ve sabahleyin köşe başlarında ölülerin sıralandığı yerde akıllı işi olmasa gerekti.*” (Antikacı: 25)
- 8- “*Yanımdaki adam Lübnan’da belediye müsteşarlığında bulunan bir delişmen Fransızdı; zengindi, şarka unvan almak (y) için gelmişti;*” (Antikacı: 20)
- 9- “*İbrikleri (n) görmek (y) istiyorum.*” (Antikacı: 21)
- 10- “*Dediğim gün şoförün yanına (yt) yerleşmek (y) imtiyazı, çok şükür bana müyesser oldu.*” (Testi: 27)
- 11- “*Ga! Ga! Ga!*” diye (zt) / tek hecelerle (zt) / bir şeyler (n) / anlatmak (y) istiyordu.” (Testi: 28)
- 12- “*Cevap vermek hususunda (yt) / bile birbirlerini (n) / geçmek (y) istediler, mallarını beğendirmek isteyen ayak satıcısı gibi bir lafazanlık, bir ağız kalabalığı ki...*” (Testi: 28)
- 13- “*Hintyağı ve Karlsbat tuzu (n) / içmek (y) için fena şekil değil!*” (Testi: 29)
- 14- “*Bardak (n) / kullanmamak (y) da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı olacak.*” (Testi: 29)
- 15- “*Bana öyle geliyordu ki maskenin altında rahat, canlı, genç çehre, hâlâ vardır, saklıdır, şöyle (zt) / açtırmek (y) kabil olsa.*” (Testi: 31)
- 16- “*Fakat testiye (yt) / de dudak (n) / dokundurmak (y) ayıptır, yasaktır.*” (Testi: 28)
- 17- “*Satıcı Katolik Süryani’ydi, tekrar yalan söylemiş olmamak (y) için sadece*
- 18- “*Benî Hamra aşiretinden biri beni görmek istiyormuş.*” (Fener: 34)
- 19- “*O sırada Estersuvar bölüğü kumandanı olarak Badiye’de bulunmaktaydım.*” (Fener: 35)
- 20- “*... korkusundan bir daha yanıma (yt) çıkmak (y) cesaretini gösterememiştir.*” (Fener: 36)
- 21- “*Yabancı memleketlerde (yt) bir kasabaya sokulup (zt) uzun müddet (zt) yaşamaktaki (y) azabın ne olduğunu bilir misiniz?*” (Zincir: 37)
- 22- “*Köşe penceresinden (yt) seyretmek (y) insana mübalağalı bir fikir gibi görünür.*” (Zincir: 38)

- 23- “Azı ve ufağı (n) incelemek (y) elbette çoğu ve büyüğü tetkikten kolaydır; kolay ve doğrudur.” (Zincir: 38)
- 24- “Dikkat ederim, bu iğreti kara suratı (n) düşürmemek (y) ister gibi boynunu dimdik tutar.” (Zincir: 39)
- 25- “Öndeki ümit, ordumuza (yt) yetişmek (y), arkadaki korku düşman ordularına (yt) çiğnenmek (y) !” (Gözyaşı: 43)
- 26- “Atından ayrılarak (zt) üç canlı yükü ile (zt) yayan (zt) kalmak (y).” (Gözyaşı: 44)
- 27- “Zira durmadan ilerleyen felaketin kafilesinden (yt) ayrı düşmek (y) Ayşe’ye hepsinden daha korkunç geliyor.” (Gözyaşı: 44)
- 28- “Toprakise (ö) daha vicık vicık hale (z) gelmektedir (y).” (Gözyaşı: 44)
- 29- “Ayşe, yavrularına sarılarak ölmeyi (n) artık (z), atın ve kendisinin kudretsizliğine bakarak (z) fena bulmaktadır (y).” (Gözyaşı: 44)
- 30- “Fakat geride kaldığını anlayıp bir müddet sıkı yürüyünce artık bu üç çocuğu (n) birden (zt) taşımak (y), sürüklemek (y) imkânı kalmadığını görüyor, hem koşuyor, hem düşünüyor.” (Gözyaşı: 44)
- 31- “İkisini olsun kurtarmak (y) için birini (n) feda etmek (y), hafiflemek lazımdır.” (Gözyaşı: 44)
- 32- “Ayşe, yanında dizkapaklarına kadar çamura bata çıka yürümeye çalışan Ali’nin elini (n) bırakmak (y) istemiyor.” (Gözyaşı: 44)
- 33- “Ses (ö) işitmek (y), hareket (ö) duymamak (y) ümidiyle dinliyor ve yavrusunun kısık kısık, ılık ılık ağladığını duyuyor, “Eyvah!” diyor.” (Gözyaşı: 44)
- 34- “Ayşe tükeniyor, demin yolda bıraktıkları at gibi yere uzanvereceğini anlayarak (zt) haykırmak (y), birini (n) imdadına (yt) çağırmak (y) istiyor.” (Gözyaşı: 45)
- 35- “Ali’sini (n) kurtarmış olmak (y) sevinciyle.” (Gözyaşı: 46)
- 36- “Yaşamadığını anlayarak (zt), azapsız (zt), kundağı (n) bir tarafa, en az çamurlu, en az batacak yere (yt) bırakıvermek (y) ...” (Gözyaşı: 44)
- 37- “Akşamüstleri kırlarda keklik sesi dinlemeyenler de tabiata yakışan en hoş nağmeyi duymamışlar (n) demektir (y) ...” (Keklik: 49)
- 38- “Kör Zülfü, bundan (yt) kurtulmak (y) için bir çare buldu, hacca gitti ve dönünce artık Hacı Zülfü Ağa oldu.” (Keklik: 47)
- 39- “Beni (n) iyice (z) görmek (y) için sağlam gözünü yüzüme çevirdi.” (Keklik: 47)

40- “‘*Hadîdî*’ denilen en iyi cins Halep yağı (ö) toplamak (y) için aşiretlerin yayıldığı çok temiz, çok kokulu, sıcacık otlarla kaplı bahar çöllerinde dolaşıyordum.” (Akrep: 51)

41- “Hâlâ *lenger başında* (yt) *deve kemiği* (n) *yalamakla* (y) uğraşan bir Bedeviyi zorla yerinden kaldırdılar, üstünde ortadan yırt-maçlı bir entari vardı, murdar, delik deşik bir paçavra.” (Akrep: 52)

42- “Fakat yağlı ağız *kemikten kalan et liflerini* (n) *dişlerinin arasından* (yt) *çekmekle* (y), ayıklamakla, ezmekle meşguldü...” (Akrep: 53)

43- “*Bedevinin kuşağı arasından düşüverecek bir akrebe* (yt) *basarak* (y) ihtimaliyle önüne bakıyordum;” (Akrep: 54)

44- “Kendini bildiğinden beri *kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp* (z) *keyifli keyifli* (z) *sallamak* (y) fırsatını bulamamış, ...” (Köpek: 55)

45- “Osman’ın bütün kurduğu hülya *bir kulübesi olmak* ve *akşam dönünce köpeğini kapısının önünde bekler* (z) *bulmaktı* (y).” (Köpek: 57)

46- “Bunu gören köpek, evvela, *yerinden* (yt) *fırlamak* (y), *ipini* (n) *kırmak* (y), hayatında ilk defa, dişleri meydanda, kuyruğu dimdik, hırlayarak *iri çizmeli adamlara* (yt) *saldırmak* (y) istedi, yapamadı.” (Köpek: 59)

47- “Daha o zaman Lavrens, *Londra civarında* (yt) *bir çocuğu* (n) *ezmemek* (y) için motosikletini ağaca çarpıp kafatası yarılarak ölmemişti.” (Lavrens: 60)

48- “Karkamış harabeleri civarındaki büyük tren köprüsünün yanında, bir haftadan beri, *Suriye hükümeti hesabına* (zt) *Fırat’ın döktüğü suyu* (n) *ölçmekle* (y) meşguldük.” (Lavrens: 60)

49- “*Hararet kesmek* (y) ve *kalbin atışını nizâma sokup* (zt) *insanı* (n) *ferahlatmak* (y) için sıcak iklimlerde bundan faydalı içki yoktur.” (Lavrens: 61)

50- “Umumi Harpten önce Karkamış’a bir İngiliz heyeti gelmişti, *harabeleri* (n) *kazmak* (y), *antika* (n) *aramak* (y) için...” (Lavrens: 61)

51- “Fakat onun işi gücü *etrafı* (n) *dolaşmaktı* (y).”

52- “Şu siyah saçını, sakalını bir dakikada aka çevireyim mi? Ama, *bir daha* (z), *kara* (z) *çıkılmamak* (y) şartıyla!” (Lavrens: 62)

53- “*Fırat’ı* (n) *bir yakadan ötekine* (yt) *geçmek* (y) için kullanılan gemilerden birine girdik.” (Lavrens: 62)

54- “O kadar ki *falcının tesirinden* (yt) *kurtarmak* (y) lüzumunu duydum, usulcacık;” (Lavrens: 64)

- 55- “Tembih şu idi: *On gün (z) kimildamadan (z) yatmak (y) ve bu ipliği (n) koparmamak (y) !*” (Çıban: 68)
- 56- “*Bize dost iki Arap emiri arasındaki gazvelere (yt) bir nihayet vermek (y), dostluk kurmak (y) için Yemen vali ve kumandanı İzzet Paşa, beni uzak çöle, ta Hadramut hududuna göndermişti.*” (Çıban: 66)
- 57- “*İlk iş hurmalıklar altına (yt) rahat bir döşek (n) kurmak (y) oldu.*” (Çıban: 67)
- 58- “*Rusya’da içeriye (yt) gönderilmek (y) emri dışarıdan, dünyadan daha uzağa, cehennemin bucağına gideceğinizi gösterir.*” (Kaçak: 70)
- 59- “*Bütün o bitip tükenmeyen yol cefasına bu yere, bu sefil ideale (yt) varmak (y) için katlanmıştık.*” (Kaçak: 71)
- 60- “*Öyle (z) olmakla (y) beraber gene de kaçtım.*” (Kaçak: 71)
- 61- “*Bu göğsü (n) başıma (yt) dayamak (y), hem sert hem yumuşak ılıkığında, kalbinin atışını dinleyerek (z) uykuya varmak (y) !*” (Kaçak: 73)
- 62- “*Biz trene (yt) yetişmek (y) üzere otomobile atladığımız zaman arkadaşlarımızdan biri dedi ki:*” (Hülle: 89)
- 63- “*İnsan kendi memleketinden uzaklaşıp da böyle başka ırklarla meskûn ayrı isimli yerlere gitti mi bilmediği, görmediği acayip vakalarla (z) karşılaşmak (y), birtakım sergüzeştler geçirmek (y) ister.*” (Hülle: 82)
- 64- “*Hem, bir daha (z), birbirimizi (n) görmemek (y) şartıyla!*” (Hülle: 82-83)
- 65- “*Bire bin katmak (y), habbeyi kubbe yapmak (y), fili yılana yutturmak (y) ...*” (Hülle: 82)
- 66- “*Sevdiği kocasının nasılsa talakı selase1 ile boşadığı bir kadın, din ahkâmı icabınca, nikâhı (n) yenilemek (y) için bir hülle yapmıştı; ...*” (Hülle: 88)
- 67- “*Medeniyetten (yt) bir müddet (z) uzak kalmak (y), ...*” (İstanbul: 90)
- 68- *Ara sıra memlekete, sılaya (yt) gitmek (y) lazım...*” (İstanbul: 92)
- 69- “*İşte, ” dedi, “onu bunun için kullanıyorum, gidemediğim İstanbul’a (yt) kavuşmak (y) için... Bu benim pasaportum dur.*” (İstanbul: 94)
- 70- “*Erkek uzun (z) söylemek (y) istemedi.*” (İstanbul: 91)
- 71- “*Daha yakından (yt) bakmak (y) istemiyordu.*” (İstanbul: 93)
- 72- “*Bir aralık, kendisine kayıtsız kalmadığımı (n) göstermek (y) için sordum:*” (Dişçi: 95)

4.2.1.4.3. -mAk +lIk Ekli İsim-Fiillerle Yapılan İsim-Fiil Grupları

“Bu ek birleşmesi -mAk isim-fiil ekinin +lık / +lik isimden isim yapma ekiyle birleşmesinden oluşmuştur” (Bayraktar, 2004: 19). Aynı eserde Bayraktar, bu ekin Türkiye Türkçesinin başlangıcına ait eserlerde kullanımının görüldüğünü, sonraları kullanımdan düştüğünü; günümüz Türkiye Türkçesinde ekin kullanımının olmadığını belirtmiştir (Bayraktar, 2004: 23). İncelediğimiz eserde bu ekin kullanıldığı isim-fiil grubuna sadece iki örnekte rastladık.

1- “Halep’e bu şeyhin şöhretini işterek koşmuş, bir gece evvel kermeste tanıştığımız sırada, bana, ertesi gün *beraber* (z) *aramaklığımızı* (y) teklif etmişti. İçki ahbablığı bu ya, peki demiştim.” (Antikacı: 20)

2- “Elimdeki krokiye göre *bir ormana ve Kıryurd adında bir kasabaya* (yt) *yaklaşmış olmaklığım* (y) lazımdı.” (Kaçak: 72)

4.2.1.4.4. -İş / -Uş Ekli İsim-Fiillerle Yapılan İsim-Fiil Grupları

“Fiillerin tarzını gösteren bu mastar eki, hareket ve oluş isimleri türetir. Oğuz Türkçesinden itibaren kullanımı görülür” (Bayraktar, 2004: 32). İncelediğimiz eserde İsim-fiil grubu içerisinde en az kullanılan ek, budur. Tahlil edilen cümlelerden aldığımız örneklerin tamamı aşağıda gösterilmiştir.

1- “...ve *her* (z) *çıkarişında* (y) etrafa kan, pıhtı zifosu serpiştiriyordu.” (Yara: 12)

2- “*Mukavvaya benzettiği kalın deriyi* (n) *iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla* (z) *kesişine* (y), *ağızına* (yt) *bir avuç çivi* (n) *dolduruşuna* (y), *sonra bunlan birer birer, İstanbul’da gördüğü maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına* (yt) *çabuk çabuk mihla-* *yışına* (y), *deri parçalarını, pis bir suya koyup* (z) *ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp* (z) *tabanlara* (yt) *sürüşüne* (y), hepsine bakıyordu.” (Eskici: 17)

3- “*Bu bakışta bir “Görüyorum!” manası...*” (Antikacı: 23)

4- “*Lübnan köylerinde* (yt) *suyun içiliş* (y) *şekli bizimkine benzemez.*” (Testi: 28)

5- “Neden sonra, yamaçlardan *kalın* (z) *ötüşlerle* (y) birçok cevap duyuldu.” (Keklik: 49)

6- “Birbirlerinden hazzedişlerinin sebebi de *bir yurt yavrusu, bir dert ortağı* (n) *oluşlarıydı* (y).” (Köpek: 57)

7- “Hâlâ gülümsüyordu, fakat başka türlü, *acı bir (z) bükülüşle (y) ...*” (Lavrens: 63-64)

8- “Ufak tefek, koyun gibi tüylü, tırnakları iki çatal bir Kırgız atıydı; kendi cinsimden gibi yakınlık duyduğum *sıcak (z) bakışlı (y)*, dilimden anlayan bir hayvancağız...” (Kaçak: 71)

9- “*Bir (z) çekişte (y) içtim.*” (Güneş: 80)

10- “Bu, *Şam’a (yt) ikinci (z) gelişimdir (y)*, ” diye söze başladı, ...” (Hülle: 82)

11- “*Her (z) vuruşunda (y)* ben ordaki acıdan ziyade, tuhaf değil mi, böğürümdeki eski kurşun yarasının sızısını duyuyordum.” (Dişçi: 98)

12- “Bayılır gibi olurken taşın her inişinde tekrar ayılıyor, beynimde ve yaramda “zınk! ” diye *sarsıcı (z) bir (z) gümleyiş (y)* işitiliyor, gözlerimi açıyordum.” (Dişçi: 98)

4.2.1.5. Zarf-Fiil Grubu

Bir zarf-fiil ile bu zarf-fiilin anlamını çeşitli yönlerden tamamlayan unsur ya da unsurlardan oluşan kelime grubudur. Cümle içerisinde zarf vazifesi gören bir kelime grubunda “*Grubun ana unsuru zarf-fiildir. Zarf-fiil genellikle grubun sonunda bulunur. (...) Yükleme olan zarf-fiil yargı bildirmez*” (Karahan, 2012: 57). Ancak zarf-fiil; özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf gibi öğelerle tamamlanabilir. Konumuz olan eserde toplam 317 zarf-fiil gurubu tespit ettik.

4.2.1.5.1. -ArAk Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“*-A zarf-fiil ekinin -rAk karşılaştırma ekiyle genişletilmesinden oluşmuş çok işlek bir zarf-fiil ekidir*” (Korkmaz, 2014: 147). Bu ek kendisinden önce gelen unsurlarla birlikte zarf-fiil grubu oluşturup cümle içerisinde yükleme zarf görevinde bağlanmaktadır. İncelediğimiz eserde yer alan bu ekle oluşturulmuş zarf-fiil grupları aşağıda gösterilmiştir.

1- “*Gözlerinizin çiğ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını (n) düşünerek (y)* bir şeyler yapmak, bir zevke hazırlanmak istersiniz.” (Yara: 9)

2- “*Bunlar konuşmuyorlardı; dişleri bembeyaz ve gözleri simsiyah (z) parlayarak (y)* bizi dikkatle dinliyorlardı.” (Yara: 10)

3- “*Çekip koparmak lazım gelmişti; hem de epeyce (z) asılarak (y) ...*” (Yara: 11)

4- “Haşan vapurda eğlendi; giril giril işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, *vardiya değiştirilirken çalınan kampanaya (yt) bakarak (y)* çok eğlendi.” (Eskici: 14)

5- “*Ağızlarında (yt) beyazımsı bir köpük (n) çiğneyerek (y)* dalgın ve küskün arka arkaya, ...” (Eskici: 15)

6- “Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere *parmağıyla (z) göstererek (y)* sordu; o güldü.” (Eskici: 15)

7- “...*yanakları pençe pençe (z), al al (z) olarak (y)* susuyordu.” (Eskici: 15)

8- “*Anlamaya başladığı Arapçayı (n), küçücük kafasında beliren bir inatla (z) konuşmayarak (y)* sustu.” (Eskici: 16)

9- “*Daha büyük bir tehlikeden (yt) korkarak (y)* deniz altında nefes almamaya çalışan-bir adam gibi tıkanıldığını duyuyordu, gene susuyordu.” (Eskici: 16)

10- “Haşan, *yüreği (ö) burkularak (y)* sordu.” (Eskici: 18)

11- “Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları *dışarının rengini geçilen manzaraları (n) içine (yt) alarak (y)* nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, *bağrının sarsıntılarıyla (z) yerlerinden oynayarak (y)*, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.” (Eskici: 18-19)

12- “Halep’e *bu şeyhin şöhretini (n) işiterek (y)* koşmuş, ...” (Antikacı: 20)

13- “*Ta kapı yanından (yt) başlayarak (z)* karmakarışık bir eşya yığını, leğenler, ibrikler, kandiller, kâseler, yazılı taşlar, boyalı camlar, tuğla parçaları yerlere serilmiş, duvarlara asılmış, rafları doldurmuş, merdiven basamaklarına kadar sıralanmıştı.” (Antikacı: 20)

14- “Kapı *iple (z) çekilerek (y)* açıldığı için bizi karşılayan yoktu; fakat yukarıdan bir ses geliyordu.” (Antikacı: 20)

15- “*Bir şey düşürmemeye, bir şeye basmamaya ve çarpmamaya (yt) dikkat ederek (y)* ahşap ve gıcırtilı merdivenlerden çıktık; sahanlık da tıka basa doluydu.” (Antikacı: 20)

16- “*Bu sefer (z) candan (z) gülerek (y) ...*” (Antikacı: 23)

17- “Öyle olmakla beraber, *Şeyh’in sükûtundan (z) sinirlenerek (y)* sormaya devam ettim.” (Antikacı: 23)

18- “*Ucuzluğuna (yt) bakarak (y)* dört kişilik otomobillerde yer bulmayı tercih ederdik.” (Testi: 27)

19- “Benî Hamra aşiretinden Ebu Ali, o gün, *ömründe ilk defa (zt) / olarak (y)*, kırk yedi yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü;” (Fener: 32)

- 20- "... eşyayı (n) eksiğine (zt) alarak (y) memnun gidiyorlardı. ." (Fener: 34)
- 21- "...feneri ıslanmasın diye, başı üstünde, kefiyesinin ageline sım sıkı sarılı (z) olarak (y) ..." (Fener: 35)
- 22- "O sırada *Estersuvar bölüğü kumandanı (ö) olarak (y)* Badiye'de bulunmakta idim." (Fener: 35)
- 23- "Sönmüştür ama o, *padişah duasında kusur ettiğine (yt) inanarak (y)* kabahati kendisinde bulmuş ..." (Fener: 36)
- 24- "Okyanus'u bir bardak veya kaşık içinde *daha fenni daha sahici (zt) olarak (y)* görebiliriz:" (Zincir: 38)
- 25- "Zavallı Senegalli, *bir türlü söyleyemediği "j" leri (n) değiştirerek (y) :*" (Zincir: 40)
- 26- "Balkondan uzanan penyu- varlıve dağınık saçlı bir frenk karısı, *ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini veren etekleri (ö) havalanarak (y)* iltifat ediyor:" (Zincir: 40)
- 27- "Bana buldok suratı; *bütün dişleri söküldükten sonra (zt) acemi bir dişçiye (yt) tam takım diş (n) yaptırıp (y)* da *çene kemikleri (ö) çökerek (y)* çehresi tanılmayacak şekle giren eski somurtkan memur tiplerini hatırlatır." (Zincir: 39)
- 28- "Arkasından yetişemediler, gittikçe uzaklaşan ve sokaklar arasında *gittikçe (zt) sönerek (y)* akseden havlamalar, o kadar!" (Zincir: 40)
- 29- "...veya taşan bir ırmağın akıntısına (yt) kapılarak (y) boğulmaları ihtimali çoğalıyor." (Gözyaşı: 44)
- 30- "Ayşe, *yavrularına (yt) sarılarak (y)* ölmeyi, artık, *atını ve kendisinin kudretsizliğine (yt) bakarak (y)* fena bulmaktadır." (Gözyaşı: 44)
- 31- "Atından (yt) ayrılarak (y) üç canlı yükü ile yayan kalmak." (Gözyaşı: 44)
- 32- "Yaşamadığını (n) anlayarak (y), azapsız, kundağı bir tarafa, en az çamurlu, en az bataklık yere bırakıvermek..." (Gözyaşı: 44)
- 33- "Karanlığın içinde (yt) düşerek (y) çamurlara gömülenler, *üstüne (yt) basılarak (y)* ezilenler çoktur." (Gözyaşı: 45)
- 34- "Ayşe tükeniyor, *demin yolda bıraktıkları at gibi yere uzanıvereceğini (n) anlayarak (y)* haykırmak, birini imdadına çağırarak istiyor." (Gözyaşı: 45)
- 35- "Ve böyle, *kanının son ateşini (n) yakarak (y), kayıp düşerek (y), gene (zt) kalkarak (y), gene (zt) yuvarlanarak (y)* yağmur, ter, gözyaşı yüzünü yıkaya yıkaya, biteviye, mola vermeden, yürüyor." (Gözyaşı: 46)

- 36- “Bunun intikamını şimdi, *tek gözüyle (z) biteviye (z) kuş peşinde (ty) dolaşarak (y)* çıkarıyordu.” (Keklik: 47)
- 37- “Halbuki kırlarda genişliğe serilmiş, incelmış, *renklerle (z) yoğrularak (y)*, süzülerek elmasiyeleşmiştir.” (Keklik: 48)
- 38- “Biraz sonra kâhya, *kucağında (yt) üstü sımsıkı örtülü bir şey (n) taşıyarak (y)* ve yaş topraklarda düşmemeye *(yt) çalışarak (y)* yanımıza geldi, ...” (Keklik: 48)
- 39- “Kuş açık havaya *(yt) çıkınca (y)* şöyle bir kabardı, *ayağının birisinin turnaklarını (n) açarak (y)* ileriye uzattı, silkindi...” (Keklik: 48)
- 40- “*Toprağı (n) eşeleyerek (y)*, kanlar idinde, tüyleri dağıla dağıla uğrunda can verenlere dişi kayıtsızdı.” (Keklik: 49)
- 41- “Dişi hâlâ ötüyordu; daha keyifli ötüyordu; kıkır kıkır, kıvrak kıvrak, *neşeden (z) katılarak (y), zevkten (z) taşarak (y)* ötüyordu.” (Keklik: 50)
- 42- “İşte bu keklik (ö) ölüm tehlikesini (n) hiçe sayarak (y) pençeleri üzerinde yükselmiş, göğsünü dikmiş, dişinin gizlendiği çalılığa doğru, o kahpe sesine doğru, önüne geçemeyeceği bir cinsiyet hırsıyla pervasız yürüyordu.” (Keklik: 50)
- 43- “...*kaynamaktan etleri kemiklerinden ayrılmış, yağlan deşilmiş, çirkin bir şekle girerek (y)* el sürmeden öğürtü veriyorlardı.” (Akrep: 52)
- 44- “Sonra taşı, usulca, *altındakilere (yt) bir zarar vermemeye çalışarak (y)* kaldırdı.” (Akrep: 54)
- 45- “... dönüp hemen kaçmaya hazır bir halde çekingen, ihtiyatlı, *ara (n) bırakarak (y)* yürüyordu.” (Köpek: 56-57)
- 46- “Onun için de artık *kasabalara (yt) uğramayarak (y)* kırlarda yaşıyorlar, yavaş yavaş çöllere kayıyorlardı.” (Köpek: 58)
- 47- “Hep bu ümitle, *ciğerlerinin söküldüğüne, sade dışardaki sıcaktan değil, içinin ateşinden de eridiğine (yt) bakmayarak (y)* yürüyordu.” (Köpek: 58)
- 48- “Karakollarda beklenirken uzaklarda, *kayalar arasına (yt) saklanarak (y)* gözcülük ediyor, *yola düşülünce (z) meydana çıkararak (y)*, *sinsi, toprak kabartılarını (n) siper tutarak (y)*, arkalarından geliyordu.” (Köpek: 58)
- 49- “Osman’ın öksürüklerini duyunca bir kısa müddet duruyor, *başını eğip bir kulağını (z) sarkıtarak (y)* dinliyordu.” (Köpek: 58)
- 50- “Gümrük kolcusu *gözleri akan sıska, iğrenç köpeği (n) göstererek (y) :*” (Köpek: 59)

51- “Sonra döndü döndü, kıvrıldı; ıslak burnunu karnının tüyleri arasına gömdü ve yaşlı gözlerini *-daima kovucu, “Hoşt!”deyici (z) olarak (y) tanıdığı-* dünyaya son bir usanç içinde yumdu.” (Köpek: 59)

52- “Daha o zaman Lavrens, *Londra civarında (yt) bir çocuğu ezmemek için (zt) motosikletini (n) ağaca (yt) çarpıp (y) kafatası (ö) yarılarak (y) ölmemişti.*” (Lavrens: 60)

53- “İngiliz tınmadı, kalktı, sallanan gemide, *esneyen ince tahtalardan (yt) aşarak (z) falcının yanına gitti.*” (Lavrens: 63)

54- “...önüne çıkan Bedevi aşiretlere uğrar, konuşur, *Arapçayı biraz daha iyi öğrenmiş (z) olarak (y) dönerdi.*” (Lavrens: 61)

55- “Hacı Kasım, *acı kahvesinden (yt) bir yudum (z) içerek (y) itiraz etti.*” (Lavrens: 64)

56- “Emirin veziri, abanozdan kemikleri ve köseleden derisi olan bir eski Habeş kölesi, süte düşmüş hamam böceği gibi tiksindirici, iri, kara gözlerini, *mavimtırak aklar içinde (z) çarpındırarak (y) tembih etti.*” (Çıban: 66)

57- “Cadı, her seher vakti başımın ucuna dikiliyor, çıbanı muayene ediyor, *“Daha olmamış!” (n) diyerek (y) dönüp gidiyordu.*” (Çıban: 67)

58- “Ben başımı (n) *dimdik (z) tutarak (y) gündüzleri çöl güneşinin kalayladığı kamaştırıcı göğe gözlerimi kapıyor, geceleri (z) açarak (y) kalaylı göğün işlenmiş manzarasında dinlendiriyordum.*” (Çıban: 68)

59- “Sıkıcı bir rüzgâr, bir yağmur, maazallah bir kum fırtınası yahut, *kölelerin dikkatsizliğine uğrayarak içimin geçtiği bir sırada sersemlikle kımıldanıvermem çöl sıcağında pişerek yavaş yavaş ibrişimlenen bu cerahat tiresini koparabilirdi.*” (Çıban: 69)

60- “İenseisk’ten *Angara Irmağı’nu (n) tutarak (z) Çin’e gidecek, Çin’i geçecek.*” (Kaçak: 71)

61- “Yalnız içimi hissediyordum ve *içimde yanarak tükenen bir yerimi! Bu, galiba yüreğimdi.*” (Kaçak: 72)

62- “Bu göğsü başıma dayamak, hem sert hem yumuşak ılıkığında, *kalbinin atışını (n) dinleyerek (y) uykuya varmak!*” (Kaçak: 73)

63- “Tekrar irademi önüme katmış, *cesedimi (n) arkamda (yt) sürüyerek (y) karlı, karanlık, zalim Çin yoluna dalmıştım.*” (Kaçak: 74)

64- “...boynuna *asılarak yere atladım, ...*” (Güneş: 79)

65- “Gergin, dar bir Hint kumaşıyla örtülü ufacık, toparlacık kalçaları (ö) ahenkle (z) yalpa vurarak karşıma dikildi, bir kadeh uzattı ve gülümseyerek şöyle dedi:” (Güneş: 80)

66- “Dalının üzerinden süzülüp (z) ağacın lifleri içinden (yt) geçerek (y) toprak testilere damlayan bu hurma rakısı gerçeği rüya gibi gösterir aslanım!” demişti.” (Güneş: 81)

67- “Çoğu defa, bunları yapamadığı içindir ki seyahatinden mübalağacı, hatta yalancı (z) olarak (y) döner.” (Hülle: 82)

68- “... Evveli Şam, aharı Şam! diye övdüğümüz memlekette beğenilecek hiçbir şeye (yt) rast gelmeyerek (y) toz toprak içinde geze geze akşamı bulmaya çalışıyordum.” (Hülle: 83)

69- “Bana insanlar görerek değil, koku alarak (y) evlerini bulurlar zehabını verir.” (Hülle: 84)

70- “Gittik, gittik. Çıkmaz zannettiğim sokaklar, daima bir başka sokağa vanyor, orası da bana çıkmaz görünüyor, ama gene bir dar dönemeçten (yt) geçit vererek (y) bir başkasına geçiyordu.” (Hülle: 84)

71- “Başına sıkı sıkıya bir namaz bezi dolamıştı, gençti, güzeldi, endamlı idi, ilk rast geldiği kanepeye oturdu, gözlerini (n) önüne eğerek (y) güçlükle: “Safa geldiniz!” dedi.” (Hülle: 85)

72- “Gene durdu, fakat birden nefesini (n) zorlayarak (y) dedi ki: “Beni bir gece için nikâh eder misiniz?” (Hülle: 85)

73- “Nikâhı, şeri şerife (yt) uygun (z) olarak (y) “linefsihı binefihi” aktedeceğiz.” (Hülle: 86)

74- “... onun içindir ki bir gecelik eşimden hakiki zevcem imiş gibi biraz (z) sıkılarak (y) ve mahremiyetine girmeyerek (y) bahsediyorum.” (Hülle: 87)

75- “Ben ne yapacağımı bilmeyerek (y) ayakta bekliyordum.” (Hülle: 87)

76- “Sinirlerim o derece gevşemişti ki, yüzümü (n) avuçlarımla (z) kapatarak (y) yatağın kenarına oturmuştum.” (Hülle: 88)

77- “Fakat kadınşaşar (z) görünerek (y) :” (İstanbul: 91)

78- “Bu mevsimde (z) İstanbul’u (n) bırakarak? (y) Yazık!” (İstanbul: 91)

79- “aheste aheste (z) yanarak (y) eriyor, erirken dökülen renkler cızırdıyarak sönüyor gibi görünüyordu.” (İstanbul: 93)

80- “...yerli ahalinin elinden (yt) güç (z) kurtularak (y) tren hattını tutmuş, üç arkadaşla memlekete ulaşmaya çabalıyordum.” (Dişçi: 96)

81- “Sekiz on Bedevi, yokuş aşağı, *entarili vekefiyeleri (ö) havalanarak (y)*, yuvarlanırlar gibi dağdan indiler.” (Dişçi: 97)

82- “*Tırnakları (ö) etime (yt) batarak (y) etimi (n) yırtarak (y) dişimi çekiyor, ...*” (Dişçi: 97)

83- “Kendimden geçmeden evvel heriflerin *beni (n) unutarak (y) veya öldü (n) sanarak (y)* üç arkadaşımın da göğüslerine birer eğri hançer sapladıktan sonra ...” (Dişçi: 98)

84- “Dişçi, *gözlerinde (yt), ispirto dökülmüş gibi mavi bir alev (ö) parlayarak (y)*” (Dişçi: 99)

4.2.1.5.2. -Inca Ekli Zarf-Fiillerle Yapılacak Zarf-Fiil Grupları

İçerisinde zaman kavramı taşıyan fiilimsi eklerinden biridir. “*Hareket halinden başka bilhassa zaman fonksiyonu belirgindir*” (Ergin, 1998: 337). “*Türkiye Türkçesinde eklendiği fiillere yalnızca -dığı zaman anlamı vermektedir*” (Bayraktar, 2004: 187). Bu fiilimsi ekini alan filler tek başına ya da kendisine bağlı unsurlarla birlikte cümle içerisinde zaman anlamı taşıyan kelime / kelime grupları oluşturmaktadır. İncelediğimiz hikâyerlede tespit ettiğimiz bu ekle yapılan zarf-fiil grupları unsurları ile birlikte aşağıda gösterilmiştir.

1- “Ben kızıl kanlı, *yaraya (yt) dökülünce (y)* yanık et kokusu veren kaynar zeytinyağını düşünüyorum, dişlerimi sıkıyordum.” (Yara: 13)

2- “*Vapur rıhtımdan kalkıpda Marmara’ya doğru (z) uzaklaşmaya başlayınca (y)* yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.” (Eskici: 14)

3- “Zaten babadan yetim kalan küçük Haşan, *anasıda (ö) ölünce (y)* uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.” (Eskici: 14)

4- “Fakat *vapor (ö), şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonar (z) sıcak memleketlere (yt) yaklaşınca (y)* kendisini bir durgunluk aldı: Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı...” (Eskici: 14)

5- “Fakat *Suriye’ye (yt) dönünce (y)* Şeyh efendiyi sormaktan kendimi alamadım.” (Antikacı: 26)

6- “*Bunu (n) düşününce (y)* kendi emrimizden kendimiz ürktük;” (Testi: 30)

7- “Yol üstü, büyükçe bir köyde, *bir doktor tabelasına (yt) / rastlayınca (y)* durduk.” (Testi: 30)

- 8- “*Şurasını (n) çekince (y) ışık salar.*” (Fener: 33)
- 9- “*Bedevi'nin bunları, yan yana yere dizmesi (n) bitince (y) cebine attı ve feneri çenesiyle işaret etti.*” (Fener: 34)
- 10- “*Bir gün (zt), zinciri (n) kopuverince (y) ne olacak?*” (Zincir: 40)
- 11- “*Senegalli bekçisini penyuvanlı gözcüsünü (n) arkasında (yt) bulamayınca (y) bütün azgınlığını, kaba sığmayan öfkesini bırakmış, sünepeleşmişti.*” (Zincir: 40-41)
- 12- “*O eski korkunç mahluk, zinciri (n) çıkınca (y), basbayağı bir köpek olmuştu. Evvelce yanına yaklaşamayan mahalle çocukları, etrafını sarıyorlar.*” (Zincir: 41)
- 13- “*Bir başkasını (n) bulunca (y) savarım! dedi.*” (Gözyaşı: 42)
- 14- “*Balkan Harbi (ö) kopunca (y), hududa çok yakın olan köyde, bir akşamüstü şu korku yayılmış: Düşman geliyor!*” (Gözyaşı: 42)
- 15- “*Sonra kucağında kıpırdamalar başlayıp hafif ağlamalar (n) işitince (y) :*” (Gözyaşı: 43)
- 16- “*Fakat geride kaldığını anlayıp bir müddet (zt) sıkı (zt) yürüyünce (y) artık bu üç çocuğu birden taşımak, sürüklemek imkânı kalmadığını görüyor, ...*” (Gözyaşı: 44)
- 17- “*Kuş açık havaya (yt) çıkınca (y) şöyle bir kabardı, ...*” (Keklik: 48)
- 18- “*Kuzular ise güzel postlanndan (yt) sıynlunca (y) demin, kırdaki o iştah verici tombulluklarını, temizliklerini kaybediyorlar, ...*” (Akrep: 52)
- 19- “*Osman'ın bütün kurduğu hülya bir kulübesi olmak ve akşam (y) dönünce (y) ...*” (Köpek: 57)
- 20- “*Köpek dizlerinin arasına giriyor, öksürükler (ö) fazlalaşınca (y) ...*” (Köpek: 58)
- 21- “*Osman'ın öksürüklerini (n) duyunca (y) bir kısa müddet duruyor, ...*” (Köpek: 58)
- 22- “*Sınırı (n) aşınca (y) köpeğine kavuşacaktı ya...*” (Köpek: 58)
- 23- “*...ılık yaşla (z) soğuk (ö) birleşince (y) gözlerim biber dökülmüş kadar yanıyordu.*” (Kaçak: 71)
- 24- “*Hepimizin kendisini dinlemek istediğimizi (n) görünce (y) anlatmaya başladı.*” (Güneş: 77)
- 25- “*Yorgun, yaralı ayaklar bir ılık, sabunla suya (yt) girince (y) ...*” (Güneş: 79)

26- “Ezandan yarım saat sonra, *karanlık basınca (y)* şu ahşap minare altında bekleyiniz; ben sizi bulurum.” (Hülle: 84)

27- “*Akşamları (z) koyun sürüsü (ö) köye (yt) dönünce (y)* nasıl yeni kuzular,” (Hülle: 84)

28- “*Merasim (ö) böyle (z) bitince (y) nikâhlım, başındaki örtüyü utanarak, usulca kaldırdı; zira artık helalimdi.*” (Hülle: 87)

29- “Fakat, sonunda *kadının masum yüzüne (yt) bakınca (y)* derin bir rikkatle bu istediğini de yaptım.” (Hülle: 87)

30- “Medeniyetten bir müddet uzak kalmak, *ona (yt) kavuşunca (y)* en fena tarafından kâm almayı icap ettirir.” (İstanbul: 90)

31- “*Şikâyetleri (n) kesilince (y)* İstanbul’u övmeye başladı: Boğaz içinde akşam loşluğunu, suların mor kadifeliğini anlatmaya çabalıyordu.” (İstanbul: 92)

32- “Kibarlaşmıştı; en düşmüş kadın bile *böyle iyi şeyler (n) düşününce (y)* kibarlaşabilirdi.” (İstanbul: 93)

33- “*Boğaz (n) deyince (y)* hatırıma korkunç bir kayalık, dumanlı dağlar, loş uçurumlar gelmesin.” (Dişçi: 96)

34- “*Kenarında yapraklarının ters tarafları (ö) rüzgârla (z) güneşe (yt) dönünce (y)* gümüşlenen narin kavaklar dizili, koyu gölgeler serilidir.” (Dişçi: 96)

35- “Soyunduk ve *çıplak (z) kalınca (y)* kurşunları veya cembiyeleri beklemeye koyulduk.” (Dişçi: 97)

36- “*Yapamayacağını (n) anlayınca (y)* ayaklanma bir çelme vurdu, düştüm! Göğsüme çökmüştü.” (Dişçi: 97)

4.2.1.5.3. -Dıkça Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“-dik, -dik partisibinin eşitlik şeklidir. Gerundium gibi kullanılmaktadır” (Ergin, 1998: 338). Bu ekle yapılan zarf-fiillerin oluşturduğu zarf-fiil gruplarının incelediğimiz eserde nadiren kullanıldığı görülmektedir. İncelediğimiz eserde bu ekle yapılan zarf-fiillerin oluşturduğu zarf-fiil grupları şunlardır.

1- “Oralarda fener ve lamba ancak böyle işlerde, *mühim sebepler (ö) oldukça (y)* kullanılır.” (Yara: 10)

2- “*Taneleri (n) birbirine (yt) çarptıkça (y)* kıvılcımlanan bir sıcak kor tipisi...” (Kaçak: 73)

3- “...sırma püsküllü ve koca kabzalı kılıç, *adım (n) attıkça (y)* tir tir titreyen apoletler...” (Güneş: 77)

4- “Gün gelip de çölleri, böyle (z), otokarlar, uçaklarla kolayca aşacağımızı (n) düşündükçe (y) kaybettiğimiz o yerlere büsbütün yanarım.” (Güneş: 78)

5- “...fakat isimleri (ö) geçtikçe (y) erkek böyle görüyordu.” (İstanbul: 93)

4.2.1.5.4. -mAdAn Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“-mAdAn eki, Eski Türkçedeki ve Eski Anadolu Türkçesindeki -mAdIn ekinin ses değişmesine uğramasından oluşmuş bir zarf-fiil ekidir” (Korkmaz, 2014: 162). Bu ek, olumsuz zarf-fiil ekidir ve çok işlektir (Ergin, 1998: 337). Ancak incelediğimiz hikâyelerde bu ekin kullanıldığı zarf-fiil grupları içerisinde yazarın çok fazla tercih etmediği zarf-fiil gruplarından biri olduğu görülmektedir. Bu zarf-fiil eki, “Yüklemi oluşturan fiil meydana geldiğinde ekin eklendiği fiilin henüz olmadığı anlamını verir” (Bayraktar, 2004: 190). İncelediğimiz hikâyelerde bu ekle yapılan zarf-fiillerin oluşturduğu zarf-fiil grupları, grubun unsurları ile birlikte aşağıda gösterilmiştir.

1- “... eline geçirdiği bir koca dülger kısıkcıyla ağızlarından (yt) sağlam bir diş (n) çekip koparmadan (y) yakalarını bırakmıyormuş!” (Dişçi: 98-99)

2- “Beyciğim, ” diyordu, “ortalık (ö) aydınlanmadan (y) çıksanız iyi olur.” (Hülle: 88)

3- “Sualime (yt), yüzüme bile bakmadan (y) Arap şivesiyle.” (Hülle: 88)

4- “At oynatarak gelen karşıcuları (n) beklemeden (y), devemi (n) çöktürmeden (y), boynuna asılarak yere atladım, ...” (Güneş: 79)

5- “Nihayet bir sabah kıvamını bulduğunu söyledi ve bir iğne ile sivilcenin başını yerinden, büsbütün (z) koparmadan (y) usulcacık oynattı.” (Çıban: 68)

6- “Hacı Kasım, Lavrens’in adını (n) anmadan (y) laf edemez!” diye gülüyordu.” (Lavrens: 60)

7- “Yasak, demişti, “baytar şahadetnamesi (ö) olmadan (y) hayvan geçemez!” (Köpek: 59)

8- “Ona da her uzandığı kapı aralığından dilini anlamadığı adamlar “Hoşt! ”a benzettiği keskin bir kelimeyle haykırıyorlar, elinde gezdirdiği kâğıt çiçeklerle Kulhüvallahı yazılı tabaklara (yt) bakmadan (y) tersyüzü geri çeviriyorlardı.” (Köpek: 55)

9- “Çekmecenin içinde, kendisine (yt) göstermeden (y), bir kâğıtla sıkıştırdım; yandı.” (Fener: 36)

10- “Sonra önüme, ardıma, yanıma (yt) bakmadan (y) koşmaya başladım.” (Testi: 31)

11- “Dökülen su, yanında hava payı olan bir huni imiş gibi ağızlarından geçer ve boğazlarında (zt) düğümlenmeden (y) midelerine zahmetsizce iner, ...” (Testi: 29)

12- “Gözleri çoktan gene kitabına çevrilmiştir; başını (n) kaldırmadan (y) cevap veriyor.” (Antikacı: 24)

13- “...ağır ağır yumuşak yumuşak, iz (n) bırakmadan (y) ve toz (n) çıkarmadan (y) gidiyorlardı.” (Eskici: 15)

14- “Sonra hiçbir şey (n) demeden (y) erin elinden feneri aldı, avluya indi .” (Yara: 10)

4.2.1.5.5. -A Ekli Zarf-Fiillerinle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

Çok eski bir zarf-fiil eki olan (-y)A eki günümüzde geniş bir kullanım alanına sahip bir ek olma özelliğini yitirmiş; “Ancak, (-y)A eki geçişli ve geçişsiz fiil kök ve gövdeleriyle, çatı ekleri almış fiil gövdelerine eklendiğinde, eşli veya zıtlı tekrarlama yoluyla işlekliliğini sürdürmüştür” (Korkmaz, 2014: 143). İncelediğimiz eserdeki bu ekle yapılan zarf-fiil gruplarının da buna uygun olduğu görülmektedir. Bu zarf-fiil ekinin temel fonksiyonu, yüklem tarzını bildiren zarf-fiil yapmaktır. İncelediğimiz eserde bu ekle oluşturulmuş zarf-fiillerin oluşturduğu zarf-fiil grupları aşağıda gösterilmiştir.

1- “...geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği (ö) sarsıla sarsıla (y) dinliyordu.” (Eskici: 18)

2- “...kırmızı halkalı gözlerinin beyaz perdelerini (n) açma kapama (y) bize baktı; hafifçe gıtgıdakladı.” (Keklik: 48)

3- “Güğüimde (yt) kaynaya kaynaya (y) katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini almış olan Arap kahvesi hülasasından kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler.” (Lavrens: 61)

4- “Bu kaba, hantal mavna omuzda bir tabut gibi (z) döne kıvrıla (y) ve gıcırdaya gıcırdaya (y), sırık kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:” (Lavrens: 62-63)

5- “Ve böyle, kanının son ateşini yakarak, kayıp düşerek, gene kalkarak, gene yuvarlanarak yağmur, ter, gözyaşı (ö) yüzünü (n) yıkaya yıkaya (y), biteviye, mola vermeden, yürüyor.” (Gözyaşı: 46)

6- “Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen cisim sizden uzakta kalıyor; yorgun bir köpek gibi (z) soluya soluya (y) arkanızda sürükleniyor.” (Kaçak: 72)

7- “Bahar içinde Marmara’ya açıldık, fırtınalardan kaçipen kötü iskelelere (yt) uğraya, inleye, dinleye, islim borularını sarıp *silindirleri (bn) çöze sıkıştırta (y)*, kasım sonu Hudeyde’ye indik.” (Güneş: 78)

8- “Mermer arklardan döne kıvrıla, *irili ufaklı yalaklardan (yt) geçe atlaya (y)*, odanın ortasında, durmamacasına sular akıp gidiyordu.” (Hülle: 85)

9- “Şöyle *büke kıvıra (y)*, *ırgalaya ırgalaya (y)*, *çene kemiklerini (bn) dağıta parçalaya! (y)*” (Dişçi: 96)

10- “Evet, dedi; mükemmel söküyordum, hem çatır çatır söküyordum, şöyle *büke kıvıra (y)*, *sallaya hırpalaya (y)*, *çene kemiklerini (n) dağıta parçalaya (y)* söküyordum!” (Dişçi: 99)

4.2.1.5.6. -All Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“-All eki her türlü fiil kök ve gövdelerinden ‘bir zamandan beri’ anlamını veren ve süreklilik gösteren zarf-fiiller türetir” (Korkmaz, 2014: 146). İncelediğimiz eserde yer alan zarf-fiil grupları içinde çok nadir kullanılmış bir zarf-fiil ekidir.

1- “*Delil’e yaklaşıyoruz, demeye (yt) başlayalı (y)* üç dört gün olmuştu, acayip sinir buhranlarına tutulmuşum.” (Güneş: 79)

4.2.1.5.7. -ken Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“Ünlü uyumu kurallarından kaçınan *-iken / -ken, -(y)ken eki, i- ek fiilinin zarf biçimidir*” (Korkmaz, 2004: 157). Bu zarf-fiil eki kendisine bağlı unsurlarla birlikte cümle içerisinde zaman anlamı taşıyan zarf-fiil grupları oluşturur. İncelediğimiz eserde bu ekin görev yaptığı zarf-fiil grupları, unsurları ile birlikte aşağıda gösterilmiştir.

1- “*Kısrığına (yt) atlarken (y)* ona kimse yardım etmedi.” (Yara: 13)

2- “Sonra Kanlıca’daki evlerini tarif etti; komşunun oğlu Mahmut’la balık tuttuklarım, *anası (ö) doktora (yt) giderken (y)* tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi.” (Eskici: 18)

3- “*Bunları (n) derken (y)* onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti. (Eskici: 19)

4- “*Ben (ö)*, *böyle dikkatli dikkatli yüzüne bakıp (z) düşünürken (y)*, birdenbire Şeyh’in gözleri üzerime çevrildi. (Antikacı: 22)

5- “*Su (n) içerken (y) !*” (Testi: 28)

- 6- “İşte otomobile bindirdikleri genç, *anlattığım şekilde (z) su (n) içerken (y)*, testinin içine girmiş olan kocaman bir eşek ansı, tazyikle emziğin dar ağzından fırlamış, gelip gırtlığa, belki de gırtlığın son boğmağına yapışmış. (Testi: 29)
- 7- “Fakat, tuhafı, *akşamüzeri (z) aynı köyden ve aynı kahvenin önünden (yt) [yüreğim atarak (y)] (z) neşesiz (zt) eve (yt) dönerken (y)* baktım, sabahleyin ölüsünü taşıdığımız yaşta bir genç, toprak testisini havaya kaldırmış, ağzını bir karış açmış. (Testi: 31)
- 8- “Sonra *sersemleşmiş bir halde (z) dönerken (y)* pazar meydanında önüne bir çerçici sergisi çıktı; yüz çeşit eşya dizilmiş bir yer sergisi... (Fener: 32)
- 9- “Bütün o kıyamet içinde, *elinden tuttuğunu ve omuzlarında taşıdığını (n) sürüklerken (y)* kucağındakine eğiliyor, dinliyor...” (Gözyaşı: 44)
- 10- “Bana hırsından gerilmiş gibi göründü; pençelerinin üzerinde yürüyordu; *sese doğru (z) giderken (y)* cakalı, hovarda, haşan bir hali vardı.” (Keklik: 49)
- 11- “Bir akşam, *çit kenarında sırtüstü yatmış (z), kafasından neler geçtiğini fark etmeden (z) düşünürken (y)*, kendisine birinin baktığını sezdi.” (Köpek: 56)
- 12- “Osman *bir memleketten bir memlekete (yt) geçerken (y)* köpeğini yollarda, kâh yürütüyor, kâh koltuğunun altına alıyordu.” (Köpek: 57)
- 13- “*Ölüverirsem ne olacak?*” diye hatırandan fena fikirler (n) geçirirken (y), kendisinden fazla ona yanıyordu.” (Köpek: 57)
- 14- “*Karakollarda (yt) beklenirken (y)* uzaklarda, ...” (Köpek: 58)
- 15- “Bu kaba, hantal mavna *omuzda bir tabut gibi döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırık kuvvetiyle (z) nehri (n) aşmayaçalıırken (y)* yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:” (Lavrens: 62-63)
- 16- “*Merdivenlerden (yt) çıkarken (y)* ayaklarımı pek basmaktan korkuyorum.” (Çıban: 66)
- 17- “Değil hakikatte, *kâbus geçirirken (y)* bile karşılaşmanızı tavsiye edemeyeceğim bir cadı...” (Çıban: 67)
- 18- “Bu, Şam’a ikinci gelişimdir, ” diye söze başladı, “ama birincisinde pek toy idim, *babam (ö) sürre kâtibi olarak (z) alayla (z) Mekke’ye (yt) giderken (y)* beni de götürüyordu;...” (Hülle: 82)
- 19- “*Bir şey mi soracak? Bir yer mi danışacak*” (n) derken (y) kadıncağız çekine çekine yanıma sokuldu: ...” (Hülle: 83)
- 20- “*...dalar gibi (z) olurken (y)* dürterek uyandırdılar.” (Hülle: 88)

21- “*Güneşli tarlalarında (yt) yerken (y) likör gibi iç ısıtan çilekler?*” (İstanbul: 93)

22- “*Bayılır gibi (z) olurken (y) taşın her inişinde tekrar ayılıyor, beynimde ve yaramda “zınk!” diye sarsıcı bir gümleyiş işitiliyor, gözlerimi açıyordum.*” (Dişçi: 98)

4.2.1.5.8. -*DIğIndA* / -*DUğUndA*, -*DIğIndAn* / -*DUğUndAn* Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

İncelediğimiz cümlelerde yer alan zarf-fiil grupları içerisinde diğerlerine nazaran az tercih edilmiş bir ektir. Bu ek, -*Dik* / -*Duk* sıfat-fiil eki ile isimin bulunma ve çıkma durum eklerinin arasına iyelik ekinin girmesi ile oluşmuş bir zarf-fiil fonksiyonlu ektir. İncelediğimiz hikâyelerde ‘-dığında’ biçiminde ekli bir gruba rastlamadık, ‘-dığından’ eki ile oluşturulan 6 zarf-fiil grubu tespit ettik. Bu eklelerle oluşturulan zarf-fiil gruplarının zaman anlamlı olduğu görülmektedir.

1- “*Şüphesi (n) arttığından (y) tekrar sordu:*” (Fener: 34)

2- “*Demin anlattık ya! cevabını verdi ve akşam (ö) yaklaştığından (y) eşyasını toplamaya koyuldu.*” (Fener: 34)

3- “*Yağmur (ö) kesilmek bilmediğinden (y) saplanıp kalmaları veya...*” (Gözyaşı: 44)

4- “*...gözlerinin yaşı (ö) kurumak bilmediğinden yanakları nemden kurtulamamıştı.*” (Köpek: 55)

5- “*Tüpleri, mangal altında sırtları yanmış kedilerinki gibi kirli sarı renkte (z) olduğundan (y) yıkansa da temizlik hissi vermez, oynamayı (n) öğrenmediğinden (y) de kimseyi eğlendiremezdi.*” (Köpek: 55)

4.2.1.5.9. -*cAsInA* Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“*Yapıca +CA eşitlik durumu ekinin, üçüncü şahıs iyelik ve yönelme durumu ekleriyle birleşmesinden oluşmuş bir ektir*” (Korkmaz, 2014: 149). İncelediğimiz eserde, zarf-fiil grupları içinde çok nadir kullanılmış bir ektir. Bu ekle oluşturulan zarf-fiil gruplarıbağlı oldukları fiilin tarzını bildirdikleri görülmektedir.

1- “*Ona baktığını fark eden arkadaşlarından yerlisi, teşvik edercesine (y) Türkçe bilir, sohbeti de güzeldir, dedi.*” (İstanbul: 90)

4.2.1.5.10. -(y)*Ip* / -(y)*Up* Ekli Zarf-FiillerleYapılan Zarf-Fiil Grupları

“*-(y)Ip / -(y)Up eki, fiilin gösterdiği işten biraz önce veya onunla aynı zamanda yapılan bir işi gösteren zarf-fiiller türetir*” (Korkmaz, 2014: 156). İncelediğimiz eserde,

zarf-fiil grupları içerisinde sıklıkla kullanıldığı görülen bir zarf-fiil ekidir. İncelediğimiz hikâyelerde toplam 74 *-(y)Ip / -(y)Up* zarf-fiil ekli zarf-fiil grubu tespit ettik.

- 1- “Gelenlerin en yaşlısı, *kısrağından (yt) inip (y)* karşıma dikildi.” (Yara: 9)
- 2- “İki aşiret, bir gazve esnasında çarpışmışlar, *bu dört kişi (ö) güç bela (zt) baskından (yt) kurtulup (y)* bana sığınmış, geceyi geçirmek istiyorlar.” (Yara: 9)
- 3- “*Dördüde (ö) silahlarını (n) bırakıp (y)* etrafıma, damın toprak zeminine çömeldiler.” (Yara: 10)
- 4- “*Ere (yt) seslenip (y)* feneri getirttim.” (Yara: 10)
- 5- “Şeyh benden çakımı istedi ve *uzun ağzını (n) açıp (y)* birden yaranın içine daldırdı. (Yara: 11)
- 6- “Bir kavunun bereyi, *acı yerini (n) oyup (y)* nasıl atarsak öyle yaptı.” (Yara: 11)
- 7- “Fakat bu parçanın elyafı bedenden tamamen ayrılmamıştı ki çektiği zaman çıkmadı; altından lastik bağlara takılı imiş gibi *çakının ucundan (yt) kayıp (y)* tekrar yaradaki yerine girdi.” (Yara: 11)
- 8- “zira Şeyh’in merhametsiz eli bunu taş ocaklarında barut deliği açanların küsküsü gibi sert, *granit sırtına (yt) bir tarafına (yt) daldırıp daldırıp (y)* çıkarıyor ve her çıkışında etrafa kan, pıhtı zifosu serpiştiriyordu.” (Yara: 12)
- 9- “*Vapur (ö) rıhtımdan (yt) kalkıp (y)* da Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.” (Eskici: 14)
- 10- “Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer, *İstanbul’da gördüğü maymun gibi (z) avurdundan (yt) çıkarıp (y)* ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, *deri parçalarını (n), pis bir suya (yt) koyup (y)* ıslatışına, *mundar çanaktaki macuna (yt) parmağını (n) daldırıp (y)* tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.” (Eskici: 17)
- 11- “Fakat vapore, *şuraya buraya (yt) uğrayıp (y) ...*” (Eskici: 14)
- 12- “Otomobili *ikide bir (z) durdurup (y) ...*” (Antikacı: 20)
- 13- “Bana öyle gelir ki, seçme adamlar; bir hadise karşısında sadece -benim gibi- müteessir olanlar, *müphem şeyler (n) duyup (y)* ruhlarından incinenler değildir; teessürle beraber bir hüküm verebilenlerdir.” (Antikacı: 24)

14- “Yukarıdan tazyikle gelen su ağzında kalır, bir türlü gırtlak boğumlarından geçemez, taşar, *göğsünüzden (yt) aşağı (zt) inip (y)* gömleğinizi sırsıklam bırakır.” (Testi: 29)

15- “Ben *yarım yamalak Arapçamı (n) / bırakıp (y)* Türkçe söylüyordum, o kadar telaşa düşmüş, yerimi, yanımdakileri unutmuştum.” (Testi: 30)

16- “Yanımdakiler kravaünü, gömleğinin düğmelerini çözmüşlerdi, *göğsü (ö) sık sık (zt) kabarıp (y)* iniyordu.” (Testi: 30)

17- “*Çarşı ortasında (yt) şaşırıp (y)* kaldı.” (Fener: 32)

18- “Bunun önüne de *ak entarisıyla kara maşlahını (n) toplayıp (y)* çöktü.” (Fener: 32)

19- “Öteki beriki, kadın ve erkek müşteriler, *serginin önünde (yt) durup (y)* pazarlık ediyorlar ve *çok defa (zt) uyusup (y) eşyayı (n) eksliğine (z) alarak (y)* memnun gidiyorlardı.” (Fener: 34)

20- “Niçin bu adamlar o güzel fenere *kibritsiz (z) yanıp (y)* ışığı tükenmeyen, is ve duman vermeyen fenere- alıcı çıkmıyorlardı.” (Fener: 34)

21- “Kalbi İngiliz seyyahının *vaha başında (yt) unutup (y)* bıraktığı ıslak sabun kalıbı gibi göğsünün içinde kapaklaşmıştı; *başka tarafa (yt) / kayıp (y)* gideceğe benziyordu.” (Fener: 34-35)

22- “Yabancı memleketlerde *bir kasabaya (yt) sokulup (y)* uzun müddet yaşamaktaki azabın ne olduğunu bilir misiniz? Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra, tanıdık çehre, alışabileceğiniz yer bulamamaktan bezir, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.” (Zincir: 37)

23- “Çam dallarında sallanan bir tırtıl torbası gibi kafanızın içi mütemediyen, *gece gündüz (z) kıvrılıp (y)* bükülen soğuk temaslı düşüncelerle dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.” (Zincir: 37)

24- “*Bu basit teleskobun önüne (yt) geçip (y)* insanlarla hayvanları tetkik en hoşlandığım eğlencelerin başında gelir.” (Zincir: 38)

25- “Bana buldok suratı; *bütün dişleri söküldükten sonra (zt) acemi bir dişçiye (yt) tam takım diş (n) yaptırıp (y) ...*” (Zincir: 39)

26- “Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer -kardif kömüründen halkolmuş, et ve adalesi ziftle yoğrulmuş bu yarı insan- *onu (bn) zincirinden (yt) sıkı sıkı (zt) tutup (y)* hava aldirmaya çıkarıyordu.” (Zincir: 39)

27- “O köpek, koskoca, simsiyah adamı, adeta, *iri şilepleri (n) çekip (y)* götüren römorkörler gibi sürüklüyordu.” (Zincir: 39)

- 28- “Uzaklarda kabaran derenin yüklü uğultusu ve yakınlarda *çamura (yt) batıp (y)* çıkan ayakların boğuk hışırtısı...” (Gözyaşı: 43)
- 29- “Evvela çöken, *sonrada (zt) başını (n) uzatıp (y)* yan üstü uzanan, bir türlü kalkmak mecalini bulamayan attan iniyorlar; çarçabuk iniyorlar.” (Gözyaşı: 44)
- 30- “*Öbür felaketlere (yt) katlanıp (y)* ümit içinde yürüyor, kafiye yetişiyor, kafilenin önüne geçiyor, kafiye geride bırakıyor ve seher vakti ay yıldızlı bir ıslak bayrak çekili küçük bir kasabaya vanyor.” (Gözyaşı: 46)
- 31- “...*çalışma saatlerinde de (z) karşılıklı (z) oturup (y)* İstanbul’dan bahsedecektik.” (Akrep: 51)
- 32- “Bilhassa çölde onu konuşurken *hep (z) beyaz yelkenlerin (ö) kayıp (y)* gittiği şurup renkli denizler, ...” (Akrep: 51)
- 33- “... fakat kuyruğunu ete tam yaklaştırdı *kendini (n) toparlayıp (y)* duraksıyor, dönüyor, sakinleşiyordu.” (Akrep: 53)
- 34- “Kendini bildiğinden beri *kuyruğunu (n) bacaklarının arasından (yt) çıkarıp (y)* keyifli keyifli sallamak fırsatını bulamamış, ...” (Köpek: 55)
- 35- “*Başını (n) kaldırıp (y)* etrafını aradı.” (Köpek: 56)
- 36- “*Barakalar önünde (yt) durup (y)* ellerini ipten sıyırdıkları zaman ona sanldı, kucağına aldı, öptü, okşadı.” (Köpek: 58)
- 37- “Osman *bir kabahat işleyip (y)* yâd illere düştüğü zaman bu köpek gibi sokaklarda sürtmüş, durmuş, neşe yüzünü unutmuştu.” (Köpek: 55)
- 38- “Osman’ın taşlara, topraklara sürtünmekten havı dökülmüş kirli hâki ceketiyile köpeğin *açlıktan (z) sertleşip (y)* seyrekleşmiş kirli postu yan yana geldi; birbirine uydu.” (Köpek: 56)
- 39- “Zira Osman’ın hastalandığı, ateşli öksürük nöbetlerine tutulduğu, günlerce *bir hendek içine (yt) sokulup (y)* yattığı oluyor.” (Köpek: 57)
- 40- “Köpek dizlerinin arasına giriyor, öksürükler fazlalaşınca *başını (n) çevirip (y)* nemli, bulanık gözleriyle yüzüne bakıyordu.” (Köpek: 58)
- 41- “...*başını (n) eğip (y)* bir kulağını sarkıtarak dinliyordu.” (Köpek: 58)
- 42- “*Osman’ın kollarından (yt) çözümlüp (y)* ip onun boynuna takıldı ve hudut levhasını tutan direğe bağlandı.” (Köpek: 59)
- 43- “Hararet kesmek ve *kalbin atışını (n) nizâma sokup (y)* insanı ferahlatmak için sıcak iklimlerde bundan faydalı içki yoktur.” (Lavrens: 61)
- 44- “Beni *geç vakit (z) yatağımdan (yt) kaldırıp (y)* yanlarına çağırdılar:” (Lavrens: 62)

- 45- “Şu kenarda *bağdaş kurup (y)* oturan Arap iyi fala bakar.” (Lavrens: 63)
- 46- “*Kadının ceylan gözlerine (yt) dalıp (y)* kaldığımız gibi *pürüzsüz yanağının parşömeni üstündeki bu cazibeli aşk yolu krokisine (yt) bakıp (y)* aklımızdan iç bahçelerdeki kuytu, karanfilli manzaraları düşünmüyor muyuz?” (Çıban: 65)
- 47- “Çarşıda, pazarda *yüzleri (ö) yarıdan yarıya (z) kemirilip (y), oyulmuşğrenç adamlara (yt) rast gelip (y)* “frenğiden mi?” diye sorduğum vakit:” (Çıban: 67)
- 48- “Ben, *ucu (n) daldan (yt) çözülüp (y)* elime verilen tireye bakıyordum.” (Çıban: 69)
- 49- “Satıcı da bunu *ölçüsüne göre (z) testere ile (z) kesip (y)* veriyordu.” (Kaçak: 71)
- 50- “Elime *küçük bir dağarcık (n) sıkıştırıp (y)* sokağı gösteriyorlardı.” (Kaçak: 74)
- 51- “O kadar soğuktu ki, sabahları sütü çanakla değil arşınla alıyorduk, *keserle (z) kırıp kırıp (y)* tencereye atıyorduk.” (Kaçak: 71)
- 52- “Orası *harbin ilk günlerinde (z) Rus ordusunun Pomeranya’ dan (yt) esir edip (z)* buralara kadar sürdüğü bir sivil Alman ailesinin eviydi; Sibirya’da daha böyle binlerce aile vardı.” (Kaçak: 74)
- 53- “*Darphanede yeni basılmış çil çil iki heybe dolusu altını (n) Emir Sadun’a (yt) götürüp (y)* kendi elimle teslim edecektim.”*Ferman efendimizin!*” (n) *deyip (y)* selam aldıktan sonra dışardakilere sordum:” (Güneş: 77)
- 54- “*Haritaya (yt) bakıp (z)* uydurmayınız, dedi.” (Güneş: 78)
- 55- Bahar içinde Marmara’ya açıldık, *fırtınalardan (yt) kaçıp (y)* en kötü iskelelere uğraya, inleye, dinleye, *islîm borularını (n) sarıp (y)* silindirleri çöze sıkıştırta, kasım sonu Hudeyde’ye indik.” (Güneş: 78)
- 56- “Zannetmem, *Yenburg’a (yt) inip (y)* kestirme geçiverecekti.” (Güneş: 78)
- 57- “Üzerine durmadan atılan şenlik silahlarının alevleri *kızıl kar parçaları gibi (z) yağıp yağıp (y)* sönüyor, tutmadan eriyordu.” (Güneş: 81)
- 58- “Yaşlı hanımın daveti hem yabancı memlekette aradığım macerayı, hem de *peşinden (yt) koşup (y)* da bir türlü temin edemediğim bir zevki önüme sermişti.” (Hülle: 83)
- 59- “Odanın ortasındaki sular, *ambardan (yt) boşanıp (y)* kileye akan buğday gibi hışıldıyordu, bir türlü konuşamıyoruz.” (Hülle: 85)
- 60- “*Beni (n) tatlık edip (y)* gidersiziz.” (Hülle: 86)

61- “Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri dolu dolu, yüzü kıpkırmızı, göğsü (ö) kabarıp (y) inen, dertli veya deli, genç kadını o halde bırakır, gider miydiniz?” (Hülle: 86)

62- “Fakat onu, *bu kupkuru çöl şehrinin bunaltıcı gecesinden (z) nasılsa (z) kurtulup (y)* bir serap manzarasına sığınmış sanılan nemli, yeşil bir iç bahçede görmüştü.” (İstanbul: 90)

63- “Zira herkesinkine benzemeyen acı maceralar, hatta felaketler *dar muhitlerde (yt) eğlence (ö) sayılıp (y)* gülüşülen sohbet mevzuları olurdu.” (Dişçi: 95)

64- “...göğüslerine birer eğri hançer sapladıktan sonra *elbiselerimizi (n) toparlayıp (y)* konuşa konuşa, ağır, ağır, avdan döner gibi, tepeye tırmandıklarını gördüm.” (Dişçi: 98)

4.2.1.5.11. -mAk+DAn Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

İsim-fiil kökenli zarf-fiil görevli bir ektir. “Eklendiği fiillere kendisinden sonra gelen zaman zarfına göre ‘-madan önce’ veya ‘-madan sonra’, ‘-dıktan sonra’ anlamlarını katan bu zarf-fiil eki -mAk isim-fiil eki ile+dAn / +dIn ayrılma ekinin birleşiminden oluşmuştur” (Bayraktar, 2004: 261). Ediskun eki, -mekten yapılmış ulaçlara da **sebeup ulaçları** demekteyiz (Ediskun, 1999: 271) şeklinde izah etmiştir. İncelediğimiz eserde tespit ettiğimiz -mAktAn ekiyle oluşturulan zarf-fiil grupları, kendisine bağlı ögeler ve bu ögelerin görevleri ile birlikte aşağıda gösterilmiştir.

1- “Osman’ın *taşlara (yt), topraklara (yt) sürtünmekten (y)* havı dökülmüş kirli hâki ceketiyile...” (Köpek: 56)

2- “Ağaçlardaki olgun, sıcak meyvelerle yerlerdeki çürük yemiş kabukları kokusundan sersemleştğini ve *mütemadiyen (z) bunları (n) yemekten (y)* de içinin koflaştığını, boşaldığını duyuyordu.” (Köpek: 56)

3- “*Uyurken yanında nefesini nefesine uyduran bir dert yoldaşından gene mahrum (z), gene tek başına (z) kalmaktan (y)* korkuyordu;...” (Köpek: 57)

4- “Böyle düşündüğü için köpeğini büsbütün seviyor, *onu (n) yabancı ülkelerde (yt) tek başına (z) bırakmaktan (y)* ürküyordu.” (Köpek: 57)

5- “*Çölleri (n), yoldaşının ardında, aç karnına, susuz, uykusuz, dili bir karış, sinsi sinsi (z) günlerce (z) aşmaktan (y)* mecalsizdi; yapamadı.” (Köpek: 59)

6- “Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra, *tanıdık çehre (n), alışabileceğiniz yer (n) bulamamaktan (y)* bezer, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.”

7- “Merdivenlerden çıkarken *ayaklarımı (n) pek (z) basmaktan (y)* korkuyorum.” (Çıban: 66)

8- “Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra, *tanıdık çehre (n), alışabileceğiniz yer (n) bulamamaktan (y)* bezer, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.” (Zincir: 37)

9- “... *Hacı Ağa ile uşaklarına karşı (z) merhametli, muhabbetli, muhallebici, İstanbul çocuğu (z) görünmekten (y)* utanıyor, vuruyordum.” (Keklik: 49)

10- “... Sıcaktan denizsizlikten, *istediği gibi konuşacak adam (n) bulamamaktan (y)* boğuluyordu.” (İstanbul: 92)

11- “Açlık, mecalsizlik, *yenilmiş (z) olmaktan (y)* utanıyor, *yolda (yt) silah kullanmadan (z) ölmekten (y)* korkuyorduk.”Şurada biraz nefes alalım!” dedik.” (Dişçi: 96)

4.2.1.5.12. -sA Şart Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“Eski Türkçedeki -sAr ekinden gelişmiş -sA eki, bilindiği gibi şart kipi oluşturan bir ektir. Ancak şart kipi kendi başına bir yargı bildirmedeği ve cümlenin asıl fiilindeki hareketin gerçekleşmesini bir şarta bağladığı için işlev bakımından zarf-fiil görevindedir” (Korkmaz, 2014: 882)

İncelediğimiz eserde 41 -sA ekli zarf-fiil grubu tespit edilmiş, bunlardan bir bölümü aşağıda gösterilmiştir:

1- “Bir kavunun bereli, acı yerini (n) oyup (z) nasıl (z) atarsak (y) öyle yaptı.” (Yara: 11)

2- “...yerinden oynatmak için (z) tıpkı çekişsiz ve kesersiz nasıl bir tahtadan çivi çıkarmaya (n) uğraşırsak (y), öyle, iki tarafa sallamaya, ırgalamaya başladı.” (Yara: 11)

3- “Tıkanmış bir musluk yalağına nasıl bir tel veya değnek soktuğunuz zaman, aşağıdan yer bulamayan su (ö) taşarsa (y), öyle mecrasız bir kan kabartısı...” (Yara: 12)

4- “Ruh ya Hassen... (n) derlerse (y) uzaklaşıyordu.” (Eskici: 15)

5- “Hadsiz, hesapsız tecrübelerimle anlıyorum ki kim (ö) bakışlarımın karşısında (yt) kaçamak, çekingen (z) davrandıysa (y) ve ben de bir “Kabımda olamamak” diye anlatabileceğim bir huzursuzluk (n) duydumsa (y), o adamın sonunda dürüst olmadığı meydana çıkmıştır.” (Antikacı: 23)

6- “Kumaş toplarının çokluğuna da hayret etti; *birbiri üstüne (zt) kat kat (zt) bütün aşiretler (ö) giyinse (y) tükenir şey değildi.*” (Fener: 32)

7- “*Her gün, iki defa güneş doğmadan ve batar batmaz Sultanın ömrüne dua etmeyi (n) unutursan (y) söner.*” (Fener: 36)

8- “*Başka cihetten (zt) düşünülürse (y), Okyanus’u bir bardak veya kaşık içinde daha fenni daha sahici olarak görebiliriz.*” (Zincir: 38)

9- “*Biliyorlar ki bu (ö) böylece (zt) sürerse (y) ovayı su basacaktır;*” (Gözyaşı: 43)

10- “*Köy zenginlerinden Zülfü Ağa ne zaman (z) sorulsa (y) avda idi.*” (Keklik: 47)

11- “*İmkân (n) olsa (y) hükümet konağındaki odasına da benim için bir masa koyduracaktı;*” (Akrep: 51)

12- “*Işık (n) vursa (y) bile içine fer düşmeyen bulanık gözlü, küçücük, sıska, yılgın bir köpekti.*” (Köpek: 55)

13- “*Çanak, çömlek cinsinden çatlamaya, kırılıp parçalanmaya istidadı o kadar gevrek şeyler ki, insana bir top (ö) patlasa (y), hepsi birden “hâk ile yeksan” olacaklar tesirini yapıyor.*” (Çıban: 66)

14- “*Ruslar, kapının önünde sakladıklarını (n) duyarlarsa (y) hepsini kurşuna dizerlerdi.*” (Kaçak: 74)

15- “*İşte ben de öyle giyinmişim, kordonlu elbisemin içinde şanlı durmaya (yt) ne kadar (z) çalışsam (y) insanı ayaktaki terlik kadar laubali yapan bu baştaki komik serpuşla gene eksik, askerlikten uzaktım.*” (Güneş: 77)

16- “*Sizi (bn) bu akşam (z) bir misafirliğe (yt) çağırırsak gelir misiniz?*” (Hülle: 83)

17- “*Şunu (n) kullanmasan (y) iyi edersin, ” dedi, “daha gençsin, kendini bitiriyorsun.*” (İstanbul: 92)

18- “*Orası bir sulak vaha boğazıdır; altından süzme zeytinyağı renginde, elinizi (n) sürseniz (y) bulaşacağını sandığınız parlak, koyu bir çay akar.*” (Dişçi: 96)

4.2.1.5.13. -DI...-mI / -DU...-mU Ekli Zarf-Fillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

“-di’li geçmiş zamanın soru biçimi ya da sorulu ve sorusuz biçimlerinin yinelenmesi artçıl ulaç (bağ-fiil) olarak kullanılabilir” (Ediskun, 1999: 176). Aynı eserde Ediskun bu eke ancak Anadolu Türkçesinde rastlandığını da belirtmektedir

(Ediskun, 1999: 261). Bu ekle yapılan zarf-fiil ve / veya zarf-fiil grupları “*Soru anlamından çok az sıyrılır ve kendisinden sonra gelen yüklemi (her halde, muhakkak, kesin olarak, hemen, artık... anlamlarından birini katarak) pekiştirir*” (Gencan, 1979: 404). İncelediğimiz eserde sık kullanılmadığı görülen bir kelime grubudur. Sadece iki cümlede rastlandı:

1- “İlk gittiğiniz zaman *bir yerde, bir kır kahvesinde veya köylü evinde (yt) su (n) istediniz mi (y)*, önünüze minimini bir toprak testi getirirler, ...” (Testi: 28)

2- “İnsan *kendi memleketinden uzaklaşıp (z) da böyle başka ırklarla meskûn ayrı isimli yerlere (yt) gitti mi (y)* bilmediği, görmediği acayip vakalarla karşılaşmak, birtakım sergüzeştler geçirmek ister.” (Hülle: 82)

4.2.1.5.14. -r...-mAz Ekli Zarf-Fiillerle Yapılan Zarf-Fiil Grupları

Bu şekilde yapılan ulaçları Ediskun, “-r -mez yapılı ulaç, bir fiil kök ya da gözdesinin geniş zamanının olumlu ve olumsuz III. Tekil kişileri art arda getirilerek yapılır. Bu ulaç -ince yapılı ulacın daha güçlüsüdür” (Ediskun, 1999: 260) şeklinde belirtmektedir. Gencan da aynı doğrultuda “Geniş zaman kiplerinden üçüncü tekil kişilerin olumlu ve olumsuzları art arda kullanılarak daha pekişik bir artçıl ulaç yapılır.” (Gencan, 1979: 398) demektedir. İncelediğimiz eserde yer alan kullanımlar aşağıda gösterilmiştir.

1- “İçeriye (yt) girer girmez (y) beni bir şaşkınlıktır aldı.” (Antikacı: 20)

2- “Her gün, iki defa güneş (ö) doğmadan ve batar batmaz (y) Sultanın ömrüne dua etmeyi unutursan söner.” (Fener: 36)

4.2.1.6. Edat Grubu

“Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hakim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir” (Korkmaz, 2014: 895).

Edatların söz dizimi içerisindeki önemli görevi, çekim edatlarının kendisine bağlı unsurlarla birlikte edat grubu oluşturmasıdır. İncelediğimiz eserde yer alan toplam 393 edat grubu aşağıda gösterilmiştir.

4.2.1.6.1. İçin Edatı ile Yapılan Edat Grupları

Bu edat, “(...) hakkında, hususunda, dolayısıyla, sebebiyle, yüzünden, maksadıyla manalarını ifade ile sebep ve gaye bildiren çekim edatıdır” (Hacıeminoğlu, 1992: 98). İncelediğimiz eserde için edatı ile kurulmuş toplam 56 tane edat grubu tespit edildi:

- 1- “O zamanlar böyle yerlere subaylardan kâhya, askerlerden korucu gönderilirdi; aşiret Araplarının akmlarına karşı koymak için...” (Yara:9)
- 2- “Gazveciler veda ve teşekkür için beni bekliyorlar.” (Yara: 13)
- 3- “Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Haşan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.” (Eskici: 17)
- 4- “Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.” (Eskici: 18)
- 5- “Kapı ipe çekilerek açıldığı için bizi karşılayan yoktu; fakat yukarıdan bir ses geliyordu.” (Antikacı: 20)
- 6- ... şarka unvan almak için gelmişti; ibrik koleksiyonu yapıyordu.” (Antikacı: 20)
- 7- “Afgan dağlıları sarışın ve mavi gözlüdürler, bu itibarla da *etnograf mütehasısları için* çok meraklı bir mevzu teşkil ederler.” (Antikacı: 22)
- 8- “Açık ve dürüst iş yapmayanlar benden ürkerler, göz göze gelmekten çekinirler; huzurum onlar için hiçbir zaman hoşlandınıcı olmaz.” (Antikacı: 23)
- 9- “Subayla karşı karşıya gelmemek için iskemlemin yerini usulcacık değiştirdim.” (Antikacı: 25)
- 10- “Bunu, dilinize ve damağınıza dokunmadığı için duyamazsınız.” (Testi: 29)
- 11- “Hintyağı ve Karlsbat tuzu içmek için fena şekil değil!” (Testi: 29)
- 12- “Satıcı Katolik Süryani’ydi, tekrar yalan söylemiş olmamak için sadece:” (Fener: 34)
- 13- “Bedevi için çok para idi.” (Fener: 33)
- 14- “Şakkülkamer” mucizesi onun için hiçti.” (Fener: 35)
- 15- “Ben çökmek için köşe penceresinden ayrılmazdım; köşe penceresinden dünyayı seyrederdim.” (Zincir: 37)
- 16- “Rasathaneler nasıl gökleri ve yıldızları temaşa için havaya uzanmış birer fen gözü ise köşe pencereleri de yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar, zemine eğilmiş birer tecrübe gözlüğüdür.” (Zincir: 38)
- 17- “Fakat hikâyesini dinlediği için savamadı.” (Gözyaşı: 42)

- 18- “Bütün köy halkı mal, mülk ne varsa bırakıp kaçmaya karar veriyor; bir anda at, öküz, araba, *fırar için*ne vasıta varsa hepsi hazır oluyor.” (Gözyaşı: 42-43)
- 19- “*İkisini olsun kurtarmak için* birini feda etmek, hafiflemek lazımdır.” (Gözyaşı: 44)
- 20- “Kör Zülfü, *bundan kurtulmak için* bir çare buldu, hacca gitti ve dönünce artık Hacı Zülfü Ağa oldu.” (Keklik: 47)
- 21- “*Beni iyice görmek için* sağlam gözünü yüzüme çevirdi.” (Keklik: 47)
- 22- “Halep’te güneş taş duvarlı ak sokakların cenderesine *tıkandığı için* bir nevi ışık dumanıdır;” (Keklik: 48)
- 23- “‘*Hadîdî*’ denilen en iyi cins Halep yağı toplamak için aşiretlerin yayıldığı çok temiz, çok kokulu, sıcacık otlarla kaplı bahar çöllerinde dolaşıyordum.” (Akrep: 51)
- 24- “İmkân olsa hükümet konağındaki odasına da *benim için* bir masa koyduracaktı; ...” (Akrep: 51)
- 25- “*Uzakta kalanlar için* İstanbul’un kaldırımları bozuk değildir, sokaklarda çamur ve süprüntü yoktur; tramvaylarda ve vapurlarda azap çekilmez.” (Akrep: 51)
- 26- “Bazen de *onubir yerde bırakmadığı için* işe gidemiyordu.” (Köpek: 57)
- 27- “Her şeyi garipsemişti, *onun için* böyle yılgın, kamburu çıkık, kuyruğu bacaklarının arasında, yaşlı gözlüydü.” (Köpek: 57)
- 28- “*Böyle düşündüğü için* köpeğini büsbütün seviyor, onu yabancı ülkelerde tek başına bırakmaktan ürküyordu.” (Köpek: 57)
- 29- “*Onun için* de artık kasabalara uğramayarak kırlarda yaşıyorlar, yavaş yavaş çöllere kayıyorlardı.” (Köpek: 58)
- 30- “Osman *serseri ve yabancı olduğu için* daha güneydeki bir komşu ülkesine atılacaktı. Sının aşınca köpeğine kavuşacaktı ya...” (Köpek: 58)
- 31- “*Hasretin sona ermesi için* hem de asker gibi, dik ve intizamlı yürüyordu.” (Köpek: 58)
- 32- “Daha o zaman Lavrens, *Londra civarında bir çocuğu ezmek için* motosikletini ağaca çarpıp kafatası yarılarak ölmemişti.” (Lavrens: s: 60)
- 33- “*Hararet kesmek ve kalbin atışını nizâma sokup insanı ferahlatmak için* sıcak iklimlerde bundan faydalı içki yoktur.” (Lavrens: 61)
- 34- “Umumi Harpten önce Karkamış’a bir İngiliz heyeti gelmişti, *harabeleri kazmak, antika aramak için*...” (Lavrens: 61)
- 35- “*Fırat’ı bir yakadan ötekine geçmek için* kullanılan gemilerden birine girdik.” (Lavrens: 62)

36- “Bu kaba, hantal mavna omuzda bir tabut gibi döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırik kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken *yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için* bize dediler ki:” (Lavrens: 62-63)

37- “*Bize dost iki Arap emiri arasındaki gazvelere bir nihayet vermek , dostluk kurmak için* Yemen vali ve kumandanı İzzet Paşa, beni uzak çöle, ta Hadramut hududuna göndermişti.” (Çıban: s66)

38- “Arap, “habis” kelimesini *her ne için* kullanırsa ondan çekinmelidir.” (Çıban: 66)

39- “*San’a’ya dönmeniz için* iki hafta yolda geçirmeniz lazım gelir, tedavi vaktini geçirmiş olursunuz.” (Çıban: 67)

40- “*Onun içindir* ki kımıldanmadan, ...” (Çıban: 68)

41- “Bütün o bitip tükenmeyen yol cefasına bu yere, *bu sefil ideale varmak için* katlanmıştık.” (Kaçak: 71)

42- “*Kaçmak için* kanat bile kâfi gelemezdi.” (Kaçak: 71)

43- “Anladım ki, ölüyorum, *sönmüş kalbimi gömmek için* karlı gecenin içine çökmeye hazırlandım ve çöktüm!” (Kaçak: 73)

44- “Aramızda, *ticaret için* Irak’a giden, yeni tanıştığımız yaşlı bir Osmanlı zabiti...” (Güneş: 76)

45- “Kadın geç geldi ve beni, *geceye karıştığım için* zor fark etti.” (Hülle: 84)

46- “*Kendimi beğendirmedişime hükmettiğim için* böyle demiştim. Kadın al al oldu.”

47- “Beni *bir gece için* nikâh eder misiniz?” (Hülle: 85)

48- “Gene sustuk, fakat *kulaklarım şiddetle uğuldadığı için* “Kââ” ortasındaki suların sesini artık duymuyordum.” (Hülle: 86)

49- “Hikâyemin teferruatı uzundur, çoktur, *treni kaçırmamanız için* kısa keseceğim.” (Hülle: 86)

50- “Sevdiği kocasının nasılsa *talakı selase ile* boşadığı bir kadın, din ahkâmı icabınca, *nikâhı yenilemek için* bir hülle yapmıştı; *sırrının şehir içinde duyulmaması için* bir yabancı seçmişti, bu yabancıyı yolcu olmasını tercih etmişti; *sonra musallat olmaması için* de bu adamı bulunması güç olan bir semtte, geceleyin, dadısının evine getirmişti.” (Hülle: 88)

51- “*Böyle olduğu için* de insana hoş kokulu serin, etli, diri, tatlı görünüyordu.” (İstanbul: 90)

52- “İşte, ” dedi, “onu *bunun için* kullanıyorum, *gidemediğim İstanbul’a kavuşmak için...*” (İstanbul: 94)

53- “Gözlerinde; *aklı tam olmayanlarda rastladığım kâh alevlenen, kâh pelteleşen bir kararsız ışık gördüğüm için onun yarı meczup olduğuna hükmetmişim.*” (Dişçi: 95)

54- “Bir aralık, kendisine *kayıtsız kalmadığımı göstermek için sordum:*” (Dişçi: 95)

55- “Arkadaşlanna, çöl karargâhlarında *dört seneden beri yaşadığım için öğrendiğim dilden bağırıyordu:*” (Dişçi: 97-98)

4.2.1.6.2. *Gibi* Edatı ile Yapılan Edat Grupları

“Türkçenin her devrinde ve şivesinde yaygın bir kullanışı olan ‘kibi’, batı Türkçesinde ‘gibi’ telaffuzu ile kullanılmaktadır” (Hacıeminoğlu, 1992: 41). İncelediğimiz hikâyelerde gibi edatı ile kurulmuş edat gruplarından seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir.

1- “Fakat bu parçanın elyafı bedenden tamamen ayrılmamıştı ki çektiği zaman çıkmadı; altından *lastik bağlara takılı imiş gibi* çakının ucundan kayıp tekrar yaradaki yerine girdi.” (Yara: 11)

2- “...fakat çiftlik gene, *sabah oluyormuş gibi*, şevkini kaybetmeyen bir aydınlık içinde, *kuş civıltılarıyla dolu, gölgesiz, hüzensüzdü.*” (Yara: 9)

3- “Yaralı “Of! ” bile demedi; sadece, omzunu, şöyle, *bir sinek konmuş gibi* oynatmıştı.” (Yara: 11)

4- “Şimdi Şeyh’in iki parmağı - kirli, kara tırnaklı kadit parmakları - yaranın içine *paslı bir kısıkaç, bir kerpeten gibi* sokulmuştu.” (Yara: 11)

5- “*Sönük petrol ışığının altında katran gibi* görünen ve sıcaklığı duyulan bir kan tabakası...” (Yara: 12)

6- “...zira Şeyh’in merhametsiz eli bunu *taş ocaklarında barut deliği açanların küsküsü gibi* sert, granit sırtına bir tarafına daldırıp daldırıp çıkarıyor ve her çıkarışında etrafa kan, pıhtı zifosu serpiştiriyordu.” (Yara: 12)

7- “...yağ pek ustalıklı bir şekilde, bir damlası etrafa sıçratılmadan, *dar ağızlı bir şişeye hunisiz mayi aktarılır gibi*, yaraya ağır ağır boşaltıldı.” (Yara: 12)

8- “...*dördü de keyifli gibi* idiler.” (Yara: 13)

9- “Vapur rıhtımdan kalkıp da Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler, *üzerlerinden ağır bir yük kalkmışgibi* ferahladılar.” (Eskici: 14)

10- “Haşan vapurda eğlendi; giril giril işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, *kurutulacak çamaşırlar gibi* iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalman kampanaya bakarak çok eğlendi.” (Eskici: 14)

11- “Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona *İstanbul’daki gibi:*” (Eskici: 14)

12- “... *ismi değişir gibi* olmuştu.” (Eskici: 14)

13- “Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, *gırtlığında lokmasını yutamamış gibi* bir sert düğüm, daima susuyordu.” (Eskici: 15)

14- “Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri *yeni otomobil boyası gibi* aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında, pırlıl pırlıl yanıyordu.” (Eskici: 15)

15- “*Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan-bir adam gibi* tıkanıldığını duyuyordu, gene susuyordu.” (Eskici: 16)

16- “*Deri gibi* sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı;” (Eskici: 16)

17- “Torbasında da *mukavva gibi* bükülmüş bir tomar duruyordu.” (Eskici: 16)

18- “... *İstanbul’da gördüğü maymun gibi* avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlaysına, ...” (Eskici: 17)

19- “Bana öyle gelir ki, seçme adamlar; bir hadise karşısında sadece *-benim gibi-* müteessir olanlar, müphem şeyler duyup ruhlarından incinenler değildir;” (Antikacı: 24)

20- “Siz önde, *kaptan mevkiinde gibisinizdir*; onlara eliniz, eteğiniz sürünmez, ...” (Testi: 27)

21- “*Her dağlı Lübnan genci gibi* siyahça fesinde henüz kalıpçının sıcağı ve fırçası sezilen, lacivert kostümlü biri...” (Testi: 2-28)

22- “...*mallarını beğendirmek isteyen ayak satıcısı gibi* bir lafazanlık, bir ağız kalabalığı ki...” (Testi: 28)

23- “Dökülen su, *yanında hava payı olan bir huni imiş gibi* ağızlarından geçer ve boğazlarında düğümlemeden midelerine zahmetsizce iner...” (Testi: 29)

24- “Hasta ağzını havaya kaldırmış, bir karış açık, *tıpkı hayalî bir testiden su içiyormuş gibi* yutkunmaya çalışıyor, belli ki yutkunamıyor.” (Testi: 29-30)

25- “Hastanın demin kıpkızıl olan yüzü morarıyor, gözleri büyüyor, dikleşiyordu; burun delikleri de *ağzı gibi* açılmıştı, gerilmişti, kurumuştı.” (Testi: 30)

- 26- “Kapıyı çaldım, arkasında biri bekliyormuş gibi çarçabuk açıldı, bir papaz, uzun boylu, simsiyah vakarlı bir papaz göründü, sordum:” (Testi: 31)
- 27- “Rahat etmesine dua edeceğim birisi de orada! ” der gibi...” (Testi: 31)
- 28- “Kalbi İngiliz seyyahının vaha başında unutup bıraktığı ıslak sabun kalıbı gibi göğsünün içinde kapaklaşmıştı; başka tarafa kayıp gideceğe benziyordu.” (Fener: 34-35)
- 29- “Zira sihirli fener hikâyesini, bütün urban gibi o da kulaktan bilirdi.” (Fener: 35)
- 30- “Hikâyesini de, söylediğim gibi, anlattı.” (Fener: 35)
- 31- “Kızı verirsem kendisini değil, şeyhini bile kırk katırım kuyruğuna bağlatır, masallardaki gibi kırk parça ederdim.” (Fener: 36)
- 32- “Çam dallarında sallanan bir tırtıl torbası gibi kafanızın içi mütemadiyen, gece gündüz kıvrılıp bükülen soğuk temaslı düşüncelerle dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.” (Zincir: 37)
- 33- “Köşe penceresinden seyretmek insana mübalağalı bir fikir gibi görünür.” (Zincir: 38)
- 34- “Dikkat ederim, bu iğreti kara suratı düşürmemek ister gibi boynunu dimdik tutar.” (Zincir: 39)
- 35- “Dünyaya parçalanıp yok edilecek lüzumsuz, zararlı, iğrenç bir şeymiş gibi kin ile, anarşist gözü ile bakıyordu.” (Zincir: 39)
- 36- “O köpek, koskoca, simsiyah adamı, adeta, iri şilepleri çekip götüren römorkörler gib isürüklüyordu.” (Zincir: 39)
- 37- “Zincirden boşanırsa, şüphesiz, önüne insan ve hayvan ne gelirse, neresi gelirse, hemen mengene gibi tuttuğunu bırakmaz, sert yaylı, çenesinde parçalandığını, koptuğunu göreceğiz.” (Zincir: 39)
- 38- “O zaman, çaresiz, çeke çeke, koparır gibi tekrar eve sokuyorlar. (Zincir: 40)
- 39- Balkondan uzanan penyuvarlı ve dağınık saçlı bir frenk karısı, ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini veren etekleri havalanarak iltifat ediyor:” (Zincir: 40)
- 40- “Köpek mancınıktan kurtulan bir taş gibi fırlamış, bir an içinde gözden kaybolmuştu.” (Zincir: 40)
- 41- “Eminim ki Juju’nun gamlı gözlerinden ara sıra, uzak, şanlı bir hatıra gibi bu zincir geçiyor, köpek, zincirini arıyordu.” (Zincir: 41)

- 42- “Kucağındaki ıslak, hareketsiz, sessiz bohça ona zaten *cansız gibi* görünüyor.” (Gözyaşı: 44)
- 43- “Ali, gemi *aziya almış bir atın arkasından, üzengiye takılı çekilen bir ceset gibiydi*, yürümüyordu, yüzükoyun, elinden anasına bağlı sürükleniyordu.” (Gözyaşı: 45)
- 44- “*Uzun bir hasretten sonra birbirlerine kavuşmuşlar gibi* sokuluyorlar, belki seviniyorlar. Kaçma hâlâ devam ediyor, yağmur ve çamur da beraber...” (Gözyaşı: 45)
- 45- “Ayşe tükeniyor, *demin yolda bıraktıkları at gibi* yere uzanıvereceğini anlayarak haykırmak, birini imdadına çağırarak istiyor.” (Gözyaşı: 45)
- 46- “Kalk Ali, kurtulduk Ali, ” diyor, gülümsüyor, mütemadiyen, *geceki yağmur gibi* dökülen coşkun gözyaşları içinde gülümsüyor...” (Gözyaşı: 46)
- 47- “*Sıcak iklimlerin ağaçsız ve kiremitsiz her taş şehri gibi* tek bir renk ve değişmez bir ışık ile kaplıyız; mevsimleri içeriye sokmuyoruz.” (Keklik: 48)
- 48- “...*duman gibi* fazla koyu, boğucu, adeta isli, göz yumdurucu ve şaşırtıcıdır.” (Keklik: 48)
- 49- “Bir zamanlar keklik sekişli yosma bir Nazlı da *benim ve benim gibi* birçok delikanlıların canını yakmıştı!” (Keklik: 48)
- 50- “Bana *hırsından gerilmiş gibi* göründü;” (Keklik: 49)
- 51- “Hatta sesi, *bu zulümden zevk alıyor gibi* gittikçe naz ve cilve kesiliyordu, ” (Keklik: 49)
- 52- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep beyaz yelkenlerin kayıp gittiği şurup renkli denizler, *avize gibi* şıkırdayan pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, *tüy gibi* ince kadınlar ...” (Akrep: 51)
- 53- “Leylak dalları *yüzünüze sürülür gibi* olur;” (Akrep: 51-52)
- 54- “Bedeviler *bir akbaba sürüsü gibi* saldırıyorlar, öyle, didikleterek, bizi tiksindirerek yiyorlardı.” (Akrep: 52)
- 55- “Hayvan şöyle bir gerildi, zehirli kuyruğunu, tabii şevkiyle büktü, vücudunun üzerinden aşırıldı, getirdi, *kolun bir tarafına sokacaktı gibi* hırsıyla uzattı.” (Akrep: 53)
- 56- “...ve her defasında yeni çıkan akrep, *ilki gibi*, evvela bir sokma hareketi yapıyor, ” (Akrep: 53)
- 57- “Önümüze düştü, *bir hayvanat müzesi müdürünün arkasından gider gibi* şaşkın, düşünceli, oldukça ürkek ve iğrenme halinde idik.” (Akrep: 54)

58- “Tüyleri, *mangal altında sırtlan yanmış kedilerinki gibi* kirli sarı renkte olduğundan yıkansa da temizlik hissi vermez, oynamayı öğrenmediğinden de kimseyi eğlendiremezdi.” (Köpek: 55)

59- “Osman bir kabahat işleyip yâd illere düştüğü zaman *bu köpek gibi* sokaklarda sürtmüş, durmuş, neşe yüzünü unutmuştu.” (Köpek: 55)

60- “*O güne kadar* işitmediği bu tatlı sözün manasım anlamaya çalışıyor, *anladığına da inanmıyor gibiydi.*” (Köpek: 56)

61- “Efendisinin arkasından hâlâ, *kovulacakmış gibi* bir ürkeklikle gidiyor, dönüp hemen kaçmaya hazır bir halde çekingen, ihtiyatlı, ara bırakarak yürüyordu.” (Köpek: 56-57)

62- “Bu köpek de Osman’ın memleketinden nasılsa buralara düşmüştü; o da *kendisi gibiydi, ...*” (Köpek: 57)

63- “Hasretin sona ermesi için hem de *asker gibi*, dik ve intizamlı yürüyordu.” (Köpek: 58)

64- “*Aneze, Şammar, Mevalî, Hadîdî gibi* göçmen, *Bû Assaf, Baggare, Bû Şaaban gibi* yarı yerleşik ne kadar aşiret varsa hepsiyle tanışmış, yemeklerini yemiş, çadırlarında gecelemiş, gazvelerini seyretmiş, masallarım dinlemiş, türkülerini ezberlemişti.” (Lavrens: 61)

65- “Bu kaba, hantal mavna *omuzda bir tabut gibi* döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırik kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:” (Lavrens: 62-63)

66- “Çölde, *fırtınalardan sonra* gördüğümüz *yılan derisi menevişleri gibi* acayip, süslü, kararsız çizgiler... Dünkü gibi hatırımdadır, hem bunları çiziyor, hem de şöyle söyleniyordu:” (Lavrens: 63)

67- “Yâ Emir! Dökdüğün kan, yaptığın gazve, saçtığın altın *Fırat gibi* boşa akıyor.” (Lavrens: 63)

68- “*Kadının ceylan gözlerine dalıp kaldığımız gibi* pürüzsüz yanağının parşömeni üstündeki bu cazibeli aşk yolu krokisine bakıp aklımızdan iç bahçelerdeki kuytu, karanfilli manzaraları düşünmüyor muyuz?” (Çıban: 65)

69- “Koca kumsalların ortasına, sanki yer azmış, *arsa pahalıymış gibi* onar katlı alçı evler kurmuşlar.” (Çıban: 66)

70- “Emirin veziri, abanozdan kemikleri ve köseleden derisi olan bir eski Habeş kölesi, *süte düşmüş hamam böceği gibi* tiksindirici, iri, kara gözlerini, mavimtırak akları içinde çırpındırarak tembih etti:” (Çıban: 66)

71- “Bu habis çıban, nerede çıkarsa, etrafım *bir selin açtığı oyuk gibi* deşiyor, göz veya burun, ne bulursa alıp götürüyordu.” (Çıban: 67)

72- “Şayet o koparsa çıbanın özü içinde kalır ve benim de yüzüm, *çarşıda rastladığım Bedevilerinki gibi* gelir, deşilir, yara çene kemiklerimi meydana çıkarır, bir gözümü de alıp götürürdü.” (Çıban: 68)

73- “...*kalıp gibi* yatıyordum.” (Çıban: 68)

74- “*Bir örümcek ağı teli gibi* iki baştan tutturulmuş, boşlukta gidip gidip geliyordu.” (Çıban: 68)

75- “Onuncu günü Emir geldi, vezir geldi, eşraf ve ahali geldi, hurma ormanı *panayır yeri gibi* insanla doldu.” (Çıban: 69)

76- “Zindanlarda yatıyor, yaya yürüyor, aç kalıyor, soğuktan buz kesiyor, sıcaktan *mum gibi* eriyorduk.” (Kaçak: 70)

77- “Nihayet donmuş bir göl kenarında katır katır buz tutmuş balık ağlarının *çit gibi* çevirdiği saz kulübelerle dolu köyümsü bir kasabaya vardık.” (Kaçak: 71)

78- “Donmayan bir şey yoktu; gözyaşlarımız bile yanaklarımızdan *katı katı, dolu taneleri gibi* yuvarlanıyordu.” (Kaçak: 71)

79- “...*kendi cismimdenmiş gibi* yakınlık duyduğum sıcak bakışlı, dilimden anlayan bir hayvancağız...” (Kaçak: 71)

80- “Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine dönüp dönüp bakıyordum; *yarın ak ovada kalacağını bildiğim kendi kara tümseğimi seyreder gibi...*” (Kaçak: 72)

81- “Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen cisim sizden uzakta kalıyor; *yorgun bir köpek gibi* soluya soluya arkanızda sürükleniyor.” (Kaçak: 72)

82- “Yaşamak iradesini, ruh kuvvetini, işte o gün, *cismimin önünde koşan bir yarı hayalet gibi* iyice görmüş, peşine düşmüştüm.” (Kaçak: 72)

83- “*Bir müddet sonra* yanığı da duymamaya başladım; yüreğim alevini, kızıllığını, yakıcılığını kaybetmişti, koflaşmıştı, *bir toprak kül gibi* dağıldı.” (Kaçak: 73)

84- “Tam o sırada *karlar üstüne benimle beraber uzanmış bir iki ışık çizgisi* görür gibi olmuştum.” (Kaçak: 73)

85- “Bu çizgiler bana *genişliyor gibi* geldi.” (Kaçak: 73)

86- “*Bir darağacı önünde gibi* şuursuz, dilsiz, külçe halindeydim.” (Kaçak: 74)

87- “Tedbirli olmak lazımdı, zira, yolda *benim gibi* buhrana tutulmuş iki askeri kaybetmiştik.” (Güneş: 79)

- 88- “... otokarın kalın kesme camları ardından *boş sinema şeridi gibi* kayıp giden kumlu düzlüklere dalmış, o zamana kadar söze karışmamıştı.” (Güneş: 76)
- 89- “Her şeyi, hepsi de o akide kızılığında *cam gibi* parlak, cilalı, içi dışı aydınlık, ferah, hoş renkte idi, peri masalı kadar süslü, sevindirici, acayip, sanki yalandı.” (Güneş: 79)
- 90- “At oynatarak gelen karşıcuları beklemeden, devemi çöktürmeden, boynuna asılarak yere atladım, o hurmalığa, o sulara, batmış güneş ışığında *ayva peltesi gibi* iç açıcı, tatlı, şuruplanmış görünen vahaya doğru koşmaya başladım.” (Güneş: 79)
- 91- “İşaret edilen yerinden kalktı, *körpe hurma ağacı gibi* narin, ince endamlı, yarı çıplak bir vücut...” (Güneş: 80)
- 92- “Dalının üzerinden süzülüp ağacın lifleri içinden geçerek toprak testilere damlayan bu hurma rakısı gerçeği *rüya gibi* gösterir aslanım! ” demişti. (Güneş: 81)
- 93- “Üzerine durmadan atılan şenlik silahlarının alevleri *kızıl kar parçaları gibi* yağıp yağıp sönüyor, tutmadan eriyordu.” (Güneş: 81)
- 94- “Sustu, otokar penceresinden *boş sinema şeridi gibi* kayıp giden bir çöle, *hayalinde mi, hakikatte mi geçtiğini anlayamadığım o tarçınlı akide şekeri rengindeki hurmalıktan iz arar gibi* tekrar bakmaya koyuldu.” (Güneş: 81)
- 95- “O zamanlarda yirmi yaşındakilerin, *şimdikiler gibi* ne tahsil, ne spor, belli başlı hiçbir ciddi meşguliyetleri yoktu;...” (Hülle: 83)
- 96- “... heyecanla alevlenmiş yüzüme serinlik *ıslak bir tülbent gibi* hoş ve yumuşak yapışıyor.” (Hülle: 85)
- 97- “Odanın ortasındaki sular, *ambardan boşanıp kileye akan buğday gibi* hışıldıyordu, bir türlü konuşamıyoruz.” (Hülle: 85)
- 98- “Aradan, bakınız, kırk sene geçtiği halde ben bu nikâhın hükmüne inanmaktayım ve onun içindir ki bir gecelik eşimden *hakiki zevcem imiş gibi* biraz sıkılarak ve mahremiyetine girmeyerek bahsediyorum.” (Hülle: 87)
- 99- “*Ne gibi* efendim?” (Hülle: 87)
- 100- “Yatakta döne döne kimbilir kaç saat geçmişti, *dalar gibi* olurken dürterek uyandırdılar.” (Hülle: 88)
- 101- “*Gözüm gibi* saklarım, mübarek bir saniye şaşmaz!” (Hülle: 89)
- 102- “Ortaya dört şişe bira geldikten sonra artık senli benli olmaya, *nasihat vermeye hak kazanmış gibi*.” (İstanbul: 92)
- 103- “Sıcaktan denizsizlikten, *istediği gibi* konuşacak adam bulamamaktan boğuluyordu.” (İstanbul: 92)

104- “Güneşli tarlalarında yerken *likör gibi* iç ısıtan çilekler?” (İstanbul: 93)

105- “Deniz bir renkte değilmiş, *Hint şalı gibi* üzerinde turuncu, şaraptortusu, yavruağzı birçok renkler, çeşitli re-simler belirir, uzakta Beyoğlu’nu, tütsü koktuğunu zannettiği bir duman kaplarmış; günlük tütsüsü!” (İstanbul: 93)

106- “Ona Haliç’in akşam üzeri pelteleşen sularında her kayık, ayrı renkte bir ışıkla tutuşmuş, aheste aheste yanarak eriyor, erirken dökülen renkler *cızırđıyarak sönüyor gibi* görünüyordu.” (İstanbul: 93)

107- “*İstanbul gibi* hem akıcı, hem durgun, açıklıkları ve kuytuluklarıyla hem ışıldak, hem gölgeli, yarı kirli, yarı temiz, o ruhta, o mahiyette bir şey oluvermişti.” (İstanbul: 93-94)

108- “Böcek kabuğu morluğundaki gözlerinin bebeklerinde *Noel çamlarına asılmış çok ışıltılı oyuncaklar gibi* titreşen, dönüp dönüp pırılđaşan bir sürü hoş şekilli, çocukça şeyler oynayıyordu; orada bir şenlik vardı.” (İstanbul: 94)

109- “İncecik, yumuşak, sık otlarla *bir kürk gibi* kaplı olan yamaçlar kibrinden adeta kabarmış, heybetli görünmeye çalışır.” (Dişçi: 96)

110- “Sekiz on Bedevi, yokuş aşığı, entarili ve kefiyeleri havalanarak, *yuvartlanır gibi* dağdan indiler.” (Dişçi: 97)

111- “Kulakları küpeli, saçları örülü, *sırım gibi* ince, şeytan yüzlü ve maymun elli çapulcu Urban...” (Dişçi: 97)

112- “Ağzını açmış, dudaklarını sıyırılmış ve *satın alınacak atın yaşını muayene eder gibi* dikkatle dişlerine bakıyordu.” (Dişçi: 97)

113- “Aranılıp getirilen taşı, şimdi, bütün hızı ile kuronlu dişime, bazen acelesinden yanındakilere ve daima dudaklarıma *bir keser gibi* kaldırıp kaldırıp indiriyordu.” (Dişçi: 98)

114- “Dişçi, gözlerinde *ispirto dökülmüş gibi* mavi bir alev parlayarak:” (Dişçi: 99)

4.2.1 6.3. İle / -yla, -yle Edatıyla Yapılan Edat Grupları

“*Türkçenin Çağatay ve Batı Türkçesi sahasında Eski Türkçedeki ‘birle’ ve ‘bile’ yerine yaygın olarak kullanılmıştır. Aslı şeklini umûmiyetle muhafaza etmiştir. ...Bu kelimenin bağlama ve çekim edatı olarak kullanılışı aşığı yukarı birbirinin aynıdır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 45-46). İncelediğimiz hikâyelerde bu edat kullanılarak oluşturulmuş edat gruplarından seçtiğimiz bir kısmı aşığıda gösterilmiştir.

- 1- “Neden sonra geldi: *Bir çürük değnek parçası ve mundar bir paçavra ile...*” (Yara: 10)
- 2- “...fakat çiftlik gene, sabah oluyormuş gibi, şevkini kaybetmeyen bir aydınlık içinde, *kuş civıltılarıyla dolu ...*” (Yara: 9)
- 3- “... anası da ölünce *uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına...*” (Eskici: 14)
- 4- “Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi *aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında, pırıl pınl yanıyordu.*” (Eskici: 15)
- 5- “Saçlarının ortası, el ayası kadar *sıfır makine ile kesilmiş, alnına perçemler uzatılmıştı.*” (Eskici: 16)
- 6- “... *Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici döküldüğünü duydu.*” (Eskici: 19)
- 7- “*Daha iyi bir muamele görmek ümidiyle belediye müsteşarı dedi ki:*” (Antikacı: 21)
- 8- “Fransız oda oda gezmeye başladığından, *sakalına rağmen çok genç görünen Şeyh Efganî ile karşı karşıya kalmışım.* (Antikacı: 22)
- 9- “*Öyle olmakla beraber, Şeyh’in sükûtundan sinirlenerek sormaya devam ettim:*” (Antikacı: 23)
- 10- “Zira Afganlı Şeyh’in gözlerini *anlatamayacağım bir mana ile bana dikili bulmuştum.*” (Antikacı: 24)
- 11- “Zahir, *hastalık geçer korkusuyla ...*” (Testi: 29)
- 12- “...mesela *bir Aneze aşireti reisi yüksek komiserlerle, başvezirlerle* düşüp kalkıyor...” (Fener: 35)
- 13- “...gece *gündüz kıvrılıp bükülen soğuk temaslı düşüncelerle dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.*” (Zincir: 37)
- 14- “Dünyaya parçalanıp yok edilecek lüzumsuz, zararlı, iğrenç bir şeymiş gibi *kin ile, anarşist gözü ile bakıyordu.*” (Zincir: 39)
- 15- “...önünde üç yaşındaki kızını *bir kuşakla dizlerinden eğere bağlı, ...*” (Gözyaşı: 43)
- 16- “Bunun intikamını şimdi, *tek gözüyle biteviye kuş peşinde dolaşarak çıkarıyordu.*” (Keklik: 47)
- 17- “Alaca’ ile mi avlayacaksınız?” (Keklik: 47)
- 18- “Sıcak iklimlerin *ağaçsız ve kiremitsiz her taş şehri gibi tek bir renk ve değişmez bir ışık ile kaplıyız; mevsimleri içeriye sokmuyoruz.*” (Keklik: 48)

- 19- “... aşiretlerin yayıldığı çok temiz, çok kokulu, *sıcacık otlarla* kaplı bahar çöllerinde dolaşıyordum.” (Akrep: 51)
- 20- “*Bir ufak köpeğin yaşlı gözleriyle* karşılaşmıştı.” (Köpek: 57)
- 21- “Açtım, *on İngiliz altını ile* bir sürü koyun alabilirdim.” (Lavrens: 62)
- 22- “Bavulundan bir şişe getirdi, içindekinden bir tabağa döktü, *bir fırça ile göğsüme* sürdü.” (Lavrens: 62)
- 23- “Lavrens *genç yüzünün taze neşesiyle* dinliyor, gülümsüyordu. (Lavrens: 63)
- 24- “Bunu yere serdi, düzeltti, sonra *şehadet parmağının ucu ile* üzerine birtakım çizgiler çekmeye başladı.” (Lavrens: 63)
- 25- “Kenarlarını şiltenin arasına *elimle* soktum.” (Çıban: 67)
- 26- “Nihayet bir sabah kıvamını bulduğunu söyledi ve *bir iğne ile* sivilcenin başını yerinden, büsbütün koparmadan usulcacık oynattı.” (Çıban: 68)
- 27- “Ve o tire her gün birazcık daha gevşiyor, *yaramdan eklenen parça ile* uzuyor.” (Çıban: 68)
- 28- “*Öyle olmakla* beraber gene de kaçtım.” (Kaçak: 71)
- 29- “Satıcı da bunu ölçüsüne göre *testere ile* kesip veriyordu.” (Kaçak: 71)
- 30- “*Putperest kalmış yabani kabilelerle* mi vuruşmadık, ...” (Güneş: 79)
- 31- “Akşamları koyun sürüsü köye dönünce nasıl yeni kuzular, şaşırmadan analarını seçip memelerine yapıştırlarsa bu mahalle insanları da kapılarının halkalarına öyle, *bizim akıl erdiremediğimiz bir hassa ile* şaşırmadan el atarlar.” (Hülle: 84)
- 32- “*Taze tıraş yanığı ile* ve heyecanla alevlenmiş yüzüme serinlik ıslak bir tülbent gibi hoş ve yumuşak yapıyor.” (Hülle: 85)
- 33- “Gene sustuk, fakat kulaklarım *şiddetle* uğuldadığı için...” (Hülle: 86)
- 34- “Biraz sonra, *dadısının uzattığı başörtüsü ile* tekrar saçlarını sarmış, ağır ağır odadan çıkıyordu. Zira artık “namahremim” olmuştu!” (Hülle: 88)
- 35- “Sevdiği kocasının nasılsa *talakı selase ile* boşadığı bir kadın, din ahkâmı icabınca, ...” (Hülle: 88)
- 36- “Ona Haliç’in akşüzeri pelteleşen sularında her kayık *aynı renkte bir ışıkla* tutuşmuş, ...” (İstanbul: 93)
- 37- “Ben, *köy, çöl ve kasaba hayatlarından aldığım tecrübe ile* bu kahkahalarda bir acıklı, acayip vaka sezmiştim.” (Dişçi: 95)

4.2.1.6.4. *Bile* Edatı ile Yapılan Edat Grupları

“*Türkçenin çeşitli devirlerinde hem kuvvetlendirme hem çekim hem de bağlama edatı olarak kullanılmış olan bile, eski Türkçe devrinden beri hiç bir ses değişikliğine uğramadan yaşamaktadır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 18). İncelediğimiz eserde bu edatla yapılmış edat grupları aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Ay olmasa da yıldızlar yakından pınldaşır; *yıldızlar bile* örtülse gene gökte ışık yerine geçen bir cila parlar.” (Yara: 10)
- 2- “Sözüme *ehemmiyet bile* vermedi.” (Antikacı: 25)
- 3- “O herifin gizli bir rolü var, hatta *Afganlı bile* değildir!” (Antikacı: 25)
- 4- “*Cevap vermek hususunda bile* birbirlerini geçmek istediler, ...” (Testi: 28)
- 5- “...onlara eliniz, eteğiniz sürünmez, tenezzül edip *başınızı bile* çevirmeyebilirsiniz.” (Testi: 27)
- 6- “Estersuvar bölük kumandanı, Meşrutiyet’ten evvel, *Badiye’de güneşi bile* geri çevirmeye kadir bir üstün adam sayılırdı.” (Fener: 35)
- 7- “*Bir damlası bile* deniz hakkında bize ilmi bir fikir vermeye yetiştir. (Zincir: 38)
- 8- “*Şimşek bile* çakmayan koyu, değişmez bir karanlık.” (Gözyaşı: 43)
- 9- “*Işık vursa bile* içine fer düşmeyen bulanık gözlü, küçücük, sıska, yılgın bir köpekti.” (Köpek: 55)
- 10- “Osman kâğıttan çiçek, yazılı tabak sattı; satamadığı zaman fırından ekmek dilendi; kasaplardan kemik topladı; *aşırıldığı bile* oldu...” (Köpek: 56)
- 11- “Hatta *ekmekleri bile!*” (Lavrens: 62)
- 12- “Değil hakikatte, *kâbus geçirirken bile* karşılaşmanızı tavsiye edemeyeceğim bir cadı...” (Çıban: 67)
- 13- “*Bir tek adam bile* tanımadığımı bildirdim.” (Hülle: 83)
- 14- “Kibarlaşmıştı; *en düşmüş kadın bile* böyle iyi şeyler düşününce kibarlaşabilirdi.” (İstanbul: 93)
- 15- “Nemizi alacaklardı? Paramız yoktu, silahımız yoktu, *mataramız, kemerimiz bile* yoktu.” (Dişçi: 97)

4.2.1.6.5. *Sonra* Edatı ile Yapılan Edat Gupları

Türkiye Türkçesinde sıklıkla kullanılan çekim edatlarından biridir. Kendisine bağlı unsurlarla birlikte edat grubu oluşturur. “*Eski Anadolu, Osmanlı ve Türkiye Türkçesinde aynı şekil ve mânâda kullanılmıştır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 84).

1- “Bütün onları *aradan on sene geçtikten sonra*, şimdi anlatacağım bir tesadüfle hatırlıyor, ...” (Antikacı: 24)

2- “Antikacı Şeyh, *bunları söyledikten sonra*, odaları “Geziniz, seçiniz!” (Antikacı: 22)

3- “*Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra*, tanıdık çehre, alışabileceğiniz yer bulamamaktan bezir, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.” (Zincir: 37)

4- “Bana buldok suratı; *bütün dişleri söküldükten sonra* acemi bir dişçiye tam takım diş yaptırdı da çene kemikleri çökerek çehresi tanılmayacak şekle giren eski somurtkan memur tiplerini hatırlatır.” (Zincir: 39)

5- “*Av yeri seçildikten sonra* Zülfü Ağa emir verdi.” (Keklik: 48)

6- “İşte, bir gün gene *böyle bir ziyafetten sonra* idi, Şeyh emir verdi.” (Akrep: 52)

7- “*Öyle bir adamı tanıdıktan sonra* elbette sık sık lakırdısı geçer.” (Lavrens: 61)

8- “Çölde, *fırtınalardan sonra* gördüğümüz yılan derisi menevişleri gibi acayip, süslü, ka-rarsız çizgiler...” (Lavrens: 63)

9- “*At ve hecin sırtında on iki gün yol aldıktan sonra* bir masal memleketine vardım.” (Çıban: 66)

10- “Binbaşı şakağında *eski bir yanığa benzeyen küçük kırışıklığı gösterdikten sonra*, hasret sezilen bir sesle:” (Çıban: 69)

11- “*Buz Denizi’ndeki son Rus seferinden sonra* dünya yüzünde keşfedilmemiş yer kalmamış.” (Güneş: 76)

12- “... *selam aldıktan sonra* dışardakilere sordum:” (Güneş: 77)

13- “Darphane parayı, zor bela mâliyeye yolladı, maliye, hevessiz, isteksiz hurçlara koydu, kırk yerinden mühürlendi ve *bir ay süren hazırlıklardan sonra* Ejderi Bahrî adında bir “vapuru hümayun” da Ahırkapı açıklarında demirledi, bindik.” (Güneş: 77)

14- “Nihayet *haftalarca süren araştırmalardan sonra* bir “delil” bulduk, bir hecin müfrezesi hazırladık, yola çıktım.” (Güneş: 78)

15- “*Haftalarca süren çetin petrol araştırmalarından sonra Mezopotamya’nın bu yeni kurulmuş, asker merkezi ücra kasabasında, otel-lokanta, buz, içki ve kadın bulan mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar, para sarf ediyorlardı.*” (İstanbul: 90)

16- “*Böyle söyleyen kadın etrafına ürkererek baktıktan sonra yan saksımın içinden bir küçük şişe çıkardı, baş parmağıyla ikincisinin arasına tozu döktü, kokladı.*” (İstanbul: 91)

17- “*Ortaya dört şişe bira geldikten sonra artık senli benli olmaya, nasihat vermeye hak kazanmış gibi.*” (İstanbul: 91)

18- “*Kendimden geçmeden evvel heriflerin beni unutarak veya öldü sanarak üç arkadaşımın da göğüslerine birer eğri hançer sapladıktan sonra elbiselerimizi toparlayıp konuşa konuşa, ağır, ağır, avdan döner gibi, tepeye tırmandıklarımı gördüm.*” (Dişçi: 98)

19- “*İşte,*” dedi “*ondan sonra dişçi oldu ya...*” (Dişçi: 98)

4.2.1.6.6. *Kadar Edatı ile Yapılan Edat Grubu*

Kendine bağlı unsurlarla birlikte benzerlik, eşitlik, denklik bildiren edat grupları oluşturur. “*Arapçadır. Eski ve Orta Türkçede yoktur. Harezmi ve Anadolu metinlerinde görülmektedir. Asıl geniş ve yaygın kullanılışı Osmanlıca devresi ile Türkiye Türkçesinde*” (Hacıeminoğlu, 1992: 49).

1- “*Fakat bu Bedevilerin rengini, halini sezmek o kadar güçtür ki*” (Yara: 13)

2- “*Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alınına perçemler uzatılmıştı.*” (Eskici: 16)

3- “*Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı.*” (Eskici: 17)

4- “*Haşan anladığı kadar anlattı.*” (Eskici: 17)

5- “*Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.*” (Eskici: 19)

6- “*Ta kapı yanından başlayarak karmakarışık bir eşya yığını, leğenler, ibrikler, kandiller, kâseler, yaz, ılı taşlar, boyalı camlar, tuğla parçaları yerlere serilmiş, duvarlara asılmış, rafları doldurmuş, merdiven basamaklarına kadar sıralanmıştı.*” (Antikacı: 20)

7- “*İkinci katta kapıları açık üç oda görüldü; üçüncüde eşya ve hırdavat tavanlara kadar taşmıştı.*” (Antikacı: 21)

- 8- “Bu koyu nefti, terütaze, cilalı ve tombul fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, hür ve kabarık- *nü tablolarındaki bir tutam gölge kadar* göz alır, göze batar, kuytuluk tesiri yapardı.” (Testi: 27)
- 9- “Ben yarım yamalak Arapçamı bırakıp Türkçe söylüyordum, *o kadar* telaşa düşmüş, yerimi, yanımdakileri unutmuştum.” (Testi: 30)
- 10- “Ne varsa, *havandan, firketeden, saç maşasından ızgaraya kadar* sordu.” (Fener: 33)
- 11- “Ebu Ali şaşmadı; benim bunu yapacağıma *o kadar* emindi ki...” (Fener: 36)
- 12- “*Susu! Susu!*” diye / *ne kadar* bağırır, hatta belindeki kayışla vursa nafiye...” (Zincir: 40)
- 13- “Arkasından yetişemediler, gittikçe uzaklaşan ve sokaklar arasında gittikçe sönerek akseden havlamalar, *o kadar!*” (zincir: 40)
- 14- “Hava almaya çıkardıkları zaman, artık, hürriyet *eskisi kadar* ona cazibeli görünmüyordu; zinciri tahammül edilmez bir yük gelmiyordu.” (Zincir: 41)
- 15- “Gözleri *eski şekerlenmiş şuruplar kadar* donuk, fersiz, katı, suyu çekilmiş...” (Gözyaşı: 42)
- 16- “*Bu kadar* kuru, kabuğa benzeyen göze hiç rastlamamıştı. Belli ki bu kadın akşam rakısı zamanında, onun zevkini kaçırarak.” (Gözyaşı: 42)
- 17- “Ayşe, yanında *dizkapaklarına kadar* çamurlara bata çıka yürümeye çalışan...” (Gözyaşı: 44)
- 18- “Dişi keklik, yeşil dekor içinde, gevrek gevrek, istekli istekli, *bir operet maşukası kadar* süslü ve sevimli çağırmaya başlamıştı.” (Keklik: 49)
- 19- “... ve ağızlarından *şekerleme kadar* tatlı sözler dökülen kızlar görürsünüz.” (Akrep: 51)
- 20- “Bu hatırlayışlar *o kadar* canlıdır, özlüdür ve sonu o nispette acıklıdır, fütürvericidir ki!” (Akrep: 52)
- 21- “İrili ufaklı, *açık sarıdan tutunuz da koyu renklilerine, kuzgunî siyahlarına kadar*, her elini atışında bir tane yakalıyor, koluna, omzuna, boynuna diziyor, diziyordu.” (Akrep: 53)
- 22- “*Beyaz fareler ve kobaylarla dolu bir serum müessesesinden çıkmış kadar* vücudumuzda ürperme ve genzimizde yaş, ekşi bir koku duyuyorduk.” (Akrep: 54)
- 23- “*O güne kadar* “Hoş!”lara alışmıştı; ilk “Kuçukuçu!”yu Osman’dan işitti.” (Köpek: 55)

24- “Başını alır, gider, *akşamlara kadar* sıcak çözü adım adım, çadır çadır gezer; önüne çıkan Bedevi aşiretlere uğrar, konuşur, Arapçayı biraz daha iyi öğrenmiş olarak dönerdi.” (Lavrens: s51)

25- “Halep çıbanının böylesi, öyle bir güzelin yüzünde *seher vakti göğündeki çoban yıldızı kadar* yıkanmış, taze, kokulu bir ışıkla parlamıyor, bütün vücuda bir körpelik, cinsî cazibe ve cinsî rayiha1 serpmiyor mu?” (Çıban: 65)

26- “Her ne ise, bir asker *bu kadar* şiir yapabilir.” (Çıban: 65)

27- “Çanak, çömlek cinsinden çatlamaya, kırılıp parçalanmaya istidadı *o kadar* gevrek şeyler ki, insana bir top patlasa, hepsi birden “hâk ile yeksan” olacaklar tesirini yapıyor.” (Çıban: 66)

28- “*Ta yeni yağmura kadar* kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan bu sudur.” (Çıban: 66)

29- “*O güne kadar* yalnızlığımı pek *o kadar* duymamıştım; birden öksüz kaldım.” (Kaçak: 71)

30- “Fakat ağlamaya korkuyordum, ılık yaşla soğuk birleşince gözlerim *biber dökülmüş kadar* yanıyordu.” (Kaçak: 71)

31- “Orası harbin ilk günlerinde Rus ordusunun Pomeranya’dan esir edip *buralara kadar* sürdüğü bir sivil Alman ailesinin eviydi;...” (Kaçak: 74)

32- “...*o zamana kadar* söze karışmamıştı.” (Güneş: 76)

33- “İşte ben de öyle giyinmişim, kordonlu elbisemin içinde şanlı durmaya *ne kadar* çalışsam insanı *ayaktaki terlik kadar* laubali yapan bu baştaki komik serpuşla gene eksik, askerlikten uzaktım.” (Güneş: 77)

34- “O kadınlar zaten, dünyamızın en seçme güzelleriydi, renk renk, cins cins, *abonoz derisinden papatya saçlısı ve gül tenlisine kadar.*” (Güneş: 80)

35- “Dışarda, gece *limon küfü bir kadife kadar* hoş, tüylü ve açık renkliydi.” (Güneş: 81)

36- “Şam’ın bu iç mahalleleri ve yılan kavi sokakları *o kadar* birbirlerine benzer, öyle ayırt edilmez şeylerdir ki...” (Hülle: 84)

37- “*Yılan derisi kadar* acayip nakışlı, etinde diş yerleri kalan ham hünnaplar?” (İstanbul: 93)

38- “*Hurmalar kadar* tadı dışından görünen kavak incirleri?” (İstanbul: 93)

39- “Gerdanlığa geçirilen taşlar sapasağlam, bembeyaz, bir boyda, bir biçimde, hemen hemen bir örnek, *otuz kadar* azı dişiydi.” (Dişçi: 99)

4.2.1.6.7. *Beri* Edatıyla Yapılan Edat Grupları

Bu edata Zeynep Korkmaz, Görevleri Bakımından Edatlar başlığı altında öncelik sonralık ve zaman ilişkisi kuran edatlar sınıfında yer vermiştir (Korkmaz, 2014: 915). Kendisinden önce çıkma durumu eki almış bir isim ya da isim görevli kelime grubu ile birleşerek kullanılmaktadır. İncelediğimiz hikâyelerde kullanılan bu özellikteki edat grupları aşağıda gösterilmiştir.

1- “Asıl konuşan Hasan’dı, *altı aydan beri* susan Haşan... (Eskici: 18)

2- “Ayşe *saatlerden beri* bir ceset taşıdığımı anlamıyor, anlamak istemiyor, hâlâ: (Gözyaşı: 46)

3- “ ‘Bey’ dedi, “işte *o günden beri* ben ağlayamam, ağlamak istesem de bilmem ki neden, gözlerimden yaş gelmiyor!” (Gözyaşı: 46)

4- “Karkamış harabeleri civarındaki büyük tren köprüsünün yanında, *bir haftadan beri*, Suriye hükümeti hesabına Fırat’ın döktüğü suyu ölçmekle meşguldük.” (Lavrens: 60)

5- “*Kendini bildiğinden beri* kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp keyifli keyifli sallamak fırsatını bulamamış, gözlerinin yaşı kurumak bilmediğinden yanakları nemden kurtulamamıştı.” (Köpek: 55)

6- “Arkadaşlarına, çöl karargâhlarında *dört seneden beri* yaşadığım için öğrendiğim dilden bağıırıyordu.” (Dişçi: 97-98)

4.2.1.6.8. *Üzere* Edatı ile Yapılan Edat Grupları

Bu edat, kendisine bağlı unsurlar ile ‘için, dair, hakkında, yaklaşma’ gibi anlamlarda edat gubu oluşturur. “*Eski Anadolu metinleri ile Osmanlıca ve Türkiye Türkçesinde geniş bir kullanışı olan üzre, üzere hem çekim edatı, hem mekân zarfı hem de tarz zarfı olarak kullanılır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 76). İncelediğimiz hikâyelerdeki metinlerde fazla tercih edilmemiş edat gruplarından biri olduğu görülmektedir.

1- “Evet, nefes alamıyordu; boğulacaktı, *boğulmak üzere* idi.” (Testi: 50)

2- “*Biz trene yetişmek üzere* otomobile atladığımız zaman arkadaşlarımızdan biri dedi ki:” (Hülle: 89)

4.2.1.6.9. *Diye* Edatı ile Yapılan Edat Grupları

“*Türkiye Türkçesindeki edatların büyük kısmı, Eski Türkçeye ve öteki Türk lehçelerindeki örneklerine paralel olarak fiil kökenlidir*” (Korkmaz, 2014: 898). ‘diye’

(<ti-y-e) edatı da bunlardan biridir. İncelediğimiz eserde bu edatla yapılmış edat grupları aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “*Mut!*” diye haykırdım” (Yara: 13)
- 2- “*Kabımda olamamak*” diye anlatabileceğim bir huzursuzluk duydumsa, o adamın sonunda dürüst olmadığı meydana çıkmıştır.” (Antikacı: 23)
- 3- “*Çabuk! Çabuk!*” diye bağırдық.” (Testi: 30)
- 4- “*Yavaş,* ” diye haykırıştık.” (Testi: 30)
- 5- “*Ga! Ga! Ga!*” diye tek hecelerle bir şeyler anlatmak istiyordu.” (Testi: 28)
- 6- “*Binbir gece kıssasındaki Alaaddin’in feneri şimdi bende!* ” diye düşündü.” (fener: 35)
- 7- “*...feneri islanmasın diye,* başı üstünde, kefiyesinin ageline sımsıkı sarılı olarak...” (Fener: 35)
- 8- “*Badiye diye Fırat*’ın batı sahiline derler.” (fener: 35)
- 9- “*Fakat,* ” diye ilave ettim, “*tılsım koydum.*” (fener: 36)
- 10- “*Buldok, değişiklik olsun diye,* sanki asıl yüzüne korkunç, gamlı, bedbin bir karnaval maskesi geçirmiş bir köpektir.” (zincir: 39)
- 11- “*Susu! Susu!*” diye alay ediyorlardı.” (zincir: 41)
- 12- “*Fakat çocukluğunda yaptığı ilk kazalı av ona fena bir lakap takmıştı; halk arasında Kör Zülfü diye anılırdı.*” (keklik: 47)
- 13- “*Dağ, tepe dolaşmaya mecalim yok,* ” diye cevap verdim, “*gripten yeni kalktım.*” (keklik: 47)
- 14- “*Bizim Nazlı bin altın değer!* ” diye övünüyordu.” (keklik: 50)
- 15- “*Bu Allah’ın belası melun herifi hiç akrep sokmaz mı?*” diye haykırdım.” Sükûnetle: (Antikacı: 54)
- 16- “*Kuçukuçu!*” diye çağırdı.” (köpek: 56)
- 17- “*Ölüverirsem ne olacak?*” diye hatırandan fena fikirler geçirirken, kendisinden fazla ona yanıyordu. (kopek: 57)
- 18- “*Hacı Kasım, Lavrens’in adını anmadan laf edemez!*” diye gülüyordu. (Lavrens: 60)
- 19- “*Hakkı var,* ” diye sahabet ettim.” (Lavrens: 61)
- 20- “*Çarşıda, pazarda yüzleri yarıdan yarıya kemirilip, oyulmuş iğrenç adamlara rast gelip “frenğiden mi?” diye sorduğum vakit:*” (Çıban: 67)
- 21- “*Özü alındı!* ” diye başımdakiler sevindiler.” (Çıban: 69)

- 22- “*Serap! Serap!*” diye sessizce, ağızımla değil kafamla haykırdım.” (kaçak: 73)
- 23- “*Ermek diye bir nehir yoktur, eski tufan devrinden kalma ırmak yatağıdır.*” (güneş: 78)
- 24- “*Rüyada mıyım?*” diye sordum.” (güneş: 81)
- 25- “*Bu, Şam’a ikinci gelişimdir,* ” diye söze başladı, “ama birincisinde pek toy idim,” (hülle: 82)
- 26- “Bir ikinci üstü, yarı kır, yarı şehir, tenhaca bir semtte yabancı yabancı dolaşiyor, “*Evveli Şam, aharı Şam!*” diye övdüğümüz memlekette beğenilecek hiçbir şeye rast gelmeyerek toz toprak içinde geze geze akşamı bulmaya çalışıyordum.” (hülle: 83)
- 27- “*Her Şam evi gibi, kapıdakiler içerisini görmesinler diye bir tahta bölme; ağaçlıklı bir iç bahçe ve bu avluya açılan bir sıra kapılar, sıram sıram pencereler...*” (hülle: 84-85)
- 28- “*Olabilir mi,* ” diye sordum, “sahih sayılabilir mi?” (hülle: 86)
- 29- “*Togri! Togri!*” diye cevap verdi; doğru yürüdüm; gene saptım, gene döndüm, nihayet caddeyi buldum.” (hülle: 88)
- 30- “...bir de “*Dişçi*” diye çağrılan posbıyık bir adam vardı.” (dişçi: 95)
- 31- “*Ben dişçi değilim,* ” diye başladı, ” (dişçi: 96)
- 32- “...beynimde ve yaramda “*zınk!*” diye sarsıcı bir gümleyiş işitiliyor, gözlerimi açıyordum.” (Dişçi: 98)

4.2.1.6.10. İtibaren Edatı İle Yapılan Edat Grupları

“*Dilimizdeki yabancı kökenli edatların âsâ ‘gibi’, gûna ‘gibi, türlü, böyle’, manend’gibi’ birkaçı Farsçadan, ötekiler Arapçadan geçmedir*” (Korkmaz, 2014: 899). Bunlardan biri de Arapça kökenli ‘itibaren’ edatıdır. Bu edat ile yapılmış edat grubuna incelediğimiz eserde tek bir örnekte rastladık.

1- “Bu adam, şüphesiz benden hazzetmiyor; aramızda *ilk dakikadan itibaren* bir antipati hasıl olmuştur; konuştuğça, tanıştığça bu, artacaktır.” (Antikacı: 23)

4.2.1.6.11. Beraber Edatı ile Yapılan Edat Grupları

Kendisine bağlı unsurlarla birlikte edat grubu oluşturan bu kelime “*Farsçadır. Batı Türkçesinde çok kullanılan bir edattır. ...Türkiye Türkçesinde ise yalnız vasıta hali ile kullanılmaktadır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 13). Nitekim, incelediğimiz eserde yer alan

cümlelerde de '-le' ekli isimlerden sonra kullanıldığı görülmektedir. Yazarın, kullandığı cümlelerde fazla yer vermediği edat gruplarındandır.

1- “*Öyle olmakla beraber, Şeyh’in sükûtundan sinirlenerek sormaya devam ettim:*” (Antikacı: 23)

2- “*Mısır dönüşü Kudüs’teki King David Oteli’nde yol arkadaşlarımla beraber akşam viskisi içiyorduk.*” (Antikacı: 25)

3- “*... teessürle beraber bir hüküm verebilenlerdir.*” (Antikacı: 24)

4- “*Öyle olmakla beraber gene de kaçtım.*” (Kaçak: 71)

4.2.1.6.12. *Karşı Edatı ile Yapılan Edat Grupları*

“*Bu söz çekim edatı olarak Kaşgarlı’dan itibaren kullanılmağa başlanmıştır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 52). Kendisinden önceki kelime ile münasebeti yönelme durum eki ile sağlanmaktadır. Türkiye Türkçesinde de sıklıkla kullanılan çekim edatlarından biri olmasına karşın incelediğimiz eserde nadiren tecih edilen bir çekim edatıdır.

1- “*Yeşil çay sığağa, susamaya karşı en mükemmel devaymış.*” (Antikacı: 24)

4.2.1.6.13. *Evvel Edatı ile Yapılan Edat Grupları*

Arapça kökenli bir edattır. Türkiye Türkçesinde yaygın olarak kullanılan bir çekim edatıdır. “*Daha çok zaman zarfı olarak kullanılır. Eski Türkçedeki ‘ön, öndün’ mukabili olarak Batı Türkçesinin Eski Anadolu devresinden itibaren çekim edatı olarak da kullanılmıştır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 39). İncelediğimiz eserde yazarın pek kullanmadığı bir çekim edatıdır.

1- “*Asıl yüzü, biraz evvel kanı işleyen, damarları atan, adalesi oynayan yüze yabancılığını yadırganlığını görüyordum.*” (testi: 30)

2- “*... Biraz evvel Allah’ın davetine icabet etti.*” (testi: 31)

3- “*Bir akşamüstü, tarçınlı akide şekerî renginde ve sertliğindeki güneş, batmadan evvel, önümüzde, gene kendi renginde bir hurma ormanı tablosu aydınlattı.*” (güneş: 79)

4- “*... elbiseleri öldürmeden evvel soyuyorlardı.*” (dişçi: 97)

5- “*Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın yanıma yaklaştığını gören kadın, kendisinden evvel şeftalileri ikram etti: “Buyrunuz, ” dedi, “yerseniz soyayım!”* (İstanbul: 91)

4.2.1.6.14. *Başka Edatıyla Yapılan Edat Grupları*

Kendisinden önce çıkma durumu eki almış kelimelerden sonra kullanımı yaygın olan bu edat, “*Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlıcada ‘özge’ ile yan yana kullanılmış, 19. asırdan sonra ise ‘özgenin’ de yerini almıştır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 12). Kendisinden önceki unsurlarla birlikte edat grubu oluşturarak söz dizimi içerisinde yer almaktadır. İncelediğimiz metindeki bu yapıdaki edat grupları aşağıda gösterilmiştir.

1- “Niçin bu kadar örtünmeli ve neden *siyahla beyazdan başka* renklere rağbet göstermeliydi?” (Fener: 32)

2- “Bu sırada, ilerleyen kabile, *selin batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği bir enkazdan başka* (çe) bir şey değildir.” (Gözyaşı: 45)

3- “*Sevinç havlaması bilebir kısık hıçkıktan başka* bir şey olamıyordu.” (Köpek: 56)

4- “Reddederseniz *ölümden başka* çare kalmayacak!” (Hülle: 86)

5- “Misafirler arasında, *bizden başka* jandarma teğmeni, gümrük müdürü, ziraat memuru, ...” (Dişçi: 95)

4.2.1.6 15. *Göre Edatıyla Yapılan Edat Grupları*

“*Batı Türkçesinde yaygın kullanışı olan, zarf-fil menşeli bir çekim edatıdır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 43). İncelediğimiz eserden seçtiğimiz örnekler şu şekildedir:

1- “*Gazetelerde okuduğuma göre* şimdi, mesela bir Aneze aşireti reisi yüksek komiserlerle, başvezirlerle düşüp kalkıyor, bir masada yiyor, bir otomobilde geziyormuş (Fener: 55)

2- “... *ona göre* bir şeyler uydurdu!” dedim. (Lavens: 64)

3- “*Elimdeki krokiye göre* bir ormana ve Kıryurd adında bir kasabaya yaklaşmış olmaklığım lazımdı.” (Kaçak: 72)

4.2.1.6.16. *Doğru Edatıyla Yapılan Edat Grupları*

“*Daha çok Batı Türkçesinde, hususiyetle Türkiye Türkçesinde çok kullanılan doğru edatı, Karahanlı, Kıpçak ve Çağatay sahalarında ‘togru’ şeklindedir ve az kullanılmıştır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 37). İncelediğimiz hikâyelerdeki cümlelerde yazar bu çekim edatına ‘-e doğru’ şeklinde cümlelerinde yer vermiştir.

1- “İşte bu keklik ölüm tehlikesini hiçe sayarak pençeleri üzerinde yükselmiş, göğsünü dikmiş, *dişinin gizlendiği çalılığa doğru, o kahpe sesine doğru*, önüne geçemeyeceği bir cinsiyet hırsıyla pervasız yürüyordu.” (Keklik: 50)

2- “Önündeki baş yavaş yavaş dikliğini kaybediyor, *dizine doğru* eğiliyor.”
(Gözyaşı: 43)

3- “...*Necef’e doğru* gidilecek imiş.” (Güneş: 78)

4- “Bedevinin kuşağı arasından düşüverecek bir akrebe basmak ihtimaliyle önüme bakıyordum; sanki belimde benim de yürüyen bir şeyler, *göğsüme, boynuma doğru* tırmanmaya çabalayan kıskaçlı, yarı tüylü ayaklar vardı.” (Akrep: 54)

5- “Artık seyredemedim; *bizi bekleyen flamalı mutasarrıf otomobiline doğru*, hükümetten medet umar, ona sığınır bir adam ümidiyle, o telaşla koşmaya başladım.” (Akrep: 54)

6- “İşte Lavrens’i tanıyan adam!” dediler ve uzaktan *çadırımıza doğru* gelen siyah sakallı, kırk beşlik bir Bedeviyi işaret ettiler.” (Lavrens: 60)

7- “...*tatlı, şuruplanmış görünen vahaya doğru* koşmaya başladım.” (Güneş: 79-80)

4.2.1.6.17. *Sıra* Edatıyla Yapılan Edat Grupları

“Osmanlıcada kullanılmıştır. Türkiye Türkçesinde daha çok halk dili ve edebiyatında kullanılmaktadır” (Hacıeminoğlu, 1992: 81). İncelediğimiz eserde nadiren kullanılmış çekim edatlarındandır.

1- “Köpeği çok geriden, daha ihtiyatlı ve ürkek *peşi sıra* gelmişti” (Köpek: 58)

4.2.1.6.18. *Önce* Edatı ile Yapılan Edat Grupları

Öncelik ve zaman ilgisi kuran edatlardandır. Kendisinden önceki unsurlarla birlikte edat grubu oluşturmaktadır. İncelediğimiz eserde çok nadir kullanılmış edat gruplarından biri olduğu görülmektedir.

1- “*Umumi Harpten önce* Karkamış’a bir İngiliz heyeti gelmişti,” (Lavrens: 61)

4.2.1.6.19. *Dolayı* Edatı ile Yapılan Edat Grupları

“*Eski Türkçeden beri kullanılagalen ‘ötrü’nün’ mukabili olarak Batı Türkçesinde yaygın kullanılışı olan bir çekim ve bağlama edatıdır*” (Hacıeminoğlu, 1992: 38). İsmi ve zamirlerin çıkma halinden sonra kullanıldığı görülmektedir. Yaygın bir kullanımı olmasına karşın incelediğimiz metinde çok nadir kullanılmış edatlardan biridir.

1- “Bardak kullanmamak da *gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı* olacak.” (Testi: 29)

4.2.1.7. Kısaltma Grupları

“Söz öbekleri ve cümlelerden yıpranma ve eksilme (*ellipsis*) yoluyla ortaya çıkan öbeklerdir” (Karaağaç, 2011: 175). Kısaltma grupları yapı bakımından tasnif edildiğinde;

a. **İsnat Grubu:** “Unsurlarında çekim eki bulunmayan veya sadece birinci unsurunda iyelik eki bulunan kısaltma grupları” (Karahana, 2012: 80)

b. **Yükleme Grubu:** “Birinci unsuru yükleme hâli eki taşıyan kısaltma grupları” (Karahana, 2012: 81)

c. **Yönelme Grubu:** “Birinci unsuru yönelme eki almış bir isimle, yalın hâlde olan başka bir ismin oluşturduğu kelime grubudur.” (Aktan, 2009: 76)

d. **Bulunma Grubu:** Birinci unsuru bulunma durumu eki alan kısaltma gruplarıdır.

e. **Uzaklaşma Grubu:** Birinci unsuru çıkma / uzaklaşma durum eki alan kısaltma gruplarıdır.

f. **Vasıta Grubu:** Birinci unsuru araç-birliktelik / vasıta durumu eki almış olan kısaltma grubudur.

g. **Eşitlik Grubu:** Birinci unsuru eşitlik durumu eki almış olan kısaltma grubudur.

h. **Değişik Görünüşteki Kısaltma Grupları:** “Bu tür kısaltma grupları, daha çok kelime gruplarının ve cümlelerin kısılması, yıpranması sonucunda ortaya çıkan kelime gruplarıdır. Çok değişik olan bu grupların belli bir kuralı yoktur” (Aktan, 2009: 81) şeklinde tanımlanan kısaltma grupları karşımıza çıkmaktadır.

Kısaltma grupları, söz dizimi içerisinde isim, sıfat ve zarf görevi yaparlar. İncelediğimiz eserde yer alan kısaltma gruplarını tür olarak değil de bir bütün olarak vermeyi tercih ettik. İncelediğimiz hikayelerde toplam 78 kısaltma grubu tespit ettik.

1- “Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, *bir hayata, rahata giriş* keyfi vardır.” (Yara: 9)

2- “O zamanlar böyle yerlere *subaylardan kâhya, askerlerden korucu* gönderilirdi.” (Yara: 9)

3- “... *dişleri bembeyaz ve gözleri simsiyah* parlayarak bizi dikkatle dinliyorlardı.” (Yara: 10)

- 4- "... altından *lastik bağlara takılı* imiş gibi çakının ucundan kayıp tekrar yaradaki yerine girdi." (Yara: 11)
- 5- "... fakat *gönülleri isli*, evlerine döndüler . ." (Eskici: 14)
- 6- "... çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, *sırtları kabarık*, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile." (Eskici: 15)
- 7- "Bu *dört yanı duvarlı*, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki..." (Eskici: 17)
- 8- "... *iki tarafı keskin incecik*, sapsız bıçağıyla..." (Eskici: 17)
- 9- "Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, *pantolonu dizlerinden yamalı*, *dişleri eksik ve suratı sarı*, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı ." (Eskici: 17)
- 10- "Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, *yanakları sevincinden pembe pembe*, *dudakları taze*, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu." (Eskici: 18)
- 11- "Gayet muntazam, *hatları nazik*, *teni beyaz* ve mat bir çehre;" (Antikacı: 22)
- 12- "Nihayet çehre çivide boyanmış, şiş, alçılı, korkunç, *başı belirsiz* bir aktar maskesine döndü;" (Testi: 30)
- 13- "Daha fenası yanında, *uçkuruna bağlı* yalnız on tane ikilik gümüş para vardı." (Fener: 34)
- 14- "Estersuvar bölük kumandanı, Meşrutiyet'ten evvel, Badiye'de *güneşi bile geri çevirmeye kadir* bir üstün adam sayılırdı." (Fener: 35)
- 15- "Bu basit teleskobun önüne geçip *insanlarla hayvanları tetkik* en hoşlandığım eğlencelerin başında gelir." (Zincir: 38)
- 16- "İri kafalı, koca enseli, *iki dişi daima meydanda*, *yanakları kof ve sarkık*, *burnu çökük*, aksi bir köpek..." (Zincir: 38)
- 17- "Terkisinde, beş yaşındaki oğlu, belinden sımsıkı sarılmış, önündeüç yaşındaki kızı *bir kuşakla dizlerinden eğere bağlı*, kucağında bir yaşına basmayan yavrusu uykuda..." (Gözyaşı: 43)
- 18- "Ali, gemi azıya almış bir atın arkasından, *üzengiye takılı* çekilen bir ceset gibiydi, yürümüyordu, yüzükoyun, *elinden anasına bağlı* sürükleniyordu." (Gözyaşı: 45)
- 19- "Öbür felaketlere katlanıp ümit içinde yürüyor, kafiye yetiştiriyor, kafilenin önüne geçiyor, kafiye geride bırakıyor ve seher vakti *ay yıldızlı bir ıslak bayrak çekili* küçük bir kasabaya varıyor." (Gözyaşı: 46)

20- “Biraz sonra kâhya, kucağında *üstü sımsıkı örtülü* bir şey taşıyarak ve yaş topraklarda düşmemeye çalışarak yanımıza geldi, ...” (Keklik: 48)

21- “‘Hadîdî’ denilen en iyi cins Halep yağı toplamak için aşiretlerin yayıldığı çok temiz, çok kokulu, *sıcacık otlarla kaplı* bahar çöllerinde dolaşıyordum.” (Akrep: 51)

22- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep beyaz yelkenlerin kayıp gittiği *şurup renkli* denizler, ...” (Akrep: 51)

23- “Bereket ikide bir çölde aşiret kavgaları, kanlı vakalar oluyor, diyet işleri çıkıyor, mutasarrıf ara bulmaya, sinir yatıştırmaya gidiyordu.” (Akrep: 52)

24- “Hâlâ lenger başında deve kemiği yalamakla uğraşan bir Bedeviyi zorla yerinden kaldırdılar, üstünde *ortadan yırtmaçlı* bir entari vardı, murdar, delik deşik bir paçavra.” (Akrep: 52)

25- “*Beyaz fareler ve kobaylarla dolu* bir serum müessesesinden çıkmış kadar vücudumuzda ürperme ve genzimizde yaş, ekşi bir koku duyuyorduk.” (Akrep: 54)

26- “O, gamlı yüzüyle, gene kuyruğu bacaklarının arasında, *yanakları yaşlı* dinliyordu.” (Köpek: 56)

27- “*Gözleri fersiz, kuyruğu hareketsiz*, akar gözleriyle mahzun mahzun seviyordu.” (Köpek: 56)

28- “Her şeyi garipsemişti, onun için böyle yılgın, *kamburu çıkık*, kuyruğu bacaklarının arasında, *yaşlı gözlüydü*.” (Köpek: 57)

29- “Sonra içini çekiyor, kıvrılıyor, burnunu karnına sokup uyumadan, hareketsiz ve *gözleri açık* sanki ikinci nöbetin gelişini korka korka bekliyordu.” (Köpek: 58)

30- “Kirlili sarı renkte, sıska, mahzun, fersiz bakışlı, sırtları kabarmış, *tüyleri taraş taraş*, çirkin ve lüzumsuzdular.” (Köpek: 58)

31- “*Kolları iple arkasına bağlı*, Osman günlerce bir silahlı süvarinin önünde sıcak ovalarda yürüdü.” (Köpek: 58)

32- “Köpek kuyruğunu bacaklarının arasına büsbütün sıkıştırmış, *kamburu büsbütün çıkmış, gözleri daha bulanık, yanakları sırsıklam*, başını gene eğmiş, bir kulağı sivri, öteki düşük melul melul bekliyordu.” (Köpek: 59)

33- “Bunu gören köpek, evvela, yerinden fırlamak, ipini kırmak, hayatında ilk defa, dişleri meydanda, *kuyruğu dimdik*, hırlayarak iri çizmeli adamlara saldırmak istedi, yapamadı.” (Köpek: 59)

- 34- “Çölleri, yoldaşının ardında, aç karnına, susuz, uykusuz, *dili bir karış*, sinsi sinsi günlerce aşmaktan mecalsizdi; yapamadı.” (Köpek: 59)
- 35- “Kolları ipe arkasına bağlı, Osman günlerce bir silahlı süvarinin önünde sıcak ovalarda yürüdü. Köpeği çok geriden, daha ihtiyatlı ve ürkek *peşi sıra* gelmişti.” (Köpek: 58)
- 36- “Hararet kesmek ve kalbin atışını nizâma sokup insanı ferahlatmak için sıcak iklimlerde *bundan faydalı* içki yoktur.” (Lavrens: 61)
- 37- “Lavrens’in önüne sürdüğü mecediyeye de elini sürmedi. Koynundan bir torba çıkardı, *içi incecik kum dolu* bir torbacık...” (Lavrens: 63)
- 38- “*Bize dost* iki Arap emiri arasındaki gazvelere bir nihayet vermek, dostluk kurmak için Yemen vali ve kumandanı İzzet Paşa, beni uzak çöle, ta Hadramut hududuna göndermişti.” (Çıban: 66)
- 39- “Yağmur, bu memlekette *üç dört senede bir* yağıyormuş.” (Çıban: 66)
- 40- “Fakat unutamadığım bir çift güzel Alman kızı gözleriyle, Noel gecesini Almanya’da değil, akıl ermez bir yerde, ta Sibirya’da, *Çin hududuna yakın* bir izbede, mum ışığında karşılaştım.” (Kaçak: 70)
- 41- “Büyük Harbin başlangıcında Muş elimizden gitti; *kıtamla beraber* kendimi Moskof elinde esir bulmuştum.” (Kaçak: 70)
- 42- “Rusya’da içeriye gönderilmek emri dışarıdan, *dünyadan daha uzağa*, cehennem bucağına gideceğinizi gösterir.” (Kaçak: 70)
- 43- “Nihayet donmuş bir göl kenarında katır katır buz tutmuş balık ağlarının çit gibi çevirdiği *saz kulübelerle dolu* köyümsü bir kasabaya vardık.” (Kaçak: 71)
- 44- “Ufak tefek, koyun gibi tüylü, *tırnakları iki çatal* bir Kırgız atıydı; kendi cinsimden gibi yakınlık duyduğum sıcak bakışlı, dilimden anlayan bir hayvancağız...” (Kaçak: 71)
- 45- “Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen cisim *sizden uzakta* kalıyor;” (Kaçak: 72)
- 46- “Ortada bir yemek masası, kenarda *minimini mumlarla, kandillerle süslü* bir çam ağacı, etrafımda kadınlı erkekli adamlar...” (Kaçak: 73)
- 47- “Bir genç kız, *elinde mum*, eğilmiş yüzüme acıyarak bakıyor ve bilmediğim dilden bir şeyler söylüyor;” (Kaçak: 73)
- 48- “Noel bayramına rast gelen o gece beni kapının önünde *karlara gömülü* bulmuşlar, içeriye almışlardı.” (Kaçak: 74)

- 49- “Sonra uçları bükülü kalıptan çıkma bıyıklar, genel kalıbı yerinde fes...”
(Güneş: 77)
- 50- “Sonra hasır damlı, kamış duvarlı yığın yığın evler, tüten dumanlar, başlarında testilerle sudan dönen kızlar gördük.” (Güneş: 79)
- 51- “Her şeyi, hepsi de o akide kızılığında cam gibi parlak, cilalı, içi dışı aydınlık, ferah, hoş renkte idi, peri masalı kadar süslü, sevindirici, acayip, sanki yalandı.” (Güneş: 79)
- 52- “Dizlerimdeki kesiklik arttıkça artıyordu, ikide bir kendimden geçiyordum, sayıklıyordum, çırpınıyordum.” (Güneş: 79)
- 53- “Sonra bir uyuşukluğa düşüyor, gözlerim ileriye dikili, laf söylemeden hareketsiz gidiyor, gidiyordum. Başçavuşa talimat verdim.” (Güneş: 79)
- 54- “Berber dönüşü, bıyıklarım pompalanmış, yanaklarım bol pudralı, elde baston, ahşap minare gölgesine dikildiğim zaman etrafa inen karanlıkta bu kokuyu duyuyordum, yaş saman ve fişki kokusu...” (Hülle: 84)
- 55- “Bir ayağı yerde halıyı dövüyordu; helecandan bitiyordu.” (Hülle: 85)
- 56- “Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri dolu dolu, yüzü kıpkırmızı, göğsü kabarıp inen, dertli veya deli, genç kadını o halde bırakır, gider miydiniz?” (Hülle: 86)
- 57- “Çocuklar! Vaktiniz geldi, benim saatim ona çeyrek var.” (Hülle: 89)
- 58- “Buradaki ormanı hatırlıyor muydu, böğürtlenlerle örtülü ufacık mırıltılı deresini? ...” (İstanbul: 92)
- 59- “Ya pembe dumandan ibaret çiçekleriyle erguvanlar? Değneklere sarılı ilk kiraz?” (İstanbul: 93)
- 60- “Beraber hatırladıkları o kürklü yamaçlar, böğürtlenli dereler ve kuytu korularla, o serin, köpüklü, çapkın sularla süslü kararsız, yosma, helecan verici İstanbul’dan kendisi de bir zerre idi.” (İstanbul: 93)
- 61- “Sekiz on Bedevi, yokuş aşağı, entarili ve kefiyeleri haalanarak, yuvarlanırlar gibi dağdan indiler.” (Dişçi: 97)
- 62- “Kulakları küpeli, saçları örülü, sıırım gibi ince, şeytan yüzü ve maymun elli çapulcu Urban...” (Dişçi: 97)

4.2.1.8. Bağlama Grubu

“Bağlama edatları ile birbirine bağlanmış iki veya daha fazla isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur” (Karahan, 2012: 65). İncelediğimiz hikâyelerde 170 bağlama grubu tespit ettik. Bunlardan tüm hikâyelerden eşit oranda seçtiğimiz örnekler aşağıda sunulmuştur.

- 1- “Ertesi sabah uyandığım vakit *dört at ve dört Bedevi* duruyordu.” (Yara: 13)
- 2- “...abonoz saçları *upuzun, örülü ve cıvık* yağlıydı;” (Yara: 10)
- 3- “*dişleri bembeyaz ve gözleri simsiyah* parlayarak bizi dikkatle dinliyorlardı.” (Yara: 10)
- 4- “Oralarda *fener ve lamba* ancak böyle işlerde, mühim sebepler oldukça kullanılır.” (Yara: 10)
- 5- “*Bir çürük değnek parçası ve mundar bir paçavra* ile...” (Yara: 10)
- 6- “Kurşunu bulmuş, yakalamış olacaktı ki yerinden oynatmak için tıpkı *çekişsiz ve kesersiz* nasıl bir tahtadan çivi çıkarmaya uğraşırsak, öyle, iki tarafa sallamaya, ırgalamaya başladı.” (Yara: 11)
- 7- “Sönük petrol ışığının altında *katran gibi görünen ve sıcaklığı duyulan* bir kan tabakası...” (Yara: 11-12)
- 8- “Tıkanmış bir musluk yalağına nasıl *bir tel veya değnek* soktuğunuz zaman, aşağıdan yer bulamayan su taşarsa, öyle mecrasız bir kan kabartısı...” (Yara: 12)
- 9- “Gazveciler *veda ve teşekkür* için beni bekliyorlar.” (Yara: 13)
- 10- “Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan, anası da ölünce *uzak akrabaları ve konu komşunun* yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.” Eskici: 14)
- 11- “Fakat *hem pürnehil çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış* güzel, ıslak bahçeler de tükendi;...” (Eskici: 15)
- 12- “Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek *dalgın ve küskün* arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, *iz bırakmadan ve toz çıkarmadan* gidiyorlardı.” (Eskici: 15)
- 13- “Evin avlusuna *sirtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası,* dağınık kıyafetli bir adam girdi.” (Eskici: 16)
- 14- “*Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak* evde öyle canı sıkılıyordu ki...” (Eskici: 17)

- 15- “Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, *dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı.*” (Eskici: 17)
- 16- “*Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, ...*” (Eskici: 17)
- 17- “Önüme geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; *gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü* duydu.” (Eskici: 19)
- 18- “Bir şey düşürmemeye, *bir şeye basmamaya ve çarpmamaya* dikkat ederek *ahşap ve gıcirtılı merdivenlerden çıktık; ...*” (Antikacı: 20)
- 19- “İkinci katta kapıları açık üç oda görüldü; üçüncüde *eşya ve hırdavat tavanlara kadar taşmıştı.*” (Antikacı: 21)
- 20- “İyi müşterimdir, *inek ve öküz çingırağı toplar.*” (Antikacı: 21)
- 21- “Bütün *Avrupa ve Asya*’da kullanılan çingirakları tamamlamış; yakında *Afrika ve Okyanusya*’yı aramaya başlayacak!” (Antikacı: 21)
- 22- “... bildiklerim *eskiden baba evinde kullanılan sarı leğen ibrik (ve) adi bakır ibriklerdi.*” (Antikacı: 22)
- 23- “Gayet muntazam, hatları nazik, *teni beyaz ve mat* bir çehre; *gözleri adeta mavi ve saçları sarışın*, ensesinde *gür ve pembe* bir kan tabakasının *kuzey insanlarını ve Anglosaksonları* hatırlatan feyzini görmekteyim.” (Antikacı: 22)
- 24- “Bu renge *cenupta ve Asya*’da rastlanma...” (Antikacı: 22)
- 25- “Afgan dağlıları *sarışın ve mavi* gözlüdürler, bu itibarla da etnograf mütehassısları için çok meraklı bir mevzu teşkil ederler.” (Antikacı: 22)
- 26- “*Soğuktan veya sıcaktan nebatlar* da teessür duyarlar;...” (Antikacı: 25)
- 27- “Bu koyu nefsi, terütaze, *cilalı ve tombul* fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, *hür ve kabarık-* nü tablolarındaki bir tutam gölge kadar göz alır, göze batar, kuytuluk tesiri yapardı.” (Testi: 27)
- 28- “Bu vaziyet bana hapisanedeki *siyasi ve adi* mahkûmları hatırlatır:” (Testi: 27)
- 29- “Her dağlı Lübnan genci gibi siyahça fesinde henüz kalıpçının *sıcağı ve fırçası* sezilen, lacivert kostümlü biri...” (Testi: 28)
- 30- “*Akdeniz kenarı ve liman halkı*, Latinleşmiş halk böyledir; yaygaracı, telaşçı, *bol hareketli ve gevezedir.*” (Testi: 28)
- 31- “Bunu, *dilinize ve damağımıza* dokunmadığı için duyamazsınız. *Hintyağı ve Karlsbat tuzu* içmek için fena şekil değil!” (Testi: 29)

- 32- “Bardak kullanmamak da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde *su ve para* tasarrufundan dolayı olacak.” (Testi: 29)
- 33- “Arı çıkmış ama *iğnesi ve zehiri* içeride...” (Testi: 29)
- 34- “Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar eğri, büğrü, *dimdik ve minare boyu* uçurumlarla dolu...” (Testi: 30)
- 35- “Bütün tüylerim ürperdi, elimle *arabayı ve arabadakini* gösterebildim.” (Testi: 31)
- 36- “Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların içinde *en ihtiyatsız ve ibret almazı* insandır.” (Testi: 31)
- 37- “Hükümet konağına da uğradı; büyüklüğüne, ille *merdivenlere ve o ikide bir öten zillere*, çömelip uzun uzun, şaşkın şaşkın baktı.” (Fener: 32)
- 38- “Öteki beriki, *kadın ve erkek* müşteriler, serginin önünde durup pazarlık ediyorlar.” (Fener: 34)
- 39- “Niçin bu adamlar o güzel fenere -kibrtsiz yanıp ışığı tükenmeyen, *is ve duman* vermeyen fenere- alıcı çıkmıyorlardı.” (Fener: 34)
- 40- “... *evlendiği ve deve aldığı* zaman da böyle olmuştu.” (Fener: 34)
- 41- “Her gün, iki defa *güneş doğmadan ve batır batmaz* Sultanın ömrüne dua etmeyi unutursan söner.” (Fener: 36)
- 42- “*Azı ve ufağı* incelemek elbette *çoğu ve büyüğü* tetkikten kolaydır; *kolay ve doğrudur*.” (Zincir: 38)
- 43- “Rasathaneler nasıl *göklere ve yıldızları* temaşa için havaya uzanmış birer fen gözü ise köşe pencereleri de yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar, zemine eğilmiş birer tecrübe gözlüğüdür.” (Zincir: 38)
- 44- “İri kafalı, koca enseli, iki dişi daima meydanda, yanakları *kof ve sarkık*, burnu çökük, aksi bir köpek...” (Zincir: 38)
- 45- “...*et ve adalesi* ziftle yağrulmuş bu yarı insan onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldirmaya çıkarıyordu.” (Zincir: 39)
- 46- “Balkondan uzanan *penyuvarlı ve dağınık saçlı* bir frenk karısı, ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini veren etekleri havalanarak iltifat ediyor.” (Zincir: 40)
- 47- “Arkasından yetişemediler, *gittikçe uzaklaşan ve sokaklar arasında gittikçe sönerek akseden* havlamalar, o kadar!” (Zincir: 40)
- 48- “Hatta, daha sonraları, neferin yanında bağısız dolaşmaya koyuldu; ayakları dibinde *zincirsiz ve uslu* yürüyor.” (Zincir: 41)
- 49- “Bu gelen o zamanki düşman *din ve ırz* düşmanıdır da...” (Gözyaşı: 42)

50- “Uzaklarda *kabaran derenin yüklü uğultusu ve yakınlarda çamura batıp çıkan ayakların boğuk hışırtısı...*” (Gözyaşı: 43)

51- “*Yüzü ve vücudu* belki de, yağmurdan fazla döktüğü soğuk terle ıslanmıştır.” (Gözyaşı: 45)

52- “Şimdi göğsünün üstünde başka bir yük, daha ağır fakat daha sıcak, daha canlı, *soluyan ve sarılan* birini hissediyor.” (Gözyaşı: 45)

53- “Kaçma hâlâ devam ediyor, *yağmur ve çamur* da beraber...” (Gözyaşı: 45)

54- “Şimdi saçlar küçük aktar dükkânı bebeklerinin *ne kıla ne de ota* benzeyen, dokunsanız hışırdayacağını sandığınız cansız, kuru, soluk rengini, şeklini almış.” (Gözyaşı : 42)

55- “Tüfekleriyle, köpekleriyle *heybeleriyle ve adamlarıyla* otomobile biniyordu.” (Keklik: 47)

56- “Sıcak iklimlerin *ağaçsız ve kiremitsiz* her taş şehri gibi *tek bir renk ve değişmez bir ışıkile* kaplıyız; mevsimleri içeriye sokmuyoruz.” (Keklik: 48)

57- “Bir zamanlar keklik sekişli yosma bir Nazlı da *benim ve benim gibi birçok delikanlıların* canını yakmıştı!” (Keklik: 48)

58- “Biraz sonra kâhya, *kucağında üstü sımsıkı örtülü bir şey taşıyarak ve yaş topraklarda düşmemeye çalışarak* yanımıza geldi.” (Keklik: 48)

59- “Dişi keklik, yeşil dekor içinde, gevrek gevrek, istekli istekli, bir operet maşukası kadar *süslü ve sevimli* çağırmaya başlamıştı.” (Keklik: 49)

60- “Gölge düşmüş sulara, ürperen otlara, *ovada sürülen dönüşüne ve havada tütsülenen bahar kokusuna* yaraşan en güzel ses!” (Keklik: 49)

61- “Hatta sesi, bu zulümden zevk alıyor gibi gittikçe *naz ve cilve* kesiliyordu, içimden susmasını istiyordum; ...” (Keklik: 49)

62- “Uzakta kalanlar için İstanbul’un kaldırımları bozuk değildir, sokaklarda *çamur ve süprüntü* yoktur; *tramvaylarda ve vapurlarda* azap çekilmez.” (Akrep: 51)

63- “Bilhassa çölde onu konuşurken hep *beyaz yelkenlerin kayıp gittiği şurup renkli denizler, avize gibi şıkırdayan pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, / çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar* görürsünüz.” (Akrep: 51)

64- “Yere sıralanmış kocaman lengerlerdeki kösele renkli, yarı çiğ, *kızgın kokulu ve ekşi* deve ederini; kirli entarili donsuz Bedeviler bir akbaba sürüsü gibi saldırıyorlar, öyle, didikleyerek, bizi tiksindirerek yiyorlardı.” (Akrep: 52)

- 65- “Önümüze düştü, bir hayvanat müzesi müdürünün arkasından gider gibi şaşkın, düşünceli, oldukça *ürkek ve iğrenme halinde idik.*” (Akrep: 54)
- 66- “*Beyaz fareler ve kobaylarla dolu bir serum müessesesinden çıkmış kadar vücudumuzda ürperme ve genzimizde yaş, ekşi bir koku duyuyorduk.*” (Akrep: 54)
- 67- “Yumuşak, ıslakça toprak üstünde *bir karides sepeti dolgunluğu ve kaynaşması* sezdim; cıvıl cıvıl bir hareket...” (Akrep: 54)
- 68- “Deniz, muz, portakal, şeker kamışı, kırmızı biber, kekik ve süprüntü kokuyordu.” (Köpek: 55-56)
- 69- “Ağaçlardaki olgun, sıcak meyvelerle yerlerdeki çürük yemiş kabukları kokusundan sersemleştğini ve mütemadiyen bunları yemekten de içinin koflaştığını, boşaldığını duyuyordu.” (Köpek: 56)
- 70- “Sevildiğini, sevdiğini anlatamayan, neşesini ve gönül çalkantısını belli edemeyen bir huyu vardı.” (Köpek: 56)
- 71- “Çok defa aç, daima yurtsuz ve yolcu, böyle iki yıl geçti.” (Köpek: 57)
- 72- “Sonra içini çekiyor, kıvrılıyor, burnunu karnına sokup uyumadan, hareketsiz ve gözleri açık sanki ikinci nöbetin gelişini korka korka bekliyordu.” (Köpek: 58)
- 73- “Köpeği çok geriden, daha ihtiyatlı ve ürkek peşi sıra gelmişti.” (Köpek: 58)
- 74- “Osman serseri ve yabancı olduğu için daha güneydeki bir komşu ülkesine atılacaktı.” (Köpek: 58)
- 75- “Hasretin sona ermesi için hem de asker gibi, dik ve intizamlı yürüyordu.” (Köpek: 58)
- 76- “Hep bu ümitle, ciğerlerinin söküldüğüne, sade dışardaki sıcaktan değil, içinin ateşinden de eridiğine bakmayarak yürüyordu.” (Köpek : 58)
- 77- “Güğümde kaynaya kaynaya katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini almış olan Arap kahvesi hülasasından kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler.” (Lavrens: 61)
- 78- “Hararet kesmek ve kalbin atışını nizâma sokup insanı ferahlatmak için sıcak iklimlerde bundan faydalı içki yoktur.” (Lavrens: 61)
- 79- “Ben o heyetin delili, rehberi ve vekilharcı idim.” (Lavresn: 61)
- 80- “Bu kaba, hantal, mavna omuzda bir tabut gibi döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırık kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:” (Lavrens: 62-63)

- 81- “*Döktüğü kan ve altın da boşa gitti!*” (Lavrens: 64)
- 82- “*Hiçten veya hoş bir şeydir.*” (Çıban : 65)
- 83- “...bütün vücuda bir körpelik, *cinsî cazibe ve cinsî rayiha* serpmiyor mu?” (Çıban: 65)
- 84- “... dostluk kurmak için Yemen *vali ve kumandanı* İzzet Paşa, beni uzak çöle, ta Hadramut hududuna göndermişti.” (Çıban: 66)
- 85- “*At ve hecinsirtında* on iki gün yol aldıktan sonra bir masal memleketine vardım.” (Çıban: 66)
- 86- “*Ta yeni yağmura kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan* bu sudur.” (Çıban: 66)
- 87- “Emirin veziri, *abanozdan kemikleri ve köseleden derisi* olan bir eski Habeş kölesi, ...” (Çıban: 66)
- 88- “İşte size, şimdi *dünyanın en acayip bir çıbanından ve tedavisinden* bahsedeceğim.” (Çıban: 67)
- 89- “On gün *kımıldamadan yatmak ve bu ipliği koparmamak!*” (Çıban: 68)
- 90- “Ben diyar diyar, iklim iklim ışıklar gördüm; bu ışıkların akislerini çeşit çeşit, *şehirli ve dağlı* milletlerin kadınlı erkekli yüzlerinde seyrettim.” (Kaçak: 70)
- 91- “*Gece ile ışığı ve ışığın çehrelere serdiği manayı* en iyi anlayanlar ücra memleketlerde dolaşan sergüzeştçi yolculardır.” (Kaçak: 70)
- 92- “*Vatan hasreti ve intikam ateşi?...*” (Kaçak: 71)
- 93- “Yetmiş ikinci günüydü, atım *açlıktan ve yorgunluktan* düşüp öldü.” (Kaçak: 71)
- 94- “Elimdeki krokiye göre *bir ormana ve Kuryurd adında bir kasabaya* yaklaşmış olmaklığım lazımdı.” (Kaçak: 72)
- 95- “*Elmas ve zümrüt tipisi... Işık, rayiha ve renk tipisi!*” (Kaçak: 73)
- 96- “Artık son olarak göreceğim bu *hayat ve hülya manzarasına, ocağı alevlenen odaya ve gözlerinde ateşten çiçekler açan kıza* bir daha baktım; koyun postuma, bu tüylü kefene sarıldım.” (Kaçak: 74)
- 97- “İçeri dalan *kar ve soğuk* da bana bir av bulmuş aç canavar hırsıyla sarıldı.” (Kaçak: 74)
- 98- “Hiçbir uzvumu duymuyordum, *ne ellerimi, ne ayaklarımı...*” (Kaçak)
- 99- “Evet, fes, bütün bu göz çeken asker kıyafeti üstünde, *hem o dimdik vücuda, hem sert çehreye yumuşaklık, bönlük, siliklik, hiçlik, kalem efendisi ve odacı sünepeliği veren fes!*” (Güneş)

- 100- “Ermek, *Basra Körfezi’ne değil, galiba Şat’a akar!*” fikrinde bulundu.”
(Güneş)
- 101- “Hem de çok uzaklarda, *kutuplarda ve Okyanus adalarında değil...*
(Güneş: 76)
- 102- “... *sırma püsküllü ve koca kabızlı kılıç, adım attıkça tir tir titreyen apoletler...*” (Güneş: 77)
- 103- “... *yumuşaklık, bönlük, siliklik, hiçlik, kalem efendisi ve odacı sünepeliği veren fes!*” (Güneş: 77)
- 104- “Bir akşamüstü, *tarçınlı akide şekeri renginde ve sertliğindeki güneş, batmadan evvel, önümüzde, gene kendi renginde bir hurma ormanı tablosu aydınlattı.*”
(Güneş: 79)
- 105- “O kadınlar zaten, dünyamızın en seçme güzelleriydi, renk renk, cins cins, abonoz derisinden *papatya saçlısı ve gül tenlisine kadar.*” (Güneş: 80)
- 106- “İçerde *darbukalar ve düdüklü mütemediyen çalmıyor, ...*” (Güneş: 81)
- 107- “Dışarda, gece *limon küfü bir kadife kadar hoş, tüylü ve açık renkliydi.*”
(Güneş: 81)
- 108- “İşte yolculuğun eskiden *resimli gazete ve sinema* asrından evvelki maksadı bunlar idi.” (Hülle: 82)
- 109- “Bir aralık, etrafımda *çarşafı ve yaşlıbir kadının dönüp dolanması merakımı çekti.*” (Hülle: 83)
- 110- “... ahşap minare gölgesine dikildiğim zaman etrafa inen karanlıkta bu kokuyu duyuyordum, *yaş saman ve fışkı kokusu...*” (Hülle: 84)
- 111- “*Şam’ın bu iç mahalleleri ve yılankavi sokakları* o kadar birbirlerine benzer, öyle ayırt edilmez şeylerdir ki...” (Hülle: 84)
- 112- “Her Şam evi gibi, kapıdakiler içerisini görmesinler diye bir tahta bölme; *ağaçlıklı bir iç bahçe ve bu avluya açılan bir sıra kapılar, sıram sıram pencereler...*”
(Hülle: 84-85)
- 113- “*Taze tıraş yanığı ile ve heyecanla alevlenmiş yüzüme serinlik ıslak bir tülbent gibi hoş ve yumuşak yapıyor.*” (Hülle: 85)
- 114- “...bir gecelik eşimden hakiki zevcem imiş gibi *biraz sıkılarak ve mahremiyetine girmeyerek bahsediyorum.*” (Hülle: 87)
- 115- “Daha sonra beni mükemmel bir yer döşegi serilmiş yatak odasına aldılar; *üçer kollu ve fanuslu şamdanların aydınlattığı bir temiz oda...*” (Hülle: 87)

- 116- “O zamanlarda yirmi yaşındakilerin, şimdikiler *gibi ne tahsil, ne spor,* belli başlı hiçbir ciddi meşguliyetleri yoktu; kaleme devam ederler,” (Hülle: 83)
- 117- “... *bıyıklarını büyütmeyi ve evlenmeyi düşünürlerdi.*” (Hülle: 83)
- 118- “... otel, lokanta, buz, içki ve kadın bulan mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar...” (İstanbul: 90)
- 119- “*Daima ıslak duran ve basınca ökçeler gömülen kırmızı toprağını, sarı papatyalar ve çadır çiçekleriyle donanan çayırını?*” (İstanbul: 92-93)
- 120- “Baharında fulya demetlerini hatırlıyordu, *mor salkım hevenklerini ve katmerli leylak dallarını...*” (İstanbul: 93)
- 121- “Beraber hatırladıkları o kürklü yamaçlar, *böğürtlenli dereler ve kuytu korularla,* o serin, köpüklü, çapkın sularla süslü kararsız, yosma, helecan verici İstanbul’dan kendisi de bir zerre idi.” (İstanbul: 93)
- 122- “Düpedüz, kupkuru yerler, *ne bir tepecik var, ne bir ağaçlık...*” (İstanbul:)
- 123- “İstanbul gibi *hem akıcı, hem durgun, / açıklıkları ve kuytuluklarıyla / hem ışıldak hem gölgeli, yar kirli, yarı temiz, o ruhta, o mahiyette* bir şey oluvermişti.” (İstanbul: 94)
- 124- “Ben, *köy, çöl ve kasaba* hayatlarından aldığım tecrübe ile bu kahkahalarda bir acıklı, acayip vaka sezmişim.” (Dişçi: 95)
- 125- “Dağ, tepe, geçtiğimiz yerlerde kurşuna tutuluyor, *ölü ve yaralı* şose boylarında dökülüyor, tükeniyorduk.” (Dişçi: 96)
- 126- “Sekiz on Bedevi, yokuş aşağı, *entarili ve kefiyeleri havalanarak,* yuvarlanır gibi dağdan indiler.” (Dişçi: 97)
- 127- “*Kulakları küpeli, saçları örülü, sıırım gibi ince, şeytan yüzlü ve maymun elli çapulcu Urban...*” (Dişçi: 98)
- 128- “Biliyorduk ki *kolay ve temiz* olması için elbiseleri öldürmeden evvel soyuyorlardı.” (Dişçi: 97)
- 129- “... bazen acelesinden *yanındakilere ve daima dudaklarıma* bir keser gibi kaldırıp kaldırıp indiriyordu.” (Dişçi: 98)
- 130- “Bedevinin yüzüne fışkıran *kan ve et* serpintilerini görüyordum.” (Dişçi: 98)
- 131- “...*beynimde ve yaramda* “zınk!” diye sarsıcı bir gümlenmiş işitiliyor...” (Dişçi: 98)

132- “Gözlerinde; akli tam olmayanlarda rastladığım *kâh alevlenen, kâh pelteleşen* bir kararsız ışık gördüğüm için onun yarı meczup olduğuna hükmetmiştim.” (Dişçi: 95)

133- “... *kurşunları veya cembiyeleri* beklemeye koyulduk.” (Dişçi: 97)

4.2.1.9. Birleşik Fiil Grubu

Birleşik fiil grubu, bir isim ile bir yardımcı fiilin ya da iki fiilin kalıplaşması yahut belli kurallar dahilinde berleşmesinden oluşan kelime grubudur. “*İster bir isim ve fiil olsun, ister bir fiille başka bir fiilin birleşmesinden yapılmış olsun, birleşik fiillerde anlamca kaynaşma söz konusudur*” (Özkan ve Sevinçli, 2013: 66). Aşağıda incelediğimiz eserde tespit ettiğimiz 514 birleşik fiilin tamamının, yapılış özellikleri de dikkate alınarak yapılan tahlili gösterilmiştir.

4.2.1.9.1. Bir Hareketi Karşılaman Birleşik Fiiller

Bu yapıdaki birleşik fiil grupları bir isim unsuru ile bir fiil unsurunun birleşmesinden oluşan kelime gruplarıdır. İsim unsuru, tek isimden oluşabileceği gibi isme bağlı diğer kelimeleri de içine alabilmektedir.

4.2.1.9.1.1. Ana Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller

“et- eyle- ol-, kıl-, buyur- “yardımcı fiilleri kullanılarak yapılan birleşik fiillerdir. Bu birleşik fiil yapısında; asıl unsur olan isim başta, yardımcı fiil sonda bulunur (Karahana, 2012: 73). Hikâyelerde tespit edilen ana yardımcı fiille kurulan 181 birleşik fiil aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Şeyh başıyla *tasdik etti.*” (Yara: 10)
- 2- “*Sabret evlat!*” (Yara: 12)
- 3- “Kısrağına atlarken ona kimse *yardım etmedi.*” (Yara: 13)
- 4- “Paşaya *vaat etmiştim*, kendisi bilir! (Yara: 13)
- 5- “Ve omzunu *işaret etti.*” (Yara: 10)
- 6- “O zaman Şeyh yaralıya ilk defa, şefkatle *hitap etti:*” (Yara: 12)
- 7- “Çocukcağz Arabistan’da *rahat eder,*” (Eskici: 14)
- 8- “...*ismi değişir gibi olmuştu.*” (Eskici: 14)
- 9- “Artık anadili büsbütün *işitilmez olmuştu.*” (Eskici: 15)
- 10- “Çok *sabretti.*” (Eskici: 15)
- 11- “Şaşarak, eğlenerek *seyrediyordu.*” (Eskici: 17)

- 12- “Sonra Kanlıca’daki evlerini *tarif etti*.” (Eskici: 18)
- 13- “Fakat, nihayet bütün ayakkabılar *tamir edilmiş*,” (Eskici: 18)
- 14- “...bir gece evvel kermeste tanıştığımız sırada, bana, ertesi gün beraber aramaklığımızı *teklif etmişti*.” (Antikacı: 20)
- 15- “Sizi bana, yüksek komiserlik başkâtibi *tavsiye etti*.” (Antikacı: 21)
- 16- “Antikacı Şeyh, bunları söyledikten sonra, odaları “Geziniz, seçiniz!” manasına eliyle *işaret etti ...*” (Antikacı: 22)
- 17- “... şimdi antikacının yüzünü *seyrediyordum*.” (Antikacı: 22)
- 18- “...bu itibarla da etnograf mütehassısları için çok meraklı bir mevzu *teşkil ederler*.” (Antikacı: 22)
- 19- “Düşündüğümü açıkça söylemeyi *tercih ettim*.” (Antikacı: 22)
- 20- “Ferahladığımı *zannettim*.” (Antikacı: 23)
- 21- “Bu adam, şüphesiz benden *hazzetmiyor*.” (Antikacı: 23)
- 22- “...aramızda ilk dakikadan itibaren bir antipati *hasıl olmuştur*.” (Antikacı: 23)
- 23- “Her zaman *dikkat etmişimdir*.” (Antikacı: 23)
- 24- “Öyle olmakla beraber, Şeyh’in sükûtundan sinirlenerek sormaya *devam ettim*.” (Antikacı: 23)
- 25- “... bittikten sonra, antikacı bize ufacık billur kadehlerden yeşil çay *ikram etti*.” (Antikacı: 24)
- 26- “Şeyh bu “Afganlı” kelimesinde fazla *ısrar ediyordu*.” (Antikacı: 24)
- 27- “Ucuzluğuna bakarak dört kişilik otomobillerde yer bulmayı *tercih ederdik*.” (Testi:)
- 28- “Dediğim gün şoförün yanına yerleşmek imtiyazı, çok şükür bana *müeyesser oldu*.” (Testi: 27)
- 29- “Zaten ne olsa şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, *haşır neşir olsunlar*.” (Testi: 27)
- 30- “İçtiğinizi *farz edelim*.” (Testi: 29)
- 31- “... saklıdır, şöyle açivermek *kabil olsa*.” (Testi: 30)
- 32- “Biraz evvel Allah’ın davetine *icabet etti*.” (Testi: 31)
- 33- “Ruhu *istirahatte olsun*, amin!” (Testi: 31)
- 34- “*Emin olunuz*, bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ...” (Testi: 31)
- 35- “Kumaş toplarının çokluğuna da *hayret etti*.” (Fener: 32)

- 36- “Öteki beriki, kadın ve erkek müşteriler, serginin önünde durup *pazarlık ediyorlar.*” (Fener: 34)
- 37- “Demin anlattık ya!” *cevabını verdi ve ...*” (Fener: 34)
- 38- “... feneri çenesiyle *işaret etti.*” (Fener: 34)
- 39- “... Fakat, ” diye *ilave ettim...*” (Fener: 36)
- 40- “Kızı verirsem kendisini değil, şeyhini bile kırk katırın kuyruğuna bağlatır, masallardaki gibi *kırk parça ederdim!* “ (Fener: 36)
- 41- “...köşe penceresinden dünyayı *seyrederdim.*” (Zincir: 37)
- 42- “Onun içindir ki, penceremden sokağa kendimize bakmayı, göğe dalıp kalmaya *tercih ederim.*” (Zincir: 38)
- 43- “*Dikkat ederim,* bu iğreti kara suratı düşürmemek ister gibi boynunu dimdik tutar.” (Zincir: 39)
- 44- “Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer -kardif kömüründen *halkolmuş, ...*” (Zincir: 39)
- 45- “Balkondan uzanan penyuvarlı ve dağınık saçlı bir frenk karısı, ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini veren etekleri havalanarak *iltifat ediyor.*” (Zincir: 40)
- 46- “Köpek mancınıktan kurtulan bir taş gibi fırlamış, bir an içinde *gözden kaybolmuştu.*” (Zincir: 40)
- 47- “Sususu! Sususu!” diye *alay ediyorlardı.*” (Zincir: 41)
- 48- “... bir anda at, öküz, araba, firar için ne vasıta varsa hepsi *hazır oluyor.*” (Gözyaşı: 43)
- 49- “*Ermek, Basra Körfezi'ne değil, galiba Şat'a akar!*” *fikrinde bulundu.*” (Güneş: 78)
- 50- “Önündeki baş yavaş yavaş dikliğini *kaybediyor, ...*” (Gözyaşı: 43)
- 51- “Ayşe, hâlâ yükünü atmaya *razı olamıyor.*” (Gözyaşı: 45)
- 52- “Kaçma hâlâ *devam ediyor,* yağmur ve çamur da beraber...” (Gözyaşı: 45)
- 53- “Gene koşuyor ve birden, acayip bir hafiflik, bir canlılık duyuyor, ileriye *hamle ediyor.*” (Gözyaşı: 45)
- 54- “Hizmetçi donuk, fersiz, katı, suyu çekilmiş kuru böcek kabuğu gözlerini *işaret etti.*” (Gözyaşı: 46)
- 55- “Çocukken, ağzından dolma bir tüfikle avlandığı sırada kendi kendisini yaralamış, bir gözünü *kaybetmişti.*” (Keklik: 47)
- 56- “*Uğurlu olsun,* Hacı Ağa! ” dedim.” (Keklik: 47)
- 57- “Hacı Zülfü “*Hazır ol beyim!*” dedi.” (Keklik: 49)

58- “*İmkân olsa hükümet konağındaki odasına da benim için bir masa koyduracaktı; çalışma saatlerinde de karşılıklı oturup İstanbul’dan bahsedecektik.*” (Akrep: 51)

59- “Her ikisinde de hasret derecesini bulmuş olan sokulma ihtiyacı çarçabuk ısınmalarına *yardım etmişti.*” (Köpek: 56)

60- “İşte Lavrens’i tanıyan adam!” dediler ve uzaktan çadırımıza doğru gelen siyah sakallı, kırk beşlik bir Bedeviyi *işaret ettiler.*” (Lavrens: 60)

61- “Hacı Kasım, Lavrens’in adını anmadan *laf edemez!*” diye gülüyordu.” (Lavrens: 60)

62- “Hakkı var, ” diye *sahabet ettim.*” (Lavrens: 61)

63- “Döner ve geceleyin karpit lambası altında Arapça yazar, çizer, *sabahı ederdi.*” (Lavrens: 61)

64- “... çadırlarında gecelemiş, gazvelerini *seyretmiş, ...*” (Lavrens: 62)

65- “Hiç unutmam, bir gece barakalarında bir eğlence *tertiple etmişlerdi, ...*” (Lavrens: 62)

66- “Hatta ekmekleri bile! Yarı *sarhoş olmuşlardı.*” (Lavrens: 62)

67- “Ben *kızacak oldum.*” (Lavrens: 63)

68- “Ve parmağıyla alnının çatısını *işaret ediyordu.*” (Lavrens: 63)

69- “Hacı Kasım, acı kahvesinden bir yudum daha içerek *itiraz etti.*” (Lavrens: 64)

70- “Emirin veziri, abanozdan kemikleri ve köseleden derisi olan bir eski Habeş kölesi, süte düşmüş hamam böceği gibi tiksindirici, iri, kara gözlerini, mavimtırak akları içinde çırpındırarak *tembih etti.*” (Çıban: 66)

71- “İşte size, şimdi dünyanın en acayip bir çıbanından ve tedavisinden *bahsedeceğim.*” (Çıban: 67)

72- “... tedavi vaktini *geçirmiş olursunuz.*” (Çıban: 67)

73- “Cadı, her seher vakti başımın ucuna dikiliyor, çıbanı *muayene ediyor...*” (Çıban: 67)

74- “*Hissettim* ki yumağın daldaki ucuyla çıbanımın içinde göremediğim bir katı yumak birbirine eklenmiştir.” (Çıban: 68)

75- “Allah’a, padişaha, emire *dualar edildi.*” (Çıban: 69)

76- “Ben diyar diyar, iklim iklim ışıklar gördüm; bu ışıkların akislerini çeşit çeşit, şehirli ve dağlı milletlerin kadınlı erkekli yüzlerinde *seyrettim.*” (Kaçak: 70)

- 77- “Amerika yoluyla memleketime dönecektim ve tekrar *harp edecektim.*”
(Kaçak: 71)
- 78- “Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine dönüp dönüp bakıyordum; yarın ak ovada kalacağını bildiğim kendi kara tümseğimi *seyreder* gibi...” (Kaçak: 72)
- 79- “Yalnız içimi *hissediyordum* ve içimde yanarak tükenen bir yerimi!”
(Kaçak: 72)
- 80- “Tam o sırada karlar üstüne benimle beraber uzanmış bir iki ışık çizgisi *görür gibi olmuşum.*” (Kaçak: 73)
- 81- “... bu gözlerde bir kar tipisi *seyrediyordum.*” (Kaçak: 73)
- 82- “Ebu Hemal kaymakamı sustu, bir müddet dalgın kaldı. Sükûtuna *hürmet ediyorduk.*” (Kaçak: 75)
- 83- “Buralarda nah, şu çöllerin ardında, Arabistan içinde! Arabistan, *emin olunuz, büsbütün keşfedilmiş, ...*” (Güneş: 76)
- 84- “Bir gece mabeyne çağırdılar, irade *tebliğ ettiler.*” (Güneş: 77)
- 85- “Darphanede yeni basılmış çil çil iki heybe dolusu altını Emir Sadun’a götürüp kendi elimle *teslim edecektim.*” (Güneş: 77)
- 86- “... Fellaha aşiret reisi imiş; Sana’ya gider, kumandanlıktan öğrenirsin. İrade oraya da *tebliğ edilmiş, ...*” (Güneş: 77)
- 87- “Kaptan yerinin çürük kaplamalarını, hâlâ üzerinde Batum yazıları okunan gaz tenekeleri sandıklarıyla *tamir etmişler.*” (Güneş: 78)
- 88- “Yağmur mevsimi Basra Körfezi’ne dökülen Ermeç suyunun menbaı *zannederim, bu vahadır!*” dedi.” (Güneş: 78)
- 89- “Basra’dan daha *kolay olurdu.*” (Güneş: 78)
- 90- “*Zannetmem,* ” (Güneş: 78)
- 91- “Şayet, ” dedim, “bana *bir hal olursa* işte şu iki heybeyi emire verir, ...”
(Güneş: 79)
- 92- “Tedbirli olmak lazımdı, zira, yolda benim gibi buhrana tutulmuş iki askeri *kaybetmiştik.*” (Güneş: 79)
- 93- “Daha sonra da düdüklere, darbukalar çalınmaya başladı, erkekli, dişili *danslar edildi.*” (Güneş: 80)
- 94- “Emir, bir aralık kadınlardan birisine *işaret etti.*” (Güneş: 80)
- 95- “Osmanlı zabiti daha söyleyecekti. Fakat içimizden biri *acele etti.*”
(Güneş: 81)
- 96- “Kadın *memnun olmuştu.*” (Hülle: 83)

- 97- "... kaleme *devam ederler*, bıyıklarını büyütmeyi ve evlenmeyi düşünürlerdi." (Hülle: 83)
- 98- "O nasıl laf beyim, " dedi, "siz niçin *masraf edecekmışsiniz?*" (Hülle: 84)
- 99- "Kadın geç geldi ve beni, geceye karıştığım için zor *fark etti.*" (Hülle: 84)
- 100- "*Rahatsız ettim...*" (Hülle: 85)
- 101- "*Emrederseniz* artık gideyim." (Hülle: 85)
- 102- "Kadın *al al oldu.*" (Hülle: 85)
- 103- "Esağfurullah, biz sizi *rahatsız ettik.*" (Hülle: 85)
- 104- "Ricum şu idi, söylemeye *cesaret edemiyorum...*" (Hülle: 85)
- 105- "Beni bir gece için *nikâh eder misiniz?*" (Hülle: 85)
- 106- "... ne evet, ne hayır manasına gelen bir şeyler mırıldanıyordum; o *devam etti.*" (Hülle: 86)
- 107- "Nikâhı, şeri şerife uygun olarak "*linefsihî binefihî*" *aktedeceğiz.*" (Hülle: 86)
- 108- "Tabii lütfunuza mukabil bir bergüzar *takdim edeceğim.*" (Hülle: 86)
- 109- "*Büyük bir insanîyet etmiş olacaksınız.*" (Hülle: 86)
- 110- "*Reddederseniz* ölümden başka çare kalmayacak!" (Hülle: 86)
- 111- "Dadı! Dadı! Misafir Bey *kabul etti.*" (Hülle: 86)
- 112- "Ben de seni aldım, zevceliğe *kabul ettim.*" (Hülle: 86)
- 113- "Aradan, bakınız, kırk sene geçtiği halde ben bu nikâhın hükmüne inanmaktayım ve onun içindir ki bir gecelik eşimden hakiki zevcem imiş gibi biraz sıkılarak ve mahremiyetine girmeyerek *bahsediyorum.*" (Hülle: 87)
- 114- "Çok *teşekkür ederim,* " dedi, "şimdi de lütfunuzu tamamlayınız." (Hülle: 87)
- 115- "Beni *tatlik ediniz.*" (Hülle: 87)
- 116- "...bu yabancıнын yolcu olmasını *tercih etmişti;* ..." (Hülle: 88)
- 117- "...asker merkezi ücra kasabasında, otel lokanta, buz, içki ve kadın bulan mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar, para *sarf ediyorlardı.*" (İstanbul: 90)
- 118- "Medeniyetten bir müddet uzak kalmak, ona kavuşunca en fena tarafından kâm almayı *icap ettirir.*" (İstanbul: 90)
- 119- "Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın yanına yaklaştığını gören kadın, kendisinden evvel şeftalileri *ikram etti.*" (İstanbul: 91)
- 120- "Erkeğin yüzüne muhabbetle, şefkatle baktı, baktı, *ilave etti.*" (İstanbul: 92)

121- “Buna siz *sebepe oldunuz.*” (İstanbul: 92)

122- “Şunu kullanmasan *iyi edersin,* ” dedi, “daha gençsin, kendini bitiriyorsun.” (İstanbul: 92)

123- “Çıplak tenine sereserbest dantel tuvalet giymiş sürmeli kadın, peltek şivesiyle bunları öyle *tarif etmiyordu,* ...” (İstanbul: 93)

124- “Artık kendilerini, dışarıdan, sonu güç bulunur kocaman, kavruk bir çölün kucakladığını *fark etmiyorlardı.*” (İstanbul: 94)

125- “Gözlerinde; *aklı* tam *olmayanlarda* rastladığım kâh alevlenen, kâh pelteleşen bir kararsız ışık gördüğüm için onun yarı meczup olduğuna *hükmetmiştim.*” (Dişçi: 95)

126- “Buralarda mı *dişçilik ediyorsunuz?*” (Dişçi: 95)

127- “Söylesene, ” diyorlardı, “buralarda mı *dişçilik edersin?*” (Dişçi: 95)

128- “*Memnun olmadı* ki, karnına bir tekme vurdu, devrildi; öbür arkadaşaya yanaştı.” (Dişçi: 97)

129- “İşte, ” dedi “ondan sonra *dişçi oldu* ya...” (Dişçi: 98)

4.2.1.9.1.2. Diğer Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiler

Bu yapıdaki birleşik fiilerin oluşum özelliklerine bakıldığında kelimelerden birisinin ya da ikisinin birden sözlük anlamlarından uzaklaşmış oldukları dikkati çekmektedir. Bunların bir bölümünün de deyim özelliği kazandığı görülmektedir. İncelediğimiz hikâyelerde bu yapıda toplam 299 birleşik fiil tespit edilmiştir.

1- “...bu dört kişi güç bela baskından kurtulup bana sığınmış, *geceyi geçirmek istiyorlar.* (Yara: 9)

2- “Çekip koparmak *lazım gelmişti;*” (Yara: 11)

3- “Genç *taş kesildi.* ” (Yara: 11)

4- “Bedevi genci *cevap vermedi.*” (Yara: 12)

5- “Şeyh *cevap verdi.*” (Yara: 13)

6- “Gelenlerin en yaşlısı, kısırağından inip *karşıma dikildi.*” (Yara: 9)

7- “...sıcak memleketlere doğru yaklaştıkça kendisini *bir durgunluk aldı.*” (Eskici: 14)

8- “Haşan *köşeye büzüldü...*” (Eskici: 15)

9- “Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında, *pırıl pınl yanıyordu.*” (Eskici: 15)

- 10- “Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara *rast geliyorlardı.*” (Eskici: 15)
- 11- “Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın *göğsüne bastırdı.*” (Eskici: 15-16)
- 12- “Hasan da merakla *karşısına geçti.*” (Eskici: 17)
- 13- “Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle *canı sıkılıyordu ki...*” (Eskici: 17)
- 14- “Bir *kabahat işledik* de kaçtik!” (Eskici: 18)
- 15- “*Aklına ne gelirse* söylüyordu.” (Eskici: 18)
- 16- “Daha çok dinlemek için de *elini ağır tutuyordu.*” (Eskici: 18)
- 17- “Gidiyorum ya, *işimi tükettim.*” (Eskici: 18)
- 18- “Eskici *başka söz bulamamıştı.*” (Eskici: 19)
- 19- “*Önüne geçmeye çalıştı...*” (Eskici: 19)
- 20- “Yer minderlerinde, antikalara gömülü gözlüklü bir adam oturuyordu; *saçı sakalına karışmıştı;*” (Antikacı: 21)
- 21- “Kötü bir Fransızca ile öteki *cevap verdi;*” (Antikacı: 21)
- 22- “... önündeki kitabı *okumaya koyuldu.*” (Antikacı: 22)
- 23- “Fransız oda oda gezmeye başladığından, sakalına rağmen çok genç görünen Şeyh Efganî ile *karşı karşıya kalmıştım;*” (Antikacı: 22)
- 24- “Ben, böyle dikkatli dikkatli yüzüne bakıp düşünürken, birdenbire Şeyh’in gözleri *üzerime çevrildi.*” (Antikacı: 22)
- 25- “... bana bir *hoşnutsuzluk çökmüştü.*” (Antikacı: 22)
- 26- “... o adamın sonunda dürüst olmadığı *meydana çıkmıştır.*” (Antikacı: 23)
- 27- “Gözleri çoktan gene kitabına çevrilmiştir; başını kaldırmadan *cevap veriyor.*” (Antikacı: 24)
- 28- “Türkiye’ye de hiç *ayak basmadım.*” (Antikacı: 24)
- 29- “Yürürken arkamdan o bir çift mavi gözün, kitap sayfalarından ayrılıp beni dikkatle seyrettiğine *hüküm vermiştim.*” (Antikacı: 24)
- 30- “Zira Afganlı Şeyh’in gözlerini anlatamayacağım bir mana ile bana *dikili bulmuştum.*” (Antikacı: 24)
- 31- “Soğuktan veya sıcaktan nebatlar da *teessür duyarlar;* ...” (Antikacı: 25)
- 32- “Bu geleni *gözüm ısıırıyordu.*” (Antikacı: 25)

- 33- “Fakat Suriye’ye dönünce, Şeyh efendiyi sormaktan *kendimi alamadım.*”
(Antikacı: 26)
- 34- “Bu koyu nefli, terütaze, cilalı ve tombul fıstıklar, dağların çıplak, sıcak karnı altında -siyah, hür ve kabarık nü tablolardeki bir tutam gölge kadar *göz alır, göze batar, kuytuluk tesiri yapardı.*” (Testi: 27)
- 35- “Siz önde, kaptan mevkiinde gibisinizdir; onlara *eliniz, eteğiniz sürünmez, tenezzül edip başınızı bile çevirmeyebilirsiniz.*” (Testi: 27)
- 36- “Birçok ses *cevap verdi.*” (Testi: 28)
- 37- “Beyrut’ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, böyle su içmeye alışmışlara mahsus testilere *rast gelirsiniz, ...*” (Testi: 29)
- 38- “Eh, ” dedik, “elbette orada bir *çaresini bulurlar*” ve *yola düzüldük.*”
(Testi: 29)
- 39- “Bütün *tüylerim ürperdi*, elimle arabayı ve arabadakini gösterebildim.”
(Testi: 31)
- 40- “Çarşı ortasında *şaşıırıp kaldı.*” (Fener: 32)
- 41- “Renklere de *akıl erdiremedi;*” (Fener: 32)
- 42- “Niçin bu kadar örtünmeli ve neden siyahla beyazdan başka renklere *rağbet göstermeliydi?*” (Fener: 32)
- 43- “Hepsine *cevap veriyor, tariflerini yapıyordu.*” (Fener: 33)
- 44- “Ve sürmesini itti, tek gözün camı ışıldadı; sürmesini geri aldı, *aydınlık kesildi.*” (Fener: 33)
- 45- “Ebu Ali *hayran kalmıştı.*” (Fener: 33)
- 46- “Parmağını ihtiyatla dokundurdu, *soğuk buldu.*” (Fener: 33)
- 47- “Ebu Ali *cesarete geldi, sürmeyi kendisi çekti*, ampul yandı; *geriye tepti*, ışık söndü.” (Fener: 33)
- 48- “Derin derin, kederli kederli *düşünmeye koyulmuştu.*” (Fener: 33)
- 49- “Gene *düşünmeye koyuldu.*” (Fener: 34)
- 50- “Niçin bu adamlar o güzel fenere kibritsiz yanıp ışığı tükenmeyen, is ve duman vermeyen fenere *alıcı çıkmıyorlardı.*” (Fener: 34)
- 51- “... akşam yaklaştığından eşyasını *toplamaya koyuldu.*” (Fener: 34)
- 52- “Bedevi’nin bunları, yan yana yere dizmesi bitince *cebine attı ...*” (Fener: 34)
- 53- “Sonra *çölü tutu.*” (Fener: 35)

54- “Gazetelerde okuduğuma göre şimdi, mesela bir Aneze aşireti reisi yüksek komiserlerle, başvezirlerle *düşüp kalkıyor, ...*” (Fener: 35)

55- “*Emir unvanını almış, mebus çıkıyormuş, hükümete kafa tutuyormuş...*” (Fener: 35-36)

56- “... *kabahati kendisinde bulmuş ve onun için de korkusundan bir daha yanıma çıkmak cesaretini gösterememiştir.*” (Fener: 36)

57- “*Haddine mi düşmüş?...şeyhini bile kırk katırın kuyruğuna bağlatır, ...*” (Fener: 36)

58- “İşsiz güçsüz kaldığım gurbet ellerinde köşe pencerem, kendimce *Abdülhak Hamid'in “Kürsü-i temaşa” sı yerine geçerci.*” (Zincir: 37)

59- “Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra, tanıdık çehre, alışabileceğiniz yer bulamamaktan bezer, odanıza girer, *yalnızlığın içine sinersiniz.*” (Zincir: 37)

60- “Bir damlası bile deniz hakkında bize *ilmi bir fikir vermeye yetişir.*” (Zincir: 38)

61- “*Juju kıyamet koparıyor, hırlıyor, eşiniyor, atılıyor, zapt edilmez bir hale geliyor.*” (Zincir: 40)

62- “*Acaba ne kıyametler kopacak?*” (Zincir: 40)

63- “Nihayet, bir gün, bu korktuğum, beklediğim, merak ettiğim hadise *vuku buldu; ...*” (Zincir: 40)

64- “Köpek mancınıktan kurtulan bir taş gibi fırlamış, bir an içinde *gözden kaybolmuştu.*” (Zincir: 40)

65- “Demek ki dönmüş veya bulunmuştu ve muhakkak ki daha azılı yerli köpeklerle *rast gelmiş, el sillesini tatmış, yersiz, yurtsuz kalmış, Hanyayı Konya'yı öğrenmiş, açlığı denemiş, Senegalli bekçisini penyuvarlı gözcüsünü arkasında bulamayınca bütün azgınlığını, kaba sığmayan öfkesini bırakmış, sünepeleşmişti.*” (Zincir: 40-41)

66- “Hatta, daha sonraları, neferin yanında bağısız *dolaşmaya koyuldu; ...*” (Zincir: 41)

67- “Evvelce yanına yaklaşamayan mahalle çocukları, *etrafını sarıyorlar.*” (Zincir: 41)

68- “Belli ki bu kadın akşam rakısı zamanında, *onun zevkini kaçırarak.*” (Gözyaşı: 42)

69- “Bütün köy halkı mal, mülk ne varsa bırakıp kaçmaya *karar veriyor;...*” (Gözyaşı: 42-43)

- 70- “Zira durmadan ilerleyen felaketin kafilesinden ayrı düşmek Ayşe’ye hepsinden daha *korkunç geliyor.*” (Gözyaşı: 44)
- 71- “Ayşe, yavrularına sarılarak ölmeyi, artık, atm ve kendisinin kudretsizliğine bakarak *fena bulmaktadır.*” (Gözyaşı: 44)
- 72- “Ve böyle, kanının son ateşini yakarak, kayıp düşerek, gene kalkarak, gene yuvarlanarak yağmur, ter, gözyaşı yüzünü yıkaya yıkaya, biteviye, *mola vermeden, yürüyor.*” (Gözyaşı: 46)
- 73- “Çocukken, ağzından dolma bir tüfikle avlandığı sırada kendi kendisini yaralamış, *bir gözünü kaybetmişti.*” (Keklik: 47)
- 74- “*Bunun intikamını* şimdi, tek gözüyle biteviye kuş peşinde dolaşarak *çıkarıyordu.*” (Keklik: 47)
- 75- “Kör Zülfü, bundan kurtulmak için *bir çare buldu, hacca gitti* ve dönünce artık Hacı Zülfü Ağa oldu.” (Keklik: 47)
- 76- “Bir bahar sabahı şehirde kendisine *rast geldim.*” (Keklik: 47)
- 77- “Beni iyice görmek için sağlam gözünü *yüzüme çevirdi.*” (Keklik: 47)
- 78- “Dağ, tepe dolaşmaya mecalim yok, ” diye *cevap verdim,* “gripten yeni kalktım.” (Keklik: 47)
- 79- “Bahar sade insanların değil, kuşların da *aklını başından alır.*” (Keklik: 48)
- 80- “Düşündüm ki şimdi Hacı Ağa’nın gideceği yerlerde bademler *çiçek açmıştır;* tarlalar yeşermiştir;” (Keklik: 48)
- 81- “Av yeri seçildikten sonra Zülfü Ağa *emir verdi.*” (Keklik: 48)
- 82- “Bir zamanlar keklik sekişli yosma bir Nazlı da *benim ve benim gibi birçok deli-kanlıların canını yakmıştı.*” (Keklik: 48)
- 83- “*Beklemeye koyulduk.*” (Keklik: 49)
- 84- “Dişi davetine can atan iri bir keklik çalıların arasından *önümüze çıkıvermişti.*” (Keklik: 49)
- 85- “Hatta sesi, bu zulümden zevk alıyor gibi gittikçe *naz ve cilve kesiliyordu,*” (Keklik: 49)
- 86- “Bir aralık iki erkek keklik ayn ayn çalıların içinden ortaya atıldılar; birbirleriyle *boy ölçüştüler.*” (Keklik: 49)
- 87- “Kızıl kurdela boyunlan şişmişti; gözleri *kor kesilmişti, ...*” (Keklik: 49-50)

- 88- “İşte bu keklik ölüm tehlikesini hiçe sayarak pençeleri üzerinde yükselmiş, göğsünü dikmiş, ...” (Keklik: 50)
- 89- “İşsizlikten, eğlencesizlikten, sohbitsizlikten bunalıyordu, *yakamı bırakmadı.*” (Akrep: 51)
- 90- “Uzakta kalanlar için İstanbul’un kaldırımları bozuk değildir, sokaklarda çamur ve süprüntü yoktur; tramvaylarda ve vapurlarda *azap çekilmez.*” (Akrep: 51)
- 91- “*Kokusunu duyar, tadını alırsınız.*” (Akrep: 51)
- 92- “İşte, bir gün gene böyle bir ziyafetten sonra idi, Şeyh *emir verdi:*” (Akrep: 52)
- 93- “Sonra elini koynuna soktu içerde bir şey aradı, *tuttu çıkardı.*” (Akrep: 53)
- 94- “...bir tavşan ürkekliğiyle *eski halini buldu;* adeta uyudu.” (Akrep: 53)
- 95- “... fakat kuyruğunu ete tam yaklaştırınca *kendini toparlayıp duraksıyor,* dönüyor, sakinleşiyordu.” (Akrep: 53)
- 96- “*Önümüze düştü,* bir hayvanat müzesi müdürünün arkasından gider gibi şaşkın, düşünceli, oldukça ürkek ve iğrenme halinde idik.” (Akrep: 54)
- 97- “*Işık vursa* bile içine fer düşmeyen bulanık gözlü, küçücük, sıska, yılgın bir köpekti.” (Köpek: 55)
- 98- “Kendini bildiğinden beri kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp *keyifli keyifli sallamak fırsatını bulamamış,* gözlerinin yaşı kurumak bilmediğinden yanakları *nemden kurtulamamıştı.*” (Köpek: 55)
- 99- “Tüyleri, mangal altında sırtlan yanmış kedilerinki gibi kirli sarı renkte olduğundan yıkansa da *temizlik hissi vermez,* oynamayı öğrenmediğinden de kimseyi eğlendiremezdi.” (Köpek: 55)
- 100- “Osman bir kabahat işleyip yâd illere düştüğü zaman bu köpek gibi *sokaklarda sürtmüş,* durmuş, *neşe yüzünü unutmuştu.*” (Köpek: 55)
- 101- “Osman’ın taşlara, topraklara sürtünmekten havı dökülmüş kirli hâki ceketiyile köpeğin açlıktan sertleşip seyrekleşmiş kirli postu *yan yana geldi;* birbirine uydu.” (Köpek: 56)
- 102- “Sadece derin derin *içini çekti.*” (Köpek: 59)
- 103- “Bilirsiniz ya, Millî Mücadele sırasında bu köprünün bir ayağını Türk çeteleri dinamitle atmışlar, düşman sevkiyatını *güçlüğe uğratmışlardı.*” (Lavrens: 60)
- 104- “*Başım alır gider,* akşamlara kadar sıcak çözü adım adım, çadır çadır gezer;” ... (Lavrens: 61)
- 105- “*Şu cevabı verirdi:*” (Lavrens: 61)

- 106- “Çok uzaklara atla gideceği gün beni de *yanma alırdı*.” (Lavrens: 61)
- 107- “Şu siyah saçını, sakalını bir dakikada *aka çevireyim mi?*” (Lavrens: 62)
- 108- “Kıllarım *bembeyaz kesilmişti* ve tuhaf, hâlâ da beyazdır, daima beyaz çıkar...” (Lavrens: 62)
- 109- “Şu kenarda bağdaş kurup oturan Arap iyi *fala bakar*.” (Lavrens: 63)
- 110- “Bedeviye seslendim; fakat o, *yerinden kııldamadı*, sert bir suratla *cevap verdi*.” (Lavrens: 63)
- 111- “Lavrens’in önüne sürdüğü mecediyeye de *elini sürmedi*.” (Lavrens: 63)
- 112- “Bunu yere serdi, düzeltti, sonra şهادet parmağının ucu ile üzerine *birtakım çizgiler çekmeye başladı*.” (Lavrens: 63)
- 113- “Bir çocuk sana *bela getirecek*...” (Lavrens: 63)
- 114- “O kadar ki falcının tesirinden *kurtarmak lüzumunu duydum*, usulcacık!” (Lavrens: 64)
- 115- “Sizi bir aşiret emirinin oğlu sandı, ona göre *bir şeyler uydurdu!*” dedim.” (Lavrens: 64)
- 116- “Döktüğü kan ve altın da *boşa gitti!*” (Lavrens: 64)
- 117- “Bu habis çıban, nerede çıkarsa, etrafım bir selin açtığı oyuk gibi deşiyor, göz veya burun, ne bulursa *alıp götürüyordu*.” (Çıban: 67)
- 118- “Gelen kölesine bir *emir verdi*.” (Çıban: 67)
- 119- “Altında küpü, elinde süpürgesi eksikti. Kaşınan yeri bir de o *gözden geçirdi ve hükmünü verdi*.” (Çıban: 67)
- 120- “San’a’ya dönmeniz için iki hafta yolda geçirmeniz *lazım gelir*, ...” (Çıban: 67)
- 121- “Cadı, her seher vakti *başımın ucuna dikiliyor*, ...” (Çıban: 67)
- 122- “Daha olmamış!” diyerek *dönüp gidiyordu*.” (Çıban: 67)
- 123- “Şayet o koparsa çıbanın özü içinde kalır ve benim de yüzüm, çarşıda rastladığım Bedevilerinki gibi gelir, deşilir, yara çene kemiklerimi *meydana çıkarır*, bir gözümü de *alıp götürürdü*.” (Çıban: 68)
- 124- “Bir örümcek ağı teli gibi iki baştan tutturulmuş, boşlukta *gidip gidip geliyordu*.” (Çıban: 68)
- 125- “Binbaşı şakağında eski bir yanığa benzeyen küçük kırışıklığı gösterdikten sonra, hasret sezilen bir sesle: “imparatorluk zabiti *neler çeker*, fakat neler görürdü!” dedi, *elini kadehine götürdü*”. (Çıban: 69)

- 126- “Büyük Harbin başlangıcında Muş elimizden gitti; kıtamlarla beraber kendimi Moskof elinde *esir bulmuştum*.” (Kaçak: 70)
- 127- “Bir bahar günü Tiflis’ten *yola düştük*.” (Kaçak: 70)
- 128- “Zindanlarda yatıyor, yaya yürüyor, *aç kalıyor*, soğuktan *buz kesiyor*, sıcaktan *mum gibi eriyorduk*.” (Kaçak: 70)
- 129- “Arkamızda *şehirler, milletler, kıtalar, mevsimler bırakmıştık*; hâlâ gidiyorduk.” (Kaçak: 71)
- 130- “Kaçmak için kanat bile *kâfi gelemezdi*.” (Kaçak: 71)
- 131- “O güne kadar *yalnızlığımı pek o kadar duymamıştım*; birden *öksüz kaldım*.” (Kaçak: 71)
- 132- “Yaya *yola düştüm*.” (Kaçak: 72)
- 133- “Yaşamak iradesini, ruh kuvvetini, işte o gün, cismimin önünde koşan bir yarı hayalet gibi iyice görmüş, *peşine düşmüştüm*.” (Kaçak: 72)
- 134- “Benliğim *yanan bir kalpten ibaret kalmıştı*,” (Kaçak: 72)
- 135- “Bu çizgiler bana *genişliyor gibi geldi*.” (Kaçak: 73)
- 136- “Bu göğsü *başıma dayamak*, hem sert hem yumuşak ılıklığında, kalbinin atışını dinleyerek *uykuya varmak!*” (Kaçak: 73)
- 137- “Ben kızın *gözlerine dalmıştım*,” (Kaçak: 73)
- 138- “Fakat sabaha karşı -daha *şafak sökmemişti*- uyandırdılar.” (Kaçak: 74)
- 139- “Ruslar, kaçak bir Türk zabitanı sakladıklarını duyarlarsa hepsini *kurşuna dizerlerdi*.” (Kaçak:)
- 140- “Bir darağacı önünde gibi şüursuz, dilsiz, külçe halindeydim. *Kendimi topladım*.” (Kaçak: 74)
- 141- “Fersahlarca, aylarca uzanan *kuş uçmaz, kervan geçmez vahşi yollar*...” (Kaçak: 74)
- 142- “Tekrar irademi *önüme katmış*, cesedimi arkamda sürüyerek *karlı, karanlık, zalim Çin yoluna dalmıştım*.” (Kaçak: 74)
- 143- “... otokarın kalın kesme camları ardından boş sinema şeridi gibi kayıp giden kumlu düzlüklere dalmış, o zamana kadar *söze karışmamıştı*.” (Güneş: 76)
- 144- “İrade oraya da tebliğ edilmiş, *emri verilmiştir*.” (Güneş: 77)
- 145- “Bahar içinde *Marmara’ya açıldık*, fırtınalardan kaçıp en kötü iskelelere uğraya, inleye, dinleye, islim borularını sarıp silindirleri çöze sıkıştırma, kasım sonu Hudeyde’ye indik.” (Güneş: 78)

- 146- “ Nihayet haftalarca süren araştırmalardan sonra bir “delil” bulduk, bir hecin müfrezesi hazırladık, *yola çıktım.*” (Güneş: 78)
- 147- “ *Aslan hücumlarına mı uğramadık, maymun istilasına mı?*” (Güneş: 79)
- 148- “Delil”e yaklaşıyoruz, demeye başlayalı üç dört gün olmuştu, acayip *sinir buhranlarına tutulmuşum.*” (Güneş: 79)
- 149- “Başçavuşa *talimat verdim:*” (Güneş: 79)
- 150- “Yorgun, yaralı ayaklar bir ılık, sabunla suya girince nasıl *rahatlık* duyar, gevşer, dinlenirse *gözlerim de bu manzaraya öyle daldı.*” (Güneş: 79)
- 151- “İçinde rahatladı, yayıldı, *zevkinden bayıldı.*” (Güneş: 79)
- 152- “Neden sonra *kendimi bir ziyafet sofrasında buldum.*” (Güneş: 80)
- 153- “Gergin, dar bir Hint kumaşıyla örtülü ufacık, toparlacık kalçaları ahenkle yalpa vurarak *karşıma dikildi*, bir kadeh uzattı ve gülümseyerek şöyle dedi:” (Güneş: 80)
- 154- “İçime bir *kürek kor serpildi*, ağzım taze kopmuş pişkin hurma kokusuyla doldu.” (Güneş: 80)
- 155- “İçerde darbukalar ve düdüklükler mütemadiyen çalmıyor, mütemadiyen yelpazeler sallanıyor, buhurdanlıklar tütüyor, sofralar *dolup dolup boşanıyor*, hurma rakıları *elden ele dolaşıyordu.*” (Güneş: 81)
- 156- “Üzerine durmadan atılan şenlik silahlarının alevleri kızıl kar parçaları gibi *yağıp yağıp söniyor*, tutmadan eriyordu.” (Güneş: 81)
- 157- “Anladım, ” dedi, “sizi *güneş çarpmış!*” (Güneş: 81)
- 158- “*Kaşları çatıldı*, neşesizce dedi ki:” (Güneş: 81)
- 159- “*Bire bin katmak, habbeyi kubbe yapmak, fili yılana yutturmak...*” (Hülle: 82)
- 160- “Bir aralık, etrafımda çarşafı ve yaşlı bir kadının dönüp dolanması *merakımı çekti.*” (Hülle: 83)
- 161- “Kendi kendime: “Bir şey mi soracak? Bir yer mi danışacak” derken kadıncağız çekine çekine *yanıma sokuldu:*” (Hülle: 83)
- 162- “... bir zevki *önüme sermişti.*” (Hülle: 83)
- 163- “Yolcuyum, dedim, “fazla *masrafa gelemem.*” (Hülle: 83)
- 164- “Kadın *kıpkırmızı kesildi:*” (Hülle: 84)
- 165- “Berber dönüşü, bıyıklarım pompalanmış, yanaklarım bol pudralı, elde baston, ahşap minare gölgesine dikildiğim zaman etrafa inen karanlıkta *bu kokuyu duyuyordum*, yaş saman ve fişkı kokusu...” (Hülle: 84)

166- “Akşamlan koyun sürüsü köye dönünce nasıl yeni kuzular, şaşırmadan analarını seçip memelerine yapıştırlarsa bu mahalle insanları da kapılarının halkalarına öyle, bizim akıl erdiremediğimiz bir hassa ile şaşırmadan *el atarlar.*” (Hülle: 84)

167- “Göğsü *kalkıp kalkıp iniyordu*, elleriyle mendilini büküyordu.” (Hülle: 85)

168- “*Gözlerim dört açıldı*, ne evet, ne hayır manasına gelen bir şeyler mırıldanıyordum; “Olabilir mi, ” diye sordum, “*sahih sayılabilir mi?*” (Hülle: 86)

169- “Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri dolu dolu, yüzü kıpkırmızı, göğsü kabarıp inen, dertli veya deli, genç kadını o halde bırakır, gider miydiniz?” (Hülle: 86)

170- “Kadın *yerinden fırladı*, içeriye seslendi.” (Hülle: 86)

171- “Hikâyemin teferruatı uzundur, çoktur, treni kaçırmamanız için *kısa keseceğim.*” (Hülle: 86)

172- “*Karşı karşıya geçtik*, isimlerimizi söyleştik. Sordum: “Allah’ın emri, peygamberin kavliyle kendini bana tevzice razı mısınız?” (Hülle: 86)

173- “Ben de seni aldım, zevceliğe *kabul ettim.*” (Hülle: 86)

174- “Kadın da, galiba *diz çöktü*, ellerimi yakaladı, onları minnettarlıkla öptü.” (Hülle: 88)

175- “Togri! Togri! diye *cevap verdi*; doğru yürüdüm; gene saptım, gene döndüm, nihayet caddeyi buldum.” (Hülle: 88)

176- “Sevdiği kocasının nasılsa talakı selase ile boşadığı bir kadın, din ahkâmı icabınca, nikâhı yenilemek için bir *hülle yapmıştı*; ...” (Hülle: 88)

177- “İhtiyar iyi masalcı imiş, öyle güzel uydurdu ki, *inanacağımız geldi.*” (Hülle: 89)

178- “Medeniyetten bir müddet uzak kalmak, ona kavuşunca en fena tarafından kâm almayı *icap ettirir.*” (İstanbul: 90)

179- “Sergüzeşt yapmaya müsait yarı şahsi, ıssız, tehlikeli memleketlerde *ömür sürmüş iseniz* bunu her gün görmüşsünüzdür, yapanlara acımışsınızdır, sonra düşününce *hak vermişsinizdir.*” (İstanbul: 90-91)

180- “Haydi, ” dedi, “ben, bu Allahın cehennemine düştüm, *günahımı çekiyorum*, siz ne arıyorsunuz?” (İstanbul: 91)

181- “Pardon... Sizden çekinmeye *lüzum görmedim.*” (İstanbul: 91)

182- “Ortaya dört şişe bira geldikten sonra artık senli benli olmaya, nasihat vermeye *hak kazanmış* gibi.” (İstanbul: 92)

183- ... “daha gençsin, *kendini bitiriyorsun.*” (İstanbul: 92)

- 184- “Okmeydanı sırtları kızılılaşır, Halıcıoğlu kıyılarına *gölge düşermiş.*” (İstanbul: 93)
- 185- “Erkek de *bu manzaraya dalmıştı.*” (İstanbul: 93)
- 186- “Daha yakından *bakmak istemiyordu.*” (İstanbul: 93)
- 187- “Kadın tekrar şişesine *elini götürdü,* tozu çekti ve içinde boyalı bir İstanbul filmi çevrilen başını usulcacık erkeğin dizine bıraktı.” (İstanbul: 94)
- 188- “Ocaklı odada *sofra kurulmuş,* içiyorduk.” (Dişçi: 95)
- 189- “Harp sonuydu, ordu dağılmış, asker, silahsız, cephanesiz Suriye’den darmadağınık, *Anadolu yolunu tutmuştu.*” (Dişçi: 96)
- 190- “Dağ, tepe, geçtiğimiz yerlerde *kurşuna tutuluyor, ...*” (Dişçi: 96)
- 191- “Böğrümde bir kurşun yemiş, hastanedeydim; yerli ahalinin elinden güç kurtularak *tren hattını tutmuş, ...*” (Dişçi: 96)
- 192- “... yolda silah kullanmadan ölmekten korkuyorduk.”Şurada biraz *nefes alalım!*” dedik.” (Dişçi: 96)
- 193- “Tepeden bağırdılar; *ayağa kalktık.*” (Dişçi: 96)
- 194- “Silahlar *üstümüze çevrildi;* ellerimizi yukarıya kaldırdık.” (Dişçi: 96)
- 195- “Kanımız kurumuş, *soluğumuz tükenmişti.*” (Dişçi: 97)
- 196- “Aranılıp getirilen taşı, şimdi, bütün hızı ile kuronlu dişime, bazen acelesinden yanındakilere ve daima dudaklarıma bir keser gibi *kaldırıp kaldırıp indiriyordu.*” (Dişçi: 98)
- 197- “Neden sonra üç dişim *elinde kaldı.*” (Dişçi: 98)
- 198- “Çete *muharebelerine tutuşmuştuk.*” (Dişçi: 98)
- 199- “Sağ yakaladıklarımızı -sonradan öğrendim- bizim “dişçi” yere yatırıyor, göğüslerine çöküyor, eline geçirdiği bir koca dülger kısıkcıyla ağızlarından sağlam bir diş çekip koparmadan *yakalarını bırakmıyormuş!* ” (Dişçi: 98-99)
- 200- “Ve *elini mintanının düğmesine attı,* göğsünü açtı.” (Dişçi: 99)
- 201- “Fakat o sırada ocakta bir odun devrildi, odaya *bir kızıl alev vurdu.*” (Dişçi: 99)

4.2.1.9.2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller

Bu tip birleşik fiiller zarf-fiil eki almış olan veya zarf-fiil görevli bir fiil ile bir tasvir fiilinin birleşmesinden meydana gelir. Bu tür birleşik fiillerin birinci unsuru tek kelimedenden oluşabileceği gibi bir kelime grubu da olabilmektedir. “*Tasvir fiilleri asıl fiile yeterlik, ihtimal, tezlik, yaklaşma anlamları katar.*” (Karahan, 2012: 77). Bunun

yanında “ *başla-, çalış-, iste-*’gibi aslında yardımcı fiil olmayan bazı fiiller, ‘-mAyA başla-, -mAk iste-, mAyA çalış-’ kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılır ve birlikte kullanıldığı hareket isimlerini tasvir eder.” (Karahan, 2012: 79). İncelediğimiz eserde kullanılan bu yapıdaki birleşik fiiller aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “...bu dört kişi güç bela baskından kurtulup bana sığınmış, *geceyi geçirmek istiyorlar.*” (Yara: 9)
- 2- “Zavallı Bedevi buna da *dayanmaya çalıştı.*” (Yara: 12)
- 3- “Kan, içine *sızmış olacak* ki entarisi boyanmamış .” (Yara: 10)
- 4- “...granit sırtına bir tarafına *daldırıp daldırıp çıkarıyor...*” (Yara: 12)
- 5- “...iki tarafa *sallamaya, ırgalamaya başladı.*” (Yara: 11)
- 6- “Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında *nefes almamaya çalışan* bir adam gibi tıkandığını duyuyordu, gene susuyordu.” (Eskici: 16)
- 7- “Önüne *geçmeye çalıştı* ama yapamadı, ...” (Eskici: 19)
- 8- “Eskici başka söz *bulamamıştı.*” (Eskici: 19)
- 9- “Önüne *geçmeye çalıştı* ama *yapamadı*, kendisini *tutamadı*, ...” (Eskici: 19)
- 10- “Yak denilen hayvan 2000 metre irtifadan aşağıda *yaşayamaz.*” (Antikacı: 21)
- 11- “İbrikleri *görmek istiyorum.*” (Antikacı: 21)
- 12- “Fransız, oda oda *gezmeye başladığından...*” (Antikacı: 22)
- 13- “...önündeki kitabı *okumaya koyuldu.*” (Antikacı: 22)
- 14- “Bunu *belli etmemeye çalıştığımı* sezdim;...” (Antikacı: 22)
- 15- “Sonra önüme, ardıma, yanıma bakmadan *koşmaya başladım.*” (Testi: 31)
- 16- “Derin derin, kederli kederli *düşünmeye koyulmuştu.*” (Fener: 33)
- 17- “...tenezzül edip başınızı bile *çevirmeyebilirsiniz.* (Testi: 27)
- 18- “Bu adam *konuşamıyordu.* (Testi: 28)
- 19- “Lübnan’ın yabancıları olan sanır ki bardaktaki arıyı görmemiş, *yutuvermiş.*” (Testi: 28)
- 20- “Cevap vermek hususunda bile birbirlerini *geçmek istediler...*” (Testi: 28)
- 21- “...tıpkı hayalî bir testiden su içiyormuş gibi *yutkunmaya çalışıyor...*” (Testi: 30)
- 22- “Gene *düşünmeye koyuldu.*” (Fener: 34)
- 23- “Ateşi sahil, eksilip *bitivermez mi?*” (Fener: 34)
- 24- “...akşam yaklaştığından eşyasını *toplamaya koyuldu.*” (Fener: 34)

- 25- “Öteki uçkurundaki ilmiği *çözmeye başlamıştı.*” (Fener: 34)
- 26- “Benî Hamra aşiretinden biri beni *görmek istiyormuş.*” (Fener: 35)
- 27- “Bir pencere, nihayet bir sokağı, birkaç sokağı *görebilir.* (Zincir: 38)
- 28- “...bu iğreti kara suratı *düşürmemek ister* gibi boynunu dimdik tutar.”
(Zincir: 39)
- 29- “Hatta, daha sonraları, neferin yanında *bağsız dolaşmaya koyuldu.*”
(Zincir: 41)
- 30- “Fakat hikayesini dinlediği için *savamadı.*” (Göyaşı: 42)
- 31- Yaşamadığını anlayarak, azapsız, kundağı bir tarafa, en az çamurlu en az bataklık bir yere *bırakıvermek...*” (Gözyaşı: 44)
- 32- “Ayşe, yanında dizkapaklarına kadar çamurlara bata çıka *yürümeye çalışan* Ali’nin minimini elini *bırakmak istemiyor.*” (Gözyaşı: 44)
- 33- “Ayşe tükeniyor, demin yolda bıraktıkları at gibi yere uzanıvereceğini anlayarak haykırmak, birini imdadına *çağırarak istiyor.*” (Gözyaşı: 45)
- 34- “... sol kolunun açılıp yükünü kendiliğinden bıraktığını ancak yarı *anlayabiliyor.*” (Gözyaşı: 45)
- 35- “Ayşe saatlerden beri bir ceset taşıdığını anlamıyor, *anlamak istemiyor,* hâlâ:” ... (Gözyaşı: 46)
- 36- “Biraz sonra kâhya, kucağında üstü sımsıkı örtülü bir şey taşıyarak ve yaş topraklarda *düşmemeye çalışarak* yanımıza geldi, ...” (Keklik: 48)
- 37- “*Beklemeye koyulduk.*” (Keklik: 49)
- 38- “Dişi keklik, yeşil dekor içinde, gevrek gevrek, istekli istekli, bir operet maşukası kadar süslü ve sevimli *çağırılmaya başlamıştı.*” (Keklik: 49)
- 39- “Dişi davetine can atan iri bir keklik çalıların arasından önümüze *çıkıvermişti.*” (Keklik: 49)
- 40- “Sonra taşı, usulca, altındakilere bir *zarar vermemeye çalışarak* kaldırdı”
(Akrep: 54)
- 41- “... o telaşla *koşmaya başladım.*” (Akrep: 54)
- 42- “...gözlerinin yaşı *kurumak bilmediğinden* yanakları nemden *kurtulamamıştı.*” (Köpek: 55)
- 43- “O güne kadar işitmediği bu tatlı sözün manasını *anlamaya çalışıyor,* anladığına da inanmıyor gibiydi.” (Köpek: 56)
- 44- “Açtım, on İngiliz altını ile bir sürü koyun *alabilirdim.*” (Lavrens: 62)

- 45- “Başım alır gider, akşamlara kadar sıcak çözü adım adım, çadır çadır gezer;” (Lavrens: 61)
- 46- “Bu kaba, hantal, mavna omuzda bir tabut gibi döne kıvrıla ve gıcırdaya gıcırdaya, sırtık kuvvetiyle *nehri aşmaya çalışırken* yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:” (Lavrens: 62-63)
- 47- “Her ne ise, bir asker bu kadar şiir *yapabilir.*” (Çıban: 65)
- 48- “Bu habis çıban, nerede çıkarsa, etrafım bir selin açtığı oyuk gibi deşiyor, göz veya burun, ne bulursa *alıp götürüyordu.*” (Çıban: 67)
- 49- “Bunu yere serdi, düzeltti, sonra şehadet parmağının ucu ile üzerine birtakım çizgiler *çekmeye başladı.*” (Lavrens: 63)
- 50- “Biz, Allah’ın izniyle sizi *iyi etmeye çalışacağız.*” (Çıban: 67)
- 51- “Daha olmamış!” diyerek *dönüp gidiyordu.* (Çıban: 67)
- 52- “...yavaş yavaş ibrişimlenen bu cerahat tiresini *koparabilirdi.*” (Çıban: 69)
- 53- “Adam boyu çayırlar, karşı kıyısı görünmez ırmaklar, sonu gelmeyeceğine *inanmaya başladığımız* ormanlar aştık.” (Kaçak: 70)
- 54- “Ölümü *beklemeye başladık.*” (Kaçak: 71)
- 55- “Artık *yürüyemiyordum.*” (Kaçak: 72)
- 56- “Bir müddet sonra yanığı da *duymamaya başladım; ...*” (Kaçak: 73)
- 57- “Hepimizin kendisini *dinlemek istediğimizi* görünce *anlatmaya başladı.*” (Güneş: 77)
- 58- “...şuruplanmış görünen vahaya doğru *koşmaya başladım.*” (Güneş: 80)
- 59- “Daha sonra da düdükler, darbukalar *çalınmaya başladı, ...*” (Güneş: 80)
- 60- “Evveli Şam, aharı Şam!” diye övdüğümüz memlekette beğenilecek hiçbir şeye rast gelmeyerek toz toprak içinde geze geze akşamı *bulmaya çalışıyordum.*” (Hülle: 83)
- 61- “... buhurdanlıklar tütüyor, sofralar *dolup dolup boşanıyor,*” (Güneş: 81)
- 62- “*Olabilir* mi diye sordum, sahih *sayılabilir* mi?” (Hülle: 86)
- 63- “Şikâyetleri kesilince İstanbul’u *övmeye başladı:* Boğaz içinde akşam loşluğunu, suların mor kadifeliğini *anlatmaya çabalıyordu.*” (İstanbul: 92)
- 64- “Daha yakından *bakmak istemiyordu.*” (İstanbul: 93)
- 65- “... en düşmüş kadın bile böyle iyi şeyler düşününce *kibarlaşabilirdi.*” (İstanbul: 93)
- 66- “Ev sahibi, teğmen, müdür, memur, hepsi *gülmeye başladılar.*” (Dişçi: 95)
- 67- “Dişçi *gülümsemeye başlamıştı.*” (Dişçi: 95)

- 68- "... üç arkadaşla memlekete *ulaşmaya çabalyordum.*" (Dişçi: 96)
- 69- "İncecik, yumuşak, sık otlarla bir kürk gibi kaplı olan yamaçlar kibriden adeta kabarmış, heybetli *görünmeye çalışır.*" (Dişçi: 96)
- 70- "Sustu, otokar penceresinden boş sinema şeridi gibi *kayıp giden* bir çöle, hayalinde mi, hakikatte mi geçtiğini anlayamadığım o tarçınlı akide şekeri rengindeki hurmalıktan iz arar gibi tekrar *bakmaya koyuldu.*" (Güneş: 81)
- 71- "... çirkin bir şekle girerek el sürmeden *öğürtü veriyorlardı.*" (Akrep: 52)
- 72- "...çöl sıcağında pişerek yavaş yavaş ibrişimlenen bu cerahat tiresini *koparabilirdi.*" (Çıban: 69)
- 73- "Putperest kalmış yabancı kabilelerle mi vuruşmadık, granit dağlar arasında mı *çevrilip kalmadık...*" (Güneş: 79)
- 74- "At oynatarak gelen karşıcılarını beklemeden, devemi çöktürmeden, boynuna asılarak yere atladım, o hurmalığa, o sulara, batmış güneş ışığında ayva peltesi gibi *iç açıcı, tatlı, şuruplanmış* görünen vahaya doğru *koşmaya başladım.*" (Güneş: 79)
- 75- "Mermer arklardan döne kıvrıla, irili ufaklı yalıklardan geçce atlaya, odanın ortasında, durmamacasına sular *akıp gidiyordu.*" (Hülle: 85)
- 76- "Erkek uzun *söylemek istemedi.*" (İstanbul: 91)
- 77- "Şikâyetleri kesilince İstanbul'u *övmeye başladı.*" (İstanbul: 92)
- 78- "Soyunduk ve çıplak kalınca kurşunları veya cembiyeleri *beklemeye koyulduk.*" (Dişçi: 97)
- 79- "Nasıl karşı *koyabilirdik?*" (Dişçi: 97)
- 80- "Birden, parmakları altın kuronlu dişime geçmiş, asılmış, *sökmeye uğraşıyordu.*" (Dişçi: 97)

4.2.1.10. Birleşik İsim Grubu

Birleşik isim grubu bir iki veya daha fazla kelimenin bir araya gelip kalıplaşması ile oluşan, özel bir ismin karşılığı olan kelime gruplarıdır. "Bu birleşmede isimler, herhangi bir ek almaksızın doğrudan yan yana gelirler" (Özkan ve Sevinçli, 2013: 42). İncelediğimiz hikâyelerde tespit ettiğimiz 24 birleşik isim grubu şu şekildedir:

- 1- "Bu dediğim tarihte *Sultan Hamit'in* Suriye'deki çöl çiftliklerinden birinde müdürdüm." (Yara: 9)
- 2- "*Antikacı Şeyh Efgani'nin* evi bu sokakta mıdır?" (Antikacı: 20)

- 3- “Benî Hamra aşiretinden *Ebu Ali*, o gün, ömründe ilk defa olarak, kırk yedi yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü; Rakka’ya gelmişti.” (Fener: 32)
- 4- “Ben onun dedesini Çavuş *Şebinkarahisarlı Kara Ömer*’in katırı önünde, yayan, on beş saat yürütür; Deyrizor’a mutasarrıfın huzuruna gönderirdim!” (Fener: 36)
- 5- “İşsiz, güçsüz kaldığım gurbet ellerinde köşe pencerem, kendimce *Abdülhak Hamid*’in “Kürsü-i temaşa” sı yerine geçirdi.” (Zincir: 37)
- 6- “*Dul Ayşe* de hazırdır; biç atın üstündedir.” (Gözyaşı: 43)
- 7- “Fakat çocukluğunda yaptığı ilk kazalı av ona fena bir lakap takmıştı; halk arasında *Kör Zülfü* diye anılırdı.” (Keklik: 47)
- 8- “*Ebu Akreb*, elini yeniden entarisine sokmuştu.” (Akrep: 53)
- 9- “Fakat Suriye’ye dönünce, *Şeyh Efendi*yi sormaktan kendimi alamadım.” (Antikacı: 26)
- 10- “*Hacı Kasım*, Lavrens’in adını anmadan laf edemez!” diye gülüyordu.” (Lavrens: 60)
- 11- “Mesela bakınız şu dans eden *Sitti Afife*’nin sol yanağındaki minimini, sıcacık, sedef parıltılı çapkın kırışıklığa... (Çıban: 65)
- 12- “Sibirya’da *Mişel Strogof* un mil çekilen gözlerini hatırlıyor ve hafızamın hâlâ, nasıl donmadığına şaşıyordum.” (Kaçak: 71)
- 13- “*Emir Sadun* da kimdir? Nerededir?” (Güneş: 77)
- 14- “Hani *Sultan Mahmut* bunları basmış ve mahzenlerinden yüzlerce delikanlının ölüsünü çıkarmıştı.” (Hülle: 85)
- 15- “Bedevi’nin biri, ilkönce, *Koçhisarlı Ahmet* onbaşının yanına yaklaştı, bir eliyle çenesinden tuttu, ötekiyle burnundan...” (Dişçi: 97)

4.2.1.11. Unvan Grubu

Bir şahıs isiminden sonra gelen unvan veya akrabalık isminin birlikte oluşturduğu kelime grubudur. Bu kelime grubunda “*Unvan adları kişi adlarından sonra gelir*” (Aktan, 2009: 43). İncelediğimiz hikâyelerde 7 unvan gurubu tespit edilmiştir.

- 1- “Sana ikiye olur. *Kaymakam beye* dörde sattım.” (Fener: 33)
- 2- “Köy zenginlerinden *Zülfü Ağa* ne zaman sorulsa avda idi.” (Keklik: 47)
- 3- *Kör Zülfü*, bundan kurtulmak için bir çare buldu, hacca gitti ve dönünce artık *Hacı Zülfü Ağa* oldu.” (Keklik: 47)
- 4- “Uğurlu olsun, *Hacı Ağa!* dedim.” (Keklik: 47)

5- “Bize dost iki Arap emiri arasındaki gazvelere bir nihayet vermek, dostluk kurmak için Yemen vali ve kumandanı *İzzet Paşa*, beni uzak çöle, ta Hadramut hududuna göndermişti.” (Çıban: 66)

6- “Dadı! Dadı! *Misafir Bey* kabul etti.” (Hülle: 86)

4.2.1.12. Tekrar Grubu

“*Ses yapıları aynı olan ya da birbirine benzeyen kelimelerin, anlatımda arka arkaya söylenerek kalıplaşmasından oluşan öbeklerdir*” (Kahraman, 2001: 168). Şekil ve anlam bakımından birbirleriyle ilişkili olan bu kelime grubu, cümle içerisinde anlama güç katıp pekiştirerek isim, sıfat, zarf ve fiil görevinde kullanılabilirler. “*Ses, hece, sözcük, sözcük öbeği ve cümle tekrarına dayalı dil düzenlemesi olan tekrarlar anlatıma güzellik katar, üsluba ve tona canlılık vermesi açısından önemli yere sahiptir*” (Üstünova, 1998: 464). İncelediğimiz eserde tespit ettiğimiz 177 tekrar grubu aşağıda gösterilmiştir:

1- “... bu dört kişi *güç bela* baskından kurtulup bana sığınmış, geceyi geçirmek istiyorlar.” (Yara: 9)

2- “Yere eğilmiş, *uzun uzun*, bir şeyler aradığını yukarıdan görüyorduk. (Yara: 10)

3- “Bu kan *yavaş yavaş* azaldı. (Yara: 12)

4- “... yaraya *ağır ağır* boşaltıldı.” (Yara: 12)

5- “Zaten babadan yetim kalan küçük Haşan, anası da ölünce uzak akrabaları ve *konu komşunun* yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.” (Eskici: 14)

6- “...*gırl gırl* işleyen vinçlere...” (Eskici: 14)

7- “Fakat vapur, *şuraya buraya* uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı.” (Eskici: 14)

8- “Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu, yanakları *pençe pençe, al al* olarak susuyordu.” (Eskici: 15)

9- “... tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile kızgın güneş altında, *pırl pırl* yanıyordu.” (Eskici: 15)

10- “Yalnız *ara sıra* kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı.” (Eskici: 15)

11- “Ağızlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün *arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak*, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.” (Eskici: 15)

12- “Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından *biçim biçim, sürü sürü* altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.” (Eskici: 15)

13- “Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, *parça parça* ayakkabı dizdiler.” (Eskici: 17)

14- “Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunlan *birer birer*, İstanbul’da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına *çabuk çabuk* mihlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.” (Eskici: 17)

15- “*Uzun uzun* Haşan’ın yüzüne baktı.” (Eskici: 17)

16- “Eskicide *saç sakal* dağınık, *göğüs bağır* açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı.” (Eskici: 17)

17- “Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, yanakları sevincinden *pembe pembe*, dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konuşuyordu.” (Eskici: 18)

18- “Eskici hem çalışıyor, hem de, *ara sıra* “Ha! Ya? Öyle mi?” gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu; artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği *sarsıla sarsıla* dinliyordu.” (Eskici: 18)

19- “Bunları hep *aheste aheste* yaptı.” (Eskici: 18)

20- “O zaman gördü ki, küçük çocuk, memleketlisi *minimini* yavru ağlıyor.” (Eskici: 18)

21- “Sessizce, *titreye titreye* ağlıyor.” (Eskici: 18)

22- “Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl *acele acele, sarsıla çarpışa* dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, *pırl pırl* akıyor.” (Eskici: 18-19)

23- “Bunu işiten çocuk *hıçkıra hıçkıra, katıla katıla* ağlamaktadır.” (Eskici: 19)

24- “Bir şey düşürmemeye, bir şeye basmamaya ve çarpmamaya dikkat ederek ahşap ve gıcırli merdivenlerden çıktık; sahanlık da *tıka basa* doluydu, ...” (Antikacı: 20-21)

25- “... bir müddet etrafımdaki *tozlu topraklı, eğri büğrü, yamru yumru, kırık mink, çarpuk çarpuk* eşyaya baktım; nihayet bıktım; şimdi antikacının yüzünü seyrediyordum.” (Antikacı: 22)

26- “Ben, böyle *dikkatli dikkatli* yüzüne bakıp düşünürken, birdenbire Şeyh’in gözleri üzerime çevrildi.” (Antikacı: 22)

27- “Sonra, birden, aklımdan yeşil tülbendi bir külâh, bir darmadağınık saç sakal, bir çift inatçı, çiğ, sevimsiz mavi göz geçti.” (Antikacı: 25)

28- “Zaten ne olsa şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, *haşır neşir* olsunlar.” (Testi: 27)

29- “Beyrut’ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, böyle su içmeye alışmışlara mahsus testilere rast gelirsiniz, sızan suları altlarındaki kâselere birikmiş *sıram sıram* testiler...” (Testi: 29)

30- “Fakat altımızdaki eski bir Ford, yokuşlar *eğri büğrü*, dimdik ve minare boyu uçurumlarla dolu...” (Testi: 30)

31- “... göğsü *sık sık / kabarıp iniyordu*.” (Testi: 30)

32- “*Ağır ağır* kiliseye cevap verdi.” (Testi: 31)

33- “Kumaş toplarının çokluğuna da hayret etti; birbiri üstüne *kat kat* bütün aşiretler giyinse tükenir şey değildi.” (Fener::32)

34- “Renklere de akıl erdiremedi; bunları yağmur mevsiminde gökte gördüğü ebekuşağınmher çizgisinden *boy boy, biçim biçim* boyamışlardı.” (Fener: 32)

35- “... çömelip *uzun uzun, şaşkın şaşkın* baktı.” (Fener: 32)

36- “*Derin derin, kederli kederli* düşünmeye koyulmuştu.” (Fener: 33)

37- “Bedevi’nin bunları, *yan yana* yere dizmesi bitince cebine attı ve feneri çenesiyle işaret etti.” (Fener: 34)

38- “İşte, Ebu Ali böyle bir sevinçle, batan güneşin kızılığında Fırat’ı tulumla geçti, feneri ıslanmasın diye, başı üstünde, kefiyesinin ageline *sımsıkı* sarılı olarak...” (retorik yineleme) (Fener: 35)

39- “Ebu Ali’nin fenerini elime aldım, *evirdim çevirdim* baktım pili kaymış.” (Fener: 36)

40- “Her gün, iki defa güneş doğmadan ve *batar batmaz* Sultanın ömrüne dua etmeyi unutursan söner.” (Fener: 36)

- 41- “İşsiz güçsüz kaldığım gurbet ellerinde köşe pencerem, kendimce Abdülhak Hamid’in “Kürsü-i temaşa” sı yerine geçerdi.” (Zincir: 37)
- 42- “Beş on gün *çarşı sokak* gezdikten sonra, tanıdık çehre, alışabileceğiniz yer bulamamaktan bezir, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.” (Zincir: 37)
- 43- “Çam dallarında sallanan bir tırtıl torbası gibi kafanızın içi mütemadiyen, *gece gündüz kıvrılıp bükülen* soğuk temaslı düşüncelerle dolu, hareketli, ağır, yüklüdür.” (Zincir: 37)
- 44- “Şayet iradesiz bir adamsanız az zamanda *çürüyüp çökmeniz* pek mümkündür.” (Zincir: 37)
- 45- “Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer kardif kömüründen halkolmuş, et ve adalesi ziftle yoğrulmuş bu yarı insan onu zincirinden *sıkı sıkı* tutup hava aldirmaya çıkarıyordu.” (Zincir: 39)
- 46- “Hayvan, daima, *soluk soluğa*, kulaklar dimdik, gözler *fırl fırl* ve çehre hiddetinden karmakarışık, bumburuşuk!” (Zincir: 39)
- 47- “O zaman, çaresiz, *çeke çeke*, koparır gibi tekrar eve sokuyorlar.” (Zincir: 40)
- 48- “Eminim ki Juju’nun gamlı gözlerinden *ara sıra*, uzak, şanlı bir hatıra gibi bu zincir geçiyor, köpek, zincirini arıyordu.” (Zincir: 41)
- 49- “Bütün köy halkı *mal mülk*, ne varsa bırakıp kaçmaya karar veriyor; bir anda at, öküz, araba, firar için ne vasıta varsa hepsi hazır oluyor.” (Gözyaşı: 42)
- 50- “Ayşe, beline dolanan ufak kolların *ara sıra* gevşediğini, duyuyor.” (Gözyaşı: 43)
- 51- “Önündeki baş *yavaş yavaş* dikliğini kaybediyor, dizine doğru eğiliyor.” (Gözyaşı: 43)
- 52- “Ayşe, yanında dizkapaklarına kadar çamurlara *bata çıka* yürümeye çalışan Ali’nin minimini elini bırakmak istemiyor.” (Gözyaşı: 44)
- 53- “Ses işitmek, hareket duymamak ümidiyle dinliyor ve yavrusunun *kısıık* *kısıık*, ılık ılık ağladığını duyuyor, “Eyvah!” diyor.” (Gözyaşı: 44-45)
- 54- “Bu sırada, ilerleyen kabile, selin *batıra çıkara, vura çarpa* sürüklediği bir enkazdan başka bir şey değildir.” (Gözyaşı: 45)
- 55- “Yüzü ve vücudu belki de, yağmurdan fazla döktüğü soğuk terle ıslanmıştır. *Soluk soluğadır*.” (Gözyaşı: 45)

56- “Ve böyle, kanının son ateşini yakarak, kayıp düşerek, gene kalkarak, gene yuvarlanarak yağmur, ter, gözyaşı yüzünü *yıkaya yıkaya*, biteviye, mola vermeden, yürüyor.” (Gözyaşı: 46)

57- “Düşündüm ki şimdi Hacı Ağa’nın gideceği yerlerde bademler çiçek açmıştır; tarlalar yeşermiştir; *şurada burada*, köpüklü bulutların akisleri sallanan su birikintileri görülmekte, kurbağa sesleri duyulmaktadır.” (Keklik: 48)

58- “*Dağ tepe* dolaşmaya mecalim yok, ” diye cevap verdim, “gripten yeni kalktım.” (Keklik: 47)

59- “Biraz sonra kâhya, kucağında üstü sımsıkı örtülü bir şey taşıyarak ve yaş topraklarda düşmemeye çalışarak yanımıza geldi, örtüyü usulcacık, sarsmadan, sallamadan *ağır ağır* kaldırdılar.” (Keklik: 48)

60- “Dişi keklik, yeşil dekor içinde, *gevrek gevrek, istekli istekli*, bir operet maşukası kadar süslü ve sevimli çağırmaya başlamıştı.” (Keklik: 49)

61- “Toprağı eşeleyerek, kanlar idinde, tüyleri *dağıla dağıla* uğruna can verenlere dişi kayıtsızdı.” (Keklik: 49)

62- “Dişi hâlâ ötüyordu; daha keyifli ötüyordu; *kıkr kıkr, kıvrak kıvrak*, neşeden katılarak, zevkten taşarak ötüyordu.” (Keklik: 50)

63- “Hâlâ lenger başında deve kemiği yalamakla uğraşan bir Bedeviyi zorla yerinden kaldırdılar, üstünde ortadan yırtmaçlı bir entari vardı, murdar, *delik deşik* bir paçavra.” (Akrep: 52)

64- “Fakat vazgeçti, tekrar çekti, çevirdi ve *uslu uslu*, kulaklarını kısmış, dertop olmuş, bir tavşan ürkekliğiyle eski halini buldu; adeta uyudu.” (Akrep: 53)

65- “Nihayet Bedevi onları satranç oyununda taş değiştirenlerin düşünceli, temkinli hareketiyle *birer birer* yerlerinden kaldırdı, *birer birer* entarisinin arasına yerleştirdi.” (Akrep: 53)

66- “Bir müddet, kuşakla bel arasında bu entarinin, içinden kımıldandığını, kıvrandığını, kabarıp indiğini gördük. Akrepler, muhakkak çıplak ten üzerinde *kıvıl kıvıl*, alıştıkları yerlerini arıyorlardı.” (Akrep: 53)

67- “Yumuşak, ıslakça toprak üstünde bir karides sepeti dolgunluğu ve kaynaşması sezdim; *civil civil* bir hareket...” (Akrep: 54)

68- “Bir kere soktu idi, ” dedi, “fakat *sokar sokmaz* akrep öldü!” (Akrep: 54)

69- “Kendini bildiğinden beri kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp *keyifli keyifli* sallamak fırsatını bulamamış, gözlerinin yaşı kurumak bilmediğinden yanakları nemden kurtulamamıştı.” (Köpek: 55)

70- “Sonra içini çekiyor, kıvrılıyor, burnunu karnına sokup uyumadan, hareketsiz ve gözleri açık sanki ikinci nöbetin gelişini *korka korka* bekliyordu.” (Köpek: 58)

71- “Kirli sarı renkte, sıska, mahzun, fersiz bakışlı, sırtları kabarmış, tüyleri *taras taras*, çirkin ve lüzumsuzdular.” (Köpek: 58)

72- “Onun için de artık kasabalara uğramayarak kırlarda yaşıyorlar, *yavaş yavaş* çöllere kayıyorlardı.” (Köpek: 58)

73- “Köpek kuyruğunu bacaklarının arasına büsbütün sıkıştırmış, kamburu büsbütün çıkmış, gözleri daha bulanık, yanakları sırsıklam, başını gene eğmiş, bir kulağı sivri, öteki düşük *melul melul* bekliyordu.” (Köpek: 59)

74- “Çölleri, yoldaşının ardında, aç karnına, susuz, uykusuz, dili bir karış, *sinsi sinsi* günlerce aşmaktan mecalsizdi; yapamadı.” (Köpek: 59)

75- “Sadece *derin derin* içini çekti.” (Köpek: 59)

76- “Öyle bir adamı tanıdıktan sonra elbette *sık sık* lakırdısı geçer.” (Lavrens: 61)

77- “Güğümde *kaynaya kaynaya* katran rengini ve acı mahbup dediğimiz Mısır Çarşısı ilacı çeşnisini almış olan Arap kahvesi hülasasından kulpsuz fincanına birkaç yudum döktüler.” (Lavrens: 61)

78- “Başım alır, gider, akşamlara kadar sıcak çölü *adım adım, çadır çadır* gezer; önüne çıkan Bedevi aşiretlere uğrar, konuşur, Arapçayı biraz daha iyi öğrenmiş olarak dönerdi.” (Lavrens: 61)

79- “Bu kaba, hantal mavna omuzda bir tabut gibi *döne kıvrıla* ve *gıcırdaya gıcırdaya*, sırık kuvvetiyle nehri aşmaya çalışırken yanımdakinin meraklı olduğunu bildikleri için bize dediler ki:” (Lavrens: . 62-63)

80- “Lavrens, Fırat’ın sonsuz boşluklar, kavruk tepeler arasından *devrile devrile* akan toprak renkli sularına dalmıştı.” (Lavrens: 64)

81- “Mesela bakınız şu dans eden Sitti Afife’nin sol yanağındaki *minimini*, sıcacık, sedef parıltılı çapkın kırıışıklığa...” (Çıban: 65)

82- “*Çanak çömlek* cinsinden çatlamaya, kırılıp parçalanmaya istidadı o kadar gevrek şeyler ki, insana bir top patlasa, hepsi birden “hâk ile yeksan” olacaklar tesirini yapıyor.” (Çıban: 66)

83- “Yağmur, bu memlekette *üç dört* senede bir yağıyormuş. .” (Çıban: 66)

84- “Ben de çekindim, cebinliğimi her zaman *sıkı sıkı* örttüm.” (Çıban: 67)

85- “Gözlerim çıbanımla hurma dalı arasında *hafif hafif* sallanan incecik tirede, kalıp gibi yatıyordum.” (Çıban: 68)

86- “Bir örümcek ağı teli gibi iki baştan tutturulmuş, boşlukta *gidip gidip* geliyordu.” (Çıban: 68)

87- “Sıkıcı bir rüzgâr, bir yağmur, maazallah bir kum fırtınası yahut, kölelerin dikkatsizliğine uğrayarak içimin geçtiği bir sırada sersemlikle kımıldanıvermem çöl sıcağında pişerek *yavaş yavaş* ibrişimlenen bu cerahat tiresini koparabilirdi.” (Çıban: 69)

88- “Aklıma hemen tabancam geliyordu, tam çıbanımın olduğu yere namlusunun dayanacağı toplu, eski sistem, *dom dom* kurşunlu tabancam.” (Çıban: 69)

89- “Darbukalar çalındı, *kalkan kılıç* oynandı.” (Çıban: 69)

90- “Ben *diyar diyar*, *iklim iklim* ışıklar gördüm; bu ışıkların akislerini *çeşit çeşit*, şehirli ve dağlı milletlerin *kadınlı erkekli* yüzlerinde seyrettim.” (Kaçak: 70)

91- “Nihayet donmuş bir göl kenarında *katır katır* buz tutmuş balık ağlarının çit gibi çevirdiği saz kulübelerle dolu köyümsü bir kasabaya vardık.” (Kaçak: 71)

92- “O kadar soğuktu ki, sabahları sütü çanakla değil arşınla alıyorduk, keserle *kırıp kırıp* tencereye atıyorduk.” (Kaçak: 71)

93- “Donmayan bir şey yoktu; gözyaşlarımız bile yanaklarımızdan *katı katı*, dolu taneleri gibi yuvarlanıyordu.” (Kaçak: 71)

94- “*Ufak tefek*, koyun gibi tüylü, tırnakları iki çatal bir Kırgız atıydı;” (Kaçak: 71)

95- “Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine *dönüp dönüp* bakıyordum;” (Kaçak: 72)

96- “Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen cisim sizden uzakta kalıyor; yorgun bir köpek gibi *soluya soluya* arkanızda sürükleniyor.” (Kaçak: 72)

97- “Geride kımıldanmaya çabalayan şeyle alakam *hemen hemen* kesilmiştir.” (Kaçak: 72)

98- “Üşümeyi, *aşağı yukarı* hepiniz bilirsiniz: Titremek, içi katılmak, buz kesmek...” (Kaçak: 72)

99- “Bir kapı açılmıştı; ocağında *alev alev* odunlar yanan basık bir oda...” (Kaçak: 73)

100- “Ortada bir yemek masası, kenarda minimini mumlarla, kandillerle süslü bir çam ağacı, etrafımda *kadınlı erkekli* adamlar...” (Kaçak: 73)

101- “Arabistan, emin olunuz, büsbütün keşfedilmiş, *karış karış* gezilmiş bir kıta sayılamaz.” (Güneş: 76)

102- “... adım attıkça *tir tir* titreyen apoletler...” (Güneş: 77)

103- “Darphanede yeni basılmış *çil çil* iki heybe dolusu altını Emir Sadun’a götürüp kendi elimle teslim edecektim.” (Güneş: 77)

104- “Bahar içinde Marmara’ya açıldık, fırtınalardan kaçıp en kötü iskelelere uğraya, inleye, dinleye, islim borularını sarıp silindirleri *çöze sıkıştırı*ra, kasım sonu Hudeyde’ye indik.” (Güneş: 78)

105- “Sonra hasır damlı, kamış duvarlı *yığın yığın* evler, tüten dumanlar, başlarında testilerle sudan dönen kızlar gördük.” (Güneş: 79)

106- “O kadınlar zaten, dünyamızın en seçme güzelleriydi, *renk renk, cins cins*, abonoz derisinden papatya saçlısı ve gül tenlisine kadar.” (Güneş: 80)

107- “... mütemadiyen yelpazeler sallanıyor, buhurdanlıklar tütüyor, sofralar *dolup dolup* boşanıyor, hurma rakıları elden ele dolaşıyordu.” (Güneş: 81)

108- “Üzerine durmadan atılan şenlik silahlarının alevleri kızıl kar parçaları gibi *yağıp yağıp* sönüyor, tutmadan eriyordu.” (Güneş: 81)

109- “... *aşağı yukarı* kırk senelik bir mesele...” (Hülle: 82)

110- “Derebeylik devrine ait romanları hatırlatan bir gizli nikâh... Bilmediğim, bir güzel kadınla, bir gece, *düğünsüz derneksiz* evlenmiş, sabaha karşı da ayrılmıştım...” (Hülle: 82)

111- “Bu kadın, belki de, kırk sene sonra ikinci defa ayak bastığım şu şehirde sağdır, *çoluk çocuk* sahibidir.” (Hülle: 83)

112- “Bir ikindi üstü, yarı kır, yarı şehir, tenhaca bir semtte *yabancı yabancı* dolaşıyor, ” (Hülle: 83)

113- “...*toz toprak* içinde *geze geze* akşamı bulmaya çalışıyordum.” (Hülle: 83)

114- “Bir yer mi danışacak” derken kadıncağыз *çekine çekine* yanıma sokuldu.” (Hülle: 83)

115- “O zamanlarda yirmi yaşındakilerin, şimdikiler gibi ne tahsil, ne spor, *belli başlı* hiçbir ciddi meşguliyetleri yoktu; kaleme devam ederler, bıyıklarını büyütmeyi ve evlenmeyi düşünürlerdi.” (Hülle: 83)

116- “Her Şam evi gibi, kapıdakiler içerisini görmesinler diye bir tahta bölme; ağaçlıklı bir iç bahçe ve bu avluya açılan bir sıra kapılar, *sıram sıram* pencereler...” (Hülle: 84-85)

117- “Mermer arklardan *döne kıvrıla, irili ufaklı* yalıklardan *geçe atlaya*, odanın ortasında, durmamacasına sular akıp gidiyordu.” (Hülle: 85)

118- “Benim yerimde ve yaşımda siz olsanız bu gözleri *dolu dolu*, yüzü kıpkırmızı, göğsü kabarıp inen, dertli veya deli, genç kadını o halde bırakır, gider miydiniz?” (Hülle: 86)

119- “Dadısına ait olan bu evde *baş başa* yemek yedik.” (Hülle: 87)

120- “Zevcem kapalı bir gecelik elbisesiyle, saçları arkasında toplanmış, *utana sıkıla* yanıma geldi.” (Hülle: 87)

121- “Biraz sonra, dadısının uzattığı başörtüsü ile tekrar saçlarını sarmış, *ağır ağır* odadan çıkıyordu. Zira artık “namahremim” olmuştu!” (Hülle: 88)

122- “Yatakta *döne döne* kimbilir kaç saat geçmişti, dalar gibi olurken dürterek uyandırdılar.” (Hülle: 88)

123- “Daha alacakaranlıktı, dar, *eğri büğrü* birbirlerine benzeyen yollardan Merce meydanını nasıl bulacağımı bilemiyordum, rastgele yürüyordum.” (Hülle: 88)

124- “Bir daha, güpegündüz arasam da gene çıktığım evi bulamazdım.” (Hülle: 88)

125- “... kadının çıplak vücudunda tenini *yer yer, gölge gölge* belli eden tek bir dantel suare elbisesi vardı;” (İstanbul: 90)

126- “Hani sular *şıpır şıpır, serin serin* oynar da bu gazinoların aynalarına vurur, aynalarda vapurlann geçtiği görülür!” (İstanbul: 91)

127- “Vücudunda istekli bir kıvranış dolaşıyor, *için için* gerildiği seziliyordu.” (İstanbul: 92)

128- “Ortaya dört şişe bira geldikten sonra artık *senli benli* olmaya, nasihat vermeye hak kazanmış gibi.” (İstanbul: 92)

129- “*Düpedüz, kupkuru* yerler, ne bir tepecik var, ne bir ağaçlık...” (İstanbul: 92)

130- “Ona Haliç’in akşam üzeri pelteleşen sularında her kayık, ayrı renkte bir ışıkla tutuşmuş, *aheste aheste* yanarak eriyor, erirken dökülen renkler cızırdıyarak sönüyor gibi görünüyordu.” (İstanbul: 93)

131- “Böcek kabuğu morluğundaki gözlerinin bebeklerinde Noel çamlarına asılmış çok ışıltılı oyuncaklar gibi titreşen, *dönüp dönüp* pırıldaşan bir sürü hoş şekilli, çocukça şeyler oynayıyordu; orada bir şenlik vardı.” (İstanbul: 94)

132- “... hem *çatır çatır* sökerim. Şöyle *büke kıvrı, ırgalaya ırgalaya*, çene kemiklerini *dağita parçalaya!*” (Dişçi: 96)

133- “Aranılıp getirilen taşı, şimdi, bütün hızı ile kuronlu dişime, bazen acelesinden yanındakilere ve daima dudaklarıma bir keser gibi *kaldırıp kaldırıp* indiriyordu.” (Dişçi: 98)

134- “Gırtlığımdan aşağı sızan kanın çıplak vücudumdan *ılık ılık* göğsüme yayıldığını duyuyordum, Bedevinin yüzüne fışkıran kan ve et serpintilerini görüyordum. Hepsini duyuyor ve görüyordum.” (Dişçi: 98)

135- “Kendimden geçmeden evvel heriflerin beni unutarak veya öldü sanarak üç arkadaşımın da göğüslerine birer eğri hançer sapladıktan sonra elbiselerimizi toparlayıp *konusa konuşa, ağır, ağır*, avdan döner gibi, tepeye tırmandıklarını gördüm.” (Dişçi: 98)

136- “İşte, dedi ondan sonra dişçi oldu ya... Çete muharebelerine tutuşmuştuk: Ecnebler üzerimize *ara sıra*, Bedevi müfrezelerini de saldırtıyorlardı.” (Dişçi: 98)

137- “Bunlar da köylerimizi soyuyorlar, *çoluk çocuğumuzu* kesiyorlardı.” (Dişçi: 98)

138- “Evet, dedi “mükemmel söküyordum, hem *çatır çatır* söküyordum, şöyle *büke kıvıra, sallaya hırpalaya*, çene kemiklerini *dağıta parçalaya* söküyordum!” (Dişçi: 99)

4.2.1.13. Sayı Grubu

Söz dizimi içerisinde isim ve sıfat görevinde kullanılan, grubun unsuru olan sayılardan, büyük olanın küçük olandan önce geldiği eksiz birleşme özelliği gösteren kelime grubudur. Konumuz olan eserde tespit ettiğimiz 7 sayı grubu aşağıda gösterilmiştir.

1- “Benî Hamra aşiretinden Ebu Ali, o gün, ömründe ilk defa olarak, *kırk yedi* yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü;...” (Fener: 32)

2- “*Binbir* gece kıssasındaki Alaaddin’in feneri şimdi bende !” diye düşündü. (Fener: 35)

3- “Ben onun dedesini Çavuş Şebinkarahisarlı Kara Ömer’in katırı önünde, yayan, *on beş* saat yürütür.” (Fener: 36)

4- “İşte Lavrens’i tanıyan adam!” dediler ve uzaktan çadırımıza doğru gelen siyah sakallı, *kırk beşlik* bir Bedeviyi işaret ettiler.” (Lavrens: 60)

5- “At ve hecin sırtında *on iki* gün yol aldıktan sonra bir masal memleketine vardım.” (Çıban: 66)

6- “*Yetmiş ikinci* günüydü, atım açlıktan ve yorgunluktan düşüp öldü.”
(Kaçak: 71)

7- “Çocukluğumda hikâyelerini dinlediğim *Binbirdirek* batakhaneleri cinsinden bir yere mi düştüm?” (Hülle: 85)

4.2.1.14. Ünlem Grubu

Bir ünlem ve ünlemden sonra gelen bir ya da birden fazla isimden oluşan, cümle oluşumunda tek başına bir fonksiyonu olmayan kelime grubudur. Hitap bildiren ifadelerde kullanılır. Çalışma konumuz olan eserde toplam 10 ünlem grubu tespit ettik.

1- “*Ya Allah!*” dedi (Yara: 12)

2- “*Esselamünaleyküm ya bâşâ,*” dedi, “büyük bir derdim var.” (Fener: 35)

3- “*Emret ya Emir!*” dedi. (Akrep: 52)

4- “*Yâ Emir! Dökdüğün kan, yaptığın gazve, saçtığın altın Fırat gibi boşa akıyor.*” (Lavrens: 63)

5- “*Ya Hazretil Kaid,* cibinliğinizi uyurken açık bırakmayınız, bir sinek vardır, sokarsa habis bir çıban yapar, tedavisi zordur.” (Çıban: 66)

6- “*Aman beyim,*” dedi, “gürültüsüz yürüyelim.” (Hülle: 84)

4.2.2. Cümle ve Cümle Öğeleri

Cümle; kelimeler veya kelime gruplarının dilin kuralları çerçevesinde bir araya gelmesi ile yahut tek başına kullanılması ile oluşan, yargı temeli üzerine kurulu anlatım biçimidir.

Cümleyi tanımlayan dilbilgisi uzmanlarının tanımlarına bakıldığında tamamının “yargı” temeli üzerinde birleştikleri görülmektedir:

“*Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir durumu, bir olayı, yargı bildirerek anlatan kelime ya da kelime dizisine cümle denir*” (Karahan, 2012: 9).

“*Cümle bir fikri, bir düşünceyi, bir hareketi, bir duyguyu, bir hadiseyi, tam olarak bir hüküm halinde ifade eden kelime grubudur*” (Ergin, 1998: 405).

Söz diziminin temel konusunu teşkil eden cümle konusunda, inceleme yaptığımız hikâyelerdeki tüm cümleler gözden geçirilmiş olup toplam 2143 cümle tespit edilmiştir. Tespit edilen cümlelerin öğeleri ve cümle çeşitleri 17 hikâyedeneşit oranda seçilen örnek cümle üzerinde kelime ve kelime gruplarının, cümle içerisinde öge olarak

vazifeleri eşit oranda seçilen örnekler üzerinde göstermiştir. Cümlelerin tamamının ögelerini gösterme ihtiyacı hissedilmemesinin nedeni kelime gruplarının tamamının incelenip gösterilmiş olmalarından tekrara düşmemek içindir.

4.2.2.1. Yüklem

Cümle, yargı temeli üzerine kurulu bir kelime ya da kelime dizisidir. Cümlede yargı bildiren unsur ise yüklemdir. Yüklem, çekimlenmiş bir fiilden yahut ekfiil çekimine girmiş bir isimden oluşur. Cümle yüklem temeli üzerine kurulmasından dolayı cümlenin olmazsa olmaz unsuru da yüklemdir diyebiliriz.”Yüklem, cümlenin ana unsurudur. Diğer unsurlar yüklem anlamını desteklemek üzere cümlede bulunur” (Karahan, 2012: 14).

Türkçenin söz dizimi kuralları gereğince yüklem cümlenin sonunda bulunur. Ancak şiir dilinde, atasözlerinde, bazı metinlerde edebi zevk ve vurgu gereği yüklem, bazen cümle başında ya da ortasında da kullanıldığı görülebilmektedir. Yüklem tek bir kelimedenden oluşabildiği gibi kelime grubundan da oluşabilmektedir. İncelediğimiz hikayelerden seçtiğimiz örneklerle cümlede yüklem görevinde kullanılan kelime ve kelime grupları, türleri de belirtilerek aşağıda gösterilmiştir.

Tüm kelime gruplarının ayrıntılı olarak tamamını inceleyip tezimizin ilgili başlıklarında yer verdiğimizden tekrara düşmemek için yüklem olarak kullanılan tüm kelime ve kelime gruplarına cümle tahlillerinde yer vermeyip tüm hikayelerden eşit oranda seçtiğimiz örneklerle tahliller yapma yolunu tercih ettik. İncelediğimiz eserde Zarf Sayı Grubu, Unvan grubu, Birleşik İsim Grubu ve Ünlem Grubu’ndan oluşan yüklem kullanılmadığı tespit edilmiştir.

4.2.2.1.1. Yükleme İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler

İsim tamlamaları cümle içerisinde ek fiil çekimine girerek yüklem vazifesi üstlenebilirler. İncelediğimiz hikâyelerde de yazar Türkçenin bu özelliğini ustaca kullanmayı başarmıştır. Konumuz olan hikâyelerden bu yapıdaki yüklemelerden seçtiğimiz bir kısmı aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Onun Kalsum telaffuz ettiği bu kadın ismi *bizim Gülsüm’ümüzdür;*” (Fener: 33)
- 2- “*Türk çocuğu musun be?*” (Eskici:)
- 3- “En değerlileri *yak çingiraklarıdır, ...*” (Antikacı: 21)
- 4- “*Filistin vakasının başlangıcındaydı; . .*” (Antikacı: 25)

- 5- “Lavrens, *İngiliz kralının manevi oğlu idi.*” (Lavrens: 64)
- 6- “O kadınlar zaten, *dünyamızın en seçme güzelleriydi, ...*” (Güneş: 80)
- 7- “Ben, *dünyadaki en büyük aşiret emirinin manevi oğluyum!*” (Lavrens: 64)
- 8- “Orası, *harbin ilk günlerinde Rus ordusunun Pomeranya’ dan esir edip buralara kadar sürdüğü bir sivil Alman ailesinin eviydi;...*” (Kaçak: 74)
- 9- “Bu, *benim pasaportumdur.*” (İstanbul: 94)
- 10- “... oradan hatırlıyorum ki mevsim *yaz başlangıcıydı.*” (Hülle: 87)
- 11- “Ermek diye bir nehir yoktur, *eski tufan devrinden kalma ırmak yatağıdır.*” (Güneş: 79)
- 12- “*Şam-Bağdat arasında işleyen İngiliz şirketinin otokarındayız...*” (Güneş: 76)
- 13- “Güzel kadın gözlerine en çok yaraşan ziya, *oynak mum ışığıdır.*” (Kaçak: 70)

4.2.2.1.2. Yükleme Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserde yüklem vazifesinde kullanılan kelime grupları içinde sıklıkla kullanılmış bir kelime grubu olduğu görülmektedir. Bunlardan seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Rasathaneler nasıl gökleri ve yıldızları temaşa için havaya uzanmış birer fen gözü ise köşe pencereleri de *yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar, zemine eğilmiş birer tecrübe gözlüğüdür.* (Zincir: 38)
- 2- “... dişleyici poyrazı *bir serin nefestir.*” (Akrep: 51)
- 3- “Antikacı Şeyh Efganî’nin evi *bu sokakta mıdır?*” (Antikacı: 20)
- 4- “*İyi müşterimdir, inek ve öküz çingırağı toplar.*” (Antikacı: 21)
- 5- “... çürüyüp çökmeniz *pek mümkündür.*” (Zincir: 37)
- 6- “Anlıyor ki vaktiyle sarışın imiş, *mavi gözlü imiş.*” (Gözyaşı: 42)
- 7- “Hülasa *dinlenilecek, uyuyup rahat edilecek hoş yerdir, memleketi andıran yerdir.*” (Dişçi: 96)
- 8- “Ben *mektepe, medrese görmüş bir başçavuş idim.*” (Dişçi: 96)
- 9- “... *İstanbul denilen çini kubbeden düşmüş lale resimli bir zarif parça idi.*” (İstanbul: 93)
- 10- “*Sedefli arabesk mobilyalarla döşenmiş bir “Kâa”dayım. .* (Hülle: 85)
- 11- “... manayı en iyi anlayanlar *üçra memleketlerde dolaşan sergüzeştçi yolculardır.*” (Kaçak: 70)

12- “Işık vursa bile içine fer düşmeyen bulanık gözlü, küçücük, sıksa, yılgın bir köpekti.” (Köpek: 55)

13- “Buldok, değişiklik olsun diye, sanki asıl yüzüne korkunç, gamlı, bedbinbir karnaval maskesi geçirmişbir köpektir.” (Zincir: 39)

14- “Bu sırada, ilerleyen kafile, selin batıra çıkara, vura çarpa sürüklediği bir enkazdan başka bir şeydeğildir.” (Gözyaşı: 45)

15- “Ta yeni yağmura kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan bu sudur.” (Çıban: 66)

4.2.2.1.3. Yükleme İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

İsim-fiil grupları cümle içerisinde ek fiil çekimine girerek yüklem olarak kullanılabilirler. İncelediğimiz hikâyede yüklem vazifesinde kullanılan beş isim-fiil grubu tespit ettik.

1- “Akşamüstleri kırlarda keklik sesi dinlemeyenler de tabiata yakışan en hoş nağmeyi duymamışlar demektir.” (Keklik: 49)

2- “Osman’ın bütün kurduğu hülya bir kulübesi olmak ve akşam dönünce köpeğini kapısının önünde bekler bulmaktı.” (Köpek: 57)

3- “Fakat onun işi gücü etrafı dolaşmaktı. .” (Lavrens:)

4- “Birbirlerinden hazzedişlerinin sebebi de bir yurt yavrusu, bir dert ortağı oluşlarıydı.” (Köpek: 57)

5- “Bu, Şam’a ikinci gelişimdir, ” ... (Hülle: 82)

4.2.2.1.4. Yükleme Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

İncelenen hikâyelerde yüklem olarak nadiren kullanılan bir kelime grubudur. Yaptığımız incelemede bir sıralı cümle içinde iki örneğe rastladık.

1- “Bana öyle gelir ki, seçme adamlar; bir hadise karşısında sadece -benim gibi- müteessir olanlar, müphem şeyler duyup ruhlarından incinenler değildir (1) ; teessürle beraber bir hüküm verebilenlerdir (2).” (Antikacı: 24-25)

4.2.2.1.5. Yükleme Edat Grubundan Oluşan Cümleler

Edat grupları da isim vazifeli diğer kelime grupları gibi ek fiil çekimine girerek yüklem olarak kullanılabilir. İncelediğimiz eserde tespit ettiğimiz yüklem vazifesi gören edat grupları aşağıda gösterilmiştir.

1- “...dördü de keyifli gibi idiler.” (Yara: 13)

- 2- “Siz önde, *kaptan mevkiinde gibisinizdir; ...*” (Testi: 27)
- 3- “Ali, gemi *azıya almış bir atın arkasından, üzengiye takılı çekilen bir ceset gibiydi, ...*” (Gözyaşı: 45)
- 4- “... *anladığına da inanmıyor gibiydi.*” (Köpek: 56)
- 5- “Evet, nefes alamıyordu; boğulacaktı, *boğulmak üzere idi.*” (Testi: 50)

4.2.2.1.6. Yükleme Birleşik Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

Yüklem olarak sıklıkla kullanılmış olan bir kelime grubudur. Bunların incelediğimiz hikayelerden seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Birçok ses *cevap verdi.*” (Testi: 28)
- 2- “Bütün *tüylerim ürperdi*, elimle arabayı ve arabadakini *gösterebildim.* (Testi: 31)
- 3- “Çarşı ortasında *şaşıp kaldı.*” (Fener: 32)
- 4- “Renklere de *akıl erdiremedi;*” (Fener: 32)
- 5- “Niçin bu kadar örtünmeli ve neden siyahla beyazdan başka renklere *rağbet göstermeliydi?*” (Fener: 32)
- 6- “Ayşe tükeniyor, demin yolda bıraktıkları at gibi yere uzanıvereceğini anlayarak haykırmak, birini imdadına *çağırarak istiyor.*” (Gözyaşı: 45)
- 7- “Kendini bildiğinden beri *kuyruğunu bacaklarının arasından çıkarıp keyifli keyifli sallamak fırsatını bulamamış, ...*” (Köpek: 55)
- 8- “Bunu yere serdi, düzeltti, sonra şehadet parmağının ucu ile üzerine bir-takım çizgiler *çekmeye başladı.*” (Lavrens: 63)
- 9- “Biz, Allah’ın izniyle sizi *iyi etmeye çalışacağız.*” (Çıban: 67)
- 10- “Adam boyu çayırlar, karşı kıyısı görünmez ırmaklar, sonu gelmeyeceğine *inanmaya başladığımız ormanlar aştık.*” (Kaçak: 70)
- 11- “Ölümü *beklemeye başladık.*” (Kaçak: 71)
- 12- “... Fakat, diye *ilave ettim...*” (Fener: 36)
- 13- “Balkondan uzanan penyuvarlı ve dağınık saçlı bir frenk karısı, ıslak köpek tüyü gibi koktuğu vehmini veren etekleri havalanarak *iltifat ediyor.*” (Zincir: 40)
- 14- “Amerika yoluyla memleketime dönecektim ve tekrar *harp edecektim.*” (Kaçak: 71)
- 15- “Bir gece mabeyne çağırdılar, irade *tebliğ ettiler.*” (Güneş: 77)
- 16- “Tabii lütfunuza mukabil bir bergüzar *takdim edeceğim.*” (Hülle: 86)

17- “Çıplak tenine sereserbest dantel tuvalet giymiş sürmeli kadın, peltek şivesiyle bunları öyle *tarif etmiyordu*, ...” (İstanbul: 93)

18- “O zaman Şeyh yaralıya ilk defa, şefkatle hitap etti.” (Yara: 12)

19- “Çocukcağız Arabistan’da *rahat eder*, ” (Eskici: 14)

20- “Buralarda mı *dişçilik ediyorsunuz?* Ev sahibi, teğmen, müdür, memur, hepsi *gülmeye başladılar.*” (Dişçi: 95)

21- “Şikâyetleri kesilince İstanbul’u *övmeye başladı.*” (İstanbul: 92)

22- “Kendi kendime: “Bir şey mi soracak? Bir yer mi danışacak” derken kadıncağız çekine çekine *yanıma sokuldu.*” (Hülle: 83)

4.2.2.1.7. Yükleme Tekrar Grubundan Oluşan Cümleler

Yüklem görevinde çok nadiren kullanıldığı görülen bir kelime grubudur.

1- *Suluk soluğadır.* (Gözyaşı: 45)

4.2.2.1.8. Yükleme İsim Soylu Kelimeden Oluşan Cümleler

İsimler cümle içerisinde ek fiil çekimine girerek yüklem görevi üstlenebilirler. İncelediğimiz eserde bu yapıda kullanılan yüklemlerin seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

1- “Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi *vardır.*” (Yara: 9)

2- “Sen niye *buradasın?*” (Eskici: 18)

3- “Çoktan memleketine gitti, ” dediler, “yerine kardeşini getirtti, şimdi eşyayı satan *odur.*” (Antikacı: 26)

4- “Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve en ibret almazı *insandır.*” (Testi: 31)

5- “Şakkülkamer” mucizesi onun için *hiçti.* (Fener: 35)

6- “Karanlığın içinde düşerek çamurlara gömülenler, üstüne basılarak ezilenler *çoktur.*” (Gözyaşı: 45)

7- “Köy zenginlerinden Zülfü Ağa ne zaman sorulsa *avda idi.*” (Keklik: 47)

8- “Her gittiğimiz aşiret şeyhinin ziyafetler vermesi *âdetti.*” (Akrep: 52)

9- “Karkamış harabeleri civarındaki büyük tren köprüsünün yanında, bir haftadan beri, Suriye hükümeti hesabına Fırat’ın döktüğü suyu ölçmekle *meşgulduk.*” (Lavrens: 60)

10- “Altında küpü, elinde süpürgesi *eksikti.*” (Çıban: 67)

11- “Üşümek bir nevi *yanmaktır*.” (Kaçak: 72)

4.2.2.1.9. Yükleme Çekimli Fiilden Oluşan Cümleler

Fiiller, tek başlarına anlamları olmalarına karşın cümle içerisinde ek almadan yahut çekime girmeden kullanılamazlar. Çekimlenen fiillerin tamamına yakını bir yargı bildirerek yüklem vazifesinde kullanılırlar. İncelediğimiz eserdeki yüklem görevinde kullanılan çekimli fiillerin seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

1- “Kucağındaki ıslak, hareketsiz, sessiz bohça ona zaten cansız gibi *görünüyor*.” (Gözyaşı: 44)

2- “Dördü de silahlarını bırakıp etrafıma, damın toprak zeminine *çömeldiler*.” (Yara: 10)

3- “Oralarda fener ve lamba ancak böyle işlerde, mühim sebepler oldukça *kullanılır*.” (Yara: 10)

4- “Oturmaya cesaret edemeyen arkadaşım *sordu*.” (Antikacı: 21)

5- “Zaten babadan yetim kalan küçük Haşan, anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücre bir kasabasına *gönderiliyordu*.” (Eskici: 14)

6- “Otomobili ikide bir durdurup erkek, çocuk, kadın, kimi görürsek *soruyorduk*.” (Antikacı: 21)

7- “Dudak dokundurduğunuz testiye hemen *kırarlar*.” (Testi: 29)

8- “Şüphesi arttığından tekrar *sordu*.” (Fener: 34)

9- “...köpek, zincirini *arıyordu*.” (Zincir: 41)

10- “... geceki yağmur gibi dökülen coşkun gözyaşları içinde *gülümsüyor*...” (Gözyaşı: 46)

11- “Tüfekleriyle, köpekleriyle heybeleriyle ve adamlarıyla otomobiline *biniyordu*.” (Keklik: 47)

12- “Bazen beni de beraber *götürüyordu*.” (Akrep: 52)

13- “Siz buraya *gelin!*” (Lavrens: 63)

14- “Avcumda incecik, sağlam, yarı şeffaf, sarıya bakan bir balık oltası *tutuyordum*.” (Çıban: 69)

- 15- “Öyle olmakla beraber gene de *kaçtım*.” (Kaçak: 71)
- 16- “Erkâbıharp reisi *kızdı*.” (Güneş: 78)
- 17- “İçeriye *seslendi*.” (Hülle: 86)
- 18- “...buza konuş kavun sarısı şeftaliler *yyordu*.” (İstanbul: 90)
- 19- “Bir türlü *bayılamıyordum*.” (Dişçi: 98)

4.2.2.1.10. Yükleme Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler

Bağlama gruplarının yüklem görevinde kullanıldığı cümlelerden seçtiklerimiz aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “...bildiklerim *eskiden baba evinde kullanılan sarı leğen ibrik ve adi bakır ibriklerdi*.” (Antikacı: 22)
- 2- “Azı ve ufağı incelemek elbette çoğu ve büyüğü tetkikten kolaydır; *kolay ve doğrudur*.” (Zincir: 38)
- 3- “Halep’te güneş taş duvarlı ak sokakların cenderesine tıkanıdığı için bir nevi ışık dumanıdır; duman gibi fazla koyu, boğucu, adeta isli, *göz yumdurucu ve şaşırtıcıdır*.” (Keklik: 48)
- 4- “Osman’ın bütün kurduğu hülya bir *kulübesi olmak ve akşam dönünce köpeğini kapısının önünde bekler bulmaktı*.” (Köpek: 57)
- 5- “Kirlili sarı renkte, sıska, mahzun, fersiz bakışlı, sırtları kabarmış, tüyleri taraş taraş, *çirkin ve lüzumsuzdular*.” (Köpek: 58)
- 6- “Ben *o heyetin delili, rehberi ve vekilharcı idim*.” (Lavrens: 61)
- 7- “Dışarda, gece *limon küfü bir kadife kadar hoş, tüylü ve açık renkliydi*.” (Güneş:)

4.2.2.2. Özne

Çekimlenmiş bir fiil veya ek fiil çekimine girmiş fiil dışında bir kelime ya da kelime grubunun karşıladığı işi, oluşu, olanı ve durumu üzerine alan kelime yahut kelime grubu öznedir.

Özne, cümle içerisinde tek bir kelime ve kelime grubundan oluşabileceği gibi cümle içerisinde kelime ve kelime grubu olarak yer almayıp çekime girmiş fiil ya da isimde kullanılan şahıs ekinden de anlaşılabilir. “Özne; *yüklemi isim olan cümlelerde, edilgen fiilli cümlelerde ve yüklemi oluş bildiren fiil cümlelerinde ‘olan’ı, diğer*

cümlelerde ‘yapan’ı karşılayan ögedir” (Karahana, 2012: 18). İncelediğimiz hikayelerde yer alan cümlelerde kullanılan özneler ve bunların özellikleri seçtiğimiz cümlelerde aşağıda gösterilmiştir:

4.2.2.2.1. Öznesi İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler

İsim tamlamaları cümle içerisinde özne vazifesi ile kullanılabilirler. Çalışma yaptığımız metinden seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “*Gelenlerin en yaşlısı, kırsağından inip karşıma dikildi.*” (Yara: 9) :
 - Özne, ‘yapanı’ karşılamakta.
- 2- “*Bir aralık karşımdaki gencin birisi hafifçe inledi.*” (Yara: 10)
 - Özne, ‘yapanı’ karşılamakta.
- 3- “*Şammar aşiretinin kaç çadırı, Hadidilerin kaç koyunu vardı?*” (Yara: 10)
 - Özne ‘olanı’ karşılamakta.
- 4- “*Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceketi, takkesi, kırmızı merkupları vardı.*” (Eskici: 16)
 - Özne, ‘olanı’ karşılamakta.
- 5- “*Antikacı Şeyh Efgani’nin evi bu sokakta mıdır?*” (Antikacı: 20)
 - Özne, ‘olanı’ karşılamakta.
- 6- “*Dediğim gün şoförün yanına yerleşmek imtiyazı, çok şükür bana müyesser oldu.*” (Testi: 27)
 - Özne, ‘olanı’ karşılamakta.
- 7- “*Beni Hamra aşiretinden biri beni görmek istiyormuş.*” (Fener: 35)
 - Özne, ‘yapanı’ karşılamakta.
- 8- “*... ama bütün o ummanda mevcut unsurların bu minimini kadehte tam bir terkibi mevcuttur.*” (Zincir: 38)
 - Özne, ‘olanı’ karşılamakta.
- 9- “*Karşımdaki komşum yabancı subayın buldok cinsi bir köpeği vardı.*” (Zincir: 38)
 - Özne, ‘olanı’ ı karşılamakta.
- 10- “*Yağmur kesilmek bilmediğinden saplanıp kalmaları veya taşan bir ırmağın akıntısına kapılarak boğulmaları ihtimali çoğalıyor.*” (Gözyaşı: 44)
 - Özne, ‘olanı’ ı karşılamakta.
- 11- “*... kurbağa sesleri duyulmaktadır.*” (Keklik: 48)
 - Özne, ‘olanı’ ı karşılamakta.

12- “Uzakta kalanlar için *İstanbul’un*) kaldırımları bozuk değildir, ...”
(Akrep: 51)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

13- “*Osman’ın taşlara, topraklara sürtünmekten havı dökülmüş kirli hâki ceketiyle köpeğin açlıktan sertleşip seyrekleşmiş kirli postu yan yana geldi; birbirine uydu.*” (Köpek: 56)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

14- “*Zira Osman’ın hastalandığı, ateşli öksürük nöbetlerine tutulduğu, günlerce bir hendek içine sokulup yattığı* oluyordu.” (Köpek: 57)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

15- “*Umumi Harpten önce Karkamış’a bir İngiliz heyeti gelmişti.*” (Lavrens: 61)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

16- “*İmparatorluk zabiti neler çeker, fakat neler görürdü! ...*” (Çıban: 69)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

17- “*Onlardan biri de bendim.*” (Kaçak: 70)

- Özne ‘olan’ı karşılamakta.

18- “*Erkânıharp reisi kızdı.*” (Güneş: 78)

- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.

19- “*İşte yolculuğun eskiden resimli gazete ve sinema asrından evvelki maksadı bunlar idi.*” (Hülle: 82)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

20- “*Hikâyeyi çiftlik sahibi tamamladı.*” (Dişçi: 98)

- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.

4.2.2.2. Öznesi Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler

Sıfat tamlamaları cümle içerisinde isim görevi üstlenen kelime gruplarıdır. Cümlede özne görevinde de sıklıkla kullanılabilir. İncelediğimiz metinde öznesi sıfat tamlamasından oluşan cümlelerden seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir.

1- “*Ben de emirlerine dam üstünde nargilemi hazırlatmışım, kahvemi bekliyordum; birden avluya dört atlı girdi, ...*” (Yara: 9)

- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.

2- “*Fakat hem pürnahıl çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi.*” (Eskici: 15)

- Özne ‘olan’ı karşılamakta.
- 3- “*Oturmaya cesaret edemeyen arkadaşım sordu:*” (Antikacı: 21)
- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.
- 4- “*Bu adam konuşamıyordu.*” (Testi: 28)
- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.
- 5- “*Onun Kalsum telaffuz ettiği bu kadın ismi bizim Gülsüm’ümüzdür;...*”
(Fener: 33)
- Özne ‘olan’ı karşılamakta.
- 6- “*Günde iki kere-Senegalli izbandut bir nefer -kardif kömüründen halkolmuş, et ve adalesi ziftle yoğrulmuş bu yarı insan- onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldirmaya çıkarıyordu.*” (Zincir: 39)
- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.
- 7- “*Balkan Harbi kopunca, hududa çok yakın olan köyde, bir akşamüstü şu korku yayılmış:*” (Gözyaşı: 42)
- Özne ‘olan’ı karşılamakta.
- 8- “*Dişi davetine can atan iri bir keklik çalıkların arasından önümüze çıkıvermişti.*” (Keklik: 49)
- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.
- 9- “*... tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar görürsünüz.*” (Akrep: 51)
- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.
- 10- “*Bütün geçtiği yerler deniz kokuyordu ve ona bu koku besleyici geliyordu.*” (Köpek: 55)
- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.
- 11- “*Bütün yemekler, sandıklarla İngiltere’den gelmişti.*” (Lavrens: 62)
- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.
- 12- “*Hissettim ki yumağın daldaki ucuyla çıbanımın içinde göremediğim bir katı yumak birbirine eklenmiştir.*” (Çıban: 68)
- Özne ‘olan’ı karşılamakta.
- 13- “*Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen cisim sizden uzakta kalıyor;*” (Kaçak: 72)
- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.
- 14- “*... halbuki daha öğrenmediğimiz ne çeşit yerler, ne biçim insanlar vardır!*” (Güneş: 76)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

15- “*Sevdiği kocasının nasılsa talakı selase ile boşadığı bir kadın, din ahkâmı icabınca, nikâhı yenilemek için bir hülle yapmıştı;...*” (Hülle: 88)

- Özne, ‘yapan’ ı karşılamakta.

16- “*Haftalarca süren çetin petrol araştırmalarından sonra Mezopotamya’nın buyeni kurulmuş, asker merkezi ücra kasabasında, otel, lokanta, buz, içki ve kadın bulan mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar, para sarf ediyorlardı.*” (İstanbul: 90)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

17- “*İncecik, yumuşak, sık otlarla bir kürk gibi kaplı olan yamaçlar kibrinden adeta kabarmış, heybetli görünmeye çalışır.*” (Dişçi: 96)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

4.2.2.2.3. Öznesi İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

İsim-fiil grupları isim vazifeli kelime gruplarından. Cümle içerisinde özne görevinde kullanılabilirler. İncelediğimiz metinden seçtiğimiz bu yapıdaki örnekler aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “*Fakat bu Bedevilerin rengini, halini sezmek o kadar güçtür ki*” (Yara: 13)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

2- “*Bir sır sezdiğini belli etmek, böyle, sokaklarında serseri kurşunların dolaştığı ve sabahleyin köşe başlarında ölülerin sıralandığı yerde akıllı işi olmasa gerekti.*” (Antikacı: 25)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

- 3- “*Fakat testiye de dudak dokundurmak ayıptır, yasaktır.*” (Testi: 28)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

4- “*Köşe penceresinden seyretmek insana mübalağalı bir fikir gibi görünür.*” (Zincir: 38)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

5- “*Azı ve ufağı incelemek elbette çoğu ve büyüğü tetkikten kolaydır; kolay ve doğrudur.*” (Zincir: 38)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

6- “*Zira durmadan ilerleyen felaketin kafilesinden ayrı düşmek Ayşe’ye hepsinden daha korkunç geliyor.*” (Gözyaşı: 44)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

7- “*Medeniyetten bir müddet uzak kalmak, ona kavuşunca en fena tarafından kâm almayı icap ettirir.*” (İstanbul: 90)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

8- “... beynimde ve yaramda “*zınk!* ” *diye sarsıcı bir gümlenmiş işitiliyor, ...*” (Dişçi: 98)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

4.2.2.2.4. Öznesi Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

Sıfat-fiil grupları genel olarak sıfat tamlamalarının bir unsuru olmakla birlikte grubun bağlandığı isimin düşmesi sonucu, bir isimi belirtme ya da niteleme görevinden ayrılıp nitelediği / belirttiği ismin karşıladığı varlık ya da kavramın anlamını da içine alarak isim vazifesi görebilmektedir. Bu durumda isim görevli bu kelime grubu cümle içerisinde özne görevinde kullanılabilirler. Konumuz olan eserden seçtiğimiz, bu yapıdaki örnekler aşağıda gösterilmiştir.

1- Vapur rıhtımdan kalkıp da Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca *yolcuyu geçirmeye gelenler*, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar: (Eskici: 14)

- Özne, ‘yapan’ ı karşılamakta.

2- “Kapı iple çekilerek açıldığı için *bizi karşılayan yoktu;...*” (Antikacı: 20)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

3- “Emin olunuz, *bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve en ibret almazı* insandır.” (Testi: 31)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

4- “*Karanlığın içinde düşerek çamurlara gömülenler, üstüne basılarak ezilenler* çoktur.” (Gözyaşı: 45)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

5- “*Tayeni yağmura kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan bu sudur.*” (Çıban: 66)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

6- “Tuhafı, *Fellaha’yı Yemen’de de pek bilen yoktu;.*” (Güneş: 78)

- Özne, ‘olan’ ı karşılamakta.

4.2.2.2.5. Öznesi Birleşik İsim Grubundan Oluşan Cümleler

Birleşik isim grupları yüklem birleştirildiği işi yapan ya da oluşun içinde bulunan unsur olarak özne görevinde kullanılabilirler. Konumuz olan eserden seçtiğimiz bu yapıdaki örnekler şu şekildedir:

1- “*Antikacı Şeyh*, bunları söyledikten sonra, odaları “Geziniz, seçiniz!” manasına eliyle işaret etti ve önündeki kitabı okumaya koyuldu.” (Antikacı: 22)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

2- “Benî Hamra aşiretinden *Ebu Ali*, o gün, ömründe ilk defa olarak, kırk yedi yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü; Rakka’ya gelmişti.” (Fener: 33)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

3- “*Dul Ayşe* de hazırdır; bir atın üstündedir.” (Gözyaşı: 43)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

4- “*Kör Zülfü*, bundan kurtulmak için bir çare buldu...” (Keklik: 47)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

5- “*Ebu Akreb*, elini yeniden entarisine sokmuştu.” (Akrep: 53)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

6- “*Hacı Kasım*, acı kahvesinden bir yudum daha içerek itiraz etti.” (Lavrens: 64)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

7- “*Emir Sadun* da kimdir? (Güneş: 77)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

8- “*Hani Sultan Mahmut* bunları basmış ve mahzenlerinden yüzlerce delikanlının ölüsünü çıkarmıştı.” (Hülle: 85)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

4.2.2.2.6. Öznesi Unvan Grubundan Oluşan Cümleler:

1- “*Dadı! Dadı! Misafir Bey* kabul etti.” (Hülle: 86)

- Özne, ‘yapan’ı karşılamakta.

2- “...*Yemen vali ve kumandanı İzzet Paşa*, beni uzak çöle, ta Hadramut hududuna göndermişti.” (Çıban: 66)

- Özne ‘yapan’ı karşılamakta.

3- “*Köy zenginlerinden Zülfü Ağa* ne zaman sorulsa avda idi.” (Keklik: 47)

- Özne ‘olan’ı karşılamakta.

4.2.2.2.7. Öznesi Edat Grubundan Oluşan Cümleler

İncelediğimiz hikâyeler içinde özne görevinde çok nadir kullanılan kelime gruplarından birisidir. Aşağıdaki tek örnekle karşımıza çıkmaktadır.

1- “Paramız yoktu, silahımız yoktu, *mataramız, kemerimiz bile* yoktu.”
(Dişçi: 97)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

4.2.2.2.8. Öznesi Kısaltma Grubundan Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserde özne görevinde az kullanılan kelime gruplarından biridir.

1- “O zamanlar böyle yerlere *subaylardan kâhya, askerlerden korucu* gönderilirdi.” (Yara: 9)

2- “Bu basit teleskobun önüne geçip *insanlarla hayvanları tetkik* en hoşlandığım eğlencelerin başında gelir.” (Zincir: 38)

4.2.2.2.9. Öznesi Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler

1- “Oralarda *fener ve lamba* ancak böyle işlerde, mühim sebepler oldukça kullanılır.” (Yara: 10)

- Özne ‘olan’ı karşılamakta.

2- “Ertesi sabah uyandığım vakit *dört at ve dört Bedevi* duruyordu.” (Yara: 13)

- Özne ‘olan’ı karşılamakta.

3- “... üçüncüde *eşya ve hırdavat* tavanlara kadar taşmıştı.” (Antikacı: 21)

4- “*Yüzü ve vücudu* belki de, yağmurdan fazla döktüğü soğuk terle ıslanmıştır.” (Gözyaşı: 45)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

5- “Ta *yeni yağmura kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan* bu sudur.” (Çıban: 66)

- Özne, ‘olan’ı karşılamakta.

6- “İçerde *darbukalar ve düdüklü* mütemadiyen çalınıyor, ...” (Güneş: 81)

- Özne ‘olan’ı karşılamakta.

7- “*Şam’ın bu iç mahalleleri ve yılankavi sokakları* o kadar birbirlerine benzer, öyle ayırt edilmez şeylerdir ki...” (Hülle: 84)

- Özne ‘olan’ı karşılamakta.

4.2.2.2.10. Özneli Yüklemleri Olan Cümleler

Öznesi yüklem içerisinde kalmış bazı birleşik fiil gruplarında nadiren rastlanan bir durumdur. “Özneli yüklem, yüklem ve öznenin anlamca kaynaşmasından, deyimleşmesinden meydana gelmiştir” (Karahan, 2012: 21). İncelediğimiz eserde de bu yapıda örneklere rastladık. Bunlar yüklem bünyesine dahil olarak altları çizili olarak gösterilmiştir.

- 1- “Halıcioğlu kıyılarına gölge düşürmüş.” (İstanbul: 93)
- 2- “Kanımız kurumuş, soluğumuz tükenmişti.” (Dişçi: 97)
- 3- “Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...” (Eskici: 17)
- 4- “Bütün tüylerim ürperdi, ...” (Testi: 31)
- 5- “...daha şafak sökmemişti...” (Kaçak: 74)
- 6- “Okmeydanı sırtları kızılaştır, Halıcioğlu kıyılarına gölge düşürmüş.” (İstanbul: 93)
- 7- “Fakat o sırada ocakta bir odun devrildi, odaya bir kızıl alev vurdu.” (Dişçi: 99)

4.2.2.2.11. Öznesi Bilinmeyen Cümleler

Bu tip yapılar için ‘Bilinmez Özne’ tabiri de kullanılmaktadır. Bilinmez Özne, “Bir yapma veya olmayı gerçekleştiren varlık veya kişinin bilinmediği cümlelerin öznesidir” (Karaağaç, 2011: 228). Edilgen-geçişsiz özellik gösteren fiillerde, gereklilik kipi 3. Kişi çekiminin bazı kullanışlarında ve -mAk lâzım, -mAk gerek kalıbındaki yüklemde belirli bir özne bulunmadığı görülmektedir. İncelediğimiz eserde bu özellikteki seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir:

- 1- “İkisini olsun kurtarmak için birini feda etmek, hafiflemek lazımdır.” (Gözyaşı: 44)
- 2- “Arap, “habis” kelimesini her ne için kullanırsa ondan çekinmelidir.” (Çıban: 66)
- 3- “Allah’a, padişaha, emire dualar edildi.” (Çıban: 69)
- 4- “Elimdeki krokiye göre bir ormana ve Kıryurd adında bir kasabaya yaklaşmış olmaklığım lazımdı.” (Kaçak: 72)
- 5- “Mamafih doğru söylemek lazım.” (Antikacı: 24)

- 6- "...erkekli, dişili *danslar edildi.*" (Güneş: 80)
- 7- "Ara sıra memlekete, sılaya *gitmek lazım...*" (İstanbul: 92)

4.2.2.2.12. Öznesi Tek Kelimeden Oluşan Cümleler

- 1- "*Ben* de emirlerine dam üstünde nargilemi hazırlatmışım, " (Yara:9)
- 2- "*Satıcı*, iskemlesine oturdu." (Eskici:17)
- 3- "Alışveriş bittikten sonra, *antikacı* bize ufacak billur kadehlerden yeşil çay ikram etti." (Antikacı:24)
- 4- "*Acemisi* bunu kullanamaz." (Testi:29)
- 5- "*Süryani* aldırılmaz görünüyordu; fakat bekliyordu." (Fener:34)
- 6- "*Buldok*" kasabayı altüst etmeye gitmişti." (Zincir:40)
- 7- "*At* ikide bir sürçüyor, kapanıyor, soluyor, kendisini toparlıyor; gömülüyor, gene silkiniyor, gene ilerlemeye çabalıyor." (Gözyaşı:43)
- 8- "*Kuş* açık havaya çıkınca şöyle bir kabardı, " (Keklik:48)
- 9- "*Köpek* başını yana eğdi; bir kulağını dikmiş, öbürünü aşağıya sarkıtmıştı." (Köpek:56)
- 10- "*Lavrens* de bu kahveden severdi." (Lavrens:61)
- 11- "*Arap*, "habis" kelimesini her ne için kullanırsa ondan çekinmelidir. (Çıban:66)
- 12- "Fakat *ben* yalnız kıza bakıyordum." (Kaçak:73)
- 13- "Ama *biz* de iyi bilmiyoruz." (Güneş:77)
- 14- "*Kadın* kıpkırmızı kesildi." (Hülle:84)
- 15- "Erkek de bu manzaraya dalmıştı." (İstanbul:93)
- 16- "*Silahlar* üstümüze çevrildi." (Dişçi:96)

4.2.2.3. Nesne

Cümlede öznenin yaptığı işten etkilenen unsur nesne olarak kabul edilir. Nesne, geçişlilik özelliği gösteren fiillerin yüklem olduğu cümlelerin zorunlu ögelerinden birisidir. İncelediğimiz hikâyelerden kullanım özelliklerine de dikkat ederek seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir.

4.2.2.3.1. Nesnesi İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler

Bu yapıdaki nesnelere dikkat çeken özellik, nesnelere yüklem eksiz bağlanmaması durumudur. İncelediğimiz hikâyelerde kullanılan bu yapıdaki nesnelere de tamamının yüklem belirtme durumu eki olarak bağlandığı görülmektedir. Eserden seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir.

1- “... anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı *hasta otomobili geldiğini*, içinde *yataklar serili olduğunu* söyledi.” (Eskici: 18)

2- “... *gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü* duydu.” (Eskici: 19)

3- “Neden sonra, *işaret edilen bir kapının tokmağını* vuruyorduk.” (Antikacı: 20)

4- “İyi müşterimdir, *inek ve öküz çingırağı* toplar.” (Antikacı: 21)

5- “*Şükrettiğimin sebebini* şimdi anlayacaksınız.” (Testi: 27)

6- “Zira *sihirli fener hikâyesini* bütün urban gibi o da kulaktan bilirdi.” (Fener: 35)

7- “Yabancı memleketlerde bir kasabaya sokulup uzun müddet yaşamaktaki azabın ne olduğunu bilir misiniz?” (Zincir: 37)

8- “Ayşe, *beline dolanan ufak kolların ara sıra gevşediğini*, duyuyor.” (Gözyaşı: 43)

9- “O entarialtında, *karnının lüzumsuzca taşıdığı* görüyordum.” (Akrep: 52)

10- “Mühendis o gün *hesabının neticesini* bildirdi.” (Lavrens: 60)

11- “Nihayet bir sabah kıvamını bulduğunu söyledi ve bir iğne ile *sivilcenin başını* yerinden, büsbütün koparmadan usulcacık oynattı.” (Çıban: 68)

12- “Sibirya’da *Mişel Strogof’un mil çekilen gözlerini* hatırlıyor...” (Kaçak: 71)

13- “Atatürk’ün ilk zabıt çıktığı zamana ait *resimlerini* bilirsiniz ya...” (Güneş: 77)

14- “Gene sustuk, fakat kulaklarım şiddetle uğuldadığı için “*Kââ*” ortasındaki *suların sesini* artık duymuyordum.” (Hülle: 86)

15- “Kendimden geçmeden evvel *heriflerin beni unutarak veya öldü sanarak üç arkadaşımın da göğüslerini birer eğri hançer sapladıktan sonra elbiselerimizi*

toparlayıp konuşa konuşa, ağır, ağır, avdan döner gibi, tepeye tırmandıklarını gördüm.”
(Dişçi: 98)

4.2.2.3.2. Nesnesi Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler

Sıfat tamlamaları cümle içerisinde, öznenin yaptığı işten etkilenen unsur olarak görev yaptıklarında nesne vazifesi ile kullanılırlar. Bu kullanım ekli olabileceği gibi eksiz de olabilir. Ekli kullanımlarda sıfat tamlamasının ana unsuru olan isim, isimin belirtme hali eki ile yükleme bağlanırken; eksiz kullanımlarda bu, hal eki almadan meydana gelmektedir. İncelediğimiz eserde seçtiğimiz bu yapıdaki nesnelere aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Şeyh, yere, ayaklarımızın altına bıraktığı deminki tıkaçı eline aldı;”
(Yara: 12)
- 2- “Sade sıcaklığı değil, öğürtücü kokusunu da duyuyordum.” (Yara: 12)
- 3- “Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.” (Eskici: 16)
- 4- *Bütün Avrupa ve Asya’da kullanılan çingirakları tamamlamış;”* (Antikacı: 21)
- 5- *Dudak dokundurduğunuz testiye hemen kırarlar.”* (Testi: 29)
- 6- Bir pencere, nihayet *bir sokağı, birkaç sokağı* görebilir.” (Zincir: 38)
- 7- Şimdi göğsünün üstünde *başka bir yük, daha ağır fakat daha sıcak, daha canlı, soluyan ve sarılan birini* hissediyor.” (Gözyaşı: 45)
- 8- Bilhassa çölde onu konuşurken hep *beyaz yelkenlerin kayıp gittiği şurup renkli denizler, avize gibi şıkırdayan pınarlar, çınar ve çitlembik gölgeleri, çilek tarlaları, fulya bahçeleri, tüy gibi ince kadınlar ve ağızlarından şekerleme kadar tatlı sözler dökülen kızlar* görürsünüz.” (Akrep: 51)
- 9- “*Bu çiçekleri viraneler arasında yapıyor, bu tabakları bostan kıyılarda yazıyordu.”* (Köpek: 55)
- 10- “... *uzaktan çadırımıza doğru gelen siyah sakallı, kırk beşlik bir Bedeviyi* işaret ettiler.” (Lavrens: 60)
- 11- “... *aklımızdan iç bahçelerdeki kuytu, karanfilli manzaraları düşünmüyor muyuz?”* (Çıban: 65)
- 12- “*Adam boyu çayırklar, karşı kıyısı görünmez ırmaklar, sonu gelmeyeceğine inanmaya başladığımız ormanlar* aşık.” (Kaçak: 70)
- 13- “*Tedbirli olmak lazımdı, zira, yolda benim gibi buhrana tutulmuş iki askeri* kaybetmiştik.” (Güneş: 79)

14- “Yaşlı hanımın daveti hem *yabancı memlekette aradığım macerayı*, hem de peşinden koşup da *bir türlü temin edemediğim bir zevki önüme sermişti.*” (Hülle: 83)

15- “... bir ufacık mermer havuz başında, *buza konmuş kavun sarısı şeftaliler* yiyordu.” (İstanbul: 90)

16- “Ben, köy, çöl ve kasaba hayatlarından aldığım tecrübe ile *bu kahkahalarda bir acıklı, acayip vaka sezmiştim.*” (Dişçi: 95)

4.2.2.3.3. Nesnesi İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

İsim-fiil eki almış bir fiil ile bu şekilde oluşan fiilimsiye bağlı ögelerden oluşan isim-fiil gurubu, cümle içerisinde nesne görevinde de kullanılabilirler. İncelediğimiz eserde kullanılan bu yapıdaki kelime gruplarının yer aldığı cümleler incelendiğinde nesnelere tamamının belirtme hali eki ile yükleme bağlandığı görülmektedir.

1- “Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı; *yer sofrasında bunu hem kaşık çatal yerine dürümleyerek kullanmayı* beceriyordu.” (Eskici: 16)

2- “Halep’e bu şeyhin şöhretini işiterek koşmuş, bir gece evvel kermeste tanıştığımız sırada, bana, ertesi gün *beraber aramaklığımızı* teklif etmişti.” (Antikacı: 20)

3- “Ayşe, *yavrularına sarılarak ölmeyi*, artık, atın ve kendisinin kudretsizliğine bakarak fena bulmaktadır.” (Gözyaşı: 44)

4- “Medeniyetten bir müddet uzak kalmak, ona kavuşunca *en fena tarafından kâm almayı* icap ettirir.” (İstanbul: 90)

4.2.2.3.4. Nesnesi Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserde, bu yapıdaki nesnelere tamamının yükleme belirtme durumu eki alarak bağlandığını görmekteyiz.

1- “Yere eğilmiş, *uzun uzun, bir şeyler aradığını* yukarıdan görüyorduk.” (Yara: 10)

2- “*Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan-bir adam gibi tıkanırdığını* duyuyordu, ...” (Eskici: 16)

3- “Birden döndüm ve *tahminimde haklı olduğumu* anladım.” (Antikacı: 24)

4- “... *sert yaylı çenesinde parçalandığını, koptuğunu* göreceğiz.” (Zincir: 39)

- 5- "... artık *bu üç çocuğu birden taşımak, sürüklemek imkânı kalmadığını* görüyor..." (Gözyaşı: 44)
- 6- "Gözlerini kapıyor, *sol kolunun açılıp yükünü kendiliğinden bıraktığını* ancak yarı anlayabiliyor." (Gözyaşı: 45)
- 7- "Ayşe *saatlerden beri bir ceset taşıdığını* anlamıyor, ..." (Gözyaşı: 46)
- 8- "... *tüfeğin patladığını* işitmiş, *kuşların vurulduğunu* görmüştü." (Keklik: 50)
- 9- "*O entari altında, karnının lüzumsuzca taşıdığını* görüyordum." (Akrep: 52)
- 10- "Rusya'da içeriye gönderilmek emri dışarıdan, *dünyadan daha uzağa, cehennem in bucağına gideceğinizi* gösterir." (Kaçak: 70)
- 11- "Bilmediğim halde *ne dediğini* artık anlıyordum." (Kaçak: 74)
- 12- "*Bir tek adam bile tanımadığımı* bildirdim." (Hülle: 83)
- 13- "Daha alacakaranlıktı, *dar, eğri büğrü birbirlerine benzeyen yollardan Merce meydanını nasıl bulacağımı* bilemiyordum, ..." (Hülle: 88)

4.2.2.3.5. Nesnesi Tekrar Grubundan Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserde tekrar grubunun nesne olarak nadiren kullanıldığı görülmektedir. Tespit ettiğimiz cümlede tekrar grubu belirtme durumu eki alarak yükleme bağlanmıştır.

- 1- "Bunlar da köylerimizi soyuyorlar, *çoluk çocuğumuzu* kesiyorlardı." (Dişçi: 98)

4.2.2.3.6. Nesnesi Ünlem Grubundan Oluşan Cümleler

Ünlem grupları genel olarak cümle dışı unsur olarak kullanılmakla birlikte bazen cümle içerisinde vazifeli bir unsur olarak görev yaparak nesne görevinde de kullanılabilir. İncelediğimiz eserde nadiren de olsa yükleme eksiz bağlantı kurularak nesne görevinde kullanıldığı görülmektedir. Bu arada, nesne görevinde kullanılan ünlem gruplarının bir 'iç cümle' özelliğine yakın kullanımı da dikkat çekmektedir. Örneklere bakıldığında nesne vazifeli ünlem gruplarının alıntı ifadelerden oluşması bunu göstermektedir.

- 1- "*Aman beyim, dedi, gürültüsüz yürüyelim.*" (Hülle: 84)
- 2- "*Ya Allah! dedi.*" (Yara: 12)

4.2.2.3.7. Nesnesi Unvan Grubundan Oluşan Cümleler

Unvan grupları cümle içinde farklı görevlerde kullanılabilirler. Bu kullanım özelliklerinden birisi de unvan grubunun nesne olarak kullanılması durumudur. Bu kullanım özelliğine incelediğimiz eserde bir örnekte rastladık. İlgili örnekte nesne görevindeki unvan grubunun yüklemle bağlantısı belirtme durumu ekiyle sağlanmıştır.

- 1- “Fakat Suriye’ye dönünce, *Şeyh efendiyi* sormaktan kendimi alamadım.” (Antikacı:)

4.2.2.3.8. Nesnesi Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler

Bağlama gruplarının nesne görevinde kullanımı ile ilgi incelediğimiz hikayelerden seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir. Bağlama grupları nesne göreviyle yüklemle ekli bağlanabileceği gibi ekli de bağlanabilir. Yazarın kullandığı cümlelerde ekli kullanıma meyil etdiği görülmektedir.

- 1- “... yakında *Afrika ve Okyanusya* ’yı aramaya başlayacak!” (Antikacı: 21)
- 2- “Bütün tüylerim ürperdi, elimle *arabayı ve arabadakini* gösterebildim.” (Testi: 31)
- 3- “... kaleme devam ederler, *bıyıklarını büyütmeyi ve evlenmeyi* düşünürlerdi.” (Hülle: 83)
- 4- “Yaşlı hanımın daveti *hem yabancı memlekette aradığım macerayı, hem de peşinden koşup da bir türlü temin edemediğim bir zevki* önüme sermişti.” (Hülle: 83)

4.2.2.3.9. Nesnesi İç Cümleden Oluşan Cümleler

Yargı bildiren ifadeler cümle içerisinde başka bir cümlenin ögesi olarak kullanılabilirler. Böyle durumlarda cümle tek başına kullanıldığında bağımsız bir cümle özelliği gösterirken; öge olarak kullanıldığında bağımsız bir yargı özelliği göstermeyip bağlı olduğu cümlenin öznesinin yaptığı işten etkilenen ya da yüklemi durum yönünden tamamlayan bir özellik kazanmaktadır. Öznenin yaptığı işten etkilenme durumunda ‘nesne’ görevinde kullanılan bu yapılardan incelediğimiz eserden seçtiğimiz örnekleri aşağıda gösterdik:

- 1- “*Dalının üzerinden süzülüp ağacın lifleri içinden geçerek toprak testilere damlayan bu hurma rakısı gerçeği rüya gibi gösterir aslanım!*” demişti.” (Güneş: 81)
- 2- “*Kurşun içeride kalmış!* dedim.” (Yara: 10)
- 3- “*Çocukcağz Arabistan’da rahat eder,* dediler, ...” (Eskici: 14)

- 4- “Çoktan memleketine gitti, dediler, ...” (Antikacı: 26)
- 5- “Nefes alamıyor! dediler.” (Testi: 30)
- 6- “Bir başkasını bulunca savarım! dedi.” (Gözyaşı: 42)
- 7- “Uğurlu olsun, Hacı Ağa! dedim.” (Keklik: 47)

4.2.2.3.10. Nesnesi Tek Kelimeden Oluşan Cümleler

Cümle içerisinde nesne bir kelime grubu olabileceği gibi tek kelimeden de oluşabilir.

- 1- “Bunlar konuşmuyorlardı; dişleri bembeyaz ve gözleri simsiyah parlayarak bizi dikkatle dinliyorlardı.” (Yara: 10)
- 2- “Ere seslenip *feneri* getirttim.” (Yara: 10)
- 3- “Sonra hiçbir şey demeden erin elinden *feneri* aldı, ...” (Yara: 10)
- 4- “*Hasan*’ı bir istasyonda indirdiler.” (Eskici: 15)
- 5- “*İbrikleri* görmek istiyorum.” (Antikacı: 21)
- 6- “*Sizi*, bana yüksek komiserlik başkâtibi tavsiye etti.” (Antikacı: 21)
- 7- “*Antikaları* siz mi gezer toplarsınız.” (Antikacı: 23)
- 8- “...ağzınızı havaya açacaksınız ve uzaktan hesaplı şekilde *suyu* gırtlığınıza dökceksiniz!” (Testi: 28)
- 9- “...*bunları* yağmur mevsiminde gökte gördüğü ebekuşağının her çizgisinden boy boy, biçim biçim boyamışlardı.” (Fener: 32)
- 10- “... köşe penceresinden *dünyayı* seyrederdim.” (Zincir: 37)
- 11- “*Gözlerini* kapıyor, ...” (Gözyaşı: 45)
- 12- “Sonra *kanatlarını* yere sürdüler ve ...” (Keklik: 50)
- 13- “Sonra *elini* koynuna soktu...” (Akrep: 53)
- 14- “Bazen iş çıkıyordu, *köpeğini* hanlarda bırakıyor, ...” (Köpek: 57)
- 15- “Size daha iyisi, *hikâyemi* anlatayım.” (Çıban: 65)
- 16- “Dünkü gibi hatırımdadır, hem *bunları* çiziyor, ...” (Lavrens: 63)
- 17- “*Üşümeyi*, aşağı yukarı hepiniz bilirsiniz.” (Kaçak: 72)
- 18- “Darphane *parayı*, zor bela maliyeye yolladı, ...” (Güneş: 77)
- 19- “Estağfurullah, biz *sizi* rahatsız ettik.” (Hülle: 85)

4.2.2.4. Yer Tamlayıcısı

Öznenin yaptığı işin yerini, yönünü ya da çıktığı yeri gösteren unsurlar yer tamlayıcısı özelliği gösteren unsurlardır. Yer, yön ve çıkma / uzaklaşma özelliği gösteren “Bu cümle ögesi, yükleme; yaklaşma (-a / -e), bulunma (-da / -de / -ta / -te) ve uzaklaşma (-dan / -den / -tan / -ten) ekleriyle yükleme bağlanan bir söz veya söz öbeğidir” (Karaağaç, 2011: 234). Bu cümle ögesi ile ilgili incelediğimiz eserden seçtiğimiz örnekler kelime grubu özelliklerine de dikkat edilerek aşağıda gösterilmiştir.

4.2.2.4.1. Yer Tamlayıcısı İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler

İsim tamlamaları cümle içerisinde grubun son kelimesinin aldığı ekle yükleme bağlanarak öznenin yaptığı işin veya içinde bulunduğu oluşun yerini, yönünü ya da çıktığı / ayırdığı yeri göstererek yer tamlayıcı olarak kullanılabilirler. İncelediğimiz hikâyelerde bu özelliklere sahip cümlelerden seçtiklerimiz şu şekildedir:

- 1- “Bu dediğim tarihte *Sultan Hamit’in Suriye’deki çöl çiftliklerinden birinde* müdürdüm.” (Yara: 9)
- 2- “*Yaralının sırtından* entarisini çektiler.” (Yara: 11)
- 3- “*Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından* geçiyorlardı.” (Eskici: 15)
- 4- “*Uğradığımız ikinci köyün pmarlı kahvesinde* bizi telaşlı bir kalabalık durdurdu.” (Testi: 27)
- 5- “Götürüp *uzakta bir çalılığın arasına* sakladılar.” (Keklik: 49)
- 6- “*İşsiz güçsüz kaldığım gurbet ellerinde* köşe pencere, kendimce Abdülhak Hamid’in “Kürsü-i temaşa” sı yerine geçirdi.” (Zincir: 37)
- 7- “İşte size, şimdi *dünyanın en acayip bir çıbanından ve tedavisinden* bahsedeceğim.” (Çıban: 67)
- 8- “Haftalarca süren çetin petrol araştırmalarından sonra *Mezopotamya’nın bu yeni kurulmuş, asker merkezi ücra kasabasında,* otel lokanta, buz, içki ve kadın bulan mühendisler eğlence evlerini dolaşıyorlar, para sarf ediyorlardı.” (İstanbul: 90)
- 9- “Buyurunuz aslanım, *hurma rakımızdan* tadınız!” (Güneş: 80)
- 10- “Döner ve geceleyin *karpit lambası altında* Arapça yazar, çizer, sabahı ederdi.” (Lavrens: 61)

11- “Bedevi’nin biri, ilkönce, *Koçhisarlı Ahmet onbaşının yanına yaklaştı, ...*”
(Dişçi: 97)

12- “Yalnız arasına *kocaman kocaman hayvanlara* rast geliyorlardı;...”
(Eskici: 15)

4.2.2.4.2. Yer Tamlayıcı Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserden seçtiğimiz bu yapıdaki yer tamlayıcıları aşağıdaki cümlelerde gösterilmiştir.

1- “*Sesin geldiği tarafa* yürüdük.” (Antikacı: 21)

2- “Beyrut’ta, ikinci derecedeki lokanta masalarında, *böyle su içmeye alışmışlara mahsus testilere* rast gelirsiniz, ...” (Testi: 29)

3- “Demek ki dönmüş veya bulunmuştu ve muhakkak ki *daha azılı yerli köpeklere* rast gelmiş, ...” (Zincir: 40)

4- “Balkan Harbi kopunca, *hududa çok yakın olan köyde*, bir akşamüstü şu korku yayılmış: ...” (Gözyaşı: 42)

5- “Bereket ki, *sıcak iklimli memleketlerde*, Akdeniz kıyılarında dolaşıyordu.” (Köpek: 55)

6- “*Lavrens’in önüne sürdüğü meciyeye* de elini sürmedi.” (Lavrens: 63)

7- “Ben, *ucu daldan çözümlü elime verilen tireye* bakıyordum.” (Çıban: 69)

8- “Fakat unutamadığım bir çift güzel Alman kızı gözleriyle, Noel gecesi Almanya’da değil, *akıl ermez bir yerde, ta Sibirya’da, Çin hududuna yakın bir izbede*, mum ışığında karşılaştım.” (Kaçak: 70)

9- “Atlı araba devrinde *kasaba yapılı dar mahallelere*, akşam üsüeri, hava durgunsa koyu bir köy kokusu sinerdi.” (Hülle: 84)

10- “Fakat onu, *bu kupkuru çöl şehrinin bunaltıcı gecesinden nasılsa kurtulup bir serap manzarasına sığınmış sanılan nemli, yeşil bir iç bahçede* görmüştü.” (İstanbul: 90)

11- “*Ocaklı odada* sofraya kurulmuş, içiyorduk.” (Dişçi: 95)

4.2.2.4.3. Yer Tamlayıcı İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

İsim-fiil grupları da ismin bulunma, yönelme ve çıkma / ayrılma hali eklerini alıp yer / yön bildirerek yükleme bağlandıklarında yer tamlayıcısı görevi üstlenirler. İncelediğimiz eserde nadiren kullanılan yer tamlayıcısı yapılarından biri olduğu görülmektedir.

1- “İstanbul’da gördüğü maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.” (Eskici: 17)

4.2.2.4.4. Yer Tamlayıcısı Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserde yer tamlayıcısı görevinde nadiren kullanılmış kelime gruplarından birisidir.

1- “...başka tarafa kayıp gideceğe benziyordu.” (Fener: 35)

2- “Toprağı eşeleyerek, kanlar idinde, tüyleri dağıla dağıla uğrunda can verenlere dişi kayıtsızdı.” (Keklik: 49)

4.2.2.4.5. Yer Tamlayıcısı Kısaltma Grubundan Oluşan Cümleler

Bu şekilde oluşturulmuş yer tamlayıcıları da incelediğimiz eserde nadiren kullanılanlar arasındadır.

1- “Yak denilen hayvan 2000 metre irtifadan aşağıda yaşayamaz.” (Antikacı: 21)

4.2.2.4.6. Yer Tamlayıcısı Tek Kelimeden Oluşan Cümleler

1- “Kurşun içeride kalmış!” (Yara:10)

2- “İstanbul’dan geldim.” (Eskci:17)

3- “Sizi bana, yüksek komiserlik başkâtibi tavsiye etti.” (Antikacı:21)

4- “Bu vaziyet bana hapisanedeki siyasi ve adi mahkumları hatırlatır:” (Testi:27)

5- “Rakka’ya gelmişti.” (Fener:32)

6- “Dünyaya parçalanıp yok edilecek lüzumsuz, zararlı, iğrenç bir şeymiş gibi kin ile, anarşist gözü ile bakıyordu.” (Zincir:39)

7- “Tepelerden, ara vermeyen, soluk aldırmayan bir yağmur iniyor;” (Gözyaşı:43)

8- “Sonra bana döndü.” (Keklik:48)

9- “Musluklardan Terkos yerine Kevser akar.” (Akrep:51)

10- “Böylece hududa geldiler.” (Köpek:58)

11- “Umumi Harpten önce Karkamış’a bir İngiliz heyeti gelmişti.” (Lavrens:61)

- 12- “İğnesini *çıbanıma* soktu, ” (Çıban:69)
- 13- “Amerika yoluyla *memleketime* dönecektim.” (Kaçak:71)
- 14- “Kumandan acıyarak *yüzüme* bakıyordu.” (Güneş:78)
- 15- “*İçeriye* seslendi.” (Hülle:86)
- 16- “*Buna* siz sebep oldunuz.” (İstanbul:92)
- 17- “Buralarda mı dişçilik ediyorsunuz?” (Dişçi:95)

4.2.2.5. Zarf

“Yüklemün anlamını zaman, yer, yön, durum, miktar, şart, sebep, araç vb. yönlerden tamamlayan cümle ögesine zarf denir” (Aktan, 2009: 107). Cümle içerisinde bir kelime veya herhangi bir kelime grubu zarf görevinde kullanılabilir. Zarflar yüklemle bağlatı oluştururken genellikle çekim eki almazlar. Ancak ismin bulunma, yönelme ve ayrılma hali eklerini alan kelime ya da kelime grupları yer, yön ve ayrılma anlamlarından uzaklaşıp sebep, zaman, tarz gibi anlamlar kazanarak zarf görevinde kullanılabilirler. Konumuz olan eserde yer alan zarf görevli kelime ve kelime gruplarından seçtiğimiz örnekler aşağıda belirtilmiştir.

4.2.2.5.1. Zarf Unsuru İsim Tamlamasından Oluşan Cümleler

Bu yapıdaki zarflar incelendiğinde kelime grubunun sonuna gelen yönelme, bulunma ve ayrılma durumu eklerinin kelime grubuna sebep, zaman, tarz gibi anlamlar katarak zarf görevi üstlendikleri görülmektedir.

- 1- “*Sıcak iklimlerin akşamlarında*, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi vardır.” (Yara: 9)
- 2- “Antikacı Şeyh, bunları söyledikten sonra, odaları “*Geziniz, seçiniz!*” *manasına* eliyle işaret etti...” (Antikacı: 22)
- 3- “İşte, Ebu Ali böyle bir sevinçle, *batan güneşin kızılığında* Fırat’ı tulumla geçti, ... “ (Fener: 35)
- 4- “Köpek mancınıktan kurtulan bir taş gibi fırlamış, *bir an içinde* gözden kaybolmuştu.” (Zincir: 40)
- 5- “Kalk Ali, kurtulduk Ali, ” diyor, gülümsüyor, mütemadiyen, *geceki yağmur gibi dökülen coşkun gözyaşları içinde* gülümsüyor...” (Gözyaşı: 46)
- 6- “*Bir bahar sabahı* şehirde kendisine rast geldim.” (Keklik: 47)
- 7- “... *çalışma saatlerinde* de karşılıklı oturup İstanbul’dan bahsedecektik.” (Akrep: 51)

- 8- “*Büyük Harbin (ty) başlangıcında* Muş elimizden gitti;...” (Kaçak: 70)

4.2.2.5.2. Zarf Unsuru Sıfat Tamlamasından Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserdeki bu yapıda kullanılan zarflar incelendiğinde zarf görevindeki kelime grubunun yükleme yalın olarak ya da fonksiyon değişimine uğrayan hâl eklerini alarak bağlandıkları görülmektedir.

- 1- “O, aşağı indikten *biraz sonra* burnuma mutfaktan yana, tavada yakılan bir zeytinyağı kokusu geliyordu.” (Yara: 11)
- 2- “Kalanlar *bilmediği bir dilden* konuşuyorlardı...” (Eskici: 14)
- 3- “*O gün* şehre inecektim.” (Testi: 27)
- 4- “Dişi hâlâ *ötüyordu; daha keyifli* ötüyordu;...” (Keklik: 50)
- 5- “Köpeği çok geriden, *daha ihtiyatlı* ve ürkek peşi sıra gelmişti.” (Köpek: 58)
- 6- “*Çok uzaklara atla gideceği gün* beni de yanma alırdı.” (Lavrens: 61)
- 7- “Köleler, korku içinde, *bir ağızdan* haykırıyorlardı.” (Çıban: 68)
- 8- “*Bu mevsimde* İstanbul’u bırakarak?” (İstanbul: 91)

4.2.2.5.3. Zarf Unsuru Sıfat-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

- 1- “...*bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına* ağlamaktadır.” (Eskici: 19)

4.2.2.5.4. Zarf Unsuru İsim-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

Bu yapıdaki zarfların, kelime grubunun sonuna gelen yönelme durumu ekinin kelime grubuna sebep, tarz anlamları katması sonucu oluştuğu görülmektedir.

- 1- “Onun içindir ki, pencereden sokağa kendimize bakmayı, *göğe dalıp kalmayatercih* ederim.” (Zincir: 38)
- 2- “... onu zincirinden sıkı sıkı tutup *hava aldırmaya* çıkarıyordu.” (Zincir: 39)
- 3- “Buldok” *kasabayı altüst etmeye* gitmişti;” (Zincir: 40)
- 4- “Bütün köy halkı mal, mülk ne varsa *bırakıp kaçmaya* karar veriyor;” (Gözyaşı: 42-43)
- 5- “Buyur, ” dedi, “*keklik avlamaya* gidelim!” (Keklik: 47)
- 6- “Bereket ikide bir çölde aşiret kavgaları, kanlı vakalar oluyor, diyet işleri çıkıyor, mutasarrıf *ara bulmaya, sinir yatıştırmaya* gidiyordu.” (Akrep: 52)

- 7- “Her ikisinde de hasret derecesini bulmuş olan sokulma ihtiyacı *çarçabuk ısınmalarına* yardım etmişti.” (Köpek: 56)
- 8- “Biz, *Allah’ın izniyle sizi iyi etmeye çalışacağız.*” (Çıban: 67)
- 9- “Anladım ki, ölüyorum, *sönmüş kalbimi gömmek için karlı gecenin içine çökmeye* hazırlandım ve çöktüm!” (Kaçak: 73)
- 10- “*Bir çekişte içtim.*” (Güneş: 80)
- 11- “Şöyle, *arkadaşlarla dolaşmaya* geldim.” (İstanbul: 91)

4.2.2.5.5. Zarf Unsuru Zarf-Fiil Grubundan Oluşan Cümleler

Zarf-fiil grupları, başka bir kelime ya da kelime grubuna değil de doğrudan yükleme bağlandıklarında daima zarf görevinde kullanılmaktadırlar. İncelediğimiz eserden seçtiğimiz bu yapıdaki zarflar aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Dördü de *silahlarını bırakıp* etrafıma, damın toprak zeminine çömeldiler.” (Yara: 10)
- 2- “Oralarda fener ve lamba ancak böyle işlerde, *mühim sebepler oldukça* kullanılır.” (Yara: 10)
- 3- “*Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak* sustu.” (Eskici: 16)
- 4- “Yol üstü, büyükçe bir köyde, *bir doktor tabelasına rastlayınca* durduk.” (Testi: 30)
- 5- “*Şüphesi arttığından* tekrar sordu.” (Fener: 34)
- 6- “*Yağmur kesilmek bilmediğinden* saplanıp kalmaları veya taşan bir ırmağın akıntısına kapılarak boğulmaları ihtimali çoğalıyor.” (Gözyaşı: 44)
- 7- “*Tüyleri, mangal altında sırtlan yanmış kedilerinki gibi kirli sarı renkte olduğundan* yıkansa da temizlik hissi vermez, *oynamayı öğrenmediğinden* de kimseyi eğlendiremezdi.” (Köpek: 55)
- 8- “Daha o zamanLavrens, *Londra civarında bir çocuğu ezmek için motosikletini ağaca çarpıp kafatası yarılarak* ölmemişti.” (Lavrens: 60)
- 9- “Zannetmem, *Yenburg’a inip* kestirme geçiverecekti.” (Güneş: 78)
- 10- “*Yapamayacağımı anlayınca* ayaklanma bir çelme vurdu, düştüm!” (Dişçi: 97)

4.2.2.5.6. Zarf Unsuru Edat Grubundan Oluşan Cümleler

Edat grupları cümle içerisinde sebep, amaç, benzerlik, eşitlik, miktar ve birliktelik ilgileri ile eksiz bağlantı kurup yüklem anlamını tamalayarak zarf

görevinde kullanılabilmektedirler. Bu kullanım özelliği ile ilgili incelediğimiz eserden seçtiğimiz cümleler aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Yaralı “Of! ” bile demedi; sadece, omzunu, şöyle, *bir sinek konmuş gibi* oynatmıştı.” (Yara: 11)
- 2- “Gazveciler *veda ve teşekkür için* beni bekliyorlar.” (Yara: 13)
- 3- “*Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için* Haşan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.” (Eskici: 17)
- 4- “Haşan *anladığı kadar* anlattı.” (Eskici: 17)
- 5- “Antikacı Şeyh, *bunları söyledikten sonra*, odaları “Geziniz, seçiniz!” manasına eliyle işaret etti ve önündeki kitabı okumaya koyuldu.” (Antikacı: 22)
- 6- “Fransız oda oda gezmeye başladığından, *sakalına rağmen çok genç görünen Şeyh Efganî ile* karşı karşıya kalmıştım.” (Antikacı: 22)
- 7- “*Çabuk! Çabuk!*” diye bağırdık.” (Testi: 30)
- 8- “Ne varsa, *havandan, firketeden, saç maşasından ızgaraya kadar* sordu.” (Fener: 33)
- 9- “*Gazetelerde okuduğuma göre* şimdi, mesela bir Aneze aşireti reisi yüksek komiserlerle, başvezirlerle düşüp kalkıyor, bir masada yiyor, bir otomobilde geziyor.” (Fener: 35)
- 10- “*Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra*, tanıdık çehre, alışabileceğiniz yer bulamamaktan bezir, odanıza girer, yalnızlığın içine sinersiniz.” (Zincir: 37)
- 11- “Önündeki baş yavaş yavaş dikliğini kaybediyor, *dizine doğru* eğiliyor: (Gözyaşı: 43)
- 12- “Kör Zülfü, *bundan kurtulmak için* bir çare buldu, ...” (Keklik: 47)
- 13- “Bedeviler *bir akbaba sürüsü gibi* saldırıyorlar, öyle, didikleyerek, bizi tiksindirerek yiyorlardı.” (Akrep: 52)
- 14- “*Böyle düşündüğü için* köpeğini büsbütün seviyor, ...” (Köpek: 57)
- 15- “Karkamış harabeleri civarındaki büyük tren köprüsünün yanında, *bir haftadan beri*, Suriye hükümeti hesabına Fırat’ın döktüğü suyu ölçmekle meşguldük.” (Lavrens: 60)
- 16- “*At ve hecin sırtında on iki gün yol aldıktan sonra* bir masal memleketine vardım.” (Çıban: 66)
- 17- “*Öyle olmakla beraber* gene de kaçtım.” (Kaçak: 71)
- 18- “Üzerine durmadan atılan şenlik silahlarının alevleri *kızıl kar parçaları gibi* yağıp yağıp sönüyor, tutmadan eriyordu.” (Güleş: 81)

19- “Gene sustuk, fakat *kulaklarım şiddetle uğuldadığı için* “Kââ” ortasındaki suların sesini artık duymuyordum.” (Hülle: 86)

20- “Böyle söyleyen kadın *etrafına ürkererek baktıktan sonra* yan saksının içinden bir küçük şişe çıkardı, ...” (İstanbul: 91)

21- “*Gözlerinde; akli tam olmayanlarda rastladığım kâh alevlenen, kâh pelteleşen bir kararsız ışık gördüğüm için* onun yarı meczup olduğuna hükmetmişim.” (Dişçi: 95)

4.2.2.5.7. Zarf Unsuru Kısaltma Grubundan Oluşan Cümleler

Bu yapıdaki zarfların yüklemle bağlantısı eksiz olmakla birlikte fonksiyon değişimine uğrayan hâl ekleriyle de sağlanabilmektedir. Konumuz olan eserde yer alan bu yapıdaki zarflardan seçtiklerimiz aşağıda gösterilmiştir.

1- “... fakat *gönülleri isli*, evlerine döndüler . .” (Eskici: 14)

2- “... yürümüyordu, yüzükoyun, *elinden anasına bağlı* sürükleniyordu.” (Gözyaşı: 45)

3- “Bereket ikide bir çölde aşiret kavgaları, kanlı vakalar oluyor...” (Akrep: 52)

4- “O, gamlı yüzüyle, gene kuyruğu bacaklarının arasında, *yanakları yaşlı* dinliyordu.” (Köpek: 56)

5- “Sonra içini çekiyor, kıvrılıyor, burnunu karnına sokup uyumadan, hareketsiz ve *gözleri açık* sanki ikinci nöbetin gelişini korka korka bekliyordu.” (Köpek: 58)

6- “Yağmur, bu memlekette *üç dört senede bir* yağıyormuş. .” (Çıban:66)

7- “Noel bayramına rast gelen o gece beni kapının önünde *karlara gömülü* bulmuşlar, . .” (Kaçak: 74)

8- “Sonra bir uyuşukluğa düşüyor, gözlerim *ileriye dikili*, laf söylemeden hareketsiz gidiyor, gidiyordum.” (Güneş: 79)

9- “*Bir ayağı yerde* halıyı dövüyordu; ...” (Hülle: 85)

10- “Sekiz on Bedevi, *yokuş aşağı*, entarili ve kefiyeleri havalanarak, yuvarlanırlar gibi dağdan indiler.” (Dişçi: 97)

4.2.2.5.8. Zarf Unsuru Tekrar Grubundan Oluşan Cümleler

İncelediğimiz eserde yer alan bu yapıdaki zarfların yüklemle bağlantısı eksizdir. Seçtiğimiz örnekler aşağıda gösterilmiştir.

1- “Bu kan *yavaş yavaş* azaldı.” (Yara: 12)

- 2- “Yalnız *ara sıra* kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı.” (Eskici: 15)
- 3- “Demek *ara sıra* gezersiniz...” (Antikacı: 23)
- 4- “Renklere de akıl erdiremedi; bunları yağmur mevsiminde gökte gördüğü ebekuşağının her çizgisinden *boy boy, biçim biçim* boyamışlardı.” (Fener: 32)
- 5- “Eminim ki Juju’nun gamlı gözlerinden *ara sıra*, uzak, şanlı bir hatıra gibi bu zincir geçiyor, ...” (Zincir: 41)
- 6- “Dişi hâlâ ötüyordu; daha keyifli ötüyordu; *kıkır kıkır, kıvrak kıvrak*, neşeden katılarak, zevkten taşarak ötüyordu.” (Keklik: 50)
- 7- “Köpek kuyruğunu bacaklarının arasına büsbütün sıkıştırmış, kamburu büsbütün çıkmış, gözleri daha bulanık, yanakları sırsıklam, başını gene eğmiş, bir kulağı sivri, öteki düşük *melul melul* bekliyordu.” (Köpek: 59)
- 8- “Başını alır, gider, akşamlara kadar sıcak çölü *adım adım, çadır çadır* gezer;...” (Lavrens: 61)
- 9- “Ben de çekindim, cibinliğimi her zaman *sıkı sıkı* örttüm.” (Çıban: 67)
- 10- “Biraz sonra, dadısının uzattığı başörtüsü ile tekrar saçlarını sarmış, *ağır ağır* odadan çıkıyordu.” (Hülle: 88)

4.2.2.5.9. Zarf Unsuru Bağlama Grubundan Oluşan Cümleler

En az iki kelimenin ya da kelime grubunun bağlama edatları ile birbirine bağlanması ile oluşan bağlama grupları cümle içerisinde yüklemi sebep, tarz, zaman vb. yönlerden tamamlayarak zarf görevinde de kullanılabilirler. Bu yapıdaki zarfların yüklemle bağlantısı ekli ve eksiz olabilmektedir.

- 1- “Ağzlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek *dalgın ve küskün* arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, *iz bırakmadan ve toz çıkarmadan* gidiyorlardı.” (Eskici: 15)
- 2- “Hatta, daha sonraları, neferin yanında bağısız dolaşmaya koyuldu; ayakları dibinde *zincirsiz ve uslu* yürüyor.” (Zincir: 41)
- 3- “*Tüfekleriyle, köpekleriyle heybeleriyle ve adamlarıyla* otomobiline biniyordu.” (Keklik: 47)
- 4- “Hasretin sona ermesi için hem de asker gibi, *dik ve intizamlı* yürüyordu.” (Köpek: 58)
- 5- “Yetmiş ikinci günüydü, atım *açlıktan ve yorgunluktan* düşüp öldü.” (Kaçak: 71)

6- “Aradan, bakınız, kırk sene geçtiği halde ben bu nikâhın hükmüne inanmaktayım ve onun içindir ki bir gecelik eşimden hakiki zevcem imiş gibi *biraz sıkılarak ve mahremiyetine girmeyerek* bahsediyorum.” (Hülle: 87)

4.2.2.5.10. Zarf Unsuru Tek Kelimededen Oluşan Cümleler

- 1- “Bir aralık karşımdaki gencin birisi *hafifçe* inledi.” (Yara:10)
- 2- “Eskici başını *hayretle* işinden kaldırdı.” (Eskici:17)
- 3- “Biz Afganlılar çayı *çok* severiz.” (Antikacı:24)
- 4- Şükrettiğimin sebebini *şimdi* anlayacaksınız.” (Testi:27)
- 5- Parmağını *ihtiyatla* dokundurdu, ” (Fener:33)
- 6- Bu gözler, anlamaya başladığı dünyayı *artık* tartıyordu.” (Zincir:41)
- 7- Dizlerinde, ayaklarını çamurdan çekebilecek kudret *gittikçe* azalıyor.” (Gözyaşı:45)
- 8- *Sonra* kanatlarını yere sürdüler.” (Keklik:50)
- 9- *Bazen* beni de beraber götürüyordu.” (Akrep:52)
- 10- “İşte iki bahtsız *böyle* tanıştılar. (Köpek:56)
- 11- “Döner ve *geceleyin* karpit lambası altında Arapça yazar, çizer (Lavrens:61)
- 12- “*Hemen* vezire koştum. (Çıban:67)
- 13- “*Yaya* yola düştüm. (Kaçak:72)
- 14- “Osmanlı zabiti *daha* söyleyecekti. (Güneş:81)
- 15- “Ben ne yapacağımı bilmeyerek *ayakta* bekliyordum. (Hülle:87)
- 16- “Kadın *tekrar* şişesine elini götürdü. (İstanbul:94)
- 17- “Bedevi *sevinçle* haykırdı.” (Dişçi:97)

4.2.3. Cümle Dışı Unsurlar

Cümlelerin kuruluşunda doğrudan herhangi bir görev üstlenmeyen kelime ya da kelime toplulukları cümle dışı unsur olarak nitelendirilmektedir. Bağlama edatları, ünlemler, arasözler, hitaplar cümle dışı unsurlardır. Konumuz olan eserden seçtiğimiz cümle dışı unsurlar aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Hayrola, ya Şeyh?” (Yara: 9)
- 2- “Öyle, haftalarca sustu.” (Eskici: 16)
- 3- “İçki ahbablığı bu ya, peki demiştim.” (Antikacı: 20)

- 4- “Öyle olmakla beraber, Şeyh’in sükûtundan sinirlenerek sormaya devam ettim.” (Antikacı: 23)
- 5- “Neden sonra işi öğrendik.” (Testi: 28)
- 6- “Emin olunuz, bütün bildiğimiz hayvanların içinde en ihtiyatsız ve en ibret almazı insandır.” (Testi: 32)
- 7- “Fakat Ebu Ali bu işe alışkın değildi;...” (Fener: 34)
- 8- “İşte, Ebu Ali böyle bir sevinçle, batan güneşin kızılığında Fırat’ı tulumla geçti, ...” (Fener: 35)
- 9- “Hatta, daha sonraları, neferin yanında bağısız dolaşmaya koyuldu;” (Zincir: 41)
- 10- “Halbuki öyle olmadı: (Zincir: 40)
- 11- “Bereket ikide bir çölde aşiret kavgaları, kanlı vakalar oluyor, diyet işleri çıkıyor, mutasarrıf ara bulmaya, sinir yatıştırılmaya gidiyordu.” (Akrep: 52)
- 12- “Bereket ki, sıcak iklimli memleketlerde, Akdeniz kıyılarında dolaşıyordu.” “ (Köpek: 55)
- 13- “Yâ Emir! Dökdüğün kan, yaptığın gazve, saçtığın altın Fırat gibi boşa akıyor.” (Lavrens: 63)
- 14- “Ya Hazrettil Kaid, cebinizi uyurken açık bırakmayınız, bir sinek vardır, sokarsa habis bir çıban yapar, tedavisi zordur.” (Çıban: 66)
- 15- “Arabistan, emin olunuz, büsbütün keşfedilmiş, karış karış gezilmiş bir kıta sayılamaz.” (Güneş: 76)
- 16- “Esağfurullah, biz sizi rahatsız ettik.” (Hülle: 85)
- 17- “Dadı! Dadı! Misafir Bey kabul etti.” (Hülle: 86)

4.2.4. Cümle Çeşitleri

Bir yargı bildirmek üzere kelime ya da kelime topluluklarından oluşan cümle; şekil ve anlam özellikleri yönünden sınıflandırılmaktadır. Cümleler çeşitleri yönünden incelenirken cümleyi meydana getiren temel unsur olan yüklem türü, yüklem cümle içerisindeki konumu; art arda gelen cümleler arasındaki bağlantı özellikleri, anlamsal ve şekilsel ilişkiler cümle çeşitlerinin temelini oluşturmaktadır.

4.2.4.1. Yükleminin Türüne Göre Cümleler

Yüklemler çekimlenmiş bir fiil ya da ek fiil çekimine girmiş isim soylu bir sözcükten oluşur. Bu özellikleri dikkate alınarak yüklem isim ve fiil cümlesi olmak üzere sınıflandırılmıştır:

4.2.4.1.1. İsim Cümleleri

İsim cümlesi, ek fiil çekimine girerek yüklem vazifesi üstlenen fiil dışındaki kelime ya da kelime gruplarından oluşan, oluş ifade eden cümlelerdir. İsim cümlesini oluşturan yüklem görevindeki kelime grubu isim tamlaması, sıfat tamlaması, sıfat-fiil grubu, isim-fiil grubu, edat grubu, kısaltma grubu, unvan ve birleşik isim grubu gibi kelime gruplarından oluşabilir. İncelediğimiz hikayelerde 309 isim cümlesi tespit edildi. İncelediğimiz hikayelerde kullanılan kelime gruplarının tamamı önceki bölümlerde sınıflandırıldığından isim soylu kelime gruplarından isim cümlesi oluşturanların, tekrara düşmemek adına bir bölümü aşağıda gösterilmiştir. Toplam 331 isim cümlesi tespit ettik.

- 1- “Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi *vardır.*” (Yara: 9)
- 2- “Bu dediğim tarihte Sultan Hamit’in Suriye’deki çöl çiftliklerinden birinde *müdürdüm.*” (Yara: 9)
- 3- “Ne konuşacaktık? Şammar aşiretinin kaç çadırı, Hadidilerin kaç koyunu *vardı?*” (Yara: 10)
- 4- “*Hasta mısın?*” (Yara: 10)
- 5- “*Yaralı mısın?*” (Yara: 10)
- 6- “*Açtığım zaman bu tıkaç yaranın içinde idi; ...*” (Yara: 12)
- 7- “*Dördü de dik, dinç görünüyordular; dördü de keyifli gibi idiler.*” (Yara: 13)
- 8- “*Daha o zaman teğmendim. Fakat Bedevi’nin gözünde bir Türk subayı daima paşadır.*” (Yara: 13) ”
- 9- “*Beş yaşında idi; peltek, şirin konuşmalarıyla de güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.*” (Eskici: 14)
- 10- “*Türk çocuğu musun be?*” (Eskici: 17)
- 11- “*... gözlerinin akına kadar sarıydı.*” (Eskici: 17)
- 12- Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl *vardı.* (Eskici: 17)

- 13- “Sen niye *buradasın?*” (Eskici: 18)
- 14- “Antikacı Şeyh Efganî’nin evi *bu sokakta mıdır?*” (Antikacı: 20)
- 15- “*İyi müşterimdir, inek ve öküz çingırağı toplar.*” (Antikacı: 21)
- 16- “... bildiklerim eskiden baba evinde kullanılan sarı leğen ibrik ve adi bakır ibriklerdi.” (Antikacı: 22)
- 17- “Fakat, hakikaten, bu, *böyle midir?*” (Antikacı: 23)
- 18- “Mamafih *doğru söylemek lazım.*” (Antikacı: 24)
- 19- “*Filistin vakasının başlangıcındaydı.*” (Antikacı: 25)
- 20- “Ama bu sefer antikalari görmeye gidecek olan herhalde *ben değilim!*” (Antikacı: 26)
- 21- “Oturduğum yayla *Akdeniz’e bakan yüksek bir sırtta idi; ...*” (Testi: 27)
- 22- “Siz önde, *kaptan mevkiinde gibisinizdir;_*” (Testi: 27)
- 23- “*Yapılır iş mi bu?*” (Testi: 29)
- 24- “Hintyağı ve Karlsbat tuzu içmek için *fena şekil değil!*” (Testi: 29)
- 25- “Kumaş toplarının çokluğuna da hayret etti; birbiri üstüne kat kat bütün aşiretler giyinse *tükenir şey değildi.*” (Fener: 32)
- 26- “Çerçici *sabırlı bir Süryani idi;_*” (Fener: 33)
- 27- “Fakat Ebu Ali bu işe alışkın değildi; ömründe çarşıda bir mala *ilk müşteri oluşuydu.*” (Fener: 34)
- 28- “Bir sokak ise *dünyanın kaç milyarda biridir?*” (Zincir: 38)
- 29- “Rasathaneler nasıl gökleri ve yıldızları temaşa için havaya uzanmış birer fen gözü ise köşe pencereleri de yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar, *zemine eğilmiş birer tecrübe gözlüğüdür.*” (Zincir: 38)
- 30- “Buldok, değişiklik olsun diye, sanki *asıl yüzüne korkunç, gamlı, bedbin bir karnaval maskesi geçirmiş bir köpektir.*” (Zincir: 39)
- 31- “O, *yaşlı, romatizmalı, horada bir beygirdir.*” (Gözyaşı: 44)
- 32- “*Soluk soluğadır.*” (Gözyaşı: 45)
- 33- “İşte o, şimdi, *bağrının üzerindedir.*” (Gözyaşı: 45)
- 34- “Köy zenginlerinden Zülfü Ağa ne zaman sorulsa *avda idi.*” (Keklik: 47)
- 35- “Musluklardan Terkos yerine kevser akar, sersemletici lodos ılık bir buse, dişleyici poyrazı *bir serin nefestir.*” (Akrep: 51)
- 36- “... üstünde ortadan yırtmaçlı bir entari *vardı, ...*” (Akrep: 52)
- 37- “Önümüze düştü, bir hayvanat müzesi müdürünün arkasından gider gibi *şaşkın, düşünceli, oldukça ürkek ve iğrenme halinde idik.*” (Akrep: 54)

- 38- “Işık vursa bile içine fer düşmeyen bulanık gözlü, küçücük, sıska, yılgın bir köpekti.” (Köpek: 55)
- 39- “O güne kadar işitmediği bu tatlı sözün manasını anlamaya çalışıyor, anladığına da inanmıyor gibiydi” (Köpek: 56)
- 40- “Birbirlerinden hazzedişlerinin sebebi de *bir yurt yavrusu, bir dert ortağı oluşlarıydı.*” (Köpek: 57)
- 41- “Fakat onun işi gücü etrafı *dolaşmaktı.*” (Lavrens: 61)
- 42- “Hiç unutmam, bir gece barakalarında bir eğlence tertip etmişlerdi, *içlerinden birinin, bir lordun isim günüyümüş...*” (Lavrens: 62)
- 43- “*Ben dünyadaki en büyük aşiret emirinin manevi oğluyum!*” (Lavrens: 64)
- 44- “*Derinin öpmeye, okşamaya, hatta koklamaya davet eden bir cilvesi değil mi?* (Çıban: 65)
- 45- “*Ta yeni yağmura kadar kullanılan, içilen ve hurmalıklara akıtılan bu sudur.*” (Çıban: 66)
- 46- “Güzel kadın gözlerine en çok yaraşan ziya, *oynak mum ışığıdır.*” (Kaçak: 70)
- 47- “Gece ile ışığı ve ışığın çehrelere serdiği manayı en iyi anlayanlar *ücre memleketlerde dolaşan sergüzeştçi yolculardır.*” (Kaçak: 70)
- 48- “Elimdeki krokiye göre *bir ormana ve Kıryurd adında bir kasabaya yaklaşmış olmaklığım lazımdı.*” (Kaçak: 72)
- 49- “*Şam - Bağdat arasında işleyen İngiliz şirketinin otokarındayız.*” (Güneş: 76)
- 50- “O korkunç isimli vapur *sekiz mil alamayan bir uskurlu ahşap dubadır*” . (Güneş: 78)
- 51- “Her kapı, her cumba, her yalak, her binek taşı; bütün çeşmeler, mescitler, türbeler *diğerlerinin eşidir*”. (Hülle: 84)
- 52- “*Şimdi odalardan birindeyiz.*” (Hülle: 85)
- 53- “Taze ezilmiş karadut şerbeti içtik, oradan hatırlıyorum ki mevsim *yaz başlangıcıydı.*” (Hülle: 87)
- 54- “Belki *güzel değildi.*” (İstanbul:)
- 55- “Ara sıra memlekete, sılaya *gitmek lazım...*” (İstanbul: 92)
- 56- “Ben *mektepe, medrese görmüş bir başçavuş idim.*” (Dişçi: 96)
- 57- “Böğrümeye bir kurşun yemiş, *hastanedeydim...*” (Dişçi: 96)

58- “Hülasa *dinlenilecek, uyuyup rahat edilecek hoş yerdir, memleketi andıran yerdir.*” (Dişçi: 96)

4.2.4.1.2. Fiil Cümleleri

İncelediğimiz hikâyelerde isim cümlesine nazaran daha fazla kullanılan cümle çeşididir. Yazarın hikâyelerinde olaya dayalı anlatımın ağırlığı fiil cümlelerinin çoklukla kullanımını beraberinde getirmiştir. İncelediğimiz toplam 17 hikâyede 1780 fiil cümlesi tespit edilmiştir. Fiil cümlelerini oluşturan yüklemelerin bir bölümü tek başına yüklem olan fiillerden oluşmakta, bir bölümü birleşik fiil görevli kelime gruplarından oluşmaktadır.

- 1- “Şeyh başıyla *tasdik etti.*” (Yara: 10)
- 2- “Güneş çoktan *batmıştı;...*” (Yara: 9)
- 3- “Gözlerinizin çığ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını düşünerek *bir şeyler yapmak, bir zevke hazırlanmak istersiniz.*” (Yara: 9)
- 4- “Çekip koparmak lazım *gelmişti;* hem de epeyce asılarak...” (Yara: 11)
- 5- “Zavallı Bedevi buna da *dayanmaya çalıştı.*” (Yara: 12)
- 6- “Çocukcağız Arabistan’da rahat eder, ” *dediler,* hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine *döndüler.*” (Eskici: 14)
- 7- Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara *rast geliyorlardı;* (Eskici: 15)
- 8- Daha çok dinlemek için de *elini ağır tutuyordu.* (Eskici: 18)
- 9- Yer minderlerinde, antikalara gömülü gözlüklü bir adam *oturuyordu;* *saçı sakalına karışmıştı;...* (Antikacı: 21)
- 10- Antikacı Şeyh, bunları söyledikten sonra, odaları “Geziniz, seçiniz!” manasına eliyle *işaret etti* ve önündeki kitabı *okumaya koyuldu.* (Antikacı: 22)
- 11- Zaten ne olsa şoförün yanı iyidir; arka tarafta üç kişi, *haşır neşir olsunlar.* (Testi: 27)
- 12- Siz önde, kaptan mevkiinde gibisinizdir; onlara *eliniz eteğiniz sürünmez,* tenezzül edip başınızı bile *çevirmeyebilirsiniz.* (Testi: 27)
- 13- Ve sürmesini *itti,* tek gözün camı *ışıldadı;* sürmesini geri *aldı,* *aydınlık kesildi.* (Fener: 33)
- 14- Ebu Ali *hayran kalmıştı.* (Fener: 33)

- 15- Onun içindir ki, pencereden sokağa kendimize bakmayı, göğe dalıp kalmaya tercih ederim. (Zincir: 38)
- 16- “Susu! Susu!” diye *alay ediyorlardı*. (Zincir: 41)
- 17- “Belli ki bu kadın akşam rakısı zamanında, *onun zevkini kaçırarak*.” (Gözyaşı: 42)
- 18- “Ayşe saatlerden beri bir ceset taşıdığını *anlamıyor, anlamak istemiyor, hâlâ*.” (Gözyaşı: 46)
- 19- “Çocukken, ağzından dolma bir tüfikle avlandığı sırada kendi kendisini yaralamış, bir gözünü *kaybetmişti*.” (Keklik: 47)
- 20- “Bir bahar sabahı şehirde kendisine *rast geldim*.” (Keklik: 47)
- 21- “Bahar sade insanların değil, *kuşların da aklını başından alır*.” (Keklik: 48)
- 22- “İşsizlikten, eğlencesizlikten, sohbetsizlikten *bunalıyordu, yakamı bırakmadı*. (Akrep: 51)
- 23- “İmkân olsa hükümet konağındaki odasına da benim için bir masa *koyduracaktı*; çalışma saatlerinde de karşılıklı oturup İstanbul’dan *bahsedecektik*.” (Akrep: 51)
- 24- “...tramvaylarda ve vapurlarda *azap çekilmez*.” (Akrep: 51)
- 25- “Uyurken yanında nefesini nefesine uyduran bir dert yoldaşından gene mahrum, gene tek başına kalmaktan *korkuyordu; çilesine katlanıyordu*.” (Köpek: 57)
- 26- “Onun için de artık kasabalara uğramayarak kırlarda *yaşıyorlar, yavaş yavaş çöllere kayıyorlardı*.” (Köpek: 58)
- 27- “Nihayet *jandarmaların eline düştüler*.” (Köpek: 58)
- 28- “Daha o zaman Lavrens, Londra civarında bir çocuğu ezmek için motosikletini ağaca çarpıp kafatası yarılarak *ölmemişti*.” (Lavrens: 60)
- 29- “Bilirsiniz ya, Millî Mücadele sırasında bu köprünün bir ayağını Türk çeteleri dinamitle *atmışlar*, düşman sevkiyatını *güçlüğe uğratmışlardı*.” (Lavrens: 60)
- 30- “*Yağmıyormuş*, bir sel halinde *iniyor*, sarnıçları, havuzları, barajları *dolduruyor*, birden kesiliyormuş.” (Çıban: 66)
- 31- “Merdivenlerden çıkarken ayaklarımı pek basmaktan *korkuyorum*.” (Çıban: 66)
- 32- “Büyük Harbin başlangıcında Muş *elimizden gitti*; kıtamlarla beraber kendimi Moskof elinde *esir bulmuştum*.” (Kaçak: 70)
- 33- “Bir bahar günü Tiflis’ten *yola düştük*.” (Kaçak: 70)

- 34- “Hepimizin kendisini dinlemek istediğimizi görünce *anlatmaya başladı.*” (Güneş: 77)
- 35- “Sustu, otokar penceresinden boş sinema şeridi gibi kayıp giden bir çöle, hayalinde mi, hakikatte mi geçtiğini anlayamadığım o tarçınlı akide şekeri rengindeki hurmalıktan iz arar gibi tekrar *bakmaya koyuldu.*” (Güneş: 81)
- 36- “Kadın *kıpkırmızı kesildi.*” (Hülle: 84)
- 37- “O nasıl laf beyim, ” dedi, “siz niçin *masrafedecekmisiniz?*” (Hülle: 84)
- 38- “Ezandan yarım saat sonra, karanlık basınca şu ahşap minare altında bekleyiniz; ben sizi *bulurum.*” (Hülle: 84)
- 39- “İhtiyar iyi masalcı imiş, öyle güzel uydurdu ki, *inanacağımız geldi.*” (Hülle: 89)
- 40- “Medeniyetten bir müddet uzak kalmak, ona kavuşunca en fena tarafından kâm almayı *icap ettirir.*” (İstanbul: 90)
- 41- “Sergüzeşt yapmaya müsait yarı şahsi, ıssız, tehlikeli memleketlerde ömür sürmüş iseniz bunu her gün *görmüşsünüzdür*, yapanlara *acımışsınızdır*, sonra düşününce *hak vermişsinizdir.*” (İstanbul: 90-91)
- 42- “Ev sahibi, teğmen, müdür, memur, hepsi *gülmeye başladılar.*” (Dişçi: 95)
- 43- “*Kanımız kurumuş, soluğumuz tükenmişti.*” (Dişçi: 97)

4.2.4.2. Yükleminin Yerine Göre Cümleler

Türkçede yüklem in son da bulunması Türk dilinin önemli kaidelerinden biri olmakla birlikte bazen edebi zevk gereği yüklem in yerini değiştirildiği görülmektedir. Yüklemin cümle içindeki yerine göre yapılan sınıflandırmada karşımıza iki çeşit cümle çıkmaktadır: kurallı ve devrik cümle.

4.2.4.2.1. Kurallı Cümle

Her dilin kendine has kuralları vardır. Türkçenin önemli kurallarından birisi de yüklem in cümle nin sonunda bulunması durumudur. Kurallı cümle olarak nitelendirilen bu yapı özelliğine, incelediğimiz eserde de çoğunlukla uyulduğu görülmektedir. İncelediğimiz hikâyelerde 1971 kurallı cümle tespit ettik. Bunlardan seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Güneş çoktan batmıştı;...” (Yara: 9)
- 2- “Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, öptüler, söyleştiler, gülüştüler.” (Eskici: 16)

- 3- “Neden sonra, işaret edilen bir kapının tokmağım vuruyorduk.” (Antikacı: 20)
- 4- “Bu adam konuşamıyordu.” (Testi: 28)
- 5- “Benî Hamra aşiretinden Ebu Ali, o gün, ömründe ilk defa olarak, kırk yedi yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü;” (Fener: 32)
- 6- “Bir damlası bile deniz hakkında bize ilmi bir fikir vermeye yetişir.” (Zincir: 38)
- 7- “Tepelerden, ara vermeyen, soluk aldırmayan bir yağmur iniyor; ...” (Gözyaşı: 43)
- 8- “Kör Zülfü, bundan kurtulmak için bir çare buldu, ... (Keklik: 47)
- 9- “Yolum kasabaya uğradı. (Akrep: 51)
- 10- “Bir ufak köpeğin yaşlı gözleriyle karşılaşmıştı. (Köpek: 56)
- 11- “Karkamış harabeleri civarındaki büyük tren köprüsünün yanında, bir haftadan beri, Suriye hükümeti hesabına Fırat’ın döktüğü suyu ölçmekle meşguldük.” (Lavrens: 60)
- 12- “Size daha iyisi, hikâyemi anlatayım.” (Çıban: 65)
- 13- “Güzel kadın gözlerine en çok yaraşan ziya, oynak mum ışığıdır.” (Kaçak: 70)
- 14- “Darphane parayı, zor bela mâliyeye yolladı, ...” (Güneş: 77)
- 15- “Fakat benim başımdan, Şam’da hâlâ esrarına iyice akıl erdiremediğim çok meraklı bir vaka geçmişti...” (Hülle: 82)
- 16- “Belki güzel değildi.” (İstanbul: 90)
- 17- “Ceylan avı dönüşü, üç devletin hudut kavşağında, bir çiftlik binasındaydık.” (Dişçi: 95)

4.2.4.2.2. Devrik Cümle

Yüklemin, cümlenin sonunda kullanımaması durumu devrik cümle olarak tâbir edilmektedir. Özellikle şiir dilinde edebi zevk ve vurgu gereği tercih edilen bu durum, nesir türü eserlerde de yer yer göze çarpmaktadır. Konumuz olan eserde yazarın devrik cümleyi kurallı cümleye göre çok az tercih ettiği görülmektedir. İncelediğimiz hikâyelerde toplam 66 tane devrik cümleye rastladık. Bunlardan, seçtiğimiz bir bölümüne çalışmamızda yer verdik.

- 1- “O zamanlar böyle yerlere subaylardan kâhya, askerlerden korucu gönderilirdi; aşiret Araplarının akmlarına karşı koymak için.” (Yara: 9) :

- Zarf unsuru yüklemden sonra gelmiş.
- 2- “Çiviler ağzına batmaz mı senin?” (Eskici: 17)
 - Yer tamlayıcısının bir bölümü yüklemden sonra gelmiş.
- 3- “En değerlileri yak çingiraklarıdır, Tibet’te.” (Antikacı: 21) :
 - Yer tamlayıcısı yüklemden sonra gelmiş.
- 4- “Yapılır iş mi bu?” (Testi: 29) :
 - Özne yüklemden sonra gelmiş.
- 5- “Çık sırtına Ali, ” diyor, “iyice sarıl, sıkı sarıl, sakın gevşeme!” (Gözyaşı: 46) :
 - Cümle içindeki cümlede hitap unsuru, yer tamlayıcısıve; nesne unsuru yüklemden sonra gelmiş.
- 6- “Getiriniz Nazlı’yı!” (Keklik: 48) :
 - Nesne unsuru yüklemden sonra gelmiş.
- 7- “Çağırınız Ebu Akreb’i!” (Akrep: 52) :
 - Nesne unsuru yüklemden sonra gelmiş.
- 8- “Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine dönüp dönüp bakıyordum; yarın ak ovada kalacağımı bildiğim kendi kara tümseğimi seyreder gibi.” (Kaçak: 72)
 - Zarf unsuru yüklemden sonra gelmiş.
- 9- “İşaret edilen yerinden kalktı, *körpe hurma ağacı gibi narin, ince endamlı, yan çıplak bir vücut.*” (Güneş: 80) :
 - Özne unsure yüklemden sonra gelmiş.
- 10- “Beyciğim, ” diyordu, “*ortalık aydınlanmadan çıksanız iyi olur.*” (Hülle: 88)
 - Nesne unsuru yüklemden sonra gelmiş.
- 11- “İşte, ” dedi, “*onu bunun için kullanıyorum, gidemediğim İstanbul’a kavuşmak için.*” (İstanbul: 94) :
 - Zarf unsuru yüklemden sonra gelmiş.
- 12- “İşte, ” dedi “*ondan sonra dışçı oldu ya.*” (Dışçı: 98) :
 - Nesne unsuru yüklemden sonra gelmiş.

4.2.4.3. Cümlelerin Anlam Özellikleri

Cümleler temel anlam özelliklerine göre olumlu ve olumsuz cümle olarak sınıflandırılmaktadırlar. Olumlu ve olumsuz cümleler bünyelerinde soru, istek,

gereklilik, bildirme, ünlem gibi anlam özelliklerinden birini de taşıyabilmektedirler.”Bir cümle hangi anlam özelliğine sahip olursa olsun, mutlaka ya olumlu ya da olumsuz bir anlam taşır” (Karahan, 2012: 103). Bu bakımdan biz de çalışmamızda temel anlam özelliklerini baz alarak incelediğimiz cümleleri olumluluk ve olumsuzluk ve soru anlamı taşıması açısından sınıflandırdık.

4.2.4.3.1. Olumlu Cümleler

Cümlede olumluluk, yüklemde bildirilen eylemin ya da oluşun gerçekleşmesi- olması durumudur. Konumuz olan eserde toplam 1803 olumlu cümle tespit ettik. Bu cümlelerden seçtiğimi bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neşe daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi vardır.” (Yara: 9)
- 2- “Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu.” (Eskici: 16)
- 3- “Yanıdaki küllü bakır mangalda, birbiri üstüne konmuş çay ibrikleri dumanlanıyordu.” (Antikacı: 21)
- 4- “Dudak dokundurduğunuz testiye hemen kırarlar.” (Testi: 29)
- 5- “Benî Hamra aşiretinden Ebu Ali, o gün, ömründe ilk defa olarak, kırk yedi yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü.” (Fener: 32)
- 6- “O eski korkunç mahluk, zinciri çıkınca, basbayağı bir köpek olmuştu.” (Zincir: 41)
- 7- “Yüzü ve vücudu belki de, yağmurdan fazla döktüğü soğuk terle ıslanmıştır.” (Gözyaşı: 45)
- 8- “Av yeri seçildikten sonra Zülfü Ağa emir verdi.” (Keklik: 48)
- 9- “Bir Roma harabesi üzerine yeniden kurulmaya başlanan bu çorak Badiye limanında mutasarrıf eski bir mektep arkadaşım çıkmıştı.” (Akrep: 51)
- 10- “Birbirlerinden hazzedişlerinin sebebi de bir yurt yavrusu, bir dert ortağı oluşlarıydı.” (Köpek: 57)
- 11- “Lavrens, genç yüzünün taze neşesiyle dinliyor, gülümsüyordu.” (Lavrens: 63)
- 12- “Her ne ise, bir asker bu kadar şiir yapabilir”. (Çıban: 65)
- 13- “Ufak tefek, koyun gibi tüylü, tırnakları iki çatal bir Kırgız atıydı;” (Kaçak: 71)

14- “Yaşlı Emir, şerefime tertip ettiği vaha suaresine' kırk kadar karısını da beraber getirmişti.” (Güneş: 80)

15- “Atlı araba devrinde kasaba yapılı dar mahallelere, akşam üsüeri, hava durgunsa koyu bir köy kokusu sinerdi. (Hülle: 84)

16- “Kadın tozdan bir tutam daha kokladı.” (İstanbul: 93)

17- “Ev sahibi, teğmen, müdür, memur, hepsi gülmeye başladılar.” (Dişçi: 95)

4.2.4.3.2. Olumsuz Cümle

Bir cümledeki yargının gerçekleşmemesi durumudur. İncelediğimiz eserde toplam 185 tane bu özellikle cümle tespit ettik. Bunlardan seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

4.2.4.3.2.1. -mA Olumsuzluk Eki ile Kurulan Olumsuz Cümleler

1- “Kan, içine sızmış olacak ki entarisi boyanmamış.” (Yara: 10)

2- “Eskici başka söz bulamamıştı.” (Eskici: 19)

3- “Dilin Anadolu'ya benzemiyor.” (Gözyaşı: 42)

4- “Bu akrebi tekrar göğsüne koymadı.” (Akrep: 53)

5- “Sevinç havlaması bile bir kısık hıçkırıktan başka bir şey olamıyordu.” (Köpek: 56)

6- “Lavrens'in önüne sürdüğü mecidiyeye de elini sürmedi. (Lavrens: 63)

7- “Bu adam konuşamıyordu.” (Testi: 28)

8- “Ben anlatayım, *siz isterseniz inanmayınız.*” (Hülle: 83)

9- “Sizden çekinmeye lüzum görmedim.” (İstanbul: 91)

10- “Bir türlü bayılamıyordum.” (Dişçi: 98)

11- “Kaçmak için kanat bile kâfi gelemezdi.” (Kaçak: 71)

12- “Ama biz de iyi bilmiyoruz;” (Güneş: 77)

4.2.4.3.2.2. Yok İsmi ile Kurulan Olumsuz Cümleler

1- “Kapı iple çekilerek açıldığı için bizi karşılayan yoktu;” (Antikacı: 20)

2- “Hatta kadehe de lüzum yok...” (Zincir: 38)

3- “Hem orada bunu bilen yoktur.” (Çıban: 67)

4.2.4.3.2.3. Değil Edatı ile Kurulan Olumsuz Cümleler

1- “Kumaş toplarının çokluğuna da hayret etti; *birbiri üstüne kat kat bütün aşiretler giyinse tükenir şey değildi.*” (Fener: 32)

2- “Bu, öyle, *bildiğin keklik avı değil...*” (Keklik: 47)

4.2.4.3.3. Soru Cümlesi

“*Soru yoluyla bilgi almayı amaçlayan cümleler soru cümleleridir*” (Karahan: 2012, 107). Soru anlamı soru eki olarak kullanılan –mI ekiyle sağlanabileceği gibi soru edatları, soru zarfları, soru zamirleri ve soru sıfatları da cümleye soru anlamı katabilmektedir. İncelediğimiz eserde toplam 77 soru cümlesinin olduğu görülmektedir. Bunlardan seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Ne konuşacaktık?” (Yara: 10)
- 2- “Ne diye düştün bu cehennemın bucağına sen?” (Eskici: 17)
- 3- “Antikacı Şeyh Efganî’nin evi bu sokakta mıdır?” (Antikacı: 20)
- 4- “Bu arıyı nasıl yutmuş?” (Testi: 28)
- 5- “Kaç tane kasap dükkânı, kebabçı, fırın vardı?” (Fener: 32)
- 6- “Bir sokak ise dünyanın kaç milyarda biridir?” (Zincir: 38)
- 7- “‘Alaca’ ile mi avlayacaksınız?” (Keklik: 47)
- 8- “*Bu Allah’ın belası melun herifi hiç akrep sokmaz mı?*” ... (Akrep: 54)
- 9- “Ee, söyle bakalım Hacı Kasım, Lavrens buralarda ne yapardı, nasıl yaşardı?” (Lavrens: 61)
- 10- “Kadının ceylan gözlerine dalıp kaldığımız gibi pürüzsüz yanağının parşömeni üstündeki bu cazibeli aşk yolu krokisine bakıp aklımızdan iç bahçelerdeki kuytu, karanfilli manzaraları düşünmüyor muyuz?” (Çıban: 65)
- 11- “Emir Sadun da kimdir?” (Güneş: 77)
- 12- “Şam’da hiç tanıdığınız, ahababınız, akrabanız yok mu?” (Hülle: 83)
- 13- “Neresindensiniz?” (İstanbul: 91)
- 14- “Buralarda mı dişçilik ediyorsunuz?” (Dişçi: 95)

4.2.4.4. Yapısına Göre Cümleler

Cümleler tek yargı ve birden fazla yargı bildirmesi bakımından yapısına göre sınıflandırılmaktadır. Tek yargıdaki kasıt, tek yüklemlilik iken birden fazla yargı ;birden fazla yüklem ve yüklemi değişik yönlerden tamamlayan yan yargılardan oluşması durumudur. Türkiye Türkçesi söz dizimi konusunda ihtilafın kaynağını da bu yan yargılar oluşturmaktadır. Çalışmamızdaki amaç bu meselenin çözümüyle ilgili olmadığından biz henüz çözüme kavuşturulamayan bu konuyla ilgili Türkologların ortak noktada buluştukları tespitlerini merkeze alarak çalışmamızı yürüttük. İhtilaf

durumundaki bu başlık ve başlığın içeriği ile ilgili görüşlere çalışmamızın problem ve kuramsal araştırmalar kısmında ayrıntılı olarak yer verdik.

4.2.4.4.1. Basit Cümle

Kuruluşunda tek bir yüklem yer aldığı cümlelerdir. Aslında ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan ders kitaplarında fiilimsilerin yer aldığı cümleler basit yapılı cümle olarak gösterilmezken Türk dili uzmanlarının büyük kısmı tarafından sebepleri ile birlikte fiilimsili cümleler basit cümle kategorisinde gösterildiğinden biz de çalışmamızda fiilimsili cümleleri basit cümle olarak ele aldık. Konumuz olan eserde toplam 631 basit cümle tespit ettik. Bunlardan seçtiğimiz bir bölümü aşağıda gösterilmiştir:

- 1- “Gözlerinizin çiğ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağımı düşünerek bir şeyler yapmak, bir zevke hazırlanmak istersiniz.” (Yara:9)
- 2- “Bu dediğim tarihte Sultan Hamit’in Suriye’deki çöl çiftliklerinden birinde müdürdüm.” (Yara: 9)
- 3- “Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürüaltınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.” (Eskici: 15-16)
- 4- “Antikacı Şeyh Efganî’nin evi bu sokakta mıdır?” (Antikacı: 20)
- 5- “Bardak kullanmamak da gene bu korkudan, biraz da su kıtlığı çekilen o fakir, taşlık yerlerde su ve para tasarrufundan dolayı olacak.” (Testi: 29)
- 6- “Bunun önüne de ak entarisiyle kara maşlahını toplayıp çöktü.” (Fener: 32)
- 7- “Köşe penceresini, işte, ben, bu itibarla insan çevresinin bir damlası üstüne çevrilmiş bir mikroskop camı sayarım.” (Zincir: 38)
- 8- “Dilin Anadolu’ya benzemiyor.” (Gözyaşı: 42)
- 9- “Bir bahar sabahı şehirde kendisine rast geldim.” (Keklik: 47)
- 10- “Bir müddet, kuşakla bel arasında bu entarinin, içinden kımıldandığını, kıvrandığını, kabarıp indiğini gördük.” (Akrep: 53)
- 11- “Bir ufak köpeğin yaşlı gözleriyle karşılaşmıştı. (Köpek: 56)
- 12- “Bir sigara uzattım.” (Lavrens: 61)
- 13- “Yağmur, bu memlekette üç dört senede bir yağıyormuş.” (Çıban: 66)
- 14- “Rusya’da içeriye gönderilmek emri dışarıdan, dünyadan daha uzağa, cehennem bucağına gideceğinizi gösterir.” (Kaçak: 70)

- 15- “Hepimizin kendisini dinlemek istediğimizi görünce anlatmaya başladı.” (Güneş: 77)
- 16- “Bir tek adam bile tanımadığımı bildirdim.” (Hülle: 83)
- 17- “Türkçe konuşan temiz kıyafetli bir adamın yanma yaklaştığını gören kadın, kendisinden evvel şeftalileri ikram etti.” (İstanbul: 91)
- 18- “Ceylan avı dönüşü, üç devletin hudut kavşağında, bir çiftlik binasındaydık.” (Dişçi: 95)

4.2.4.4.2. Birleşik Cümle

Bir ana yüklem etrafında bir ya da birden fazla yardımcı yargının toplandığı cümleler birleşik cümle olarak nitelendirilmektedir. Yardımcı yargılar, aslında tek başına değerlendirildiğinde bir yargı bildiren veya tam bir yargı bildirmeyip şart kipiyle çekimlenen ; ama başka bir cümlenin içinde bu bağımsız yargı bildirme özelliğinden sıyrılıp kullanıldığı cümlenin yüklemine bir ögesi olma özelliği gösteren unsurlardır. Bu unsurlar genel olarak yan cümle olarak kabul edilmektedir. İncelediğimiz eserde toplam 118 birleşik cümle tespit ettik.

4.2.4.4.2.1. Şartlı Birleşik Cümle

Şart kipiyle çekimlenip kişi kavramına bağlanarak, kullanıldığı cümlenin yüklemine genellikle koşul yönünden tamamlayan unsurlardan oluşan cümle yapılarıdır. Genellikle ana cümlenin yüklemine zarfı olarak görev yapmaktadırlar. İncelediğimiz eserden seçtiğimiz bu yapıdaki cümleler aşağıda gösterilmiştir.

- 1- “Kurşunu bulmuş, yakalamış olacaktı ki *yerinden oynatmak için tıpkı çekişsiz ve kesersiz nasıl bir tahtadan çivi çıkarmaya uğraşırsak*, öyle, iki tarafa sallamaya, ırgalamaya başladı.” (Yara: 11)
- 2- “*Ay olmasa* da yıldızlar yakından pınldaşır; yıldızlar bile örtülse gene gökte ışık yerine geçen bir cila parlar.” (Yara: 10)
- 3- “...*bir şeyler soran olsa* da susuyordu, ...” (Eskici: 15)
- 4- “*Ruh ya Hassen...*” derlerse uzaklaşıyordu. (Eskici: 15)
- 5- “*Yanaklarından gözyaşları birbirini arkasına, temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse* öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.” (Eskici: 18-19)

6- “Otomobili ikide bir durdurup *erkek, çocuk, kadın, kimi görürsek soruyorduk:*” ... (Antikacı: 20)

7- “Hadsiz, hesapsız tecrübelerimle anlıyorum ki *kim bakışlarımın karşısında kaçamak, çekingen davrandıysa ve ben de bir “Kabımda olamamak” diye anlatabileceğim bir huzursuzluk duyduysa*, o adamın sonunda dürüst olmadığı meydana çıkmıştır.” (Antikacı: 23)

8- “Zincirden boşanıverse, şüphesiz, önüne insan ve hayvan ne gelirse, neresi gelirse, hemen mengene gibi tuttuğunu bırakmaz, sert yaylı, çenesinde parçalandığını, koptuğunu göreceğiz.” (Zincir: 39)

9- “... bir anda at, öküz, araba, *fırar için ne vasıta varsa* hepsi hazır oluyor.” (Gözyaşı: 43)

10- “Köy zenginlerinden Zülfü Ağa *ne zaman sorulsa* avda idi.” (Keklik: 47)

11- “*İmkân olsa* hükümet konağındaki odasına da benim için bir masa koyduracaktı;...” (Akrep: 51)

12- “Tüyleri, mangal altında sırtlan yanmış kedilerinki gibi kirli sarı renkte olduğundan *yıkansa* da temizlik hissi vermez, ...” (Köpek: 55)

13- “Aneze, Şammar, Mevalî, Hadîdî gibi göçmen, Bû Assaf, Baggare, Bû Şaaban gibi yarı yerleşik ne kadar aşiret *varsa* hepsiyle tanışmış, ...” (Lavrens: 61)

14- “Şayet o *koparsa* çıbanın özü içinde kalır ve benim de yüzüm, çarşıda rastladığım Bedevilerinki gibi gelir, deşilir, yara çene kemiklerimi meydana çıkarır, bir gözümü de alıp götürürdü.” (Çıban: 68)

15- “Çanak, çömlek cinsinden çatlamaya, kırılıp parçalanmaya istidadı o kadar gevrek şeyler ki, insana bir *top patlasa*, hepsi birden “hâk ile yeksan” olacaklar tesirini yapıyor.” (Çıban: 66)

16- “Ruslar, *kaçak bir Türk zabıtni sakladıklarını duyarlarsa* hepsini kurşuna dizerlerdi.” (Kaçak: 74)

17- “*Yorgun, yaralı ayaklar bir ılık, sabunla suya girince nasıl rahatlık duyar, gevşer, dinlenirse* gözlerim de bu manzaraya öyle daldı.” (Güneş: 79)

18- “... *kordonlu elbisemin içinde şanlı durmaya ne kadar çalışsam* insanı ayaktaki terlik kadar laubali yapan bu baştaki komik serpuşlagene eksik, askerlikten uzaktım.” (Güneş: 77)

4.2.4.4.2.2. İç İçe Birleşik Cümle

Tek başına yargı bildiren bir cümlenin başka bir cümle içerisinde görev alarak bağımsız bir cümle olma özelliğinden sıyrılıp kullanıldığı cümlenin yüklemine bir ögesi olarak kullanılması durumu *iç içe birleşik cümle* olarak kabul edilmektedir. Bu şekildeki cümlelerde iç cümle, genellikle eksiz nesne göreviyle yükleme bağlanmakla birlikte; edat grubu içinde veya farklı bir unsurla birlikte zarf görevinde de kullanılabilir.

- 1- “*Kurşun içeride kalmış!* dedim. (Yara: 10)
- 2- “*İşliyordu* diyorum;...” (Yara: 12)
- 3- “... *Paşaya vaat etmişim, kendisi bilir!* demiş, ...” (Yara: 13)
- 4- “*Çocukcağz Arabistan’da rahat eder,* dediler, ...” (Eskici: 14)
- 5- “*Haşan gel!*” “*Haşan git!*” demiyorlardı;...” (Eskici: 14)
- 6- “*Ağlama* diyorum sana!” (Eskici: 19)
- 7- “*Çoktan memleketine gitti,* dediler, *yerine kardeşini getirtti,* şimdi eşyayı *satan odur. Kendi halinde saf bir delikanlı!*” (Antikacı: 26)
- 8- “*Nereden görmüştüm acaba,* diyordum, ...” (Antikacı: 25)
- 9- “*Nefes alamıyor!* dediler.” (Testi: 30)
- 10- “*Esselamünaleyküm ya bâşâ,* dedi, *büyük bir derdim var.*” (Fener: 35)
- 11- “*Gelsin!* dedim.” (Fener: 35)
- 12- “*Demin anlattık ya!* cevabını verdi.” (Fener: 34)
- 13- “*Kalk Ali, kurtulduk Ali,* diyor, ...” (Gözyaşı: 46)
- 14- “*Bir başkasını bulunca savarım!* dedi.” (Gözyaşı: 42)
- 15- “*Uğurlu olsun, Hacı Ağa!*” dedim.” (Keklik: 47)
- 16- “*Giderim!* dedim.” (Keklik: 48)
- 17- “*Emret ya Emir!* dedi” (Akrep: 52)
- 18- “*Bu Allah’ın belası melun herifi hiç akrep sokmaz mı?* diye haykırdım.” (Akrep: 54)
- 19- “*Ölüverirsem ne olacak?* diye hatırandan fena fikirler geçirirken, kendisinden fazla ona yanıyordu.” (Köpek: 57)
- 20- “*Hacı Kasım, Lavrens’in adını anmadan laf edemez!* diye gülüyordu.” (Lavrens: 60)
- 21- “*Sizi bir aşiret emirinin oğlu sandı, ona göre bir şeyler uydurdu!*” dedim. (Lavrens: 64)

22- Binbaşı şakağında eski bir yanığa benzeyen küçük kırışıklığı gösterdikten sonra, hasret sezilen bir sesle: “*imparatorluk zabiti neler çeker, fakat neler görürdü!*” dedi, elini kadehine götürdü. (Çıban: 69)

23- “*Bize birer buzlu portakal şurubu getir!*” dedi. (Kaçak: 75)

24- “*Dalının üzerinden süzülüp ağacın lifleri içinden geçerek toprak testilere damlayan bu hurma rakısı gerçeği rüya gibi gösterir aslanım! demişti.*” (Güneş: 81)

25- “*Bu, Şam’a ikinci gelişimdir, diye söze başladı, ...*” (Hülle: 82)

26- “*Bir şey mi soracak? Bir yer mi danışacak* derken kadıncağız çekine çekine yanıma sokuldu.” (Hülle: 83)

27- “*Şunu kullanmasan iyi edersin, dedi; daha gençsin, kendini bitiriyorsun.*” (İstanbul: 92)

28- “Erkek, arkadaşlarına “*Kalacağım, siz gidebilirsiniz*” manasına bir işaret yolladı.” (İstanbul: 92)

29- “*Şurada biraz nefes alalım! dedik.*” (Dişçi: 96)

4.2.4.4.2.3. Ki’ li Birleşik Cümle

1- “Kan, içine sızmış olacak *ki* entarisi boyanmamış.” (Yara: 10)

2- “Anladım *ki* bir ameliyata hazırlanıyoruz.” (Yara: 11)

3- “O zaman gördü ki, küçük çocuk, memleketlisi minimini yavru ağlıyor...” (Eskici: 18)

4- “Ve bana öyle geliyordu ki, Şeyh bu “Afganlı” kelimesinde fazla ısrar ediyordu.” (Antikacı: 24)

5- “Belki de arkadakiler de aynı şeyi düşünmüş olacaklar ki hep bir ağızdan sorduk.” (Testi: 28)

6- “Bana öyle geliyordu *ki* maskenin altında rahat, canlı, genç çehre, hâlâ vardır, saklıdır, şöyle açivermek kabil olsa.” (Testi: 30)

7- “Neden sonra anlıyor ki boynundan sarılan zayıf, ufak kollar artık yoktur.” (Gzöyaşı: 45)

8- “Düşündüm ki şimdi Hacı Ağa’nın gideceği yerlerde bademler çiçek açmıştır;” (Keklik: 48)

9- “Hissettim *ki* yumağın daldaki ucuyla çıbanımın içinde göremediğim bir katı yumak birbirine eklenmiştir.” (Çıban: 68)

10- “O kadar soğuktu ki, sabahları sütü çanakla değil arşınla alıyorduk, keserle kırıp kırıp tencereye atıyorduk.” (Kaçak: 71)

11- “Çoğu defa bunları yapamadığı içindir ki seyahatinden mübalağacı, hatta yalancı olarak döner.” (Hülle: 82)

12- “Biliyorduk ki kolay ve temiz olması için elbiseleri öldürmeden evvel soyuyorlardı.” (Dişçi: 97)

4.2.4.4.3. Bağlı Cümle

“Cümle başı bağlaçları ile birbirine bağlanan cümlelere bağlı cümle denir” (Aktan: 2009, 137). Bağlanan cümleler arasında anlam ilişkisi olabileceği gibi öge ortaklığı, kip ve kişi ortaklığı da olabilir. İncelediğimiz eserde tespit ettiğimiz bu yapıdaki 72 cümleden cümlelerden seçtiklerimiz aşağıda gösterilmiştir.

4.2.4.4.3.1. ‘Ve’ Bağlacı İle Bağlanan Cümleler

- 1- “Hepsini duyuyor *ve* görüyordum.” (Dişçi: 98)
- 2- “Burada yeni sulanmış birkaç saksı, çiseleyen bir ufacık fiskiye vardı *ve* kafalarında biteviye renk, şekil, koku değiştiren bir İstanbul yaşıyordu...” (İstanbul: 94)
- 3- “Kadın geç geldi *ve* beni, geceye karıştığım için zor fark etti.” (Hülle: 84) (Ortak Özne)
- 4- “Bir genç kız, elinde mum, eğilmiş yüzüme acıyarak bakıyor *ve* bilmediğim dilden bir şeyler söylüyor.” (Kaçak: 73)
- 5- “Kaşınan yeri bir de o gözden geçirdi *ve* hükmünü verdi.” (Çıban: 67)
- 6- “Bütün geçtiği yerler deniz kokuyordu *ve* ona bu koku besleyici geliyordu.” (Köpek: 55)
- 7- “Sonra kanatlarını yere sürdüler *ve* homurdanarak tutuştular.” (Keklik: 50)
- 8- “Ses işitmek, hareket duymamak ümidiyle dinliyor *ve* yavrusunun kısık kısık, ılık ılık ağladığını duyuyor, “Eyvah!” diyor.” (Gözyaşı: 44-45)
- 9- “Öteki beriki, kadın ve erkek müşteriler, serginin önünde durup pazarlık ediyorlar *ve* çok defa uyuşup eşyayı eksigine alarak memnun gidiyorlardı.” (Fener: 34) :
- 10- “Yapışmış *ve* sokmuş.” (Testi: 29)
- 11- “Birden döndüm *ve* tahminimde haklı olduğumu anladım.” (Antikacı: 24)
- 12- “Hayfa’ya çıktılar *ve* onu bir trene koydular.” (Eskici: 15)
- 13- “Şeyh benden çakımı istedi *ve* uzun ağzını açıp birden yaranın içine daldırdı.” (Yara: 11)

4.2.4.4.3.2. Ama / Fakat Bağlaçları ile Bağlanan Cümleler

- 1- “Güneş çoktan batmıştı; *fakat* çiftlik gene, sabah oluyormuş gibi, şevkini kaybetmeyen bir aydınlık içinde, kuş cıvıltılarıyla dolu, gölgesiz, hüzünlüydü.” (Yara: 9)
- 2- “Önüme geçmeye çalıştı *ama* yapamadı, kendisini tutamadı;...” (Eskici: 19)
- 3- “Kapı ipe çekilerek açıldığı için bizi karşılayan yoktu; *fakat* yukarıdan bir ses geliyordu.” (Antikacı: 20)
- 4- “Bunu belli etmemeye çalıştığımı sezdim; gülümsüyordu *ama*, bana bir hoşnutsuzluk çökmüştü.” (Antikacı: 22)
- 5- “Arı çıkmış *ama* iğnesi ve zehiri içeride...” (Testi: 29)
- 6- “Süryani aldırılmaz görünüyordu; *fakat* bekliyordu.” (Fener: 34)
- 7- “Büyük Okyanus’tan aldığımız bir bardak su, o geniş denizin tirilyonda biri değildir; *ama* bütün o ummanda mevcut unsurların bu minimini kadehte tam bir terkibi mevcuttur.” (Zincir: 38)
- 8- “Bir kere soktu idi, ” dedi, “*fakat* sokar sokmaz akrep öldü!” (Akrep: 54)
- 9- “Bedeviye seslendim; *fakat* o, yerinden kııldamadı, sert bir suratla cevap verdi.” (Lavrens: 63)
- 10- “Gene sustuk, *fakat* kulaklarım şiddetle uğuldadığı için “Kââ” ortasındaki suların sesini artık duymuyordum.” (Hülle: 86)
- 11- “Çıplak tenine sereserbest dantel tuvalet giymiş sürmeli kadın, peltek şivesiyle bunları öyle tarif etmiyordu, *fakat* isimleri geçtikçe erkek böyle görüyordu.” (İstanbul: 93)

4.2.4.4.3.3. ‘Zira’ bağlacı ile Bağlanan Cümleler

- 1- “İşliyordu diyorum; *zira* Şeyh’in merhametsiz eli bunu taş ocaklarında barut deliği açanların küsküsü gibi sert, granit sırtına bir tarafına daldırıp daldırıp çıkarıyor...” (Yara: 12)
- 2- “Tedbirli olmak lazımdı, *zira*, yolda benim gibi buhrana tutulmuş iki askeri kaybetmiştik.” (Güneş: 79)
- 3- “Merasim böyle bitince nikâhlım, başındaki örtüyü utanarak, usulca kaldırdı; *zira* artık helalimdi.” (Güneş: 87)

4.2.4.4.3.4. ‘Zaten’ Bağlacı ile Bağlanan Cümleler

1- “Onun Kalsum telaffuz ettiği bu kadın ismi bizim Gülsüm’ümüzdür; *zaten* şöhretli Mısır muganniyesinin adı da Ümmükalsumdur, Ümmügülsüm değil.” (Fener: 33-34)

4.2.4.4.3.5. ‘Hatta’ Bağlacı ile Bağlanan Cümleler

1- “O herifin gizli bir rolü var, *hatta* Afganlı bile değildir! ” (Antikacı: 25)

4.2.4.4.3.6. ‘Yahut’ Bağlacı ile Bağlanan Cümleler

1- “Elbette pil tükenmiş, *yahut* ampulün teli yanmış, fener, muhakkak sönmüştür.” (Fener: 36)

4.2.4.4.4. Sıralı Cümle

“*Yapıca birbirine bağımlı fakat yalnız kullanıldıklarında bir anlam taşıyan cümlelerin yan yana gelmesiyle oluşan cümlelere sıralı cümle denir*” (Zülfikar, 1990: 144). Dolayısıyla sıralı cümlelerde öge ortaklığı, kip ve kişi ortaklığı da söz konusu olabilmektedir. İncelediğimiz eserde toplam 474 sıralı cümle tespit ettik. Bunlardan seçtiğimiz bir bölümü bağlantı özellikleri de dikkate alınarak aşağıda gösterilmiştir.

4.2.4.4.4.1. Ortak Yüklemler

1- “Gözlerinizin çiğ ışıktan ve göğsünüzün nefes darlığından kurtulacağını düşünerek bir şeyler *yapmak (istersiniz)*, bir zevke *hazırlanmak istersiniz.*” (Yara: 9)

2- “*Şammar aşiretinin kaç çadırı (vardı)*, *Hadidilerin kaç koyunu vardı?*...” (Yara: s10)

3- “O güne kadar işitmediği bu tatlı sözün manasını anlamaya *çalışıyor (gibiydi)*, anladığına da *inanmıyor gibiydi.*” (Köpek: 56)

o Bu cümlede ortak yüklem parçası var.

4.2.4.4.4.2. Ortak Kip ve Şahıs Ekli Sıralı Cümleler

1- “Eskicide saç sakal *dağınık(tı)*, göğüs bağır *açık(tı)*, pantolonu dizlerinden *yamalı(ydı)*, dişleri *eksik(ti)* ve suratı *sarı, sapsarıydı*; gözlerinin akına kadar *sarıydı.*” (Eskici: 17)

2- “Afgan dağlıları *sarışın(dır-lar)* ve mavi *gözlüdürler...*” (Antikacı: 22)

- 3- "... o kadar telaşa *düşmüş(tü-m)*, yerimi, yanımdakileri *unutmuştum*." (Testi: 30)
- 4- "Çocukken, ağızından dolma bir tüfekte avlandığı sırada kendi kendisini *yaralamış(tı)*, bir gözünü *kaybetmişti*." (Keklik: 47)
- 5- "Kokusunu *duyar(sınız)*, tadını *alırsınız*." (Akrep: 51)
- 6- "Osman bir memleketten bir memlekete geçerken köpeğini yollarda, kâh *yürütüyor (du)*, kâh koltuğunun altına *alıyordu*." (Köpek: 57)
- 7- "Bilirsiniz ya, Millî Mücadele sırasında bu köprünün bir ayağını Türk çeteleri dinamitle *atmışlar(dı)*, düşman sevkiyatını *güçlüğe uğratmışlardı*." (Lavrens: 60)
- 8- "Ben başımı dimdik tutarak gündüzleri çöl güneşinin kalayladığı kamaştırıcı göğe gözlerimi *kapıyor(du-m)*, geceleri açarak kalaylı göğün işlenmiş manzarasında *dinlendiriyordum*." (Çıban: 68)
- 9- "Yaşamak iradesini, ruh kuvvetini, işte o gün, cismimin önünde koşan bir yarı hayalet gibi iyice *görmüş(tü-m)*, *peşine düşmüştüm*." (Kaçak: 72)
- 10- "Dışarda, gece limon küfü bir kadife kadar *hoş(tu)*, *tüylü(ydü)* ve açık *renkliydi*." (Güneş: 81)
- 11- "Bilmediğim, bir güzel kadınla, bir gece, düğünsüz derneksiz *evlenmiş(tim)*, sabaha karşı da *ayrılmıştım*." (Hülle: 82)
- 12- "Bir ikinci üstü, yarı kır, yarı şehir, tenhaca bir semtte yabancı yabancı *dolaşıyor(du-m)*, "Evveli Şam, aharı Şam!" diye övdüğümüz memlekette beğenilecek hiçbir şeye rast gelmeyerek toz toprak içinde geze geze akşamı bulmaya *çalışıyordum*." (Hülle: 83)
- 13- "Şu kadar ki saksılar taze *sulanmış(tı)*, taşlar yeni *yıkanmıştı*;..." (İstanbul: 90)
- 14- "Dağ, tepe, geçtiğimiz yerlerde kurşuna *tutuluyor(du-k)*, ölü ve yaralı şose boylarında *dökülüyor(du-k)*, *tükeniyorduk*." (Dişçi: 96)

4.2.4.4.3. Ortak Özneli Sıralı Cümleler

- 1- "Ben de emirlerine dam üstünde *nargilemi hazırlatmıştım*, *(Ben) kahvemi bekliyordum*;" (Yara: 9)
- 2- "Bunu *işiten çocuk* hıçkırma hıçkırma, katıla katıla ağlamaktadır; *(Bunu işiten çocuk)* bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır." (Eskici: 19)

3- “*Benî Hamra aşiretinden Ebu Ali*, o gün, ömründe ilk defa olarak, kırk yedi yaşında, bir kasaba yüzü görmüştü; Rakka’ya gelmişti.” (Fener: 32)

4- “*Ben* çökmek için köşe penceresinden ayrılmazdım; (*Ben*) köşe penceresinden dünyayı seyrederdim.” (Zincir: 37)

5- “*Dul Ayşe* de hazırır; (*Dul Ayşe*) bir atın üstündedir.” (Gözyaşı: 43)

6- “*Kör Zülfü*, bundan kurtulmak için bir çare buldu, (*Kör Zülfü*) hacca gitti ve (*Kör Zülfü*) dönünce artık Hacı Zülfü Ağa oldu.” (Keklik: 47)

7- “*Hayvan* şöyle bir gerildi, (*Hayvan*) zehirli kuyruğunu, tabii şevkiyle büktü, (*Hayvan*) vücudunun üzerinden aşırđı, getirdi, (*Hayvan*) kolun bir tarafına sokacakmış gibi hırsla uzattı.” (Akrep: 53)

8- “*Bedevi* bize baktı, (*bedevi*) sırtıyordu.” (Akrep: 53)

9- “*Lavrens*, genç yüzünün taze neşesiyle dinliyor, (*Lavrens*) gülümsüyordu.” (Lavrens: 63)

10- “*Ben* kızım gözlerine dalmıştım; (*ben*) bugözlerde bir kar tipisi seyrediyordum.” (Kaçak: 73)

11- “*Osman* yalvardı; (*Osman*) kefiyeli jandarmanın ellerine sarıldı, (*Osman*) fesli kolcunun ayaklarına kapandı.” (Köpek: 59)

4.2.4.4.4. Ortak Nesneli Sıralı Cümleler

1- “*Ayşe saatlerden beri bir ceset taşıdığını* anlamıyor, (*saatlerden beri bir ceset taşıdığını*) anlamak istemiyor, hâlâ:” (Gözyaşı: 46)

2- “*Hayvan* şöyle bir gerildi, *zehirli kuyruğunu*, tabii şevkiyle büktü, (*zehirli kuyruğunu*) vücudunun üzerinden aşırđı, getirdi, (*zehirli kuyruğunu*) kolun bir tarafına sokacakmış gibi hırsla uzattı.” (Akrep: 53)

3- “*Bunu* yere serdi, (*bunu*) düzeltti, ...” (Lavrens: 63)

4- “*Ben* başımı dimdik tutarak gündüzleri çöl güneşinin kalayladığı kamaştırıcı göğge gözlerimi kapıyor, geceleri açarak kalaylı göğün işlenmiş manzarasında (*gözlerimi*) dinlendiriyordum.” (Çıban: 68)

5- Gelenler *beni* yakaladılar, (*beni*) kucakladılar, (*beni*) götürdüler. (Güneş: 80)

6- “*Ben* de *seni* aldım, (*seni*) zevceliğe kabul ettim.” (Hülle: 86)

7- Tırnakları etime batarak etimi yırtarak *dişimi* çekiyor, (*dişimi*) sallıyor, (*dişimi*) büküyor, (*dişimi*) geriye itiyor, (*dişimi*) öne yatırıyor, fakat bir türlü (*dişimi*) çıkaramıyordu.” (Dişçi: 97)

4.2.4.4.5. Ortak Yer Tamlayıcı Sıralı Cümleler

- 1- “Gençlerden birine döndü, (*gençlerden birine*) bir şeyler söyledi.” (Yara: 11)
- 2- “Hepsine cevap veriyor, (*hepsine*) tariflerini yapıyordu.” (Fener: 33)
- 3- “Ona da *her uzandıği kapı aralığında* dilini anlamadığı adamlar “Hoşt! ”a benzettiğı keskin bir kelimeyle haykırıyorlar, (*her uzandıği kapı aralığında*) elinde gezdirdiğı kâğıt çiçeklerle Kulhüvallahî yazılı tabaklara bakmadan tersyüzü geri çeviriyorlardı.” (Köpek: 55)
- 4- “*Ocaklı odada* sofraya kurulmuş, (*ocaklı odada*) içiyorduk.” (Dişçi: 95)

4.2.4.4.6. Ortak Zarflı Sıralı Cümleler

- 1- “Gazetelerde okuduğuma göre *şimdi*, mesela bir Aneze aşireti reisi yüksek komiserlerle, başvezirlerle düşüp kalkıyor, (*şimdi*) bir masada yiyor, (*şimdi*) bir otomobilde geziyor;. .” (Fener: 35)
- 2- “*Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra*, tanıdık çehre, alışabileceğiniz yer bulamamaktan bezer, (*Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra*) odanıza girer, (*Beş on gün çarşı sokak gezdikten sonra*) yalnızlığın içine sinersiniz.” (Zincir: 37)
- 3- “*Hava almaya çıkardıkları zaman*, artık, hürriyet eskisi kadar ona cazibeli görünmüyordu; (*hava almaya çıkardıkları zaman*) zinciri tahammül edilmez bir yük gelmiyordu.” (Zincir: 41)
- 4- “*Islak gece içinde*, sırsıklam bir kabile, kimi yaya, kimi atla koşuyor, (*ıslak gecenin içinde*) kaçıyor.” (Gözyaşı: 43)
- 5- “*Çocukken, ağzından dolma bir tüfekte avlandığı sırada* kendi kendisini yaralamış, (*çocukken, ağzından dolma bir tüfekte avlandığı sırada*) bir gözünü kaybetmişti.” (Keklik: 47)
- 6- “*Böyle düşündüğü için* köpeğini büsbütün seviyor, (*böyle düşündüğü için*) onu yabancı ülkelerde tek başına bırakmaktan ürküyordu.” (Köpek: 57)

4.2.4.4.7. Anlam İlişkisiyle Bağlanan Sıralı Cümleler

Cümleler arasındaki anlamsal doğrultu ve içerik ilişkileri cümleler arasındaki ilişkiyi sağlayabilmektedirler. Anlam ilişkisi ile birbirine bağlanan cümlelere incelediğimiz eserden seçtiğimiz örnekler şunlardır:

- 1- “... *abonoz saçları upuzun, örümlü ve cıvık yağlıydı; kulaklarından demir halkalar sarkıyordu,* ” (Yara: 10)

- 2- *“Bunlar konuşmuyorlardı; dişleri bembeyaz ve gözleri simsiyah parlayarak bizi dikkatle dinliyorlardı.”* (Yara: 10)
- 3- *“Bu adam, şüphesiz benden hazzetmiyor; aramızda ilk dakikadan itibaren bir antipati hasıl olmuştur; konuştuğça, tanıştıkça bu, artacaktır.”* (Antikacı: 23)
- 4- *“O herifin gizli bir rolü var, hatta Afganlı bile değildir!”* (Antikacı: 25)
- 5- *“Birçok ses cevap verdi, anlamak kabil mi?”* (Testi: 28)
- 6- *“Kumaş toplarının çokluğuna da hayret etti; birbiri üstüne kat kat bütün aşiretler giyinse tükenir şey değildi.”* (Fener: 32)
- 7- *“Can sıkıntısının bir sesi vardır; bunu ancak, böyle bir zamanda, o gurbet odasında duyarsınız.”* (Zincir: 37)
- 8- *“Fakat çocukluğunda yaptığı ilk kazalı av ona fena bir lakap takmıştı; halk arasında Kör Zülfü diye anılırdı.”* (Keklik: 47)
- 9- *“İmkân olsa hükümet konağındaki odasına da benim için bir masa koyduracaktı; çalışma saatlerinde de karşılıklı oturup İstanbul’dan bahsedecektik.”* (Akrep: 51)
- 10- *“Donmayan bir şey yoktu; gözyaşlarımız bile yanaklarımızdan katı katı, dolu taneleri gibi yuvarlanıyordu”.* (Kaçak: 71)
- 11- *“Ben kızın gözlerine dalmıştım; bu gözlerde bir kar tipisi seyrediyordum.”* (Kaçak: 73)
- 12- *“Dizlerimdeki kesiklik arttıkça artıyordu, ikide bir kendimden geçiyordum, sayıklıyordum, çırpınıyordum.”* (Güneş: 79)
- 13- *“Ben anlatayım, siz isterseniz inanmayınız.”* (Hülle: 83)
- 14- *“Silahlar üstümüze çevrildi; ellerimizi yukarıya kaldırdık.”* (Dişçi: 96)

4.2.4.4.5. Kesik Cümleler

“Yüklemi açıkça söylenmeyen ya da yüklemdeki ek fiil çekim ekleri düşürülen cümlelere eksilteli ya da kesik cümle denir” (Kahraman, 2001: 220). Kesik cümlelerde yüklem olmamasına karşın kendisinden önceki cümleyle olan anlamsal bağlantı dikkate alınarak cümle, anlamsal yönden tamamlanabilmektedir.

- 1- *“... birden avluya dört atlı girdi, dört silahlı Bedevi...”* (Yara: 9)
- 2- *“O zamanlar böyle yerlere subaylardan kâhya, askerlerden korucu gönderilirdi; aşiret Araplarının akmlarına karşı koymak için...”* (Yara: 9)

3- “İlk gittiğiniz zaman bir yerde, bir kır kahvesinde veya köylü evinde su istediniz mi, önünüze minimini bir toprak testi getirirler, *kenarında ufacık, tenasüpsüz emziği olan bir akçıl testi...*” (Testi: 28)

4- “Sonra sersemleşmiş bir halde dönerken pazar meydanında önüne bir çerçici sergisi çıktı; *yüz çeşit eşya dizilmiş bir yer sergisi...*” (Fener: 32)

5- “Can sıkıntısının bir sesi vardır; bunu ancak, böyle bir zamanda, o gurbet odasında duyarsınız: *Eski mobilyaların tahtalarını dişleyen gizli kurtların biteviye çıkardığı kemirici, işleyici ses...*” (Zincir: 37)

6- “Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer kardif kömüründen halkolmuş, et ve adalesi ziftle yoğrulmuş bu yarı insan onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldırılmaya çıkarıyordu. *Fakat ne zorlukla...*” (Zincir: 39)

7- “Alaca’ ile mi avlayacaksınız? Hayır, *kancık sesiyle...*” (Keklik: 47-48)

8- “Tetiğe dokundum. *Yerde bir çırpınma...*” (Keklik: 49)

9- “Sonra elini koynuna soktu içerde bir şey aradı, tuttu, çıkardı. *İri bir akrep...*” (Akrep: 53)

10- “Koynundan bir torba çıkardı, *içi incecik kum dolu bir torbacık...*” (Lavrens: 63)

11- “Bir gün şakağımda tatlı bir kaşıntı duydum; aynama baktım; *hafif bir kızarıklık, ortasında başsız bir sivilce...*” (Çıban: 67)

12- “Ufak tefek, koyun gibi tüylü, tırnakları iki çatal bir Kırgız atıydı; *kendi cinsimden gibi yakınlık duyduğum sıcak bakışlı, dilimden anlayan bir hayvancağız...*” (Kaçak: 71)

13- “İşte gene gece, gene tipi, gene yollar... *Fersahlarca, aylarca uzanan kuş uçmaz, kervan geçmez vahşi yollar...*” (Kaçak: 74)

14- “Nihayet bir yerde durduk, *kilit içinde dönen bir anahtar sesi...*” (Hülle: 84)

BEŞİNCİ BÖLÜM

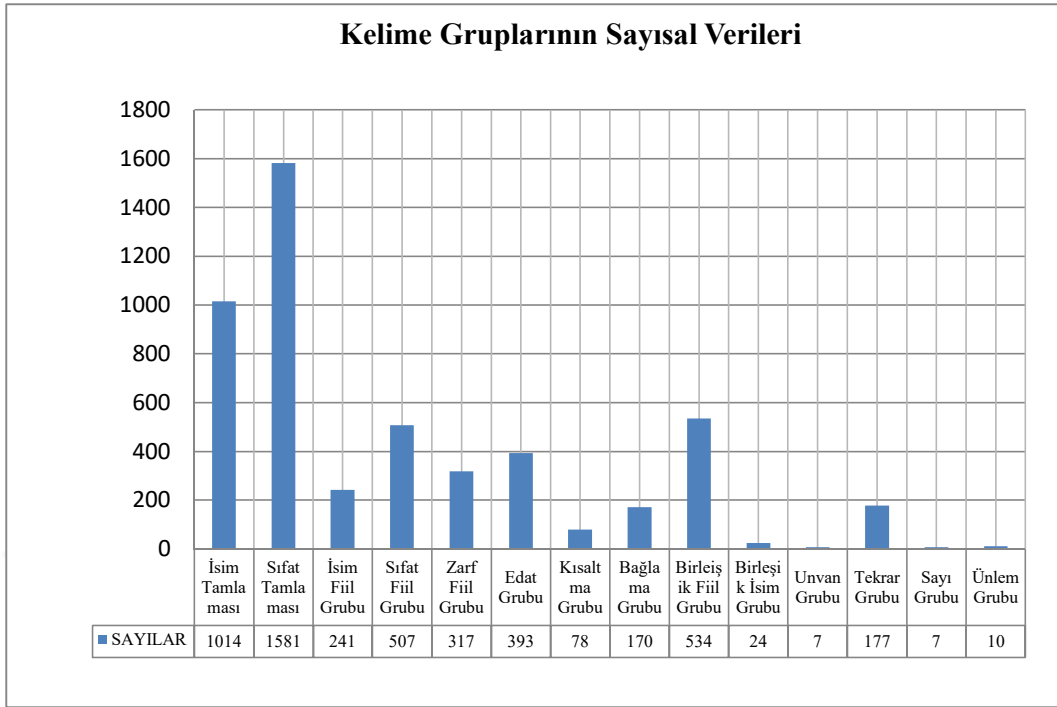
5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Refik Halit Karay'ın “Gurbet Hikâyeleri” adlı eseri, toplam 96 sayfadan oluşmaktadır. Bu 96 sayfalık eserde toplam 17 hikâye bulunmaktadır. Çalışmamızda eserin tamamını incelenmiştir. Eserdeki söz dizimi unsurları; kelime grupları, cümle ögeleri ve cümle türleri olarak sınıflandırılmıştır. Kelime grupları;

- a. İsim tamlaması
- b. Sıfat Tamlaması
- c. Sıfat-Fiil Grubu
- d. İsim-Fiil Grubu
- e. Zarf-Fiil Grubu
- f. Tekrar Grubu
- g. Edat Grubu
- h. Bağlama Grubu
- i. Unvan Grubu
- j. Birleşik İsim Grubu
- k. Ünlem Grubu
- l. Sayı Grubu
- m. Birleşik Fiil Grubu
- n. Kısaltma Grubu , başlıkları altında ele alınmıştır

Eserdeki kelime gruplarının yapılışında yapısal herhangi bir kusura rastlanmamıştır. Yazarın kullandığı kelime gruplarının ustalıkla oluşturulduğu görülmektedir. Yazarın yaşadığı dönemin dil özellikleri göz önüne alındığında Türkçenin söz dizimi kurallarına bağlı kaldığı ve bu kuralları eserinde titizce kullandığını söyleyebiliriz. Eserde isim tamlaması, sıfat tamlaması, fiilimsi grupları, edat grubu ve birleşik fiil grubuna diğer kelime gruplarına nazaran çok daha fazla yer verdiği görülmektedir. Bunu da eserlerin olaya dayalı bir anlatım özelliğine sahip olmasına bağlayabiliriz. Ancak eserde sıfat-fiil gruplarını incelerken ‘-AsI’ ekiyle yapılan sıfat-fiillere rastlanmamıştır.”Gurbet Hikâyeri” adlı eserde yer alan kelime gruplarının sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Grafik 1. Gurbet Hikâyeleri’ndeki kelime gruplarının sayısı.

Eserde bir kelime grubunun başka bir kelime grubunun bir unsuru olarak kullanılması, kelime gruplarının sıklıkla karşılaştığımız bir görev özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim isim tamlamasının bir unsurunun sıfat tamlaması ya da bir fiilimsi grubu olması yahut bir isim tamlamasının sıfat tamlamasının sıfat unsuru olarak kusursuzca kullanılması gibi kelime grupları arasındaki görev ilişkileri, hikâyelerdeki cümlelerde ustaca kullanılmıştır.

Cümle tahlilleri yaparken de kelime gruplarının cümle içerisindeki görevlerine öncelik vermeye çalışılmıştır. Bundan dolayı kelime gruplarını tahlil ederken kullandığımız örneklerin bir bölümünü cümledeki görevleri yönünden cümle tahlilleri sırasında da kullanmak durumunda kalınmıştır.

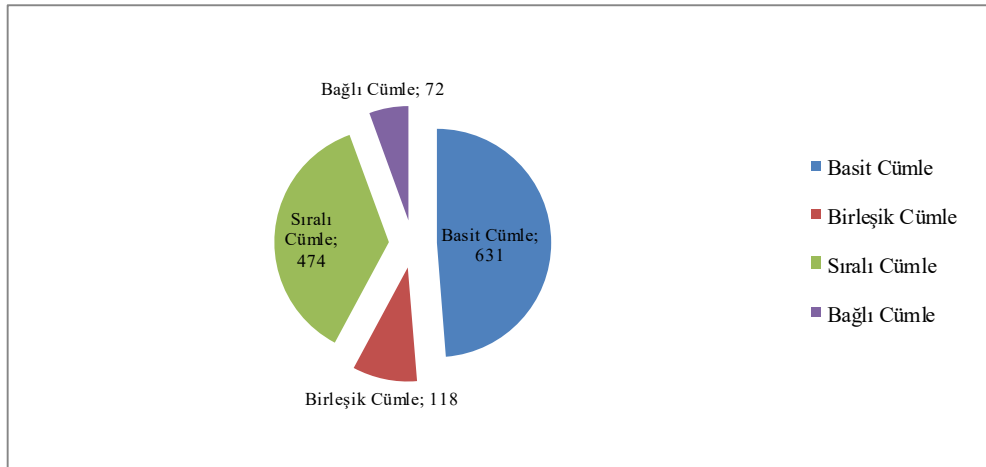
Kelime gruplarının sınıflandırılması yönünden Türkologların aşağı yukarı ortak bir çizgide oldukları; ancak cümleler yapıları bakımından sınıflandırılırken ihtilafların olduğu görülmektedir. Bu durum çalışmamız sırasında bizi zorlayıcı bir durum oluşturmuştur. Zira konumuz ihtilaflı konulara çözüm üretmek değil, eser incelemesi olduğundan tahlil sırasında hangi görüşü esas alacağımız konusunda karar veme güçlüğü oluşmuştur. Bu durum, özellikle basit ve birleşik cümlelerin mahiyeti üzerinde kendini göstermektedir. Kimi Türkologlar içinde fiilimsi bulunan cümleleri birleşik cümle olarak ele alırken kimileri bunların basit cümle olduğunu savunmuşlardır. Bununla birlikte kimi Türkologlar içinde şart kipi ile çekimlenmiş bir kelime olan

cümleleri birleşik cümle olarak ele alırken kimleri de şart kipiyle çekimlenmiş kelimelerin bulunduğu bölümün bağımsız yargı bildirmemesinden dolayı cümle kategorisinde olmadığı bundan dolayı da birleşik cümle unsuru olamayacağı tezini savunmuşlardır. Aynı durum ‘ki’ bağlacı ile bağlanan cümleleri için de söz konusudur. Keza bir önceki eserinde birleşik cümle konusuna yer veren bazı türkologlar aynı eserin daha sonraki düzenlemiş baskılarında cümleleri yapı yönünden incelenmesinin gereksiz olduğu tezini savunmuşlardır. Ancak bu konuda tam olarak ortak bir noktada buluşulmamasından dolayı biz bu konuyu Türkologların çoğunluğunun ortak noktada buluştukları görüşlerini esas alarak ele almayı gerekli gördük ve yapı bakımından cümleleri ;

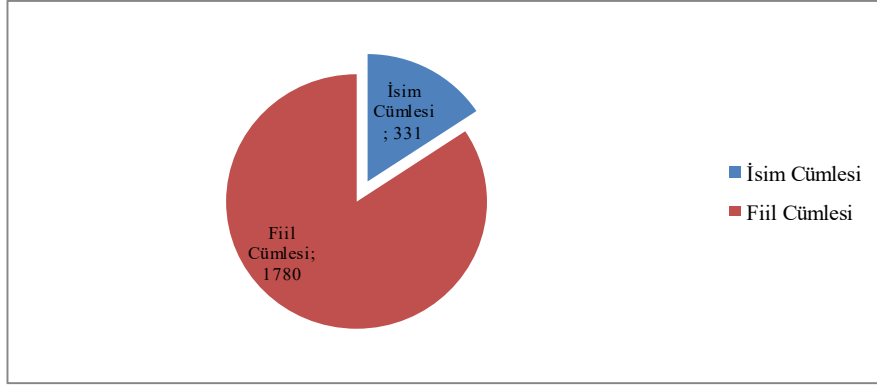
1. Basit Cümle
2. Birleşik Cümle
 - a. Şartlı Birleşik Cümle
 - b. İç İçe Birleşik Cümle
 - c. Ki’li Birleşik Cümle
3. Sıralı Cümle
4. Bağlı Cümle, şeklinde sınıflandırdık.

İçinde fiilimsi bulunan cümlelerin birleşik cümle olarak MEB’e bağlı okullarda okutulan kitaplarda da yer almasına karşın bu konunun artık ihtilafli konu olmaktan çıktığı, Türkologların büyük kısmının fiilimsili cümleleri basit cümle olarak ele aldığı artık kabul edilmesi gereken bilimsel bir gerçek olması vesilesi ile biz de içinde fiilimsi bulunan cümleleri basit cümle içerisinde değerlendirdik. Yazarın eserindeki cümlelerin tür bakımından incelediğimizde aşağıdaki tabloda yer alan sayısal veriler karşımıza çıkmaktadır:

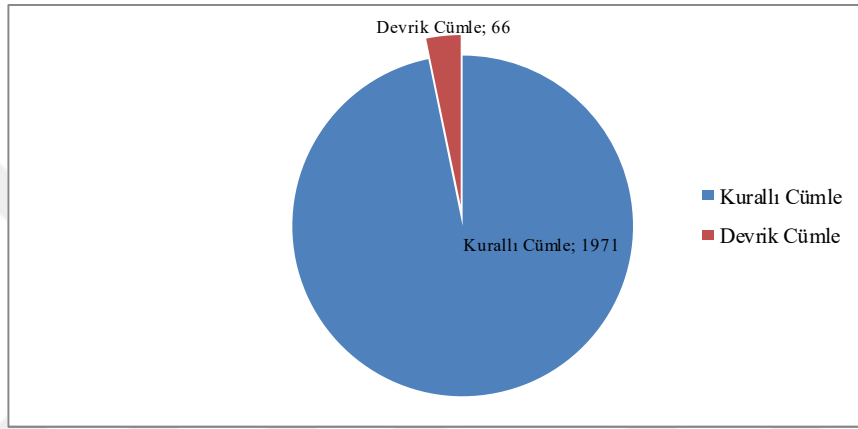
Grafik 2. Yapısına göre cümle türlerinin sayısal verileri

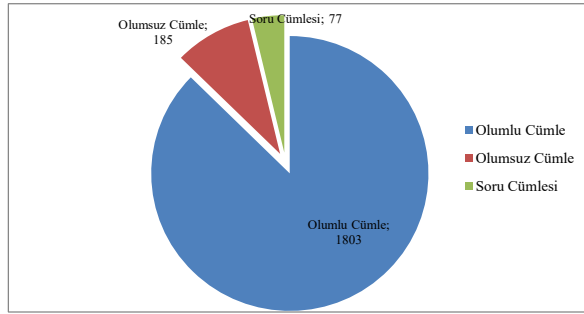
Grafik 3. Yükleminin türüne göre cümlelerin sayısal verileri

Grafik 4. Yükleminin yerine göre cümlelerin sayısal verileri

Grafik 5. Anlamına göre cümlelerin sayısal verileri

Yazarın Türkçenin söz dizimi kurallarına bağılı olduğu, yaşadığı dönemin dil özellikleri dikkate alındığında Türkçenin günümüzde pek kullanımı olmayan ekleri de kullanarak Türkçenin kurallarına sadık kaldığı görülmektedir.

Eserde olaya dayalı bir anlatım tarzının olmasından dolayı fiil cümleleri isim cümlelerine göre daha fazla kullanılmıştır. Ayrıca kıralı cümlelerin devrik cümlelere göre çok fazla kullanılması yazarın Türkçenin cümle yapısına bağılı hareket ettiğinin bir göstergesidir.

Yazar eserinde kesik cümlelere de yer vermiştir. Kesik cümleler, biçim olarak cümle olma özelliği göstermemesine karşın kendisinden önceki veya sonraki cümle ile kurduğu anlamsal bağlantı yönünden mana kazanan unsurlardır. İncelediğimiz eserde bu bağlantıyı yazar ustaca kullanmıştır. Bu durum yazarın Türkçeyi kullanma gücünü gözler önüne sermektedir.

Söz dizimi, bir dilin omurgasını oluşturması açısından önem arz etmektedir. Bu alanda yapılacak çalışmaların çokluğu ve niteliği dilimizin geleceği ve muhafazası açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

- Ağca, H. (2001). *Türk Dili*. Ankara:Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aksan, D. (2000). *Her yönüyle Dil – Ana Çigileriyle Dilbilim*. Ankara:Türk DilKurumu Yayınları: 439.
- Aktan, B. (2009). *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*. Ankara:Gazi Kitabevi.
- Banarlı, N. (2004). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul:Doğan Ofset A. Ş.
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin Grameri*. Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bayraktar, N. (2004). *Türkçede Fiilimsiler*. Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları: 838.
- Çakır, A. (2013). *Refik Halit Karay'ın İstanbul'un Bir Yüzü Adlı Romanında Söz Dizimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat.
- Delice, H. İbrahim. (2012). *Türkçe Sözdizimi*. İstanbul:Kitabevi
- Dizdaroğlu, H. (1979). *Tümce Bilgisi*. Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ediskun, H. (1999). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul:Remzi Kitabevi.
- Emre, A. C. (1945). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul:TDK Yayınları.
- Ergin, M. (1998). *Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Dağıtım.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, T. (2000). *Türkçe El Kitabı*. Ankara:Akçağ Yayınları.
- Güler, G. (2010). *Refik Halit Karay'ın Memleket Hikayeleri'ndeki Niteleme Sıfatları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Gülsevin, G. (1990). Türkçede -sa Şart Gerindiumu Üzerine. *Türk Dili*, (467), 276-279.
- Günay, D. (2004). *Dil ve İletişim*. İstanbul:Multilingual.
- Hacıeminoğlu, N. (1992). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Kahraman, T. (2001). *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*. Ankara:Dumat Basımevi.
- Karaağaç, G. (2011). *Türkçenin Söz Dizimi*. İstanbul:Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (2012). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara:Akçağ.
- Karahan, L. (2011). *Türk Dili Üzerine İncelemeler*. Ankara: Akçağ.
- Karaörs, M. M. (1993). *Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Karay, R. H. (2009). *Gurbet Hikâyeleri-Yeraltında Dünya Var*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Karay, R. H. (2009). *Memleket Hikâyeleri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Koç, N. (1990). *Yeni Dilbilgisi*. İstanbul:İnkılâp Yayımevi.
- Koç N. (1992). *Açıklamalı Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul:İnkılâp Yayımevi.
- Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: Türk DilKurumu Yayınları.

- Korkmaz, Z. (2005). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara:Türk Dil Kurumu
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara:TDK.
- Köksan, H. Ş. (2011). *Refik Halit Karay'ın 'Sus Payı' Adlı Hikayesinin Cümle Bilgisi Yönünden İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Kurdakul, Ş. (1994). *Çağdaş Türk Edebiyatı 2*. İstanbul. Evrensel Basım Yayım.
- Özcan, A. (2006). *Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikayeleri'ndeki Kelime Gruplarının Tespiti ve Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özkan, M. ve Sevinçli, V. (2013). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Seyidoğlu, H. (2009). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul:Güzem Can Yayınları.
- Şimşek, R. (1987). *Türkçede Sözdizimi*. Trabzon: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San. A. Ş.
- Toklu, O. (2011). *Dilbilime Giriş*. Ankara:Akçağ Yayınları.
- Topaloğlu, A. (1989). *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*. İstanbul:Ötüken Yayınları.
- Tuncer, H. (2001). *Meşrutiyet Devri Türk Edebiyatı*. İstanbul:Ders Kitapları Anonim Şirketi.
- Üstünova, K. (1998). Dede Korkut Destanlarında Aralıklı İkilemeler. *Türk Dili, Dil ve Edebiyat Dergisi*, 464-470.
- Zülfikar, H. (1995). Girişik Cümle Sorunu. *Türk Dili*, (521), 643- 648.

ÖZ GEÇMİŞ

